

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miasta Poznania z dnia



GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA POZNANIA



Poznań 2017

POZnań*

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA POZNANIA

Poznań, 07.11.2017 r.

KOORDYNACJA PRAC NAD GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Jacek JAŚKOWIAK	Prezydent Miasta Poznania
Mariusz WIŚNIEWSKI	Zastępca Prezydenta Miasta Poznania
Piotr WIŚNIEWSKI	Dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta UMP (do VI 2017)
Grzegorz KAMIŃSKI	Dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta
Katarzyna PARYSEK-KASPRZYK	Zastępca Dyrektora Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta ds. rewitalizacji

WSPÓŁPRACA RADY MIASTA POZNANIA

Grzegorz GANOWICZ	Przewodniczący Rady Miasta Poznania
Małgorzata WOŹNIAK	Przewodnicząca Komisji Rewitalizacji RMP
Łukasz MIKUŁA	Przewodniczący Komisji Polityki Przestrzennej RMP
Wojciech KRĘGLEWSKI	Wiceprzewodniczący Komisji Rewitalizacji RMP
Halina OWSIANA	Komisja Rewitalizacji RMP
Andrzej RATAJ	Komisja Rewitalizacji RMP
Marek STERNALSKI	Komisja Rewitalizacji RMP
Tomasz STACHOWIAK	Komisja Rewitalizacji RMP
Jan SULANOWSKI	Komisja Rewitalizacji RMP
Tomasz WIERZBICKI	Komisja Rewitalizacji RMP

OPRACOWANIE I REDAKCJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Lech PODBREZ	Kierownik Oddziału Rewitalizacji
Bartosz WOŁOSZCZUK	Oddział Rewitalizacji
Wojciech UCIŃSKI	Oddział Rewitalizacji
Paulina IDCZAK	Oddział Rewitalizacji
Anna RYBARCZYK-ROBAK	Oddział Rewitalizacji
Natalia SZWARC-GOSIEWSKA	Oddział Rewitalizacji
Jagoda TOMASZEWSKA	Oddział Rewitalizacji
Agata MACIASZEK	Oddział Rewitalizacji

KONSULTACJE I WSPÓŁPRACA MERYTORYCZNA

Zespół pracowników, doktorantów i studentów Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w ramach projektu „Uwarunkowania i kierunki działań rewitalizacyjnych w Poznaniu”:

dr inż. Przemysław CIESIÓŁKA - kierownik Zespołu,
dr hab. inż. Sylwia STASZEWSKA prof. UAM, dr Emilia BOGACKA, dr Marzena WALASZEK, mgr Edyta BĄKOWSKA, mgr Olga DAJEK, mgr inż. Michał MICEK, mgr Wojciech WACHOWIAK, mgr inż. Inga SZYMANOWSKA, inż. Adam WRONKOWSKI, inż. Małgorzata DONDEROWICZ, inż. Maciej GŁÓWCZYŃSKI, Malwina BALCERAK, Patryk KACZMAREK

dr hab. Paweł CHURSKI, prof. UAM Recenzent

dr Andreas BILLERT Ekspert w dziedzinie rewitalizacji miast

dr Anna WOŹNIAK-TYCZKA Zespół Radców Prawnych Wydziału
Hanna MUSIELAK Organizacyjnego UMP

Iwona MATUSZCZAK-SZULC Wydział Rozwoju Miasta UMP
Grażyna SWOREK

Roman DUDZIAK Zarząd Geodezji i Katastru Miejskiego
Małgorzata GOŚCIŃSKA-KOLANKO GEOPOZ
Mateusz TROCHOWSKI

RADY I ZARZĄDY OSIEDLI

GŁÓWNA, GÓRCZYN, JEŻYCE, OSTRÓW TUMSKI – ŚRÓDKA – ZAWADY –
KOMANDORIA, RATAJE, SOŁACZ, STARE MIASTO, STAROŁĘKA, ŚW. ŁAZARZ,
WILDA

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	1
ROZDZIAŁ 1. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	3
1.1. Dokumenty wdrażane na poziomie globalnym.....	3
1.2. Dokumenty wdrażane na poziomie europejskim.....	4
1.3. Dokumenty wdrażane na poziomie krajowym.....	9
1.4. Dokumenty wdrażane na poziomie regionalnym i aglomeracyjnym.....	14
1.5. Dokumenty wdrażane na poziomie miejskim	21
ROZDZIAŁ 2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH.....	37
2.1. Analiza jakościowa i ilościowa zjawisk kryzysowych dla obszaru całego miasta	37
2.2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	91
ROZDZIAŁ 3. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	149
ROZDZIAŁ 4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH	152
4.1. Cele strategiczne i szczegółowe działań rewitalizacyjnych	152
4.2. Cele szczegółowe i kierunki działań rewitalizacyjnych	153
ROZDZIAŁ 5. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE.....	156
5.1. Lista planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych	156
5.2. Rodzaje potencjalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych uzupełniających	259
ROZDZIAŁ 6. MECHANIZMY INTEGROWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	262
6.1. Komplementarność przestrzenna	262
6.2. Komplementarność problemowa	262
6.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	274
6.4. Komplementarność międzyokresowa	274
6.5. Komplementarność źródeł finansowania	317
ROZDZIAŁ 7. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	318
ROZDZIAŁ 8. USPOŁECZNIENIE PROGRAMU REWITALIZACJI	324
8.1. Partycypacja w dotychczasowych działaniach rewitalizacyjnych w Poznaniu	324
8.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	327
8.3. Opracowanie Gminnego programu rewitalizacji.....	329

8.4.	Udział interesariuszy na etapie wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji	331
ROZDZIAŁ 9.	OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA.....	333
9.1.	Zadania interesariuszy wewnętrznych	333
9.2.	Zadania interesariuszy zewnętrznych	338
9.3.	Koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.....	338
ROZDZIAŁ 10.	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY, WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ	339
10.1.	Monitorowanie podstawowych parametrów.....	339
10.2.	Bieżące monitorowanie poziomu wdrażania.....	339
10.3.	Monitorowanie stopnia realizacji celów	340
10.4.	Monitorowanie skutków realizacji	340
ROZDZIAŁ 11.	OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWAŁACH DOTYCZĄCYCH WIELOLETNICH PROGRAMÓW GOSPODAROWANIA MIESZKA-NIOWYM ZASOBEM GMINY ORAZ ZASAD WYNAJMOWANIA LOKALI WCHODZĄCYCH W SKŁAD MIESZKANIOWEGO ZASOBU GMINY	343
ROZDZIAŁ 12.	SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI	345
ROZDZIAŁ 13.	WSKAZANIE SPOSOBU REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	346
13.1.	Zakres niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	346
13.2.	Wskazania dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym miejscowych planów rewitalizacji jako ich formy szczególnej, oraz wytyczne w tym zakresie.....	346
ROZDZIAŁ 14.	PODSUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	348
14.1.	Informacje podstawowe.....	348
14.2.	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	350
ROZDZIAŁ 15.	PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI	351
ROZDZIAŁ 16.	WYKAZY	352
16.1.	Wykaz bibliografii	352
16.2.	Wykaz rycin.....	360
16.3.	Wykaz tabel	363

Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Tak mówi ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2017 poz. 1023 z późn. zm.).

W Poznaniu, proces rewitalizacji ujęty w ramy programowe zapoczątkowany został w 2005 roku, gdy władze Poznania przystąpiły do opracowania i wdrożenia Miejskiego Programu Rewitalizacji (MPR) na wymagających wsparcia publicznego obszarach miasta. Trzy edycje Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Poznania były przygotowywane i wdrażane w latach 2005 - 2016. W ramach MPR realizowane były główne projekty rewitalizacyjne dotyczące obszarów: Śródka, Chwaliszewo (z dawnym zakolem rz. Warty) i fragmentu Jeźyc oraz projekty o znaczeniu głównie społecznym: *Wspólna nie znaczy niczyja; Odmień swoje podwórko; Rewitalizacja w budowie; Kino, kawiarnia i spacer*. W 2013 roku, z inicjatywy Komisji Rewitalizacji Rady Miasta Poznania, został opracowany i uchwalony Zintegrowany Program Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 - 2030 (tzw. Program dla Śródmieścia) będący programem operacyjnym programu strategicznego *Przyjazne Śródmieście*. Już od 2014 roku rozpoczęto wdrażanie zawartych w nim projektów rewitalizacyjnych dotyczących m.in. rewaloryzacji: Starego Rynku, Placu Kolegiackiego, ulicy Św. Marcin, dawnej zajezdni przy ul. Madalińskiego czy Rynku Łazarskiego.

W 2016 r. w związku ze wspomnianą *ustawą o rewitalizacji* rozpoczął się nowy etap poznańskiego procesu rewitalizacji kontynuujący poprzednie, ww. programy. Pierwszym krokiem tego etapu była Uchwała Nr XXXVIII/648/VII/2016 Rady Miasta Poznania z dnia 22.11.2016 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania. Podjęcie tej uchwały zapewniło wykonanie kolejnego kroku tj. przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania, który został opracowany w oparciu o przepisy *ustawy o rewitalizacji* a jednocześnie o wymogi zawarte w *Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, umożliwiające staranie się o pozyskanie środków na działania rewitalizacyjne z funduszy europejskich tj. Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania także w kwestii partycypacji społecznej jest kontynuacją i pokłosiem poprzednich edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji oraz Programu dla Śródmieścia. Dotychczasowe efekty tej partycypacji wraz z konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi zgodnie z *ustawą o rewitalizacji*, pozwoliły na szerokie poznanie oczekiwań i aspiracji mieszkańców przy opracowywaniu nowego programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania zawiera 14 planowanych przedsięwzięć grupujących 95 projektów rewitalizacyjnych zlokalizowanych głównie na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W skład tego obszaru wchodzi przede wszystkim śródmieście Poznania oraz incydentalnie, tereny bezpośrednio do niego przyległe.

Wielofunkcyjność śródmieścia powoduje występowanie licznych problemów (tzw. zjawisk kryzysowych) o różnym nasileniu i skali, które dotyczą przede wszystkim następujących sfer:

- społecznej – na którą składa się m.in. postępująca depopulacja obszaru;
- gospodarczej – do której zaliczyć można m.in. osłabienie funkcji handlowo-kulturalnych ulic i placów, jak również występowanie licznych pustostanów;
- środowiskowej – dotyczącej w sposób szczególny klimat akustyczny oraz zanieczyszczenie powietrza;
- przestrzenno-funkcjonalnej – w skład której wchodzi m.in. fragmentaryzacja przestrzeni publicznych oraz obszarów przemysłowych, powojkowych i pokolejowych;
- i technicznej – do której zaliczyć można m.in. degradację stanu technicznego i jakościowego budynków.

Po wdrożeniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania obszar rewitalizacji ma stać się obszarem: równomiernie rozwiniętym, kształtowanym przez silne społeczeństwo obywatelskie, stanowiącym najlepsze miejsce do zamieszkania, pracy, nauki, prowadzenia działalności gospodarczej (w tym przede wszystkim handlu i usług, ale i kreatywnej przedsiębiorczości), rozwoju kultury oraz wypoczynku w kameralnych i atrakcyjnie urządzonej wnętrzach urbanistycznych: placach i ulicach, parkach i skwerach. W efekcie obszar ten ma być wizytówką wyjątkowego (niepowtarzalnego) miasta o tysiąc letniej historii i tradycji oraz powodem dumy Mieszkańców. Głównymi celami strategicznymi realizującymi przedstawioną wizję obszaru rewitalizacji Miasta Poznania będą: zatrzymanie procesu depopulacji, wzmocnienie aktywności gospodarczych (szczególnie handlowo-usługowych), kulturalnych i społecznych, przywrócenie ciągłości struktur urbanistycznych i estetyki przestrzeni miejskiej, poprawa klimatu akustycznego i jakości powietrza.

Jak żadne z poprzednich programów, opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania podlegało surowej, ustawowo określonej dyscyplinie prawnej i finansowej. Było opracowaniem pilotażowym w kontekście przepisów nowej ustawy a jednocześnie podlega obowiązkowi niezwłocznego (po uchwaleniu) wprowadzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w tym programie (służących realizacji zadań własnych gminy) do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy. Te uwarunkowania przekładają się silnie na treść programu. Nie mniej jednak, realizacja celów, przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych założonych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania powinna zminimalizować problemy, jakie dotyczą Miasto i jego mieszkańców oraz pozwolić, by stało się miastem atrakcyjnym i konkurencyjnym w skali krajowej i międzynarodowej.

Niniejszy dokument został opracowany z dofinansowaniem środków z Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020, udzielonym na realizację projektu pt. „Program Rewitalizacji dla Poznania” na podstawie umowy nr DPR.U.103/2016 z dnia 29.12.2016 r.

Rozdział 1. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi

W rozdziale tym zostały przedstawione dokumenty reprezentujące następujące poziomy powiązań (integracji) z Gminnym Programem Rewitalizacji dla miasta Poznania:

- globalny,
- europejski,
- krajowy,
- regionalny,
- miejski.

1.1. Dokumenty wdrażane na poziomie globalnym

1.1.1. Globalna Agenda 21

Agenda 21 to międzynarodowy dokument programowy zawierający podstawowe wskazania dotyczące ochrony i kształtowania środowiska życia człowieka. Dokument został przyjęty w 1992 roku na Konferencji Narodów Zjednoczonych, poświęconej problemom środowiska przyrodniczego i rozwoju społeczno-gospodarczego (*United Nations Conference on Environment and Development, UNCD*). Treść dokumentu ukierunkowana jest na uwarunkowania społeczne i ekonomiczne oraz ochronę i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi w celu zagwarantowania trwałego i zrównoważonego rozwoju. Agenda 21 obejmuje cztery części:

Pierwsza część zawiera zagadnienia społeczne i ekonomiczne, które dotyczą m.in. trwałego i zrównoważonego rozwoju, walki z ubóstwem, dynamiki demograficznej, ochrony i promocji i ludzkiego zdrowia.

W części drugiej omówione zostały kwestie ochrony i zarządzania zasobami naturalnymi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Cześć trzecia koncentruje się na wzmacnianiu roli głównych grup społecznych i organizacji w tworzeniu trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Ostatnia, czwarta część obejmuje zagadnienia mechanizmów realizacji i współpracy międzynarodowej w tworzeniu zrównoważonego i trwałego rozwoju.

Podstawowe kierunki i zasady zrównoważonego rozwoju są uwzględnione w dokumentach poziomu europejskiego i krajowego, co bezpośrednio wskazuje, iż Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania uwzględnia w pełnym zakresie wytyczne określone w dokumencie Agenda 21.

1.2. Dokumenty wdrażane na poziomie europejskim

1.2.1. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia Europa 2020 jest dokumentem określającym program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej. Została przyjęta przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r. W swoich założeniach określa działania zmierzające do wyjścia z kryzysu gospodarczego Unii Europejskiej oraz przygotowuje gospodarkę europejską na przyszłe wyzwania. Strategia Europa 2020 reprezentuje najwyższą rangę w hierarchii dokumentów strategicznych Unii Europejskiej. Obejmuje ona trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- 1) rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- 2) rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- 3) rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Poznania w celach strategicznych i kierunkach działań rewitalizacyjnych uwzględnia w wysokim stopniu preferencje wynikające ze Strategii Europa 2020.

1.2.2. Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich

Karta Lipska uchwalona została w maju 2007 r. podczas nieformalnego spotkania ministrów państw Unii Europejskiej dotyczącego spójności terytorialnej. Dokument podkreślał potrzebę opracowania strategii zintegrowanego rozwoju miejskiego, przy uwzględnieniu aspektu ekonomicznego, społecznego i ekologicznego, a także wymiaru zdrowotnego i kulturowego oraz zdolności instytucjonalnych państwa. Ponadto prowadzenie polityki zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich winno uwzględniać warunki i potrzeby lokalne oraz zasadę pomocniczości. Narzędzia wykorzystywane do wdrażania programów zintegrowanego rozwoju powinny:

- opisywać mocne i słabe strony miast i dzielnic na podstawie analizy bieżącej sytuacji,
- określać spójne cele rozwoju dla obszaru miejskiego i tworzyć wizję dla miasta,
- koordynować terytorialne, sektorowe i techniczne plany oraz strategie, a także zapewniać, że planowane inwestycje przyczynią się do promowania równomiernego rozwoju obszaru miejskiego,
- koordynować i skupiać pod względem przestrzennym wykorzystanie funduszy przez uczestników sektora publicznego i prywatnego,
- być koordynowane na poziomie lokalnym i miejskim oraz angażować obywateli i innych partnerów, którzy mogą wnieść znaczny wkład w kształtowanie przyszłej jakości każdego obszaru w wymiarze gospodarczym, społecznym, kulturalnym i ekologicznym.

W zakresie wykorzystania na większą skalę zintegrowanego podejścia do polityki rozwoju miejskiego zalecono w Karcie Lipskiej:

- tworzenie i zapewnienie przestrzeni publicznej wysokiej jakości,
- modernizację sieci infrastruktury i poprawę wydajności energetycznej,
- aktywną politykę innowacyjną i edukacyjną.

W zakresie zwrócenia szczególnej uwagi na najuboższe dzielnice w kontekście miasta jako całości dokument zaleca:

- realizację strategii podnoszenia jakości środowiska fizycznego,
- wzmocnienie gospodarki lokalnej i lokalnej polityki rynku pracy,
- aktywną politykę edukacji i szkoleń dla dzieci i młodzieży,
- promowanie sprawnego i korzystnego cenowo transportu miejskiego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania w pełni konkretyzuje podejście ujęte w Karcie Lipskiej. Program uwzględnia szeroki wymiar zintegrowanego rozwoju miasta zarówno w aspekcie ekonomicznym, społecznym, jak również zwraca uwagę na warunki i potrzeby lokalnej społeczności oraz jej uczestnictwo w procesie odnowy miasta.

1.2.3. Nowa Karta Ateńska

Nowa Karta Ateńska przyjęta została przez Europejską Radę Urbanistów w 2003 roku w Lizbonie. Karta przedstawia wizję miast, które:

- zachowują bogactwo i zróżnicowanie kulturowe wynikające z ich długiej historii i umiejętnie łączą swą teraźniejszość i przyszłość z przeszłością,
- są powiązane w sieci o wielorakim znaczeniu i funkcji,
- są twórcze i konkurencyjne, ale jednocześnie są zdolne do współpracy i wzajemnie się uzupełniają,
- przyczyniają się w decydującym stopniu do dobrobytu i wygodnego życia ich mieszkańców,
- łączą harmonijnie środowisko zurbanizowane ze środowiskiem przyrodniczym.

Wizja ta wyraża się w koncepcji miasta spójnego – charakteryzującego się zarówno historyczną ciągłością, jak i spójnością społeczną, ekonomiczną, środowiskową oraz syntezą przestrzenną. Karta Ateńska opisuje również problemy i wyzwania, z którymi borykają się miasta europejskie oraz przedstawia system wartości, którym powinni kierować się urbaniści pełniący funkcje twórców planów, doradców politycznych, mediatorów, administratorów, naukowców i pracowników naukowych.

Kierunki rozwoju miasta i planowane przedsięwzięcia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z wypracowanymi w latach 2005 – 2017 efektami wdrażanego programu rewitalizacji realizują zaprezentowaną w Nowej Karcie Ateńskiej wizję miasta spójnego.

1.2.4. Deklaracja z Toledo

Deklaracja z Toledo łączy Kartę Lipską ze strategią Europa 2020, wskazując jako cel polityki miejskiej inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu rozwój.

W dniu 22 czerwca 2010 r. w Toledo w Hiszpanii odbyło się Nieformalne Spotkanie Ministrów w sprawie Rozwoju Obszarów Miejskich, którego głównym tematem była „zintegrowana rewitalizacja obszarów miejskich”. Spotkanie to odbyło się w odpowiedzi na zaproszenie Prezydencji hiszpańskiej w Radzie Unii Europejskiej (UE) w ramach Nieformalnego Spotkania Ministrów w sprawie Mieszkalnictwa i Rozwoju Obszarów Miejskich.

Spotkanie to odbyło się w kontekście globalnego kryzysu finansowego, ekonomicznego i społecznego, który wywiera silny wpływ na europejską gospodarkę oraz również na jakość życia mieszkańców Europy. W perspektywie krótko i długoterminowej miasta europejskie stają przed najważniejszym wyzwaniem, jakim jest przezwyciężenie kryzysu i wyjście z niego jako miasta silniejsze. Jednak w tym samym czasie miasta europejskie muszą poradzić sobie z innymi długofalowymi problemami strukturalnymi, takimi jak: globalizacja, zmiana klimatu, rosnące zapotrzebowanie na ograniczone zasoby, migracje, starzenie się społeczeństw i zmiana demograficzna, itp., które mają silny wymiar miejski wpływając na gospodarkę w miastach, pogarszające się środowisko miejskie, zwiększające się ryzyko polaryzacji społecznej i wykluczenia społecznego, itp. Powyższe problemy są sygnałem alarmowym, dają możliwość obrania zdecydowanego kursu na rozwój obszarów miejskich oparty na zasadach zintegrowanego, inteligentnego, zrównoważonego, spójnego rozwoju miast sprzyjającego włączeniu społecznemu jako jedyna droga do osiągnięcia większej konkurencyjności gospodarczej, efektywności, spójności społecznej i postępu w zakresie spraw obywatelskich w miastach europejskich oraz zagwarantowania obywatelom odpowiedniej jakości życia i dobrobytu, zarówno w chwili obecnej jak i w przyszłości.

Ministrowie odpowiedzialni za rozwój obszarów miejskich uzgodnili i zatwierdzili następujące postanowienia:

- przydatność zintegrowanego podejścia do polityki rozwoju obszarów miejskich,
- znaczenie zintegrowanej rewitalizacji obszarów miejskich i jej strategiczny potencjał do inteligentniejszego i bardziej zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich sprzyjającego włączeniu społecznemu w Europie,
- wzmacnianie wymiaru miejskiego polityki spójności,
- wspieranie większej zgodności pomiędzy wymiarem terytorialnym oraz problematyką rozwoju miast oraz programami prac w tym zakresie oraz wzmacnianie wymiaru miejskiego w kontekście spójności terytorialnej,
- dalszą promocję badań naukowych, badań porównawczych i statystyk, wymiana najlepszych praktyk i rozpowszechnianie wiedzy w zakresie tematów dotyczących obszarów miejskich oraz wzmacnianie koordynacji pomiędzy tymi wszystkimi elementami,

- promocję zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich i zintegrowanego podejścia poprzez ponowne wdrożenie i rozwój instrumentów realizacji Karty lipskiej na wszystkich poziomach.

Zatwierdzone przez Ministrów postanowienia ujęte w powyższej Deklaracji zostały zaimplementowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania, w szczególności poprzez określenie przedsięwzięć mających na celu zrównoważony rozwój miasta sprzyjający włączeniu społecznemu.

1.2.5. Miasta przyszłości - Wyzwania, wizje, perspektywy

Wizja europejskich miast zapisana w sprawozdaniu „Miasta Przyszłości”, które podsumowuje wcześniej powstałe dokumenty dotyczące rozwoju miast europejskich. Miasta europejskie powinny być:

- miejscami zaawansowanego postępu społecznego;
- platformami procesu demokratycznego, dialogu kulturowego i różnorodności kulturowej;
- miejscami rewitalizacji przyrodniczej, ekologicznej i środowiskowej; oraz
- miejscami atrakcji i motorami wzrostu gospodarczego.

Europejski rozwój obszarów miejskich powinien:

- odzwierciedlać zrównoważony rozwój Europy na bazie zrównoważonego wzrostu gospodarczego i zrównoważonej organizacji terytorialnej, przy założeniu policentrycznej struktury miejskiej;
- obejmować silne ośrodki regionalne, które zapewniają dobry dostęp do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym;
- charakteryzować się zwartą zabudową oraz ograniczeniem niekontrolowanego rozrastania się miast;
- charakteryzować się wysokim poziomem ochrony i jakości środowiska w miastach i wokół miast.

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Poznania jednoznacznie odnosi się do wskazań powyższego sprawozdania, w szczególności w zakresie zrównoważonego rozwoju policentrycznej struktury miejskiej, dostępu do usług społecznych i gospodarczych, promowania zwartej zabudowy i ograniczenia suburbanizacji oraz dążenia do poprawy jakości środowiska przyrodniczego.

1.2.6. Agenda Miejska UE

W dniu 30 maja 2016 r. ministrowie państw członkowskich UE odpowiedzialni za rozwój miast przyjęli Pakt Amsterdamski, ustanawiający Agendę Miejską UE, który tworzy nowy model wielopoziomowej i wielostronnej współpracy zainteresowanych stron, w celu wzmocnienia wymiaru miejskiego polityk UE. Pakt ten jest deklaracją, która wyznacza cele,

tematy priorytetowe, działania i ramy operacyjne Agendy Miejskiej UE. Przyjętym mechanizmem realizacji Agendy Miejskiej UE są partnerstwa, tj. współpraca przedstawicieli państw członkowskich UE, właściwych dyrekcji generalnych Komisji Europejskiej, miast, organizacji i ekspertów zajmujących się tematyką rozwoju miast na poziomie europejskim. Docelowo partnerstwa mają zostać utworzone we wszystkich 12 priorytetowych tematach Agendy Miejskiej UE, które są obecnie kluczowe dla miast:

- integracja migrantów i uchodźców,
- jakość powietrza,
- ubóstwo miejskie,
- mieszkalnictwo,
- gospodarka o obiegu zamkniętym (celem jest zwiększenie ponownego wykorzystania, naprawy oraz recyklingu posiadanych materiałów i produktów),
- miejsca pracy i umiejętności w lokalnej gospodarce (celem jest wypracowanie rekomendacji, dzięki którym miasta zwiększą dobrobyt oraz stopień zatrudnienia),
- przystosowanie do zmian klimatycznych (celem jest przewidywanie negatywnych skutków zmian klimatu oraz podjęcie działań w celu zapobieżenia lub zminimalizowania szkód dla miast),
- przemiany energetyczne (ukierunkowany jest na wypracowanie rekomendacji dla długoterminowych zmian w systemach energetycznych – np. gospodarka odnawialna i efektywność energetyczna),
- zrównoważone użytkowanie gruntów i rozwiązania oparte na środowisku naturalnym (koncentruje się na zmianach przestrzennych w miastach i ich wpływie na jakość życia, w tym podejmuje tematy dotyczące kurczenia się miast, inwestycji brownfield/greenfield, suburbanizacji czy zieleni miejskiej),
- mobilność miejska (jego cele dotyczą wypracowania rozwiązań dla skutecznej i zrównoważonej mobilności miejskiej, opartej o transport publiczny, tzw. miękka mobilność oraz dostępność),
- cyfryzacja (celem jest zapewnienie lepszej jakości usług publicznych w oparciu o poprawę skuteczności zbierania danych, zarządzania nimi, czy jakości usług cyfrowych),
- innowacyjne i odpowiedzialne zamówienia publiczne (dotyczy zwiększenia efektywności i innowacyjnego podejścia w zamówieniach publicznych).

W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że do tej pory uruchomiono już 4 partnerstwa poświęcone tematowi: jakość powietrza i ubóstwo miejskie (udział z Polski w tym partnerstwie bierze Łódź), mieszkalnictwo (udział z Polski w tym partnerstwie bierze Poznań) oraz integracja migrantów i uchodźców.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania realizuje podejścia ujęte w Agendzie Miejskiej UE. Program uwzględnia szeroki front działań rewitalizacyjnych

ukierunkowanych m.in. na poprawę jakości powietrza, likwidowanie ubóstwa, rozwoju mieszkalnictwa, tworzenie nowych miejsc pracy, poprawę jakości środowiska, poprawę mobilności miejskich oraz hamowanie procesu suburbanizacji.

1.3. Dokumenty wdrażane na poziomie krajowym

1.3.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 - trzecia fala nowoczesności

DRRK 2030 jest dokumentem formułującym i wyznaczającym kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju biorąc pod uwagę zasadę zrównoważonego rozwoju do roku 2030. Dokument ten określa zadania rewitalizacji obszarów problemowych w miastach. Działania rewitalizacyjne według tego dokumentu powinny obejmować:

- przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach, czyli na obszarach zdegradowanych dzielnic śródmiejskich, blokowisk, terenów poprzemysłowych, powojсковych i pokolejowych, a także innych obszarów miast, gdzie występują negatywne zjawiska społeczne, poprzez m.in. inwestycje w transport oraz podniesienie jakości dostarczanych usług publicznych (np. usługi kulturalne) na tych obszarach,
- opracowanie programów przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast, m.in. systemy stypendialne dla pobierających naukę, podnoszenie poziomu merytorycznego placówek edukacyjnych, wspieranie programów współpracy międzypokoleniowej i między różnymi grupami społecznymi, a także zapewnienie infrastruktury i oferty czasu wolnego dla młodzieży,
- lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych,
- utworzenie instrumentów organizacyjnych i finansowych wspierających proces rewitalizacji m.in. poprzez ustanowienie przepisów dotyczących rewitalizacji, w szczególności nadanie temu procesowi statusu zadania publicznego, co w efekcie umożliwi zlecanie zadań publicznych w zakresie rewitalizacji np. obszarów miejskich,
- wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych (przyrodniczych, rolniczych, kulturowych) na obszarach wiejskich oraz wspierania lokalnej przedsiębiorczości.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania akcentuje zadania (przedsięwzięcia) związane z rewitalizacją, wskazane w powyższym dokumencie, w szczególności poprzez ukierunkowanie działań rewitalizacyjnych na obszary o wysokim stopniu degradacji śródmieścia oraz na tereny poprzemysłowe, powojсковe i pokolejowe. Przedsięwzięcia te przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu, poprawiają ofertę edukacyjną dla dzieci i młodzieży oraz wykorzystują lokalne zasoby społeczno-gospodarcze.

1.3.2. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Dokument stanowiący nową wizję rozwoju Polski, został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 14.02.2017 r. Jest to strategiczny instrument zarządzania polityką rozwoju kraju. Dokument przedstawia cele do realizacji w perspektywie roku 2020 i 2030, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze projekty. Strategia opiera się na trzech celach szczegółowych:

- 1) Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
- 2) Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
- 3) Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

W Strategii wskazano główne wyzwania rozwojowe miast. Jednym z nich jest rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich. Ponad 1/5 powierzchni miast zamieszkiwanych przez 2,4 mln osób podlega procesom degradacji, przy czym połowa z nich obejmuje stare dzielnice śródmiejskie. Celem Strategii w obszarze polityki miejskiej jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, wypracowanie mechanizmów współpracy w ich obszarach funkcjonalnych, wzmocnienie ich zdolności do tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Niezbędna jest poprawa zdolności ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia, wspieranie zrównoważonego rozwoju (m.in. poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom suburbanizacji, ponowne wykorzystanie uprzednio zagospodarowanych terenów, rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich), oraz wspomaganie ośrodków miejskich dotkniętych problemami.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania realizuje główne założenia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, gdyż planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane są na najbardziej zdegradowany obszar miasta tj. na śródmieście i dotyczą w szczególności poprawy jakości życia mieszkańców oraz warunków pracy poprzez tworzenie trwałego i zrównoważonego rozwoju, uwzględniającego aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy i techniczny.

1.3.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

KPZK 2030 jest najważniejszym dokumentem dotyczącym kształtowania ładu przestrzennego Polski. Celem strategicznym Koncepcji jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

W dokumencie wskazano zasady polityki przestrzennej kraju, z których najważniejszą jest zasada zrównoważonego rozwoju. W hierarchii zasad uwzględniono również:

- a) zasadę racjonalności ekonomicznej,

- b) zasadę preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę,
- c) zasadę przezorności ekologicznej,
- d) zasadę kompensacji ekologicznej.

Biorąc pod uwagę pojęcie rewitalizacji, prym wiedzie zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę. Oznacza ona wzmożenie procesów urbanizacyjnych na zagospodarowanych już obszarach, by minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny. W praktyce zasada ta przeciwdziała rozpraszaniu zadań inwestycyjnych, efektywnie wykorzystuje zurbanizowaną przestrzeń, chroniąc wewnątrz miast przed dewastowaniem (recykling przestrzeni). Drugą ważną zasadą, którą uwzględnia się w procesie rewitalizacji jest zasada partycypacji społecznej. Aktywność społeczna, jej współudział i współodpowiedzialność jest niezbędna w procesie formułowania lokalnych strategii, polityk i prawa miejscowego (w tym rewitalizacji zdegradowanych obszarów).

Koncepcja przedstawia cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. W ramach Celu 2: *„Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów”* wyznaczono zadanie 2.3.2. *„Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast”*. W zadaniu tym określono, iż rewitalizacja ma na celu przywrócenie dla zdegradowanych obszarów ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. Działania te doprowadzą do odzyskania atrakcyjności danego obszaru lub miasta, do przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji symbolicznych oraz przyrodniczych obszaru w procesie adaptacji do nowych funkcji.

Kierunkowe założenia dotyczące rewitalizacji ujęte w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 zostały przełożone na Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania, w szczególności poprzez plan przywrócenia zdegradowanemu obszarowi funkcji użyteczności publicznej, społecznych i gospodarczych.

1.3.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie przyjęta została przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. Strategicznym celem polityki regionalnej, określonym w dokumencie, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju

– wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Cel ten realizowany ma być do 2020 roku poprzez trzy cele szczegółowe:

- 1) wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- 2) budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
- 3) tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Konkurencyjność regionów w znacznym stopniu kreowana jest przez ich główne ośrodki miejskie. Wspieranie stolic regionów przyczynia się więc do wzmacniania siły i konkurencyjności całych regionów. W ostatnich latach obserwuje się jednak w miastach wzrost liczby obszarów koncentrujących negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego podkreśla, że jednym z głównych wyzwań polityki regionalnej w odniesieniu do tego typu skoncentrowanych problemów rozwojowych jest znalezienie odpowiednich instrumentów wspomagania kompleksowej rewitalizacji i restrukturyzacji oraz uwzględnienie, w zakresie polityki regionalnej, działań dotychczas utożsamianych z polityką miejską. Dokument podkreśla, że dobrze prowadzona rewitalizacja jest szansą rozwojową zarówno dla miast, jak i całych regionów. Do najważniejszych zagadnień, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych, należą:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego,
- tworzenie nowoczesnych miejsc pracy,
- działania w zakresie infrastruktury technicznej,
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej o znaczeniu subregionalnym,
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania konkretyzuje podejście ujęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Program uwzględnia konkretne przedsięwzięcia rewitalizacyjne opisane w tym dokumencie. Te przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane są w szczególności na wsparcie jakości kapitału społecznego, tworzenia nowych miejsc pracy, poprawy infrastruktury technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej zdegradowanych obszarów miasta.

1.3.5. Krajowa Polityka Miejska

Krajowa Polityka Miejska została przyjęta 20 października 2015 roku. Określa ona planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej, uwzględniając m.in. cele i kierunki Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Głównym celem stworzenia tego dokumentu była chęć wzmocnienia zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju, tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia

mieszkańców. Polskie miasta według tego dokumentu mają być: sprawne, zwarte i zrównoważone, spójne, konkurencyjne oraz silne.

Dokument ten koncentruje się na najważniejszych obszarach funkcjonalnych miasta uwzględniając w szczególności: kształtowanie przestrzeni, partycypację publiczną, transport i mobilność miejską, niskoemisyjność i efektywność energetyczną, rewitalizację, politykę inwestycyjną, rozwój gospodarczy, ochronę środowiska i adaptacji do zmian klimatu, demografię, zarządzanie obszarami miejskimi. Dokument ten duży nacisk kładzie na działania rewitalizacyjne miast. Wyznacza, iż najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być całościowe, integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością.

Określone w powyższym dokumencie cele i kierunki działań rewitalizacyjnych zostały zaimplementowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania. Program uwzględnia w swoich założeniach i kierunkach prowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru zdegradowanego, w celu jego ożywienia i rozwoju społeczno-gospodarczego, zwiększenia atrakcyjności dla mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców.

1.3.6. Założenia do Narodowego Planu Rewitalizacji 2022

Narodowy Plan Rewitalizacji ma być dokumentem rządowym, który stworzy przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce. Skierowany on będzie przede wszystkim do samorządów oraz do społeczności lokalnych, osób prywatnych, przedsiębiorców, organizacji samorządowych. Dokument ma być odpowiedzią na niekorzystne procesy, które zachodzą na obszarach zdegradowanych, głównie w miastach. Te procesy i ich skutki to m.in. problemy ekonomiczne, niszcząca infrastruktura (np. budynki, ulice), osłabienie relacji społecznych. Dokument uwzględni będzie problemy związane z występowaniem negatywnych zjawisk i tendencji występujących w miastach, np. chaotyczne rozpraszanie zabudowy miejskiej – tzw. rozlewanie się miast, wyludnianie się centrów miast, spadek liczby mieszkańców w ośrodkach miejskich, dominacja indywidualnego transportu samochodowego nad transportem publicznym, zanieczyszczenie powietrza.

Narodowy Plan Rewitalizacji ma promować ideę „powrotu do miast” – zwartych w zabudowie, ograniczających emisyjność, charakteryzujących się dbałością o zieloną infrastrukturę i jednocześnie przyjaznych mieszkańcom.

Skuteczna rewitalizacja wg powyższego dokumentu ma być: kompleksowa (poprzez zmiany w sferze społecznej, kulturowej, gospodarczej, przestrzennej, środowiskowej),

zintegrowana (poprzez współpracę różnych podmiotów), prowadzona w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną, skoncentrowana terytorialnie (skierowana do konkretnego obszaru zdegradowanego).

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania w pełni realizuje założenia Narodowego Planu Rewitalizacji. Program skierowany jest w szczególności do mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz miasta Poznania, lokalnych przedsiębiorców oraz organizacji. W swoich celach i kierunkach działań rewitalizacyjnych uwzględnia sposób wyprowadzania negatywnych zjawisk występujących na najbardziej zdegradowanym obszarze miasta. Gminny Program Rewitalizacji promuje w sposób szczególny ideę tzw. „powrotu do miast”, gdyż głównym problemem obszaru zdegradowanego miasta Poznania jest odpływ ludności poza granice miasta. Proces rewitalizacji ujęty w Programie jest w pełni kompleksowy, zintegrowany oraz prowadzony przy współpracy z lokalną społecznością.

1.4. Dokumenty wdrażane na poziomie regionalnym i aglomeracyjnym

1.4.1. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku – Wielkopolska 2020.

Dokument ten zawiera podstawę programów, działań i projektów na rzecz rozwoju województwa. Strategia określa, iż należy wzmacniać rozwój regionu zarówno w biegunach wzrostu jak i w obszarach problemowych, a także relacje między nimi. Rozwój należy budować na wewnętrznych potencjałach (m.in. na rewitalizacji).

Wybrane obszary, tereny województwa wymagają szczególnego wsparcia ze względu na ich niewłaściwe funkcje. Dotyczy to szczególnie terenów przemysłowych, powojennych, poeksploatacyjnych, pokomunikacyjnych i powydobywczych oraz dzielnic miast będących w zastoju. Wymaga to budowy kompleksowych programów odnowy obejmujących inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, projekty aktywizacji gospodarczej, czy projekty edukacyjne (cel operacyjny 5.4.). Cel ten realizowany powinien być przede wszystkim przez kompleksowe kierunki działań, a w szczególności zintegrowane programy rewitalizacji obejmujące instrumenty stosowane w ramach innych celów, ukierunkowane na specyficzną sytuację na tych obszarach.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania odnosi zadania związane z rewitalizacją do rekomendowanych w powyższym dokumencie, w szczególności do działań rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym śródmieścia miasta oraz terenów przemysłowych, powojennych i pokolejowych. Te działania rewitalizacyjne obejmują w szczególności przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji społecznej, gospodarczej i edukacyjnej oraz poprawę standardów przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych przestrzeni publicznych.

1.4.2. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (WRPO 2014+) jest podstawowym programem stworzonym w celu zmniejszenia różnic gospodarczych, społecznych i infrastrukturalnych Wielkopolski a tym samym mający wpływ na poprawę konkurencyjności i spójności województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech gospodarczych, środowiskowych, kulturowych i społecznych regionu. Podstawowe obszary działania to innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, społeczeństwo informacyjne, energia, środowisko, transport, rynek pracy, włączenie społeczne, edukacja, infrastruktura dla kapitału ludzkiego. Na program składa się 10 osi priorytetowych podzielonych na poszczególne działania oraz poddziałania. Program współfinansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Jednym z wielu problemów rozwoju województwa wielkopolskiego jest funkcjonowanie mieszkańców w niesprzyjających otoczeniach. Powoduje to występowania w wielu miejscach problemów społecznych. Jednym z priorytetów inwestycyjnych w celu promowania włączenia społecznego, walki z ubóstwem i wszelką dyskryminacją jest wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich (priorytet 9b). Działania rewitalizacyjne prowadzone na obszarach problemowych, czyli obszarach zdegradowanych fizycznie, gospodarczo i społecznie, mają wzmacniać bezpieczeństwo, promować integrację gospodarczą, społeczną i kulturową tych obszarów, zwalczać różne formy dyskryminacji, poprawiać podaż i dostępność kluczowych usług, zwiększać liczbę miejsc pracy. Osiągnięcie tych celów powinno doprowadzić do ograniczenia skali problemów (zarówno społecznych, jak i gospodarczych oraz przestrzennych) występujących na zdegradowanych obszarach oraz uruchomieniu bodźców rozwojowych poprzez restaurację na nich zanikłych bądź wytworzenie się nowych funkcji.

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Poznania realizuje główne założenia Priorytetu Inwestycyjnego 9b ustalone w Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020, gdyż planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane zostały na najbardziej zdegradowany obszar miasta tj. obszar śródmieścia oraz dotyczą w szczególności poprawy jakości i bezpieczeństwa życia mieszkańców oraz warunków pracy poprzez tworzenie trwałego rozwoju, uwzględniającego aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy i techniczny. Przedsięwzięcia te w efekcie wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania mają doprowadzić do ograniczenia skali zjawisk kryzysowych występujących na zdegradowanym obszarze miasta.

1.4.3. Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim - Dokument wdrożeniowy Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim to opracowanie o charakterze analitycznym. Za pomocą zestawu wskaźników i kryteriów o charakterze statystycznym, funkcjonalnym lub geograficznym zostały wyznaczone granice obszarów funkcjonalnych na terenie województwa wielkopolskiego. Dokument ten jest też wdrożeniem ustaleń Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Pojęcie obszaru funkcjonalnego, jako elementu polityki regionalnej, wprowadziła Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Jednym z procesów, jakim podlegają polityki publiczne na świecie, a szczególnie w Europie jest przechodzenie od podejścia sektorowego do zintegrowanego podejścia terytorialnego (integrated territorial approach). Charakteryzuje się ono ukierunkowaniem na wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie, integracją działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz wielopoziomowym systemem zarządzania.

Jako zadanie kluczowe w dokumencie tym wpisano „rewitalizację centrum Poznania i Gniezna” a także przeciwdziałanie procesom rozpraszania zabudowy poprzez reurbanizację i rewitalizację istniejącego zainwestowania jednostek osadniczych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania realizuje zadanie wyznaczone w dokumencie, skupiając się w szczególności na odnowie ścisłego centrum miasta tj. na obszarze śródmieścia.

1.4.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego jest jednym z trzech dokumentów – obok Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r. i Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego – które współdecydują o przyszłości regionu. Plan zawiera wskazania dla działań w przestrzeni, których realizacja jest wypełnieniem zadań określonych przez Strategię. Stanowi też ważne źródło informacji dla podejmowania decyzji planistycznych i inwestycyjnych, opartych o priorytety programów operacyjnych. Obok znaczenia politycznego, plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest dokumentem, który wypełnia pośredni poziom planistyczny między Koncepcją Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju a studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Jest to opracowanie wyrażające podstawowe priorytety planistyczne dla kształtowania rozwoju przestrzennego Wielkopolski w najważniejszych jego aspektach – ochrony przyrody, transportu i infrastruktury oraz rozwoju osadnictwa.

Generalnym celem zagospodarowania przestrzeni województwa jest zrównoważony rozwój, na który składa się m.in. ład przestrzenny, ekonomiczny, ekologiczny, społeczny. W kreowaniu ładu ważne jest przywracanie walorów zdegradowanej przestrzeni miejskiej,

uwzględniające możliwości wszelkich nowoczesnych kreacji oraz kreowanie przestrzeni harmonijnej tj. przestrzeni zainwestowanych, projektowanych i otwartych. W dokumencie określono zasady kształtowania przestrzeni miejskich do których zaliczono m.in:

- ochronę dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego: zabytkowe dzielnice, budynki, tereny otwarte,
- harmonijne rozwijanie przestrzeni publicznych – ulic i placów,
- podnoszenie wymogów architektonicznych, szczególnie w stosunku do obiektów realizowanych na obszarze śródmieść oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych,
- podejmowanie opracowań planistycznych dot. rewaloryzacji przestrzeni miejskich, w tym szczególnie śródmieść, osiedli zabudowy wielorodzinnej i przestrzeni publicznych,
- włączenie problematyki społecznej i gospodarczej do procesów planistycznych,
- jako jedno z celów dokument wskazuje kształtowanie zrównoważonej struktury przestrzennej, uwzględniającej duży popyt na tereny budowlane, przy ograniczonym zasobie terenów wolnych. Istotne jest więc wykorzystanie rewitalizacji lub zmiany funkcji (tereny przemysłowe, tereny pomilitarne) jak również koncentracja zabudowy i ochrona walorów środowiska przyrodniczego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania poprzez działania rewitalizacyjne realizuje zasady kształtowania przestrzeni miejskich, wskazanych w powyższym dokumencie oraz realizuje jeden z głównych celów dotyczącego wykorzystania instrumentów rewitalizacyjnych do wykorzystania terenów przemysłowych i powojkowych oraz koncentracji ścisłej zabudowy w celu zachowania walorów środowiska przyrodniczego.

1.4.5. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania

Stowarzyszenie Metropolia Poznań, w skład którego wchodzi poszczególne samorządy terytorialne wypracowały wspólną strategię ZIT, która jest rozwinięciem przyjętej w 2011 r. przez poszczególne samorządy Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej.

W dokumencie Strategii ZIT dokonano diagnozy stanu istniejącego Metropolii Poznań, analizy szans i zagrożeń oraz zidentyfikowano ważniejsze problemy i wyzwania w zakresie ochrony środowiska, infrastruktury i organizacji transportu, gospodarki i rynku pracy oraz sektora usług społecznych.

Głównymi celami Strategii ZIT jest wzrost poziomu życia mieszkańców danego funkcjonalnego obszaru, podniesienie konkurencyjności gospodarczej, zwiększenie spójności przestrzennej oraz integracji terytorialnej.

Strategia przedstawia projekty strategiczne dotyczące rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania. Jest to propozycja działań, które w perspektywie 2020 r. mają zapewnić większą spójność przestrzenną Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania oraz

przyczynić się do wzrostu gospodarczego, rozwoju infrastruktury, poprawy komunikacji, polepszenia usług społecznych i zdrowotnych, a w konsekwencji mają prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców całej Metropolii.

Postulowane w Strategii ZIT projekty dotyczą następujących sfer:

- transport i komunikacja – infrastruktura zintegrowanych węzłów przesiadkowych, integracja sieci dróg wojewódzkich, rozbudowa tras rowerowych,
- edukacja – infrastruktura placówek kształcenia zawodowego, wzmocnienie systemu kształcenia ogólnego oraz zawodowego i dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- przedsiębiorczość – rozwój usług inkubatorów przedsiębiorczości,
- efektywność energetyczna – termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- ochrona zabytków,
- opieka społeczna i ochrona zdrowia – usługi opieki nad dziećmi do lat 3, usługi asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy.

W części diagnostycznej tegoż dokumentu opisującej Miejski Obszar Funkcjonalny Poznań przytacza się, iż szczególnym wyzwaniem dla rozwoju turystyki kulturowej w Metropolii Poznań jest rewitalizacja, względnie modernizacja zabytkowych obiektów porolniczych, przemysłowych, pomilitarnych itp. oraz promocja ich walorów w kraju i za granicą. Kluczowym wyzwaniem jest zatem rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego.

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Poznań realizuje główne założenia Strategii, gdyż działania rewitalizacyjne ukierunkowane są na najbardziej zdegradowany, historyczny obszar miasta, w tym tereny przemysłowe i powojenne, dzięki czemu działania rewitalizacyjne skierowane są na rzecz ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego.

1.4.6. Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej. Metropolia Poznań 2020

Dokument strategiczny przedstawiający wspólną perspektywę rozwojową jednostek samorządowych, wchodzących w skład Rady Aglomeracji Poznańskiej. Dokument ma charakter integracyjny i zawiera programy rozwoju całej aglomeracji poznańskiej. Dokument strategiczny składa się z kilku części. Pierwsza część przedstawia metodę i etapy tworzenia strategii. Druga zawiera syntetyczną diagnozę funkcjonowania aglomeracji poznańskiej. W zasadniczej części strategia zawiera wizję rozwoju aglomeracji poznańskiej w perspektywie najbliższej dekady, uzupełnioną o wartości i zasady jej realizacji. Niezbędne działania kierunkowe zostały ujęte w pięć osi strategicznych. Każda z nich zawiera programy strategiczne, będące odpowiedzią na wyzwania rozwojowe najbliższej dekady. Dokument kończy koncepcja wdrażania i ewaluacji strategii.

W części kierunkowej strategii wskazano na potrzebę zintensyfikowania działań rewitalizacyjnych w starzejących się dzielnicach i na osiedlach modernistycznych Poznań. Ożywieniu musi podlegać centrum miasta. Są to tereny gdzie najszybciej ubywa mieszkańców, a istotne dla żywotności centrum placówki handlowe i usługowe przenoszą się do dużych centrów handlowych. Miasto dysponuje w pobliżu MTP terenami tzw. wolnych

torów, które powinny doczekać się nowego zagospodarowania, na miarę nowoczesnego, metropolitalnego CBD. Poznań i sąsiednie gminy powinny dążyć do poprawy jakości życia przez rozwój usług wyższego rzędu. Wraz z rozwojem rekreacji i turystyki zmianie podlegać powinna przestrzeń rekreacyjno-sportowa i hotelowa aglomeracji poznańskiej. W kontekście starań o ważne, międzynarodowe imprezy kulturalne istotne jest powstawanie nowych lub zrewitalizowanych przestrzeni dla rozwoju kultury (np. zdegradowane, dawne obiekty przemysłowe i komunalne).

Narzędziem realizacji Strategii jest przyjęta w 2017 roku Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań. Celem tego opracowania jest stworzenie spójnej, zdefiniowanej obszarowo i promującej zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów rozwojowych polityki rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań, oraz ustalenie zasad wdrażania tej polityki w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin, a także w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania realizuje zadania związane z rewitalizacją wskazane w Strategii rozwoju aglomeracji poznańskiej Metropolia Poznań 2020 i Koncepcji Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań, w szczególności poprzez ukierunkowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszary zdegradowane śródmieścia oraz na tereny poprzemysłowe, powojenne i pokolejowe. Ukierunkowanie to zmierza do zatrzymania odpływu ludności ze ścisłego centrum miasta, poprzez poprawę jakości zamieszkania, poprawę działań rekreacyjno-sportowych oraz turystycznych a także ingerencję w sferę kulturową miasta.

1.4.7. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego 2016-2020

Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020 został przyjęty uchwałą Nr XXII/580/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2016 r. Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu jest realizacja przez Województwo Wielkopolskie polityki ochrony środowiska realizującej założenia najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Program zawiera ocenę stanu środowiska oraz infrastruktury ochrony środowiska. Na podstawie diagnozy oraz analiz stanu środowiska województwa zostały sformułowane główne problemy i zagrożenia środowiska w województwie Cele i kierunki interwencji Programu oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska zostały wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne planowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania zmierzają do poprawy stanu środowiska przyrodniczego miasta Poznania i są zgodne z celami i kierunkami określonymi w powyższym dokumencie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne dotyczą m.in. modernizacji budynków w celu poprawy efektywności energetycznej, stosowania energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów, budowy i modernizacji dróg, rozwoju i modernizacji transportu zbiorowego

w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska, wspierania ekologicznych form transportu poprzez budowę ścieżek rowerowych, termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz mieszkalnych, budowy parkingów buforowych typu Park&Ride, rozbudowy taboru transportu publicznego, ograniczenia niskiej emisji, przywrócenia ciągłości ekologicznej rzek oraz rewitalizacji ich dolin, prac pielęgnacyjnych parków, terenów rekreacyjnych i zieleni miejskiej.

1.4.8. Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu od listopada 2010 r. realizuje Strategię Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Stanowi ona jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Strategia stanowi integralną część Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie o działania, które należałoby podjąć, aby skutecznie podnosić poziom życia mieszkańców Wielkopolski oraz zaspokajać ich różnorodne potrzeby.

Głównymi priorytetami strategicznymi i celami polityki społecznej województwa do roku 2020, nawiązujących do działań rewitalizacyjnych są m.in.:

1. Priorytet: Wielkopolska równych szans i możliwości:

- poszerzenie oferty edukacyjnej oraz podnoszenie jakości kształcenia dla wszystkich kategorii wieku,
- sport, rekreacja i wypoczynek czynnikami rozwoju osobniczego i bazą regeneracji zasobów ludzkich,
- zwiększanie wrażliwości społecznej na problemy społeczne i pobudzanie aktywności sprzyjającej ich rozwiązywaniu,
- promowanie i poszerzanie udziału mieszkańców w kulturze,
- ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny umożliwiających realizowanie funkcji i zadań służących jej rozwojowi,
- tworzenie warunków aktywności sportowej i rekreacyjnej młodego pokolenia,
- rozwój infrastruktury służącej edukacji kulturalnej i uczestnictwu młodego pokolenia w kulturze,
- usuwanie i/lub ograniczanie barier społecznych i architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób z ograniczeniem sprawności,
- aktywizacja zawodowa niepełnosprawnych,
- eliminowanie/redukowanie czynników prowadzących do ubóstwa, izolacji, marginalizacji i wykluczenia społecznego jednostek i grup,

2. Priorytet: Zdrowi Wielkopolanie:

- profilaktyka i promocja zdrowia,
- rozwijanie systemu opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych (rewitalizujących) dla seniorów,

3. Priorytet: Bezpieczna Wielkopolska:

- poszerzanie oferty usługowej dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem,
- rozwój profilaktyki oraz programów zwalczania patologii społecznej i przestępczości,
- stabilizowanie/wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa obywateli,

4. Priorytet: Wielkopolska obywatelska:

- aktywizowanie zasobów ludzkich i potencjału społecznego na rzecz rozwoju jednostek, grup i społeczności,
- poszerzanie aktywności obywatelskiej i udziału osób niepełnosprawnych w życiu społeczności.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania zakłada realizację priorytetów i celów operacyjnych wskazanych w Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 r., w szczególności poprzez celowe ukierunkowanie założonych działań rewitalizacyjnych. Kierunki te obejmują w szczególności przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji społecznej, gospodarczej i edukacyjnej skierowane w wysokim stopniu zarówno do dzieci i młodzieży, seniorów i osób niepełnosprawnych, jak również do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

1.5. Dokumenty wdrażane na poziomie miejskim

1.5.1. Strategia Rozwoju Miasta Poznania 2020+

Strategia Rozwoju Miasta Poznania 2020+ przyjęta Uchwałą nr XLI/708/VII/2017 z dnia 24 stycznia 2017r. w sprawie: Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+. Wizja zawarta w Strategii kreuje następujący obraz miasta: „*Poznań w 2030 roku jest wielopokoleniową wspólnotą ludzi zamieszkujących zielone, przyjazne i dobrze skomunikowane osiedla.*”

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Poznania w sposób konkretny odnosi się do zadań ujętych w Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+. W szczególności Gminny Program Rewitalizacji realizuje priorytety, kierunki interwencji i działania strategiczne w zakresie następujących działaniach strategii:

Priorytet

1. Silna Metropolia

*Kierunek
interwencji
i działania
strategiczne*

1.6. Wzmocnienie rozpoznawalności Poznania w kraju i za granicą w oparciu o potencjał dziedzictwa kulturowego, kultury, sportu i turystyki
1.6.1 Oparcie marki Poznania na unikatowych atutach i wartościach miasta, takich jak: kolebka polskiej państwowości i chrześcijaństwa na

ziemiach polskich, gwara poznańska, założenia fortyfikacji, unikalne walory urbanistyczno-historyczne, nowoczesna przedsiębiorczość, innowacje społeczne i design, wyjątkowe wydarzenia kulturalne i sportowe.

1.6.2. Wspieranie tworzenia atrakcyjnej oferty dla turystów, poszukujących śladów tradycji i bogatego dziedzictwa kulturowego.

1.6.3. Wykorzystanie osiągnięć artystycznych i sportowych do budowy marki Poznania.

1.6.4. Wspieranie rozwoju i promocji kultury wysokiej.

1.6.5. Wspieranie wydarzeń odbywających się w mieście, zwiększających atrakcyjność turystyczną i biznesową Poznania.

Priorytet	2. Nowoczesna przedsiębiorczość
<i>Kierunek interwencji i działania strategiczne</i>	<u>2.3. Wspieranie i promocja lokalnych startupów i sektorów kreatywnych</u> 2.3.1. Tworzenie warunków oraz zachęcanie do zakładania przestrzeni co-workingowych w mieście. 2.3.2. Wspieranie lokalnych małych i kreatywnych firm. <u>2.4. Współpraca edukacji, nauki i biznesu na rzecz wsparcia/ wdrażania innowacji</u> 2.4.1. Zachęcanie i angażowanie mieszkańców, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli nauki do rozwiązywania realnych problemów miasta, społecznych i biznesowych. <u>2.5. Rozwój przemysłów czasu wolnego, kultury, kongresów, targów</u> 2.5.1. Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego – rozwój kultury, sportu, turystyki i rekreacji, w tym rozbudowa miejskiej infrastruktury sportowej i kultury. <u>2.6. Zwiększenie efektywności szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego</u> 2.6.1. Wspieranie działań w celu podniesienia jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego dopasowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Priorytet	3. Zielone, mobilne miasto
<i>Kierunek interwencji i działania</i>	<u>3.1. Zachowanie, poprawa jakości i rozwój terenów zieleni, w szczególności systemu klinowo-pięścieniowego oraz zabytkowych założeń zieleni</u>

strategiczne

- 3.1.1. Prowadzenie zrównoważonej polityki zagospodarowania terenów zieleni w planowaniu przestrzennym i postępowaniach administracyjnych.
- 3.1.2. Rewaloryzacja i ochrona istniejących zasobów zieleni, w tym zieleni fortecznej i obszarów chronionych, podnoszenie ich jakości i funkcjonalności dla mieszkańców.
- 3.1.3. Zachowanie, ochrona i powiększanie zasobów leśnych Poznania.
- 3.1.4. Zakładanie nowych, atrakcyjnych, ogólnodostępnych terenów zieleni w przestrzeni publicznej, szczególnie na obszarach miasta, w których zieleni brakuje.
- 3.1.5. Zwiększenie przestrzeni zieleni w pasach drogowych ulic.
- 3.1.6. Rozwój innowacyjnych sposobów tworzenia terenów i obiektów zieleni.
- 3.2. Wykorzystanie potencjału Warty i innych rzek oraz jezior do celów kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, turystycznych i transportowych
 - 3.2.1. Zagospodarowanie rekreacyjno-sportowe, turystyczne i infrastrukturalne terenów nadbrzeżnych Warty i jezior.
 - 3.2.2. Odbudowa szlaków wodnych Warty (gospodarczych i turystycznych).
 - 3.2.4. Zachowanie i ochrona cieków wodnych.
 - 3.2.5. Promocja oferty aktywnego spędzania czasu w okolicach Warty i jezior.
- 3.3. Zwiększenie atrakcyjności i efektywności transportu publicznego oraz wykorzystania możliwości transportowych miasta
 - 3.3.1. Wprowadzanie rozwiązań zapewniających szybki, punktualny i efektywny publiczny transport zbiorowy na terenie miasta.
 - 3.3.2. Wydłużenie istniejących i budowa nowych tras tramwajowych.
 - 3.3.3. Budowa tras dla szybkich autobusów miejskich.
 - 3.3.4. Integracja miejskich i metropolitalnych systemów transportu publicznego (opierających się na kolei metropolitalnej, sieciach tramwajowej i autobusowej).
- 3.4. Uspokojenie ruchu samochodowego w mieście
 - 3.4.1. Ograniczenie ruchu pojazdów samochodowych w centrum miasta.
 - 3.4.2. Budowa infrastruktury drogowej poprawiającej jakość układu komunikacyjnego i usprawniającej funkcjonowanie transportu publicznego.
 - 3.4.3. Budowa dróg odciążających ruch w śródmieściu.
 - 3.4.4. Uwolnienie przestrzeni publicznej od parkujących samochodów.

3.4.5. Budowa efektywnego systemu parkingów Park&Ride.

3.4.6. Budowa wielopoziomowych parkingów w śródmieściu.

3.4.7. Zmniejszenie poziomu hałasu komunikacyjnego.

3.5. Rozwój ekomobilności

3.5.1. Zwiększenie wykorzystania ekologicznych środków transportu, ruchu pieszego i poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

3.5.2. . Utworzenie spójnej sieci dróg rowerowych zapewniających dojazd do centrum oraz rozbudowa infrastruktury rowerowej.

3.5.3. Rozwój systemu rowerów miejskich.

3.5.4. Wprowadzenie standardów dla ruchu pieszego i rowerowego.

3.6. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń i wzrost efektywności energetycznej

3.6.1. Wspieranie likwidacji źródeł niskiej emisji.

3.6.3. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków publicznych i oświetlenia drogowego.

3.6.6. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw energooszczędnych.

3.7. Racjonalne korzystanie z zasobów środowiskowych oraz ich odzyskiwanie

3.7.6. Edukacja ekologiczna.

3.8. Zapewnienie należytej czystości przestrzeni publicznej miasta

3.8.1. Budowanie odpowiedzialności mieszkańców za stan utrzymania przestrzeni publicznej miasta – wspieranie inicjatyw lokalnych, działania edukacyjne.

3.8.2. Eliminacja niekontrolowanych miejsc gromadzenia odpadów.

3.8.3. Monitoring przestrzeni publicznej.

Priorytet

4. Przyjazne osiedla

Kierunek
interwencji
i działania
strategiczne

4.1. Wzmocnienie relacji społecznych i poczucia tożsamości na poziomie osiedli

4.1.1. Współdziałanie z Radami Osiedli w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

4.1.2. Zwiększenie kompetencji i odpowiedzialności Rad Osiedli na poziomie lokalnym.

4.1.3. Rozwój samorządności na najniższym szczeblu, wzmocnienie pozycji jednostek pomocniczych miasta, promowanie lokalnych liderów.

4.1.4. Wspieranie inicjatyw oddolnych stymulujących budowanie lokalnych wspólnot (w tym: sąsiedzkie wypożyczalnie samochodów, co-housing, co-working, co-educating).

4.1.5. Uaktywnienie mieszkańców utożsamiających się z miejscem, w którym żyją, jego historią i tradycjami.

4.2. Zapewnienie wysokiej jakości lokalnej oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, usług społecznych i oświatowych na osiedlach

4.2.1. Zapewnienie usług społecznych (socjalnych, zdrowotnych i związanych z bezpieczeństwem) oraz oświatowych na poziomie odpowiadającym potrzebom społeczności lokalnej.

4.2.2. Wspieranie inicjatyw oddolnych stymulujących budowanie lokalnej oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej i usług społecznych na osiedlach.

4.2.3. Zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej i sportowej na obszarze osiedli.

4.2.4. Podniesienie jakości kształcenia w poznańskich szkołach.

4.2.5. Wprowadzenie elementów edukacji kulturalnej (ułatwienie dostępu do kultury i jej odbioru) do systemu edukacji w poznańskich szkołach.

4.3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego

4.3.1. Wzrost skuteczności działań zapewniających bezpieczeństwo i porządek publiczny.

4.4. Wspieranie rewitalizacji i tworzenia nowych otwartych przestrzeni publicznych

4.4.1. Rewitalizacja obszaru śródmieścia oraz terenów przemysłowych i powojkowych w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

4.4.2. Przekształcanie terenów przemysłowych oraz powojkowych w miejsca rekreacji i spotkań społeczności lokalnej.

4.4.3. Budowa mechanizmów współtworzenia oraz odnowy przestrzeni publicznej z udziałem mieszkańców oraz podmiotów prywatnych.

4.4.4. Wspieranie już istniejących i nowych inicjatyw społecznych, kulturalnych i sportowych oraz gospodarczych przyczyniających się do ożywienia zaniedbanych obszarów miejskich.

4.4.5. Ułatwienie korzystania z przestrzeni publicznej w celu podejmowania różnych wspólnotowych inicjatyw społecznych.

4.5. Wspieranie zróżnicowania przestrzennego miasta dla zwiększenia jego atrakcyjności turystycznej

4.5.1. Wydobycie, pielęgnowanie i promowanie unikatowości przestrzeni miejskiej.

4.5.2. Wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w różnych rejonach miasta.

4.5.3. Utrzymanie istniejących i tworzenie nowych szlaków pieszych i turystycznych.

4.5.4. Wykorzystanie potencjału, walorów przestrzenno-urbanistycznych i wyróżników osiedli w promocji zewnętrznej miasta.

4.6. Zapewnienie dostępności mieszkań dla wszystkich grup społecznych

4.6.1. Tworzenie warunków do współpracy podmiotów publicznych i prywatnych w przygotowaniu oferty mieszkań dla różnych grup mieszkańców.

4.6.2. Budowa stabilnego rynku wynajmu lokali mieszkaniowych (dostosowanego do różnych potrzeb mieszkańców).

4.6.3. Budowa mechanizmów kształtujących mieszkalnictwo odpowiedzialne społecznie (przyjazne, z odpowiednią infrastrukturą, zielenią, miejscami rekreacji).

4.6.4. Minimalizowanie zjawiska bezdomności.

4.7. Ochrona lokalnego rzemiosła, gastronomii, sklepów i punktów usługowych

4.7.1. Wspieranie rozwoju lokalnych firm rzemieślniczych, handlowych i gastronomicznych, w tym ułatwianie dostępu do lokali dla małych firm.

4.7.2. Wspieranie tradycyjnego handlu targowiskowego zlokalizowanego blisko miejsc zamieszkania.

4.7.3. Dążenie do wprowadzenia zasady przeznaczania przestrzeni dla inicjatyw lokalnych przez dużych inwestorów.

4.7.4. Promocja lokalnego rzemiosła, produkcji i gastronomii.

Priorytet

5. Wspólnotowość i dialog społeczny

Kierunek

interwencji

5.1. Miasto przyjazne rodzinom i seniorom

5.2. Budowanie szerokiej integracji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem

5.3. Zwiększenie współuczestnictwa mieszkańców w życiu miasta

5.4. Wspieranie działań kulturalnych i sportowych na rzecz rozwoju społecznego

5.5. Kształtowanie zachowań prozdrowotnych mieszkańców Poznania

5.6. Unowocześnienie oraz zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług publicznych

5.7. Usprawnienie systemu komunikacji z mieszkańcami

5.8. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz zwiększenie aktywności obywatelskiej

Określone w powyższym dokumencie strategicznym miasta cele i kierunki działań zostały uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania. Program uwzględnia w swoich założeniach i kierunkach prowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru zdegradowanego, w celu jego ożywienia i rozwoju społeczno-gospodarczego, zwiększenia atrakcyjności dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów, poprawy jakości zamieszkania, ochrony i rozwoju usług, podniesienia poziomu bezpieczeństwa, wzmocnienia relacji społecznych, rozwoju ekomobilności oraz zwiększenia atrakcyjności transportu publicznego. Program realizuje również wskazane w Strategii kluczowe zadania realizujące wskazane priorytety jak m.in. budowę nowych siedzib Teatru Muzycznego, utworzenie Centrum Szyfrów Enigma, utworzenie parku kulturowego, budowy nowych tras tramwajowych na ul. Ratajczaka i na Naramowice, rozbudowy strefy tempo 30, budowy systemu parkingów Park&Ride, rozbudowy sieci dróg rowerowych, zagospodarowania starego koryta rzeki Warty, budowy i modernizacji obiektów nad Wartą, rozbudowy ciągu pieszo-rowerowego Wartostrada, realizację projektu „Centrum”, rewaloryzację Starego Rynku i placu Kolegiackiego, renowacji zabytkowych kamienic miejskich oraz obiektów zabytkowych o walorach turystycznych, budowy i modernizacji placówek przedszkolnych i szkolnych, modernizacji infrastruktury obiektów pomocy społecznej.

1.5.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania uchwalone zostało przez Radę Miasta Poznania uchwałą Nr LXXII/1137/VI/2014 z dnia 23 września 2014 r. Studium jest dokumentem sporządzanym dla całego obszaru gminy i określa w sposób ogólny politykę przestrzenną gminy oraz zasady gospodarowania przestrzennego. Ma charakter aktu kierownictwa wewnętrznego, wiąże prezydenta miasta przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium realizuje cztery cele strategiczne przyjęte w Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030. Każdy z ustalonych czterech celów strategicznych jest wspomagany i uzupełniany poprzez cele pośrednie, z których większość wiąże się z gospodarką przestrzenną i jakością zagospodarowania:

- 1) Konkurencyjna gospodarka - cel pośredni: poprawa warunków przestrzennych, infrastrukturalnych i prawno-administracyjnych dla przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem branż wysokich technologii, branż kreatywnych oraz sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
- 2) Miasto wiedzy, kultury, turystyki i sportu - cel pośredni: wzbogacanie oferty rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców i przyjezdnych.
- 3) Jakość życia - cele pośrednie: ekologiczne i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska i odpadami, zwiększenie atrakcyjności Poznania jako miejsca do zamieszkania, wyeksponowanie i wzrost atrakcyjności wartościowych układów i elementów przestrzeni Poznania, przekształcenia funkcjonalno-przestrzenne oraz

rewaloryzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, humanizacja przestrzeni osiedlowej.

- 4) Metropolia - cele pośrednie: wzrost międzynarodowego znaczenia Poznania w sieci metropolii europejskich, wzrost spójności metropolii poprzez integrację przestrzenno-funkcjonalną miasta Poznania z gminami aglomeracji.

Zapisy Studium szczególną uwagę zwracają na działania rewitalizacyjne oraz działania związane z poprawą jakości przestrzeni publicznych. Polityka przestrzenna skupia się na następujących zagadnieniach:

- stworzenia możliwości rozwoju atrakcyjnego i aktywnego centrum miasta, konkurującego z jednorodną, typową ofertą wielkich kompleksów i galerii handlowych, gwarantującego wysoki standard i atrakcyjność zamieszkania, stanowiącego przyjazną i „zapraszającą” do przebywania w niej przestrzeń publiczną, oferującego nowoczesne funkcje kulturalne, naukowe, rekreacyjne w miejscu obiektów obecnie zdegradowanych i zdekapitalizowanych;
- podjęcia działań zmierzających do przywrócenia funkcji śródmiejskich obszarom, które mimo centralnego położenia utraciły swe funkcje centrotwórcze;
- promowania nowych potencjalnych miejsc lokalizacji funkcji centrotwórczych, wykorzystujących walory projektowanego układu komunikacyjnego miasta (np. rejon ulic Hetmańskiej i tzw. Dolnej Głogowskiej);
- rozwoju terenów dla budownictwa mieszkaniowego, także w celu ograniczenia wyludniania śródmieścia i zmniejszenia migracji mieszkańców z miasta poprzez podnoszenie standardu i atrakcyjności zabudowy mieszkaniowej na terenie centrum miasta, podnoszenie jakości zamieszkania poprzez wyznaczenie terenów wyłącznie mieszkaniowych z przyjaznymi przestrzeniami społecznymi (sąsiedzkimi) oraz oddzielenie terenów mieszkaniowych od funkcji generujących uciążliwości, a przede wszystkim zmniejszanie tych uciążliwości np. poprzez ograniczanie lub uspokajanie ruchu samochodowego, relokalizację funkcji uciążliwych, wskazanie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe z rekomendacją dla terenów dostępnych pieszo, rowerem i transportem publicznym w relacji do szeroko rozumianych usług miejskich, zróżnicowanie i dostosowanie form i parametrów zabudowy do potrzeb większej liczby zainteresowanych, w celu podniesienia konkurencyjności i rozszerzenia oferty miasta;
- zmiany kierunków zagospodarowania terenów zdegradowanych w celu umożliwienia ich rehabilitacji;
- zachowania i wzbogacania systemu zieleni.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania konkretyzuje podejście ujęte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania. Program uwzględnia szeroki wymiar rewitalizacji opisany w tym dokumencie. Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są w szczególności obszarze ścisłego centrum miasta, gdzie

występuje szczególne nagromadzenie (koncentracja) negatywnych zjawisk kryzysowych. Proces rewitalizacji ukierunkowany jest na przywrócenie funkcji śródmiejskich w obszarze centralnym miasta, zahamowanie procesu depopulacji i migracji mieszkańców, podnoszenie jakości zamieszkania poprzez ożywienie przestrzeni publicznych, uspokojenie ruchu samochodowego, aktywizację społeczną i gospodarczą, promowanie transportu zbiorowego, poprawę jakości środowiska przyrodniczego i poprawę jakości zieleni miejskiej.

1.5.3. Program Ochrony Środowiska 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. (uchylony dnia 26 września 2017 r.).

Dokument został przyjęty przez Radę Miasta Poznania dnia 10 grudnia 2013 roku uchwałą Nr LX/928/VI/2013. Podstawowym celem Programu jest poprawa jakości życia mieszkańców Poznania, umożliwiającą im funkcjonowanie w warunkach zrównoważonego rozwoju o wysokiej jakości środowiska i istotnych walorach przyrodniczych, które z kolei są podstawą rozwoju gospodarczego Miasta.

Dokument w części kierunkowej przedstawia główne wyzwania, jakie Miasto ma za zadanie spełnić do roku 2024. Za najważniejsze wyzwania, wpływające również na szeroko pojmowaną rewitalizację zalicza się m.in.:

- ochronę klimatu i poprawę jakości powietrza – poprzez zahamowanie tendencji wzrostowej pogarszającego się stanu jakości powietrza w zakresie pyłu PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu,
- ograniczenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców Poznania,
- utrzymanie i rozwój wysokiego udziału i jakości zieleni miejskiej,
- zrównoważoną strukturę zagospodarowania i wykorzystania przestrzeni miejskiej – poprzez tworzenie ścisłej zabudowy, z możliwie maksymalnym udziałem powierzchni biologicznie czynnej oraz zrównoważonym udziałem zieleni, w szczególności zadrzewień,
- dbałość o wysoką jakość edukacji ekologicznej oraz aktywny udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- optymalizację transportu w mieście oraz aglomeracji poznańskiej – poprzez zintegrowanie transportu oraz zwiększenie funkcjonalności systemu transportu zbiorowego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania spełnia wymagania przedstawione w powyższym dokumencie strategicznym w zakresie ochrony środowiska.

1.5.4. Program Ochrony Środowiska 2017-2020 z perspektywą do 2024 r. (uchwalony dnia 26 września 2017 r.).

Dokument został przyjęty przez Radę Miasta Poznania dnia 26 września 2017 roku uchwałą Nr LIV/978/VII/2017. Celem opracowania Programu jest realizacja kierunków i założeń wytyczonych na szczeblu dokumentów strategicznych kraju, a także Programu ochrony

środowiska dla województwa wielkopolskiego na lata 2016-2020. Podstawowym celem Programu jest poprawa jakości życia mieszkańców Poznania, umożliwiającą im funkcjonowanie w warunkach zrównoważonego rozwoju o wysokiej jakości środowiska i istotnych walorach przyrodniczych, które z kolei są podstawą rozwoju gospodarczego Miasta.

Dokument w części kierunkowej przedstawia główne wyzwania, jakie Miasto ma za zadanie spełnić do roku 2024. Do najważniejszych wyzwań wpływających na efekty rewitalizacji (w tym jakość życia, bezpieczeństwo) zalicza się m.in.:

- dążenie do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: pyłu PM₁₀, dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego PM_{2,5} i benzo(a)piranu,
- wzrost efektywności energetycznej w mieszkalnictwie i budownictwie oraz oszczędzanie energii elektrycznej,
- zrównoważony transport (zwiększenie udziału zbiorowej komunikacji publicznej i alternatywnych dla komunikacji indywidualnej),
- ograniczenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas,
- uspokojenie ruchu samochodowego w mieście,
- kontrola i utrzymanie odpowiedniego stanu wałów i urządzeń przeciwpowodziowych,
- ochrona i monitoring stanu jakości wód,
- ochrona terenów i obiektów cennych przyrodniczo,
- zachowanie i poprawa jakości istniejących, tworzenie nowych terenów zieleni (w tym klinów zieleni i zabytkowych założeń zieleni),
- zmiana zachowań społeczeństwa na proekologiczne,
- kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta przyjaznej dla mieszkańców,
- utrzymanie wysokiego poziomu edukacji ekologicznej.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania spełnia wymagania w zakresie ochrony środowiska przedstawione w powyższym dokumencie strategicznym, jak również w Programie Ochrony przed Hałasem dla Miasta Poznania oraz w Programie Ochrony Powietrza dla strefy aglomeracji poznańskiej.

1.5.5. Miejska Strategia Polityki Społecznej – „Priorytetowe cele polityki społecznej Miasta Poznania”

W dniu 18 listopada 2003 r. Rada Miasta Poznania przyjęła uchwałę Nr XXXIII/262/IV/2003 w sprawie miejskiej strategii polityki społecznej. Głównymi celami przyjętego programu są: wyznaczenie długofalowych kierunków działania władz miasta w obszarze całej polityki społecznej, skoordynowanie działań ze wszystkich dziedzin polityki społecznej na rzecz wybranych grup społecznych, osiągnięcie w perspektywie kilku lat widocznej poprawy jakości życia mieszkańców miasta.

Priorytetowymi celami polityki społecznej Miasta Poznania są:

- 1) działania na rzecz dzieci i młodzieży,
- 2) ochrona standardu życia i poprawa funkcjonowania seniorów i osób niepełnosprawnych,
- 3) podjęcie programów adresowanych do osób i grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społecznej.

Działania na rzecz dzieci i młodzieży w aspekcie zadań rewitalizacyjnych obejmują m.in.:

- zapewnianie warunków równego startu edukacyjnego najmłodszego pokolenia,
- zapewnianie właściwych, nowoczesnych warunków nauczania,
- włączanie młodzieży w działania obywatelskie prowadzone na wszystkich szczeblach samorządności,
- tworzenie infrastruktury służącej edukacji kulturalnej młodego pokolenia,
- poszerzanie uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu kulturalnym miasta, szczególnie grup mających utrudniony dostęp do takiej formy aktywności,
- rozbudowywanie bazy służącej aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży, stwarzanie warunków dla szerokiej aktywności fizycznej młodego pokolenia,
- wspieranie opieki zdrowotnej i edukacyjnej nad dziećmi niepełnosprawnymi,
- działania w zakresie ochrony standardu życia i polityki społecznej wobec seniorów i osób niepełnosprawnych i odnoszące się do rewitalizacji obejmują m.in.:
 - pozyskiwanie zasobu mieszkaniowego dla seniorów,
 - zwiększanie dostępności placówek kulturalnych dla seniorów,
 - wspieranie działań aktywizujących najstarsze pokolenie w sferze edukacji, kultury, rekreacji, turystyki i sportu,
 - rozwijanie specjalistycznej opieki medycznej,
 - wspieranie programów aktywizujących społecznie osoby starsze,
- realizowanie programu mieszkaniowego dla osób niepełnosprawnych,
- aktywizację zawodową i rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych, wspieranie działań zwiększających liczbę miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- zabezpieczanie dostępu dzieci niepełnosprawnych do edukacji,
- likwidację barier architektonicznych utrudniających przemieszczanie się i komunikowanie osób niepełnosprawnych,
- poszerzanie dostępności placówek kulturalnych i obiektów sportowo-turystycznych dla osób niepełnosprawnych oraz tworzenie warunków dla ich aktywności twórczej i sportowo-rekreacyjnej,
- poszerzanie usług zdrowotnych dla osób niepełnosprawnych,
- wspieranie aktywności i udziału w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym osób niepełnosprawnych.

Działania w zakresie polityki społecznej skierowanej do osób i grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalnej i nawiązującej do głównych założeń rewitalizacyjnych obejmują w szczególności:

- ograniczanie ubóstwa i pomocy materialnej najuboższym,
- przeciwdziałanie bezrobociu,
- ograniczanie bezdomności, poprzez udzielanie pomocy mieszkaniowej dla najbardziej potrzebujących,
- przeciwdziałanie uzależnieniom, zwłaszcza alkoholizmowi i narkomanii,
- rozpoznanie i przeciwdziałanie dewiacjom i patologiom społecznym,
- ograniczanie przestępczości i walkę z przemocą,
- pomoc rodzinom wielodzietnym,
- przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, przestępczości i demoralizacji dzieci i młodzieży.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania realizuje wskazane cele i kierunki miejskiej polityki społecznej, w szczególności poprzez ukierunkowanie procesu rewitalizacji na obszar zdegradowany śródmieścia oraz na tereny poprzemysłowe, powojkowe i pokolejowe. Działania rewitalizacyjne obejmują w szczególności przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji społecznej, gospodarczej i edukacyjnej skierowane w wysokim stopniu zarówno do dzieci i młodzieży, seniorów i osób niepełnosprawnych, jak również do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

1.5.6. Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Miasta Poznania na lata 2014 – 2025

Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego jest nowym dokumentem w przestrzeni prawnej, którego obowiązek stworzenia nakłada między innymi na prezydentów miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców, ustawa o publicznym transporcie zbiorowym z dnia 16 grudnia 2010 r. Plan został przyjęty przez Radę Miasta Poznania 18 marca 2014 r. uchwałą Nr LXIV/1010/VI/2014.

W dokumencie wskazano, iż dominującą rolę w lokalizacji generatorów ruchu odgrywa śródmieście, a w szczególności centrum miasta, mimo stałego procesu rozproszenia handlu, przenoszenia wyższych uczelni i wyludniania się obszaru. W związku z tym jako główny projekt poprawy funkcjonowania śródmieścia miasta dokument wskazuje rozwój sieci tramwaju tradycyjnego poprzez realizację projektu Centrum, polegającego na przeprowadzeniu nowej linii sieci tramwajowej przez ulicę Ratajcza, Młyńską, Solną, Nowowiejskiego oraz poprzez realizację budowy nowej linii tramwajowej na Naramowice. Z kolei działania w zakresie rozwoju transportu samochodowego powinny być skonsolidowane poprzez integrację z transportem zbiorowym. Integracja ta powinna następować głównie poprzez budowę parkingów P&R (Parkuj i Jedź).

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania uwzględnia założone zadania zintegrowanego rozwoju transportu zbiorowego oraz samochodowego, który będzie miał kluczowy wpływ na całość obszaru rewitalizacji (głównie śródmieście).

1.5.7. Polityka mieszkaniowa Miasta Poznania na lata 2017-2027 (projekt)

Miasto Poznań jest w trakcie opracowywania dokumentu pn. "Polityka mieszkaniowa Miasta Poznania na lata 2017-2027". Będzie on odzwierciedlać potrzeby oraz przedstawiać cele strategiczne i kierunki działań Miasta w zakresie rozwoju mieszkalnictwa, uwzględniając różne formy inwestycyjne.

W projekcie dokumentu w części rekomendacyjnej dotyczącej polityki mieszkaniowej wskazuje się następujące działania nawiązujące do metod rewitalizacyjnych:

- 1) Utrzymanie mieszkańców w granicach miasta, a nie w konkretnych dzielnicach, poprzez zwiększenie atrakcyjności centrum miasta i Śródmieścia, poprawę jakości substancji mieszkaniowej oraz otoczenia budynków, w tym estetyki, dostępu do zieleni i miejsc rekreacji.
- 2) Modernizacja istniejącego zasobu i uzupełnienia elementów, których brak negatywnie wpływa na postrzeganie centrum miasta jako miejsca zamieszkania (takich jak: estetyka otoczenia budynków, tereny zielone, mała architektura oraz stan techniczny budynków i mieszkań).
- 3) Centrum powinno spełniać funkcje najwyższej jakości przestrzeni w mieście oraz rozwijać elementy miastotwórcze, z których korzystają wszyscy mieszkańcy i które kreują ich tożsamość. Powinno koncentrować usługi publiczne, ale także wysokiej jakości miejsca pracy oraz ofertę czasu wolnego, szczególnie o charakterze kulturalnym.

Projekt dokumentu polityki mieszkaniowej w części dotyczącej przyszłych celów i kierunków działań rewitalizacyjnych zakłada m.in.:

- 1) **Poprawę dostępności lokali mieszkalnych i socjalnych dla osób o niższych dochodach** m.in. poprzez:
 - budowę nowych mieszkań przez ZKZL sp. z o.o,
 - zwiększenie liczby remontowanych i zagospodarowywanych pustostanów.
- 2) **Poprawę jakości zamieszkania w lokalach komunalnych** m.in. poprzez:
 - poprawę stanu technicznego zasobu komunalnego Miasta Poznań w ramach przyjętej i realizowanej polityki remontowej,
 - realizację programu „Przyjazne Podwórko”.
- 3) **Zwiększenie atrakcyjności Poznania jako miejsca zamieszkania dla osób o średnich i wyższych dochodach** m.in. poprzez:
 - budowę nowych mieszkań przez PTBS sp. z o.o,
 - realizację programu „Mieszkanie na wynajem z dojściem do własności” przez PTBS sp. z o.o,

- współpracę z podmiotami prowadzącymi działania w zakresie budowy mieszkań na wynajem, w tym w szczególności BGK Nieruchomości S.A., w ramach programu „Mieszkanie Plus”,
- utrzymanie i rozwój wysokiej jakości zielonych przestrzeni w mieście, w tym ochronę istniejących zasobów zieleni,
- wdrożenie, po przeprowadzeniu analizy możliwości realizacji, programu poprawy stanu technicznego kamienic w Śródmieściu, poprzez wsparcie rewitalizacji i remontu kamienic należących do prywatnych właścicieli,
- wspieranie działań remontowych we wspólnotach mieszkaniowych oraz inicjowanie procesów remontowych, poprzez stosowanie instrumentów motywacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania realizuje w swoich szczegółowych zadaniach część możliwych do realizacji celów i kierunków planowanej polityki mieszkaniowej na lata 2017-2027.

1.5.8. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Poznania

Dokument przyjęty został przez Radę Miasta Poznania w dniu 11 lipca 2017 r. uchwałą Nr LII/924/VII/2017 Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Poznania, to strategiczny dokument wyznaczający cele i zadania, umożliwiające rozwój gospodarki w kierunku niskoemisyjnym, z poszanowaniem stanu środowiska oraz dostępności surowców w wyodrębnionych obszarach:

- 1) Energetyka,
- 2) Budownictwo,
- 3) Transport,
- 4) Lasy i tereny zielone,
- 5) Przemysł,
- 6) Gospodarka odpadami,
- 7) Edukacja i dialog społeczny,
- 8) Administracja publiczna.

Główne cele i kierunki zapisane w powyższym dokumencie i nawiązujące do działań rewitalizacyjnych dotyczą przede wszystkim:

- budowy lub modernizacji budynków użyteczności publicznej oraz sektora mieszkaniowego i pozostałych z uwzględnieniem wysokich wymogów efektywności energetycznej oraz OZE,
- termomodernizacji oraz zastosowania innych technologii służących poprawie efektywności energetycznej i ograniczaniu emisji w budynkach użyteczności publicznej,
- termomodernizacji oraz zastosowania innych technologii służących poprawie efektywności energetycznej i ograniczaniu emisji w budynkach mieszkalnych,

- termomodernizacji oraz zastosowania innych technologii służących poprawie efektywności energetycznej i ograniczaniu emisji w pozostałych budynkach (handel, usługi, przemysł i in.),
- wsparcia mieszkańców w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków oraz ograniczania niskiej emisji (mechanizmy finansowania, akcje promocyjno-informacyjne),
- wdrażania rozwiązań sprzyjających rozwojowi komunikacji rowerowej oraz pieszej,
- rozwoju i modernizacji sieci i infrastruktury transportu publicznego – transport autobusowy, szynowy, wodny (infrastruktura dla komunikacji zbiorowej, rower miejski, obiekty Park&Ride i Bike&Ride),
- rozwoju sieci połączeń drogowych o układzie obwodnicowo - promienistym z uwzględnieniem multimodalności (w tym drogi rowerowe, drogi i ciągi piesze),
- zmniejszania udziału indywidualnego transportu samochodowego w bilansie transportowym miasta,
- odpowiedniego utrzymania terenów zieleni, (w tym w okresie upałów wykorzystanie zebranej wody deszczowej),
- przekształcania terenów rolniczych w tereny zieleni miejskiej,
- rewitalizacji i rewitalizacji oraz zagospodarowania terenów zielonych,
- zwiększenia powierzchni terenów zielonych (szczególnie parki, aleje i inne formy zieleni uwzględniające drzewa),
- edukacji transportowej: ekojazda, kampanie promujące rower i ruch piesz. „rowerowa szkoła”, a także pomocy w tworzeniu planów mobilności dla firm,
- prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do wszystkich grup społecznych w zakresie zasad zrównoważonego rozwoju, ograniczania emisji – aktywne działanie na rzecz zmiany zachowań we wszystkich sektorach PGN,
- promowania i edukacji społecznej oraz kampanii informacyjno-reklamowej dotyczących nowoczesnej kultury mobilności, czyli korzystania z niezmotoryzowanego sposobu przemieszczania się - pieszo, rowerem oraz komunikacją zbiorową.

Kierunki działań Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Poznania znajdują odzwierciedlenie w celach, kierunkach i planowanych przedsięwzięciach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania. Co do zasad, GPR planuje realizację ww. Planu.

1.5.9. Zintegrowany Program Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030

Dnia 10 grudnia 2013 r. Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę Nr LX/930/VI/2013 w sprawie przyjęcia Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 zwanego w skrócie Programem dla Śródmieścia. Główny cel Programu

było stworzenie podstawy dla zintegrowanej polityki Miasta Poznania wobec śródmieścia miasta, w którego skład wchodzi następujące osiedla: Stare Miasto, Wilda, Jeżyce, Św. Łazarz, Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria.

Celem podstawowym Programu jest odnowa i rozwój Śródmieścia Poznania. Dzieli się on z kolei na następujące cele operacyjne oraz działania strategiczne, bezpośrednio wynikające z celów:

- 1) Śródmieście jako atrakcyjne i wysokiej jakości miejsce zamieszkania**
 - Kreowanie wysokiej jakości warunków zamieszkania w Śródmieściu.
 - Polepszanie jakości śródmiejskich zasobów lokalowych.
- 2) Śródmieście jako miejsce społecznej aktywności: kulturalnej, gospodarczej i obywatelskiej**
 - Stymulowanie aktywności kulturalnej w Śródmieściu.
 - Stymulowanie aktywności gospodarczej w Śródmieściu.
 - Rozwijanie partycypacji społecznej w Śródmieściu.
- 3) Śródmieście jako atrakcyjna i wysokiej jakości przestrzeń kulturowa**
 - Tworzenie wysokiej jakości – bezpiecznych, czystych, atrakcyjnych – przestrzeni śródmiejskich.
 - Ochrona, ekspozycja i promocja dziedzictwa kulturowego znajdującego się w Śródmieściu.
- 4) Śródmieście jako miejsce zrównoważonego transportu (ruch pieszy i rowerowy, transport zbiorowy i samochodowy) oraz dobrej jakości infrastruktury technicznej**
 - Tworzenie dobrych warunków dla pieszych i rowerzystów w Śródmieściu.
 - Tworzenie dobrych warunków do korzystania z transportu publicznego w Śródmieściu.
 - Kreowanie uspokojonego ruchu samochodowego w Śródmieściu.

Powyższe działania dzielą się z kolei na szczegółowe zadania rewitalizacyjne, których realizacja jest systematycznie prowadzona przez Miasto. Program dla Śródmieścia był również szeroko konsultowany z mieszkańcami i przedsiębiorcami, którzy wnieśli swoje propozycje do ww. dokumentu i które zostały uwzględnione w szczegółowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania w szerokim zakresie jest kontynuacją Programu dla Śródmieścia. W tworzeniu dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania uwzględniono wyniki partycypacji społecznej przy opracowywaniu Programu dla Śródmieścia. Ze względu na komplementarność dotychczasowych działań i realizacji zadań rewitalizacyjnych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania uwzględniono i poszerzono niektóre działania rewitalizacyjne ustalone w Programie dla Śródmieścia.

Rozdział 2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Niniejszy rozdział przedstawia kompleksową diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych sporządzoną dla miasta Poznania. Składa się na nią analiza jakościowa i ilościowa zjawisk kryzysowych dla obszaru całego miasta (podrozdz. 2.1.) oraz szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (podrozdz. 2.2.).

2.1. Analiza jakościowa i ilościowa zjawisk kryzysowych dla obszaru całego miasta

2.1.1. Badanie wszystkich zjawisk

Analiza sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, poparta danymi ilościowymi i jakościowymi, a równocześnie odnosząca się do całego obszaru Miasta Poznania została przedstawiona w *„Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania”*. Diagnoza ta była podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania w drodze uchwały Rady Miasta Poznania Nr XXXVIII/648/VII/2016 z dnia 22 listopada 2016 r. Uchwała ta, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, po opublikowaniu przez Wojewodę w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego (Dz. U. Woj. Wlkp poz. 7323 z 30 listopada 2016 r.), od dnia 15 grudnia 2016 r. stanowi akt prawa miejscowego.

„Diagnoza służąca wyznaczeniu...” została sporządzona na podstawie istniejących w tym czasie dokumentów i projektów dokumentów miejskich, opisujących stan rozwoju społeczno-gospodarczego miasta¹ oraz danych statystycznych pozyskanych przez Urząd Miasta Poznania, a w szczególności na podstawie projektu *„Diagnozy strategicznej Miasta Poznania”*, będącej załącznikiem do opracowywanego wówczas projektu dokumentu *„Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+”*.

Sporządzona *„Diagnoza służąca wyznaczeniu...”*, stanowi więc syntetyczny wynik kompleksowej i jakościowej analizy treści (*content analysis*) licznych dokumentów miejskich zawierających szereg badań dotyczących stanu rozwoju miasta, wykonywanych na przestrzeni wielu lat. *„Diagnoza służąca wyznaczeniu...”* opisuje sytuację Miasta w sferze²:

- społecznej (w podrozdz. 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.7; 2.8),
- gospodarczej (w podrozdz. 3.1; 3.2),
- środowiskowej (w podrozdz. 1.4),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w podrozdz. 1.2; 1.3; 1.5; 2.6; 2.8; 3.4; 3.5),
- technicznej (w podrozdz. 2.5; 3.3).

Niniejszy rozdział pt. *„Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych”* (sporządzony w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania, na podst. – art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji) jest zestawieniem wyników *„Diagnozy służącej wyznaczeniu...”*,

¹ 1) projekt *„Diagnozy strategicznej Miasta Poznania”* 2016, stanowiący załącznik do projektu *„Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+”*;

2) *„Sytuacja społeczno-gospodarcza Miasta Poznania 2015”*;

3) *„Raport o stanie miasta Poznania 2014”*;

4) *„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Poznania”*.

² Zob. rozdz. II *„Charakterystyka Miasta Poznania”* w *„Diagnozie służącej wyznaczeniu...”* str. 9

sporządzonej na podstawie aktualnego w tym czasie stanu wiedzy, rozwiniętej w chwili sporządzania dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji, o informacje z:

- uchwalonej przez Radę Miasta Poznania w dniu 24 stycznia 2017 r. „Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+”, której integralną część stanowi załącznik „Diagnoza strategiczna Miasta Poznania” oraz
- dokumentów miejskich opisujących sytuację społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną Miasta Poznania.

2.1.1.1. Sfera społeczna.

Poziom bezrobocie

W „*Diagnozie służącej wyznaczeniu...*” podano, iż poziom bezrobocia w Poznaniu od wielu lat należy do najniższych w kraju i nie przekracza 3%. W 2015 r. stopa bezrobocia wyniosła jedynie 2,4 %, a średni poziom zatrudnienia w przedsiębiorstwach był czwartym najwyższym w miastach wojewódzkich (Tabela 2.1). W Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu (PUP) w 2015 roku zarejestrowanych było 8,0 tys. bezrobotnych, czyli 15 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców³.

Struktura bezrobocia w 2015 r. była zróżnicowana. Udział osób bezrobotnych w wieku do 25 roku życia wyniósł 7%, osób między 25 a 34 rokiem życia – 27,3%, zaś w przedziale między 45 a 60 rokiem życia – prawie 43%. Statystyki te wskazują na szczególną potrzebę wsparcia bezrobotnych po 50 roku życia oraz osób tuż po okresie ukończenia edukacji wyższej (gdyż bezrobocie wśród osób z wyższym wykształceniem było najwyższe spośród wszystkich poziomów edukacji), które po studiach weszły na rynek pracy. Wysoki (24%) udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym wskazuje m.in. na niedopasowanie programów kształcenia na uczelniach do potrzeb rynku pracy. Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (53%). Średnia liczba ofert zatrudnienia w skali roku wynosiła 1,2 tys., co zaspokajało potrzeby około 13% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w PUP; średnio na 1 ofertę pracy przypadało 13 osób bezrobotnych. Pomimo, iż systematycznie zmniejsza się liczba osób poszukujących pracy, zwiększa się liczba długotrwale bezrobotnych, co oznacza, że na rynku istnieje część osób, które nie są zainteresowane podjęciem zatrudnienia. Blisko co piąty bezrobotny pobiera zasiłek a prawie co drugi zaliczany jest do kategorii długotrwale bezrobotnych. Najwięcej osób z tej ostatniej grupy nie posiada wykształcenia zawodowego. Największą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby bez zawodu oraz sprzedawcy, krawcy i technicy ekonomiści. Problem braku stałej pracy dotyczy przede wszystkim osoby młode, w wieku do 34 lat. Stanowią oni ponad jedną trzecią poszukujących pracy. Blisko 80% bezrobotnych to osoby bez stażu pracy lub pracujące krócej niż rok. Najwięcej bezrobotnych legitymuje się wykształceniem najniższym (gimnazjalnym i podstawowym) oraz wyższym. Najtrudniej znaleźć pracę specjalistom z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury; specjalistom nauczania i wychowania; specjalistom i technikom w zakresie rolnictwa i leśnictwa; archeologom; socjologom; średniemu personelowi do spraw statystyki oraz pracownikom opieki osobistej⁴. Do zawodów najbardziej deficytowych w 2015 r. w Poznaniu zaliczono specjalistów do spraw baz danych i sieci

³ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015” („*Diagnoza służąca wyznaczeniu...*” str. 13)

⁴ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

komputerowych, kontrolerów (sterowniczych) procesów przemysłowych, dealerów i maklerów aktywów finansowych, urzędników do spraw świadczeń społecznych⁵.

Tabela 2.1. Struktura bezrobocia miasta Poznania w latach 2014-2015.

Bezrobocie	Lata	
	2014	2015
Stopa bezrobocia w %	3,2	2,4
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, w tys.:	10,4	8,0
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	855	610
Liczba osób bezrobotnych nowo zarejestrowanych w tys.	16,5	14,6
Liczba bezrobotnych kobiet na 100 mężczyzn	112	113
Udział osób bezrobotnych uprawnionych do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych w %	-	-
Liczba bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy	18,1	20,2
	38	13

Źródło: „Sytuacja społeczno-gospodarcza Miasta Poznania 2015”

Pomoc społeczna i poziom ubóstwa

Pomoc społeczna stanowi swoisty mechanizm wspierania jednostek społecznych (osób oraz rodzin) będących w trudnej sytuacji życiowej. Zmierza ona do zaspokojenia niezbędnych potrzeb osób ubogich i potrzebujących, stwarzając tym samym warunki do godnego funkcjonowania w życiu codziennym.

Według danych z 2015 r. w Poznaniu funkcjonowały 34 placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży (w tym 13 placówek całodobowych), 7 domów pomocy społecznej, 6 dziennych domów pomocy, 2 ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodek interwencji kryzysowej, 10 ośrodków dla osób bezdomnych (oraz 4 znajdujące się poza miastem), 9 środowiskowych domów samopomocy. Opieka oraz wychowanie dzieci i młodzieży pozbawionej całkowicie lub częściowo opieki i wsparcia ze strony rodziny naturalnej, realizowana jest poprzez system instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej. W 2015 r. w Poznaniu funkcjonowały 504 rodziny zastępcze, które obejmowały opieką 707 dzieci i młodzieży. Blisko 7 tys. rodzin otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice pobierały zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wyniósł 14,3%. Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 w Poznaniu mieszkało 67,3 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 30,8 tys. osób miało prawnie udokumentowaną niepełnosprawność w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 26,1 tys. osób, szczególnie zamieszkających na obszarze śródmieścia miasta. Najczęstszymi powodami przyznania pomocy społecznej są m.in. długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach życiowych oraz niepełnosprawność⁶.

Z różnych form pomocy społecznej korzystają również osoby starsze, których liczba w Poznaniu z roku na rok systematycznie rośnie. Według prognozy demograficznej GUS, liczba osób w wieku powyżej 65 lat będzie systematycznie się zwiększać i w 2050 r. wyniesie 138,5 tys., w tym co trzeci senior będzie w wieku powyżej 80 lat. Obecnie osoby w wieku

⁵ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

⁶ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 16)

powyżej 65 lat stanowią 18% ogólnej liczby ludności, a w 2050 r. ich udział wzrośnie do jednej trzeciej⁷.

Stacjonarna pomoc społeczna skierowana jest do osób starszych, szczególnie samotnych i przewlekłe somatycznie lub psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie lub fizycznie, niepełnoletnich z problemami wychowawczymi oraz nie posiadających rodziców naturalnych i innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Miasto Poznań finansuje instytucjonalne formy pomocy społecznej, miejskie programy pomocy dla różnych grup osób potrzebujących wsparcia oraz działania organizacji pozarządowych. Jedną z wspieranych przez Miasto grup są rodziny wielodzietne, które korzystają zarówno z wdrażanych w Poznaniu instrumentów ogólnokrajowych (Karta Dużej Rodziny), jak i działań wyłącznie miejskich (m.in. Karta Rodziny Dużej, którą posiada już ponad 14 tys. poznanianów). Wciąż nierozwiązanym problemem występującym w Poznaniu jest żebractwo i bezdomność. W celu przeciwdziałania tym zjawiskom prowadzone są programy ograniczenia żebractwa wśród osób dorosłych i zapobiegające zachowaniom dysfunkcyjnym wśród dzieci i młodzieży oraz indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. Jest to jednak problem o szerszym kontekście społecznym, gdyż część takich osób nie jest zainteresowana zmianą swojej sytuacji życiowej⁸.

Pomimo wielorakich działań realizowanych przez instytucje miejskie i organizacje pozarządowe, mieszkańcy Poznania nisko oceniają możliwość uzyskania wsparcia materialnego w ramach pomocy społecznej oraz z innych instytucji. Uważają, że w takim przypadku mogą liczyć przede wszystkim na rodzinę i znajomych. Poznaniacy nie są także w zbyt wysokim stopniu skłonni do podjęcia działań na rzecz osób potrzebujących. Jedynie 1/3 deklaruje chęć zaangażowania w prace organizacji pomagających osobom niepełnosprawnym, bezdomnym i ubogim⁹.

Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu (MOPR), w 2015 r. łączna kwota udzielonych świadczeń wyniosła 75,5 mln zł. Z pomocy społecznej w 2015 r. skorzystało 14,5 tys. rodzin (26 tys. osób). W ostatnich latach w Polsce coraz więcej uwagi poświęca się kwestii niedożywienia, szczególnie dzieci. Problem ten dotyczy głównie rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Miasto Poznań w sposób ciągły podejmuje działania dotyczące dożywiania w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” (edycja 2014-2020). W roku 2015 na ten cel przeznaczono w Poznaniu łącznie 14 mln zł, z czego 45% środków pochodziło z budżetu Miasta, a pozostałe pieniądze z budżetu Państwa. W rezultacie udzielono wsparcia 15,5 tys. osobom, w tym 6 tys. dzieci. W 2015 r. wszczęto 754 procedur „Niebieskie Karty”, zaś z lat poprzednich kontynuowano 479 procedur. Działania podejmowane przez MOPR na rzecz osób dotkniętych problemem przemocy dały pozytywny rezultat w postaci mniejszej w porównaniu do lat poprzednich liczby środowisk, którym udzielano wsparcia z tego tytułu. W styczniu 2015 r. MOPR w Poznaniu przeprowadził badania dotyczące poznańskich bezdomnych, dzięki czemu możliwe było zastosowanie adekwatnych działań wspierających osoby znajdujące się w trudnym położeniu materialnym

⁷ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

⁸ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 16)

⁹ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

i społecznym. Według danych MOPR szacuje się, że w Poznaniu żyje 805 osób bezdomnych, co stanowi 0,15% mieszkańców miasta. Zbliżony odsetek bezdomności obserwowany jest m.in. we Wrocławiu (0,16%), Krakowie i Łodzi (po 0,14%). Problem wykluczenia z rynku pracy dotyka wiele grup społecznych, w tym m.in. rodziców małych dzieci, którzy znalazłszy się w nowych warunkach społecznych i niejednokrotnie materialnych stają przed koniecznością powrotu do pracy lub aktywizacją na rynku pracy¹⁰.

Poziom przestępczości i poczucia bezpieczeństwa

Poznań od wielu lat znajduje się w grupie polskich miast, w których odnotowuje się relatywnie wysoki poziom przestępczości. Należy jednak podkreślić, że liczba ta z roku na rok sukcesywnie spada – w roku 2015 wyniosła ona 20,7 tys. przestępstw odnotowanych przez policję, zaś w roku wcześniejszym – 22,7 tys. incydentów, co daje spadek przestępczości o prawie 9%, a względem 2013 r. o prawie jedną czwartą (23%). Sukcesywny spadek liczby przestępstw jest rezultatem wielu działań podejmowanych przez Miasto Poznań we współpracy z Komendą Miejską Policji w Poznaniu, Strażą Miejską Miasta Poznania oraz innymi instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo¹¹.

Rocznie w Poznaniu funkcjonariusze policji interweniują ponad 78 tys. razy. W 2015 r. z 20,7 tys. stwierdzonych przestępstw, 77,5% stanowiły przestępstwa kryminalne, w tym 68% dotyczyły przestępstw przeciwko mieniu. Według rocznych statystyk dominują przeważnie kradzieże i przestępstwa narkotykowe. Co siódme stwierdzone przestępstwo jest popełniane przez osoby nieletnie. Ogólna wykrywalność sprawców wynosi około 50,9%. Najwyższa wykrywalność obejmuje przestępstwa narkotykowe (97,9%) oraz drogowe (79,2%), najniższa dotyczy kradzieży kieszonkowych (około 9%) oraz kradzieży samochodów (14%). Do najbardziej niebezpiecznych ulic w Poznaniu należą: ul. Głogowska, ul. Dworcowa (ze stacją kolejową PKP), ul. Półwiejska, Al. Solidarności oraz osiedle Piastowskie¹².

Ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego pełni Straż Miejska Miasta Poznania. W 2015 r. Straż Miejska przyjęła – podobnie jak w roku wcześniejszym – ok. 50,6 tys. zgłoszeń od mieszkańców Poznania. Interwencje strażników miejskich dotyczą przede wszystkim utrzymania porządku publicznego, czystości i estetycznego wyglądu miasta, zapewnieniu bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży, zapobieganiu łamaniu przepisów ruchu drogowego, ochronie środowiska, zwalczaniu negatywnych skutków naruszania porządku w mieście oraz prowadzeniu działalności kontrolno-prewencyjnej w szkołach, świetlicach środowiskowych i socjoterapeutycznych¹³.

Poznaniacy czują się bezpiecznie w swoim najbliższym otoczeniu, jednak największe zagrożenie odczuwają po zmierzchu w obiektach publicznych, jak dworce, parki miejskie i duże osiedla mieszkaniowe. Blisko połowa mieszkańców zauważa w swoim miejscu zamieszkania zachowania patologiczne, jak obecność osób nadużywających alkohol, wandalizm i niszczenie mienia oraz kradzieże związane z włamaniami do samochodów. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z priorytetów Miasta. W mieście działa system monitoringu wizyjnego, który zwiększa szansę na wykrycie przestępstw i wykroczeń. Na koniec 2015 r. liczył on 510 kamer, zlokalizowanych w miejscach uznanych

¹⁰ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

¹¹ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

¹² Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 14)

¹³ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

za niebezpieczne, głównie na skrzyżowaniach o dużym natężeniu ruchu, wiaduktach, przystankach komunikacji miejskiej oraz wzdłuż ciągów komunikacji pieszej. Z roku na rok system ten jest sukcesywnie powiększany¹⁴.

Poziom edukacji

Opiekę nad dziećmi do lat 3 zapewnia w Poznaniu 84 publicznych i niepublicznych żłobków, w tym 14 prowadzonych przez Miasto Poznań, oraz 12 klubów dziecięcych, dysponujących 3,4 tys. miejsc, z których korzysta 2,7 tys. dzieci (w tym 2,4 tys. w wieku od 1 do 2 lat). Oprócz żłobków, instytucjonalną opiekę nad dziećmi do lat 3 sprawuje także 50 opiekunów dziennych, zapewniających w swoich lokalach 250 miejsc dla dzieci, oraz 410 niań. Dzieci w wieku od 3 do 6 lat mogą korzystać z 299 publicznych i niepublicznych placówek wychowania przedszkolnego: 226 przedszkoli, w tym 115 prowadzonych przez Miasto Poznań, 65 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz 8 punktów przedszkolnych, dysponujących 19,7 tys. miejsc i obejmujących wychowaniem przedszkolnym 20,1 tys. dzieci, czyli 86,5% dzieci w wieku od 3 do 6 lat¹⁵.

Poznań jest jednym z głównych ośrodków akademickich w kraju – na 24 poznańskich uczelniach (w tym 8 publicznych) w 2015 r. studiowało ok. 116,5 tys. studentów. Największą poznańską uczelnią jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, na którym kształci się blisko co trzeci student. Corocznie poznańskie szkoły wyższe opuszcza ponad 30 tys. absolwentów. Poznań należy do ośrodków o dużym potencjale naukowo-badawczym. Badania naukowe prowadzą nie tylko szkoły wyższe, ale także 40 jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych. Są to przede wszystkim jednostki resortowe, często jedyne w danej branży w skali kraju, uczestniczące w międzynarodowych projektach badawczych, oraz 18 placówek Polskiej Akademii Nauk. System edukacji szkolnej w Poznaniu obejmuje 397 szkół wszystkich szczebli oraz 19 innych placówek oświatowych. W 2015 r. do szkół uczęszczało 86,2 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych. Więcej niż co trzeci uczeń kształcił się w szkole podstawowej, co szósty w gimnazjum, co trzeci w szkole ponadgimnazjalnej, co dziesiąty w szkole policealnej. Największym zainteresowaniem w 2015 r. cieszyły się licea ogólnokształcące, do których uczęszczała blisko połowa uczniów kształcących się na poziomie ponadgimnazjalnym i policealnym¹⁶.

Jakość kształcenia w poznańskich placówkach szkolnych jest zróżnicowana. Rok 2015 obfitował w zadowalające wyniki nauczania, szczególnie wśród szóstoklasistów, którzy na koniec szkoły podstawowej przystąpili do tzw. sprawdzianu szóstoklasisty. W teście z języka polskiego średni wynik poznańskich uczniów był nieznacznie wyższy niż wynik ogólnopolski (73,43% a 73%). Podobnie było w przypadku matematyki – uczniowie uzyskali wynik 62,04% przy średnim wyniku krajowym 61% oraz w przypadku języka angielskiego – 81% vs. 78%. Nieco słabszy względem krajowego wynik został osiągnięty w przypadku języka niemieckiego – uczniowie uzyskali w nim średnio 64,77% punktów (średnia ogólnopolska – 70%). Podobnie do wyników sprawdzianu szóstoklasisty kształtowały się wyniki poznańskich gimnazjalistów, którzy uzyskali wyniki wyższe niż średnie krajowe dla przedmiotów: historia (65,6% vs. 64%), przedmioty przyrodnicze (51,8% vs. 50%), matematyka (49,8% vs. 48%), język angielski – poziom podstawowy (70,6% vs. 67%). Słabiej wypadły wyniki egzaminów z języka polskiego –

¹⁴ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 14)

¹⁵ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

¹⁶ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 15)

60,9% przy średniej krajowej 62%. Nieco inaczej wypadły wyniki poznańskich matur. W odniesieniu do wyników ogólnokrajowych matury z języka polskiego oraz matematyki na poziomie podstawowym wyniki wypadły słabiej niż w całym kraju. Dla języka polskiego wynik ten wyniósł 64,2% punktów (przy wyniku krajowym 66,75), zaś dla matematyki 52,9% punktów (średnia ogólnopolska to 55,5%). Lepsze wyniki względem ogólnopolskich poznańscy uczniowie uzyskali z egzaminu z języka angielskiego – 78% punktów vs. 77% wynik ogólnopolski¹⁷.

Poziom kapitału społecznego

W „*Diagnozie służącej wyznaczeniu...*” wykazano, iż w 2015 roku w Poznaniu mieszkało 542,3 tys. osób. Średnia gęstość zaludnienia dla całego miasta wyniosła 2071 os/km². Wskaźnik feminizacji w Poznaniu w 2015 r. był stosunkowo wysoki. Na 100 mężczyzn przypadało blisko 115 kobiet. Z kolei mediana wieku mieszkańców Poznania wyniosła 40 lat: mężczyzn 38,5 lat, a kobiet 42,5 lata. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61% ogółu mieszkańców, w tym blisko 2/3 zakwalifikowano do grupy mobilnej (18–44 lata). Stosunkowo najliczniejszą grupę mieszkańców stanowiły osoby w wieku 30–39 lat (18,9%). W Poznaniu nasila się proces depopulacji. Od 2004 r. liczebność osób w wieku produkcyjnym zmniejsza się, a liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 lat) ustabilizowała się na dość niskim poziomie. Wzrasta natomiast udział grupy poprodukcyjnej (od 59/64 lat). Proces depopulacji nasila się m.in. poprzez systematyczne wydłużanie się życia mieszkańców, niski poziom liczby urodzeń oraz migrację osób w wieku produkcyjnym, szczególnie rodzin z dziećmi poza granice miasta¹⁸.

Depopulacja powoduje szereg niekorzystnych zmian w strukturze ludności. Według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) do 2050 r. proces starzenia się mieszkańców będzie stale się nasilać (od 2010 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 14,5 tys., a liczby osób w wieku produkcyjnym spadła o 24,9 tys.)¹⁹.

Depopulacja charakteryzuje się również ujemnym saldem migracji, który w 2015 r. wyniósł -3,5‰. Saldo to należy do najmniej korzystnych spośród największych miast w Polsce. Wpływa ono na nasilenie się procesu shrinking city („kurczenia się miasta”), który jest szczególnie widoczny w śródmieściu miasta²⁰.

Wyniki badań zachowań migracyjnych mieszkańców Poznania pokazują, że 2/3 migrantów to osoby w wieku największej aktywności zawodowej, najczęściej w wieku 25-44 lat, 3/4 legitymuje się przynajmniej średnim wykształceniem, w tym 45% wyższym. Wśród migrantów dominuje typ rodziny rozwojowej (62%) składającej się najczęściej z trzech lub czterech osób. Głównym powodem migracji poza granice miasta jest według migrantów chęć polepszenia warunków mieszkaniowych (89%) i jakości środowiska naturalnego (85%). Zakładając, że migranci nadal będą się przeprowadzać przede wszystkim do gmin sąsiednich, spowoduje nasilenie procesu urban sprawl („rozlewania się miasta”) na obszar aglomeracji.

¹⁷ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

¹⁸ Wg „*Diagnozy służącej wyznaczeniu...*” str. 13

¹⁹ Wg „*Diagnozy strategicznej Miasta Poznania*” 2017

²⁰ Wg projektu „*Diagnozy strategicznej Miasta Poznania*” 2016 („*Diagnoza służąca wyznaczeniu...*” str. 13)

Proces ten, przy jednoczesnym kurczeniu się miasta, stanowi główne wyzwanie dla Miasta, jak również całej aglomeracji, a w szerszym kontekście także dla całego regionu²¹.

Prognozy demograficzne dla Poznania są niekorzystne i zakładają do 2050 r. zmniejszenie liczby mieszkańców o 140,2 tys. (do 402,1 tys.), a ludności śródmieścia o 18 tys. (do 101 tys.). Spadek liczby ludności obejmuje głównie centralną część miasta, w tym wszystkie duże osiedla mieszkaniowe z wielkiej płyty. Prognozowane zmniejszenie liczby ludności, a co za tym idzie liczby podatników, prawdopodobnie przyczyni się do znacznego pogorszenia sytuacji ekonomicznej miasta (zapewnienie środków na usługi publiczne, utrzymanie infrastruktury czy zagospodarowania przestrzeni miejskiej). Obecne procesy demograficzne i ich przyszłe efekty, ujęte w prognozach rozwoju demograficznego, ocenić należy jako niekorzystne oraz stanowiące zagrożenie dla rozwoju miasta²².

Wobec malejącej liczby mieszkańców i urodzeń oraz starzenia się społeczeństwa niezbędne jest kontynuowanie prowadzonych działań skierowanych dla wszystkich mieszkańców, zarówno do potencjalnych nowych mieszkańców, jak i młodych rodzin. Wykorzystanie dużego potencjału rosnącej grupy osób starszych i podjęcie szerokich działań w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i pasywności tej grupy wiekowej mogą stać się impulsem dynamicznego rozwoju „srebrnej” i „białej” gospodarki w mieście²³.

Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Kapitał społeczny odgrywa istotną rolę w rozwoju każdej społeczności, w tym również miasta, i obok finansów oraz dobrego zarządzania jest kluczową determinantą sukcesu. Zaangażowanie mieszkańców w sprawy miasta, ich aktywności i działanie we wspólnej sprawie, a także wzajemne zaufanie to jedno z determinant rozwoju. W Poznaniu funkcjonują 42 jednostki pomocnicze – osiedla, którymi zarządzają rady osiedli. W roku 2015 przeprowadzono wybory mieszkańców do tych organów. Frekwencja w przeprowadzonych w 2015 r. wyborach wyniosła 7,79%. Aby zwiększyć swój zasięg oddziaływania, wspólnie rozwiązywać problemy lokalne oraz wzmacniać znaczenie wspólnot lokalnych, poznańskie osiedla zawierają porozumienia. Godne odnotowania jest powstanie w 2015 r. koalicji osiedli śródmiejskich, do którego przystąpiły osiedla: Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria, Jeżyce, Stare Miasto, Św. Łazarz oraz Wilda. Głównym celem tych koalicji jest poprawa wizerunku śródmieścia, jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, z dostępem do wysokiej jakości edukacji i zrównoważonego systemu transportowego (transport publiczny, transport rowerowy i inne) oraz skupiska aktywności kulturalnej, gospodarczej oraz obywatelskiej. W ramach współpracy z radami osiedli Miasto Poznań prowadziło prace (opracowanie i aktualizacja) nad szczegółową Mapą Potrzeb Lokalnych Śródmieścia (z radami osiedli: Jeżyce, Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria, Stare Miasto, Łazarz, Wilda). Dokument ten ma za zadanie w sposób przejrzysty pokazać problemy i potrzeby przestrzenne wybranych obszarów, wraz z ich lokalizacją na mapie. Działanie to wspiera partycypację społeczną mieszkańców śródmieścia, którzy zachęceni są do czynnej współpracy przy tworzeniu dokumentu. Jako rezultat prac powstała lista najpilniejszych potrzeb i problemów z zakresu infrastruktury, zieleni, bezpieczeństwa i innych, która przekazana została do oceny możliwości realizacji odpowiednim jednostkom merytorycznym. Część

²¹ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

²² Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 13)

²³ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

zgłoszonych potrzeb ujęta została w budżecie Miasta Poznania lub w planach finansowych rad osiedli²⁴.

Rok 2015 był rokiem wyborczym zarówno w wymiarze prezydenckim, jak i parlamentarnym. Obydwa wydarzenia pokazały, że wśród innych miast wojewódzkich Poznań jest jednym z najaktywniejszych wyborczo ośrodków. W wyborach prezydenckich, które odbyły się w maju 2015 r. na terenie Miasta Poznania, frekwencja wyborcza wyniosła podczas II tury 63,2% i była wyższa od frekwencji ogólnopolskiej o 8 punktów procentowych (frekwencja ogólnokrajowa wyniosła 55,34%). Jesienią 2015 r. w zorganizowanych wyborach parlamentarnych frekwencja wyborcza w Poznaniu wyniosła 61,63%, dając mu trzecią lokatę wśród miast wojewódzkich, zaraz po Warszawie (68,34%) oraz Krakowie (62,21%)²⁵.

Podstawową formą partycypacji publicznej są konsultacje społeczne. Stosowane przez Miasto Poznań formy i instrumenty partycypacji społecznej obejmują m.in. bezpośrednie spotkania robocze z mieszkańcami; czaty internetowe; spacer studyjny; stałe konsultacje przy projektowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i inwestycji drogowych oraz konsultacje jednorazowe, dotyczące ważnych dla mieszkańców projektów; debaty deliberatywne; badania ankietowe; rozstrzygnięcia obywatelskie; projekt budżetu obywatelskiego. W zbyt małym stopniu w systemie partycypacji wykorzystywane są nowe techniki, powstające w ramach innowacji społecznych, jak np.: *crowdsourcing* (czerpanie z tłumu), pozwalający na wykorzystanie potencjału mieszkańców do szeroko pojętego kreowania miejskości, warsztaty *charrette* czy wykorzystujący informację przestrzenną *Public Participation GIS* (np. społeczne mapowanie przestrzeni wykorzystywane do rozwiązywania problemów lokalnych)²⁶.

2.1.1.2. Sfera gospodarcza - poziom przedsiębiorczości oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw

Poznań charakteryzuje się bardzo wysokim potencjałem wzrostu gospodarczego w skali kraju, jednak – podobnie jak inne polskie ośrodki miejskie i regiony – nie wyróżnia się w skali europejskiej. Według europejskiego rankingu E-REGI (European Regional Economic Growth Index), obejmującego 100 miast europejskich powyżej 500 tys. mieszkańców oraz stolice, Poznań zajmuje pod tym względem 52 miejsce w Europie i 3 miejsce w kraju. W opublikowanym w 2015 r. przez „PwC Polska” raporcie o potencjale rozwojowym polskich miast, Poznań został wskazany jako miejsce bardzo wysokiej aktywności gospodarczej i wynikającej stąd dobrej kondycji finansów miejskich. Potwierdza to najwyższa możliwa do uzyskania w Polsce ocena wiarygodności kredytowej Poznania agencji ratingowej Fitch Ratings. Dobry poziom rozwoju gospodarczego miasta jest wynikiem odpowiedniej kondycji ekonomicznej dużych zakładów przemysłowych oraz, w znacznym stopniu, rosnącej roli sektora małych i średnich przedsiębiorstw²⁷.

Poznań należy do najsilniejszych gospodarczo miast Polski. Według szacunków GUS wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzonego w Poznaniu wyniosła w 2013 r. 47,4 mld zł, a w przeliczeniu na mieszkańca 86,4 tys. zł, czyli ponad dwukrotnie więcej niż w kraju i prawie dwukrotnie więcej niż w województwie wielkopolskim i była niższa jedynie od PKB

²⁴ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

²⁵ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

²⁶ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

²⁷ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

wytworzonego w Warszawie. Gospodarka Poznania jest zróżnicowana strukturalnie i dobrze rozwinięta gałęziowo. Dominuje w niej sektor usług, który tworzy blisko 73% wartości dodanej brutto i jest miejscem pracy dla 78% ogółu pracujących w Poznaniu. Wartość dodana brutto wytworzona w sektorze usług i przeliczona na jednego pracującego wynosi 124,8 tys. zł i jest najwyższa w Polsce, poza Warszawą²⁸.

Poznań jest trzecim miastem w Polsce (wśród aglomeracji powyżej 300 tys. mieszkańców) pod względem rentowności sprzedaży usług i produktów. Duże przychody ze sprzedaży wśród przedsiębiorstw w Poznaniu (4. miejsce wśród miast wojewódzkich), przy wysokim poziomie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w tym sektorze oraz niskim udziale kosztów prowadzenia działalności gospodarczej sprawiają, że miasto jest nie tylko atrakcyjne dla prowadzenia i rozwoju interesów, ale również przyciągające dla potencjalnych pracowników, którzy mogą więcej zarabiać. Warto również wskazać, że Poznań znajduje się na 4 miejscu w Polsce pod względem liczby funkcjonujących przedsiębiorstw (za Warszawą, Wrocławiem i Krakowem)²⁹.

W gospodarce Poznania dominują: handel, usługi finansowe, edukacja i rynek nieruchomości. Analiza struktury ekonomicznej Poznania pozwala zauważyć, że 72,7% Wartości Dodanej Brutto (WDB) wytworzone zostało przez sektor usług (obejmujący przede wszystkim handel, usługi finansowe oraz edukacyjne i rynek nieruchomości), 20,5% stanowiło rezultat działalności sektora przemysłu, 6,8% budownictwa, a jedynie 0,06% wartości WDB pochodziło z sektora rolniczego. W Poznaniu działa ok. 108,8 tys. podmiotów gospodarczych³⁰.

Według danych GUS w 2015 r. w Poznaniu zarejestrowano 9,1 tys. nowych firm, najwięcej w obszarach: handlu hurtowego i detalicznego (art. branży spożywczej i przemysłowej, w tym pośrednictwo handlowe), działalności usługowej w zakresie architektury, inżynierii i informatyki, działalności w zakresie opieki zdrowotnej (lekarze, pielęgniarki), działalności w zakresie budownictwa, działalności w ramach transportu osób i rzeczy. Stolica Wielkopolski cieszy się też dużym zainteresowaniem zagranicznych przedsiębiorstw. Poznań na swoją siedzibę wybrało 3,6 tys. podmiotów zagranicznych, tj. spółek z udziałem kapitału zagranicznego, co plasuje miasto na 4. miejscu w Polsce, jedynie za Warszawą, Wrocławiem i Krakowem. W porównaniu do 2014 r. liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła w 2015 r. o 69 podmiotów³¹.

Przedsiębiorczość w Poznaniu opiera się przede wszystkim na działalności mikro, małych i średnich firm, które stanowią 99,8% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w mieście. Ich zaletą jest duża mobilność i elastyczność w dostosowywaniu się do reguł gry rynkowej. Dzięki temu gospodarka miejska łatwiej znosi cykliczne spowolnienia gospodarki światowej³². Nie oznacza to jednak, że stolica Wielkopolski nie przyciąga dużego biznesu – miasto znajduje się w pierwszej trojce aglomeracji o największej liczbie dużych firm (160 dużych firm, z czego 29 powyżej 1000 zatrudnionych)³³.

Poziom przedsiębiorczości w Poznaniu jest wysoki. Rocznie w Poznaniu jest rejestrowanych ponad 9 tys. nowych firm. Do branż charakteryzujących się w ostatnich latach

²⁸ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 17)

²⁹ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

³⁰ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 17

³¹ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

³² Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 17

³³ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

najszybszym poziomem wzrostu należą firmy usługowe prowadzące działalność z zakresu obsługi nieruchomości, administrowania i działalności wspierającej oraz informacji i komunikacji. Pozostałe branże, z wyjątkiem zakwaterowania i gastronomii, rozwijają się stabilnie, a niższy poziom wzrostu notuje branża produkcyjna oraz transport i gospodarka magazynowa. Biznes odgrywa coraz większą rolę w funkcjonowaniu współczesnych miast. Na decyzje o lokowaniu firm i ich aktywności mają coraz większy wpływ, oprócz lokalnego środowiska biznesowego i jakości rynku pracy oraz prawa miejscowego, inteligentne zarządzanie miastem i kapitał społeczny. Przedsiębiorcy coraz chętniej angażują się we współpracę z władzami i środowiskiem lokalnym. W Poznaniu współpraca ta dotyczy zarówno edukacji, nauki, sportu, rekreacji, kultury, rozwoju infrastruktury, jak i wsparcia działań społecznych i charytatywnych. Ważna rola, jaką odgrywają przedsiębiorcy w rozwoju miasta, powoduje rosnącą konkurencję pomiędzy ośrodkami miejskimi w celu przyciągnięcia inwestorów. W konkurencji tej coraz większego znaczenia nabierają czynniki miękkie, takie jak otwartość, potencjał społeczny i szeroko pojęta jakość życia, gdyż duże miasta dysponują obecnie zbliżonymi warunkami obejmującymi zasoby wykwalifikowanych pracowników, dostępność transportową, rynek nieruchomości i instytucjonalny system otoczenia biznesu. Pod tym względem Poznań znajduje się w grupie największych i najlepiej rozwiniętych polskich miast, charakteryzując się wysokim poziomem rozwoju infrastruktury produkcyjnej, kapitału ludzkiego, infrastruktury podstawowej i komunikacyjnej, skłonności do współpracy oraz łatwości prowadzenia biznesu. Ocenę tę potwierdzają wyniki badania Banku Światowego oceniającego warunki prowadzenia działalności gospodarczej w 18 polskich miastach wojewódzkich. Pokazują one, że w grupie największych polskich miast to właśnie w Poznaniu przedsiębiorcom najłatwiej jest prowadzić działalność gospodarczą³⁴.

Poznań stanowi ważny ośrodek przemysłów motoryzacyjnego, spożywczego, farmaceutycznego, chemicznego oraz maszynowego. Cały podregion, w którym miasto stanowi obszar centralny, znajduje się w grupie najwyższej atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie, usługowej i przemysłowej. Priorytetowymi dla Miasta sektorami gospodarki są: produkcja zaawansowana technologicznie, Business Process Offshoring, badania i rozwój, działalność kongresowo-wystawiennicza oraz infrastruktura rekreacyjno-rozrywkowa. Sektor zewnętrznych usług biznesowych, wraz z rynkiem powierzchni biurowych na wynajem, dynamicznie się rozwija. W Poznaniu w ciągu dwóch lat liczba centrów usług nowoczesnych wzrosła o jedną piątą, a liczba osób w nich zatrudnionych o połowę³⁵.

Poznań jest znaczącym ośrodkiem przemysłu motoryzacyjnego w kraju. Obok Volkswagena, w Poznaniu inwestują także amerykański koncern Exide Technologies, japoński koncern Bridgestone oraz szwedzkie firmy Plastal Group i SKF Aktiebolaget. Znaczące są także inwestycje brytyjskiego koncernu farmaceutycznego GlaxoSmithKline, dzięki któremu Poznań stał się dużym ośrodkiem produkcji i dystrybucji leków w Europie Środkowo-Wschodniej. W przemysł spożywczy inwestują duży koncern amerykański Mars, południowoafrykański SABMiller, niemiecki HK Food oraz międzynarodowy Unilever. W mieście silny jest sektor handlu, szczególnie wielkopowierzchniowego. Rynek handlowy w Poznaniu jest zdominowany przez tradycyjne centra handlowe (85%) z 1,5 tys. punktów sprzedażowych, w których blisko 30% stanowią najemcy z branży mody. Najbardziej

³⁴ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

³⁵ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 17)

rozwinętą ofertę handlową mają należące do inwestorów zagranicznych Centrum Biznesu i Sztuki Stary Browar, Poznań, Galeria Malta oraz Avenida. Część inwestorów, zarówno zagranicznych, jak i krajowych, lokuje swoje przedsięwzięcia w bezpośrednim sąsiedztwie granic Poznania, na obszarze aglomeracji poznańskiej. Dotyczy to szczególnie inwestycji logistyczno-magazynowych oraz produkcyjnych. Korzystają oni jednak z zasobów miasta, w tym poznańskiego rynku pracy i kadry naukowej³⁶.

Miasto Poznań charakteryzuje się dużym potencjałem naukowym i instytucjonalnym ukierunkowanym na innowacyjność i działania na rzecz gospodarki opartej na wiedzy. Według badań Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Poznań jest jednym z wiodących w kraju ośrodków innowacji w Polsce. W mieście działają parki technologiczne, stanowiące platformę współpracy gospodarki i nauki oraz kreujące przyjazne środowisko dla rozwoju innowacji: m.in. budowany przez Miasto Poznański Park Technologiczno-Przemysłowy, Poznański Park Naukowo Technologiczny afiliowany przy Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, prywatny park naukowo-technologiczny Nobel Tower, a także Inkubator Biznes i Nauka. W Poznaniu działają lub powstają multidyscyplinarne ośrodki badawcze nowoczesnych technologii. Przy wsparciu Miasta funkcjonują także inkubatory przedsiębiorczości i centra transferu technologii (m.in. Wielkopolskie Centrum Zaawansowanych Technologii). W mieście działają 4 akademickie inkubatory przedsiębiorczości. Poznańskie szkoły wyższe i ośrodki B+R, przy współpracy z samorządem lokalnym i przedsiębiorstwami, realizują także wspólne projekty ukierunkowane na innowacyjność³⁷.

W Poznaniu działa Fundacja Klaster Poznań, której celem jest działanie na rzecz łączenia i współpracy branży kreatywnej i branż pokrewnych z biznesem, wzrostu konkurencyjności wielkopolskich firm, artystów i instytucji miejskich, a także stowarzyszenie Wielkopolskie Centrum Klasteringu – platforma klastrowa skupiająca liderów oraz partnerów inicjatyw klastrowych w regionie. Poznańskie firmy, szkoły wyższe i ośrodki naukowo-badawcze uczestniczą w licznych regionalnych inicjatywach klastrowych³⁸. W Poznaniu rozwijają się firmy w sektorach kreatywnych, obejmujących – oprócz szkół wyższych i jednostek naukowo-badawczych – technologie ICT, usługi w zakresie architektury, sztuki i mediów, wzornictwa i projektowania mody, rzemiosło artystyczne, usługi finansowe, biznesowe i prawne. Stanowią one 22% firm zarejestrowanych w Poznaniu i zatrudniają 18% pracujących. Poznań staje się znaczącym ośrodkiem designu. Poznański Uniwersytet Artystyczny oraz Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych kształcą najwięcej studentów wzornictwa w kraju³⁹. Kluczową rolę w podnoszeniu poziomu innowacyjności i konkurencyjności pełnią działające na terenie miasta przedsiębiorstwa. W Poznaniu dynamicznie rozwijają się start-up'y, wspierane przez Miasto Poznań poprzez działania prowadzone w ramach projektu „Startup Poznań”. Jednakże według badań europejskich, Poznań (wraz z otaczającym obszarem funkcjonalnym) jest zaliczany do grupy miast, nie charakteryzujących się wysoką innowacyjnością, których gospodarka specjalizuje się w usługach z zakresu transportu, logistyki i handlu hurtowego, czyli w gałęziach tradycyjnych. Wciąż także istnieje dystans dzielący Poznań od miast europejskich pod względem rozwoju sektorów kreatywnych. W skali kraju, Poznań wraz z Warszawą, Wrocławiem, Krakowem

³⁶ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

³⁷ Wg „Raportu o stanie miasta Poznania 2014” („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 17, 18)

³⁸ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 18)

³⁹ Wg „Raportu o stanie miasta Poznania 2014” („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 18)

i Gdańskiem jest w czołówce krajowej pod względem poziomu potencjału innowacyjnego, co potwierdzają badania Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, według których Poznań, charakteryzujący się dużym potencjałem naukowym i instytucjonalnym ukierunkowanym na innowacyjność i działania na rzecz gospodarki opartej na wiedzy, jest jednym z wiodących w kraju ośrodków innowacji. W rankingu European Smart Cities, opublikowanym w 2015 r. przez Uniwersytet Techniczny w Wiedniu, porównującym poziom wdrażania rozwiązań Smart City w miastach do 1 mln mieszkańców, Poznań został oceniony na niższym poziomie niż średnia europejska w podstawowych obszarach miasta inteligentnego.⁴⁰

2.1.1.3. Sfera środowiskowa - jakość oraz stan środowiska powodujące zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi

Poznań należy do miast o dużym udziale terenów zieleni. Zajmują one ponad 68 km² (26% powierzchni miasta), z czego 55% stanowią lasy, a 12% zieleni miejska. Ponadto miasto posiada wiele różnego typu wydzielonych obiektów zielonych, w tym: 45 parków, 120 zieleńców, 87 ogrodów działkowych, 3 parki naukowo badawcze, ogrody zoologiczne, palmiarnię, 22 cmentarze (stan na 2015 r.). W granicach miasta znajdują się dwa rezerваты: „Żurawiniec” oraz „Meteoryt Morasko”, o łącznej powierzchni 55,75 ha. Około 60% powierzchni terenów zieleni jest własnością Miasta Poznania, a pozostała część należy do właścicieli prywatnych, Skarbu Państwa oraz Polskiego Związku Działkowców. Poznańskie tereny zielone mają układ przestrzenny klinowo-pierścieniowy. Tworzą go cztery kliny zieleni o charakterze parkowo-leśnym (gołęciński, cybiński, dębiński i naramowicki), wkomponowujące się do wnętrza miasta z czterech stron, w układzie wschód-zachód i północ-południe⁴¹.

System klinów uzupełniany jest przez pierścieniowy układ terenów zieleni, w którego skład wchodzi zespół parkowy w pasie tzw. Ringu Stübbena oraz zieleni znajdująca się na terenie pierścienia fortów. Głównym obszarem systemu klinowego miasta jest Park Cykada, w pobliżu którego zaczynają swój bieg aż trzy z nich (wschodni, północny i zachodni). Wskaźnik dostępności terenów zieleni w Poznaniu, mierzony powierzchnią tych terenów przeliczoną na mieszkańca, jest wysoki. Jednak relatywnie niewielki udział terenów parkowych i zieleńców w powierzchni miasta, nieprzekraczający 1,7%, powoduje, że europejska norma wskaźnika powierzchni parków i zieleńców na mieszkańca nie jest w Poznaniu osiągnięta. Od 2010 r. rozwój terenów zieleni w Poznaniu, mierzony wskaźnikami udziału powierzchni parków i zieleńców, zieleni ulicznej, zieleni osiedlowej oraz terenów leśnych w powierzchni miasta ogółem, zatrzymał się lub jest niewielki⁴².

Całkowita długość rzeki Warty w granicach miasta wynosi 23,8 km. Największymi dopływami Warty przepływającymi przez Poznań są prawobrzeżne rzeki Główna i Cybina oraz lewobrzeżne cieki: Strumień Różany, Bogdanka i Strumień Junikowski. Z północno-zachodniej części miasta spływają do doliny Warty: Potok Moraski, Potok Umultowski i Potok Różany. Największymi zbiornikami wodnymi na terenie miasta są jeziora: Kierskie, Malta, Rusałka, Strzeszyńskie. Do mniejszych zbiorników należą stawy: Strzeszyńskie, na Dębinie, Kajka. W południowo-zachodniej części Poznania, w rejonach Rudnicze, Kotowo i Świerczewo, znajduje się około 40 małych zbiorników wodnych, zasilanych wodami opadowymi,

⁴⁰ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 18)

⁴¹ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 11

⁴² Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 11)

powierzchniowymi i gruntowymi. Obszar Poznańskiej Zlewni Warty jest poddany dużej presji antropogenicznej związanej z użytkowaniem terenu, poborem wód powierzchniowych i podziemnych, rzutem ścieków bytowych i gospodarczych, zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych i stawów rybnych oraz utratą naturalnej retencji. Skutkiem presji jest słaby stan wód, szczególnie jakość wód podziemnych i powierzchniowych oraz stan hydromorfologiczny. Problemem jest także stan ochrony przeciwpowodziowej i niedostateczne przeciwdziałanie skutkom suszy na obszarze zlewni. Zgodnie z oceną ryzyka powodziowego, na niebezpieczeństwo powodzi są narażone tereny zalewowe Warty na całym odcinku miejskim wraz z ujęciem wody Dębina oraz niektóre odcinki rzek Główniej i Cybiny. Problemem w mieście są występujące w wyniku zmian klimatycznych tzw. „szybkie powodzie” (*flash floods*) w wyniku intensywnych opadów deszczowych nawalnych, gdyż wysoki poziom urbanizacji oraz pokrycia terenu materiałami nieprzepuszczalnymi, przy braku lub niewystarczającej w ekstremalnych warunkach przepustowości sieci kanalizacji deszczowej i zbyt małej zdolności retencji, nie pozwalają na naturalny odbiór wód opadowych. Zmiany klimatyczne powodują również inne gwałtowne zjawiska pogodowe, takie jak trąby powietrzne, silne burze czy gradobicia, które także występują w Poznaniu. Wyniki monitoringu stanu wód powierzchniowych znajdują odzwierciedlenie w subiektywnych opiniach mieszkańców, którzy źle oceniają ich czystość i klarowność, szczególnie Warty. Z miejskiej sieci wodociągowej korzysta 98% ludności miasta, pozostali korzystają ze studni indywidualnych. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 98% ludności. Ścieki rzucane do sieci kanalizacji miejskiej są oczyszczane w dwóch biologicznych oczyszczalniach. Mimo rozbudowy sieci kanalizacyjnej nadal istnieją rejony nieskanalizowane. Według klasyfikacji GUS, Poznań zajmuje 10 (na 198 sklasyfikowanych miast) miejsce w skali kraju pod względem zagrożenia środowiska ściekami. Stan wód Warty w Poznaniu jest zły, a ich stan chemiczny jest poniżej stanu dobrego. Rzeka nie spełnia wymogów dla obszarów chronionych, przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. W przeliczeniu na 100 km² gęstość sieci rozdzielczej infrastruktury wodociągowej wynosi 442 km, a sieci kanalizacyjnej 353 km. Na obszarze miasta znajduje się także ponad 3 tys. zbiorników odpadów ciekłych bezodpływowych, blisko 180 oczyszczalni przydomowych oraz stacja zlewni. Poznański System Kanalizacyjny obejmuje ponad 900 km kanałów sanitarnych, deszczowych i ogólnospławnych oraz dwie oczyszczalnie ścieków III stopnia oczyszczania o łącznej średniej przepustowości 250 tys. m³/dobę. Sieć ogólnospławna obejmuje centrum miasta i prowadzi ścieki do przepompowni Garbary połączonej z Lewobrzeżną Oczyszczalnią Ścieków oraz Centralną Oczyszczalnią Ścieków. Większość ścieków bytowo-gospodarczych z lewobrzeżnej części Poznania prowadzonych jest siecią rozdzielczą do sieci ogólnospławnej, a z części prawobrzeżnej do Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach koło Poznania. Woda z sieci miejskiej jest rozprowadzana przez rozdzielczą sieć wodociągową o długości ponad 1,1 tys. km. Sieć wodociągowa jest zasilana, poprzez stacje uzdatniania wody obsługujące Poznański System Wodociągowy, z trzech głównych ujęć wody: ujęcia wód podziemnych i powierzchniowych Mosina- Krajkowo, ujęcia infiltracyjnego Dębina w Poznaniu i ujęcia wód podziemnych Gruszczyn-Promienko. Na terenie miasta znajdują się także ujęcia zlokalizowane na terenie zakładów przemysłowych oraz ponad 200 awaryjnych studni publicznych wykorzystujących wody podziemne⁴³.

⁴³ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

Problemem środowiskowym występującym w Poznaniu jest niewątpliwie zanieczyszczenie powietrza. Ponad 99% zanieczyszczeń gazowych emitowanych w mieście stanowi dwutlenek węgla. Obszarami, które najbardziej narażone są na negatywne wpływy zanieczyszczeń powietrza, są: śródmieście oraz tereny obejmujące część Jeźyc, Wildy oraz Grunwaldu. Przyczyną nagromadzenia szkodliwych substancji na tych obszarach jest duży odsetek budynków korzystających z małych kotłowni lub indywidualnych pieców węglowych⁴⁴.

Według GUS Poznań zajmuje 19 miejsce w skali kraju (wśród 150 badanych miast) pod względem zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Stężenia wielu zanieczyszczeń powietrza w Poznaniu nie przekraczają norm unijnych. Wyjątek stanowi jednak poziom zanieczyszczeń pyłowych i rakotwórczego benzo(a)pirenu, którego stężenie docelowe ponad dwukrotnie przekracza normę unijną, a ponad osiemnastokrotnie normę Światowej Organizacji Zdrowia. W Poznaniu do głównych źródeł zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza należy emisja antropogeniczna, pochodząca głównie z emisji powierzchniowej sektora bytowego, emisji liniowej z działalności komunikacyjnej oraz emisji punktowej usługowej i przemysłowej. Jakość powietrza w mieście pod względem niemal wszystkich wskaźników nie przekracza dopuszczalnych norm, a większość wskaźników dotyczących stężenia głównych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego się poprawia. Natomiast poziom dopuszczalny dobowy pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziom docelowy roczny benzo(a)pirenu kwalifikują Poznań do najniższej klasy C (dla pyłu PM₁₀ od 2007 r., dla benzo(a)pirenu od 2009 r.). Zanieczyszczenia te stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego z powodu ich działania rakotwórczego, głównie na drogi oddechowe i mutagenne. Szczególnie wrażliwe grupy mieszkańców to przede wszystkim dzieci i młodzież poniżej 25 roku życia, osoby w podeszłym wieku, osoby z chorobami układu oddechowego (szczególnie chore na astmę), chorobami układu krwionośnego, aktywni i bierni palacze. Głównym źródłem emisji pyłów i benzo(a)pirenu w Poznaniu jest niska emisja pochodząca z ogrzewania budynków przez indywidualne systemy grzewcze o niskiej sprawności cieplnej, opalane paliwami stałymi, oraz pojazdy samochodowe, szczególnie ciężarowe. Problemem jest także – pomimo nie przekroczenia dopuszczalnego poziomu – podwyższony poziom pyłu PM_{2,5}, gdyż normy jakości powietrza w tym zakresie zostały zaostrzone i w 2020 r. dopuszczalny poziom tych zanieczyszczeń będzie wynosić 20 µg/m³ (obecnie 25 µg/m³). Jednym z najważniejszych działań dla poprawy sytuacji jest ograniczenie niskiej emisji z ogrzewania indywidualnego i z komunalnych zasobów mieszkaniowych oraz emisji komunikacyjnych, szczególnie w centrum, wzdłuż obwodnicy autostradowej i głównych arterii komunikacyjnych, a także termomodernizacja budynków. W celu poprawy jakości powietrza Miasto Poznań prowadzi działania ukierunkowane na poprawę efektywności energetycznej. Do 2017 r. planuje się wymianę ogrzewania na najbardziej zanieczyszczonym obszarze miasta, obejmującym Stare Miasto (część śródmiejską) z Chwaliszewem, Wildę Północną i Łazarz⁴⁵.

Ponadto środowisko miejskie Poznania cechuje powszechny dyskomfort akustyczny, spowodowany przede wszystkim hałasem komunikacyjnym (głównie samochodowym). Pod tym względem najtrudniejsza sytuacja występuje w śródmieściu, w sąsiedztwie ulic

⁴⁴ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 11

⁴⁵ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

tranzytowych (krajowych i wojewódzkich), a także na odcinku między węzłem Komorniki a węzłem Krzesiny (bliskie sąsiedztwo autostrady A2)⁴⁶.

Głównym źródłem hałasu w Poznaniu jest hałas drogowy. W czasie doby na ponadnormatywny hałas drogowy, większy niż 70 dB, narażonych jest 14 % mieszkańców (ok. 77 tys. osób), natomiast w porze nocnej (hałas większy niż 60 dB) – ponad 18 % mieszkańców (ok. 103 tys. mieszkańców). W celu polepszenia klimatu akustycznego stosuje się coraz nowocześniejsze rozwiązania techniczne obniżające uciążliwość akustyczną pojazdów, a także ekrany akustyczne, tzw. „ciche nawierzchnie”, wyciszone torowiska tramwajowe. W centrum miasta wprowadzono strefę płatnego parkowania oraz „Strefę 30”, czyli obszar uspokojonego ruchu, wyprowadzono poza centrum ruch tranzytowy pojazdów ciężarowych. Polepszenie sytuacji ogólnej potwierdzają wyniki badań jakości życia mieszkańców Poznania, którzy dobrze oceniają klimat akustyczny w mieście, z wyjątkiem centrum.

Przeciętny mieszkaniec Poznania wytwarza rocznie ok. 415 kg odpadów, w tym 319 kg zmieszanych (bytowych). Selektywny sposób gromadzenia odpadów komunalnych deklaruje 90% właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Największy udział w strukturze odebranych odpadów stanowią zmieszane odpady komunalne, które są kierowane do sortowni odpadów, oraz papier, tektura, szkło i tworzywa sztuczne. Jedynie 2% odpadów komunalnych podlega od razu składowaniu, pozostała część jest najpierw poddawana procesom odzysku lub unieszkodliwiania. Rocznie w Poznaniu odzyskuje się do ponownego wykorzystania blisko 30 tys. ton odpadów. Odpady przemysłowe nie stanowią obecnie poważniejszego zagrożenia dla środowiska w mieście. Około 98% z nich zostaje poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu, w tym zaledwie niecałe 1% jest składowanych. Większość odpadów przemysłowych jest wywożona i utylizowana poza Poznaniem. Poznańskie firmy zmniejszają ilość wytwarzanych odpadów technologicznych szkodliwych dla środowiska (o ponad 40% od 2010 r.). Według inwentaryzacji przeprowadzonej w trakcie opracowywania „Programu postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest dla miasta Poznania”, na terenie miasta znajduje się 5,1 tys. Mg wyrobów azbestowych, głównie rur azbestowo-cementowych oraz płyt z azbestem stosowanych w budownictwie jednorodzinne. Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, do 2032 r. mają zostać usunięte i unieszkodliwione wszystkie wyroby zawierające azbest⁴⁷.

W celu niwelowania negatywnego oddziaływania na środowisko oraz przystosowania do postępujących zmian klimatu Miasto Poznań w 2017 r. przystąpiło do projektu Ministerstwa Środowiska pn. „Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców”. Głównym celem projektu jest ocena wrażliwości i podatności na zmiany klimatu 44 polskich miast partnerskich oraz zaplanowanie działań adaptacyjnych, adekwatnych do zdiagnozowanych zagrożeń. Miejskie Plany Adaptacji mają powstać do 2019 r. a ich wdrożenie poprawi bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców.

2.1.1.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz dostęp do podstawowych usług publicznych

W „*Diagnozie służącej wyznaczeniu...*” wskazano wyniki badań dotyczących jakości życia mieszkańców Poznania z 2013 r. Badania wykazały, że poznaniacy są zadowoleni

⁴⁶ Wg „*Diagnozy służącej wyznaczeniu...*” str. 11

⁴⁷ Wg „*Diagnozy strategicznej Miasta Poznania*” 2017

z własnej sytuacji życiowej, szczególnie z możliwości kształcenia, spędzania czasu wolnego, oferty kulturalnej. Według mieszkańców Poznań jest miastem, w którym żyje się bezpiecznie i spokojnie. Do najważniejszych problemów miasta zaliczono poprawę funkcjonowania służby zdrowia, tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy, poprawę warunków komunikacji indywidualnej oraz zapewnienie pomocy socjalnej osobom ubogim. Według badań mieszkańcy oczekują, że Poznań będzie się rozwijał jako miasto targów i kongresów, szkolnictwa wyższego i nauki oraz przemysłu. W przeprowadzonym w 2014 r. badaniu jakości usług publicznych, mieszkańcy bardzo wysoko ocenili atrakcyjność Poznania w aspekcie gospodarczym, turystycznym, kulturalnym, sportowym oraz naukowym⁴⁸.

Infrastruktura ochrony zdrowia podstawowej opieki zdrowotnej jest wystarczająca i rozłożona równomiernie na terenie miasta – większość placówek znajduje się w odległości poniżej 1 km od miejsca zamieszkania pacjenta⁴⁹. W mieście funkcjonują 2 pogotowia ratunkowe, udzielające rocznie pomocy 45 tys. chorym. Opiekę szpitalną zapewniają 22 szpitale, w tym 3 prowadzone przez Miasto Poznań, dysponujące 6,2 tys. łóżek (stan z 2015 r.). Rocznie leczy się w nich ponad 340 tys. osób. Udział prywatnych szpitali w rynku usług medycznych jest niewielki i obejmuje jedynie około 8% miejsc szpitalnych i tyle samo pacjentów. Szpitale prowadzone przez Miasto udostępniają jedynie niecałe 17% miejsc szpitalnych i leczą 14% pacjentów. Pomimo tego pełnią ważną funkcję w zapewnieniu poziomu zabezpieczenia medycznego miasta, szczególnie w przypadku wydarzeń nadzwyczajnych⁵⁰. Poznańskie szpitale mają również znaczenie ponadlokalne. Hospitalizowani są w nich mieszkańcy regionu i pozostałej części kraju. W Poznaniu, podobnie jak w kraju, oferta prywatnych usług medycznych jest duża i szybko się rozwija. Problemem jest jednak dostęp do publicznych świadczeń zdrowotnych oraz jakość publicznego zaplecza medycznego. Ocena systemu opieki zdrowotnej w odczuciu poznanianów jest zróżnicowana. Na poziomie przeciętnym postrzegane są możliwości leczenia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, natomiast znacznie lepiej oceniane są indywidualne doświadczenia z rzeczywistą pomocą otrzymaną w ramach leczenia publicznego od lekarzy rodzinnych, stomatologów czy lekarzy specjalistów⁵¹.

Podobnie jak w innych dużych polskich miastach, zapotrzebowanie społeczne na bezpłatne świadczenia zdrowotne jest większe niż gwarantują to zawarte kontrakty. Dostęp i jakość usług zdrowotnych jest wyznacznikiem jakości życia oraz determinuje trwały i zrównoważony rozwój gospodarczy, jednak bez zmian systemowych wprowadzonych na szczeblu krajowym, polepszenie tej sytuacji jest niemożliwe⁵².

Wskaźnik dostępności opieki nad dziećmi do 3 lat, definiowany jako liczba miejsc w instytucjonalnych placówkach opieki żłobkowej w przeliczeniu na tysiąc dzieci w tej grupie wiekowej, w Poznaniu zwiększył się w ciągu ostatnich 5 lat o 1/3, a odsetek dzieci w tej grupie wiekowej objętej opieką żłobkową zwiększył się blisko dwukrotnie. Jednak nadal wskaźnik ten jest niski i wynosi 15,8%, czyli prawie dwukrotnie mniej niż stanowią normy europejskie, według których opieką instytucjonalną powinno być objętych co najmniej 30% dzieci w tej grupie wiekowej. W Poznaniu ponad połowa rodziców dzieci do lat 3 opiekuje się dzieckiem

⁴⁸ Wg „Raportu o stanie miasta Poznania 2014” („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 14)

⁴⁹ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 15

⁵⁰ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

⁵¹ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 15

⁵² Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

samodzielnie, co trzeci powierza opiekę babci lub innym krewnym, głównie z powodu braku zaufania do instytucjonalnych form opieki oraz zbyt wysokich opłat. Z opieki żłobkowej korzysta ponad 1/3 dzieci w wieku do lat 3, w tym co piąte ze żłobka publicznego, a blisko co piąte z usług niani. Od 2011 r. nastąpił dynamiczny rozwój niepublicznych form opieki żłobkowej, których liczba wzrosła ośmiokrotnie. Obecnie prawie 60% miejsc dla dzieci zapewniają placówki prywatne, dostosowujące swoją ofertę do zróżnicowanego zapotrzebowania, co umożliwia rodzicom wybór placówki zgodnej z indywidualnymi oczekiwaniami, tym bardziej, że opieka instytucjonalna w żłobkach prywatnych staje się bardziej dostępna dzięki dofinansowaniu tej działalności z budżetu Miasta. Z oferty poznańskich żłobków korzystają także dzieci z gmin ościennych, jednak ich liczba co roku zmniejsza się i wynosi obecnie niecałe 3,5% miejsc planowanych. Liczba dzieci w wieku do 3 lat zmniejszyła się od 2010 r. o 800, co jest spowodowane niekorzystnymi trendami demograficznymi, powodującymi spadek liczby kobiet w wieku prokreacyjnym, głównie z powodu migracji do gmin ościennych, oraz zmianą zachowań społecznych skutkujących odkładaniem decyzji o założeniu rodziny. Według prognozy demograficznej GUS trend ten pogłębi się i do 2050 r. liczba dzieci w wieku żłobkowym zmniejszy się (w porównaniu z 2014 r.) o 7,4 tys., czyli o blisko 44%⁵³.

Oprócz turystyki wypoczynkowej i rekreacyjnej w Poznaniu – jako ośrodka metropolitalnym – rozwija się turystyka biznesowa (przede wszystkim kongresowa i targowa). Do największych atutów Poznania należy z pewnością dogodne położenie geograficzne, a także ogromne dziedzictwo historyczne, bogate życie kulturalne, dobrze rozwinięta baza sportowa, rekreacyjna, konferencyjna, noclegowa i gastronomiczna oraz systematycznie wprowadzany wizualny system informacji miejskiej. Do słabych stron Poznania hamujących rozwój turystyki w mieście zaliczyć należy przede wszystkim mało efektywną turystyczną promocję miasta, niewystarczającą ofertę atrakcji turystycznych dostępnych zimą, małą liczbę hoteli i tanich obiektów noclegowych o dobrym standardzie. Miasto dysponuje blisko 9 tys. miejsc noclegowych znajdujących się w 88 turystycznych obiektach noclegowych, w tym m.in. w 54 hotelach i 9 hostelach. Wskaźnik funkcji turystycznej wynosi 1,5 tys. turystów przeliczonych na 1000 mieszkańców, a wskaźnik nasycenia bazą noclegową to 34 miejsca noclegowe na 1 km kw. powierzchni miasta (dane z 2015 r.). W Poznaniu odbywają się liczne międzynarodowe i ogólnopolskie imprezy sportowe i kulturalne oraz konferencje naukowe, zwłaszcza medyczne. Miasto posiada ponad 300 sal konferencyjnych, mogących łącznie pomieścić ponad 50 tys. osób. Nadal brakuje jednak wyspecjalizowanego centrum kongresowego⁵⁴.

Z poznańskich obiektów noclegowych korzysta rocznie ponad 700 tys. turystów, w tym ponad 180 tys. zagranicznych, przede wszystkim z Niemiec, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii. Przeciętny turysta spędza w nich niecałe dwa dni. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych wynosi blisko 38%. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego to 2,2 tys. noclegów w turystycznych obiektach noclegowych przeliczonych na 1000 mieszkańców. Według wyników badania Instytutu Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, ponad połowa turystów spędza w mieście jeden dzień, bez noclegu, przyjeżdżając samochodem lub pociągiem. Osoby dłużej przebywające w Poznaniu najczęściej korzystają z noclegów u rodziny lub znajomych, rzadziej w hotelach. Turyści biznesowi korzystają z usług

⁵³ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

⁵⁴ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 19

hotelowych przede wszystkim w dni robocze, co powoduje wysokie obłożenie hoteli w tym okresie i dużo niższe w dni wolne od pracy⁵⁵.

Możliwości dostępu do kultury i dziedzictwa kulturowego są jednym z czynników wpływających na atrakcyjność i rozwój miasta oraz budowę kapitału społecznego i zaangażowania obywatelskiego. Dziedzictwo kulturowe cechuje silne oddziaływanie społeczno-gospodarcze, w tym duży potencjał innowacyjny⁵⁶. Poznań jest jednym z ważniejszych ośrodków kulturalnych kraju, charakteryzującym się dużą dynamiką i różnorodnością życia artystycznego. Na bogatą ofertę kulturalną miasta składają się koncerty muzyczne, festiwale teatralne i filmowe, projekty kulturalne związane ze sztuką o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Każdego roku organizowane są w Poznaniu także imprezy związane z edukacją kulturalną i artystyczną oraz imprezy masowe. W Poznaniu działa m.in.: 9 teatrów i instytucji muzycznych, kilkadziesiąt galerii oraz 19 muzeów (stan na 2015 r.). Do najważniejszych instytucji kulturalnych należą: Teatr Polski, Teatr Nowy im. Tadeusza Łomnickiego, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Animacji, Teatr Wielki, Teatr Muzyczny, Estrada Poznańska, Polski Teatr Tańca – Balet Poznański, Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szeligowskiego, Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus, Chór Chłopięcy i Męski Filharmonii Poznańskiej „Poznańskie Słowiki”, Poznański Chór Chłopięcy, Poznański Chór Katedralny, Galeria Miejska „Arsenał” oraz Centrum Kultury „Zamek”. Pod koniec 2015 r. funkcjonowało w Poznaniu 11 kin, w tym 5 multipleksów kinowych. Największą biblioteką Poznania, a jednocześnie najstarszą biblioteką publiczną w kraju, jest Biblioteka Raczyńskich, skupiająca 38 filii oraz 4 muzea i pracownie⁵⁷.

W Poznaniu znajdują się 4 jeziora, wykorzystywane dla celów sportów wodnych i rekreacji. Na Jeziorze Maltańskim znajduje się jeden z najnowocześniejszych w Europie torów regatowych, a w jego otoczeniu całoroczny sztuczny stok narciarski, tor saneczkowy, tor kolejki górskiej oraz kompleks sportowo-rekreacyjny „Termy Maltańskie”. Pozostała infrastruktura sportowo-rekreacyjna obejmuje: 4 stadiony i 6 boisk sportowych z widownią, 14 krytych pływalni, 502 boiska, 192 hale i sale sportowe, 4 lodowiska, 5 kręgielni, 7 strzelnic, 13 przystani wodnych, 138 kortów tenisowych, 29 kortów do squasha, 4 ściany wspinaczkowe, 3 skateparki, hipodrom, tor samochodowy oraz łuczniczy⁵⁸.

Poznań należy do miast o najlepiej rozwiniętej sieci handlowej w kraju, jest czwartym pod względem wielkości rynkiem handlowym w Polsce. Według danych GUS z 2014 r., w Poznaniu funkcjonowało blisko 1,6 tys. sklepów. Poza sklepami o różnorodnym asortymencie, które stanowiły jedną trzecią poznańskich sklepów, dominowały sklepy wyspecjalizowane, szczególnie prowadzące sprzedaż wyrobów odzieżowych (16%), ogólnospożywcze (14%) oraz piekarniczo-ciastkarskie i mięsne (po 9%). W sklepach tych pracowało ok. 14,3 tys. osób, w tym najwięcej (jedna trzecia) w sklepach ogólnospożywczych. Według danych z 2014 r. sklepy zajmowały w Poznaniu powierzchnię sprzedażową liczącą 571 tys. m kw. W mieście działało 27 dużych domów handlowych, towarowych i hipermarketów oraz 95 supermarketów, o łącznej powierzchni sprzedażowej 260 tys. m kw., zatrudniających 6,5 tys. osób. W 2014 r. obroty handlu detalicznego wynosiły rocznie ponad 11 mld zł, a hurtowego blisko 27 mld zł. W ogólnej strukturze sprzedaży detalicznej największy udział

⁵⁵ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

⁵⁶ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

⁵⁷ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 16, 17

⁵⁸ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 17

mają żywność, napoje i wyroby tytoniowe, pojazdy samochodowe, motocykle i części oraz włókno, odzież i obuwie. Rynek handlowy w Poznaniu jest zdominowany przez tradycyjne centra handlowe. Najbardziej rozwiniętą ofertę handlową mają Centrum Biznesu i Sztuki Stary Browar, Galeria Malta, Avenida. Część obiektów handlowych oferuje także usługi rekreacyjne i kulturalne. 19 października 2016 roku zostało otwarte jedno z największych w Polsce centrów handlowych – Centrum Poznań. W Poznaniu swoją siedzibę ma 5 największych krajowych sieci handlowych FMCG: Eurocash SA Grupa Muszkietierów, Żabka Polska Sp. z o.o., Selgros Sp. z o.o. oraz Piotr i Paweł SA. Prognozy dla nieruchomości handlowych firmy Cushman&Wakefield pokazują, że Poznań będzie, obok Warszawy oraz Trójmiasta, jedynym dużym miastem w Polsce, w którym będzie rósł zarówno popyt, jak i podaż nowoczesnych powierzchni handlowych⁵⁹.

Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru oraz niedobór lub niska jakość przestrzeni publicznych

Struktura przestrzenno-funkcjonalna Poznania oparta jest na idei miasta zwarteo (compact city) – tj. miasta krótkich odległości; z ramowym układem komunikacyjnym i klinowo-pierścieniowym systemem zieleni. Model ten w teorii zakłada zahamowanie rozpraszania zabudowy, wsparcie rewitalizacji i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, priorytet dla transportu publicznego, rowerowego i pieszego, przy równoczesnym ograniczaniu ruchu samochodowego⁶⁰.

Szkielet funkcjonalno-przestrzenny miasta stanowi układ zieleni, tworzący system ekologicznych pasm krzyżujących się w centralnej części miasta. Pasma te dzielą miasto na cztery strefy, różnorodne w swej strukturze funkcjonalnej i przestrzennej. Strefa centralna stanowi największą koncentrację funkcji metropolitalnych i centrotwórczych, zlokalizowanych w zabudowie o charakterze śródmiejskim. Wokół centrum występuje wzajemne przenikanie funkcji ogólnomiejskich i mieszkaniowych, głównie w zabudowie o charakterze śródmiejskim i kwartałowym, w historycznie ukształtowanych strukturach funkcjonalno-przestrzennych dzielnic. W miarę oddalania od centrum zanikają funkcje ogólnomiejskie na rzecz funkcji mieszkaniowej w zabudowie o charakterze blokowym wielkich osiedli – „sypialni” oraz w zabudowie wolnostojącej. Usługi koncentrują się punktowo, w formie centrów usługowo – handlowo – kulturalnych, usytuowanych w zabudowie wielkogabarytowej. W części peryferyjnej miasta oraz na styku z systemami zieleni otwartej występuje na ogół koncentracja zabudowy mieszkaniowej wolnostojącej, terenów rolniczych, a także funkcji przemysłowej. Na terenach zieleni – w ramach terenów ogólnodostępnych - skupiły się najważniejsze usługi sportu i rekreacji. Ponadto wskutek intensywnego rozwoju miasta i dynamicznych procesów urbanistycznych następuje niekontrolowane i widoczne wypieranie funkcji przyrodniczej przez funkcję mieszkaniową. Działania te mają miejsce na północy miasta, na terenach rolniczych Moraska, a także w pobliżu dolin rzek, m.in. Bogdanki, Głuszynki, Michałówki i Strumienia Junikowskiego⁶¹.

Obrzeża Poznania są najslabiej zagospodarowanymi obszarami miasta. Rozwój peryferyjnej zabudowy mieszkaniowej, przy jednoczesnym braku miejskiej infrastruktury przestrzeni publicznych oraz utrudniona i kosztowna obsługa infrastruktury technicznej

⁵⁹ Wg „Raportu o stanie miasta Poznania 2014” („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 19)

⁶⁰ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 9)

⁶¹ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 9

i transportowej, przy jednoczesnym coraz bardziej intensywnym zagospodarowaniu terenów gmin powiatu poznańskiego sąsiadujących bezpośrednio z miastem, powodują, że obrzeża miasta są otoczone gminnymi obszarami z nową intensywną zabudową mieszkaniową i usługowo-produkcyjną, skutecznie konkurującym z Poznaniem o mieszkańców i przedsiębiorców⁶².

Struktura przestrzenno-funkcjonalna, ukształtowana w nawiązaniu do doliny Warty i Cybiny, charakteryzuje się koncentracją istotnych funkcji miastotwórczych w części lewobrzeżnej. Najbardziej cennym urbanistycznie obszarem jest śródmieście, charakteryzujące się wartościowymi założeniami architektoniczno-urbanistycznymi, w tym terenów zieleni, cennymi obiektami zabytkowymi i współczesnymi, coraz większą liczbą mebli miejskich i obiektów małej architektury, traktami kulturowymi z turystycznym Traktem Królewsko-Cesarskim oraz głównymi miejskimi ciągami handlowo-usługowymi. Atrakcyjność przestrzeni publicznej śródmieścia obniża istnienie barier pomiędzy ciągami w postaci ruchliwych ulic oraz brak możliwości wygodnego i bezpiecznego korzystania z przestrzeni publicznej przez pieszych i rowerzystów. Niezbędna jest również poprawa dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych oraz z ograniczeniami funkcjonalnymi m.in. poprzez likwidację barier utrudniających tym grupom mieszkańców swobodne i aktywne korzystanie z tej przestrzeni. Negatywny wpływ na postrzeganie przestrzeni, nie tylko śródmieścia, ma dewastowanie i zawłaszczanie przestrzeni publicznej, wykluczające mieszkańców z jej swobodnego użytkowania, oraz elementy wprowadzające nieład przestrzenny, w tym wolnostojące lub umieszczone na budynkach wielkoformatowe reklamy, szyldy oraz tablice informacyjne. Analiza procesu przestrzennego rozwoju Poznania dowodzi, że Poznań znajduje się obecnie w fazie suburbanizacji – na obszarach peryferyjnych powstają nowe osiedla, centra mieszkaniowe oraz centra handlowo-usługowe. Jest to zjawisko niepokojące dla funkcjonowania miasta, ponieważ z punktu widzenia współczesnych poglądów na zrównoważony i trwały rozwój przestrzeni zurbanizowanych, za podstawowy warunek rozwoju lokalnego uznaje się stabilizację oraz rozwój jakościowy obszarów centralnych i śródmiejskich, przy uwzględnieniu konieczności ograniczania rozwoju obszarów peryferyjnych. Aktualnie największym występującym problemem przestrzenno-funkcjonalnym oraz społecznym miasta jest właśnie postępująca w dynamicznym tempie suburbanizacja. Polega ona na rozlewaniu się miasta na zewnątrz oraz stopniowym i długotrwałym odpływie ludności z centrum w celu osiedlania się na jego peryferiach. Granice przestrzenno-funkcjonalne ośrodka miejskiego i obszarów peryferyjnych sukcesywnie zanikają. W strefie podmiejskiej miasta budowane są zarówno budynki mieszkalne, jak również budynki produkcyjne i usługowe. Proces suburbanizacji przyczynia się do stopniowej degradacji społecznej, przestrzennej i gospodarczej zwłaszcza centralnych dzielnic miasta. W wyniku tego zjawiska szczególnie w centrum następuje zacofanie techniczne i technologiczne infrastruktury miejskiej oraz dekapitalizacja substancji materialnej (zwłaszcza budynków mieszkalnych i zabytkowych kamienic), a efektem tych niekorzystnych zjawisk staje się występująca na tych terenach polaryzacja społeczna oraz dynamiczny odpływ ludności. Ważnym zadaniem jakie czeka aktualnie Miasto jest zahamowanie procesu suburbanizacji i zachęcenie ludzi do osiedlania się z powrotem w centrum miasta. W tym celu pomocna staje się rewitalizacja i szeroko pojmowana odnowa miasta, a w szczególności

⁶² Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

poświęcenie szczególnej uwagi i skondensowanie wszystkich możliwych działań na najbardziej zdegradowanych obszarach miasta⁶³.

Poprawa jakości przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej jest jednym z kluczowych działań prowadzonych w ramach rewitalizacji zdegradowanych i zaniedbanych rejonów miasta. Proces rewitalizacji rozpoczął się w Poznaniu w 2005 r. i w ciągu 11 lat przyczynił się do wielu pozytywnych zmian nie tylko w przestrzeni publicznej, ale także w sferze społecznej i gospodarczej. W mieście wyznaczone zostały obszary kryzysowe, obejmujące obszar Śródkki, Ostrowa Tumskiego, Chwaliszewa oraz części Jeżyce. Wybrane tereny położone są w pobliżu ścisłego centrum Poznania, charakteryzują się znaczną degradacją społeczną i przestrzenną, jednocześnie posiadając duże walory historyczne i architektoniczne. Miasto wspiera systematyczne działania rewitalizacyjne aktywizujące i integrujące społeczności lokalne, w tym wiele imprez o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i rekreacyjnym; programy rewitalizacji społecznej oraz realizuje miejskie projekty inwestycyjne. Większość z nich obejmuje działania na rzecz poprawy jakości przestrzeni i środowiska zamieszkania oraz zachęcania mieszkańców do aktywnego tworzenia i uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych i społecznych kształtujących tożsamość miejsca. W ramach rewitalizacji rozpoczął się proces „powrotu miasta nad rzekę”, który spotkał się z dużą akceptacją społeczną i jest kontynuowany w coraz szerszym zakresie. Uatrakcyjnianiu przestrzeni publicznych służy także, akceptowana przez mieszkańców, współpraca z artystami tworzącymi street art. Cenną wartością dodaną prowadzonego przez Miasto procesu odnowy przestrzeni publicznej jest stymulowanie aktywności inwestorów prywatnych, którzy podejmują na terenach zrewitalizowanych własne przedsięwzięcia. Pomimo wielu pozytywnych efektów procesu rewitalizacji w mieście występują także zjawiska niepożądane, związane z negatywnymi skutkami społecznymi, jak gentryfikacja czy wyludnianie zrewitalizowanych rejonów, a także urbanistycznymi. Szczególnym procesem prowadzonym w skali miasta jest realizacja „Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014–2030”. Obszar śródmieścia, obejmujący pięć jednostek pomocniczych Miasta: Jeżyce, Ostrow Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria, Stare Miasto, Św. Łazarz oraz Wilda, pełni funkcje miastotwórcze, metropolitalne i ponadregionalne, przy jednocześnie postępującym wyludnianiu i degradacji przestrzeni miejskiej. Szczególnie na tym obszarze widoczny jest wpływ gry rynkowej na jakość i rozwój przestrzeni publicznej oraz problemy społeczne. Badania przeprowadzone wśród mieszkańców śródmieścia potwierdzają, że oceniają oni gorzej swoje warunki mieszkaniowe i najbliższe otoczenie oraz poczucie bezpieczeństwa niż przeciętny mieszkaniec Poznania⁶⁴.

Miasto Poznań cechuje bogata, skomplikowana struktura przestrzeni historyczno-kulturowej, o stosunkowo czytelnym układzie. Analiza struktury przestrzennej miasta pozwala na identyfikację specyficznych krajobrazów kulturowych, obejmujących krajobraz naturalny, wczesnego osadnictwa, lokacji miasta, krajobraz miasta w murach, krajobraz po likwidacji umocnień, miasto-twierdzę, krajobraz po defortyfikacji, krajobraz dwudziestolecia międzywojennego oraz krajobraz powojenny. Do głównych elementów przestrzeni historyczno-kulturowej zaliczyć należy przede wszystkim: dzielnice wielkomiejskie Poznania (Centrum, Wildę, Jeżyce, Grunwald, Piątkowo, Naramowice i Nowe Miasto), pas poforteczny (tzw. Ring Stübkena), zewnętrzny pas fortów, strukturalne kliny zieleni (ciągnące się wzdłuż

⁶³ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str.9, 10)

⁶⁴ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

Warty i jej dopływów do granic śródmieścia), przestrzenie historyczno-kulturowe, miasta historyczne i przedmieścia (Ostrów Tumski, Śródka z Ostrówkiem i Komandorią, miasta lokacyjne w murach), dawny układ wsi i osad, historyczne zespoły zabudowy jedno- i wielorodzinnej, zespoły parkowe, zespoły przemysłowe, zespoły militarne, historyczną sieć komunikacyjną oraz linie kolejowe. Ochronie konserwatorskiej podlegają: obszar śródmieścia, forty zewnętrzne oraz niektóre zespoły parkowe i cmentarze poza strefą śródmiejską. Poznań posiada liczne zabytki budownictwa sakralnego i świeckiego, reprezentujące wszystkie style i epoki historyczne – od wczesnośredniowiecznych do secesji i modernizmu. W 2008 r. historyczny zespół miasta, tj. fragment miasta charakteryzujący się największą wartością historyczną został uznany rozporządzeniem Prezydenta RP za „Pomnik Historii”⁶⁵.

Poziom obsługa komunikacyjnej

Układ sieci transportowej w centrum Poznania, opierający się na planach przestrzennych z XIX w. przebiega wokół średniowiecznej części miasta i pozostaje niezmieniony do dzisiaj. W obsłudze centrum ważną rolę komunikacyjną i strukturalną spełnia układ obwodowych ulic zbiorczych, stanowiących tzw. Ring Stübgena. Dopełnieniem historycznego układu ulic jest zrealizowana po XIX w. sieć ciągów komunikacyjnych, którą opracowano opierając się na wlotach dróg krajowych i wojewódzkich, trzech obwodowych „ramach” ulicznych oraz autostradzie A-2. Do głównych problemów związanych z miejskim systemem transportowym należą:

- nadmierne zatłoczenie ulic,
- niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, szczególnie w centrum miasta, a także brak parkingów buforowych typu P&R oraz węzłów przesiadkowych wyposażonych w pełną infrastrukturę, dla kierowców mieszkających na peryferiach miasta oraz spoza Poznania.
- niewystarczające uzbrojenie układu ulic w rejonach peryferyjnych.

Najgorsza sytuacja spowodowana kongestią komunikacyjną występuje na drogach dojazdowych do miasta z pobliskich miejscowości, a także w ścisłym centrum miasta, zwłaszcza w godzinach porannego i popołudniowego szczytu komunikacyjnego. Problem komunikacyjny w centrum miało rozwiązać m.in. I rama komunikacyjna, która mimo długoletnich planów i działań nie została w pełni zrealizowana. Podstawowym środkiem transportu wykorzystywanym przez poznaniaków jest samochód oraz środki komunikacji miejskiej. Wskaźnik motoryzacji w mieście jest stosunkowo wysoki – na koniec 2015 r. wyniósł 625 samochodów osobowych na 1000. Największa koncentracja ruchu występuje w śródmieściu, szczególnie w centrum. Na coraz większym znaczeniu zyskuje w Poznaniu transport rowerowy, a turystyka rowerowa staje się coraz popularniejszą formą spędzania wolnego czasu⁶⁶. Na koniec 2017 r. długość całej liniowej infrastruktury rowerowej – w skład której wchodzi m.in. drogi rowerowe, pieszo-rowerowe, kontraruchy, kontrapasy i pasy rowerowe – wyniosła ponad 370 km⁶⁷.

Plany rozwoju Poznania zakładają preferencyjne podejście do komunikacji zbiorowej oraz ruchu rowerowego i pieszego, przy jednoczesnym wprowadzeniu ograniczeń dla ruchu

⁶⁵ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 10

⁶⁶ Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 11, 12

⁶⁷ Wg „Raportu z inwentaryzacji infrastruktury rowerowej na terenie miasta Poznania” 2017 r.

samochodowego, szczególnie w centrum miasta, gdzie w obszarze między ulicami Solną, Alejami Marcinkowskiego, Św. Marcin i aleją Niepodległości wprowadzono „strefę 30” z obowiązkową maksymalną prędkością 30 km/godz. Na głównych ulicach wytyczane są buspasy, specjalne miejsca postojowe (koperty) dla dostawców i rodzin z dziećmi, budowane są także przystanki wiedeńskie dla tramwajów. W części miasta wprowadzono system ITS (Inteligentny System Transportowy), dzięki któremu stosuje się priorytetowe przejazdy m.in. dla komunikacji zbiorowej. Wyniki badania mobilności mieszkańców pokazały, że poznaniancy coraz częściej wybierają podróżę rowerem, zmniejsza się natomiast liczba podróży samochodem po mieście⁶⁸. Rower jest wykorzystywany przede wszystkim w podróżach związanych z wypoczynkiem (blisko 10% udział w podróżach) i drobnymi zakupami (prawie 7%). W dojazdach do pracy udział ten stanowi ok. 4,5%, a na uczelnię niecałe 4%. Zainteresowanie podróżami rowerem zwiększa się, m.in. dzięki rozwijaniu systemu infrastruktury i usług dla rowerzystów. Budowana jest infrastruktura rowerowa, w tym drogi rowerowe, parkingi rowerowe, system stojaków dla rowerów oraz system kontrapasów i służ rowerowych. Od 2016 r. w mieście obowiązują nowe standardy rowerowe, określające wymagania techniczne, jakim powinna odpowiadać infrastruktura drogowa przeznaczona do ruchu dla rowerów. W Poznaniu działa ciesząca się coraz większym zainteresowaniem, sezonowa sieć bezobsługowych wypożyczalni rowerów miejskich „Poznański Rower Miejski”⁶⁹, oraz wypożyczalnia skuterów elektrycznych tzw. scooter-sharing. Aktualnie trwają również przygotowania do wprowadzenia systemu sieci wypożyczalni elektrycznych samochodów tzw. car-sharing.

Nieznaczny wzrost notuje się także przy wyborze przez mieszkańców komunikacji publicznej. W rankingu European Smart Cities, opublikowanym w 2015 r. przez Uniwersytet Techniczny w Wiedniu, poziom kompleksowej mobilności w Poznaniu został oceniony 2,5-krotnie niżej niż średnio w miastach europejskich, w tym prawie 4-krotnie niżej niż w Amsterdamie czy Kopenhadze, a wśród największych polskich miast jedynie wyżej niż w Gdańsku. Najniżej oceniono poziom innowacyjności i wprowadzania rozwiązań ekologicznych do miejskiego systemu transportu publicznego. Sieć publicznego transportu zbiorowego obejmuje obszar Poznania, gdzie funkcjonuje 78 linii autobusowych i 22 tramwajowych o łącznej długości 1137 km oraz podmiejskie linie autobusowe (35 linii o długości 611,4 km) wychodzące poza granice miasta. Na jej organizację Miasto zawarło porozumienia międzygminne z gminami powiatu poznańskiego. Trwają prace nad projektem „Master Plan dla Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (PKM)”, w ramach którego opracowane zostały koncepcje: zintegrowanego transportu publicznego w oparciu o linie Poznańskiego Węzła Kolejowego z wydzieleniem kolejowego ruchu metropolitalnego oraz budowy funkcjonalnych węzłów przesiadkowych. Kolejnymi rozwiązaniami, które zaczynają być wdrażane w dużych polskich miastach, w tym w Poznaniu, jest wytyczanie przejść naziemnych dla pieszych zamiast lub równoległe do funkcjonujących przejść podziemnych, tworzenie ulic typu woonerf, czyli przyjaznej przestrzeni wspólnej dla pieszych, rowerzystów i ruchu samochodowego (z ograniczeniami miejsc parkowania i prędkości oraz zwiększeniem ilości zieleni) pełniące funkcję podwórek miejskich czy tworzenie parkletów - małych przyulicznych miejsc do odpoczynku wychodzących na jezdnię⁷⁰.

⁶⁸ Wg „Raportu o stanie miasta Poznania 2014” („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 12)

⁶⁹ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 12)

⁷⁰ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 12, 13)

Powiększający się ruch drogowy na autostradzie A2 oraz drogach ekspresowych, przy braku pełnej sieci obwodnic miasta i dróg wjazdowych o odpowiedniej przepustowości oraz zwiększającym się ruchu aglomeracyjnym, przyczyniają się do nadmiernego zatłoczenia dróg, zwiększonej emisji spalin i hałasu. Problemem jest także szybkie zużycie nawierzchni dróg, chodników i emisja zanieczyszczeń przez nadmiernie obciążone samochody ciężarowe. Lokalizacja obydwóch lotnisk na terenie miasta generuje nadmierny hałas na części jego obszaru. Na hałas lotniczy w czasie doby narażonych jest ok. 1,3% mieszkańców (ok. 7,3 tys. osób), a w porze nocy – 0,15% mieszkańców (ok. 860 osób), natomiast 26 tys. mieszkańców znajduje się w zasięgu hałasu o poziomie większym niż 55 dB w ciągu doby. Transport wewnątrz miasta obsługiwany jest przez sieć dróg publicznych o długości 1041 km³¹⁷ z 45,7 tys. punktów świetlnych, 134 km dróg rowerowych, 127,5 km linii kolejowych oraz 20318 linii tramwajowych i 79 linii autobusowych łącznej długości 964 km. Problemem, szczególnie w centrum miasta, jest parkowanie pojazdów. W mieście funkcjonuje Strefa Płatnego Parkowania dysponująca 9 tys. miejsc. Na jej obszarze zlokalizowano 422 parkomaty. Na obrzeżach strefy znajduje się 7 parkingów buforowych typu P&G z 0,8 tys. miejsc. Sytuację utrudnia brak parkingów P&R oraz węzłów przesiadkowych, wyposażonych w pełną infrastrukturę, dla kierowców mieszkających na peryferiach miasta oraz poza Poznaniem. Na problemy z parkowaniem pojazdów oraz jakość dróg i chodników miejskich wskazuje ponad 80% zmotoryzowanych poznanianów. Podróż samochodem jest najczęstszą formą dojazdu do pracy (60% udział w podróżach). W dojazdach do szkoły stanowi 23%, na uczelnię 18%⁷¹.

2.1.1.5. Sfera techniczna.

Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska

Według stanu z 2015 r. w Poznaniu zlokalizowanych było blisko 251,3 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 16,2 mln m². Tereny zabudowy mieszkaniowej stanowiły ponad 12,9% ogólnej powierzchni miasta. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 64,6 m². Na jedno mieszkanie przypadało średnio 3,5 izb, w których mieszkało średnio 2,2 osoby, a na jedną izbę przypadało 0,63 osób. Ponad 80% mieszkańców mieszkało w zabudowie wielorodzinnej. Ponad połowa mieszkań (55%) powstała po 1970 r., 23% powstało w latach 1945–1970, a 19% wybudowano przed 1944 r. Według danych z 2015 r. komunalny zasób lokalowy tworzyło 12,8 tys. lokali mieszkaniowych, z tego 7,2 tys. W budynkach wspólnot mieszkaniowych oraz 1,5 tys. lokali użytkowych. W strukturze własności zasobów mieszkaniowych dominowały zasoby należące do osób fizycznych (64%) i spółdzielni mieszkaniowych (27,7%), a zasoby komunalne stanowiły niecałe 5,0%. Około 90% mieszkań w Poznaniu stanowiło własność prywatną, na co znaczny wpływ miała prowadzona w ostatnich latach sprzedaż mieszkań komunalnych, Skarbu Państwa, spółdzielczych i zakładowych. Stan techniczny zasobów mieszkaniowych w Poznaniu jest zróżnicowany i zależy od wieku budynków, materiałów, z jakich je wykonano, oraz wyposażenia

⁷¹ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

w urządzenia techniczne. Utrzymanie zasobów mieszkaniowych w pełnej sprawności technicznej wymaga angażowania znacznych środków finansowych na remonty, modernizacje i inwestycje oraz na usuwanie awarii, przeprowadzenie obowiązkowych rocznych i pięcioletnich przeglądów stanu technicznego. Poważnym problemem jest postępująca dekapitalizacja budynków powstałych przed 1945 r. (kamienice prywatne i komunalne)⁷². Większość budynków powstała w latach 1950-1960 oraz w XIX w. (szczególnie w rejonie Starego Rynku, Jeżyc i Łazarza, gdzie stopień zużycia technicznego przekracza 50%). Jedynie 14% budynków komunalnych posiada dobry stan techniczny, większość (69%) charakteryzuje się stanem średnim lub zadowalającym. Remonty są wykonywane jedynie w niecałych 2% mieszkań komunalnych rocznie⁷³.

Z szacunków Miasta wynika, że w roku 2015 aż 79% zasobów komunalnych wymagało remontu a 750 budynków wspólnot mieszkaniowych potrzebowało renowacji. Z kolei ogólna liczba budynków objętych różnego rodzaju remontami wyniosła 938⁷⁴.

W strukturze nieruchomości najbardziej widoczne zmiany w odniesieniu do stanu technicznego zachodzą na budynkach wspólnot mieszkaniowych. Coraz częściej korzystają one z zewnętrznych źródeł finansowania remontów. Do źródeł tych należy np. wynajem lub sprzedaż części nieruchomości wspólnej, kredyty bankowe, zwłaszcza tzw. kredyty termomodernizacyjne i inwestycyjne udzielane na preferencyjnych warunkach. Miasto Poznań prowadzi programy mieszkaniowe dedykowane różnym grupom mieszkańców, np. program „Mieszkanie dla absolwenta”, program „Mieszkanie dla Seniora”, program sprzedaży na wolnym rynku działek komunalnych i Skarbu Państwa przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne; projekt aukcji z licytacjami najmu dużych mieszkań komunalnych; projekt najmu mieszkań komunalnych w zamian za prace remontowe wykonane przez przyszłych najemców. Na poznańskim rynku mieszkaniowym działa Poznańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego – spółka z udziałem Miasta, która buduje mieszkania w systemach TBS oraz komercyjnym⁷⁵.

Miasto Poznań posiada relatywnie duże rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową. Pozwala to na realizację ambitnych projektów mieszkaniowych, mających na celu pozyskanie atrakcyjnej oferty mieszkaniowej mogącej stanowić alternatywę dla osób migrujących do gmin powiatu poznańskiego. Branża budownictwa zatrudnia 5,2% ogółu pracujących w Poznaniu i obejmuje prawie 9,5 tys. podmiotów gospodarczych, które w większości (99,6%) należą do sektora prywatnego (stan z 2015 r.). Walorem budownictwa w Poznaniu jest stworzenie po roku 1990 znacznej ilości powierzchni dla chłonnego rynku mieszkaniowego, jak i realizacja kilku znaczących architektonicznie obiektów, podnoszących jakość przestrzeni miejskiej. Obszar inwestycji budowlanych obejmuje prawie wyłącznie nowe budownictwo, a tylko w niewielkim stopniu odnowę starych zasobów⁷⁶.

2.1.1.6. Podsumowanie.

Przedstawiona kompleksowa diagnoza stanu rozwoju Poznania (stanowiąca syntetyczny wynik ilościowej oraz jakościowej analizy treści licznych dokumentów miejskich)

⁷² Wg „Diagnozy służącej wyznaczeniu...” str. 15

⁷³ Wg „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2017

⁷⁴ Wg „Sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Poznania 2015”

⁷⁵ Wg „Raportu o stanie miasta Poznania 2014” („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 15)

⁷⁶ Wg projektu „Diagnozy strategicznej Miasta Poznania” 2016 („Diagnoza służąca wyznaczeniu...” str. 15, 18)

obejmuje analizę całego obszaru miasta we wszystkich sferach tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej:

- a) społecznej – do której w sposób szczególnie należy postępującą depopulację ludności miasta oraz znaczny udział beneficjentów pomocy społecznej,
- b) gospodarczej – ze względu na wyróżniającą się gospodarczą działalność miasta, która przejawia się wysokim udziałem małych i średnich przedsiębiorstw oraz międzynarodowych firm w tworzeniu gospodarki miasta – z jednej strony, a z drugiej - najniższym wskaźnikiem bezrobocia wśród dużych miast w skali kraju przy jednoczesnym starzeniu się ludności oraz dużą konkurencją handlu wielkopowierzchniowego wobec małych i średnich śródmiejskich lokali handlowych i występowaniem hamujących przedsiębiorczość problemów społecznych w śródmieściu,
- c) środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną – wynikającą m.in. z występowania wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza, licznych przestrzeni publicznych wymagających poprawy i ożywienia (takich jak ciągi głównych ulic, rynki, place, parki), niskim poziomem dostępności komunikacyjnej, skomplikowaną strukturą historyczno-kulturową miasta oraz złym stanem technicznym budynków znajdujących się w strefie ochrony konserwatorskiej.

Wyznaczając obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Miasto podejmuje odpowiedzialność za eliminowanie i ograniczanie występujących na nich w określonych sferach negatywnych zjawisk kryzysowych stanowiących rzeczywiste bariery rozwoju.

2.1.2. Badanie kluczowych zjawisk

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano analizy negatywnych zjawisk (kryzysowych) w rozkładzie przestrzennym odniesionym do podziału Miasta na **jednostki pomocnicze tj. osiedla** (zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku Dz. U. z 2001 r. nr 142 poz. 1591 ze zmianami).

Wyznaczenie obszarów jednostek pomocniczych jako odniesienia dla identyfikacji negatywnych zjawisk i prezentacji rozkładu przestrzennego zjawisk kryzysowych wynika z potrzeby wzmocnienia działań rewitalizacyjnych w partnerstwie z radami i zarządami osiedli – tj. „jak najbliżej” rzeczywistych problemów i na wszystkich etapach tego procesu (identyfikacja problemów, partycypacja społeczna, wdrożenie, ewaluacja).

Rady osiedli pełnią funkcję reprezentacyjną lokalnych wspólnot mieszkańców, tworząc tym samym lokalne więzi oraz integrując lokalną społeczność. Osiedla prowadzą działania dotyczące funkcjonowania i rozwoju infrastruktury technicznej, lokalnych dróg, chodników i parkingów, rozwoju oświaty, kultury, sportu, rekreacji, dbają o mienie miasta, ład przestrzenny, porządek i bezpieczeństwo, prowadzą działania związane ze stanem i ochroną środowiska przyrodniczego i zieleni miejskiej. Podział na osiedla jest więc kluczowy w tworzeniu skoordynowanych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych.

Obecnie, na terenie Poznania, działają 42 jednostki pomocnicze. Zostały one wydzielone w obszarze miasta z uwzględnieniem specyficznego charakteru zabudowy danego obszaru,, jego położeniem topograficzno-przestrzennym oraz liczbą zamieszkującej go ludności.

W celu dokonania analiz negatywnych zjawisk (kryzysowych), w ww. kluczowych sferach, użyto dziesięciu dostępnych kryteriów i wskaźników, wymaganych ustawą

o rewitalizacji. Do obszaru każdej jednostki pomocniczej Miasta przypisano określone dane wskaźnikowe i odniesiono je do **wskaźnika** wyznaczonego **dla całego miasta Poznania**.

Zestaw kryteriów i wskaźników przeznaczonych do badania zjawisk kryzysowych przyjęto:

- a) wg zasad ustalonych w ustawie o rewitalizacji, art. 9.1, która wymaga badania:
 - zjawisk **społecznych jako podstawowych**: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, poziomu edukacji lub kapitału społecznego oraz poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym (w tym przypadku: A, B, C, D, E);
 - a ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk **dodatkowych**: gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych (w tym przypadku: F, G, H, I, J).
- b) przy założeniu, że pożądane są:
 - kontynuacja badań zjawisk kryzysowych przy wykorzystaniu kryteriów i wskaźników, które były już stosowane w badaniach poprzednich edycji Programu Rewitalizacji⁷⁷.
 - doprowadzenie do wyboru obszarów zdegradowanych i rewitalizacji w sposób maksymalnie zobiektywizowany, ścisły, matematyczny (zob. pkt 3).

2.1.2.1. Sfera społeczna

A. Poziom bezrobocie

Wskaźnik: liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 1000 mieszkańców w 2015 r.

W rozkładzie przestrzennym wskaźnika poziomu bezrobocia zauważyć można, iż największa koncentracja osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 r. występowała na obszarach osiedli: *Główna, Starówka-Minikowo-Marlewo, Sołacz, Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, Fabianowo-Kotowo* oraz w śródmieściu Poznania (tj. na osiedlach *Stare Miasto, Wilda, Łazarz, Jeżyce*).

Najmniejszy wskaźnik bezrobocia zanotowano natomiast na *Morasku-Radojewie, Strzeszynie, Chartowie, Głuszynie, Żegrzu* oraz w północnej i zachodniej części miasta, a także na osiedlach charakteryzujących się zabudową wielorodzinną tzw. „osiedlach z wielkiej płyty”.

Obszary o najwyższym bezrobociu, to obszary o strukturze przestrzenno-funkcjonalnej zazwyczaj śródmiejskiej, zwartej, głównie o funkcjach mieszkaniowych. Natomiast obszary o najniższym bezrobociu, to obszary o funkcjach zróżnicowanych przestrzennie tj. funkcjach mieszkaniowych, przemysłowych i rekreacyjnych, ze znaczną ilością terenów zieleni oraz terenów otwartych tj. terenów atrakcyjnych inwestycyjnie.

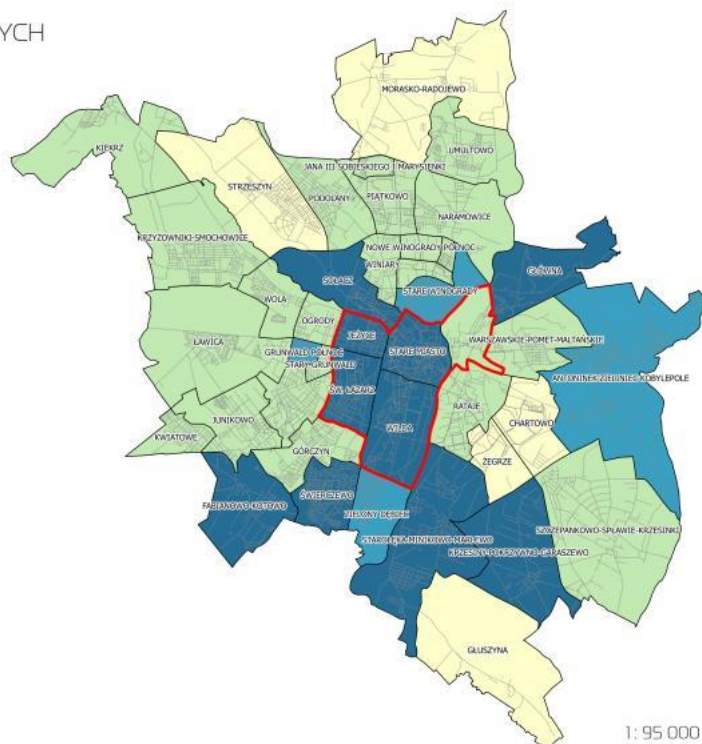
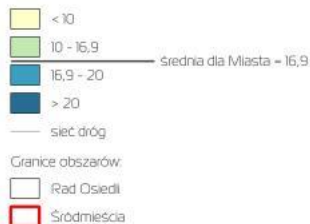
⁷⁷ Jeżeli jest mowa o poprzednich edycjach Programu Rewitalizacji, rozumie się przez to wszystkie edycje Miejskiego Programu Rewitalizacji (2006, 2010-11, 2012-13) oraz Program dla Śródmieścia (2013).

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

A. POZIOM BEZROBOCIA

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Legenda



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1:95 000

Rycina 2.1. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 1000 mieszkańców w 2015 r.
Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Porównując badane zjawisko z lat ubiegłych (tj. 2009 oraz 2005 r.) zauważyć można, iż wysoki poziom bezrobocia na przestrzeni ww. lat występował zwłaszcza w ścisłym centrum miasta (głównie na obszarze *Śródk*, *Ostrowa Tumskiego*, *Starego Miasta*, *Wildy*, *Jeżyc*), na obszarze osiedla *Główna* oraz we wschodniej i południowo-wschodniej części miasta. Najniższe bezrobocie notowano z kolei w północnej i północno-zachodniej części miasta.

Analizując dynamikę zmian poziomu bezrobocia z roku 2005 r., 2009 i 2015 r. zauważyć można, iż zarówno wysoki, jak i niski poziom bezrobocia notowany był w tych samych rejonach miasta, a w niektórych częściach stale się pogłębiał (w szczególności na obszarze osiedla *Główna*). Natomiast znaczną poprawę w 2015 r. zanotowano na obszarze osiedla *Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria*, co świadczyć może o pozytywnym wyniku działań rewitalizacyjnych tego obszaru - zwłaszcza obszaru *Śródk* i *Ostrowa Tumskiego*.

Powyższy wskaźnik wykazuje znaczne powiązanie z pozostałymi negatywnymi zjawiskami sfery społecznej (m.in. wykluczeniem społecznym, ubóstwem, uczestnictwem w życiu publicznym i kapitałem społecznym), co może świadczyć o ich wzajemnych silnych oddziaływaniach.

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM BEZROBOCIA

Liczba osób bezrobotnych
zarejestrowanych w PUP
na 1000 mieszkańców 2009 r.

Legenda



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000



BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM BEZROBOCIA

Liczba osób bezrobotnych
zarejestrowanych w PUP
na 1000 mieszkańców
stan na 30.04.2005r.

Legenda



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000



Rycina 2.2. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 1000 mieszkańców w 2009 r. oraz 2005 r.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania 2013 – trzecia edycja.

B. Poziom wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa

Wskaźnik: liczba beneficjentów pomocy MOPR, w tym z powodu ubóstwa, na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Dzięki analizie wskaźnika wykluczenia społecznego, określającego liczbę beneficjentów pomocy MOPR, w tym z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 r. wyznaczono następujące obszary osiedli będących w najgorszym stanie

kryzysowym: *Główna, Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, Stare Miasto* a także pozostałe obszary śródmiejskich osiedli.

Do obszarów o najmniejszym wskaźniku poziomu wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa zaliczono m.in. *Morasko-Radojewo, Chartowo, Żegrze, Junikowo* a także obszary osiedli „okalających” zewnętrzną granicę miasta Poznania.

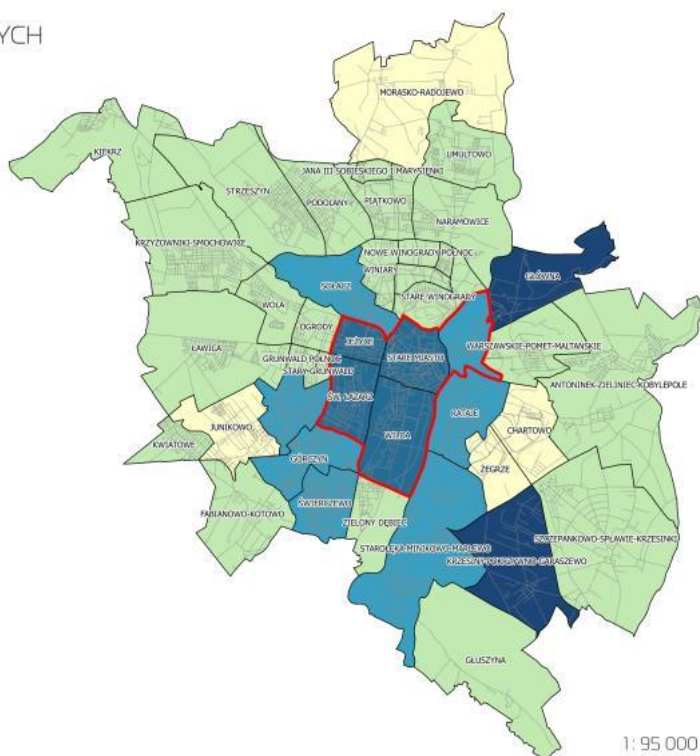
Wysoki wskaźnik zanotowany w 2015 r. na osiedlu *Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo* spowodowany był m.in. lokalizacją baraków socjalnych przy ul. Nowotarskiej (33 mieszkania) – gdzie 133 osoby pobierały zasiłki oraz DPS Pokrzywno - gdzie 47 osób pobierało zasiłki, co daje łącznie 180 osób tj. prawie 80% ogólnej liczby beneficjentów pomocy społecznej na tym osiedlu (dane dot. 2015 r.). Gdyby skorygować tę wartość o liczbę 47 beneficjentów z DPS, wskaźnik ten wyniósłby 85 osób/1000 Mk zamiast 107. Z kolei wysoki wskaźnik występujący na obszarze osiedla *Główna* spowodowany był głównie koncentracją budownictwa socjalnego, zlokalizowanego przy ul. Nadolnik.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

B. POZIOM WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO, W TYM UBÓSTWA

Liczba beneficjentów pomocy MOPR, w tym z powodu ubóstwa, na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Legenda



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1: 95 000

Rycina 2.3. Liczba beneficjentów pomocy MOPR, w tym z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Zestawiając dane określające poziom ubóstwa z roku 2008 i 2004, zauważyć można, iż największy wskaźnik świadczenia pomocy społecznej występował na obszarze osiedla *Główna*. Podobną sytuację odnotowano na tym obszarze również w 2015 r. Ponadto wysoki wskaźnik notowano również na obszarze śródmiejskich osiedli (tj. *Starego Miasta, Świętego Łazarza, Jeżyc, Wildy, Ostrowa Tumskiego – Śródk – Zawad - Komandorii*) a także w znacznej części na *Ratajach, Dębcu, Świerczewie, Starołęce, Szczepankowie* oraz *Fabianowie*.

Analizując dynamikę zmian poziomu ubóstwa z roku 2004, 2008 oraz 2015, można stwierdzić, iż sytuacja znacznie poprawiła się na następujących osiedlach: *Fabianowo-Kotowo, Szczepankowo-Spławie-Krześniki*, a pogorszyła na *Sołaczu* oraz *Krzesinach-Pokrzywnie-*

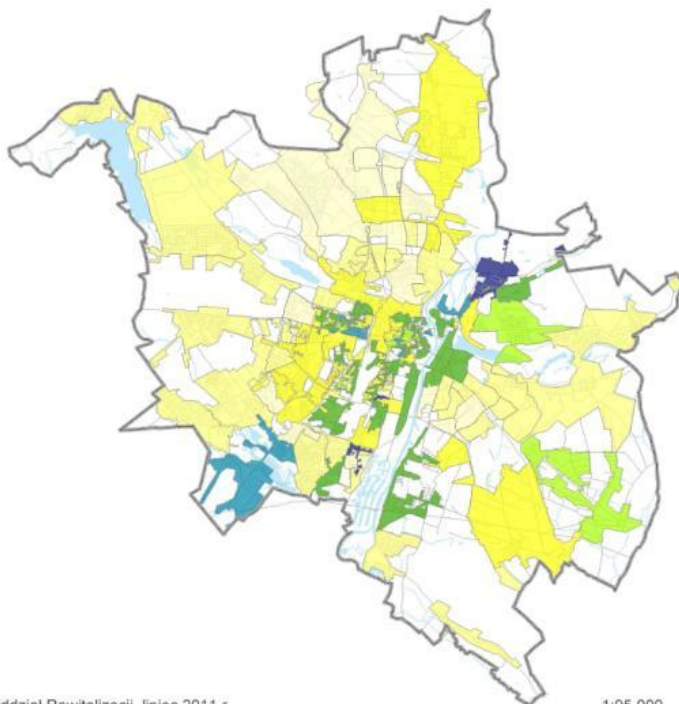
Garaszewie. Na pozostałych obszarach osiedli sytuacja była porównywalna. Najkorzystniejszy wynik zanotowano w północnej, zachodniej i wschodniej części miasta, szczególnie na osiedlach peryferyjnych.

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM UBÓSTWA

Liczba osób korzystająca
z pomocy MOPR z powodu ubóstwa
na 1000 mieszkańców w 2008 r.

Legenda



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

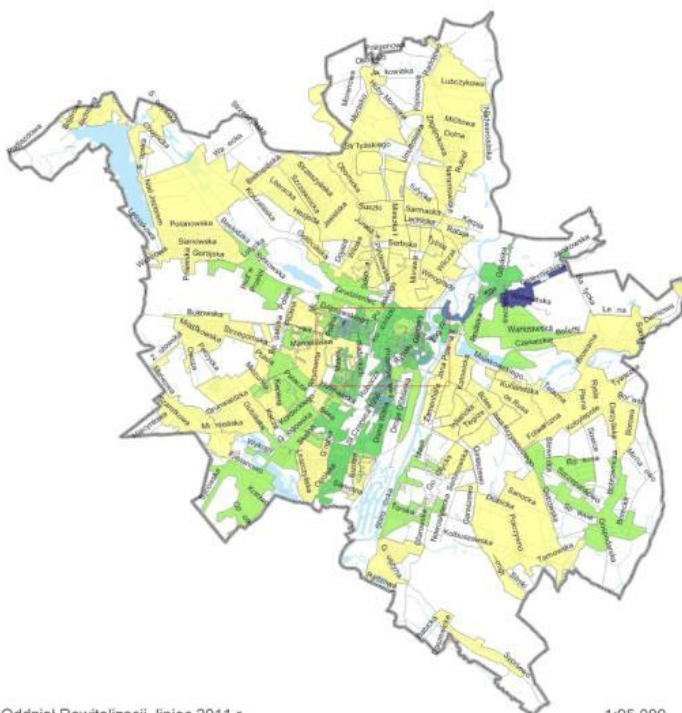
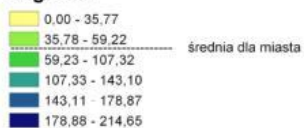
1:95 000

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM UBÓSTWA

Liczba osób korzystających
z pomocy MOPR z powodu ubóstwa
na 1000 mieszkańców w 2004r.

Legenda



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000

Rycina 2.4. Liczba osób korzystających z pomocy MOPR z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców w 2004 r. oraz 2008r.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania 2013 – trzecia edycja.

Dynamika niniejszego negatywnego zjawiska w ww. latach pokazuje tendencję jego stopniowego rozszerzania się z obszaru centralnego miasta na obszary zewnętrzne, co może wynikać m.in. z postępującego zjawiska rozlewania się miasta tj. *urban sprawl*.

Wskaźnik ten wykazuje również silne powiązanie z pozostałymi negatywnymi zjawiskami sfery społecznej, co może świadczyć o ich wzajemnych, bezpośrednich oddziaływaniach.

C. Poziom uczestnictwa w życiu publicznym

Wskaźnik: frekwencja w wyborach powszechnych w 2015 r. [%]

Rozkład przestrzenny wskaźnika poziomu uczestnictwa w życiu publicznym, czyli frekwencji w wyborach powszechnych w 2015 roku ukazuje, iż największy stan kryzysowy występował na obszarze osiedla *Główna*, gdzie frekwencja wyniosła jedynie 46,6%.

Zła sytuacja odnotowana została również w ścisłym centrum miasta tj. na obszarach śródmiejskich osiedli: *Stare Miasto*, *Wilda*, *Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria*, *Jeżyce* oraz na osiedlach zlokalizowanych w południowej części miasta.

Dobra sytuacja występowała natomiast w północnej, wschodniej i zachodniej części miasta, zwłaszcza na osiedlu *Strzeszyn*, gdzie frekwencja wyniosła 75,2%. Różnica pomiędzy największą, a najmniejszą wartością wskaźnika frekwencji wyniosła blisko 28,6%, co jest wartością bardzo dużą, biorąc pod uwagę rozkład przestrzenny wskaźnika na obszarze całego miasta Poznania.

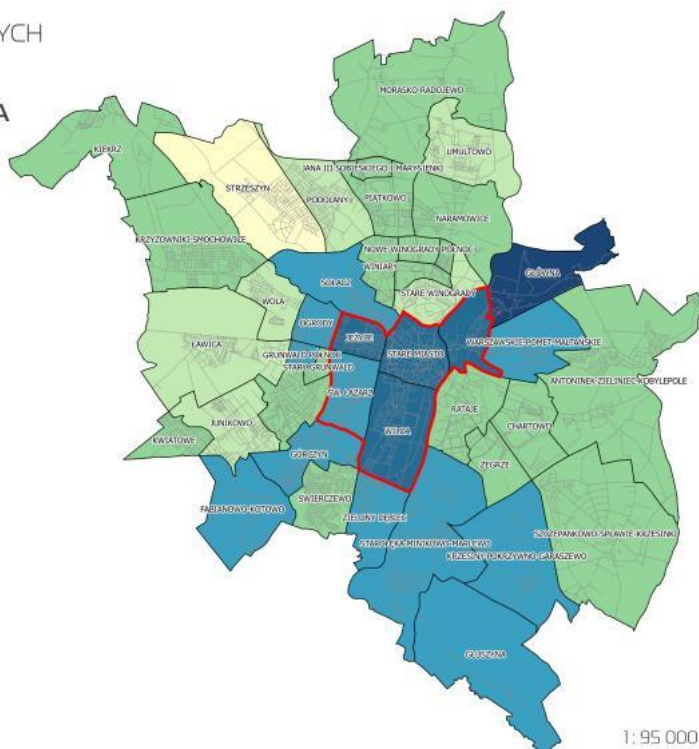
Wskaźnik ten w dużym stopniu uzupełnia wyniki wcześniejszych badań tj. poziomu bezrobocia oraz poziomu wykluczenia społecznego. Potwierdza on, iż dobra sytuacja społeczna panuje na obszarach osiedli stanowiących tzw. „zewnątrzny pierścień” miasta, natomiast pogarsza się wraz ze zbliżaniem się do ścisłego centrum miasta tj. na obszar śródmieścia oraz na obszary osiedli bezpośrednio z nim sąsiadujących. Zjawisko to jest związane z migracją ludności zamożnej na tereny bardziej atrakcyjne pod względem środowiska zamieszkania i jakości życia.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

**C. POZIOM UCZESTNICTWA
W ŻYCIU PUBLICZNYM**

Frekwencja w wyborach powszechnych
w 2015 r. [%]

Legenda



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1:95 000

Rycina 2.5. Frekwencja w wyborach powszechnych w 2015 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

D. Poziom kapitału społecznego

Wskaźnik: dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 – 2015 (2010 = 100)

Biorąc pod uwagę dynamikę zmian liczby ludności w latach 2010 – 2015, spostrzec można, iż w ciągu 5 lat liczba ludności Poznania zmalała o 2 %. Świadczy to m.in. o silnym procesie migracji ludności poza granice miasta a także o systematycznym starzeniu się społeczeństwa.

Najgorsza sytuacja zarejestrowana została na obszarze *Starego Miasta* oraz na pozostałym obszarze śródmieścia (*Łazarz, Jeżyce, Wilda*) a także na terenach przyległych. Z kolei najlepsza sytuacja występowała na obszarach peryferyjnych miasta, a w szczególności na obszarze *Moraska-Radojewo*, a także na *Podolanach, Strzeszynie, Umultowie, Naramowic i Ławicy*.

Powyższa sytuacja wskazuje m.in. na postępujący proces suburbanizacji miasta, a także potwierdza wcześniejsze badania, iż obszary „peryferyjne” charakteryzują się korzystniejszym rozwojem społeczno-gospodarczym, co potwierdza się m.in. małym wskaźnikiem poziomu bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz wysokim poziomem uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Z tego też względu obszary te nie wykazują złej sytuacji społecznej w porównaniu do innych obszarów miasta (zwłaszcza śródmieścia oraz terenów do niego przyległych).

Wartym uwagi jest fakt, iż wysoki wskaźnik na obszarze *Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria* spowodowany był jedynie, jednorazowym wzrostem liczby ludności w okresie od lutego 2013 do grudnia 2014 r. tj. lokalizacją na *Komandorii* przy ul. Łaskarza nowych bloków wielorodzinnych z 93 mieszkaniami komunalnymi.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

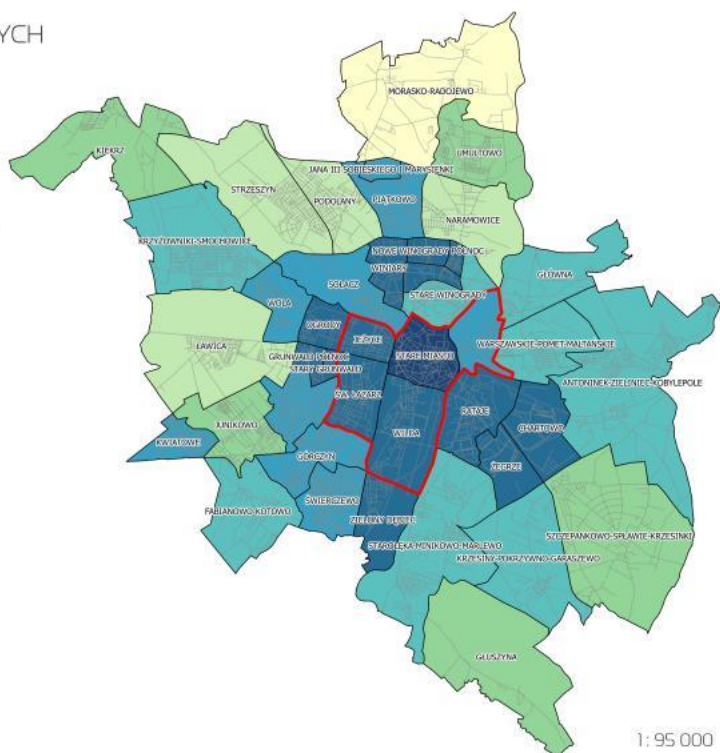
D. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 - 2015 [2010 = 100]

Legenda



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.



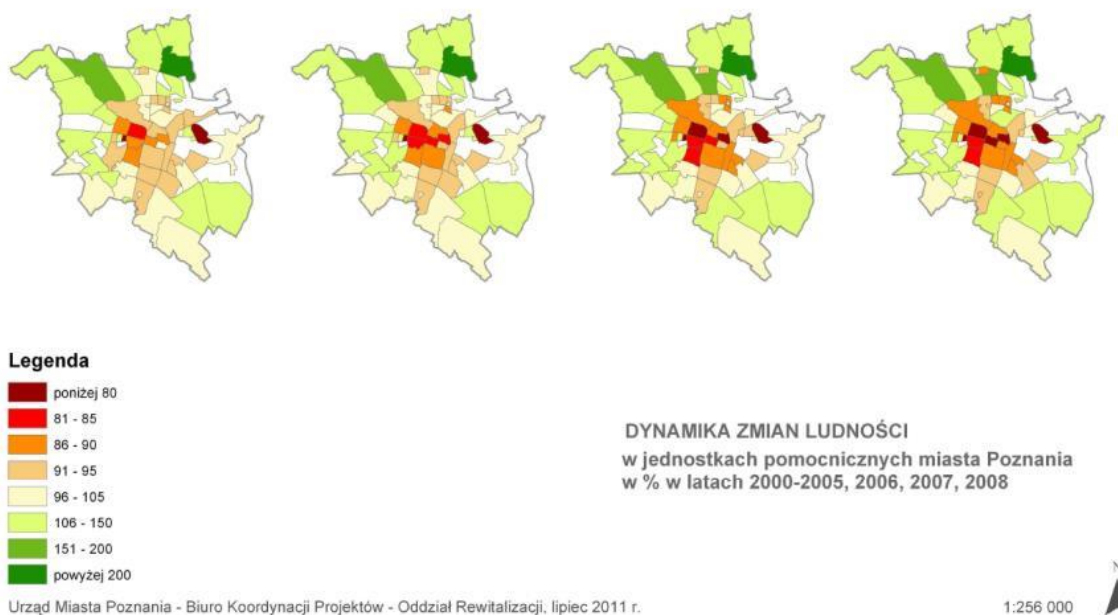
Rycina 2.6. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 – 2015.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Analizując dynamikę zmian ludności w latach 2000-2005, 2006, 2007, 2008 zauważyć można, iż najbardziej negatywne zjawisko dotyczące zmiany liczby ludności notowano w ścisłym centrum miasta tj. na obszarach osiedli *Stare Miasto*, *Św. Łazarz*, *Jeżyce* oraz na osiedlu *Warszawskim*. Z kolei najlepszą sytuację odnotowywano na osiedlach peryferyjnych miasta.

Porównując dynamikę zmian z ostatnich 15 lat trzeba zauważyć, iż najbardziej negatywne zmiany notowane były w szczególności na obszarze osiedla *Stare Miasto*. Tendencję spadkową rejestrowano również na osiedlach mieszkaniowych z wielkiej płyty takich jak: *Rataje*, *Winogrody*, *Chartowo*, *Żegrze* – szczególnie zjawisko to wystąpiło w 2015 r. Świadczyć to może o stopniowym rozprzestrzenianiu się zjawiska wyludniania miasta ze ścisłego centrum miasta, na dalsze obszary, graniczące z rejonem centralnym, a także o postępującym procesie starzenia się ludności miasta na kolejnych obszarach miasta.

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH



Rycina 2.7. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2000-2005, 2006, 2007, 2008.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania 2013 – trzecia edycja.

E. Poziom przestępczości

Wskaźnik: liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2015 r.

W przypadku tego wskaźnika dane zebrane dla policyjnych obszarów operacyjnych zostały wtórnie zagregowane w celu uzyskania wartości dla obszarów osiedli i przeliczone w stosunku do powierzchni tych obszarów objętych zjawiskiem kryzysowym (1 = 100% powierzchni obszaru). Wskaźnik ten przedstawiono także (zob. Tabela 2.2. *Synteza wyników badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*, kol. E a.), jako odsetek udziału powierzchni terenu występującego zjawiska do powierzchni całego obszaru osiedla. Dzięki podjętemu działaniu z analizy ilościowej (zawierającej dane statystyczne) uzyskano analizę jakościową dla wybranych do delimitacji jednostek badawczych tj. osiedli.

Z danych policyjnych wynika, iż największy poziom przestępczości w 2015 r. występował na obszarze *Starego Miasta, Wildy* a także na obszarach osiedli wielorodzinnych tj. na *Ratajach* oraz *Chartowie*. Podwyższona przestępczość zanotowana została również na następujących obszarach osiedli: *Warszawskie-Pomet-Maltańskie* oraz *Antoninek-Zieliniec-Kobylepole*. Pozostały obszar miasta według statystyk policyjnych nie wyróżniał się ponad średnią wyznaczoną dla miasta.

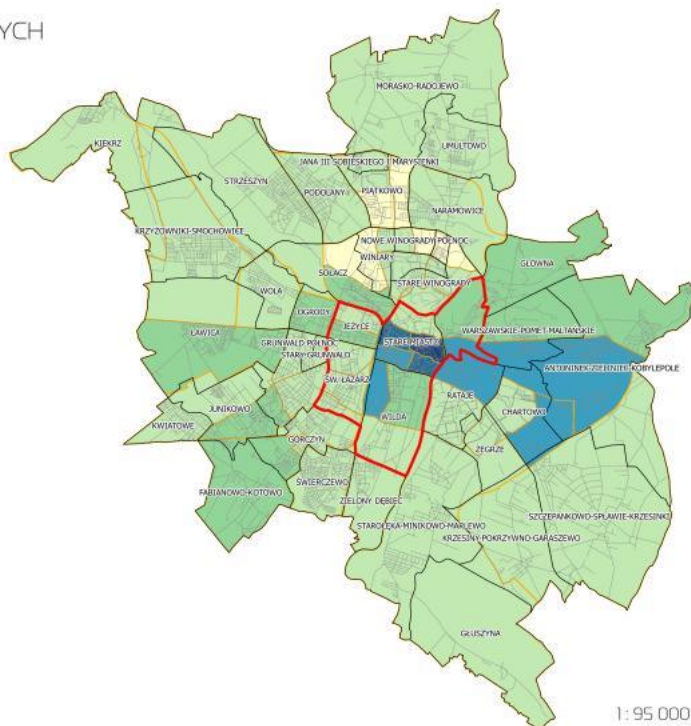
Zestawiając dane z 2004 i 2008 oraz 2015 r. przyjąć należy, iż liczba przestępstw oraz ich lokalizacja występowała w tych samych rejonach miasta i nie uległa większej zmianie. Dzięki analizie dynamiki zjawiska na przestrzeni lat, przyjąć można, iż do najbardziej niebezpiecznych obszarów miasta zaliczyć należy ścisłe centrum miasta, oraz obszary przyległe bezpośrednio do centrum. Z kolei najbardziej bezpiecznymi regionami Poznania są północne i południowe obszary osiedli. Warto zauważyć, iż w 2015 r. sytuacja znacznie poprawiła się w zachodniej części miasta. Do poprawy bezpieczeństwa przyczynić się mógł

rozwój monitoringu miejskiego, towarzyszącego wprowadzonemu w tej części miasta systemowi ITS.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

E. POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI

Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2015 r.



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1:95 000

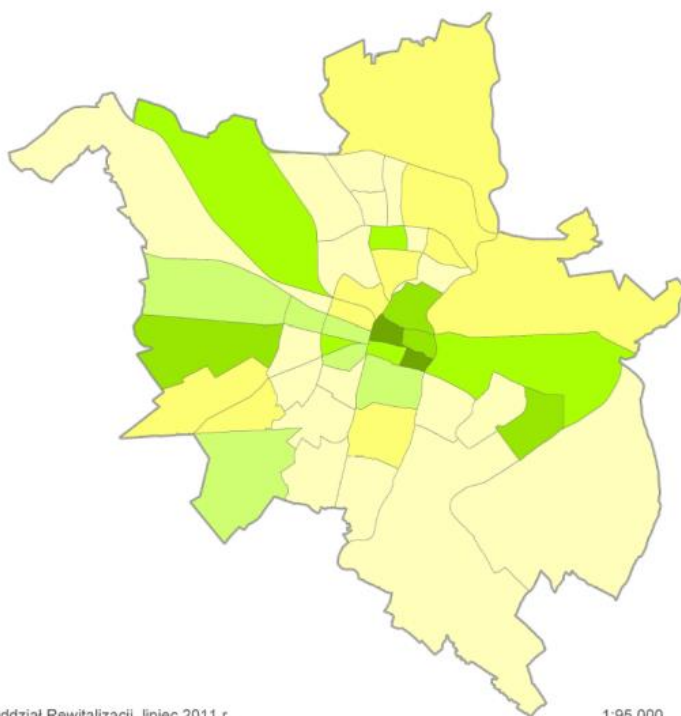
Rycina 2.8. Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI

Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2008 r.



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000



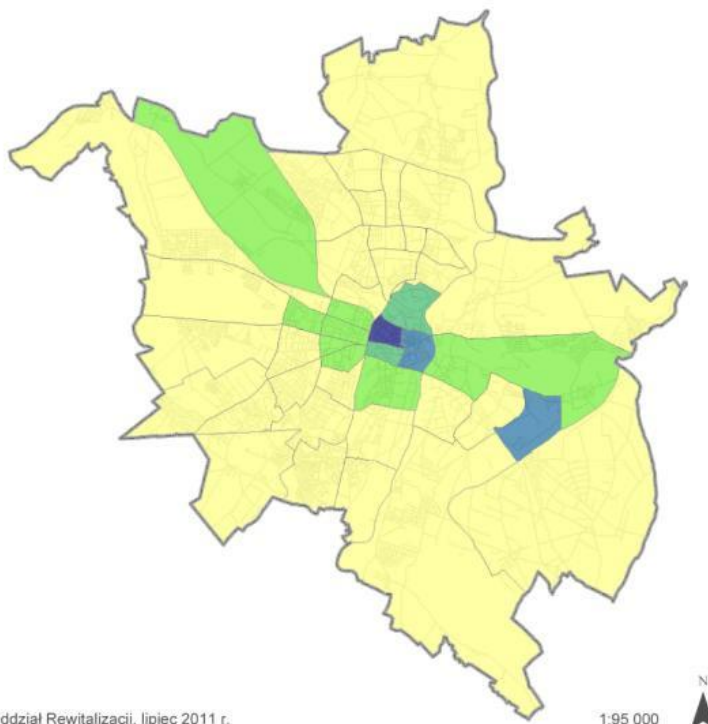
BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI

Liczba przestępstw ogółem
na 1000 mieszkańców
w 2004r.

Legenda

17,66 - 46,94	średnia dla miasta
46,95 - 69,51	
69,52 - 95,44	
95,45 - 121,37	
121,38 - 147,29	



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000

Rycina 2.9. Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2004 r. oraz 2008 r.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania 2013 – trzecia edycja.

Wysoki wskaźnik przestępczości, notowany na przestrzeni lat (2004-2016), wykazuje powiązanie z innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi, zwłaszcza na obszarze centralnym miasta tj. *Starego Miasta* oraz *Wildy*, co jednak może być pozorne, z tego względu, że jego lokalizacja bardziej związana jest z miejscem działań przestępczych, niż z miejscem zamieszkania przestępców.

2.1.2.2. Sfera gospodarcza

F. Poziom przedsiębiorczości

Wskaźnik: liczba podatników (osób) prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2013 r.

Rozkład przestrzenny wskaźnika poziomu przedsiębiorczości pokrywa się w dużym stopniu z wcześniej ukazanym wskaźnikiem dotyczącym poziomu bezrobocia.

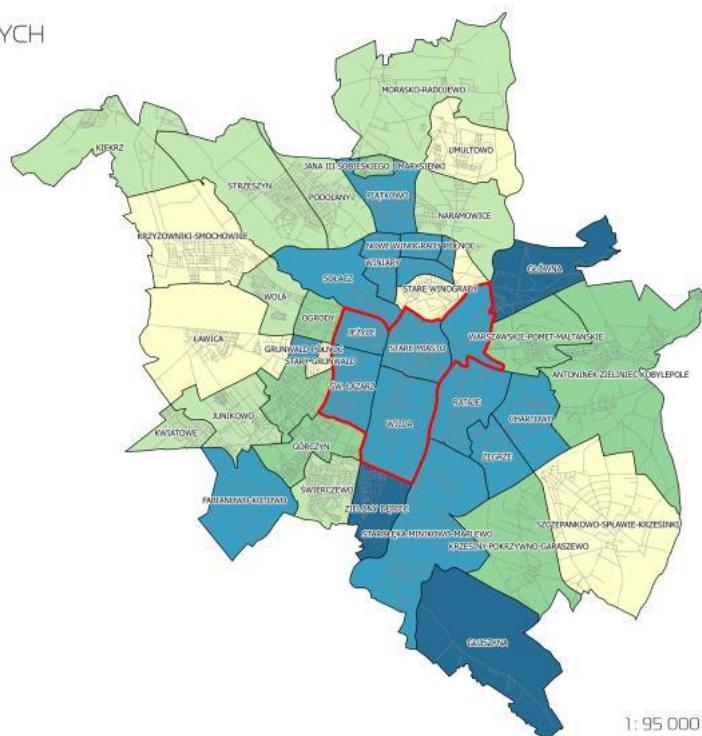
Z danych z 2013 r. wynika, iż najgorsza sytuacja związana z niskim poziomem przedsiębiorczości występowała na następujących obszarach osiedli: *Główna* - gdzie liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców wyniosła poniżej 30 osób – a także *Głuszyna*, *Zielony Dębiec*, obszar śródmieścia miasta oraz przyległe do niego obszary osiedli tj. *Sołacz*, *Rataje*, *Starołęka-Minikowo-Marlewo*, a także obszary, na których przewagę stanowiły osiedla wielorodzinne tzw. „osiedla z wielkiej płyty”.

Dobra sytuacja wynikająca z wyższego poziomu przedsiębiorczości w porównaniu do średniej dla miasta miała miejsce w północnej, wschodniej i zachodniej części miasta. Najwięcej podatników prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano na następujących obszarach osiedli: *Ławica*, *Stary Grunwald*, *Stare Winogrody*, *Umultowo*, *Szczepankowo-Spławie-Krzesinki* oraz *Krzyżowniki-Smochowice*.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

**F. POZIOM
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2013 r.



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1: 95 000

Rycina 2.10. Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2013 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Porównując dane z 2008 i 2003 r. zauważyć można, iż najkorzystniejsza sytuacja związana z rejestrem podatników prowadzących działalność gospodarczą, występowała w zachodniej i północno-zachodniej części miasta. Z kolei najgorszą sytuację notowano głównie w centrum miasta, a także na terenach przylegających do ścisłego centrum (wliczając osiedla z wielkiej płyty).

Porównując tę dynamikę zmian do roku 2015 zauważyć trzeba, iż poziom przedsiębiorczości, wyrażony przez liczbę podatników prowadzących działalność gospodarczą, w rozkładzie przestrzennym pozostawał bez większych zmian.

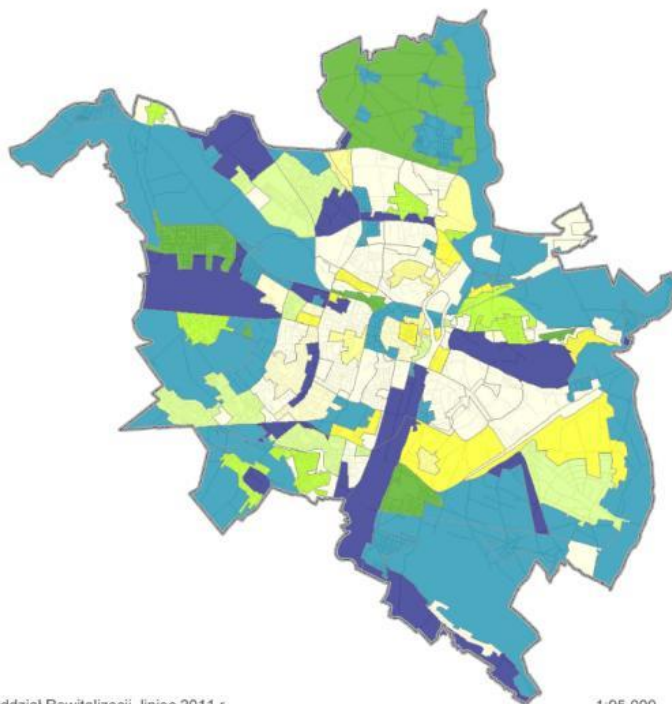
Wskaźnik ten wskazuje powiązanie lub jego brak pomiędzy miejscem zamieszkania a miejscem działalności gospodarczej. W analizie tej założono, iż wskazane adresy są miejscem zamieszkania przedsiębiorców, ponieważ istnieje rozdźwięk między dużą gęstością lokalizacji siedzib przedsiębiorstw w centrum miasta a zgłoszonymi działalnościami gospodarczymi. Przedsiębiorcy, którzy mieszkają i pracują w tym samym miejscu, bardziej utożsamiają się ze środowiskiem i przestrzenią, w której funkcjonują. W tym przypadku korelacja tego zjawiska jest odwrotna.

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Liczba podatników
prowadzących działalność gospodarczą
na 1000 osób w 2008 r.

Legenda



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

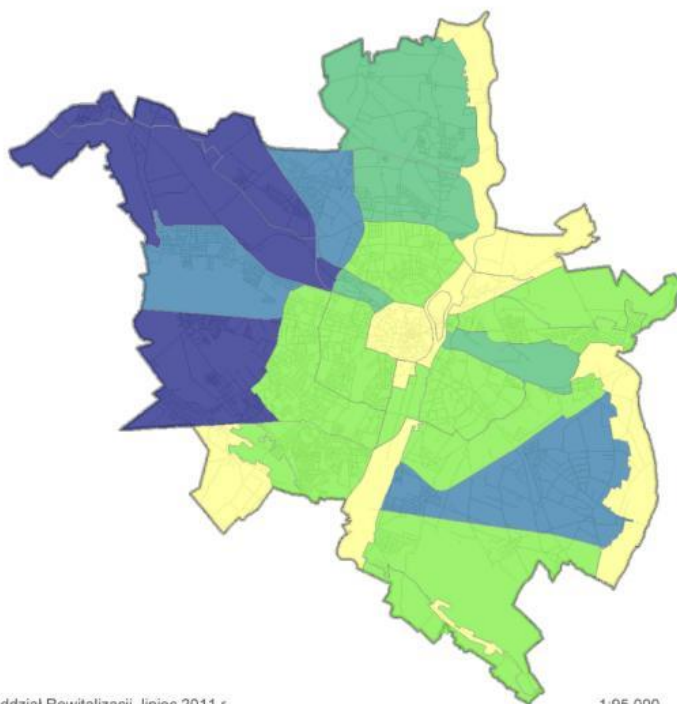
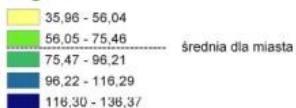
1:95 000

BADANIA STANÓW KRYZYSOWYCH

POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Liczba podatników
prowadzących działalność
gospodarczą
na 1000 mieszkańców w 2003r.

Legenda



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000

Rycina 2.11. Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2003 r. oraz 2008 r.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania 2013 – trzecia edycja.

G. Poziom przedsiębiorczości

Wskaźnik: liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Dodatkowym wskaźnikiem określającym poziom przedsiębiorczości, a dokładniej warunki dla przedsiębiorczości jest wskaźnik dotyczący liczby ludności w wieku

poprodukcyjnym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten określa jedno z najbardziej niekorzystnych zjawisk dla rozwoju przedsiębiorczości tj. brak „rąk do pracy”.

Z analizy tego wskaźnika wynika, iż najgorsza sytuacja (czyli najwyższy wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym) w 2015 r. występowała na obszarach osiedli, na których przeważała zabudowa wielorodzinna tzw. „osiedlach z wielkiej płyty”. Osiedla te są ponadto jednymi z najstarszych osiedli mieszkaniowych wielorodzinnych w Poznaniu. Do obszarów tych zaliczają się: *Rataje, Grunwald Północ, Nowe Winogrody Północ, Nowe Winogrody Wschód, Chartowo*. Oprócz tych obszarów, sytuację kryzysową notowano również na terenach następujących jednostek pomocniczych miasta: *Św. Łazarz, Górczyn, Główna, Zielony Dębiec, Ogrody oraz Winiary*.

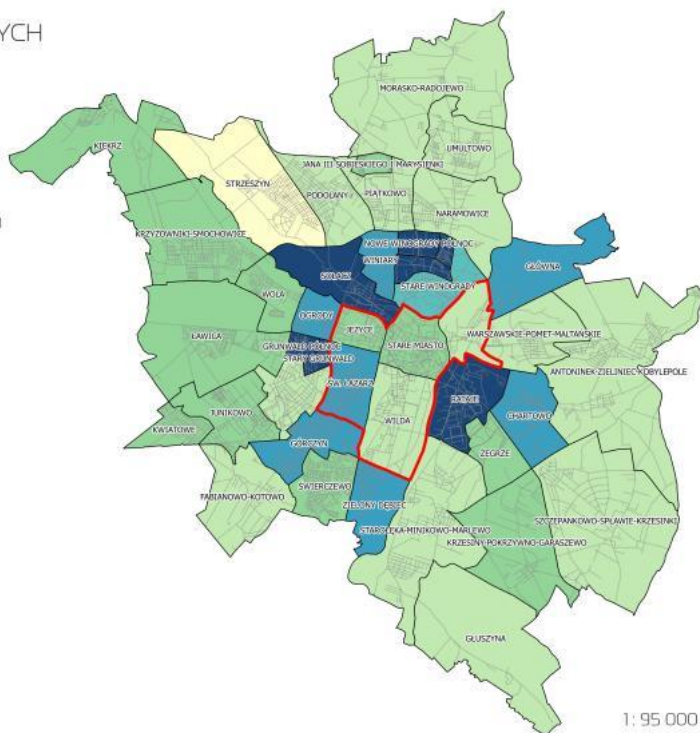
Dobra sytuacja występowała zarówno we wschodniej i zachodniej, jak i północnej i południowej części miasta, a także w ścisłym centrum tj. na obszarze *Starego Miasta, Jeźyc, Ostrowa Tumskiego – Śródk i Zawad-Komandorii oraz Wildy*. Z obszarów tych w najlepszej sytuacji wyróżniał się obszar *Strzeszyna*.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

G. POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Legenda



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1: 95 000

Rycina 2.12 Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

2.1.2.3. Sfera przestrzenno-funkcyjna i techniczna

H. Zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego

Wskaźnik: Odsetek obszarów objętych strefą ochrony konserwatorskiej o przewadze zabudowy śródmiejskiej i skomplikowanej strukturze własnościowej

Dane zebrane dla najstarszych obszarów historycznych zostały wtórnie zagregowane w celu uzyskania wartości dla obszarów osiedli i przeliczone w stosunku do powierzchni tych obszarów objętych zjawiskiem kryzysowym (1 = 100% powierzchni obszaru). Wskaźnik ten przedstawiono także (zob. Tabela 2.2. Synteza wyników badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, kol. H a.), jako odsetek udziału powierzchni terenu

I. Zagrożenie dla trwałości rewitalizacji

Wskaźnik: Odsetek obszarów objętych Miejskim Programem Rewitalizacji oraz Programem dla Śródmieścia w latach 2006 - 2016.

Jedną z ostatnich analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji była analiza dotycząca wystąpienia zagrożenia dla trwałości efektów rewitalizacji. Wskaźnik ten przedstawiono także (zob. Tabela 2.2. *Synteza wyników badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*, kol. I a.), jako odsetek udziału powierzchni terenu występującego zjawiska do powierzchni całego obszaru osiedla. Dzięki podjętemu badaniu uzyskano analizę jakościową dla wybranych do delimitacji jednostek badawczych tj. osiedli. Wskaźnik ten ukazuje obszary dotychczasowych działań rewitalizacyjnych na całym obszarze miasta Poznania.

Dotychczasowe działania rewitalizacyjne objęte były następującymi programami:

- „Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania - etap pilotażowy - Śródka”,
- „Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania – druga edycja”,
- „Miejski Program Rewitalizacji dla obszarów przemysłowych i powojсковych”
- „Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania – trzecia edycja 2013”,
- „Zintegrowany Program Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 - 2030” tzw. Program dla Śródmieścia.

Programy te dotyczyły w szczególności terenów zaliczanych do obszarów śródmieścia Poznania.

W wieloletnich programach rewitalizacyjnych ważna staje się kontynuacja i konsekwencja działań rewitalizacyjnych, w celu zachowania ich ciągłości, komplementarności i kompleksowości, a przede wszystkim trwałości.

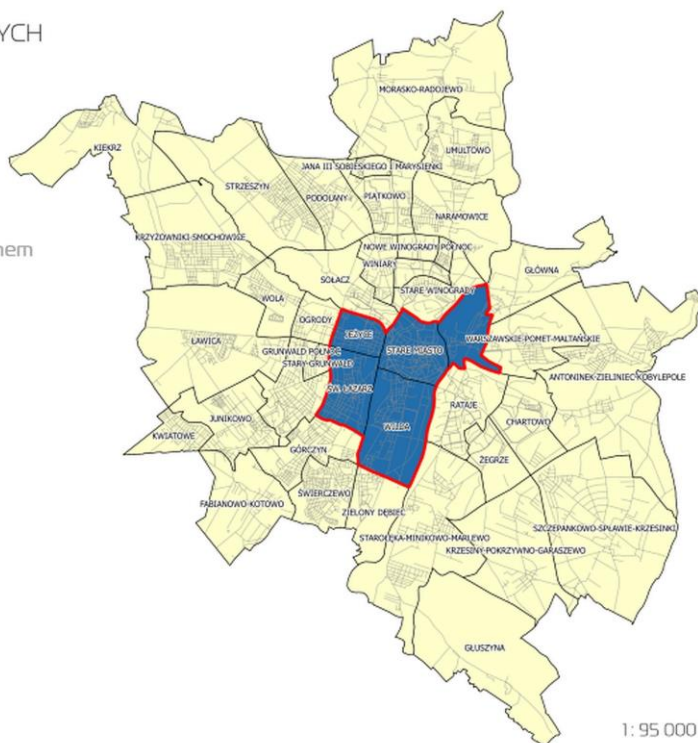
BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

I. ZAGROŻENIE DLA TRWAŁOŚCI EFEKTÓW REWITALIZACJI

Odsetek obszarów objętych Miejskim Programem Rewitalizacji oraz Programem dla Śródmieścia w latach 2006 - 2016

Legenda

- 0 %
- 100 %
- sieć dróg
- Granice obszarów:
- Rad Osiedli
- Śródmieścia



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1: 95 000

Rycina 2.14. Odsetek obszarów objętych Miejskim Programem Rewitalizacji oraz Programem dla Śródmieścia w latach 2006-2016.

Źródło: Diagnostyka służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta.

J. Zagrożenia dla funkcjonalności obszarów

Wskaźnik: Występowanie zjawiska braku wyposażenia w infrastrukturę techniczną, społeczną, usługi podstawowe oraz nieodpowiedniej funkcjonalności obiektów budowlanych w 2016 r.

W przypadku tego wskaźnika dane zebrane dla obszarów funkcjonalnych zostały wtórnie zagregowane w celu uzyskania wartości dla obszarów osiedli i przeliczone w stosunku do powierzchni tych obszarów objętych zjawiskiem kryzysowym (1 = 100% powierzchni obszaru). Wskaźnik ten przedstawiono także (zob. Tabela 2.2. *Synteza wyników badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*, kol. J a.), jako odsetek udziału powierzchni terenu występującego zjawiska do powierzchni całego obszaru osiedla. Wskaźnik ten prezentuje zjawisko występujące na obszarze całego miasta. Dzięki podjętemu działaniu uzyskano analizę jakościową dla wybranych do delimitacji jednostek badawczych tj. osiedli.

Analiza została wykonana, w oparciu o materiały przekazane przez Miejską Pracownię Urbanistyczną w Poznaniu, dotyczące potencjalnych terenów do objęcia procedurą miejscowych planów rewitalizacji. Obszary te dotyczą śródmieścia i jego sąsiedztwa. Tereny te zdiagnozowano pod względem: niewystarczającego wyposażenia lub złego stanu infrastruktury technicznej i społecznej, braku dostępu lub niskiej jakości usług podstawowych, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, degradacji technicznej obiektów lub niskiego poziomu rozwiązań technicznych obiektów umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, szczególnie w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Zjawiska kryzysowe dotyczą terenów: 1. *Jeżyce 1* (10,38 ha), 2. *Jeżyce 2* (9,76 ha), 3. *Gazownia* (20,77 ha), 4. *Chwaliszewo* (22,67 ha), 5. *Bóżnicza Płn.* (6,95 ha), 6. *Pl. Wiosny Ludów* (1,09 ha), 7. *Szyperska* (10,00 ha), 8. *Grochowe Łąki* (3,20 ha), 9. *Wolne Tory* (132,00 ha), 10. *Ostrów Tumski Płn.* (117,00 ha), 11. *Warta – Forteczna – Obodrzycka – Hetmańska* (163,00 ha), 12. *Dmowskiego – Drużynowa – Górecka – Hetmańska* (45,90 ha).

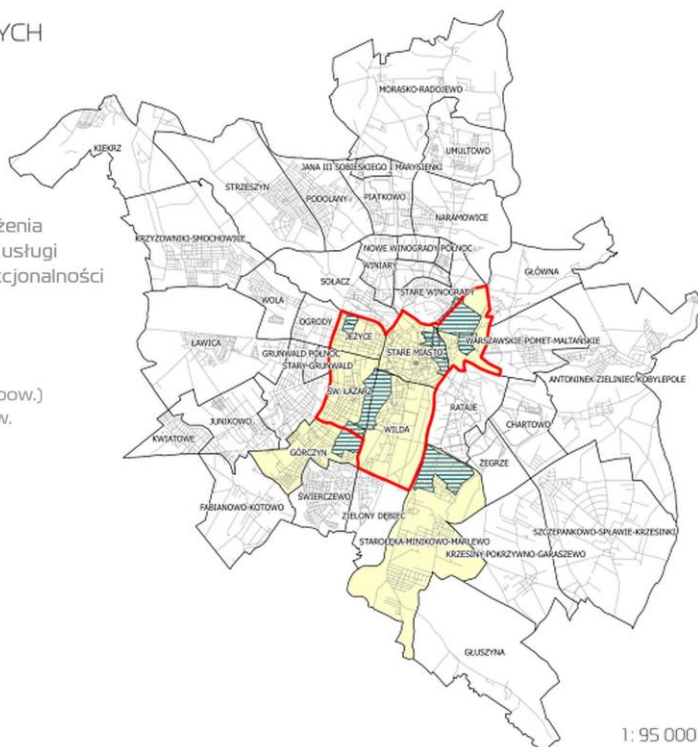
BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

J. ZAGROŻENIA DLA FUNKCJONALNOŚCI OBSZARÓW

Występowanie zjawiska braku wyposażenia w infrastrukturę techniczną, społeczną, usługi podstawowe oraz nieodpowiedniej funkcjonalności obiektów budowlanych w 2016 r.

Legenda

- zjawisko nie występuje (poniżej 10% pow.)
- zjawisko występuje w ponad 10% pow.
- zasięg występowania zjawiska
- sieć dróg
- Granice obszarów:
- Rad Osiedli
- Śródmieścia



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1: 95 000

Rycina 2.15. Występowanie zjawiska braku wyposażenia w infrastrukturę techniczną, społeczną, usługi podstawowe oraz nieodpowiedniej funkcjonalności obiektów budowlanych w 2016 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

2.1.2.4. Sfera środowiskowa

K. Poziom zanieczyszczenia powietrza

Wskaźnik: Gęstość emisji powierzchniowej pyłu zawieszonego PM₁₀ w Mg/rok*km² w 2013 r.

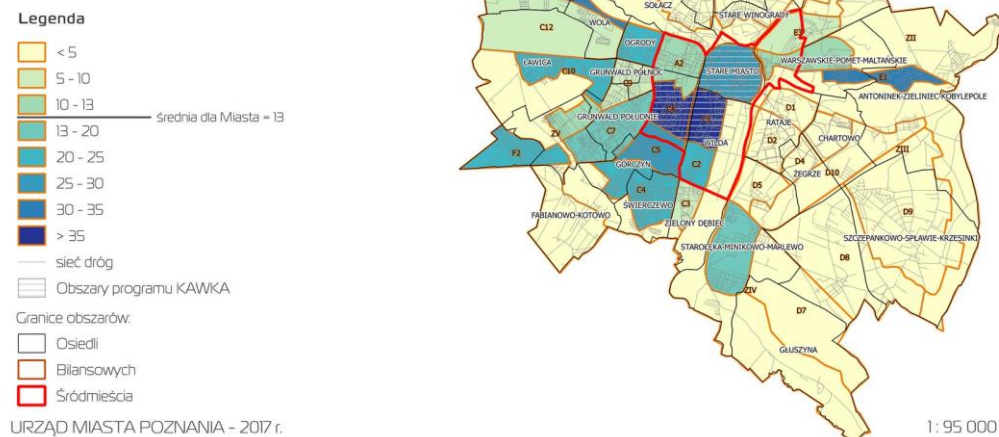
W przypadku tego wskaźnika, jego analiza i dane pochodzą z Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu PM₁₀ oraz B(a)P dla strefy aglomeracji poznańskiej (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z dnia 3 listopada 2015 r. poz. 6241). Spośród dostępnych wskaźników, ten jest najbardziej reprezentatywny i jednocześnie najmniej skomplikowany pod względem prezentacji przestrzennej.

Analiza ta została wykonana dla 47 bilansowych obszarów badawczych, których granice w przeważającym stopniu nie pokrywają się z obszarami Osiedli. Wskaźnik ten przedstawiono także w „Diagnozie służącej wyznaczeniu...” z 22 listopada 2016 r. (zob. Rozdz. IV. Analiza negatywnych zjawisk, Kryteria dodatkowe: gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe, K. Poziom zanieczyszczenia powietrza). Ew. wtórne zagregowanie ww. danych w celu uzyskania jednoznacznych wartości dla obszarów Osiedli jest praktycznie niemożliwe. W tej sytuacji za jedyne jednoznaczne odniesienie (w tej sferze) do obszarów Osiedli uznano wybór Miasta Poznania dokonany w zakresie obszarów realizacji programu KAWKA (zob. rycina 2.16.). Z uwagi na rozbieżności pomiędzy obszarami badawczymi a obszarami Osiedli, niniejszą analizę potraktowano jako pomocniczą i nie uwzględniono w zestawieniu syntetycznym.

BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

K. POZIOM ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA

Gęstość emisji powierzchniowej pyłu zawieszonego PM10 w Mg/km² w 2013 r.



Rycina 2.16. Poziom zanieczyszczenia Powietrza w 2013 r.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

2.1.3. Synteza wyników badań

Zestawiając wyniki badań z kompleksowej analizy zjawisk kryzysowych dla wybranych do delimitacji jednostek badawczych tj. obszarów osiedli, uzyskano szczegółową syntezę wyników badań.

W tym celu posłużono się metodą standaryzacji danych, dzięki której uzyskano wyniki degradacji poszczególnych obszarów oraz zsumowano ilość negatywnych zjawisk kryzysowych (społecznych oraz gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych).

Otrzymane - w wyniku powyższych zabiegów metodologicznych - dane zostały zestawione i zinterpretowane pod kątem ogólnej diagnozy obszaru całego miasta (patrz podrozdz. 1.1.). Dzięki temu, uzyskano potwierdzenie występowania negatywnych zjawisk kryzysowych dla danych obszarów miasta.

Biorąc pod uwagę kompleksową syntezę wyników badań zjawisk kryzysowych oraz założenia dotyczące sposobu wyznaczania obszaru wysokiej koncentracji zjawisk kryzysowych, czyli **OBSZARU ZDEGRADOWANEGO** - wyznaczono piętnaście obszarów osiedli:

- 1) CHARTOWO
- 2) FABIANOWO – KOTOWO

- 3) GŁÓWNA
- 4) GÓRCZYN
- 5) GRUNWALD PÓŁNOC
- 6) JEŻYCE
- 7) OGRODY
- 8) OSTRÓW TUMSKI – ŚRÓDKA – ZAWADY – KOMANDORIA
- 9) RATAJE
- 10) SOŁACZ
- 11) STARE MIASTO
- 12) STAROŁĘKA – MINIKOWO – MARLEWO
- 13) ŚW. ŁAZARZ
- 14) WILDA
- 15) ZIELONY DĘBIEC

Poniższa tabela (2.2) przedstawia syntetyczny wynik badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Tabela 2.2. Synteza wyników badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Lp.	Osiedle	A		B		C		D		E		F		G		H		I		J		SUMA A-J	
		a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
	Poznań	16,9	-0,11	40,6	-0,14	61,7	-0,11	96,2	-0,43	0,07	-0,04	66,3	-0,25	193,0	-0,13	0,1	-0,03	0,1	0,06	0,00	0,39	0,39	-0,779
1	Antoninek - Zieliniec - Kobylepole	17,1	-0,14	37,9	-0,04	62,7	0,05	100,2	0,09	0,36	-1,89	77,7	0,26	132,0	0,76	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	0,196	
2	Chartowo	7,4	1,31	9,8	0,96	64,8	0,39	94,9	-0,59	0,42	-2,27	53,1	-0,84	244,9	-0,88	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-0,822	
3	Fabianowo - Kótowo	24,1	-1,17	36,1	0,02	55,3	-1,15	101,2	0,22	0,00	0,40	47,0	-1,11	149,5	0,51	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-1,180	
4	Główna	36,6	-3,04	128,2	-3,26	46,6	-2,56	104,1	0,60	0,00	0,40	27,9	-1,96	236,5	-0,76	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-9,468	
5	Giżyn	6,2	1,48	18,4	0,65	57,7	-0,76	106,1	0,86	0,00	0,40	37,0	-1,55	110,6	1,07	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	3,252	
6	Górczyn	16,6	-0,07	44,1	-0,26	58,9	-0,57	96,4	-0,40	0,00	0,40	66,5	-0,24	204,1	-0,29	0	0,35	0	0,36	0,14	-1,61	-2,321	
7	Grunwald Południe	15,4	0,11	48,0	-0,40	65,4	0,49	96,2	-0,43	0,00	0,40	68,2	-0,16	129,6	0,80	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	1,900	
8	Grunwald Północ	18,3	-0,31	30,8	0,21	54,0	-1,36	93,7	-0,76	0,00	0,40	45,2	-1,19	438,8	-3,70	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-5,604	
9	Jana III Sobieskiego i Marysienski	13,4	0,41	10,2	0,95	65,5	0,50	97,7	-0,24	0,00	0,40	78,1	0,28	190,2	-0,09	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	3,320	
10	Jęzre	24,8	-1,28	89,0	-1,86	53,9	-1,38	90,0	-1,23	0,00	0,40	58,4	-0,60	179,2	0,07	1	-3,37	1	-2,69	0,10	-1,04	-12,971	
11	Junikowo	12,2	0,59	8,3	1,02	68,5	0,99	105,5	0,78	0,00	0,40	94,0	0,99	154,6	0,43	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	6,296	
12	Kiekrz	13,3	0,42	10,6	0,93	64,8	0,39	106,3	0,88	0,00	0,40	85,6	0,62	150,1	0,50	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	5,241	
13	Krzyszyn - Pokrzywno - Garaszewo	21,7	-0,82	107,5	-2,52	58,6	-0,61	102,0	0,32	0,00	0,40	69,8	-0,09	169,8	0,21	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-2,010	
14	Krzyżowiki - Smochowice	14,7	0,22	35,0	0,06	65,0	0,42	103,0	0,46	0,00	0,40	101,7	1,34	155,5	0,42	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	4,420	
15	Kwiatowe	13,8	0,36	19,7	0,61	66,6	0,68	99,5	0,00	0,00	0,40	90,8	0,85	161,1	0,34	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	4,337	
72	Ławica	12,3	0,58	18,4	0,65	71,7	1,50	110,1	1,39	0,00	0,40	122,2	2,25	155,6	0,42	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	8,294	
17	Morasko - Radziejewo	0,0	2,41	0,0	1,31	61,8	-0,10	122,6	3,01	0,00	0,40	91,8	0,89	103,1	1,18	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	10,204	
18	Naramowice	11,7	0,67	28,9	0,28	67,6	0,84	112,8	1,73	0,00	0,40	85,3	0,60	108,9	1,10	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	6,715	
19	Nowe Winogrody Południe	14,5	0,25	32,2	0,16	65,0	0,42	92,6	-0,90	0,00	0,40	55,4	-0,73	286,7	-1,49	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-0,784	
20	Nowe Winogrody Północ	11,8	0,65	21,0	0,56	64,5	0,34	93,7	-0,75	0,00	0,40	55,6	-0,72	261,7	-1,13	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	0,455	
21	Nowe Winogrody Wschód	15,2	0,15	33,2	0,13	62,9	0,08	91,8	-1,00	0,00	0,40	54,4	-0,78	271,6	-1,27	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-1,191	
22	Ogrody	14,2	0,29	28,8	0,28	60,9	-0,24	92,8	-0,86	0,00	0,40	74,5	0,12	230,7	-0,67	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	0,415	
23	Ostrów Tumski - Śródka - Zawady ...	14,7	0,22	48,0	-0,40	53,5	-1,44	99,3	-0,03	0,22	-1,00	42,0	-1,33	131,6	0,77	0,4	-1,14	1	-2,69	0,35	-4,61	-11,656	
24	Pątkowo	13,2	0,45	12,1	0,88	67,4	0,81	97,2	-0,29	0,00	0,40	65,4	-0,29	146,0	0,56	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	3,611	
25	Podolany	11,7	0,67	14,9	0,78	68,2	0,94	111,0	1,50	0,00	0,40	94,1	1,00	138,0	0,67	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	7,054	
26	Rataje	16,3	-0,02	49,9	-0,47	64,5	0,34	93,7	-0,76	0,45	-2,46	54,8	-0,76	290,6	-1,55	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-4,568	
27	Solacz	24,0	-1,17	53,1	-0,58	60,4	-0,32	97,0	-0,32	0,00	0,40	61,8	-0,45	294,4	-1,60	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-2,934	
28	Stare Miasto	24,9	-1,29	92,6	-1,99	51,0	-1,84	84,6	-1,94	0,73	-4,24	56,5	-0,69	171,4	0,19	1	-3,37	1	-2,69	0,17	-2,04	-19,896	
29	Stare Winogrody	17,8	-0,24	29,0	0,28	71,3	1,44	104,1	0,61	0,00	0,40	105,2	1,49	195,1	-0,16	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	4,913	
30	Staroleka - Minkowo - Mariewo	30,0	-2,06	54,5	-0,63	59,6	-0,45	100,6	0,15	0,00	0,40	62,0	-0,44	127,0	0,83	0	0,35	0	0,36	0,12	-1,32	-2,812	
31	Stary Grunwald	15,2	0,15	30,0	0,24	65,4	0,49	90,6	-1,16	0,00	0,40	105,9	1,52	270,0	-1,25	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	1,498	
32	Strzeszyn	9,3	1,02	14,6	0,79	75,2	2,07	113,5	1,83	0,00	0,40	99,6	1,24	95,4	1,29	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	9,746	
33	Szczepankowo- Spławie - Krzesinki	14,1	0,31	30,4	0,23	66,2	0,61	108,0	1,11	0,00	0,40	101,8	1,34	120,8	0,92	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	6,028	
34	Świerczewo	19,9	-0,55	42,7	-0,21	61,8	-0,10	96,9	-0,34	0,00	0,40	81,1	0,42	172,5	0,17	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	0,890	
35	Święty Łazarz	22,5	-0,94	79,2	-1,51	54,7	-1,25	90,6	-1,16	0,00	0,40	57,4	-0,65	203,5	-0,28	0,9	-3,00	1	-2,69	0,14	-1,61	-12,683	
36	Umultowo	14,8	0,20	19,0	0,63	70,8	1,36	107,0	0,98	0,00	0,40	103,7	1,42	116,4	0,99	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	7,085	
37	Warszawskie - Pomiet - Małtańskie	13,1	0,46	37,8	-0,04	59,9	-0,40	101,0	0,19	0,28	-1,38	72,7	0,94	124,8	0,87	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	0,839	
38	Willa	28,7	-1,87	65,8	-1,03	52,7	-1,57	92,4	-0,92	0,20	-0,87	53,8	-0,81	149,1	0,51	0,6	-1,88	1	-2,69	0,13	-1,47	-12,595	
39	Winary	14,7	0,21	24,2	0,45	64,5	0,34	92,8	-0,87	0,00	0,40	65,9	-0,26	200,3	-0,23	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	1,140	
40	Wola	10,4	0,86	14,3	0,80	68,8	1,04	96,9	-0,33	0,00	0,40	93,4	0,97	171,1	0,19	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	5,025	
41	Zielony Dąbiec	19,2	-0,45	28,9	0,28	57,5	-0,79	94,2	-0,69	0,00	0,40	37,5	-1,53	240,9	-0,82	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	-2,507	
42	Żęzre	9,7	0,97	6,9	1,06	64,7	0,37	94,0	-0,71	0,00	0,40	61,4	-0,46	157,2	0,39	0	0,35	0	0,36	0,00	0,39	3,126	
																						1+1	

Oznaczenia w tabeli: xxxx PODSTAWOWE, SPOŁECZNE, NEGATYWNE ZJAWISKA (KRYZYSOWE): **A.** Poziom bezrobocia, **B.** Poziom wykluczenia społecznego, **C.** Poziom uczestnictwa w życiu publicznym, **D.** Kapitał społeczny, **E.** Poziom przestępczości; xxxx DODATKOWE, NEGATYWNE ZJAWISKA: GOSPODARCZE I PRZESTRZENNE: **F, G.** Poziom przedsiębiorczości, **H.** Zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego, **I.** Zagrożenie dla trwałości efektów rewitalizacji; INTENSYWNOŚĆ KONCENTRACJI ZJAWISK KRYZYSOWYCH: xxxx najwyższa, xxxx wysoka, xxxx średnia, xxxx niska, xxxx najniższa; WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW: a - szczegółowe, b - standaryzowane; c – liczba zjawisk kryzysowych.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Z powyższej tabeli wynika, iż najbardziej zdegradowanymi obszarami miasta Poznania są śródmiejskie osiedla (tj. *Stare Miasto, Jeżyce, Św. Łazarz, Wilda, Ostrów Tumski – Śródka – Zawady – Komandoria*) oraz obszar osiedla *Główna*. Na obszarach tych zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (gdzie na obszarze *Starego Miasta* oraz *Wildy* zdiagnozowano zjawiska we wszystkich 5 kryteriach) oraz w dodatkowych sferach: gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Z kolei najgorsza sytuacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz gospodarczej występuje na obszarze osiedla *Św. Łazarz*. Wymienione obszary osiedli wyróżniają się znacznie pod względem degradacji (zwłaszcza społecznej) od innych osiedli miasta, dlatego też zostały potencjalnie zakwalifikowane, jako obszary, na których planowane będą działania rewitalizacyjne.

W celu prawidłowego wyznaczenia obszaru rewitalizacji przyjęto następujące kryteria dotyczące występowania:

- jak największej koncentracji i intensywności zjawisk kryzysowych (degradacji obszaru);
- podstawowych cech rozwojowych i priorytetów rozwoju miasta na lata 2014-2020 wynikających ze Strategii Rozwoju dla Poznania.

Poniższa tabela (1.3.2) przedstawia podstawowe cechy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jak: powierzchnię oraz liczbę ludności, a także udział procentowy ww. obszarów w stosunku do obszaru całego miasta Poznania.

Tabela 2.3. Podstawowa charakterystyka obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Lp.	Osiedla	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności
	Poznań	261,9	496 347
1.	CHARTOWO	4,49	22 955
2.	FABIANOWO-KOTOWO	7,1	1 746
3.	GŁÓWNA	1,78 z 6,82	4 126
4.	GÓRCZYN	0,61 z 4,33	12 392
5.	GRUNWALD PÓŁNOC	0,76	13 719
6.	JEŻYCE	1,98	21 294
7.	OGRODY	1,95	5 970
8.	OSTRÓW TUMSKI – ŚRÓDKA – ZAWADY – KOMANDORIA	3,36	5 981
9.	RATAJE	5,2	34 856
10.	SOŁACZ	5,54	4 786
11.	STARE MIASTO	3,91	24 580
12.	STAROŁĘKA-MINIKOWO-MARLEWO	1,63 z 13,48	9 531
13.	ŚW. ŁAZARZ	3,7	32 153
14.	WILDA	6,9	26 380
15.	ZIELONY DĘBIEC	4,12	12 512

Powierzchnia i ludność obszarów rewitalizacji	23,87	114 514
Udział [%] obszarów rewitalizacji	9,11	23,07
Powierzchnia i ludność pozostałych obszarów zdegradowanych (poza obszarami rewitalizacji)	49,77	118 467
Udział [%] pozostałych obszarów zdegradowanych (poza obszarami rewitalizacji)	19,01	23,87
Powierzchnia i ludność wszystkich obszarów zdegradowanych, w tym obszarów rewitalizacji	73,64	232 981
Udział [%] wszystkich obszarów zdegradowanych, w tym obszarów rewitalizacji	28,12	46,94
Liczba wszystkich obszarów zdegradowanych, w tym 7 obszarów rewitalizacji	15	

Oznaczenia w tabeli: **Powierzchnia i liczba ludności obszarów osiedli:** xxxx o najwyższym i wysokim stopniu degradacji uznanych w całości za obszary rewitalizacji; xxxx o średnim i niskim stopniu degradacji uznanych w części za obszary rewitalizacji; xxxx uznanych za obszary zdegradowane o niskim i najniższym stopniu degradacji; **Suma powierzchni i liczby ludności obszarów osiedli:** xxxx uznanych za obszary rewitalizacji o najwyższym, wysokim i średnim stopniu degradacji (przyjęte maksymalne wartości); xxxx uznanych za obszary zdegradowane o niskim i najniższym stopniu degradacji.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Poniższa tabela (2.4.) przedstawia z kolei szczegółową charakterystykę obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, zawierającą opis podstawowych cech rozwojowych obszaru zdegradowanego i wyznaczonego spośród niego obszaru rewitalizacji. Dzięki temu podejściu możliwe było określenie podstawowych priorytetów rozwoju wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Tabela 2.4. Szczegółowa charakterystyka obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przedstawiająca podstawowe cechy rozwojowe ww. obszarów.

Lp.	Obszary osiedli (waloryzowane pod względem stopnia degradacji)	Podstawowe cechy rozwojowe
1.	CHARTOWO	obszar osiedla wielorodzinnego o niewielkim potencjale rozwoju zasobów mieszkaniowych, o znaczeniu lokalnym
2.	FABIANOWO-KOTOWO	obszar o funkcjach mieszanych, o znaczeniu lokalnym
3.	GŁÓWNA	obszar o funkcjach mieszanych w sąsiedztwie śródmieścia, z istniejącą zabudową o charakterze śródmiejskim
4.	GÓRCZYN	obszar o funkcjach mieszanych w sąsiedztwie śródmieścia
5.	GRUNWALD PÓŁNOC	obszar o funkcjach mieszanych, w tym osiedli mieszkaniowych wielorodzinnych, o znaczeniu lokalnym
6.	JEŻYCE	obszar: śródmiejski, o dużym skupieniu obiektów nauki, kultury, gospodarki, usług, rekreacji i atrakcji turystycznych, o randze ponadlokalnej, oraz o potencjale rozwojowym w zakresie usług, turystyki, dostępny środkami komunikacji zbiorowej, w strefie konserwatorskiej
7.	OGRODY	obszar osiedla wielorodzinnego o niewielkim potencjale

Lp.	Obszary osiedli (waloryzowane pod względem stopnia degradacji)	Podstawowe cechy rozwojowe
		rozwoju zasobów mieszkaniowych, dostępny środkami komunikacji zbiorowej, o znaczeniu lokalnym
8.	OSTRÓW TUMSKI – ŚRÓDKA – ZAWADY – KOMANDORIA	obszar: w części staromiejski, o skupieniu obiektów zabytkowych, kultury i atrakcji turystycznych, o randze ponad-lokalnej, oraz o dużym potencjale rozwojowym w zakresie usług, turystyki, rekreacji, dostępny środkami komunikacji zbiorowej, częściowo - w strefie ochrony konserwatorskiej
9.	RATAJE	obszar osiedli wielorodzinnych sąsiadujących ze śródmieściem, o niewielkim potencjale rozwoju zasobów mieszkaniowych, o znaczeniu lokalnym
10.	SOŁACZ	obszar osiedla mieszkalnego, głównie willowego w poznańskim krzyżu zieleni, o znaczeniu historycznym i wizerunkowym dla całego miasta, w strefie ochrony konserwatorskiej
11.	STARE MIASTO	obszar centralny miasta (w części staromiejski, o szczególnym skupieniu obiektów nauki, kultury, gospodarki, usług, rekreacji i atrakcji turystycznych o randze ponad-lokalnej, oraz o potencjale rozwojowym w zakresie usług, turystyki, rekreacji, dostępny środkami komunikacji zbiorowej, w strefie ochrony konserwatorskiej
12.	STAROŁĘKA - MINIKOWO – MARLEWO	obszar o funkcjach mieszanych w sąsiedztwie śródmieścia
13.	ŚWIĘTY ŁAZARZ	obszar śródmiejski, o dużym skupieniu obiektów nauki, kultury, gospodarki, usług, rekreacji i atrakcji turystycznych o randze ponad-lokalnej, oraz o potencjale rozwojowym w zakresie usług, turystyki, dostępny środkami komunikacji zbiorowej, w strefie ochrony konserwatorskiej
14.	WILDA	obszar śródmiejski, dużego skupienia obiektów nauki, kultury, gospodarki, usług, rekreacji i atrakcji turystycznych o randze ponad-lokalnej, oraz o potencjale rozwojowym w zakresie usług, turystyki, rekreacji i dostępności środkami komunikacji zbiorowej, w strefie ochrony konserwatorskiej
15.	ZIELONY DĘBIEC	obszar o funkcjach mieszanych, o znaczeniu lokalnym

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

Wyznaczony obszar rewitalizacji to głównie pięć śródmiejskich obszarów osiedli (tj. *Stare Miasto, Jeżyce, Św. Łazarz, Wilda, Ostrów Tumski-Śródka-Zawady- Komandoria*) ale także fragmenty obszarów *Główna, Górczyn* i *Starołęka-Minikowo-Marlewo* z obszarami miejskimi oraz przemysłowymi, powojskowymi i pokolejowymi stanowiącymi integralne części tych obszarów. Podczas gdy obszar *Główna* charakteryzuje wysoka koncentracja zjawisk kryzysowych, podobna do występującej na obszarze *Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria*, to na obszarach *Górczyn* i *Starołęka-Minikowo-Marlewo* nie jest ona aż tak wysoka. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt sąsiedztwa tych dwóch fragmentów obszarów osiedli z wyznaczonym obszarem rewitalizacji (w przewadze obszarem śródmieścia) i na to,

że została na nich przerwana ciągłość struktury miejskiej, mimo, iż nie występuje na nich wysoka koncentracja negatywnych zjawisk kryzysowych. Przerwanie ciągłości struktury miejskiej wynika tu głównie z problemów funkcjonalno-przestrzennych takich jak:

- niewystarczające wyposażenie lub zły stan infrastruktury technicznej i społecznej,
- brak dostępu lub niska jakość usług podstawowych,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niski poziom obsługi komunikacyjnej,
- niedobór lub niska jakość terenów publicznych,
- degradacja techniczna obiektów lub niski poziom rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, szczególnie w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Tak więc z wyżej wymienionych przyczyn, fragmenty obszarów *Górczyn* i *Starołęka-Minikowo-Marlewo* zostały wskazane do rewitalizacji przede wszystkim z powodu potrzeby utrzymania ciągłości przestrzenno-funkcjonalnej struktury miejskiej, a co za tym idzie także struktury społecznej na granicy strefy śródmiejskiej i peryferyjnej. Obecny stan tych obszarów wpływa negatywnie na zaludnione obszary sąsiednie zgodnie z zasadą integralności zjawisk w sferze: społecznej, przestrzennej i gospodarczej.

W przypadkach fragmentów obszarów osiedli *Rataje* i *Sołacz*, o ich włączeniu do obszaru rewitalizacji zdecydowały wnioski złożone w trakcie konsultacji społecznych i jednocześnie występowanie kilku czynników istotnych dla rozwoju całego miasta:

- położenie w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru śródmiejskiego, I i II ramy komunikacyjnej Poznania oraz w poznańskim krzyżu zieleni, które ma duże potencjalne znaczenie dla rozwoju funkcji centrotwórczych, rozszerzenia usługowej oferty miasta i zwiększenia jego atrakcyjności i konkurencyjności;
- dotychczasowe i przyszłe funkcje terenów, które mają charakter ogólnomiejski przez co mogą kształtować wysoką jakość życia i przeciwdziałać spadkowi liczby mieszkańców miasta;
- potrzeba kontynuowania dotychczas prowadzonych przez Miasto działań rewitalizacyjnych nad rzeką Wartą (Rataje);
- wnioskodawca jest potencjalnym operatorem projektu (zadania) lub co najmniej partnerem Miasta w procesie rewitalizacji tych terenów.

W wyniku przeprowadzenia ww. analiz oraz konsultacji społecznych, które odbyły się w okresie od 19.10. do 10.11.2016 r. i zostały opisane w raporcie z konsultacji wyznaczono następujące obszary osiedli, jako **OBSZAR REWITALIZACJI**:

- 1) JEŻYCE,
- 2) STARE MIASTO,
- 3) ŚWIĘTY ŁAZARZ,
- 4) WILDA,
- 5) OSTRÓW TUMSKI – ŚRÓDKA – ZAWADY – KOMANDORIA,
- 6) fragment obszaru GŁÓWNA,
- 7) fragment obszaru GÓRCZYN,
- 8) fragment obszaru STAROŁĘKA – MINIKOWO – MARLEWO,
- 9) fragment obszaru RATAJE - w wyniku uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji,
- 10) fragment obszaru SOŁACZ - w wyniku uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji

Na poniższej mapie, w sposób orientacyjny, przedstawiono granicę wyznaczonego obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i obszaru, na którym nie występuje koncentracja negatywnych zjawisk kryzysowych.

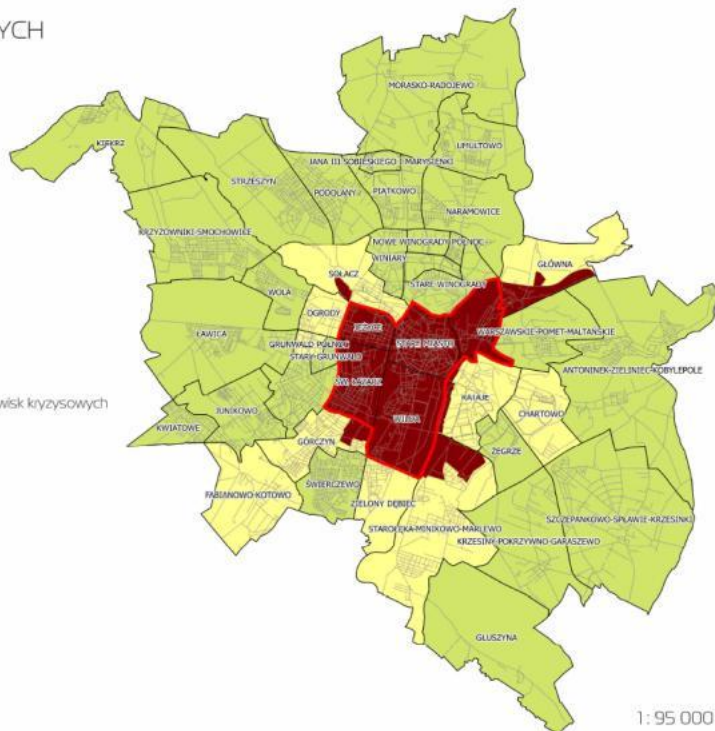
BADANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

SYNTEZA WYNIKÓW BADAŃ

OBSZARY ZDEGRADOWANE I OBSZARY REWITALIZACJI

Legenda

- obszary, na których nie występuje koncentracja zjawisk kryzysowych
- obszary ZDEGRADOWANE
- obszary REWITALIZACJI
- sieć dróg
- Granice obszarów:
- Rad Osiedli
- Śródmieścia



URZĄD MIASTA POZNANIA - 2016 r.

1:95 000

Rycina 2.17. Wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji miasta Poznania.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.

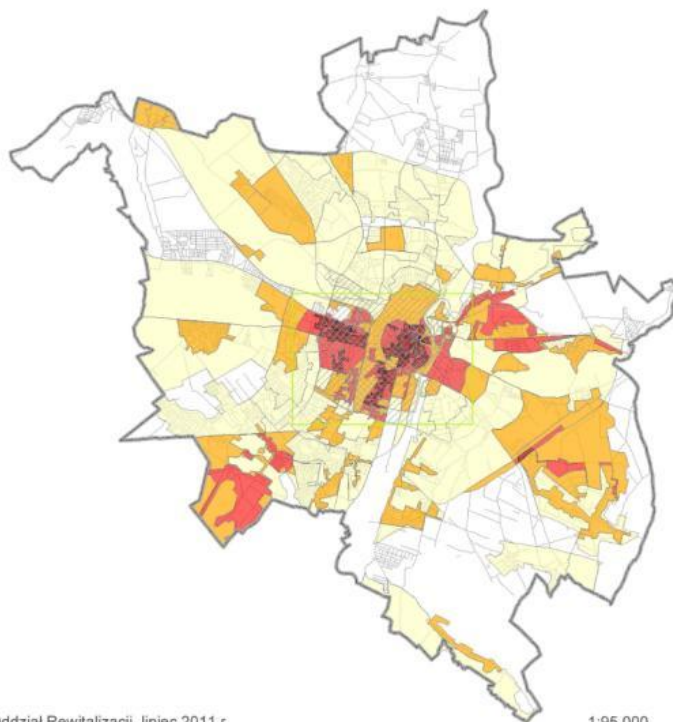
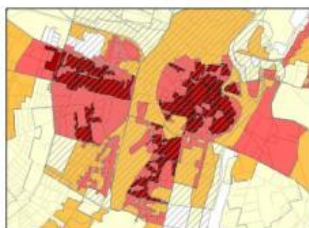
Wyznaczając obszar rewitalizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania, zwrócono również uwagę na szereg badań wykonanych przy opracowywaniu wcześniejszych programów rewitalizacyjnych, czyli trzech edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania (MPR). Dla określenia obszarów występowania stanów kryzysowych, które potencjalnie objęte zostały Miejskim Programem Rewitalizacji zastosowano szereg wskaźników wg określonych kryteriów społecznych, ekonomicznych i przestrzennych. Przeprowadzone badania i analizy wykazały zarówno w latach 2003-2005 oraz 2008-2009, iż głównym obszarem koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych było śródmieście miasta, a zwłaszcza *Stare Miasto*. Świadczy o tym również wynik przeprowadzonych w trakcie opracowywania MPR konsultacji społecznych. Mieszkańcy za najbardziej zaniedbaną część Poznania uznali *Wildę*, jak również obszar: osiedla *Główna*, *Chwaliszewa*, *Śródk*, *Św. Łazarza*, *Jeźyc* oraz opuszczone przemysłowe tereny *Starej Rzeźni*⁷⁸.

⁷⁸ Por. „Założenia Miejskiego Programu Rewitalizacji 2005” oraz „Miejski Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania 2013 – trzecia edycja”.

**SYNTEZA WYNIKÓW
ANALIZY STANÓW
KRYZYSOWYCH
DLA OBSZARÓW MIEJSKICH
W LATACH 2008 i 2009**

Legenda

- 4 kryteria
- 3 kryteria
- 2 kryteria
- 1 kryterium
- ▨ obszar ochrony konserwatorskiej w Śródmieściu
- ▨ obszary wsparcia przedsięwzięć mieszkaniowych w ramach WRPO 2007-2013



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

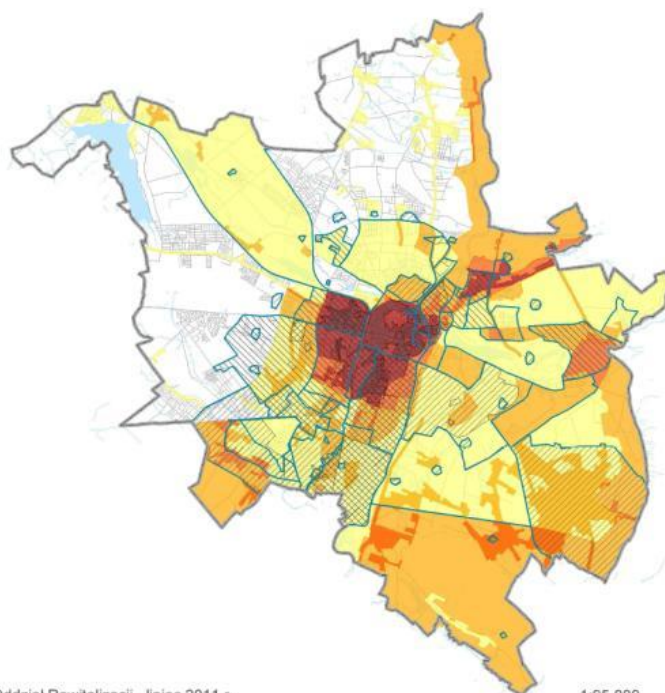
1:95 000



**SYNTEZA WYNIKÓW ANALIZY
STANÓW KRYZYSOWYCH
I KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
DLA OBSZARÓW MIEJSKICH
W LATACH 2003-2005**

Legenda

- 5 kryteriów
- 4 kryteria
- 3 kryteria
- 2 kryteria
- 1 kryterium
- ▨ wnioski złożone do MPR
- ▨ wyniki ankiet
- wynik syntezy elementów



Urząd Miasta Poznania - Biuro Koordynacji Projektów - Oddział Rewitalizacji, lipiec 2011 r.

1:95 000



Rycina 2.18. Obszary zdegradowane miasta Poznania w latach 2008 – 2009 oraz 2003-2005.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania 2013 – trzecia edycja.

Szerokie spojrzenie na badania zjawisk kryzysowych miasta Poznania (tj. od 2003 roku) pozwoliło spojrzeć kompleksowo na problemy, wynikające z koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych, w szczególności na obszarze śródmieścia miasta i na obszarach bezpośrednio z nim sąsiadujących.

Wyznaczony w drodze uchwały Rady Miasta Poznania z dnia 22 listopada 2016 r. obszar rewitalizacji, zamieszkały jest przez **114 514 mieszkańców, co stanowi ok. 23,07 %** liczby mieszkańców całego Miasta, a jego powierzchnia wynosi ok. **2 462 ha** co stanowi **9,40 %** pow. obszaru całego Miasta.

Wyznaczenie szczegółowych celów i zadań rewitalizacyjnych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania będzie służyło likwidacji lub co najmniej ograniczeniu występujących na obszarze rewitalizacji negatywnych zjawisk (kryzysowych) głównie poprzez:

- tworzenie wysokiej jakości – bezpiecznych, czystych i atrakcyjnych przestrzeni,
- kreowanie wysokiej jakości warunków zamieszkania,
- polepszanie jakości zasobów lokalowych,
- stymulowanie aktywności gospodarczej,
- ochronę, ekspozycję i promocję dziedzictwa kulturowego,
- stymulowanie aktywności kulturalnej,
- rozwijanie partycypacji społecznej,
- tworzenie dobrych warunków dla pieszych i rowerzystów,
- tworzenie dobrych warunków do korzystania z transportu publicznego,
- kreowanie uspokojonego ruchu samochodowego.

2.2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

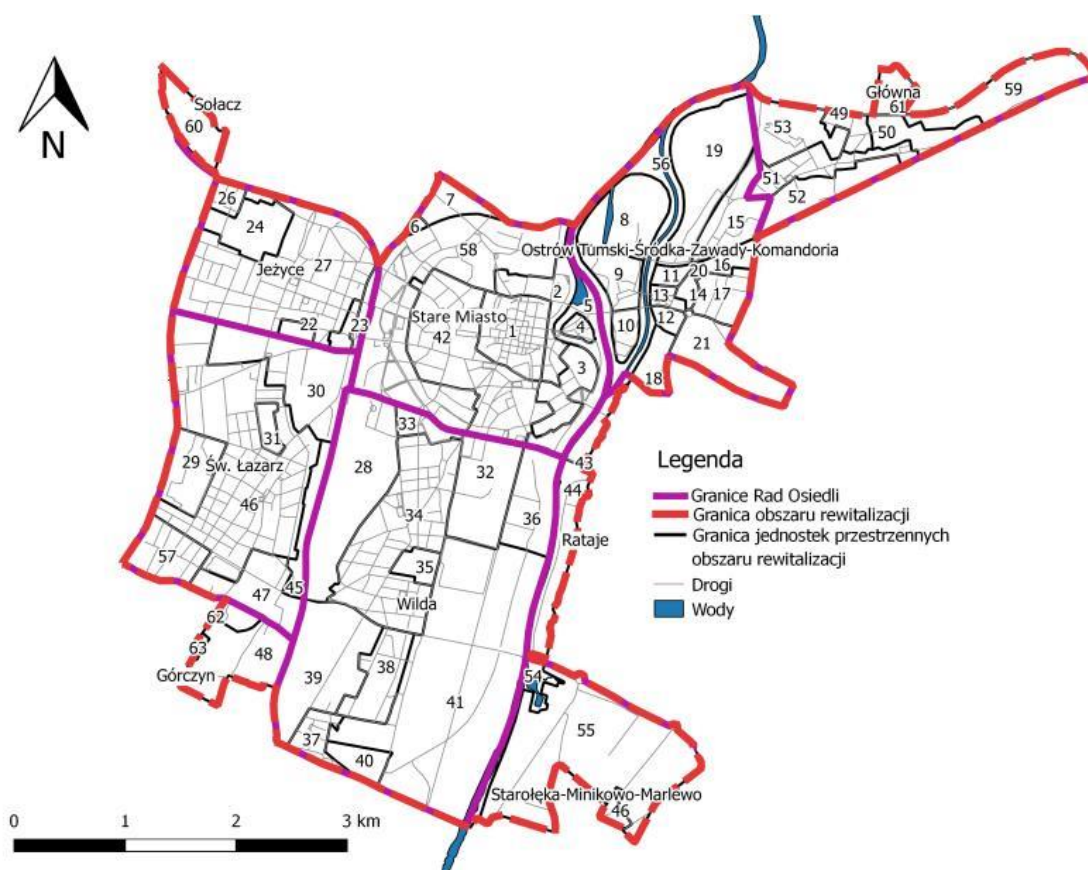
W niniejszym rozdziale przedstawiona została szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, wynikająca z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji. Analizą objęto sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. W efekcie wskazano najważniejsze problemy i potencjały w każdej ze sfer oraz sformułowano rekomendacje do części projektowej programu rewitalizacji. W programie rewitalizacji ujęto syntezę raportu „Analiza i ocena uwarunkowań działań rewitalizacyjnych zmierzająca do wyznaczenia problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji w Poznaniu” opracowanego przez zespół pracowników, doktorantów i studentów Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w ramach projektu „Uwarunkowania i kierunki działań rewitalizacyjnych w Poznaniu”.

Podstawą pogłębionej identyfikacji sytuacji kryzysowych w obrębie obszaru rewitalizacji był podział na 64 jednostki przestrzenne, nazwane w dalszej części rozdziału *Obszarami* (Ryc. 2.19). Podstawą ich wydzielenia była rola pełniona przez dany teren w strukturze przestrzenno-funkcjonalnej miasta. W praktyce oznaczało to wydzielenie obszarów o podobnym typie zabudowy lub pełnionej funkcji. W ramach tych jednostek przeanalizowano przede wszystkim problemy społeczne i gospodarcze. Dla analizy problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wykorzystano w dużej mierze inne podziały, wynikające ze specyfiki danego zjawiska. Przyjęte w raporcie podziały na jednostki badawcze mają charakter umowny i służą jedynie lepszemu zobrazowaniu analizowanych zjawisk.

Tabela 2.5. Jednostki badawcze (obszary) w podziale na osiedla.

Nazwa osiedla	Numer Obszaru
Główna	49, 50, 51, 52, 53, 59, 61
Górczyn	48, 62, 63
Jeżyce	22, 23, 24, 25, 26, 27
Ostrów Tumski – Śródka – Zawada - Komandoria	8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 56
Rataje	43, 44
Sołacz	60
Stare Miasto	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 42, 58
Starołęka – Minikowo-Marlewo	54, 55, 64
Św. Łazarz	29, 30, 31, 45, 46, 47, 57
Wilda	28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Poznania



Rycina 2.19. Obszar rewitalizacji podzielony na jednostki badawcze

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.1. Diagnoza społeczna

Zgodnie z aktualnymi regulacjami prawnymi aspekt społeczny uznawany jest za najważniejszy spośród wszystkich stanowiących o stanie kryzysowym, stąd istotna jest jego dogłębna charakterystyka na obszarze rewitalizacji. W zakresie charakterystyki społecznej obszaru rewitalizacji posłużono się następującymi wskaźnikami obrazującymi sytuację kryzysową obszaru rewitalizacji: stopa bezrobocia na obszarze rewitalizacji, udział beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji, liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji, średnie wyniki szkół podstawowych ze sprawdzianu szóstoklasisty – część pierwsza (język polski i matematyka), średnie wyniki szkół gimnazjalnych z egzaminu gimnazjalnego – część humanistyczna (język polski), oraz frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku. Ponadto, dokonano charakterystyki demograficznej obszaru rewitalizacji pod względem: liczby i gęstości zaludnienia w 2015 roku, dynamiki zmian ludności w latach 2011-2015, salda migracji na 1000 mieszkańców w 2015 roku oraz struktury ludności według wieku w 2015 roku.

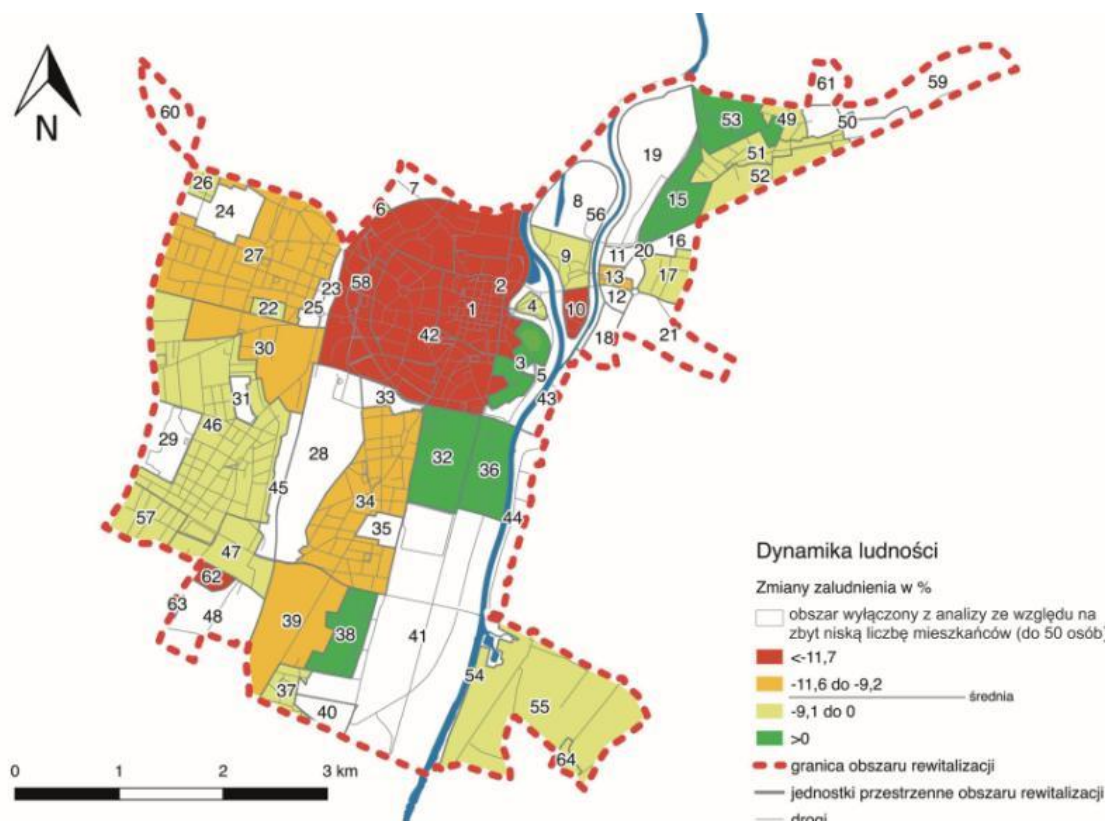
2.2.1.1. Ludność

Według danych Urzędu Miasta Poznania obszar rewitalizacji w 2015 roku zamieszkiwany był przez 123 745 osób, które stanowiły 22,8% mieszkańców całego miasta (BDL GUS, 2015). Średnia gęstość zaludnienia na tym obszarze wynosiła 4992 os./km² i była wyższa od średniej gęstości zaludnienia dla miasta Poznania wynoszącej 2071 os./km² (BDL GUS, 2015). Największą gęstością zaludnienia w 2015 roku charakteryzowały się jednostki zlokalizowane na obszarze Jeżyc (*Obszar 26 i 27*), Starego Miasta (*Obszar 2, 4 i 42*), Komandorii (*Obszar 17*), Św. Łazarza (*Obszar 57*), Wildy (*Obszar 34*) a także Starołęki⁷⁹ (*Obszar 64*). Na obszarach tych gęstość zaludnienia w badanym okresie przekraczała 15 tys. osób/km².

W latach 2011 – 2015 na badanym obszarze ubyło 12 555 mieszkańców, co stanowiło spadek o 9,2% (ryc. 3.1.1). 26 spośród 64 analizowanych jednostek przestrzennych charakteryzował ubytek liczby ludności. Największy relatywny spadek liczby ludności dotyczył osiedla Stare Miasto (-13,5%). Ujemna dynamika zmian zaludnienia⁸⁰ obserwowana była na obszarze większości pozostałych jednostek analizowanego obszaru. Dodatnią dynamiką liczby ludności charakteryzowało się tylko sześć jednostek, położonych w północno-wschodniej i południowej części osiedla Wilda (*Obszar 32, 36 i 38*) oraz na Zawadach i Głównej w rejonie Nadolnika (*Obszar 15 i 53*) oraz w południowo-wschodniej części Starego Miasta (*Obszar 3*). Wzrost liczby ludności na tych obszarach jest wyraźnie związany z nowymi inwestycjami mieszkaniowymi.

⁷⁹ Osiedle zlokalizowane przy ul. Unii Lubelskiej

⁸⁰ Z uwagi na dostępne dane, zmianę liczby ludności w badanym okresie obliczono jako stosunek liczby ludności z 2015 roku do liczby ludności z 2011 roku x 100, uzyskując wskaźnik dynamiki zmian oraz obliczając na jego podstawie wartość %.



Rycina 2.20. Dynamika zmian ludności na obszarze rewitalizacji w latach 2011-2015

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

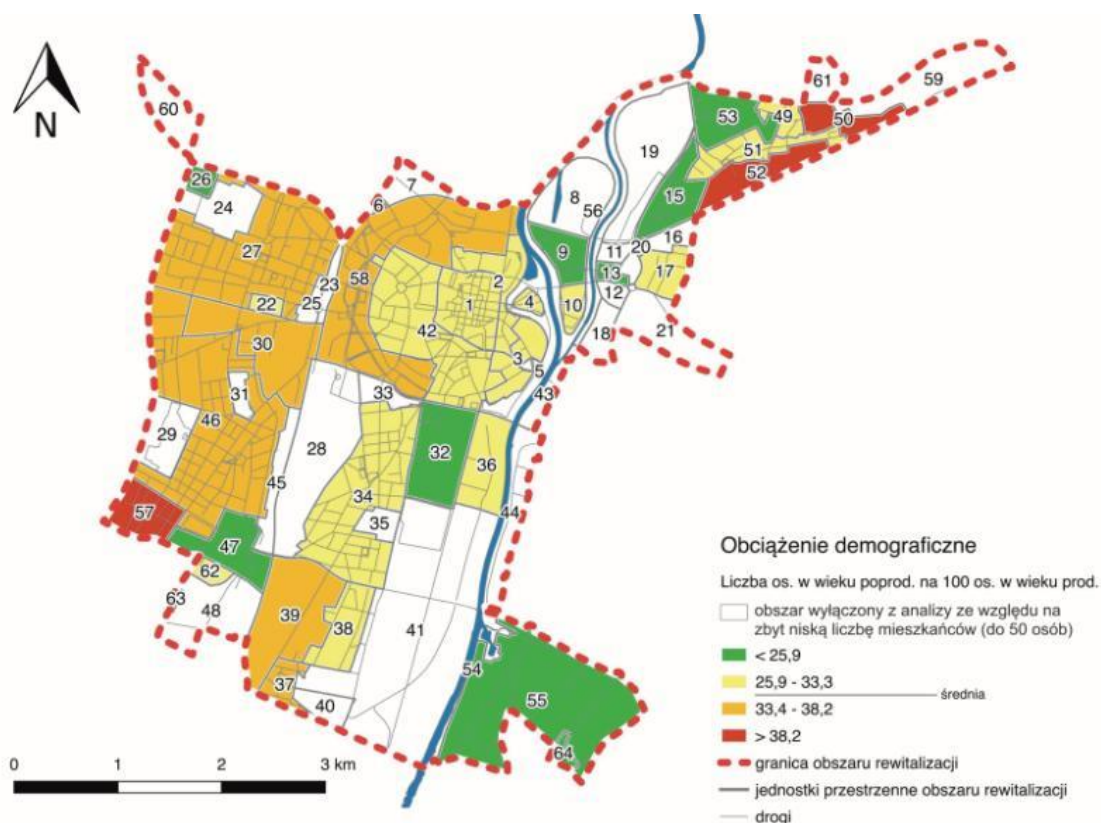
W 2015 roku współczynnik salda migracji⁸¹ na 1000 mieszkańców dla badanego obszaru (średnia) wynosił -2,43‰, co oznacza, że na 1000 mieszkańców obszaru rewitalizacji w 2015 roku wyemigrowały netto 2 osoby. Saldo migracji w 2015 roku wynosiło -301, a w 2013 roku -1145, co oznacza zmniejszenie się dynamiki odpływu ludności w tym okresie. W 2015 roku spośród 15 jednostek badawczych obszaru rewitalizacji z liczbą powyżej 1000 mieszkańców, osiem z nich cechował ujemny współczynnik salda migracji (*Obszar 1, 2, 17, 30, 34, 42, 46, 64*) natomiast siedem z nich dodatni (*Obszar 27, 37, 38, 51, 52, 57, 58*). Natężenie migracji na obszarze rewitalizacji jest zatem przestrzennie zróżnicowane. Najwyższy napływ ludności dotyczy południowej części Wildy w rejonie ulic Rolnej i Saperskiej. Duża przewagą emigracji odznaczają się z kolei centralne części Starego Miasta, Łazarza i Wildy. Pozytywnym aspektem porównania wartości dla 2013 i 2015 r. jest odwrócenie niekorzystnych trendów migracyjnych na Jeźyczach. Warto podkreślić, że przestrzenne natężenie salda migracji może być związane z: rozwojem budownictwa mieszkaniowego na danym obszarze, postępującą luką remontową, niesprzyjającym środowiskiem sąsiedzkim dzielnicy czy ze zmianą funkcji nieruchomości z mieszkaniowej na np. usługową.

Problem starzenia się ludności jest zjawiskiem typowym dla dużych miast. Spośród wszystkich 64 jednostek obszaru rewitalizacji w 12 (na Łazarzu, Jeźyczach, centralnej części Starego Miasta, południowej części Wildy, Komandorii i w rejonie ulicy Główniej) odsetek

⁸¹ Saldo migracji na 1000 mieszkańców = liczba imigrantów – liczba emigrantów / liczba ludności z 2015 roku x 1000 mieszkańców. Saldo migracji jest jednym z dwóch, obok przyrostu naturalnego, składników przyrostu rzeczywistego.

liczby osób w wieku poprodukcyjnym jest wyższy od średniej dla obszaru rewitalizacji, a w pięciu spośród nich wyższy od średniej dla całego miasta wynoszącej 22,8%.

Struktura wieku ludności zamieszkującej analizowany obszar wpływa na stosunkowo wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego⁸². W 2015 roku wynosił on przeciętnie 33,4 (przy średniej krajowej 31,4), z czego w 9 jednostkach przestrzennych był wyższy i wynosił od 34,0 do 57,0. W siedmiu jednostkach analizowanego obszaru wartość ta była wyższa od średniej dla miasta wynoszącej 37,1 (ryc. 3.1.2). Do jednostek o największym wskaźniku obciążenia demograficznego należały: Jeżyce (nr 27), Stare Miasto (*Obszar 6 i 58*), Św. Łazarz (*Obszar 30, 46 i 57*), wschodnia część os. Główna (*Obszar 50 i 52*) oraz południowo-zachodnia część Wildy (*Obszar 37 i 39*).



Rycina 2. 21. Wskaźnik obciążenia demograficznego na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

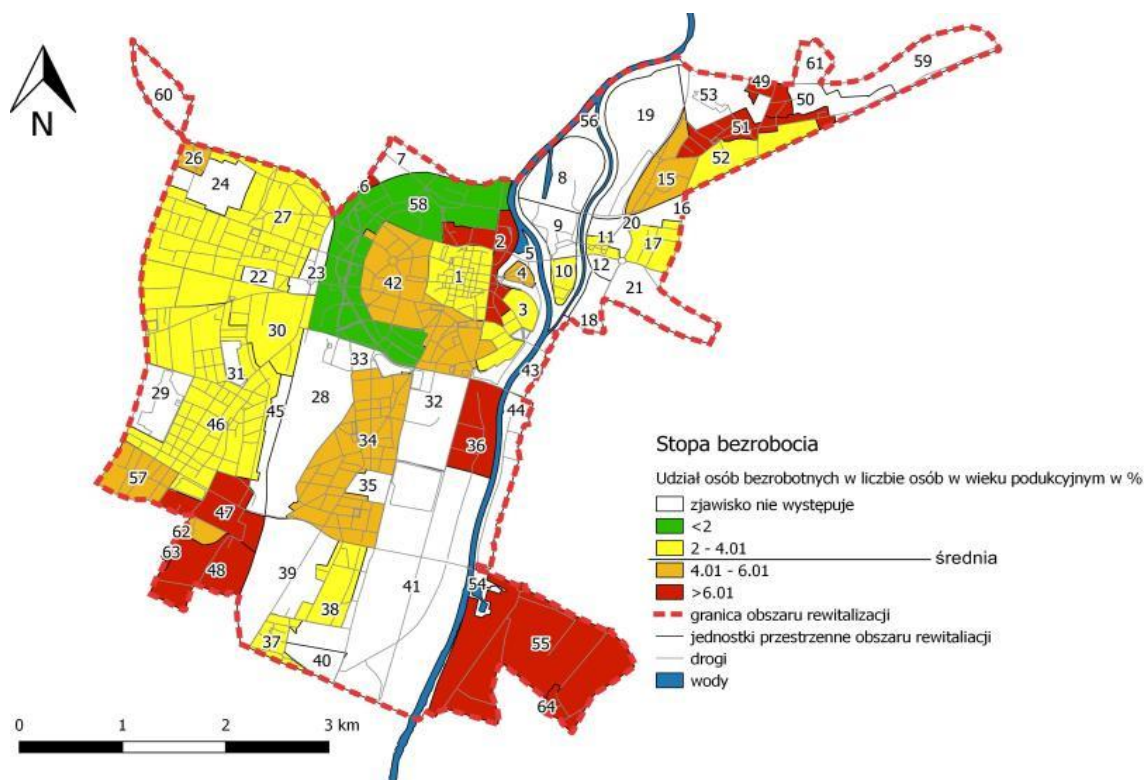
Osoby w wieku poprodukcyjnym charakteryzuje ograniczona aktywność zawodowa, która obniża status społeczny i materialny, szczególnie zważywszy na wyższy odsetek kobiet w tej grupie wiekowej, charakteryzujących się na ogół niższymi dochodami (Jelonek i Soja 2013). Aktywizacja tej części populacji powinna stanowić jeden z elementów kompleksowo realizowanego programu rewitalizacji, zarówno pod względem doboru projektów skierowanych do tej grupy odbiorców, jak i angażowania jej w proces partycypacji społecznej. Warto zaznaczyć, że wzrastający udział ludności w wieku senioralnym można, a nawet należy, postrzegać także w kategoriach określonego potencjału. Wzrastająca liczba osób w wieku emerytalnym może stanowić potencjalną grupę odbiorców wszelkiego rodzaju działalności

⁸² Wyrażony w niniejszym opracowaniu jako stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.

skierowanych na zaspokojenie ich potrzeb (tzw. gospodarka senioralna, srebrna gospodarka, ang. „silver economy”). Poza tym niezwykle ważne jest aktywizowanie organizacji pozarządowych w zakresie działalności na rzecz osób starszych.

2.2.1.2. Bezrobocie

W 2015 roku liczba osób bezrobotnych na badanym obszarze wynosiła 3087 osób, co w porównaniu z wartością za rok 2010 (4124) wskazuje na spadek o 25% w tym okresie. Przeciętna stopa bezrobocia dla obszaru rewitalizacji w 2015 roku wynosiła 4,01%, przy wartości dla całego miasta 2,4%. Najwyższym wskaźnikiem stopy bezrobocia (powyżej średniej dla obszaru rewitalizacji) w 2015 roku cechowały się, spośród jednostek o liczbie mieszkańców powyżej 1000, północno-wschodnia część Starego Miasta (*Obszar 2* - 12,2%), osiedle przy ul. Unii Lubelskiej na Starołęce (*Obszar 64* - 9,7%) oraz centralne części osiedli Główna (*Obszar 51* - 7%), Wilda (*Obszar 34* - 4,9%) i Stare Miasto (*Obszar 42* - 4,1%). Najniższą stopą bezrobocia w 2015 roku cechowały się *Obszary 58, 37, 30, 17, 1, 38, 27, 46, 52, 57* (ryc. 3.1.3.). Należy zauważyć, że obszary o najbardziej niekorzystnych wskaźnikach bezrobocia położone są w sąsiedztwie terenów przemysłowych, które utraciły swoją dotychczasową funkcję (m.in. Stara Rzeźnia, Stara Gazownia, zakłady ZNTK). Przy ich ponownym zagospodarowaniu należy dążyć do wprowadzenia tam, oprócz funkcji mieszkaniowej, także inwestycji generujących nowe miejsca pracy, rekompensujących spadek zatrudnienia w przemyśle.

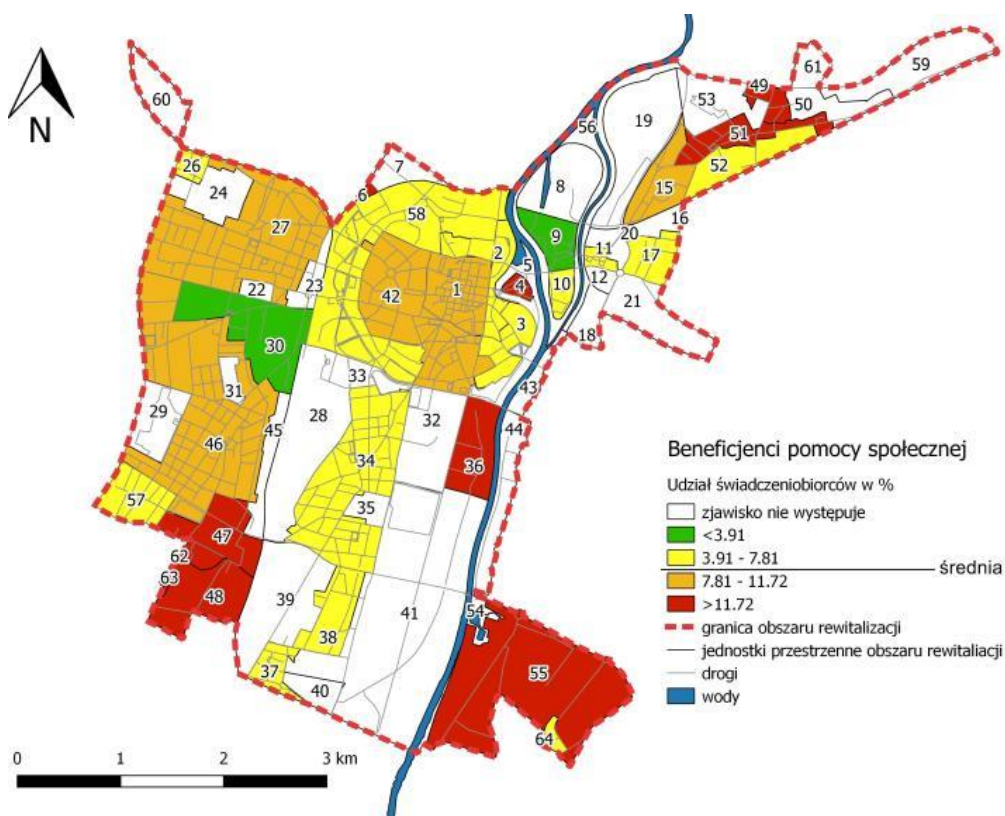


Rycina 2.22. Stopa bezrobocia na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.1.3 Ubóstwo

W 2015 roku na obszarze rewitalizacji 9667 osób było beneficjentami pomocy społecznej, co stanowiło 7,81% mieszkańców tego obszaru. Największym odsetkiem beneficjentów pomocy społecznej⁸³ w 2015 roku (powyżej średniej dla obszaru rewitalizacji) cechowały się, spośród jednostek o liczbie mieszkańców powyżej 1000, jednostki na osiedlach Główna (Obszar 51 - 17,04%), Stare Miasto (Obszar 42 - 9,45%, nr 1 - 9,36%), Łazarz (Obszar 46 - 8,28%) i Jeżyce (Obszar 27 - 8,16%), najmniejszym z kolei: Obszar 30 (2,82%), Obszar 58 (4,24%), Obszar 17 (4,41%), Obszar 64 (4,64%), Obszar 38 (4,81%), Obszar 57 (4,83%), Obszar 37 (5,59%), Obszar 2 (6,83%), Obszar 34 (7,06%) oraz Obszar 52 (7,1%) (ryc. 3.1.4.). Sytuację na Osiedlu Główna należy określić jako bardzo niepokojącą.



Rycina 2.23. Udział beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Poznania

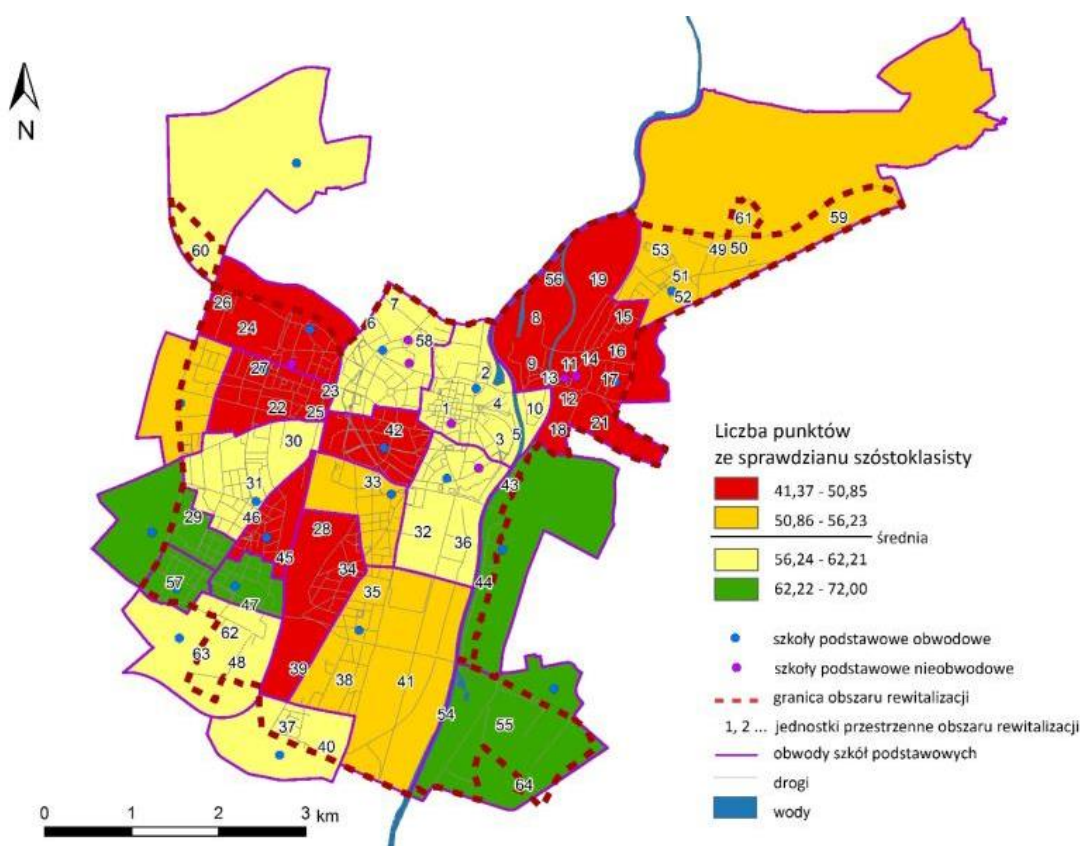
Z uwagi na postępującą depopulację obszaru rewitalizacji, istotne jest stworzenie dodatkowych zachęt dla młodych rodzin z dziećmi, aby mieszkanie w mieście stało się dla nich realną alternatywą dla przeprowadzki poza miasto. Zwiększenie jakości i dostępności do placówek usług społecznych na obszarze rewitalizacji, może zdecydowanie wpłynąć na zwiększenie jego atrakcyjności w oczach zarówno obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców.

⁸³ W opisie zjawiska uwzględniono jednostki przestrzenne obszaru rewitalizacji powyżej 50 mieszkańców.

2.2.1.4. Poziom edukacji

Powszechnie stosowanym wskaźnikiem ilustrującym poziom edukacji są wyniki edukacyjne uczniów: ze sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego. Obszar rewitalizacji obejmuje 22 obwody szkół podstawowych, choć 6 szkół obwodowych, obejmujących również dzieci z obszaru rewitalizacji, mieści się poza tym obszarem (ryc. 2.24). Średnia ze sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach obwodowych w 2016 r., do których uczęszczają dzieci z obszaru rewitalizacji, wyniosła 56,23 pkt. (średnia dla szkół podstawowych obwodowych w Poznaniu – 63,31 pkt.). Najniższy wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w 2016 roku cechował SP nr 75 (warto jednak zaznaczyć, że jest to szkoła z oddziałami integracyjnymi) zlokalizowaną w południowo-zachodniej części osiedla Stare Miasto (41,37 pkt.), najwyższy z kolei SP Mistrzostwa Sportowego nr 69 (72 pkt.) zlokalizowaną w południowej części osiedla św. Łazarz (szkoła posiada z kolei niewielki własny obwód i z uwagi na swój profil pełni też funkcje ponaddzielnicowe).

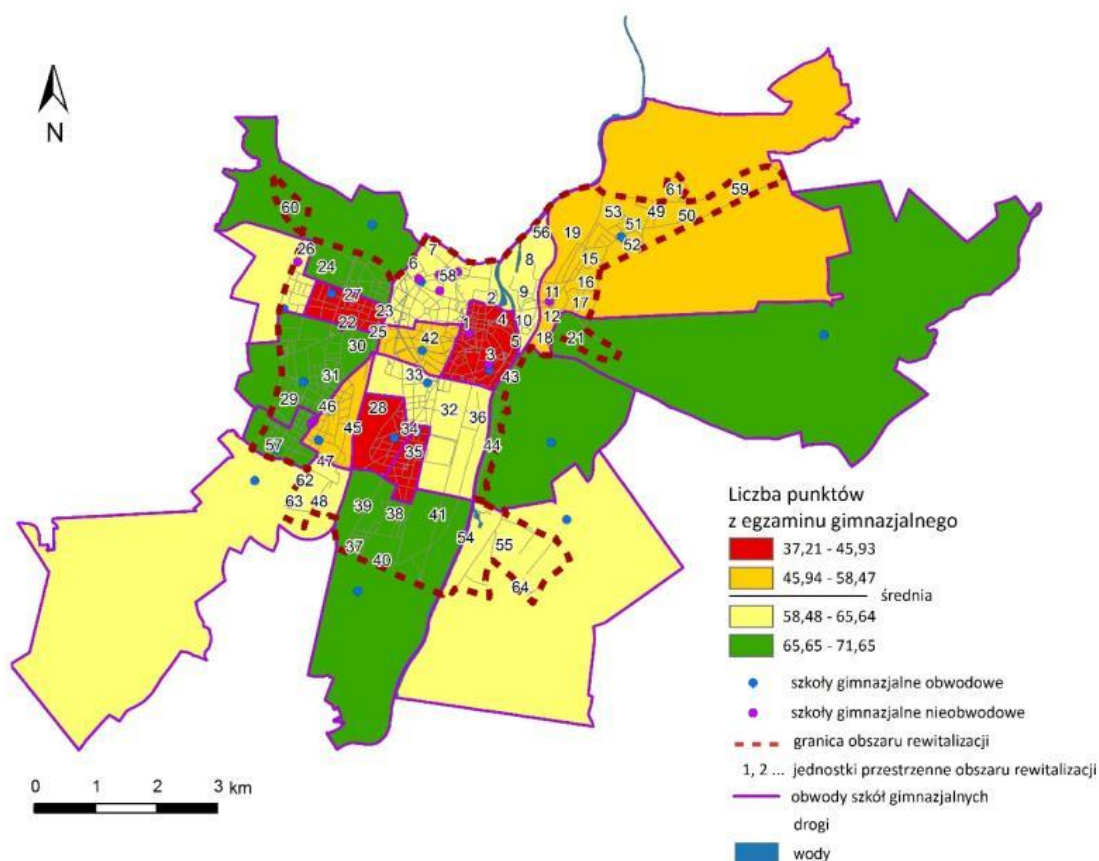
Na obszarze rewitalizacji zaznacza się przestrzenne zróżnicowanie wyników edukacyjnych osiąganych przez uczniów. Warto zauważyć, że jednostki przestrzenne zlokalizowane na obszarze osiedli: Stare Miasto – część południowo-zachodnia, Jeżyce, św. Łazarz – część północna, Wilda, Ostrów Tumski-Śródka-Komandoria oraz Główna cechują najniższe na tym obszarze wyniki edukacyjne uczniów szkół podstawowych. Nieco wyższe wyniki edukacyjne cechują jednostki przestrzenne zlokalizowane na obszarach osiedli: Stare Miasto – część północna i wschodnia, Górczyn, Rataje (większość obwodu jest jednak poza obszarem rewitalizacji), Starołęka-Minikowo-Marlewo, św. Łazarz- część południowa.



Rycina 2.24. Wyniki ze sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach obwodowych na obszarze rewitalizacji w 2016 roku - część pierwsza (język polski i matematyka).

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Obszar rewitalizacji obejmuje 18 obwodów szkół gimnazjalnych, choć 6 szkół gimnazjalnych, do których uczęszczają uczniowie z obszaru rewitalizacji mieści się poza tym obszarem (ryc. 3.1.6). Średnia liczba punktów uzyskana przez uczniów gimnazjów obwodowych z egzaminu gimnazjalnego w 2016 roku na obszarze rewitalizacji wyniosła 58,47 punktów przy średniej dla gimnazjów obwodowych miasta Poznania - 64,24 pkt. Najniższe wyniki z egzaminu gimnazjalnego - poniżej średniej dla obszaru rewitalizacji - cechują obwody szkolne zlokalizowane w południowej części osiedla Stare Miasto, zachodniej części osiedla Wilda, południowej części osiedla Jeżyce, zachodniej części Ostrowa Tumskiego-Śródko-Komandorii, na osiedlu Główna oraz wschodniej części Łazarza. Najniższy wynik z egzaminu gimnazjalnego w 2016 r. cechował Gimnazjum nr 1 w Poznaniu (37,21 pkt., warto jednak zaznaczyć, że jest to szkoła z oddziałami integracyjnymi) zlokalizowane w części południowo-wschodniej osiedla Stare Miasto, najwyższy z kolei Gimnazjum nr 63 (71,65 pkt.) mieszczące się na osiedlu Sołacz.



Rycina 2.25. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w gimnazjach obwodowych na obszarze rewitalizacji w 2016 roku - część humanistyczna (język polski).

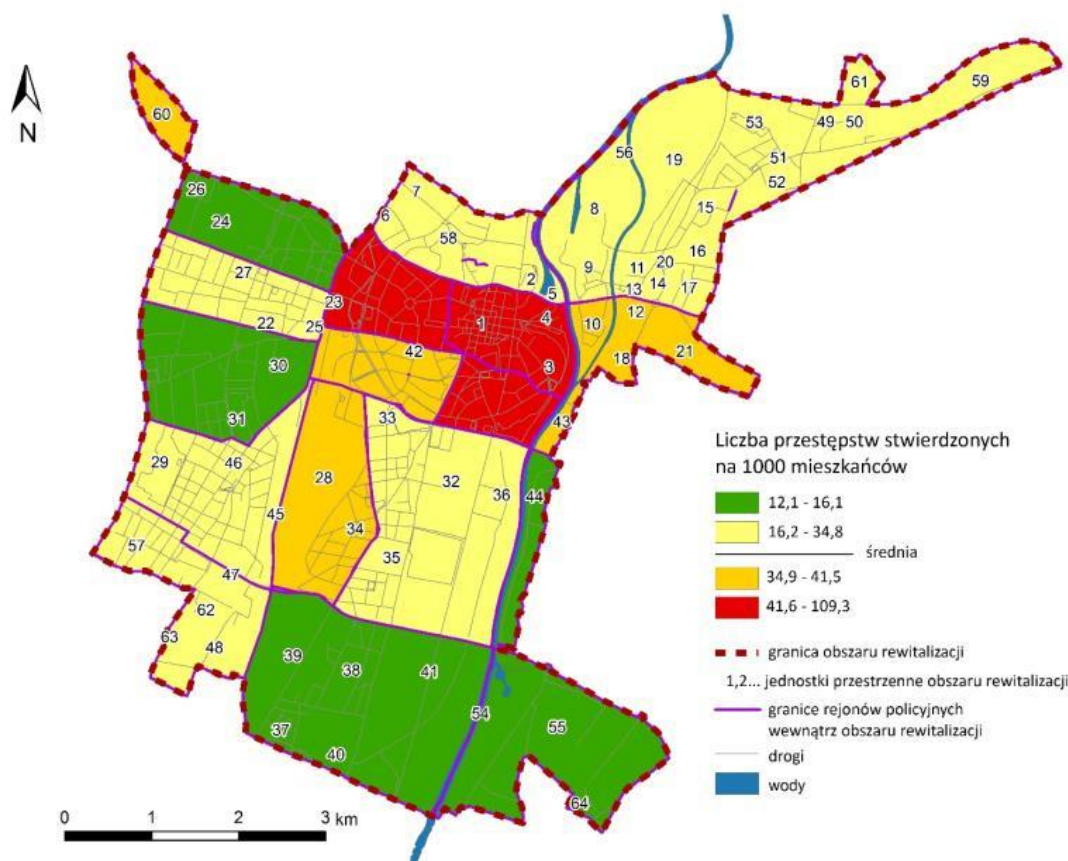
Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Warto zauważyć, że szkoły obwodowe zlokalizowane na obszarze rewitalizacji osiągają zarówno bardzo dobre, jak i słabsze wyniki edukacyjne, a poziom zróżnicowania tego zjawiska jest znaczny. Wiele szkół na obszarze rewitalizacji to szkoły o długoletniej tradycji, posiadające bardzo silne związki ze społecznością lokalną, uczestniczące w życiu dzielnicy i jej mieszkańców. Szkoły te są ważnymi centrami aktywności społecznej, co należy uznać za ogromny potencjał, jednak w wielu przypadkach stan infrastruktury oświatowej jest

niezadowalający, co obniża w wielu przypadkach atrakcyjność szkół na obszarze rewitalizacji w stosunku do ich odpowiedników w dzielnicach peryferyjnych.

2.2.1.5. Przestępczość

Średnia liczby przestępstw na obszarze rewitalizacji w 2015 roku wynosiła 34,8 przestępstw na 1000 mieszkańców. Wśród analizowanych jednostek obszaru rewitalizacji, 17 z nich zlokalizowanych jest na obszarze rewirów policyjnych, które cechuje natężenie przestępstw powyżej średniej dla tego obszaru (34,8 na 1000 mieszkańców) (ryc. 2.26). Analiza zróżnicowania przestrzennego zjawiska przestępczości na obszarze rewitalizacji, pozwala stwierdzić, że największym jego natężeniem cechują się rejony policyjne zlokalizowane na obszarze osiedla Stare Miasto. Wskaźnik osiąga wybitnie niepokojącą wartość maksymalną, trzykrotnie przekraczającą wartość średnią, w rewirze obejmującym najstarszą część miasta lewobrzeżnego w okolicy Starego Rynku (109,3 przestępstwa na 1000 osób). Sytuacja ta wymaga niezbędnej interwencji, wkraczającej także, poza działaniami doraźnymi o charakterze policyjno-prewencyjnym, w bardziej dalekosiężną sferę profilu funkcjonalnego przedmiotowego obszaru (wzmocnienie funkcji kultury kosztem usług typowo rozrywkowych, związanych także ze spożyciem alkoholu) oraz odnowy jego wizerunku estetycznego.



Rycina 2.26. Liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji w 2015 roku wg rejonów policyjnych.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

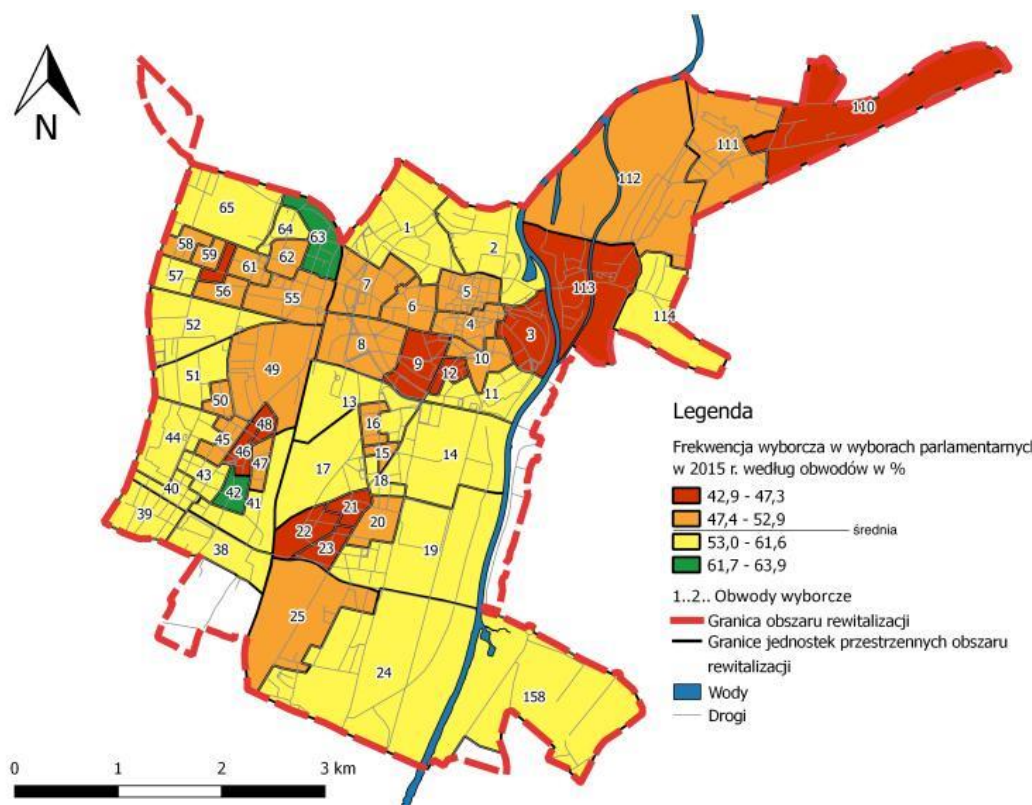
2.2.1.6. Uczestnictwo w życiu publicznym

Dla określenia poziomu uczestnictwa lokalnej społeczności w życiu publicznym posłużono się wskaźnikiem frekwencji w wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 r., analizowanym w szczegółowym podziale na poszczególne obwody wyborcze. Przyjęcie za punkt odniesienia wyborów parlamentarnych uzasadnione jest ich powszechnym charakterem na terenie miasta (miasto stanowi jeden okręg i wszyscy mieszkańcy głosują na ten sam zestaw kandydatów), co pozwala uniknąć lokalnych zniekształceń danych, które mogłyby mieć miejsca przy wzięciu pod uwagę wyborów do Rady Miasta lub rad osiedli. W analizie wzięto pod uwagę 57 obwodów (na 224 w całym mieście), które w całości lub w przeważającej części znajdują się na obszarze rewitalizacji. Pominęto niezamieszkałe lub bardzo słabo zaludnione części Górczyna, Sołacza i Rataj.

Obszar rewitalizacji jako całość charakteryzuje się zdecydowanie niższą średnią frekwencją wyborczą (53,0%) niż przeciętna dla całego miasta Poznania (61,7%). Zaledwie 2 z 57 obwodów przekraczają wartość średnią dla miasta. Pomiędzy średnią dla miasta a średnią dla obszaru rewitalizacji (przedział 53-61,7%) znajdują się 22 obwody. Aż 33 obwody charakteryzowały się frekwencją niższą od średniej dla całego obszaru rewitalizacji. W tej grupie wyróżniono jeszcze jedną – najniższą – kategorię, dla której górny próg wyznaczono na poziomie 47,4% (średnia dla obszaru rewitalizacji minus jedno odchylenie standardowe). Poniżej tego progu znalazło się 12 obwodów z najniższą frekwencją w ramach obszaru rewitalizacji – jest to jednocześnie 12 obwodów z najniższą frekwencją w całym mieście. Obszarami najniższej aktywności w życiu publicznym są:

- Jeżyce na południe od ul. Dąbrowskiego, szczególnie kwartał ulic Polna – Bukowska – Kraszewskiego - Dąbrowskiego,
- tzw. dolny Łazarz (w okolicach Rynku Łazarskiego i na północ od niego),
- Wilda „za rynkiem” (na południe od Rynku Wildeckiego, szczególnie część na zachód od ul. 28 Czerwca 1956 r.)
- na Starym Mieście obszar ograniczony ulicami Św. Marcin, Strzelecka, Łąkowa, Krakowska, Kościuszki, Ratajczaka oraz okolice ulicy Grobla
- Śródka,
- Główna.

Należy podkreślić, że wymienione wyżej obszary charakteryzują się również dużym natężeniem innych niekorzystnych zjawisk społecznych, co wskazuje na kompleksowy charakter występujących tam problemów.



Rycina 2.27. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r. na obszarze rewitalizacji według obwodów wyborczych.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.1.7. Problemy i potencjały w sferze społecznej

W wyniku przeprowadzonej diagnozy społeczno-demograficznej, możliwe jest wyodrębnienie głównych problemów jak i potencjałów, mogących stanowić czynniki rozwoju obszaru rewitalizacji.

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
- ujemna dynamika zmian zaludnienia na obszarze rewitalizacji (-9,2% w latach 2011 – 2015), - postępujący proces starzenia się mieszkańców obszaru rewitalizacji (średnio 20,7% osób w wieku poprodukcyjnym), - wzrost udziału beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w latach 2009-2015, - wyższy od średniej krajowej wskaźnik obciążenia demograficznego na obszarze rewitalizacji (średnia 33,4), - ujemne saldo migracji na obszarze rewitalizacji w 2015 roku, - znaczące zróżnicowanie międzyszkolne wyników edukacyjnych uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych na obszarze rewitalizacji (istnieją	- duży potencjał ludnościowy obszaru rewitalizacji, - miejscowy przyrost mieszkańców w jednostkach przestrzennych charakteryzujących się rozwojem nowej zabudowy mieszkaniowej, - wzrastająca liczba seniorów mogąca stanowić grupę odbiorców działalności tzw. sektora „silver economy”, - możliwość aktywizowania organizacji pozarządowych na rzecz działań skierowanych ku seniorom, - spadek liczby i udziału osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w latach 2010-2015,

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
szkoły uzyskujące wyniki bardzo dobre jak i niskie), • średnia liczba punktów ze sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego szkół na obszarze rewitalizacji niższa niż średnia dla miasta Poznania (w obu analizowanych typach szkół), • koncentracja przestępczości w strefie śródmiejskiej (osiedla: Stare Miasto, Ostrów Tumski – Śródką - Komandoria, Wilda), • niska aktywność w życiu publicznym, mierzona frekwencją wyborczą.	• prestiżowe szkoły funkcjonujące na obszarze rewitalizacji, w tym prowadzone przez organy niesamorządowe, • szkoły o długoletniej tradycji funkcjonowania, stanowiące ważne ogniwo w procesie aktywizacji środowiska lokalnego.

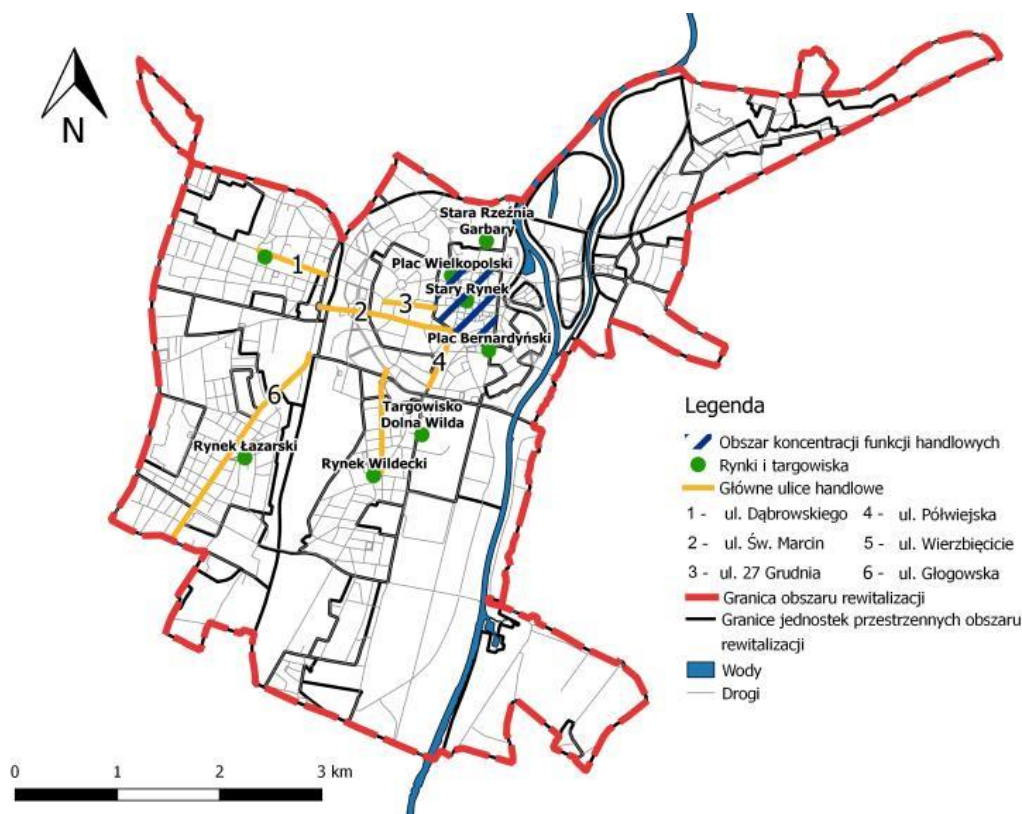
2.2.2. Diagnoza gospodarcza

Diagnoza gospodarcza stanowi dopełnienie diagnozy społecznej. Silnie koresponduje również z diagnozą przestrzenno-funkcjonalną obszaru rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji odnosi się ona w szczególności do analizy stopnia przedsiębiorczości oraz kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Wstępem do analizy tych zagadnień jest charakterystyka przestrzennego wymiaru prowadzonej działalności gospodarczej. Wskazano w tym względzie lokalizację budynków biurowych, handlowych i produkcyjnych. Ponadto analizą objęto rozmieszczenie placów targowych i głównych ulic handlowych obszaru rewitalizacji, a także lokalizację pustych lokali użytkowych.

2.2.2.1. Miejsce prowadzenia działalności gospodarczej

Obszar rewitalizacji stanowi centrum życia gospodarczego miasta Poznania. Zlokalizowanych jest tutaj szereg obiektów biurowych, handlowych i produkcyjnych. Stanowią one ok. 15% wszystkich budynków zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji. Budynki, w których prowadzi się działalność przemysłową i produkcyjną stanowią 53% wszystkich budynków związanych z działalnością gospodarczą. Ich lokalizacja związana jest w dużej mierze z dostępnością do transportu kolejowego. Dlatego największe zagęszczenie funkcji przemysłowej i produkcyjnej występuje w południowej części obszaru rewitalizacji (*Obszar 39*) oraz południowo – wschodniej (*Obszar 55*), a także na obszarze Osiedla Główna (*Obszar 15, 50, 51, 52*). Obiekty biurowe stanowią 25% budynków, w których prowadzona jest działalność gospodarcza. Największe ich skupienie występuje w ramach osiedla Stare Miasto (*Obszar 1, 2, 3, 42, 58*), gdzie zlokalizowane jest ponad 41% ogółu budynków pełniących tę funkcję. Jest to związane z atrakcyjnością inwestycyjną ścisłego centrum miasta Poznania. Funkcja handlowa zlokalizowana jest w 22% budynków, w których prowadzona jest działalność gospodarcza. Na obszarze rewitalizacji funkcjonuje 5 dużych galerii handlowych, w tym Stary Browar, Avenida Poznań, Galeria MM, Kupiec Poznański oraz Galeria Handlowa Panorama. W rezultacie na jednego mieszkańca obszaru rewitalizacji przypada aż 1,96 m² powierzchni galerii handlowej. Tak duże nagromadzenie galerii handlowych może skutkować negatywnymi efektami, dotyczącymi głównie lokalnych przedsiębiorców prowadzących małe bądź średnie przedsiębiorstwa handlowe.

Cechą charakterystyczną obszaru rewitalizacji jest występowanie rynków handlowych. Działa tutaj 6 zorganizowanych targowisk oraz jedna giełda (Ryc. 2.28). Największym z nich jest targowisko zlokalizowane na *Obszarze 32* przy ul. Dolna Wilda. Oferuje ono 672 stanowiska targowe na powierzchni sprzedaży 6000 m², a skoncentrowane jest głównie na branży przemysłowej. W związku ze spadkiem zainteresowania klientów tym miejscem zmniejsza się liczba sprzedawców (obecnie wynajmowanych jest ok. 70 stoisk targowych). W celu poprawienia jakości przestrzeni targowiska i udoskonalenia jego funkcjonowania prowadzone są doraźne prace remontowe, które mają umożliwić przedsiębiorcom dalszą działalność w tym miejscu. Pozostałe przestrzenie handlowe: Rynek Jeżycki (*Obszar 27*, ul. Dąbrowskiego), Rynek Łazarski (*Obszar 46*, ul. Głogowska), Rynek Wildecki (*Obszar 34*, ul. 29 czerwca 1956 r.), Plac Wielkopolski (*Obszar 1*, ul. Plac Wielkopolski) oraz Plac Bernardyński (*Obszar 42*, ul. Plac Bernardyński) to targowiska nastawione przede wszystkim na branżę spożywczą i przemysłową oraz sprzedaż kwiatów. Skoncentrowane są głównie na obsłudze społeczności lokalnej dzielnicy, w której są zlokalizowane. Najmniejszym targowiskiem jest Plac Bernardyński składający się jedynie z 82 stanowisk zlokalizowanych na 1565 m² powierzchni sprzedaży, jednak utrzymujący popularność dzięki organizowanemu raz w tygodniu tzw. Zielonemu Bazarowi, który promuje rynek produktów ekologicznych. W granicach obszaru rewitalizacji działa również jedna z największych giełd antyków w Polsce. Zlokalizowana jest na *Obszarze 58* w Starej Rzeźni Garbary.



Rycina 2.28. Lokalizacja przestrzeni handlowych na obszarze rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

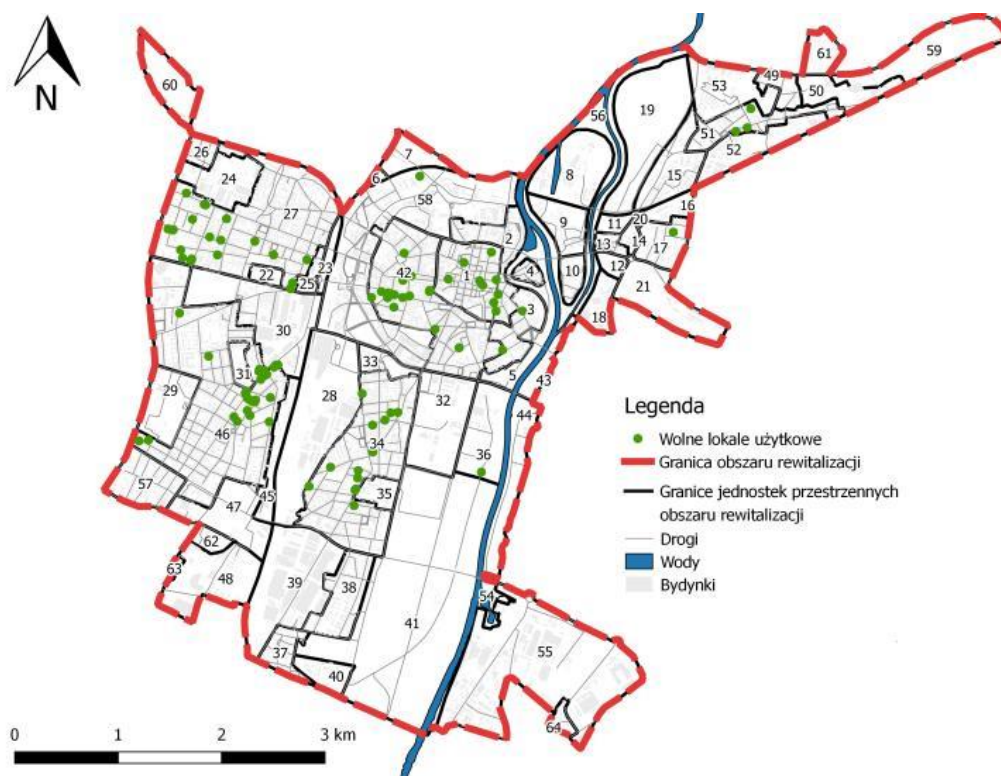
Oprócz wyżej wymienionych targowisk należy wskazać na Stary Rynek który ogniskuje ważną funkcję gospodarczą dla lokalnych przedsiębiorców. Cyklicznie organizowane są tam wydarzenia lokalne i ponadlokalne skupiające sprzedawców oraz mieszkańców i turystów, w tym m.in. Jarmark Świętojański, Kaziuki, Jarmark Wielkanocny, czy też Poznańskie Betlejem. Na obszarze rewitalizacji zlokalizowane są także kluczowe dla całego miasta ulice handlowe, wśród których należy wymienić przede wszystkim ul. Półwiejską, ul. Św. Marcin, , ul. 27 Grudnia, ul. Głogowską, ul. Wierzbicice oraz ul. Dąbrowskiego. Jednocześnie obserwowany jest zanik prowadzonej działalności gospodarczej na tych ulicach, wyrażający się m.in. wzrostem liczby pustostanów.

Ważnym elementem diagnozy gospodarczej jest problem rozmieszczenia pustych lokali użytkowych (Ryc. 2.29). Ze względu na dostępność danych, analizą objęto lokale, których gestorem jest Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych. Na obszarze rewitalizacji występuje 100 pustostanów o łącznej powierzchni użytkowej 8319,51 m² wchodzących w skład mienia komunalnego miasta. Lokale te często cechują się złym stanem technicznym, a pozostawienie ich niezagospodarowanych skutkuje pogłębianiem dysfunkcji i dysproporcji na obszarze ich koncentracji.

Największe zagęszczenie pustostanów występuje na następujących obszarach:

- Łazarz: *Obszar 46* – 29 pustostanów, z czego 23 skupione wokół ul. Głogowskiej,
- *Stare Miasto „Centrum”*: *Obszar 42* – 22 pustostany, z czego 12 skupione wokół ul. Święty Marcin,
- Jeżyce: *Obszar 27* – 20 pustostanów,
- Wilda: *Obszar 34* – 13 pustostanów,
- *Stare Miasto „Średniowieczne”*: *Obszar 1* – 7 pustostanów.

Pozostałe pustostany znajdują się na *Obszarze 51, 2, 58, 3, 17* oraz *36*. Występowanie pustostanów można wykorzystać jako pewnego rodzaju potencjał do realizacji funkcji gospodarczych i społecznych na obszarze rewitalizacji.



Rycina 2.29. Lokalizacja wolnych lokali użytkowych będących w zasobach Zarządu Komunalnych Zasobów Lokalowych (stan – kwiecień 2017 r.).

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.2.2. Poziom przedsiębiorczości

Kryterium istotnym z punktu widzenia kondycji gospodarczej obszaru rewitalizacji jest analiza stopnia przedsiębiorczości mieszkańców. Opiera się ona na charakterystyce liczby podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców. Wykorzystano w tym względzie dane z 2011 i 2014 roku. Analiza została przeprowadzona w podziale na wydzielone jednostki przestrzenne. Wzięto przy tym pod uwagę obszary zamieszkałe przez minimum 50 osób. Pozostałe obszary zostały wyłączone z analizy ze względu na niereprezentatywność próby.

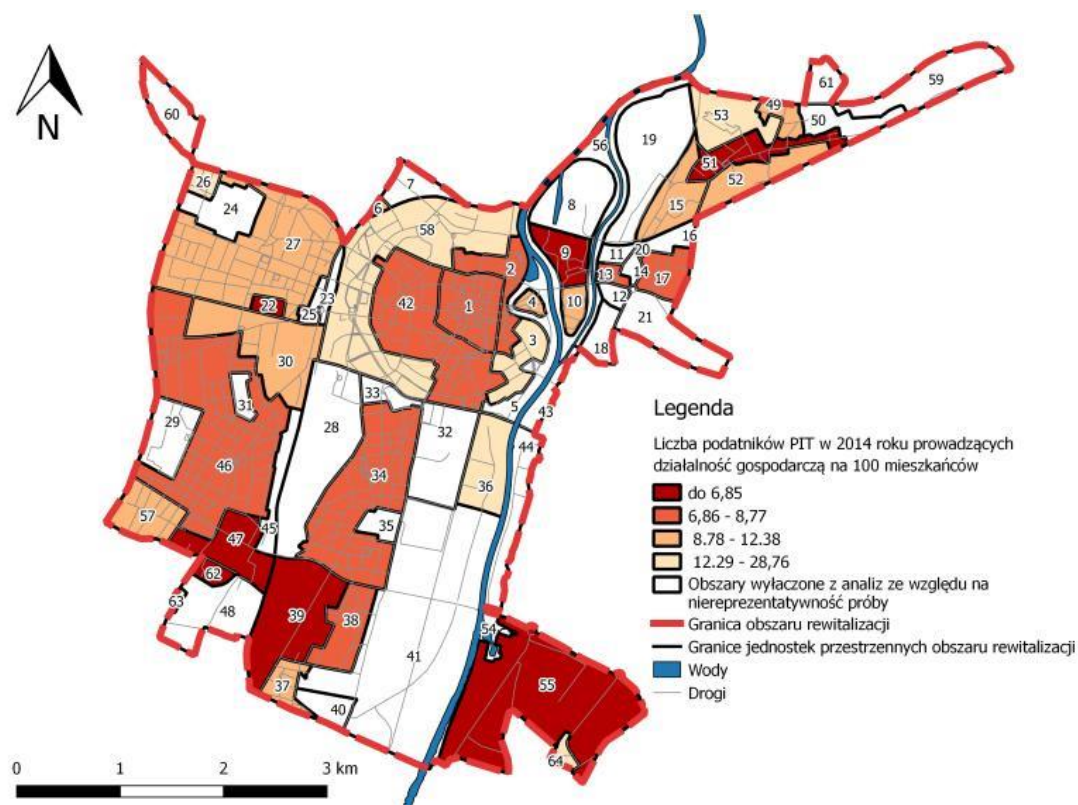
W 2011 roku na obszarze rewitalizacji 7209 podatników PIT prowadziło działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 100 mieszkańców wskaźnik przedsiębiorczości wyniósł zatem 5,29 (Tab. 2.6). Była to wartość gorsza od średniej dla miasta Poznania, która wyniosła 5,99. Najniższym poziomem przedsiębiorczości charakteryzowało się Osiedle Główna (Obszar 15, 51 i 53), a także Śródka (Obszar 9) i fragment Osiedla Jeżyce (Obszar 22). Na tych terenach wskaźnik osiągnął wartość poniżej 4,44. Z kolei w najlepszej kondycji gospodarczej znajdowała się południowa część obszaru rewitalizacji – fragmenty Osiedla św. Łazarz i Wilda (Obszar 39, 47 i 62), a także jego środkowo - wschodnia część (Obszar 3 i 36). Na tych terenach wskaźnik osiągnął wartość powyżej 8,48 podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców.

Tabela 2.6. Podstawowe dane o podatnikach PIT na obszarze rewitalizacji na tle miasta Poznania

	2011		2014	
	Obszar rewitalizacji	Poznań	Obszar rewitalizacji	Poznań
Liczba podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą	7209	33172	11489	44774
Liczba podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	5,29	5,99	8,77	8,20

Źródło: Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

W 2014 roku kondycja gospodarcza wyrażająca się liczbą podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji znacząco się poprawiła. Poziom przedsiębiorczości wyniósł 8,77, podczas gdy średnia dla miasta wyniosła 8,20. Coraz więcej osób decydowało się zatem na prowadzenie działalności gospodarczej. Liczba podatników PIT wynosiła 11460 osób. Wciąż jednak na obszarze rewitalizacji pozostawały rejon w znacząco gorszej kondycji od średniej dla miasta (Ryc.2.30). Należy do nich zaliczyć przede wszystkim Śródkę (*Obszar 9*) oraz fragmenty Osiedla Główna (*Obszar 51*) i Jeżyc (*Obszar 22*). Dodatkowo degradacji gospodarczej uległa południowa część obszaru rewitalizacji, w tym fragmenty osiedla Św. Łazarz (*Obszar 47, 62*) i Wilda (*Obszar 39*) oraz Starołęka-Minikowo-Marlewo (*Obszar 55*). Na wszystkich tych obszarach poziom przedsiębiorczości osiągnął wartość poniżej 6,85 podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców. Z kolei dobrą kondycją gospodarczą wyrażoną liczbą podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców charakteryzowały się przede wszystkim obszary zlokalizowane na obrzeżach Starego Miasta (*Obszar 3, 58, 36*). Na tych terenach wskaźnik przedsiębiorczości osiągnął wartość powyżej 12,29.



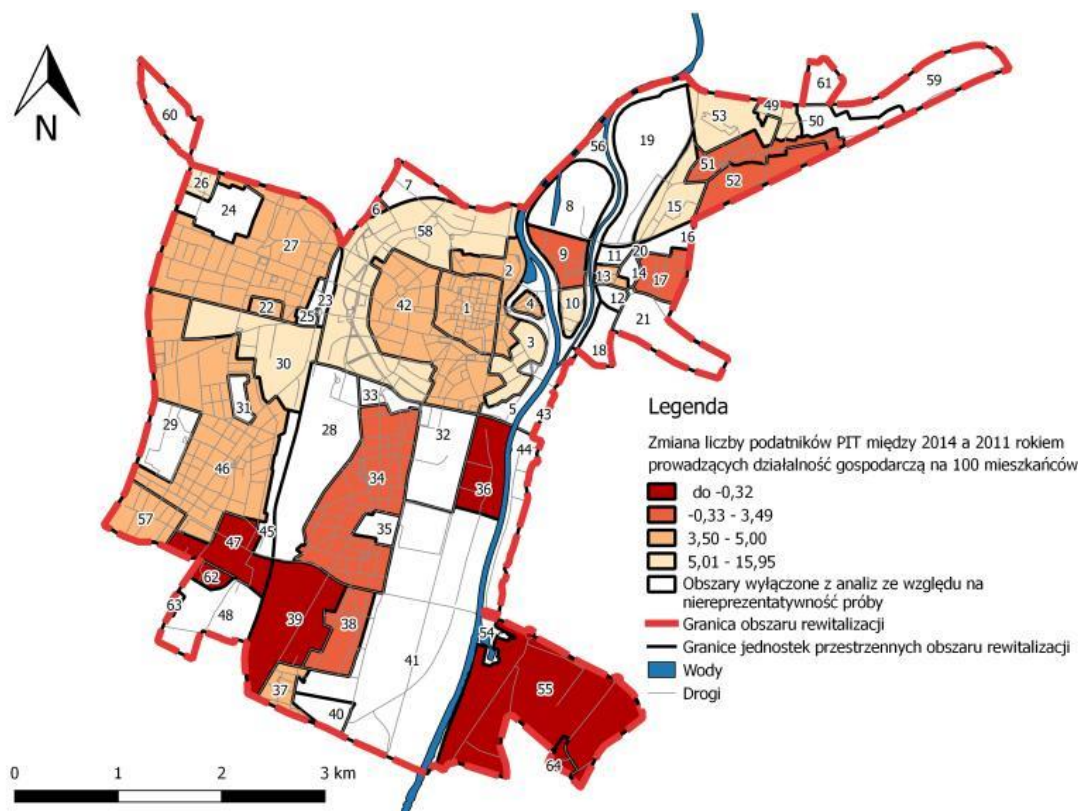
Rycina 2.30. Liczba podatników PIT w 2014 prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.2.3. Kondycja lokalnych przedsiębiorstw

W ramach analizy kondycji lokalnych przedsiębiorstw dokonano analizy dynamicznej, uwzględniającej zmianę podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców, a także zmianę liczby podatników CIT w latach 2011-2014. Uwzględniono także przeciętne miesięczne dochody brutto podatnika PIT. Przeprowadzona analiza dowiodła dużego zróżnicowania zmian wskaźnika przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji.

W latach 2011-2014 najbardziej pogorszyła się sytuacja gospodarcza południowej części obszaru rewitalizacji (ryc. 2.31). Dotyczy to w szczególności fragmentów Osiedla Św. Łazarz (Obszar 47, 62), Osiedla Wilda (Obszar 36 i 39), Osiedla Górczyn (Obszar 62) i Osiedla Starołęka Minikowo Marlewo (Obszar 55 i 64). Na wszystkich tych terenach liczba podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców zmniejszyła się o min. 0,32. Dużą poprawę zanotowały z kolei fragmenty Osiedla Stare Miasto zlokalizowane na jego obrzeżach (Obszar 3 i 58), północna część Osiedla Św. Łazarz (Obszar 30) i Osiedla Główna (Obszar 15, 49 i 53). Na tych obszarach wskaźnik przedsiębiorczości poprawił się o min. 5,01.



Rycina 2.31. Zmiana liczby podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców między 2014 i 2011 rokiem.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Pomimo wzrostu liczby podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji, w latach 2011-2014 nastąpił spadek przeciętnego miesięcznego dochodu brutto podatnika PIT z 2070 zł do 1960 zł. W badanym okresie wskaźnik ten pogorszył się w skali całego miasta, jednak spadek na obszarze rewitalizacji był większy. W rezultacie jeszcze bardziej powiększyła się różnica w dochodach między mieszkańcami obszaru rewitalizacji a innych części miasta. W 2011 roku dochody mieszkańców obszaru rewitalizacji stanowiły 85,9% średnich dochodów mieszkańców całego miasta, podczas gdy w 2014 wskaźnik ten zmniejszył się do 83,1%.

Kolejnym elementem analizy była charakterystyka struktury płatników podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). W okresie od 2011 do 2014 roku nastąpił spadek liczby podatników CIT na obszarze rewitalizacji z 4409 do 3868. W tym samym czasie liczba przedsiębiorstw w tej kategorii w całym mieście znacząco zwiększyła się. W rezultacie udział obszaru rewitalizacji w stosunku do miasta spadł z 47,3% do 35,7%. Jest to niepokojące zjawisko mogące świadczyć o spadku znaczenia gospodarczego obszaru rewitalizacji w skali całego Poznania.

Biorąc pod uwagę strukturę wielkościową przedsiębiorstw, na obszarze rewitalizacji zdecydowanie przeważają mikro przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Co więcej, ich udział w okresie od 2011 do 2014 roku jeszcze wzrósł, z 87,3% do 88,0%. Jednocześnie nastąpił spadek przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 pracowników oraz średnich zatrudniających od 50 do 249 pracowników. Wart uwagi jest natomiast wzrost dużych przedsiębiorstw, zatrudniających powyżej 250 pracowników. Była to jedyna kategoria, w ramach której, biorąc pod uwagę wartości bezwzględne, liczba

podatników CIT na obszarze rewitalizacji wzrosła. W rezultacie ich udział w strukturze przedsiębiorstw zwiększył się z 1,2% do 1,6%. Obszar rewitalizacji staje się zatem atrakcyjny dla największych podatników CIT, natomiast dla pozostałych znacząco traci on na znaczeniu. Nieco inne tendencje obserwowane są w całym mieście. Biorąc pod uwagę wartości procentowe, w okresie od 2011 do 2014 nastąpił spadek wszystkich grup wielkościowych przedsiębiorstw, poza mikro przedsiębiorstwami. Gdy jednak analizą obejmie się wartości bezwzględne, w grupie średnich przedsiębiorstw nastąpił niewielki wzrost podatników CIT, a w dwóch pozostałych grupach bardzo mały spadek.

2.2.2.4. Problemy i potencjały obszaru rewitalizacji w sferze gospodarczej

Przeprowadzona analiza sfery gospodarczej stała się podstawą do sformułowania problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
• przenoszenie się usług do wielkopowierzchniowych galerii handlowych, powodujące wzrost liczby pustych lokali użytkowych skupionych przy ważnych ulicach handlowych obszaru rewitalizacji, • nierównomierny rozwój przedsiębiorczości, wyrażający się występowaniem obszarów, na których od dłuższego czasu obserwowany jest znacząco niższy od średniej dla całego miasta wskaźnik liczby podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą, • spadek atrakcyjności obszaru rewitalizacji dla małych i średnich przedsiębiorstw, wyrażający się spadkiem liczby podatników CIT zatrudniających do 249 pracowników, • spadek przeciętnego miesięcznego dochodu brutto podatnika PIT na obszarze rewitalizacji.	• obszar rewitalizacji wciąż stanowi centrum życia gospodarczego miasta, zlokalizowanych jest tutaj wiele obiektów handlowych i biurowych, • występowanie wolnych przestrzeni, na których możliwy jest dalszy rozwój obiektów biurowych i handlowych, w tym również adaptacja budynków pełniących inne funkcje, • występowanie rynków handlowych pełniących ważne miejsce handlu, szczególnie dla lokalnej społeczności, • wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców, wyrażający się znaczącym wzrostem liczby podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą, • wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji dla dużych przedsiębiorstw, wyrażający się wzrostem liczby podatników CIT zatrudniających minimum 250 pracowników.

2.2.3. Diagnoza środowiskowa

Analiza sfery środowiskowej, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obejmuje charakterystykę przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Opis powyższych aspektów został poprzedzony informacją wprowadzającą dotyczącą funkcjonowania sfery środowiskowej na obszarze rewitalizacji.

2.2.3.1. Funkcjonowanie sfery środowiskowej

Obszar rewitalizacji usytuowany jest w Przełomowej Dolinie Warty, w większości po zachodniej stronie Warty na Wysoczyźnie Poznańskiej, w mniejszej części po wschodniej stronie Warty na Wysoczyźnie Gnieźnieńskiej. Teren zlokalizowany jest na poziomach

terasowych Warty, od niskich po średnie i wysokie. Należy podkreślić, że charakter rzeźby obszaru został zaburzony przez działania antropogeniczne.

Wody powierzchniowe i podziemne mają istotne znaczenie dla analizowanego terenu. Na obszarze rewitalizacji płyną trzy rzeki: Warta o przebiegu południkowym przepływa przez wschodnią część obszaru, a Cybina oraz Główna są prawymi dopływami Warty. Na badanym terenie znajduje się także zachodnia część Jeziora Malta, sztucznego zbiornika wodnego. Na obszarze rewitalizacji znajduje się znaczny zasób wód podziemnych o dobrej jakości, szczególnie na terenach niezabudowanych.

System zieleni ma historycznie ukształtowany układ klinowo-pierścieniowy, wykorzystujący naturalne ukształtowanie dolin rzecznych. Tereny zieleni zajmują prawie 5 km², co stanowi 19,8% obszaru rewitalizacji. Duże znaczenie mają parki, do których należą m.in.: Park Generała Henryka Dąbrowskiego, Park im. Adama Mickiewicza, Park im. Fryderyka Chopina, Park im. Jana Kasprówicza, Park im. Jana Pawła II, Park im. Stanisława Moniuszki, Park im. Thomasa Woodrowa Wilsona, Park Henryka Wieniawskiego, Park Karola Marcinkowskiego, Park Stare Koryto Warty, Park Tysiąclecia, Ogród Zoologiczny Stare Zoo.

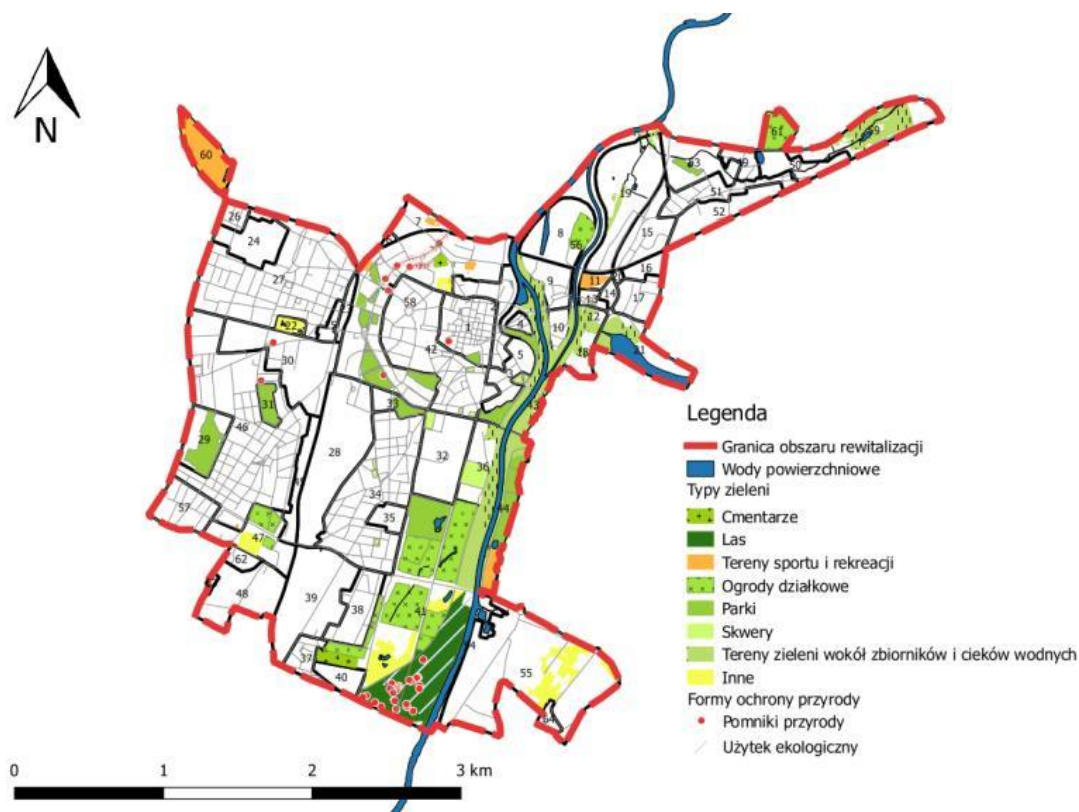
Na obszarze rewitalizacji występują dwa rodzaje form ochrony przyrody⁸⁴, w tym:

- użytek ekologiczny: Dębina I, ustanowiony w celu ochrony fragmentów starego drzewostanu dębowego stanowiącego pozostałość po dawnych, dębińskich lasach łąkowych rosnących w dolinie Warty, wraz z pozostałym starodrzewem i stawami,
- pomniki przyrody, w tym: drzewa (5), aleje (2) i grupy drzew (2). Rozmieszczenie zieleni, pomników przyrody i wód powierzchniowych na obszarze rewitalizacji zostało przedstawione na ryc.2.32.

Analizowany obszar charakteryzuje się niewielką powierzchnią terenów zagrożonych procesami geodynamicznymi. Procesy osuwiskowe zachodzą bardzo wolno, a większość terenów, na których występują osuwiska, to tereny niezabudowane, przez co ryzyko ruchów masowych jest zminimalizowane. Ponadto tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych są regularnie monitorowane oraz uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Tereny położone w okolicy rzeki Warty są najbardziej narażone na powódzie. Ciągły monitoring wód powierzchniowych pozwala zdiagnozować wahania ich poziomu. Dzięki temu można zaobserwować, że nie przebiegają one w sposób dynamiczny i nie stanowią większego zagrożenia. To samo dotyczy stanu wałów powodziowych i urządzeń hydrotechnicznych, których stan również jest przewidywalny i podlega stałej obserwacji. Również tereny zalewowe chronione są przed zabudową poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych.

⁸⁴ Dane Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Poznania.



Rycina 2.32. Tereny zieleni, formy ochrony przyrody i wody powierzchniowe na obszarze rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.3.2. Przekroczenie standardów jakości środowiska w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu

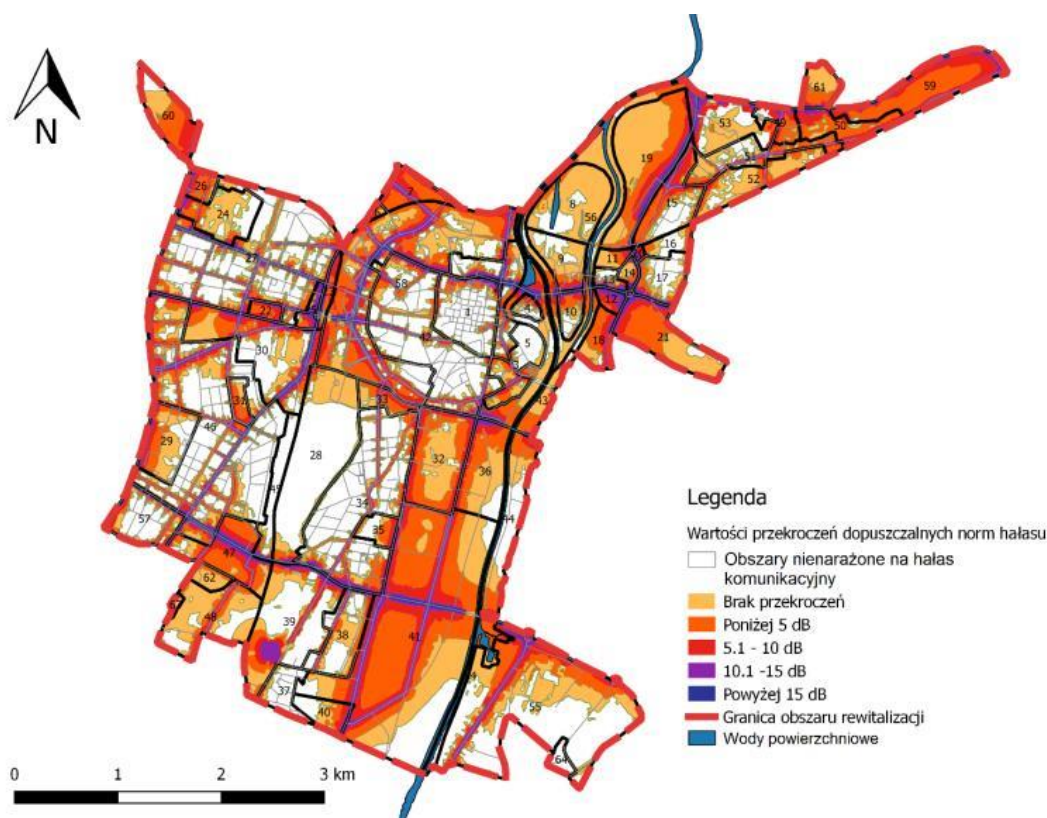
Do oceny stanu akustycznego obszaru rewitalizacji wykorzystano Mapę Akustyczną Miasta Poznania, która powstała w 2012 roku i stanowiła podstawę do sporządzenia Programu Ochrony Środowiska Przed Hałasem dla Miasta Poznania⁸⁵. Hałas emitowany na obszarze rewitalizacji podzielić można na kilka grup, w tym hałas samochodowy, tramwajowy, kolejowy, lotniczy, czy przemysłowy. Należy jednak podkreślić, iż największe uciążliwości powoduje hałas pochodzący ze źródeł komunikacji samochodowej.

Najwyższe przekroczenia w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu zauważyć można wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 2012 roku⁸⁶ dopuszczalne poziomy natężenia hałasu drogowego w ciągu dnia dla zabudowy mieszkaniowej, wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego wynoszą maksymalnie 65 dB. Najwyższe przekroczenia wskaźnika LDWN (długookresowy średni poziom dźwięku A) wynoszą powyżej 10 dB i zlokalizowane są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (ryc. 2.33). Największe nagromadzenia odchylenń zauważyć można wzdłuż ulic: Hetmańskiej, Głogowskiej, Solnej - Małych Garbar - Wyszńskiego - Warszawskiej, Hłonda oraz Dąbrowskiego. Wynika to ze wzmożonego ruchu samochodowego, szczególnie

⁸⁵ Program Ochrony Środowiska przed hałasem dla miasta Poznania, przyjęty uchwałą Rady Miasta Poznania nr LX/927/VI/2013 z dnia 10 grudnia 2013 roku.

⁸⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2012 r., poz. 1109)

w godzinach szczytu. Oprócz liniowych źródeł przekroczeń hałasu na obszarze rewitalizacji występuje również jedno punktowe ognisko pochodzące z zakładu przemysłowego - Odlewni Volkswagen Poznań. Zaburzenia klimatu akustycznego nie obejmują jedynie terenów wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Niektóre wartości są na tyle wysokie, że swoim zasięgiem oddziałują także na obszary znacznie oddalone od źródła emisji. Ograniczenia ruchu samochodowego, np. jego całkowite wyłączenie, czy wprowadzenie strefy "Tempo 30", skutkują spadkiem poziomu hałasu w niektórych częściach miasta. Dotyczy to jednak niewielkich obszarów, np. wokół Starego Rynku lub na południe od Rynku Wildeckiego. Zanieczyszczenie hałasem obejmuje więc znaczną część obszaru rewitalizacji i stanowi jeden z poważniejszych problemów.



Rycina 2.33. Przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

2.2.3.3. Przekroczenie standardów jakości środowiska w zakresie czystości powietrza

Największym źródłem zanieczyszczeń dostarczanych do powietrza jest emisja antropogeniczna. Pochodzi ona z działalności: sektora bytowego, komunikacyjnej oraz usługowej i przemysłowej.

W analizie przekroczeń standardów w zakresie czystości powietrza warto zwrócić uwagę na pył zawieszony PM₁₀ i PM_{2,5}, a także benzo(a)piren. Pył zawieszony to mieszanina bardzo małych cząstek stałych i ciekłych pochodzących ze związków organicznych i nieorganicznych. Skład pyłu zawieszonego ulega zmianie wraz z miejscem, porą roku i warunkami pogodowymi. Cząstki pochodzą głównie ze źródeł komunalnych i transportu.

Wysokie stężenie i długotrwałe narażenie na działanie pyłu PM₁₀, a w szczególności pyłu PM_{2,5} (o średnicy ziaren mniejszej niż 2,5 µm), może podrażniać naskórek i śluzówkę,

powodować zapalenie górnych dróg oddechowych, skracać długość życia ludzi, powodować wzrost liczby zgonów z powodu chorób układu krążenia oraz układu oddechowego, nasilać objawy alergii i astmy. Benzo(a)piren jest zanieczyszczeniem silnie rakotwórczym⁸⁷.

Monitoring jakości powietrza w Poznaniu prowadzony jest na 4 stacjach: 2 automatycznych - na ul. Dąbrowskiego i ul. Polanka, oraz 2 manualnych - na ul. Chwiałkowskiego i ul. Szymanowskiego. Jedyną stacją zlokalizowaną na obszarze rewitalizacji jest stacja na ul. Chwiałkowskiego. Stacje na ul. Dąbrowskiego i ul. Polanka położone są w bardzo bliskim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji.

W przypadku pyłu PM₁₀ stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej częstości przekroczeń dopuszczalnego poziomu dla 24-godzin w roku kalendarzowym w 3 z 4 stacji pomiaru jakości powietrza. Przekroczenia nie zanotowano na stacji przy ul. Szymanowskiego, położonej z dala od obszaru rewitalizacji. Aglomeracji poznańskiej przypisano klasę C⁸⁸.

W 2015 r. w aglomeracji poznańskiej nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu dla pyłu PM_{2,5}. Aglomeracji poznańskiej przypisano klasę A⁸⁹.

Stężenie benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ w aglomeracji poznańskiej przekroczyło poziom docelowy, a tym samym strefa została zaliczona do klasy C.

2.2.3.4. Przekroczenie standardów jakości środowiska w zakresie czystości wód

Elementy fizykochemiczne w przypadku rzeki Warty w 2016 r. sklasyfikowano poniżej potencjału dobrego⁹⁰. Do I klasy wskaźnika jakości wód zaliczono: temperaturę wody, zawiesinę ogólną, tlen rozpuszczony, ogólny węgiel organiczny, przewodność w 20°C, fosforany, arsen, bar, bor, chrom sześciowartościowy, chrom ogólny, cynk, miedź, cyjanki wolne, cyjanki związane, selen, fluorki, z kolei do klasy II: BZT₅, chlorki, fenole lotne, potencjał poniżej dobrego posiadał ChZT - Cr, siarczany, odczyn, azot Kjeldahla, azot azotanowy.

Stan elementów chemicznych, czyli kadmu i jego związków, HCH, ołowiu i jego związków, rtęci i jej związków oraz niklu i jego związków, aldryny, dieldryny, endryny, izodryny, para-para-DDT, sklasyfikowano jako dobry⁹¹.

W pobliżu obszaru rewitalizacji, na osiedlu Zielony Dębiec, znajduje się ujęcie wód powierzchniowych przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Od norm odbiegają wskaźniki: BZT₅, ChZT-Cr, azot Kjeldahla, fenole lotne, substancje powierzchniowo czynne anionowe, zawiesiny, czyli wymagania nie są spełnione⁹².

W jeziorze Malta nie odnotowano przekroczeń wskaźnika czystości na kąpielisku. Jezioro Rusałka zlokalizowane jest poza obszarem rewitalizacji, jednak jego bliskość wymaga uwzględnienia w diagnozie. W latach 2015 i 2016 prowadzono pomiary jakości wód. W 2015 r. przeprowadzono 18, a w 2016 r. 40 zabiegów mobilnej aeracji z inaktywacją fosforu, stosując

⁸⁷ Raporty o stanie środowiska WHO z 2016 i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z 2014.

⁸⁸ Klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony - poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy (Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, kwiecień 2016).

⁸⁹ Klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych (Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, kwiecień 2016).

⁹⁰ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu.

⁹¹ Klasyfikacja wskaźników jakości wód płynących w województwie wielkopolskim za rok 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, 2016.

⁹² Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 2013-2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, 2016.

jako koagulant siarczan żelaza. Dzięki nim przejrzystość wody utrzymała się na względnie dobrym poziomie.

2.2.3.5. Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska - występowanie dzikich wysypisk śmieci

Dziki wysypiska śmieci mają bardzo negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze, człowieka i zwierzęta: wpływają negatywnie na walory estetyczne krajobrazu, zanieczyszczają glebę, wody powierzchniowe i podziemne, zwiększają ryzyko pożaru, emitują nieprzyjemny odór z substancji organicznych, powodują zagrożenie epidemiologiczne, mogą prowadzić do zatrucia zwierząt traktujących śmieci jako pokarm.

Problem występowania dzikich wysypisk śmieci na obszarze rewitalizacji jest znaczny. W 2015 r. stwierdzono 83 dziki wysypiska śmieci, a w 2016 r. 110. Do osiedli o największej liczbie wysypisk należy zaliczyć: Górczyn (25 i 34), Jeżyce (16 i 28) i Wildę (19 i 15). Problem nie istnieje jedynie na części osiedla Sołacz wchodzącego w obszar rewitalizacji.

Miejscami szczególnej koncentracji dzikich wysypisk śmieci są obszary położone przy rzekach: Warcie i Cybinie oraz przy terenach zabudowanych i przemysłowych.

2.2.3.6. Inne problemy w sferze środowiskowej: duża liczba gospodarstw domowych użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe

Na części obszaru rewitalizacji, a mianowicie na osiedlach: Łazarz, Stare Miasto i Chwaliszewo oraz Wilda, przeprowadzono w 2014 r. inwentaryzację źródeł niskiej emisji. Węgiel jest podstawowym źródłem ogrzewania w 1223 punktach adresowych, w tym jedyń w 78. Na Łazarzu ogrzewanie węglowe posiada 23,1% ogółu budynków, na Starym Mieście i Chwaliszewie 27,3% punktów adresowych, a na Wildzie 28,9% budynków.

W Poznaniu funkcjonuje program KAWKA⁹³, w ramach którego można pozyskać środki na likwidację uciążliwych pieców i kotłów opalanych węglem na rzecz ogrzewania systemowego, gazowego lub elektrycznego. Celem programu jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powstających przede wszystkim na skutek spalania paliw stałych w przydomowych piecach, kotłach i w kominkach. Programem zostały objęte trzy obszary miasta Poznania: Łazarz, Stare Miasto i Chwaliszewo oraz Wilda. W 2015 r. udzielono dofinansowania dla 99 lokalizacji na łączną kwotę 428 138,23 zł. Efektem tego była likwidacja 164 pieców, kotłów i palenisk na paliwo stałe, na rzecz ogrzewania ciepłem systemowym - 37 lokalizacji, elektrycznym - 4, gazowym - 58. Ograniczono emisję spalin do powietrza o 3,27 tony pyłów drobnych PM₁₀ i o 2,04 kg benzo(a)pirenu.

W 2016 r. udzielono dofinansowania dla 213 lokalizacji na łączną kwotę 1 015 808 zł. Efektem była likwidacja 314 pieców, kotłów i palenisk na paliwo stałe, na rzecz ogrzewania ciepłem systemowym - 70 lokalizacji, elektrycznym - 11, gazowym - 132. Ograniczono emisję spalin do powietrza o 6,53 tony pyłów drobnych PM₁₀ i o 3,9 kg benzo(a)pirenu.

⁹³ Program opracowany dla przystosowania do warunków polskich dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (Nr 2008/50/WE - Clean Air for Europe CAFE).

2.2.3.7. Problemy i potencjały w sferze środowiskowej

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
• Przekroczenia w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu, w szczególności hałasu drogowego na obszarach zurbanizowanych. • Przekroczenia w zakresie czystości powietrza, przede wszystkim stężeniach całkowitego pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. • Przekroczenia w zakresie czystości wód powierzchniowych w rzece Warcie i Jeziorze Rusałka. • Występowanie dzikich wysypisk śmieci, w szczególności na terenach położonych przy rzekach: Warcie i Cybinie. • Duża liczba gospodarstw domowych opartych na indywidualnych systemach grzewczych zasilanych paliwami stałymi, na obszarze zwartej zabudowy mieszkaniowej Łazarza, Starego Miasta i Chwaliszewa oraz Wildy.	• Rzeka Warta. Pomimo występującego zanieczyszczenia wód powierzchniowych na obszarze rewitalizacji rzekę Wartę należy traktować jako jeden z najważniejszych potencjałów przyrodniczych tego obszaru. Można ją wykorzystać przede wszystkim w celach wypoczynkowo-rekreacyjnych. • Zasób wód podziemnych o dobrej jakości, szczególnie na obszarach niezabudowanych. • Ujęcie wód powierzchniowych przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. • Jezioro Malta, dla którego charakterystyczny jest brak przekroczeń wskaźnika czystości na kąpielisku. Można je wykorzystywać przede wszystkim w celach sportowo-rekreacyjnych. • Tereny zieleni, w tym historycznie ukształtowany układ klinowo-pięścieniowy, tereny zieleni wokół zbiorników i cieków wodnych. Do najważniejszych terenów zieleni na obszarze rewitalizacji należą: parki w Ringu Stübbena, Park Wilsona, Park Kasprowicza, Park Jana Pawła II, Stare Zoo. Można je wykorzystywać przede wszystkim w celach sportowo-rekreacyjnych. • Występowanie form ochrony przyrody, w tym użytku ekologicznego i pomników przyrody.

2.2.4. Diagnoza przestrzenno-funkcjonalna

W ramach analizy uwarunkowań sfery funkcjonalno-przestrzennej opracowano następujące zagadnienia wymienione w ustawie o rewitalizacji: rozwiązania urbanistyczne (w tym poziom ich dostosowania do zmieniających się funkcji obszaru rewitalizacji), wyposażenie w infrastrukturę techniczną, wyposażenie w infrastrukturę społeczną i dostęp do podstawowych usług publicznych, jakość terenów publicznych, poziom obsługi komunikacyjnej.

2.2.4.1. Rozwiązania urbanistyczne

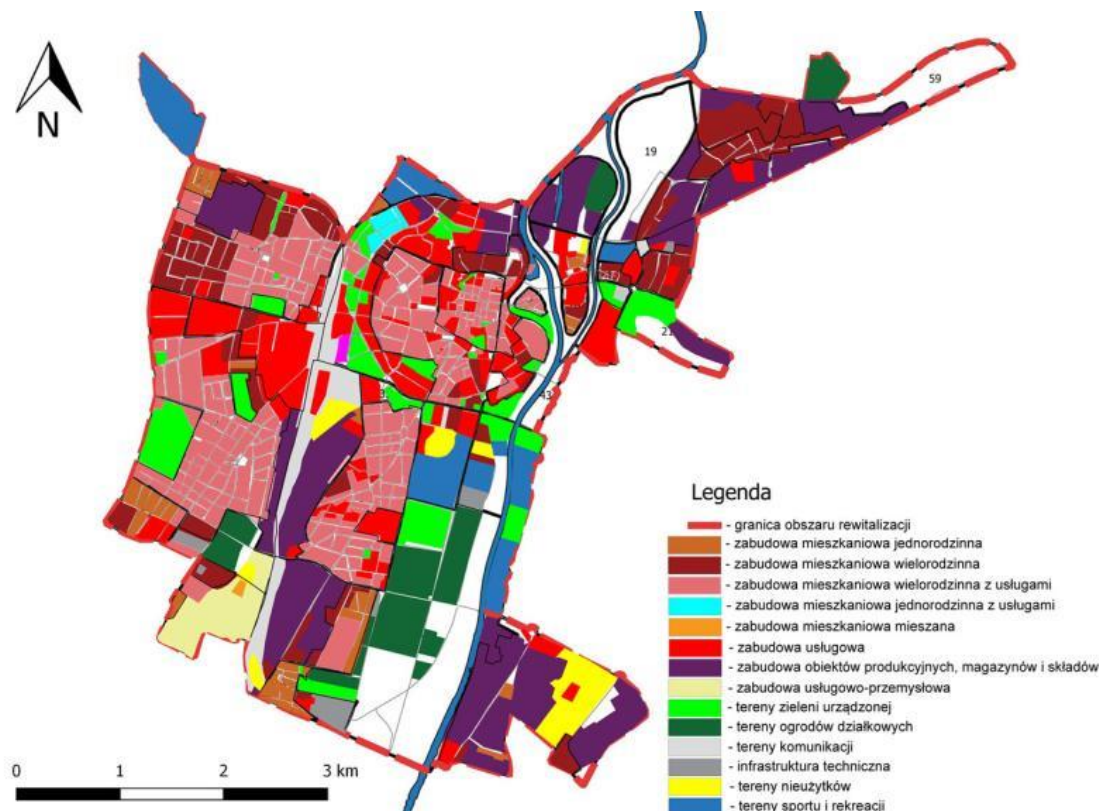
Obszar rewitalizacji ma różnorodną strukturę przestrzenną o stosunkowo wyraźnym układzie. Ukształtowały się w niej takie elementy jak: Stare Miasto, dzielnice śródmiejskie, pierścień poforteczny wewnętrzny oraz strukturalne kliny zieleni. Stare Miasto w obrębie średniowiecznych fortyfikacji, z niezmienionym od wielu lat układem przestrzennym ulic i kwartałów, ulega przekształceniom. Dzielnice wielkomiejskie Wilda, Jeżyce, Łazarz stanowią obszary znacznych nawarstwień historycznych, gdzie przemiany krajobrazowe następowały stopniowo, poprzez przebudowy i uzupełnienia w różnych okresach. Część zabudowy kamienicznej uległa dekapitalizacji, między innymi z powodu towarzyszących funkcji usługowo-przemysłowych, co wpłynęło zwłaszcza na jakość wnętrza kwartałów. Standard poszczególnych kamienic często nie odpowiada współczesnym potrzebom, dodatkowo występuje obciążenie przestrzeni ulic funkcjami transportowymi, parkingowymi i usługowymi. Występująca w nowo projektowanych realizacjach tendencja do przekraczania wykształconych, charakterystycznych dla tych dzielnic, norm gabarytowych, tak wysokościowych jak i powierzchniowych, jest wynikiem ignorancji uwarunkowań historycznych. W związku z przemianami gospodarczo-społecznymi następuje proces opuszczania przez mieszkańców rejonów o niskim standardzie zamieszkania i migracji, najczęściej w kierunku dzielnic peryferyjnych i strefy podmiejskiej. Konieczna jest więc odnowa bazująca na społecznym programie zmian.

Politykę przestrzenną miasta zawartą w obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (2014) oparto na podstawowym założeniu kontynuacji modelu miasta zwartej z klinowo-pierścieniowym systemem zieleni i ramowym układem komunikacyjnym. Ma to zostać osiągnięte poprzez racjonalne wykorzystanie przestrzeni miasta, kształtowanie lokalnych centrów usługowych, uczynienie układu urbanistycznego miasta, rozwój zabudowy, w szczególności mieszkaniowej, w zasięgu bliskiej dostępności do publicznego transportu szynowego, konsekwentne ograniczanie dostępu dla samochodów w śródmieściu, zachowanie, wzbogacanie i rozwój terenów zieleni, miejsc wypoczynku i rekreacji, oraz wskazanie terenów pod rozwój inwestycji wzmacniających i wzbogacających metropolitalny charakter miasta. Struktura oparta jest na systemie połączonych ośrodków centrotwórczych tworzących place, ośrodki usługowe, osie ulic handlowych. Brak, w koncepcji rozwoju miasta Poznania wynikającej z ustaleń SUIKZP, wyraźnego powiązania z głównymi punktami przesiadkowymi (dworcami), oraz optycznego domknięcia systemem połączonych bram miasta.

Obszar rewitalizacji od dawna skupiał funkcje o znaczeniu ponadregionalnym, charakterystyczne dla centrum ośrodka metropolitalnego: kulturalne, turystyczne, naukowe i biznesowe. Na obszarze rewitalizacji wydzielono wiele kategorii funkcjonalnych terenów (ryc.2.34).

Pomiędzy wspomnianymi strefami zachodzą obecnie relacje wymiany ludzi, dóbr, usług. Obszar rewitalizacji ulega przeobrażeniom wynikającym z sukcesji funkcjonalnej wymienionych powyżej terenów miejskich. Następuje przesuwanie niektórych funkcji, zwłaszcza przemysłowych i magazynowo-składowych (dezindustrializacja obszarów centralnych) oraz mieszkaniowych z centrum miasta do stref podmiejskich oraz zastępowaniu ich użytkowaniem usługowym. W centralnych dzielnicach następuje koncentracja funkcji kierowniczych, zarządczych i administracyjnych, wysokiej klasy obiektów biurowych, hoteli, banków, instytucji finansowych, doradczych, prawnych i innych wyspecjalizowanych usług.

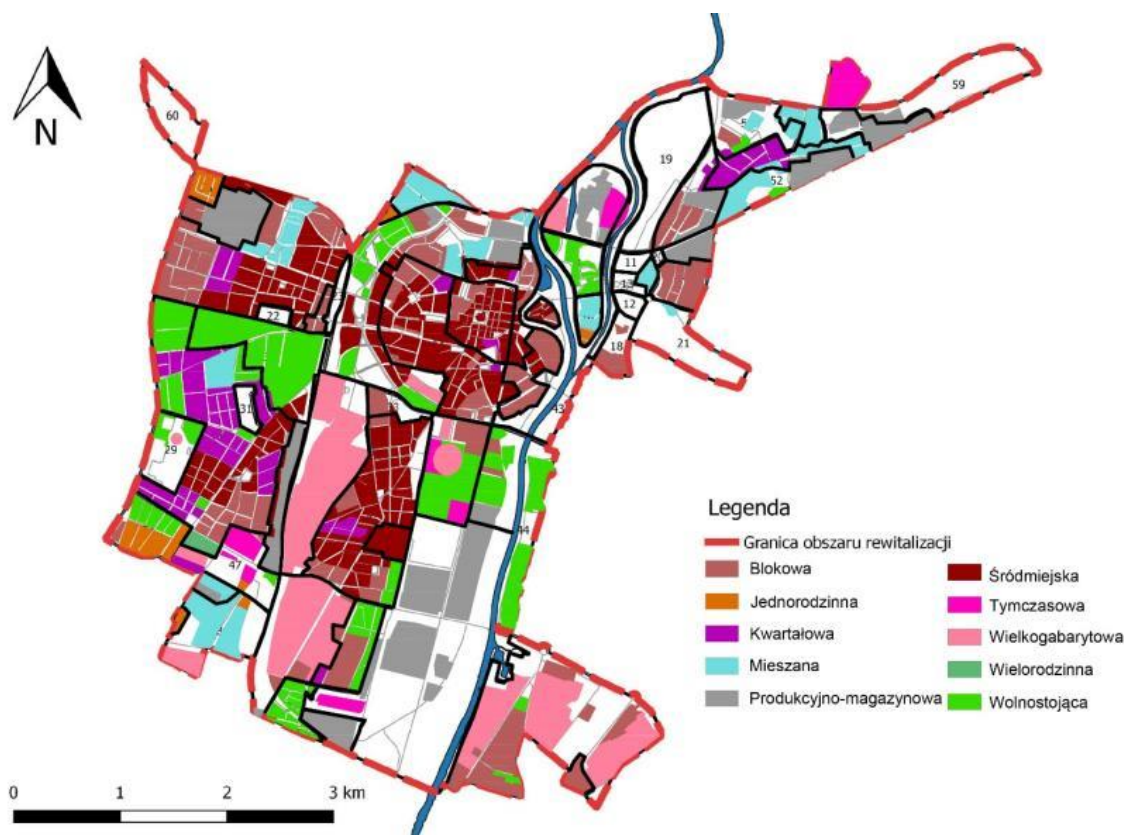
Kwartały zabudowy często są w złym stanie technicznym, uwarunkowania komunikacyjne utrudniają penetrację pieszą i dezintegrują przestrzeń publiczną. System obsługi komunikacyjnej, choć rozbudowany, staje się problemowy ze względu na intensywność połączeń, organizację ruchu czy ilość miejsc parkingowych. Istniejące podwórka wymagają modernizacji nie tylko technicznej, ale także społecznej. W tej części miasta występuje dużo przestrzeni publicznych, które nie spełniają funkcji społecznych, nie są miejscem spotkań i aktywności mieszkańców.



Rycina 2.34. Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru rewitalizacji

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się różnymi formami zabudowy (ryc. 2.35). Zgrupowana i intensywna zabudowa śródmiejska zlokalizowana jest w centralnej, zachodniej i południowo-zachodniej części obszaru, natomiast tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej znajdują się na południowo-zachodnim skraju terenu. Wykształcona jest tam przede wszystkim przestrzeń prywatna oraz częściowo przestrzeń sąsiedzka. Zespoły blokowej przestrzeni mieszkalnej formują się w części północnej, kwartałowa zaś uwidacznia się na zachodzie i pojedynczo w centralnej części obszaru rewitalizacji. Tworzy ona zwarte dziedzińce, charakterystyczne dla zabudowy XIX wiekowej. Oprócz wymienionych powyżej form przestrzeni poznańskiego śródmieścia zajmuje zabudowa wielkogabarytowa (halowa). Ten rodzaj przestrzeni charakteryzuje się znacznymi powierzchniami parkingowymi, występują tam zespoły lub pojedyncze obiekty zabudowy handlowej wielkopowierzchniowej lub wystawienniczej, magazynowo-produkcyjnej oraz transportowej. Zabudowa o charakterze tymczasowym występuje na terenach ogródków działkowych, a także w formie baraków mieszkalnych lub zespołów pawilonów usługowych. Tereny, na których nie wykrystalizował się jeden typ zabudowy zaliczono do zabudowy mieszanej.



Rycina 2.35. Dominujące formy zabudowy na obszarze rewitalizacji

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Omówione formy zabudowy nie tworzą uporządkowanej struktury. Wpływa to nie tylko na estetykę miejsca, ale przede wszystkim na funkcjonalność i dostępność terenu. Odmienne są bowiem warunki obsługi dla różnych form zabudowy, inna jest skala przestrzenna, możliwości eksploatacyjne i użytkowe. Przestrzeń staje się chaotyczna, utrudniona jest orientacja a niski stan techniczny obiektów ogranicza warunki inwestycyjne. W wielu miejscach nie lokalizują się usługi, co przyczynia się do „obumierania” społecznego kwartałów zabudowy i ulic.

Na obszarze osiedla Stare Miasto w rejonie ulicy Szyperskiej i torów kolejowych przy stacji Poznań - Garbary oraz ulicy Towarowej skupiała się do niedawna funkcja przemysłowa i magazynowo-składowa. Nastąpiło tu przemieszanie zabudowy o różnym charakterze – głównie substandardowej i halowej. W tej części centrum rozpoczął się proces przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej: rozwój funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej (w rejonie ulic Bóźnicznej, Grochowych Łąk, Szyperskiej) oraz centrotwórczej (ulica Kutrzeby - obiekt szkoły wyższej). Na obrzeżach Starego Miasta występują tereny zabudowy wolnostojącej o charakterze willowym. W rejonie ulicy Nowowiejskiego-Solna znajduje się enklawa mieszkaniowa w zabudowie blokowej, nie przystającej do charakteru zabudowy w omawianej strefie.

W strukturze przestrzennej obszaru rewitalizacji wyodrębniono także główne ciągi miejskie handlowo-usługowe, które zostały wyznaczone w poszczególnych częściach miasta. Zdecydowana większość z nich znajduje się na obszarze samego centrum miasta oraz śródmieścia. Wykształcone ciągi charakteryzują się słabo ukształtowaną przestrzenią

publiczną. W Poznaniu zauważalny jest brak ciągłości lub przerwy w kontynuacji atrakcyjnej oferty programowej pomiędzy istniejącymi ciągami np. ciągiem wildeckim i ulicą Półwiejską, ciągiem ul. J.H. Dąbrowskiego – A. Fredry – 27 Grudnia, spowodowane głównie barierami w postaci ruchliwych ulic. Również trakty kulturowe: ulica Chwaliszewo, ulica Św. Wojciech, obszar Ostrowa Tumskiego, kształtowany Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu wymagają wzmocnienia. Brak możliwości wygodnego i bezpiecznego korzystania z przestrzeni publicznej przez pieszych i rowerzystów, spowodowany brakiem jej ciągłości w tkance miejskiej, w szczególności w Śródmieściu, gdzie jest ona najbardziej pożądana, obniża jej atrakcyjność i chęć przebywania w niej.

Na obszarze rewitalizacji występują niekorzystne elementy funkcjonalno-przestrzenne: tereny o funkcjach produkcyjnych w obszarze zabudowy mieszkaniowej (m.in. w rejonie ulic Św. Wojciech, Szyperskiej, 3 Maja) oraz tereny tymczasowego użytkowania i zabudowy (pawilony, „dzikie” parkingi). Potencjał natomiast stanowią tereny przeznaczone pod funkcje usługowe w ścisłym centrum oraz na obszarze staromiejskim (m.in. rejon ulic 27 Grudnia, Koziej), tereny przemysłowe z zespołami historycznej zabudowy, wymagające określenia nowej funkcji (teren dawnej rzeźni, gazowni), tereny niezagospodarowane (w tym zagospodarowane tymczasowo) głównie w północno-wschodniej części centrum, obejmujące około 32,6 ha, oraz pojedyncze działki pod zabudowę plombową.

W obrębie obszaru rewitalizacji istnieją wiele obiektów, które kształtują przestrzeń centrum miasta i bardzo znacząco na nią oddziałują (np. wieża Ratusza Poznańskiego, wieże kościoła Bernardynów Św. Franciszka Serafickiego, a także budynek Akademii Ekonomicznej, kościół farny, budynek pływalni przy ulicy Wronieckiej, zespół wieżowców przy ulicy Królowej Jadwigi – hotel i budynek biurowy). Niestety w obrębie tej strefy powstało również kilka współczesnych budynków wysokich, które konkurowały i nadal konkurują z istniejącymi historycznymi dominantami niszcząc ład przestrzenny charakterystyczny dla centrum miasta. Dotyczy to przede wszystkim zespołu wieżowców przy ulicy Piekary i Św. Marcin oraz budynki hotelowe przy ulicy Solnej i al. Niepodległości.

Problemem oddziaływującym na całe analizowane założenie miejskie są obiekty od zawsze postrzegane jako ograniczenia rozwoju, czyli główne ciągi komunikacyjne oraz dolina rzeki Warty stanowiąca, ze względu na małą liczbę przepraw, barierę funkcjonalną. Duży i ciągły ruch samochodowy ogranicza swobodną penetrację pieszą, licznie występujące korki uliczne wpływają na czas ruchu, wzmagają zanieczyszczenie, potęgują hałas, zagrażają bezpieczeństwu użytkowników tej części miasta.

Oprócz wymienionych elementów wprowadzających bezład przestrzenny wymienić należy jeszcze inne, równie negatywnie wpływające na postrzeganie analizowanego obszaru, są to: napowietrzne linie elektroenergetyczne oraz naziemne sieci ciepłne; wolno stojące reklamy wielkoformatowe, zewnętrzne reklamy na elewacjach budynków; tereny o tymczasowym zagospodarowaniu (np. ogródki działkowe); przypadkowe ubytki w zabudowie i wolne, niezorganizowane, często z widocznymi pozostałościami po dawnej zabudowie, przestrzenie dekomponujące układ przestrzenny; obiekty drastycznie niedostosowane do otaczającej przestrzeni, w szczególności historycznej zabudowy, oraz zabudowa o bardzo niskich walorach estetycznych (np. garaże, budynki gospodarczo-magazynowe, kioski, budki). Zły stan techniczny budynków, ulic, i chodników wpływa nie tylko na złą jakość zamieszkania, ale też negatywny odbiór przestrzeni przez użytkowników zewnętrznych.

Wytyczne w zakresie zmian struktury przestrzennej obszaru rewitalizacji powinny zatem dotyczyć: reorganizacji terenów nadbrzeżnych doliny rzeki Warty powodującej „zwrócenie się” miasta w kierunku rzeki, poprawy dostępności i jakości przestrzeni publicznych oraz kreowania ich w system powiązanych funkcjonalnie atrakcyjnych społecznie ciągów, a także wytworzenia nowych miejsc centrotwórczych istotnych w skali nie tylko obszaru rewitalizacji, ale też całego miasta.

2.2.4.2. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną zostało przeanalizowane w rozdziale 3.5.3, obejmującym diagnozę techniczną obszaru rewitalizacji.

2.2.4.3. Wyposażenie w infrastrukturę społeczną i dostęp do podstawowych usług publicznych

Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Obejmuje usługi w zakresie prawa, bezpieczeństwa, oświaty i nauki, kultury, opieki społecznej i służby zdrowia. W tej części analizy, obejmującej obszar rewitalizacji, podstawą analiz były dane uzyskane z inwentaryzacji wykonanej w marcu 2017 roku, danych Urzędu Miasta Poznania oraz ogólnodostępnej internetowej bazy danych dla miasta Poznania⁹⁴. Skorzystano także z raportu mapy potrzeb lokalnych⁹⁵, w którym zawarte były wyniki analiz Centrum Badań Metropolitalnych, a także z danych Wydziału Oświaty z publikowanych materiałów dotyczących informacji o stanie realizacji zadań oświatowych Miasta Poznania na lata 2015/2016.

Analizie poddano następujące obiekty: żłobki, przedszkola (przedszkola i przedszkola specjalne), szkoły podstawowe (szkoły podstawowe i szkoły podstawowe specjalne), gimnazja (gimnazja i gimnazja specjalne), szkoły ponadgimnazjalne (licea ogólnokształcące, licea ogólnokształcące specjalne, szkoły policealne, szkoły policealne specjalne, szkoły zawodowe specjalne, technika, technika specjalne, zasadnicze szkoły zawodowe), obiekty ochrony zdrowia (Miejskie Zakłady Opieki Zdrowotnej, Pozostałe Zespoły Opieki Zdrowotnej, szpitale, szpitale prywatne, pomoc doraźna), opieki społecznej (MOPR, Domy Pomocy Społecznej, obiekty Poznańskiego Centrum Świadczeń), obiekty kultu religijnego (kościół) oraz obiekty kultury fizycznej (obiekty POSiR, orliki, pływalnie, korty tenisowe, strzelnice, hale sportowe, lodowiska, stadiony, skate park, korty do squash. Nie uwzględniono w zestawieniu szkolnych obiektów sportowych, siłowni napowietrznych, prywatnych klubów fitness i obiektów kultury (teatry, kina, muzea).

Na obszarze rewitalizacji znajduje się obecnie 204 obiektów infrastruktury społecznej z 786 zidentyfikowanych na terenie miasta, co stanowi 25,9% (ryc. 2.36). Takie nagromadzenie usług społecznych w centralnej części miasta skutkuje dużym ruchem ludności korzystającej z tej infrastruktury w postaci zwiększonych interakcji osób poruszających się pieszo, komunikacją publiczną lub transportem indywidualnym. Istnieje

⁹⁴ http://www.poznan.pl/mim/plan/plan.html?mtype=objects_

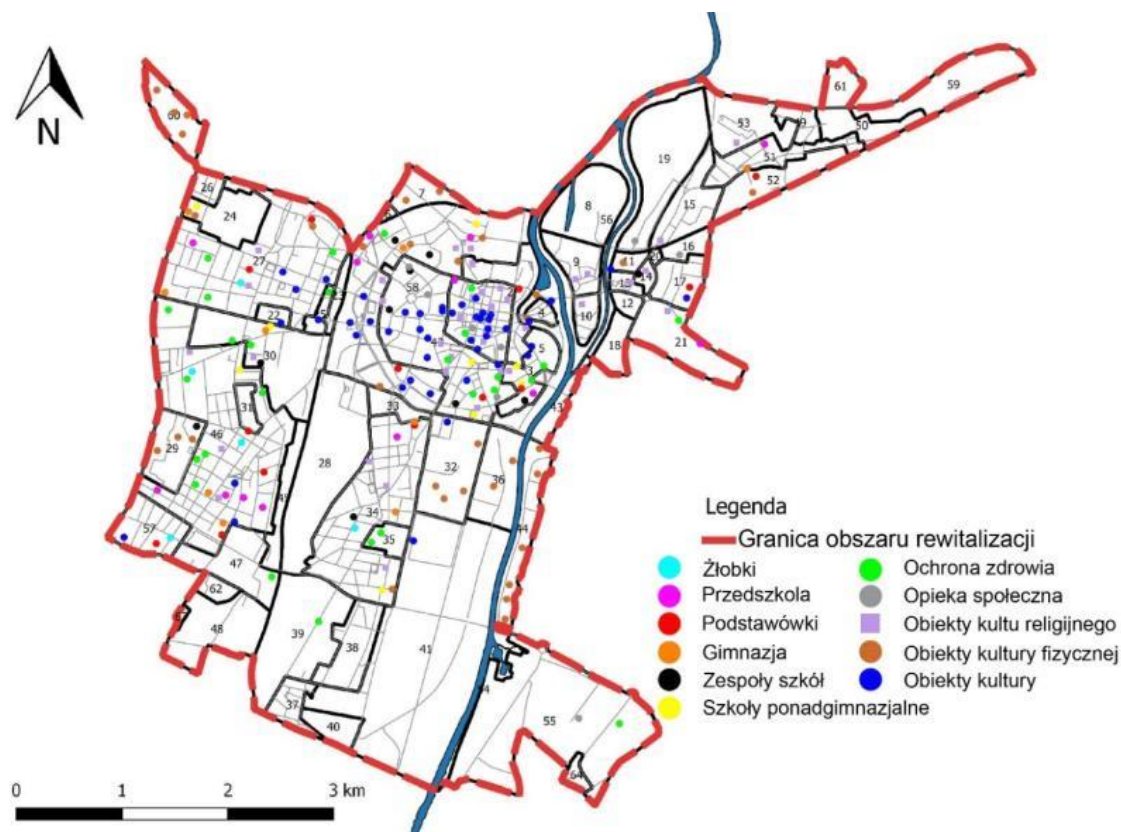
⁹⁵ Bąkowska, Czepkiewicz, 2016

http://mapapotrzeblokalnych.pl/static/appFront/docs/Raport_MPL_20160430.pdf

<http://www.archpoznan.pl/content/view/77/76/>

<http://www.poznan.pl/mim/plan/plan.html?mtype=parishes#>

więc potrzeba dopasowania intensywności obsługujących połączeń komunikacyjnych oraz zapewnienia miejsc parkingowych w obszarze obsługi.



Rycina 2.36. Lokalizacja obiektów infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Istotną formą infrastruktury społecznej są obiekty oświaty, których na obszarze rewitalizacji jest w sumie 50. Ich rozmieszczenie nie jest równomierne. Do publicznych przedszkoli dobry dostęp ma większość mieszkańców badanego obszaru. Przedszkola publiczne uzupełniają ofertę placówek prywatnych. Sieć szkół podstawowych ulegnie zmianie w związku z wprowadzeniem reformy edukacji, ale analizując obecnie zasięg dostępności szkół przy zastosowaniu 500 metrowych ekwidystant⁹⁶, uwidacznia się stosunkowo dobre pokrycie obszaru rewitalizacji tym rodzajem placówek. Jednakże same izochrony dojścia nie przesądzą jeszcze o bezpiecznym dojściu dla uczniów. Jak wynika z wizji terenowych, droga do szkoły prowadzi często wąskimi chodnikami, na których dopuszcza się parkowanie. Ze względu na niewystarczającą ilość miejsc parkingowych kierowcy nie przestrzegają przepisów mówiących o pozostawieniu 1,5 metrowej przestrzeni dla pieszych. Zasięg obsługi szkół ponadgimnazjalnych, zgodnie z przyjętą ekwidystantą 1500 m, jest dobry. Analizowane szkoły są umiejscowione w pobliżu stacji przesiadkowych komunikacji publicznej.

Ważną sferą życia społecznego, oprócz edukacji, jest aktywność kulturalna. Badanie potrzeb lokalnych mieszkańców Śródmieścia, przeprowadzone za pomocą geoankiety przez Centrum Badań Metropolitalnych wykazało, iż respondenci bardzo cenią takie ośrodki jak: Centrum Kultury Zamek, Stary Rynek, Stary Browar. Oprócz tego dużą popularnością cieszyły

⁹⁶ ekwidystanty (izochrony dojścia) uzyskano z: Chmielewski 2002.

kina studyjne (Muza, Rialto, Charlie Monroe) i multipleksy oraz teatry. Większość wskazanych obiektów znajduje się w centrum obszaru rewitalizacji, a także jednostkowo na obszarze Jeżyc, Wildy i Łazarza. Największe problemy z dostępem do infrastruktury kulturalnej dotyczą wschodniej części obszaru, oddzielonej rzeką Wartą. Na obszarze Głównej brak instytucji kultury, najbliższa to Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego „Brama Poznania” oraz Filia nr 6 Biblioteki Raczyńskich przy ul. Tomickiego 14. Podobna sytuacja dotyczy zachodniej części badanego obszaru, gdzie znajduje się tylko Na Jeżycach główne instytucje kulturalne są zgromadzone w okolicach Rynku Jeżyckiego. Na Łazarzu swoją siedzibę ma Młodzieżowy Dom Kultury nr 3 oraz Klub Osiedlowy „Krąg”. Na obszarze Wildy są tylko trzy instytucje w postaci SPOT-u, Multikina oraz Młodzieżowego Domu Kultury nr 1. W najgorszej sytuacji jest Starołęka, na której brak kulturalnych instytucji, a odległość do najbliższych jest większa niż kilometr. Infrastrukturę kulturalną uzupełnia sieć obiektów kultu religijnego. Na terenie rewitalizacji znajduje się 31 kościołów (co stanowi 42,5% ogółu tych obiektów w mieście). W zakresie dostępu do kultury zaobserwowano duże nagromadzenie instytucji kulturalnych w historycznym centrum miasta.

W zakresie sportu i rekreacji na obszarze rewitalizacji zinwentaryzowano 28 ogólnodostępnych obiektów. Jako ekwidystantę przyjęto dystans 600 metrów, zapewniający dobry dostęp do tego typu infrastruktury. Obiekty sportowe położone na wschodnim brzegu Warty zapewniają bezpośredni pieszy dostęp do przestrzeni sportowej tylko mieszkańcom pobliskich osiedli. Obszar ten jest jednak dobrze skomunikowany, z trzech stron otaczają go linie tramwajowe. Dodatkowym atutem jest istniejący odcinek tzw. Wartostrady. Taka lokalizacja daje możliwość korzystania z infrastruktury także osobom mieszkającym nieco dalej. Dużym kompleksem sportowym jest obszar Golęcina, stanowiący enklawę sportową i rekreacyjną dla mieszkańców całego miasta. Infrastruktura jest tam zdegradowana, ale działania oddolne mieszkańców („Sportowy Golaj”) pokazują, że istnieje olbrzymie zainteresowanie poprawą atrakcyjności tego terenu. Pewnym problemem jest dostępność przestrzenna, bowiem od sąsiednich obszarów Jeżyc i Sołacza teren ten jest odcięty ulicą Niestachowską. Mieszkańcy południowo-zachodniej części obszaru mogą korzystać z infrastruktury w Parku Kasprowicza. Ważnym dla mieszkańców obiektem infrastruktury społecznej z zakresu usług sportu i rekreacji jest hala widowiskowo-sportowa „Arena”, która wymaga remontu i przystosowania do współczesnych wymagań funkcjonalnych. Istotne znaczenie głównie dla mieszkańców dzielnicy Wilda ma kompleks należący do Akademii Wychowania Fizycznego.

Problem z dostępem do infrastruktury sportowej może dotyczyć południowej części Wildy oraz wschodniego Łazarza. Dla mieszkańców z tych terenów szansą mogłyby być siłownie na powietrzu, lub udostępniona szkolna infrastruktura sportowa. Podobna sytuacja dotyczy północnego Górczyna oraz południowej części Jeżyc. Konieczne są działania naprawcze w południowej części obszaru rewitalizacji, głównie na stadionie im Edmunda Szyca, historycznie cennym obiekcie sportowym, Teren ten jest bardzo zdewastowany, o ograniczonej dostępności. Podobny problem zgłaszają mieszkańcy osiedla Główna, którzy mają do dyspozycji stadion „TS Polonia”, umieszczony na tyłach Szkoły Podstawowej nr 45. Dostęp do tego obiektu zapewnia jedynie ulica Harcerska.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się ponad 70% obiektów usług i ochrony zdrowia całego miasta. Obiekty ochrony zdrowia są zlokalizowane głównie w centralnej, południowej i zachodniej części obszaru. Do głównych obiektów zapewniających obsługę w tym zakresie

należą szpitale i zespoły opieki zdrowotnej. Najważniejsze deficyty analizowanych usług zdrowia to wymagający poprawy stan techniczny niektórych z wymienionych obiektów oraz brak miejsc parkingowych to. Utrudniony i ograniczony dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia mają mieszkańcy w obszarze Głównej i Starołęki. Pozostałe osiedla mają dostęp do przychodni, jak i do szpitali o różnej specjalności. Sieć publicznych jednostek opieki zdrowotnej uzupełniają prywatne praktyki lekarskie. Ważną kwestią w tym zakresie jest dostępność przestrzenna poszczególnych punktów opieki zdrowotnej. Nierówna nawierzchnia chodników, niedostosowane przystanki czy okoliczne przejścia dla pieszych mogą utrudniać korzystanie rodzicom z dziećmi, osobom z niepełnosprawnościami, czy też osobom starszym.

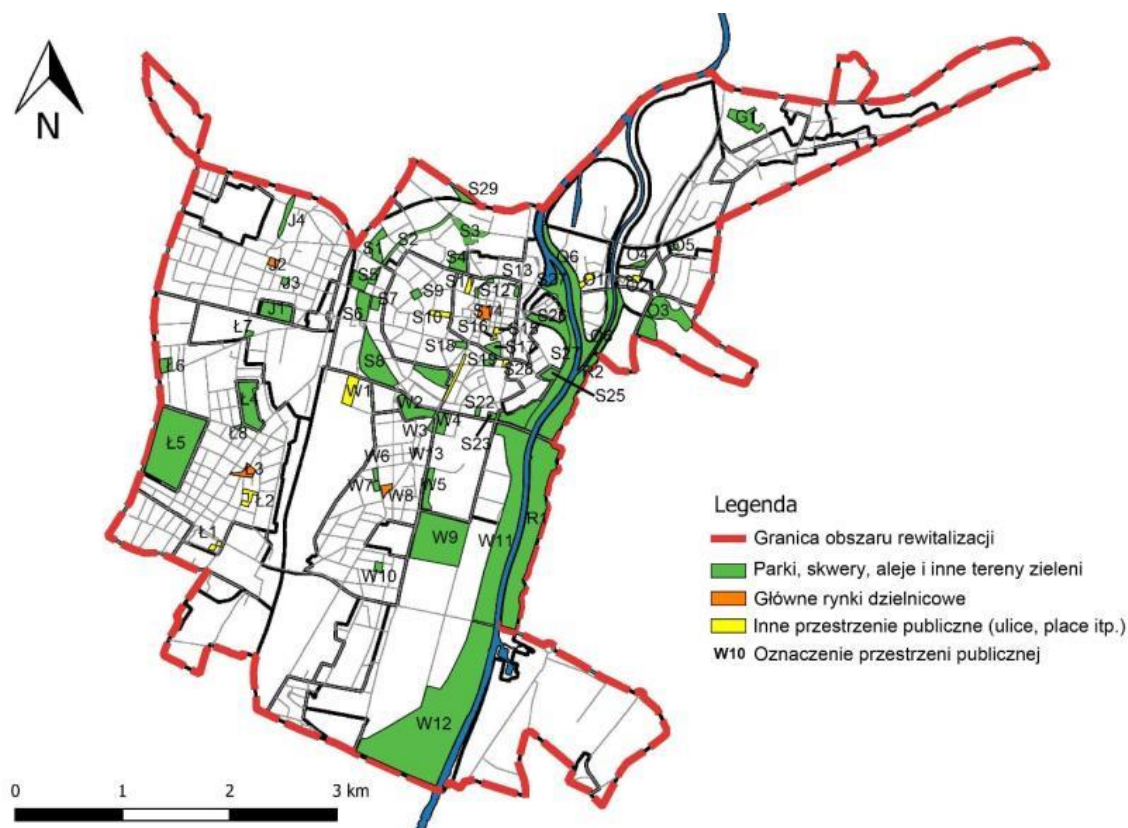
Obiekty opieki społecznej znajdują się wewnątrz I ramy komunikacyjnej oraz na Zawadach (patrz ryc. 3.4.3). To położenie powoduje, że mieszkańcy południowej i zachodniej części obszaru muszą pokonywać znaczne odległości, aby się do nich dostać. Istnieje więc potrzeba budowy lub modernizacji istniejących obiektów, które mogą zostać przekształcone na usługi opieki społecznej i ochrony zdrowia. Konieczne są działania na rzecz powstania takich ośrodków na obszarach wykazujących deficyty w tym zakresie.

Z powyższych analiz wynika, iż obszar rewitalizacji wykazuje pewne deficyty w zakresie infrastruktury społecznej. Choć liczba obiektów poszczególnych typów jest stosunkowo duża to w wielu przypadkach słaby stan techniczny budynków i budowli obniża jakość życia na tym terenie. Duży potencjał posiada obszar Golęcina, ale należy go gruntownie odnowić i połączyć komunikacyjnie z centrum miasta. Szansą dla Wildy w zakresie kultury może być obszar Wolnych Torów, z kolei dla Starołęki zagospodarowanie terenu przy rondzie Żegrze oraz dawnego portu rzeczno. Rekreacyjno-sportowy obszar na Ratajach jest częściowo odcięty od reszty miasta przez Wartę, stąd mieszkańcy lewobrzeżnej części obszaru rewitalizacji są ograniczeni w spełnianiu tam swoich potrzeb. W najgorszej sytuacji w zakresie dostępności do infrastruktury społecznej są mieszkańcy Głównej.

2.2.4.4. Jakość terenów publicznych

Na terenie obszarze rewitalizacji zostało zidentyfikowanych 63 przestrzeni publicznych (ryc. 2.37), których zasięg przestrzenny obsługi obejmuje prawie cały teren przeznaczony pod rewitalizację. Zidentyfikowane miejsca zlokalizowane na obszarze rewitalizacji Poznania są zasadniczo istotne dla poszczególnych dzielnic lub całego miasta i charakteryzują się warunkami sprzyjającymi kontaktom społecznym lub posiadają potencjał w tym zakresie. Każdą zidentyfikowaną przestrzeń publiczną przyporządkowano do jednej z trzech następujących kategorii: parki, skwery i inne tereny zieleni (np. Park Wilsona), główne rynki dzielnicowe (np. Rynek Wildecki), inne przestrzenie publiczne niebędące terenami zieleni (np. Plac Wolności).

Oznaczenia porządkowe zawierają informację, w granicach której dzielnicy znajduje się dana przestrzeń (np. W1 – na terenie dzielnicy Wilda).



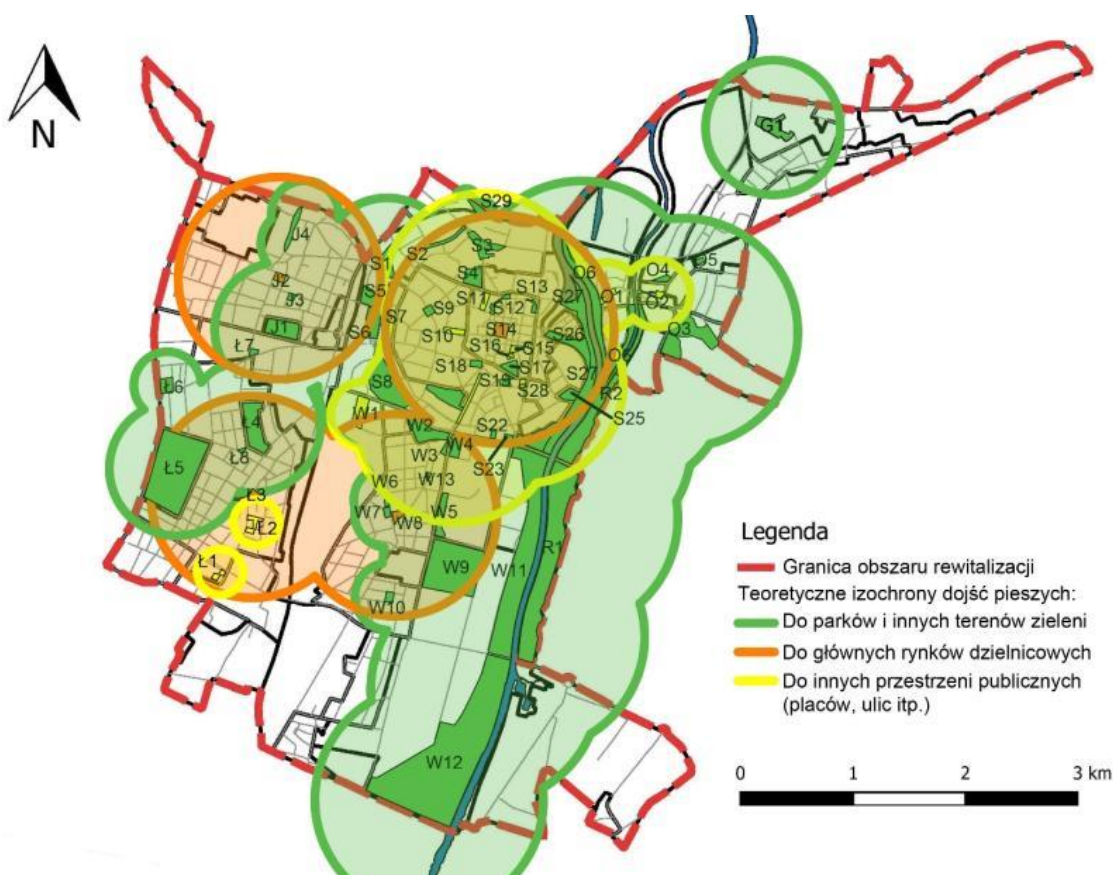
Rycina 2.37. Główne przestrzenie publiczne położone w granicach obszaru rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Należy zauważyć, że największe nagromadzenie przestrzeni publicznych w granicach obszaru rewitalizacji występuje w rejonie Starego Miasta, gdzie znajdują się liczne parki, skwery i place. Poza tym duże skupienie przestrzeni publicznych znajduje się wzdłuż Warty. Tworzą je tereny zieleni nadrzecznej, które wyróżniają się znacząco w strukturze funkcjonalno-przestrzennej nie tylko obszaru rewitalizacji, ale także całego miasta. Najmniejsza ilość przestrzeni publicznych, a właściwie ich brak w granicach obszaru rewitalizacji występuje w rejonach następujących obszarów: a) osiedle Główna, b) osiedle Górczyn, c) osiedle Starołęka, d) południowo-zachodnia i zachodnia część osiedla Wilda, e) południowo-wschodnia część osiedla Łazarz, f) północno-zachodnia część osiedla Jeżyce, g) północna część osiedla Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria. Pozostałe obszary są lepiej wyposażone w przestrzenie publiczne lub pozostają pod wpływem innych obszarów. Warto podkreślić, że rozmieszczenie przestrzeni publicznych na badanym obszarze związane jest z wieloma czynnikami. Pierwszym z nich jest położenie, z którym wiąże się m.in. występowanie strukturalnego klina zieleni wzdłuż Warty i przestrzeni publicznych w jego obrębie. Kolejnym czynnikiem są procesy urbanizacyjne, które ukształtowały tę część miasta. Warto choćby tutaj wskazać na rozwój terenów publicznych w łuku zieleni wzdłuż dawnych średniowiecznych murów miejskich. Jak się wydaje, do najważniejszych czynników decydujących o rozmieszczeniu przestrzeni publicznych zaliczają również współczesne przekształcenia zachodzące na obszarze rewitalizacji, które polegają m.in. na wypieraniu przestrzeni publicznych przez nowopowstającą zabudowę.

Na potrzeby analizy rozmieszczenia i dostępności przestrzeni publicznych na rozpatrywanym obszarze dla każdej zidentyfikowanej przestrzeni wyznaczano zasięg

oddziaływania pokrywający się z teoretyczną izochroną dojścia pieszego. Opierając się na sprawdzonych i powszechnie przyjętych w literaturze (np. Chmielewski 2001) standardach urbanistycznych ustalono następujące promienie dojścia: 1) do parków centralnych i dzielnicowych – 600 metrów, 2) do skwerów – 300 metrów, 3) do terenów nadrzecznych – 1000 metrów, 4) do głównych rynków śródmiejskich – 900 metrów, 5) do pozostałych i mniej znaczących przestrzeni – od 150 do 300 metrów. Wskazane odległości stanowią promienie zakreślonych wokół analizowanych przestrzeni okręgów, które należy interpretować jako teoretyczne zasięgi obsługi poszczególnych przestrzeni publicznych. Po nałożeniu na siebie wszystkich zasięgów otrzymano mapę (por. ryc. 2.38), na której widoczne stały się obszary położone poza strefami oddziaływania przestrzeni publicznych. Należy dodać, że analiza ma charakter teoretyczny i jedynie sygnalizuje występowanie problemów. Nie uwzględniono bowiem wszystkich barier ograniczających dostępność przestrzenną (np. szlaków komunikacyjnych). Stan faktyczny jest zatem gorszy niż wynika to z niniejszej analizy. Tak więc, w oparciu o rycinę 2.38, wskazać można obszary, gdzie poziom dostępności do przestrzeni publicznych nie spełnia powszechnie przyjętych norm. Niektóre jednostki funkcjonalno-przestrzenne na obszarze rewitalizacji, położone na ogół peryferyjnie, w całości lub w dużej części leżą poza strefą oddziaływania jakichkolwiek przestrzeni publicznych.



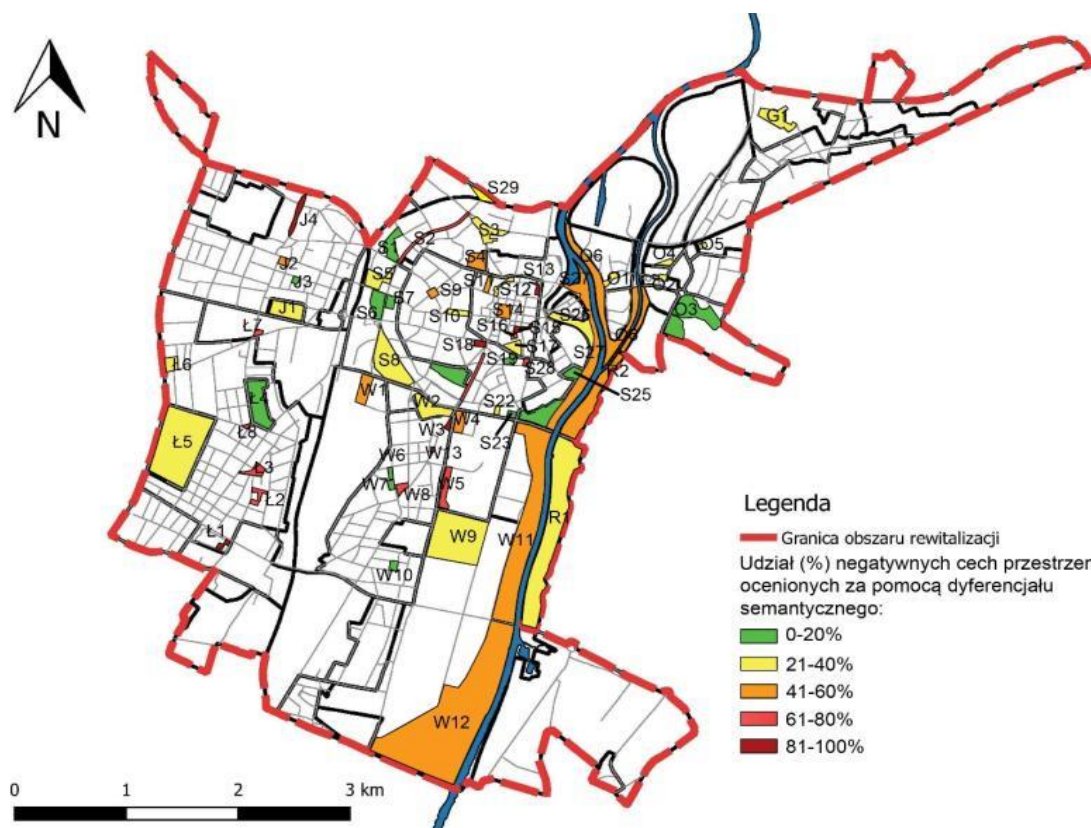
Rycina 2.38. Teoretyczne izochrony dojścia pieszego do głównych przestrzeni publicznych położonych w granicach obszaru rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

W trakcie wizji lokalnej na obszarze rewitalizacji przestrzenie publiczne zostały poddane analizie i ocenie przy użyciu metody dyferencjału semantycznego (*semantic*

differentia). Ocenie użytkowników (30 ankietowanych w wieku 18-45 lat) podlegały cechy jakościowe przestrzeni pogrupowane według 8 kategorii: 1) funkcjonalność, 2) praktyczność, 3) niezawodność, 4) trwałość, 5) bezpieczeństwo, 6) czytelność, 7) estetyczność oraz 8) wrażeniowość (Staszewska 2013). Opracowany na podstawie dyferencjału semantycznego wskaźnik jest wypadkową oceny przestrzeni pod względem podanych kategorii. Wskaźnik ten określa udział procentowy cech negatywnie ocenionych (tj. $\leq$ „0” w skali od „-2” do „+2”). Czym wyższa jego wartość, tym jakość danej przestrzeni jest gorsza. Kartograficzną ilustrację oceny jakościowej przestrzeni publicznych przy użyciu analizowanego wskaźnika stanowi rycina numer 2.39.

Warto zauważyć, że najlepiej ocenione przestrzenie publiczne na rozpatrywanym obszarze (mające mniej niż 20% negatywnych cech) to tereny zieleni leżące w większości w rejonie Starego Miasta (np. Park Dąbrowskiego). Jednocześnie należy odnotować, że na obszarze Starego Miasta występują również przestrzenie, które zostały ocenione najgorzej (mające ponad 80% negatywnych cech jakościowych). Pod względem jakości przestrzeni publicznych centrum Poznania jest pełne skrajności. Ocenione negatywnie (pod względem ponad 60% cech) zostały także niektóre przestrzenie na osiedlach Wilda (np. Rynek Wildecki), Łazarz (np. Rynek Łazarski) oraz Jeżyce (np. skwery w rejonie ulicy Kościelnej). Średnimi wartościami wskaźnika jakości (pomiędzy 20% a 60%) cechuje się największa część przestrzeni publicznych. Są to głównie rynki śródmiejskie (w tym m.in. Stary Rynek), niektóre parki (np. Park Maciejewskiego), skwery (np. Plac Kazimierza Nowakowskiego), a także place (np. Plac Wolności). Na uwagę spośród nich zasługuje jednak ciąg terenów zieleni wzdłuż Warty. Mimo licznych problemów, nadrzeczne przestrzenie publiczne nie zostały ocenione najgorzej. Są rekompensowane dużym potencjałem rekreacyjnym i społecznym oraz walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi.



Rycina 2.39. Ocena cech jakościowych przestrzeni publicznych za pomocą dyferencjału semantycznego – udział cech ocenionych negatywnie.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Oceny jakościowe poszczególnych przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji wykonane za pomocą dyferencjału semantycznego są zróżnicowane, a każda przestrzeń publiczna powinna zostać potraktowana indywidualnie, tak jak zostało to zrobione w załączniku do opracowania. Niemniej jednak można wskazać pewne problemy i potencjały, które są wspólne dla wielu przestrzeni publicznych. Do najczęstszych i zarazem najpoważniejszych problemów należy m.in.: uciążliwość ruchu samochodowego i parkingów w otoczeniu przestrzeni publicznych, zły stan wyposażenia, brak przestrzeni społecznych (dostępnych m.in. dla rodzin z dziećmi, osób starszych i osób niepełnosprawnych) lub niewłaściwa ich aranżacja, brzydkie sąsiedztwo, brak komfortowych warunków do wypoczynku i rekreacji (np. brak miejsc do siedzenia), a także niedostosowanie przestrzeni do potrzeb użytkowników (np. brak urządzeń do sportu i rekreacji). Na ogół można stwierdzić, że głównym problemem jest zła jakość przestrzeni publicznych, która wynika z niewystarczającego oraz niepoprawnego technicznie wyposażenia lub też niewłaściwego urządzenia przestrzeni pod względem warunków do kontaktów społecznych. Z kolei najczęstszymi potencjałami, które stanowią pozytywne strony analizowanych przestrzeni publicznych, są m.in.: walory estetyczne i kompozycyjne, walory kulturowo-historyczne (np. miejsc znanych i charakterystycznych, z którymi mieszkańcy się utożsamiają), a także duża aktywność społeczna, atrakcyjne położenie oraz inne zalety o indywidualnym charakterze. Warto dodać, że w przypadku wielu przestrzeni (o ile nie w przypadku większości), można mówić o bardzo dużym potencjale w zakresie wprowadzenia nowych elementów, rozwiązań przestrzennych itp. w celu rewitalizacji danej przestrzeni publicznej

(np. poprawy jakości wyposażenia, przekształcenia funkcjonalno-przestrzennego i aktywizacji społecznej).

Podsumowując należy uznać, że większość przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji cechuje średnia lub zła jakość. Co więcej, na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów można wskazać główne kierunki działań w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych badanego obszaru. Istotne jest przede wszystkim podniesienie walorów przestrzeni miejskiej. Może zostać to osiągnięte m.in. poprzez:

- kontrolę stanu technicznego historycznej zabudowy oraz zapobieganie jej degradacji;
- dbałość o estetykę pierzei rynków i ciągów pieszych zarówno poprzez remonty zabytkowych budynków, jak i wprowadzanie nowej zabudowy nawiązującej do historycznej tkanki miejskiej;
- doposażenie istniejących przestrzeni publicznych (wprowadzanie zieleni, małej architektury oraz obiektów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku);
- jednorodną formę zagospodarowania o najwyższej jakości dla wszystkich elementów systemu przestrzeni publicznych;

Bardzo ważne z punktu widzenia organizacji przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji jest stworzenie jak najlepszych warunków do wprowadzania nowych obszarów przeznaczonych dla ruchu pieszego oraz pieszo-rowerowego. Warto dodać, że tego typu działania sprzyjają różnego rodzaju inicjatywom kulturalnym, społecznym i gospodarczym. Działania w tym zakresie powinny polegać m.in. na reorganizacji parkowania przy ulicach, co bezpośrednio wpłynie na poszerzenie przestrzeni dla pieszych. Kolejnym ważnym kierunkiem jest zintensyfikowanie działań informacyjnych i promocyjnych, np. poprzez popularyzowanie miejsc najbardziej atrakcyjnych, ale również miejsc zapomnianych i niedocenianych.

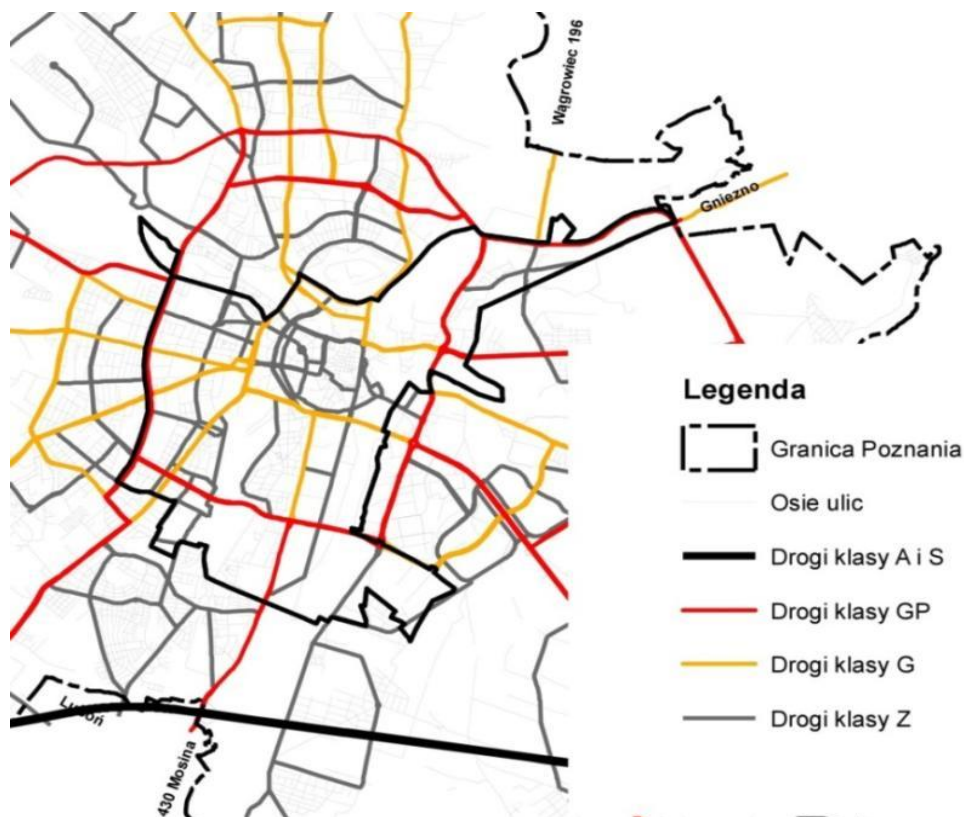
Do najważniejszych terenów położonych na obszarze rewitalizacji, które mają bardzo duży potencjał w zakresie rozwijania przestrzeni publicznych, należą niewątpliwie tereny nadrzeczne. Wskazane jest tworzenie w ich rejonie ciągów pieszych oraz rowerowych, wprowadzanie infrastruktury rekreacyjnej, nadwodnej i towarzyszącej, porządkowanie oraz zagospodarowywanie terenów zaniedbanych, a ponadto – wszelkiego typu inne działania mające na celu rozwinięcie funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej oraz wzmocnienie potencjału tych terenów jako przestrzeni publicznych.

2.2.4.5. Obsługa komunikacyjna

Sieć drogowa – podsystem transportu indywidualnego oraz polityka parkingowa

Obszar rewitalizacji obejmuje tereny, na których występuje duże zagęszczenie wielu funkcji (np. usługowej, mieszkaniowej i edukacyjnej), stanowiących „generatory ruchu”. Można stwierdzić, że struktura funkcjonalno-przestrzenna tego obszaru jest w pewien sposób podporządkowana funkcji transportowej, a przestrzenie publiczne służą tu głównie przemieszczaniu się. Oczywiście dotyczy to w największej mierze ruchu pieszego i ruchu rowerowego, jednakże nie należy zapominać o ruchu samochodowym „wprowadzanym” do centrum miasta za pośrednictwem układu drogowego, którego najważniejszymi elementami na obszarze rewitalizacji są dwie ramy komunikacyjne: I rama (droga klasy głównej stanowiąca obwodnicę ścisłego centrum miasta) oraz II rama (droga główna o ruchu przyspieszonym stanowiąca obwodnicę śródmieścia). Ramy komunikacyjne są połączone z resztą miasta za pomocą kilku promieniście rozchodzących się dróg głównych. Układ ten

uzupełniają drogi o znaczeniu dzielnicowym (ulice zbiorcze). W układzie uzupełniającym ważną rolę odgrywa tzw. ring Stübgena złożony z dróg klasy zbiorczej, znajdujący się wewnątrz I ramy komunikacyjnej. Układ dróg kołowych w rejonie obszaru rewitalizacji przedstawiono na rycinie numer 2.40.

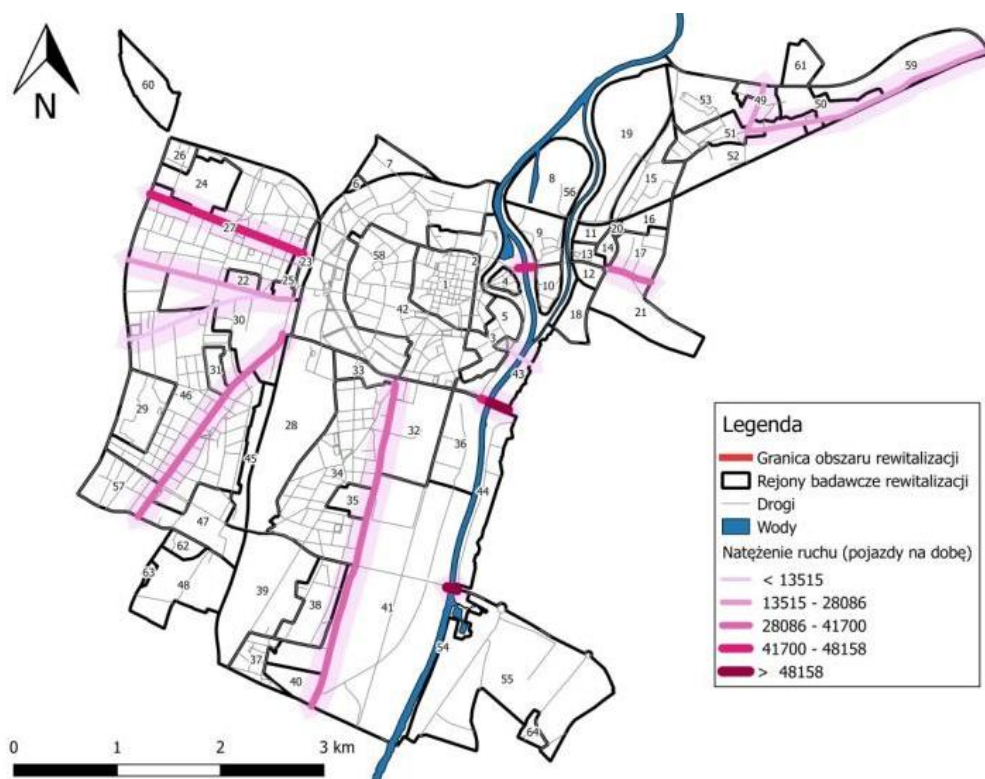


Rycina 2.40. Aktualny układ infrastruktury drogowej w Poznaniu.

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania (2014),

Centrum i śródmieście Poznania są celem podróży nie tylko dla mieszkańców miasta i całej aglomeracji, ale także przyjezdnych i turystów. Według danych zawartych w *Planie Transportowym Aglomeracji Poznańskiej* z 2013 roku do centrum Poznania w porannych godzinach szczytu wjeżdża nawet do 250 tys. samochodów osobowych. Dane dotyczące potoków ruchu skierowanych w stronę centrum miasta, które prezentuje rycina 2.41. Największe natężenie ruchu pojazdów (powyżej 40 tys. na dobę) cechuje wschodnią część obszaru rewitalizacji (mosty Bolesława Chrobrego, Królowej Jadwigi i Przemysła I oraz ulice Estkowskiego, Bolesława Krzywoustego i Hetmańską), a nieco mniejsze – część zachodnią (ulice Dąbrowskiego, Grunwaldzką, Bukowską i Głogowską).

Pomimo coraz lepszych warunków do podróży środkami komunikacji zbiorowej duża część osób podróżująca w rejon obszaru rewitalizacji nadal wybiera samochód jako środek transportu. Uciążliwość związana z presją motoryzacyjną na badanym obszarze jest tym samym bardzo duża. Do katalogu problemów wynikających ze wzmożonego ruchu na terenach śródmiejskich Poznania należą m.in. nadmierny hałas, ponadnormatywna emisja CO₂ oraz pyłów PM₁₀ i PM_{2.5}, a także ciągła potrzeba zwiększania powierzchni parkingów i innych terenów komunikacyjnych.



Rycina 2.41. Natężenie ruchu pojazdów w dobie dla wybranych ulic i punktów w obszarze rewitalizacji w 2013 roku.

Źródło: *Analiza i ocena uwarunkowań...*, UAM, 2017

Warto zaznaczyć, że w Poznaniu funkcjonuje strefa płatnego parkowania położona w całości w granicach obszaru rewitalizacji, obejmująca tereny Starego Miasta, Jeźyc i część Łazarza. Zgodnie z informacjami zawartymi w *Zintegrowanym Programie Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030* (2013) liczba miejsc postojowych w całej strefie w roku 2012 wynosiła ponad 9,2 tys.

Mając na uwadze duże natężenie ruchu samochodowego na badanym obszarze należy uznać, że obecna liczba parkingów jest niewystarczająca. Do istotnych problemów w zakresie parkowania na obszarze rewitalizacji zaliczają się również: obniżenie bezpieczeństwa związane z parkowaniem przy ruchliwych drogach i w obrębie przestrzeni publicznych, niedostatek parkingów *Park&Ride* (*zaparkuj i jedź transportem miejskim*) oraz problemy z parkowaniem pojazdów o dużych gabarytach.

Nie ulega wątpliwości, że najpoważniejszym problemem w sferze transportu indywidualnego na obszarze rewitalizacji, generującym inne trudności (w tym parkingowe), pozostaje duże natężenie ruchu samochodowego. Co ważne, Miasto Poznań podejmuje liczne działania w celu eliminacji lub złagodzenia problemów komunikacyjnych. Działania te polegają m.in. na: reorganizacji parkowania w pasach drogowych, limitowaniu miejsc postojowych oraz rozwoju parkingów buforowych. Kierunki tych i innych działań zostały zapisane w dokumentach strategicznych dotyczących kwestii obsługi komunikacyjnej⁹⁷.

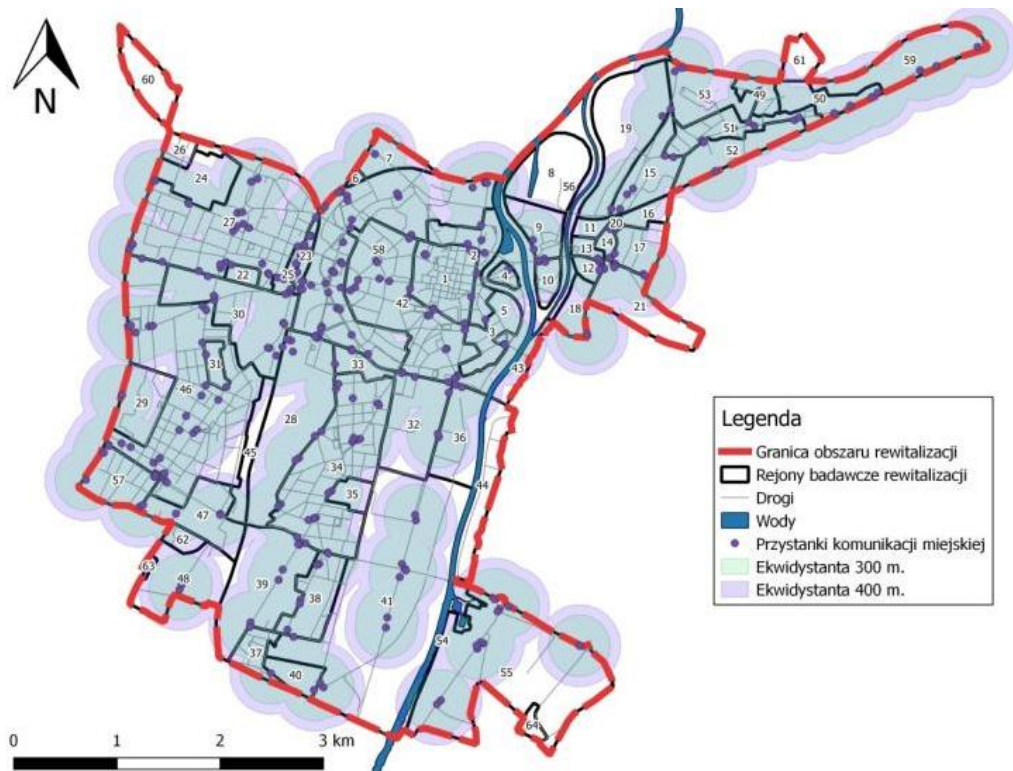
⁹⁷ Między innymi w: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania* (2014), *Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej* (2011), *Planie Zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego dla Miasta Poznania na lata 2014-2025*, *Zintegrowanym Programie Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030* (2013).

Wobec wciąż narastających problemów związanych z transportem indywidualnym i parkowaniem na obszarze rewitalizacji wskazana jest kontynuacja dotychczasowych działań, a także podjęcie szeregu nowych mających na celu zmniejszenie ruchu samochodowego w centralnej części miasta. Do najważniejszych pożądanych działań w tym zakresie należą m.in.:

- wdrażanie nowoczesnych rozwiązań z zakresu sterowania ruchem, w tym np. Systemu ITS Poznań;
- dążenie do zapewnienia płynności ruchu na drogach tworzących ramy komunikacyjne;
- tworzenie stref ruchu uspokojonego;
- kontynuacja polityki płatnego parkowania;
- wdrażanie rozwiązań z zakresu parkingów w systemie *Park&Ride*;
- eliminacja problemu parkowania i obsługi przyległych terenów wzdłuż dróg głównych.

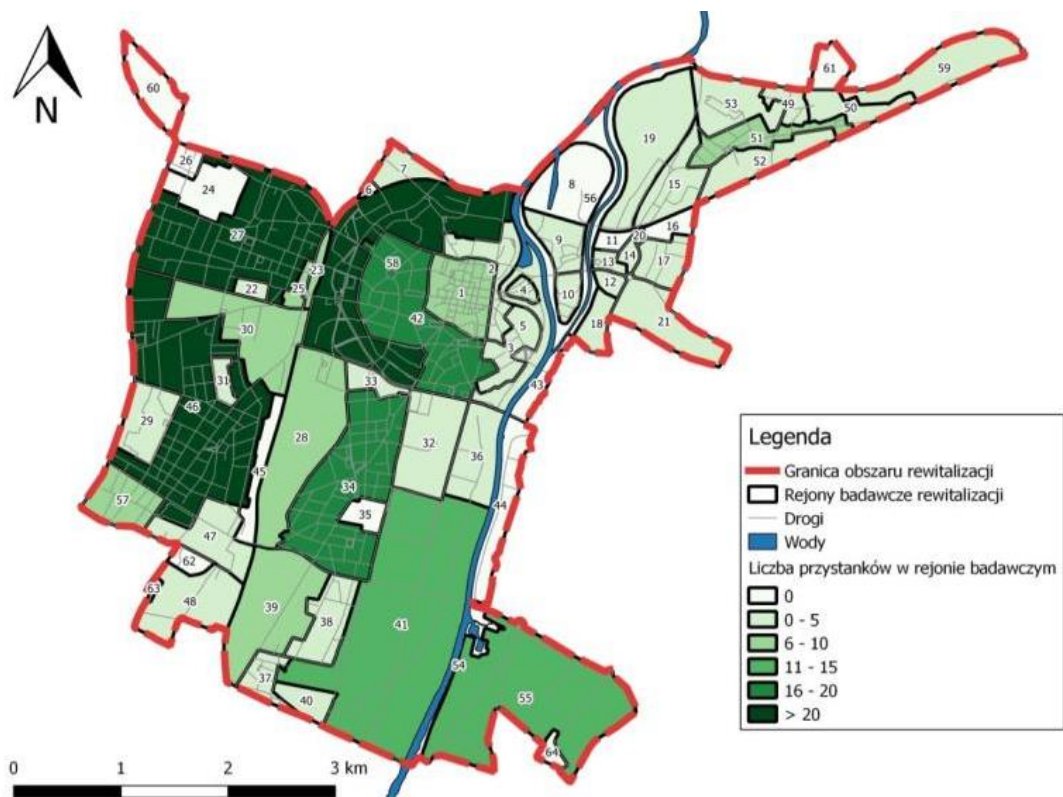
Sieć komunikacji publicznej – podsystem transportu zbiorowego

Na obszarze rewitalizacji bardzo dobrze rozwinięta jest sieć zbiorowego transportu publicznego. Składa się na nią sieć połączeń tramwajowych jako podstawa podsystemu oraz sieć połączeń autobusowych jako jej uzupełnienie. W zakresie dostępności do publicznego transportu zbiorowego w obszarze rewitalizacji praktycznie nie można wyróżnić obszarów całkowicie jej pozbawionych. Różnice zachodzą natomiast w kwestii jakości dostępu do komunikacji zbiorowej oraz innych aspektach związanych z jej funkcjonowaniem. Jedynymi obszarami znajdującymi się poza wyznaczonymi „butorami dojeżdża” są niektóre przestrzenie w obrębie dzielnicy Wilda, Starołęka oraz Główna. Zachodzi zatem silna potrzeba rozbudowy sieci tramwajowej lub wytyczenie nowych tras autobusowych w szczególności dla terenów mieszkaniowych znajdujących się poza wyznaczonymi butorami dojeżdża. Jednocześnie należy zwrócić szczególną uwagę na warunki przesiadki pomiędzy różnymi formami transportu zbiorowego w omawianych obszarach oraz na kwestię znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie granic obszaru rewitalizacji, terenów o funkcji mieszkaniowej. Nie znajdują się one co prawda w granicach opracowaniami jednakże nie można całkowicie pominąć ich roli w kształtowaniu potrzeb transportowych planując dalszy rozwój sieci transportu zbiorowego lub jej modernizację. Wyniki analizy związane z fizyczną dostępnością do przystanków komunikacji zbiorowej prezentuje rycina 2.42.



Rycina 2.42. Ekwidystanty (bufory) dojścia pieszego do przystanków komunikacji zbiorowej w obszarze rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017



Rycina 2.43. Przystanki autobusowe w obszarze rewitalizacji według obszarów badawczych

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Największą liczbą przystanków (powyżej 20) cechują się obszary Jeżyc, Łazarza oraz zachodniej części śródmieścia, najmniejszą z kolei obszary „peryferyjne”, czyli dzielnice Główna, Starołęka, Śródka oraz Górczyn. Po raz kolejny podkreśla to wcześniej wspomnianą silną potrzebę rozbudowy oraz integracji komunikacji zbiorowej w tych obszarach.

Oceniając fizyczną dostępność poszczególnych terenów do komunikacji zbiorowej w Poznaniu należy stwierdzić, że większość z wymienionych obszarów charakteryzuje się wystarczającą osiągalnością komunikacji publicznej, jednakże na różnym poziomie. Poziom ten jest warunkowany wcześniej wspomnianymi barierami przestrzennymi lub innymi czynnikami utrudniającymi dotarcie do środków komunikacji publicznej. Należy również pamiętać, że w czasie podróży komunikacją miejską często zachodzi potrzeba zmiany jej formy (np. z autobusu na tramwaj) lub zmiany kierunku przemieszczania się, czyli danej linii tramwajowej lub autobusowej, zależnie od celu podróży. Do kwestii poziomu dostępności trzeba zatem podchodzić możliwie indywidualnie, rozpatrując dostępność na poziomie pojedynczych przystanków lub węzłów przesiadkowych.

Na podstawie powyższych analiz można wysnuć wniosek, że najgorszymi warunkami przesiadki oraz największym zagęszczeniem barier przestrzennych cechują się niestety węzły przesiadkowe znajdujące się w obszarze rewitalizacji. Są to w szczególności węzły takie jak: Most Teatralny, Rondo Kaponiera, Dworzec Zachodni, Dworzec Główny, Most Dworcowy, Rondo Śródka, Rondo Starołęka oraz przystanki w ciągu ulicy Dąbrowskiego. Uzyskane wyniki są zaskakujące w szczególności dla nowych obiektów węzłowych takich jak Rondo Kaponiera, czy Dworzec Główny. Najczęstszą przyczyną takiej sytuacji jest brak projektowania węzłów przesiadkowych jako całości (możliwie skupionych na jednym przystanku - układ „drzwi w drzwi”), a jedynie umieszczanie przystanków danego środka transportu w bliskim sąsiedztwie, czasami tylko powiązanych ujednoliconą infrastrukturą (dobrym przykładem takiej sytuacji jest obecny układ przystanku Most Teatralny na różnych poziomach).

Kolejnym problemem dotyczącym zarówno węzłów przesiadkowych jak i pojedynczych przystanków jest niewystarczająco rozwinięty system jednolitej informacji pasażerskiej z uwzględnieniem różnych form transportu zbiorowego (informacja powiązana dla wszystkich przystanków wchodzących w skład węzła przesiadkowego) oraz możliwości przesiadki pomiędzy nimi (przykładem może być brak powiązania systemu informacji pasażerskiej pomiędzy poziomami Ronda Kaponiera, Mostu Teatralnego lub w obrębie głównego dworca kolejowego w Poznaniu).

Osobną kwestią pozostaje także natężenie występowania barier przestrzennych w węzłach przesiadkowych, szczególnie uciążliwych dla osób z niepełnosprawnościami. Kwestia przystosowania przystanków komunikacji miejskiej dla potrzeb niepełnosprawnych, głównie w ścisłym centrum obszaru rewitalizacji również budzi wątpliwości i powinna być poprawiona z zachowaniem zasad projektowania uniwersalnego. Działania takie należy podejmować przy jednoczesnej modernizacji taboru komunikacji publicznej, zwłaszcza tramwajowej oraz projektowaniu przystanków typu wiedeńskiego w obrębie stref uspokojonego ruchu.

Bardzo ważnym elementem mającym wpływ na poprawę jakości obsługi komunikacyjnej zarówno dla podsystemu transportu zbiorowego jak i indywidualnego jest także integracja pomiędzy komunikacją miejską Poznania, a regionalną komunikacją kolejową. Trzeba pamiętać, że obecnie coraz większy potencjał o charakterze terenów „sypialnych” dla miasta posiada strefa podmiejska obejmująca sąsiadujące z Poznaniem

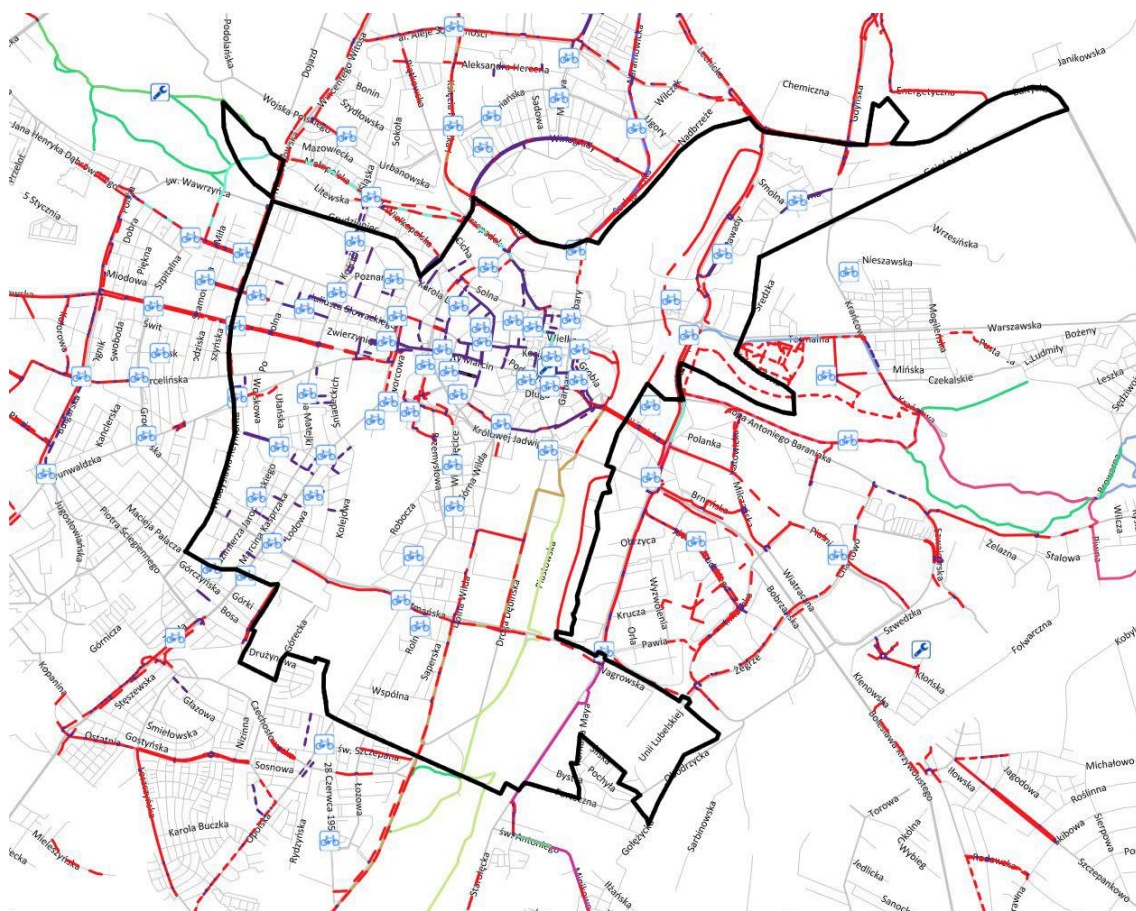
gminy. Należy, zatem realizować w przyszłości działania mające na celu zintegrowanie podsystemu transportu zbiorowego w mieście z podsystemem transportu zbiorowego w Aglomeracji Poznańskiej (Kolej Aglomeracyjna) oraz transportem indywidualnym (samochodowym) za sprawą sieci multimodalnych węzłów przesiadkowych (wyposażonych w parkingi typu *Park&Ride*). Duży potencjał w tym zakresie posiadają poznańskie miejskie dworce kolejowe mogące pełnić taką rolę po odpowiedniej adaptacji.

Sieć komunikacji rowerowej – ruch rowerowy

Coraz większą rolę w Poznaniu zaczyna odgrywać podsystem komunikacji rowerowej. Można go podzielić na: indywidualny ruch rowerowy oraz „rower miejski” stanowiący formę indywidualnego transportu publicznego. Warto zauważyć, iż rower jest najszybszym środkiem transportu w centrum dużego miasta. Rower miejski ma też duży potencjał dla integracji kilku publicznych form transportu.

Łączna długość liniowej infrastruktury rowerowej w Poznaniu – w skład której wchodzi m.in. drogi rowerowe, pieszo-rowerowe, kontraruchy, kontrapasy i pasy rowerowe – wynosi ponad 370 km⁹⁸. Duża ich część znajduje się na obszarze rewitalizacji, w tym na terenie Starego Miasta, gdzie krzyżują się dwie międzynarodowe drogi rowerowe sieci EuroVelo. Warto odnotować, iż ścieżki rowerowe w Poznaniu są połączone tzw. Pierścieniem Rowerowym, tworzącym ring otaczający centralną część miasta. Co więcej, w rejonie południowo-zachodniego brzegu Jeziora Maltańskiego mieści się tzw. Poznański Węzeł Rowerowy, w którym zbiegają się wszystkie turystyczne szlaki rowerowe w mieście. Węzeł ten stanowi element Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych. Infrastrukturę rowerową przebiegającą przez obszar rewitalizacji prezentuje rycina 2.44. Na miejską infrastrukturę rowerową składają się także stacje Poznańskiego Roweru Miejskiego, którego operatorem jest firma Nextbike. Ich lokalizację na obszarze rewitalizacji przedstawia rycina numer 2.45.

⁹⁸ Wg „Raportu z inwentaryzacji infrastruktury rowerowej na terenie miasta Poznania” 2017 r.



Infrastruktura rowerowa

Infrastruktura liniowa w jezdni

- pas rowerowy
- kontrapasy rowerowe
- kontraruch rowerowy
- przejazdy
- bus pas z dop. ruchem rowerowym

Infrastruktura liniowa poza jezdnią

- drogi dla rowerów
- drogi dla rowerów i pieszych
- chodnik z dop. ruchem rowerowym

Infrastruktura liniowa pozostała

- szlaki rowerowe
-
-
-
-
- nieformalne trasy rowerowe

Infrastruktura punktowa

- stacje Poznańskiego Roweru Miejskiego
- stacje naprawcze

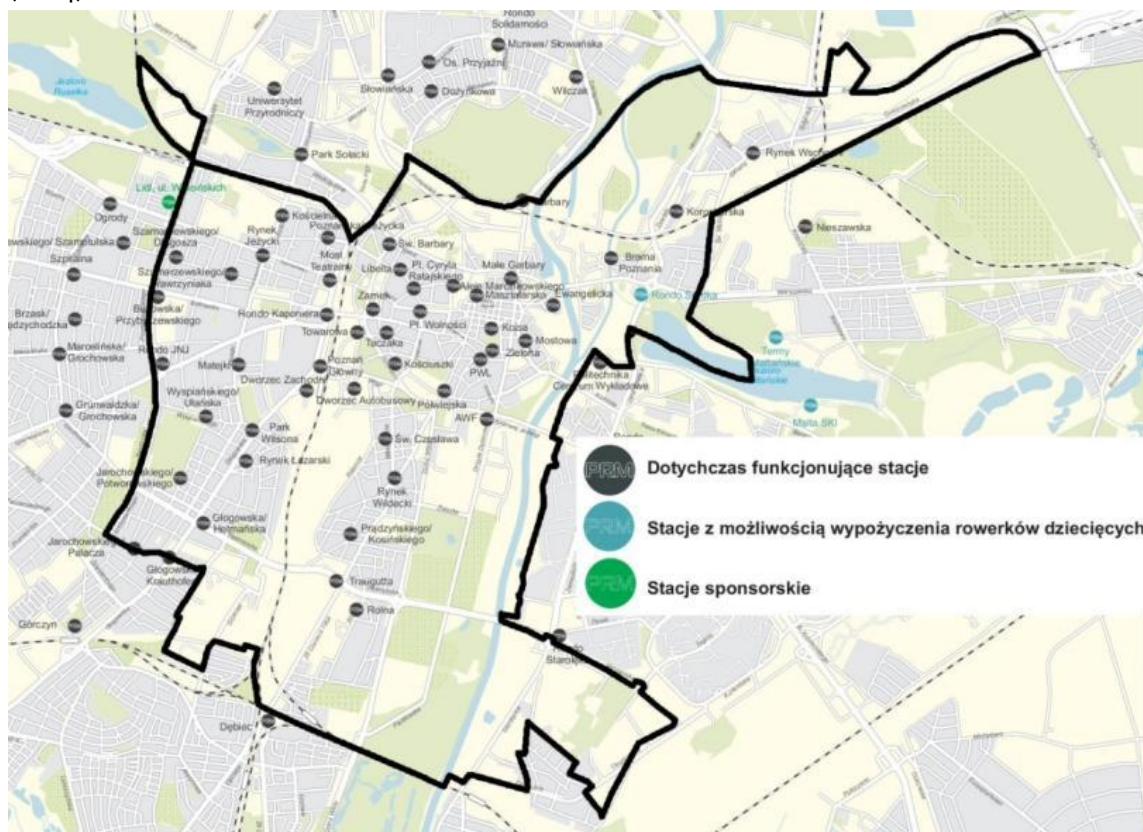
Rycina 2.44. Infrastruktura rowerowa w Poznaniu.

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania (2014).

Sieć ścieżek rowerowych na obszarze rewitalizacji cechuje się niestety brakiem spójności, rozczłonkowaniem, występowaniem licznych barier dla rowerzystów oraz niską jakością techniczną. Częstym problemem jest również lokalizacja stacji dokujących roweru miejskiego niedostosowana do położenia miejsc skupiających i generujących ruch rowerowy.

Miasto Poznań podejmuje różne działania w celu popularyzacji transportu rowerowego oraz ułatwienia rowerzystom poruszania się w mieście. Do działań tych należą m.in.: wyznaczanie kontra-pasów rowerowych, rozbudowa sieci ścieżek i wypożyczalni

rowerowych oraz wprowadzanie strefy ograniczonej prędkości do 30 km/h, w obrębie której na wielu ulicach jednokierunkowych dopuszcza się dwukierunkowy ruch rowerowy. Ważna jest kontynuacja wymienionych powyżej działań, a także podejmowanie nowych, zgodnych z miejską polityką rozwoju ruchu rowerowego. Główne kierunki w tym zakresie są zawarte w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania* (2014).



Rycina 2.45. Lokalizacja stacji Poznańskiego Roweru Miejskiego w 2017 roku.

Źródło: Zarząd Transportu Miejskiego (<http://www.ztm.poznan.pl/komunikacja/rowery/poznanski-rower-miejski prn/>).

2.2.4.6. Potencjały i problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
• nieodpowiednia ilość planów miejscowych o charakterze ochronnym i inwestycyjnym - ryzyko ekspansji zabudowy niepasującej do istniejącej struktury, utrata zwartości tkanki miejskiej, • brak ładu przestrzennego w kwartałach zabudowy historycznego układu urbanistycznego, • zawłaszczanie przestrzeni publicznych, • nieczytelne strefowanie w strukturze miasta, • niewystarczająca ilość powiązań komunikacyjnych (ulic i przejść pieszych, między poszczególnymi zespołami urbanistycznymi)	• zachowany historyczny układ urbanistyczny miasta, w tym główne elementy kompozycji: place, przebieg ulic, historyczne budynki tworzące zwarte pierzeje, dominanty, ochrona konserwatorska, • wyróżniające się w planie miasta place (Stary Rynek, rynki dzielnicowe i pozostałe place) – miejsca integrujące mieszkańców i rozpoznawalny punkt dla turystów, • zachowane założenia urbanistyczne historyczne zabudowy i zieleni, • zachowane budynki o wartości zabytkowej i historycznej wpływające pozytywnie na

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
i architektonicznymi w mieście), • zabudowa plombowa w zwartych pierzejach ulic lokalizowana bez nawiązania do linii zabudowy ulicy, • nieczytelne powiązania obiektów i zespołów zabudowy o istotnym znaczeniu dla przestrzeni i tożsamości miasta, • niewłaściwe wyeksponowanie w panoramie miasta obiektów zabytkowych i dominanty w świetle dziennym i nocą oraz wyznaczonych punktów widokowych, • niepełna funkcjonalności placów oraz podkreślenia walorów ich ścian architektonicznych wpływających na czytelność wnętrza oraz niska jakość zieleni, • obniżenie jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznej miasta oraz obniżenie jakości zamieszkiwania i wartości mieszkań przy placach i uliczkach • niewystarczająca ilość elementów małej architektury w przestrzeniach publicznych lub ich niefunkcjonalne usytuowanie (np. ławki na placu), • istniejąca zabudowa wielorodzinna nie pasująca do skali miasta (parametry, forma, intensywność zabudowy) • niepełne funkcjonalne zagospodarowanie osiedli wielorodzinnych, • mała ilość przestrzeni społecznych i terenów urządzonej zieleni w osiedlach wielorodzinnych • zły stan techniczny dróg i ulic, • nie wpisujące się w charakter sąsiadującej zabudowy obiekty handlu wielkopowierzchniowego (wysokość, architektura, materiały) oraz problematyczna ich lokalizacja przy głównych ulicach miasta, • niewłaściwe wykorzystanie budynków zabytkowych o wartości historycznej, • uciążliwość ruchu samochodowego i parkingów w otoczeniu przestrzeni publicznych, • niedobór przestrzeni społecznych lub niewłaściwa ich aranżacja, • niedobór komfortowych warunków do wypoczynku i rekreacji (np. brak miejsc do siedzenia),	jakość przestrzeni, • atrakcyjne punkty w przestrzeni miasta do obserwacji panoram, zachowane osie widokowe, formy zieleni miejskiej, • zachowane naturalne elementy krajobrazu takie jak: tereny zieleni miejskiej (nieurządzonej), kępy drzew, rzeka, ciek i zbiorniki wodne w mieście, stanowiące nieodłączną część struktury przestrzennej tej części miasta, • bogaty zasób zieleni miejskiej o różnej formie (zielen cmentarzy, parku), • budynki tworzące ściany placów i uliczek w strefie śródmiejskiej o dość ujednoliconej formie, • istniejące obiekty kubaturowe oraz plenerowe sportu i rekreacji, • tereny wolne od zainwestowania w centrum miasta – oferta pod funkcjonalną przestrzeń usługową, dostosowaną parametrami do skali miasta, • walory estetyczne i kompozycyjne, walory kulturowo-historyczne przestrzeni publicznych (np. miejsc znanych i charakterystycznych, z którymi mieszkańcy się utożsamiają), • duża aktywność społeczna dla poprawy jakości podwórek, • korzystny układ drogowy – ramy komunikacyjne, pozwalający na rozwój stref „ruchu uspokojonego” w centrum miasta oraz integracje pomiędzy środkami transportu indywidualnego oraz zbiorowego, • dobrze rozwinięta infrastruktura dworcowa – kolejowe dworce miejskie umożliwiające integrację pomiędzy podsystemami transportowymi w skali aglomeracji, • współpraca administracyjno-instytucjonalna na poziomie Aglomeracji (Stowarzyszenie Metropolii Poznań) umożliwiające zawarcie porozumień w zakresie wspólnej organizacji transportu zbiorowego, • dobrze rozwinięta sieć połączeń tramwajowych i autobusowych na terenie miasta.

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
• niedostosowanie przestrzeni do potrzeb użytkowników (np. brak urządzeń do sportu i rekreacji) • niska jakość przestrzeni publicznych, która wynika z niewystarczającego oraz niepoprawnego technicznie wyposażenia lub też niewłaściwego urządzenia przestrzeni pod względem warunków do kontaktów społecznych. • nieodpowiednia dbałość o estetykę pierzei rynków i ciągów pieszych zarówno poprzez remonty zabytkowych budynków, jak i wprowadzanie nowej zabudowy nawiązującej do historycznej tkanki miejskiej; • wymagający uzupełnień stan doposażenia istniejących przestrzeni publicznych (zieleni, małej architektury oraz obiektów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku); • wymagająca poprawy forma zagospodarowania o najwyższej jakości dla wszystkich elementów systemu przestrzeni publicznych; • niewystarczająca ilość i jakość rozwiązań komunikacyjnych w zakresie transportu zbiorowego na terenie aglomeracji – kolej dojazdowa (konsekwencja w postaci dużego ruchu samochodowego), miejscowo występowanie obszarów pozbawionych dostępu do komunikacji tramwajowej lub z bardzo ograniczoną dostępnością do komunikacji miejskiej, • duże obciążenie infrastruktury drogowej i parkingowej – duże natężenie ruchu pojazdów w centrum (rola Poznania jako centrum obszaru metropolitalnego), • wymagająca zmian integracja w organizacji i zarządzaniu transportem zbiorowym na poziomie Aglomeracji, • miejscowo złe warunki przesiadki pomiędzy formami transportu zbiorowego – bariery przestrzenne, niedostosowanie rozwiązań, zły stan infrastruktury transportowej, • miejscowo zły stan techniczny torowisk oraz infrastruktury tramwajowej, • wymagający uzupełnienia system infrastruktury rowerowej, • niedostosowanie rozmieszczenia stacji rowerów miejskich dla potrzeb użytkowników,	

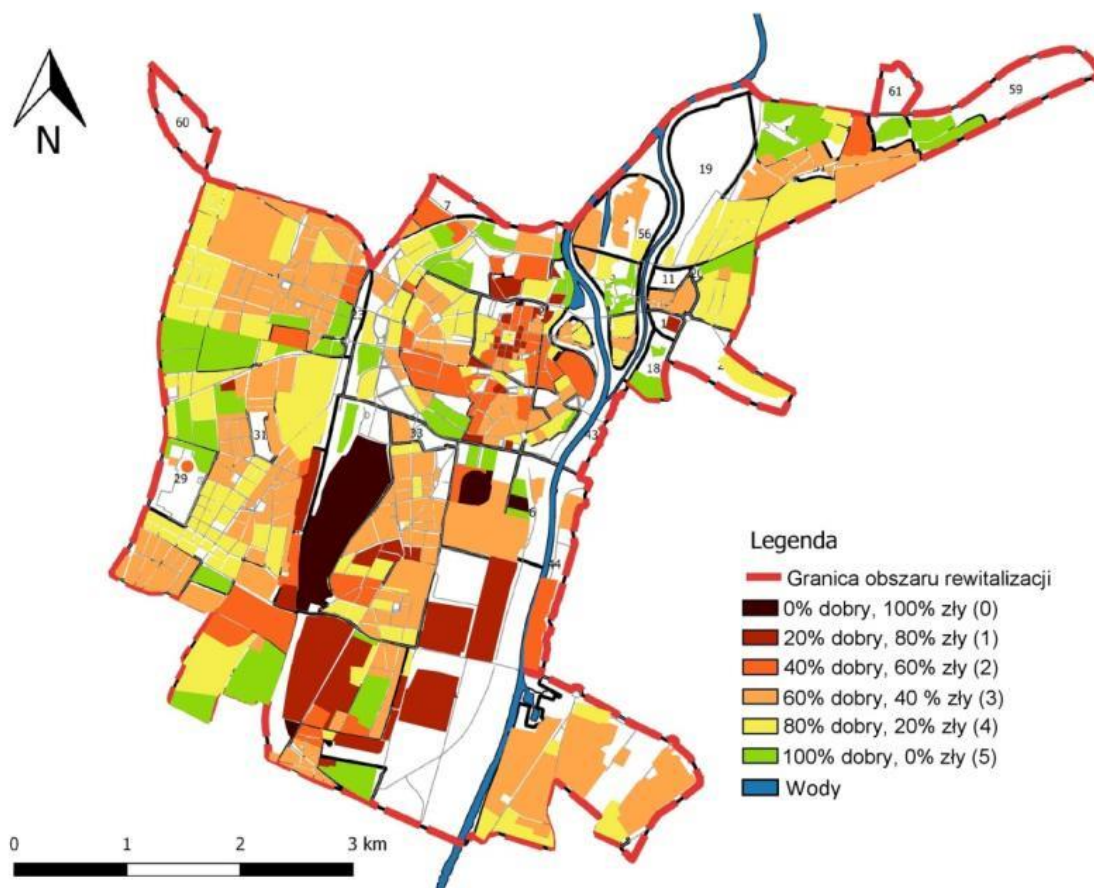
Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
problemy z zakresu dostępności do komunikacji publicznej.	

2.2.5. Diagnoza techniczna

Analiza w zakresie aspektu technicznego zgodnie z ustawą o rewitalizacji jest ukierunkowana na badania w zakresie: stopnia degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz identyfikację stopnia dysfunkcji rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

2.2.5.1. Stan techniczny budynków

W ramach oceny stanu technicznego zabudowy na obszarze rewitalizacji przeprowadzono jego inwentaryzację urbanistyczną. Ze względu na wielkość obszaru oraz liczbę znajdujących się w nim budynków (zidentyfikowano ponad 13 tys.), inwentaryzację przeprowadzono z dokładnością do kwartału zabudowy, określając w każdym stan techniczny zabudowy. Do oceny przyjęto skalę 6-stopniową od 0 do 5, gdzie wartość „0” oznacza 0% zabudowy w dobrym stanie i 100% w złym stanie technicznym, natomiast wartość „5” oznacza 100% zabudowy w dobrym stanie i 0% w złym stanie technicznym. Wyniki inwentaryzacji przedstawiono na poniższej rycinie (ryc.2.46.).



Rycina 2.46. Stan techniczny budynków.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Na obszarze rewitalizacji widoczna jest ogólna dekapitalizacja zabudowy. Większość kwartałów zabudowy charakteryzuje się niskimi średnimi ocenami stanu technicznego zabudowy (wartości 1-3). Analizowana sytuacja wykazuje znaczne zróżnicowanie w układzie przestrzennym. Największym zużyciem zabudowy charakteryzuje się szczególnie osiedle Stare Miasto (najczęstsze oceny 1 i 2), gdzie występuje przede wszystkim zabudowa historyczna. Najniższe oceny uzyskały kwartały położone w południowej i wschodniej pierzei Starego Rynku oraz kwartały przy ulicach: Koziej, Klasztornej i Wronieckiej. Umiarkowanie złym stanem substancji budowlanej (ocena 2 i 3) odznaczają się też m.in. ulice: Św. Marcin, Rybaki, Strzelecka, Szkolna i Garbary. Ponadto obszar Starego Miasta charakteryzuje również miejscowe występowanie obiektów niedostosowanych do historycznego charakteru zabudowy – budynków o niskich walorach estetycznych, budowli tymczasowych, budek i kiosków.

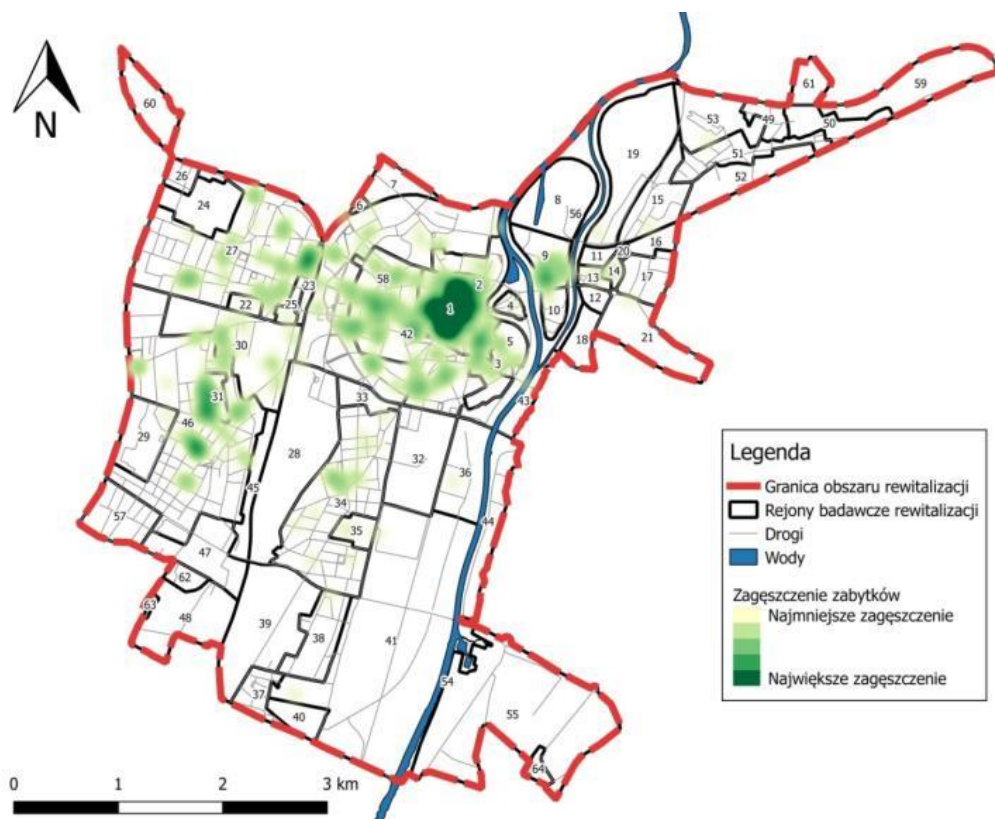
Drugim istotnym rejonem skupienia zabudowy o niskim stanie technicznym jest obszar dzielnicy Wildy, gdzie widoczna jest przede wszystkim koncentracja zabudowy mieszkaniowej odznaczająca się problemami technicznym oraz terenów przemysłowych i pokolejowych. Najniższe oceny stanu technicznego zabudowy (0-2) uzyskały obszar „Wolnych Torów”, ul. 28 czerwca 1956 r., ul. Fabryczna, ul. Sikorskiego oraz ul. Wspólna.

Umiarkowane problemy związane ze stanem technicznym zabudowy (ocena 3) dotyczą też znacznych obszarów Jeżyc i Św. Łazarza, które charakteryzuje znaczny udział kamienic czynszowych w strukturze zabudowy. W przypadku Jeżyc nagromadzenie budynków o względnie niższym stanie technicznym odnotowano w kwartałach przy ulicach Roosevelta oraz Dąbrowskiego. W obszarze Św. Łazarza problemy techniczne zabudowy koncentrują się m.in. przy ulicach: Kolejowej, Matejki, Głogowskiej.

Ze złym stanem technicznym budynków jest związane zjawisko ubóstwa energetycznego. Z takim zjawiskiem mamy do czynienia w sytuacji gdy „gospodarstwo domowe, w którym: jest po prostu zimno i panuje wilgoć; nie ma systemu centralnego ogrzewania lub jest zepsuty, a nie ma pieniędzy na jego naprawę; domownicy cierpią na choroby wywołane przebywaniem w niedogranych pomieszczeniach - to wówczas mamy do czynienia z ubóstwem energetycznym”. Zjawisko to odnosi się nie tylko do stanu technicznego, ale i również sytuacji materialnej mieszkańców danego obszaru.

2.2.5.2. Zabytki

Wyjątkowość obszaru rewitalizacji pod względem aspektu technicznego polega przede wszystkim na tym, że jest on w znacznej części obszarem stanowiącym spójne założenie urbanistyczne o jednorodnej zabudowie – głównie o zabudowie kamienicznej. W konsekwencji, w granicach obszaru rewitalizacji zlokalizowana jest największa liczba budynków ujętych w ewidencji zabytków, co przedstawia rycina 2.47. W Poznaniu 496 obiektów, w tym także zespołów urbanistyczno-architektonicznych i historycznych zespołów budowlanych, jest wpisanych do rejestru zabytków. Na obszarze rewitalizacji znajduje się także znaczna część Pomnika Historii „Poznań – historyczny zespół miasta”, który według ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest szczególną formą ochrony najcenniejszych zabytków.



Rycina 2.47. Zagęszczenie obiektów zabytkowych w obszarze rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Analiza w tym zakresie polegała na stworzeniu mapy skupień (zagęszczenia zabytków). Największe skupisko obiektów zabytkowych występuje w obrębie Starego Miasta, a także w dzielnicy Jeżyce oraz św. Łazarz. Podejmując działania z zakresu rewitalizacji należy mieć zatem na uwadze szczególnie charakter i wartość omawianych obiektów. Jednocześnie należy pamiętać, że niektóre spośród zabytków mogą pełnić funkcję mieszkaniową i powinny być objęte szczegółową analizą stanu technicznego ze względu na swój wiek oraz wartość.

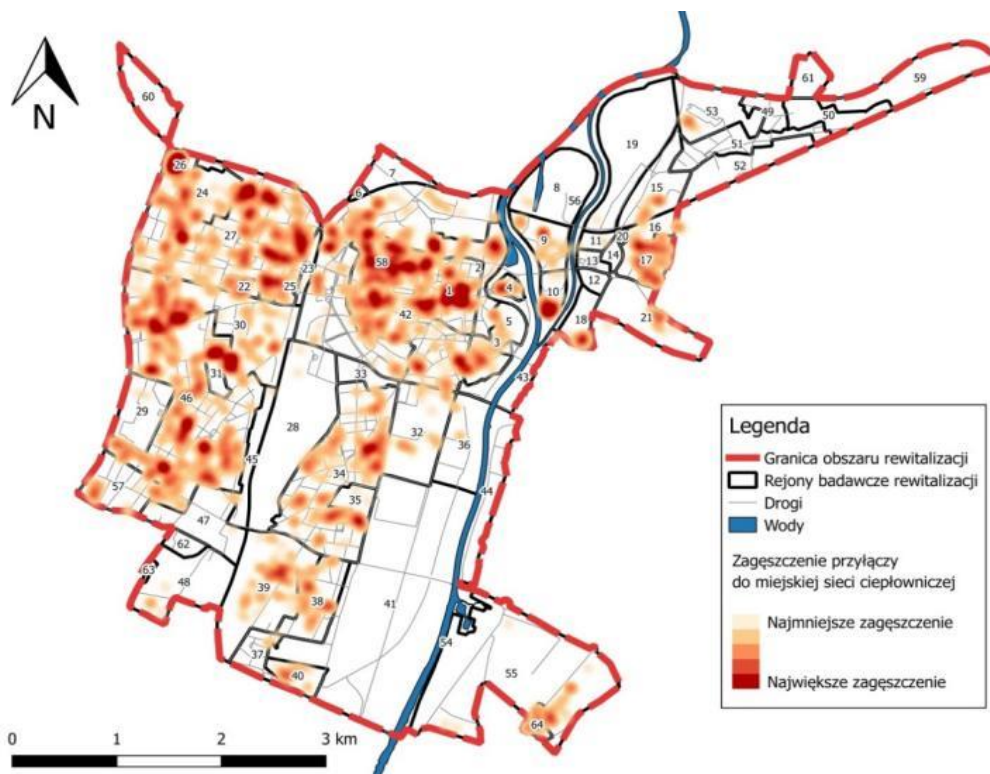
2.2.5.3. Infrastruktura techniczna

Usługi wodociągowo-kanalizacyjne na terenie Poznania świadczy spółka Aquanet S.A. Zużycie wody z wodociągów w 2015 r. wyniosło 31,5 mln m³, z czego 21,8 mln m³ zużyły gospodarstwa domowe (dziennie średnio 60 tys. m³ wody). W Poznaniu ponad 97% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej, blisko 94% z kanalizacyjnej, a ponad 81% z gazowej. Przeciętny mieszkaniec zużywa rocznie 142 40 m³ wody, 204 m³ gazu sieciowego oraz 811 kWh energii elektrycznej. Gęstość sieci rozdzielczej infrastruktury technicznej wynosi 442 km sieci wodociągowej, 353 km sieci kanalizacyjnej oraz 478 km sieci gazowej, przeliczonych na 100 km kw. powierzchni miasta. Na obszarze miasta znajduje się także ponad 3 tys. zbiorników odpadów ciekłych bezodpływowych, blisko 80 oczyszczalni przydomowych oraz stacja zlewni.

Dostęp do sieci ciepłowniczej na terenie Poznania zapewnia spółka Veolia Energia Poznań S.A. Zajmuje się ona rozwojem miejskiego systemu ciepłowniczego, który realizowany jest poprzez włączenia do systemu zarówno nowo powstających budynków, jak i obiektów istniejących. W chwili obecnej podstawowymi źródłami wytwórczymi dla systemu

ciepłowniczego miasta Poznania są: EC Elektrociepłownia Karolin oraz Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych ITPOK należąca do SUEZ. Moc ciepłownicza zainstalowana w tych źródłach wynosi odpowiednio: EC Karolin 1095,4 MW, ITPOK 34 MW.

Analizę w zakresie skupień przyłączy do miejskiej sieci ciepłowniczej na obszarze rewitalizacji przedstawia rycina 2.48. Główne obszary miasta, w których Veolia realizuje swoje inwestycje to: Łazarz, Wilda oraz centrum Poznania wchodzące w skład obszaru rewitalizacji.



Rycina 2.48. Zagęszczenie przyłączy do miejskiej sieci ciepłowniczej na obszarze rewitalizacji.

Źródło: Analiza i ocena uwarunkowań..., UAM, 2017

Największym zagęszczeniem w zakresie przyłączy ciepłych sieci miejskiej w obszarze rewitalizacji cechują się Stare Miasto, Jeżyce i Łazarz ze względu na funkcje budynków – budynki użyteczności publicznej, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna. Niemniej niestety punktowo występują budynki kamieniczne o charakterze wielorodzinnym, które nie posiadają przyłączy do sieci miejskiej (szczególnie Stare Miasto oraz św. Łazarz). Przyczyniają się one poważnie do pogorszenia jakości powietrza w mieście w zakresie emisji CO₂ oraz pyłów PM₁₀ i PM_{2.5}. Należy zatem dążyć do rozbudowy sieci w celu niwelowania tego typu problemów.

Stosunkowo niewielkie zagęszczenie przyłączy występuje w dzielnicach Górczyn, Starołęka oraz Główna ze względu na charakter zabudowy – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Stanowi to podobny problem w zakresie czystości powietrza jak opisana powyżej sytuacja w obszarze centralnym miasta. Niezbędne wydaje się podjęcie działań mających na celu promowanie bardziej ekologicznych sposobów ogrzewania budynków oraz podnoszenia ich wydajności energetycznej (docieplanie, wymiana okien, dachów itp.).

2.2.5.4. Problemy i potencjały w sferze technicznej

Problemy obszaru rewitalizacji	Potencjały obszaru rewitalizacji
• Zły stan techniczny zabudowy w obrębie dzielnic: Wilda, Stare miasto oraz miejscowo na Jeźycach – dekapitalizacja zabudowy, budynki o niskiej estetyce, niedostosowane do historycznego charakteru zabudowy, • Niskie zagęszczenie przyłączy do miejskiej sieci ciepłej w obrębie dzielnic: Górczyn, Starołęka oraz Główna – jednorodzinny charakter zabudowy mieszkaniowej generujący Zanieczyszczenia powietrza (miejscowo zjawisko występuje również w obrębie Starego miasta oraz Łazarza), • Zróżnicowany poziom stanu technicznego infrastruktury (mediów) – obszary, na których nie wykonywano prac remontowych ani inwestycji od dłuższego czasu (stan sieci wodociągowej w obrębie starszej zabudowy).	• Duże zagęszczenie zabytków w obrębie obszaru rewitalizacji (szczególnie Stare miasto oraz Jeżyce) – walor architektoniczny, kulturowo-historyczny, estetyczny oraz turystyczny (zróżnicowany stan techniczny zabytków – wymagane działania w zakresie ujednolicenia poziomu), • Duże zagęszczenie przyłączy do miejskiej sieci ciepłej w centralnej części obszaru rewitalizacji oraz działania z zakresu programu KAWKA, • Plany rozwojowe Veolii dot. prowadzenia uzbrojenia ciepłowniczego w 2018-2021 r. w ul. Główniej, ul. Krauthofera-Dmowskiego, ul. Starowiejskiej, ul. Śródka.

2.2.6. Wnioski i rekomendacje do części kierunkowej

Na podstawie przeanalizowanych problemów i potencjałów w każdym z pięciu zakresów merytorycznych sformułować można następujące wnioski możliwe do wykorzystania przy formułowaniu części kierunkowej Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania:

- 1) Największym wyzwaniem w sferze **społecznej** jest postępująca depopulacja obszaru rewitalizacji, mająca dodatkowo charakter selektywny pod względem wiekowym, co powoduje „starzenie się” lokalnych społeczności. Obszar nadal charakteryzuje się bardzo wysokimi wskaźnikami gęstości zaludnienia, stąd też proces rozgęszczania się ludności w kierunku dzielnic peryferyjnych i strefy podmiejskiej może podtrzymać swoją dynamikę. Jedynymi jednostkami na obszarze rewitalizacji o zwiększającej się populacji są tereny, na których rozwijają się nowe inwestycje mieszkaniowe, głównie na terenach powojkowych i przemysłowych. Dla wyhamowania procesów depopulacji obszaru rewitalizacji, oprócz działań na rzecz rehabilitacji istniejącego zasobu lokalowego, konieczne jest szerokie otwarcie dalszych terenów przemysłowych, powojkowych i pokolejowych na kompleksowe projekty urbanistyczne. Powinny one wygenerować nowe lokalizacje dla budownictwa mieszkaniowego, w bezpośrednim sąsiedztwie dotychczasowych miejsc zamieszkania na obszarze rewitalizacji, stanowiąc atrakcyjną alternatywę dla przeprowadzki na peryferia lub poza miasto.
- 2) Pomimo generalnie dobrej sytuacji na rynku pracy w Poznaniu, na obszarze rewitalizacji znajdują się obszary o niekorzystnych wskaźnikach bezrobocia w stosunku do średniej ogólnomiejskiej. Położone są przede wszystkim w sąsiedztwie terenów przemysłowych, które utraciły swoją dotychczasową funkcję, a wiele z prowadzonych tam do tej pory działalności przeniesiono do strefy podmiejskiej. Przy ich ponownym zagospodarowaniu należy dążyć do wprowadzenia tam, oprócz funkcji mieszkaniowej, także inwestycji generujących nowe miejsca pracy, rekompensujących spadek

zatrudnienia w przemyśle. Wielofunkcyjność zrewitalizowanych obszarów śródmieścia powinna być głównym czynnikiem przeciwdziałania procesowi „suburbanizacji miejsc pracy”.

- 3) Obecnie niedocenianym, a potencjalnie bardzo istotnym, elementem polityki demograficzno-przestrzennej na obszarze rewitalizacji powinno być wzmocnienie atrakcyjności funkcjonujących tam placówek oświatowych, szczególnie o charakterze obwodowym. Ich poszerzona oferta edukacyjna oraz odnowiona infrastruktura mogłyby stanowić istotny czynnik zachęcający rodziny z dziećmi do dalszego zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji lub wprowadzenia się do tej części miasta.
- 4) Konieczne są działania na rzecz zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, co stanowi duże wyzwanie z uwagi na strukturę populacji (wysoki odsetek osób starszych, ponadprzeciętne wskaźniki bezrobocia i ubóstwa). Wzrost udziału w życiu publicznym musi być stymulowany poprzez działania „miękkie”, prowadzone często w mikroskali, nakierowane na wzrost zaufania społecznego i pogłębiające poczucie realnego wpływu mieszkańców na ich najbliższe otoczenie, poprzez innowacyjne formy partycypacji. Szczególnie istotne jest aktywizowanie osób w wieku senioralnym, stanowiących bardzo znaczącą grupę w strukturze demograficznej obszaru rewitalizacji.
- 5) W związku z dużym zróżnicowaniem przestrzennym badanych problemów społecznych, w skali obszaru rewitalizacji wyraźnie zaznaczają się tereny wymagające szczególnego podejścia do działań w tej sferze. Są to: centralna część Jeżyc, tzw. dolny Łazarz, Wilda pomiędzy Rynkiem Wildeckim a ul. Hetmańską, praktycznie cały obszar Starego Miasta, Śródka oraz najstarsza część osiedla Główna. Każdy z tych obszarów wymaga odrębnego kompleksowego podejścia do procesu rewitalizacji, uwzględniającego duże miejskie projekty społeczno-kulturalne i infrastrukturalno-przestrzenne, integrującą rolę rady osiedla oraz oddolną aktywność podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych i samych mieszkańców.
- 6) Obszarem szczególnej uwagi w programie rewitalizacji musi być obszar Osiedla Stare Miasto, w tym przede wszystkim jego najstarsza część wokół Starego Rynku. Jest to fragment miasta w najwyższym stopniu dotknięty procesami depopulacji oraz niezwykle wysokimi wskaźnikami przestępczości, które to zjawiska są w dużej mierze skorelowane z gwałtownym rozwojem funkcji rozrywkowo-gastronomicznych. Ich współegzystencja z codziennym życiem mieszkańców, szczególnie w przypadku lokali funkcjonujących w godzinach nocnych, jest bardzo trudna. Konieczne jest więc świadome kształtowanie profilu funkcjonalnego Starego Rynku i jego okolicy poprzez stopniowe przesunięcie punktu ciężkości w kierunku wzmocnienia wymiaru kulturalnego przestrzeni publicznej oraz wszechstronnej odnowy jej wizerunku estetycznego i społecznego.
- 7) W sferze **gospodarczej** obszar rewitalizacji nadal pełni rolę centrum życia ekonomicznego miasta, jednak największym problemem jest osłabienie funkcji handlowej niektórych tradycyjnych dla tej działalności ciągów ulicznych. Pustostany w lokalach użytkowych są w dużej mierze efektem konkurencji galerii handlowych. Przywrócenie funkcji handlowej głównych ulic może nie być możliwe we wszystkich branżach (szczególnie tych sformatowanych aktualnie na lokalizacje w galeriach np. duże sieci odzieżowe), jednak kompleksowe programy odnowy poszczególnych ulic, zakładające między innymi rehabilitację przestrzeni publicznych w ich obrębie, powinny

stymulować rozwój alternatywnych gałęzi usług (kultura, gastronomia, rozrywka), z poszanowaniem warunków życia stałych mieszkańców.

- 8) Dla podtrzymania funkcji gospodarczej obszaru rewitalizacji potrzebne są zarówno działania na rzecz infrastruktury biznesu (m.in. tworzenie nowych przestrzeni biurowych, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw, z wykorzystaniem potencjału związanego z obecnością obiektów przemysłowych na obszarze rewitalizacji, jako miejsc możliwych do zaadaptowania do nowych funkcji), jak również wsparcie samych mieszkańców w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Wskazane jest prowadzenie odpowiednich szkoleń, warsztatów i doradztwa, ukierunkowanych na pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości.
- 9) W sferze **środowiskowej** należy skoncentrować się na działaniach poprawiających klimat akustyczny obszaru rewitalizacji. Największym wyzwaniem w tym zakresie jest konieczność ograniczenia natężenia i prędkości ruchu drogowego oraz wymiana nawierzchni ulic na nową - o zredukowanej hałaśliwości. Ruch samochodowy, w szczególności tranzytowy, powinien być wyprowadzany poza obszary silnie zurbanizowane, czemu towarzyszyć powinien rozwój transportu publicznego, przede wszystkim z wykorzystaniem tramwajów i niskoemisyjnych autobusów.
- 10) Drugim podstawowym problemem środowiskowym obszaru rewitalizacji jest emisja substancji zanieczyszczających powietrze - pyłów, w tym pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. Ograniczenie emisji można uzyskać dzięki likwidacji lokalnych źródeł ciepła, opartych na paliwach stałych. W tym celu zaleca się kontynuację programu KAWKA oraz rozbudowę i modernizację miejskiej sieci ciepłowniczej. Podobnie jak w przypadku klimatu akustycznego konieczne jest zwrócenie uwagi na rolę transportu publicznego i rowerowego. Niezbędnym uzupełnieniem działań technicznych są akcje edukacyjne i podwyższanie stanu świadomości ekologicznej mieszkańców (m.in. w zakresie skutków niskiej emisji i możliwości jej ograniczania, promocji ecodrivingu, itp.).
- 11) W sferze **przestrzenno-funkcjonalnej** istotnym problemem są wieloletnie zaniedbania urbanistyczne i infrastrukturalne, które doprowadziły do degradacji przestrzeni publicznych oraz dekapitalizacji obiektów oświatowych i sportowo-rekreacyjnych. Istotny potencjał obszaru rewitalizacji, jakim jest stosunkowo duże nasycenie i korzystne rozmieszczenie wyżej wymienionych elementów miejskiej infrastruktury społecznej, jest wyraźnie osłabiony poprzez ich niezadowalający stan techniczny. Działania w zakresie rewaloryzacji przestrzeni publicznych, placówek oświatowych, obiektów sportowo-rekreacyjnych i terenów zieleni publicznej mogą bezpośrednio przyczynić się do wzrostu atrakcyjności zamieszkania na obszarze rewitalizacji oraz pogłębiania spójności i więzi społecznej. W tym kontekście niezwykle istotnym potencjałem obszaru rewitalizacji z pogranicza sfery środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej jest rzeka Warta, mogąca ogniskować wiele przedsięwzięć publicznych i komercyjnych, integrując lewobrzeżną i prawobrzeżną część miasta.
- 12) Obszar rewitalizacji skupia największą część potencjału kulturalnego miasta, ale dominacja ta dotyczy przede wszystkim obiektów i placówek najwyższej rangi, o oddziaływaniu ogólnomiejskim, regionalnym czy nawet krajowym. Zauważalny jest natomiast deficyt miejsc aktywności kulturalnej nakierowanej na potrzeby lokalnych społeczności. Wskazana jest więc adaptacja kolejnych obiektów miejskich na potrzeby

działalności społeczno-kulturalnej, tworzenie dla niej nowych lokalnych placówek oraz animacja i wsparcie działań aktywizujących w tej sferze.

- 13) Jakość, estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych, wobec widocznej w wielu miejscach dewastacji technicznej, społecznej i wizualnej, wymaga systemowej poprawy. Działania regulacyjne w tej sferze mogą powinny opierać się o takie instrumenty jak m.in. uchwała krajobrazowa („reklamowa”), park kulturowy czy katalog mebli miejskich i nawierzchni ulic. Tworzenie wygodnych i atrakcyjnych ciągów pieszych, wolnych od elementów dysharmonizujących wizualnie (m.in. nadmiar reklam, substandardowa zabudowa tymczasowa), wraz z likwidacją barier architektonicznych dla osób ze specjalnymi wymaganiami, musi być jednym z podstawowych działań zmierzających do wzmocnienia funkcji centrotwórczych i kreowania dostępnej dla wszystkich, „demokratycznej”, przestrzeni publicznej. Potencjał obszaru rewitalizacji w tym zakresie mogłoby wzmocnić odkrywanie i promowanie ciekawych, choć czasami zapomnianych, mikrownętrz urbanistycznych.
- 14) Wykorzystanie terenów poprzemysłowych, powojkowych i pokolejowych na obszarze rewitalizacji (m.in. Wolne Tory, Jeżyce-Północ, pn. część Ostrowa Tumskiego, Stara Gazownia, Stara Rzeźnia) mogłoby przyczynić się dla odwrócenia procesów depopulacji, wzbogacenia struktury społecznej mieszkańców oraz pozyskania nowych lokalizacji dla aktywności gospodarczej i infrastruktury społecznej (por. pkt 1, 2, 8). Konieczne jest jednak dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru i oparcie ich rozwoju na dokumentach planistycznych (plany miejscowe). Wymaga to wypracowania społecznie akceptowanej koncepcji zagospodarowania tych terenów oraz uzgodnienia modelu realizacji inwestycji, szczególnie w kontekście niezbędnej infrastruktury społecznej i technicznej.
- 15) W zakresie obsługi komunikacyjnej podstawowe problemy wynikają z dużego obciążenia infrastruktury drogowej i parkingowej, co powoduje, oprócz negatywnych efektów środowiskowych (por. pkt 9 i 10), także zagrożenie dla bezpieczeństwa innych użytkowników ruchu. Duże natężenie ruchu pojazdów kołowych na obszarze rewitalizacji mogłoby zostać zredukowane przez przesunięcie większej części pracy transportowej w kierunku komunikacji publicznej i rowerowej. Barierą w tym zakresie jest niewystarczający poziom infrastruktury tramwajowej, nie zawsze dogodne warunki przesiadki pomiędzy formami transportu zbiorowego oraz brak spójnego systemu infrastruktury rowerowej. Niewykorzystanym potencjałem jest integracja transportu kolejowego z komunikacją miejską. Poprawa warunków ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu zbiorowego na głównych wielofunkcyjnych ulicach obszaru rewitalizacji, położonych w gęstej zabudowie miejskiej, wymaga ich odciążenia od tranzytowego ruchu samochodowego, poprzez budowę tras alternatywnych wzdłuż torów kolejowych (Św. Wawrzyńca, Dolna Głogowska, I rama – cz. północna).
- 16) W sferze **technicznej** jakość i stan zabudowy są mocno zróżnicowane w ramach obszaru rewitalizacji, głównie ze względu na wiek i charakter budynków oraz ich status własnościowy. Jednakże obszary największej degradacji technicznej w dużej mierze pokrywają się z obszarami koncentracji problemów w sferze społecznej (por. pkt 5). Oznacza to, iż odnowie społecznej najtrudniejszych pod tym względem fragmentów obszaru rewitalizacji koniecznie powinny towarzyszyć skoncentrowane wysiłki na rzecz

rehabilitacji tamtejszych zasobów mieszkaniowych zarówno poprzez działania bezpośrednie miasta, jak i zachęty dla podmiotów prywatnych.

- 17) Obiekty zabytkowe na obszarze rewitalizacji są jednym z jego najważniejszych potencjałów, jednak nie zawsze są one w wystarczający sposób chronione, utrzymywane i eksponowane. Konieczne jest zwiększenie kontroli stanu technicznego zabudowy zabytkowej (sprzed 1939 r.) i zapobieganie jej degradacji i wyburzaniu. Instrumentami wspierającymi ochronę obiektów zabytkowych powinny być działania prawno-konserwatorskie na rzecz rozszerzenia granic Pomnika Historii oraz ustanowienia parku kulturowego na Starym Mieście, a także systemowe podejście do pierścieni poznańskich fortyfikacji, wykraczające przestrzennie poza obszar rewitalizacji.

Należy podkreślić, iż większość zdiagnozowanych problemów ma charakter przekrojowy i trudno przypisać je do tylko jednej z pięciu analizowanych sfer. Oznacza to, że struktura celów w części kierunkowej GPR powinna mieć układ interdyscyplinarny, zrywający ze ścisłym przyporządkowaniem planowanych działań do jednej z pięciu grup problemowych.

Rozdział 3. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja w myśl definicji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa ton przyszłych celów strategicznych, powinna przedstawiać obszar rewitalizacji jako miejsce o wysokim poziomie życia, poprawnie zagospodarowane, umożliwiające aktywność wielu grup użytkowników i odbiorców przestrzeni. Potrzeba określenia wizji rewitalizacji wynika z art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji, w tym głównie Śródmieście Poznania, po przeprowadzeniu rewitalizacji (wdrożeniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania) to obszar: równomiernie rozwinięty, kształtowany przez silne społeczeństwo obywatelskie, stanowiący najlepsze miejsce do zamieszkania, pracy, nauki, prowadzenia działalności gospodarczej (w tym przede wszystkim handlu i usług, ale i kreatywnej przedsiębiorczości), rozwoju kultury oraz wypoczynku w kameralnych i atrakcyjnie urządzonych wnętrzach urbanistycznych: placach i ulicach, parkach i skwerach, w efekcie - wizytówka wyjątkowego (niepowtarzalnego) miasta o ponad ośmioletniej historii i tradycji oraz powód dumy Mieszkańców.

Tak sformułowana wizja kładzie nacisk na następujące elementy:

Równomierny rozwój - na obszarze rewitalizacji wyraźnie zaznaczają się tereny wymagające szczególnych rozwiązań wynikających z obserwowanych problemów społecznych (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość). Dotyczy to przede wszystkim: centralnej części Jeżyc, tzw. dolnego Łazarza, Wildy pomiędzy Rynkiem Wildeckim a ul. Hetmańską, całego obszaru Starego Miasta, Śródky oraz najstarszej części osiedla Główna. Każdy z tych obszarów wymaga odrębnego a jednocześnie spójnego, kompleksowego podejścia. Po przeprowadzeniu rewitalizacji Śródmieście będzie równomiernie rozwinięte, jednocześnie podkreślona zostanie odrębność jego różnych części.

Silne społeczeństwo obywatelskie – obszar rewitalizacji doświadcza problemów związanych z nierównomiernym udziałem mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i publicznym. Utrudnia to proces zmian przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Po przeprowadzeniu rewitalizacji, Śródmieście zamieszkiwać będzie znacznie więcej osób, które będą chciały mieć i będą miały realny wpływ na funkcjonowanie najbliższego otoczenia i całego miasta.

Najlepsze miejsce do zamieszkania – obszar rewitalizacji doświadcza postępującej depopulacji, która ma dodatkowo selektywny pod względem wiekowym charakter, co

powoduje „starzenie się” lokalnych społeczności. Z tego względu konieczne są działania, które doprowadzą do zatrzymania tego procesu. Po przeprowadzeniu rewitalizacji Śródmieście będzie zatem charakteryzować się bogatą ofertą mieszkań o zróżnicowanych parametrach, z łatwym dostępem do szkół i innych obiektów użyteczności publicznej, czystym powietrzem oraz łatwym dostępem do komunikacji publicznej.

Najlepsze miejsce do nauki – obszar rewitalizacji jest miejscem, w którym zlokalizowanych jest wiele obiektów edukacyjnych, związanych ze szkolnictwem podstawowym, zawodowym, średnim i wyższym. Znaczna część obiektów wymaga jednak pilnych działań modernizacyjnych, które poprawią warunki nauczania i zatrzymają odpływ rodzin z dziećmi, a także studentów. Po przeprowadzeniu rewitalizacji Śródmieście będzie pełniło wiodącą rolę w procesie edukacyjnym dzieci i młodzieży w Poznaniu, a także będzie miejscem przyciągającym wyjątkową atmosferą studentów z całej Polski.

Najlepsze miejsce do pracy i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym przede wszystkim handlu i usług, ale i kreatywnej przedsiębiorczości) – obszar rewitalizacji doświadcza problemów gospodarczych związanych z osłabieniem funkcji handlowej ulic i placów. Brakuje także miejsc dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Po przeprowadzeniu rewitalizacji Śródmieście będzie miejscem tętniących życiem przestrzeni handlowych i usługowych, które stanowić będą alternatywę dla centrów handlowych. Znajdują tu swoje miejsce kreatywne przedsiębiorstwa oparte na nowych technologiach.

Najlepsze miejsce do wypoczynku – na obszarze rewitalizacji występują wieloletnie zaniedbania urbanistyczne i infrastrukturalne, które doprowadziły do degradacji przestrzeni publicznych. Zaniedbania te są w ostatnich latach energicznie naprawiane, lecz wciąż brakuje miejsc do wypoczynku dla rodzin z dziećmi, młodzieży i osób starszych. Po przeprowadzeniu rewitalizacji Śródmieście będzie miejscem obfitującym w nowoczesne i atrakcyjne przestrzenie publiczne: obiekty sportowo-rekreacyjne i tereny zieleni, zachęcające do aktywnego spędzania wolnego czasu.

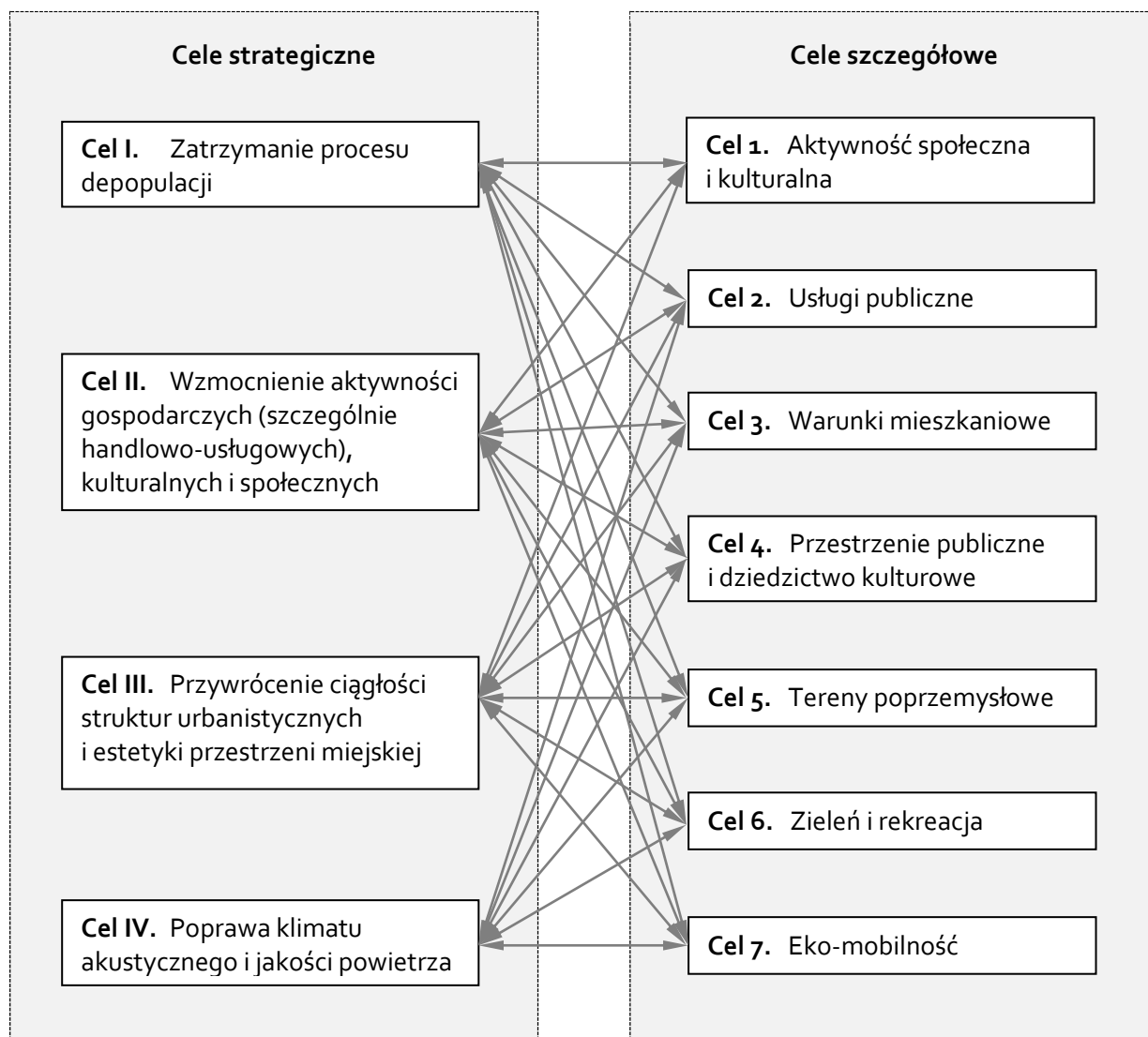
Najlepsze miejsce do rozwoju kultury – mimo wielu inicjatyw i działań Miasta, obszar rewitalizacji doświadcza deficytu miejsc aktywności kulturalnej nakierowanej na potrzeby lokalnych społeczności. Po przeprowadzeniu rewitalizacji jej obszar będzie miejscem wydarzeń kulturalnych o znaczeniu lokalnym, ponadlokalnym i regionalnym, które zjednoczą mieszkańców i gości – turystów we wspólną kulturę i twórczość.

Wizytówka wyjątkowego (niepowtarzalnej urody) miasta i powód dumy Mieszkańców – zmiany, które zajdą w obszarze rewitalizacji sprawią, że będzie ono wizytówką miasta i dumą Mieszkańców, stanowiąc modelowy przykład efektów szerokich, autentycznych działań rewitalizacyjnych prowadzonych z Mieszkańcami i dla Mieszkańców.

Rewitalizacja w Poznaniu będzie sposobem na użycie historycznej tożsamości i wyjątkowości do stworzenia wyjątkowego miejsca do zamieszkania, pracy, nauki i wypoczynku.

Rozdział 4. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

4.1. Cele strategiczne i szczegółowe działań rewitalizacyjnych



Cel I. „Zatrzymanie procesu depopulacji” - Podjęcie szeroko rozumianych działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych zmierzających do zahamowania procesu wyludniania i przywrócenia roli Śródmieścia jako najlepszego miejsca do zamieszkania, nauki i wypoczynku.

Cel II. „Wzmocnienie aktywności gospodarczych (szczególnie handlowo-usługowych), kulturalnych i społecznych” – Intensyfikacja wysiłków interesariuszy rewitalizacji zmierzających do umocnienia roli Śródmieścia jako najlepszego miejsca do pracy, prowadzenia działalności gospodarczej, rozwoju kultury.

Cel III. „Przywrócenie ciągłości struktur urbanistycznych i estetyki przestrzeni miejskiej”

– uzupełnienie układu urbanistycznego w zakresie przestrzenno-funkcjonalnym i infrastrukturalnym, w tym rewaloryzacja placów, ulic, parków i skwerów, a także obiektów mieszkalnych, użyteczności publicznej, przemysłowych, powojсковych i pokolejowych, przywracająca ład przestrzenny i estetykę na obszarze rewitalizacji.

Cel IV. „Poprawa klimatu akustycznego i jakości powietrza” – Realizacja działań inwestycyjnych i społecznych w sferze ochrony środowiska prowadzących do poprawy warunków życia i gospodarowania w Śródmieściu.

4.2. Cele szczegółowe i kierunki działań rewitalizacyjnych

Cel 1. „Aktywność społeczna i kulturalna” - przezwyciężenie zagrożenia degradacją społeczną poprzez aktywizację lokalnych społeczności w życiu obywatelskim, kulturalnym i gospodarczym.

Kierunki działań:

- 1.1 Włączenie mieszkańców w kształtowanie kierunków działań miasta poprzez opracowanie i aktualizowanie mapy potrzeb lokalnych.
- 1.2 Animacja i wsparcie działań aktywizujących życie społeczno-kulturalne i społeczno-gospodarcze.
- 1.3 Adaptacja na potrzeby działalności społeczno-kulturalnej istniejącej infrastruktury miejskiej, w tym tworzenie nowych placówek.
- 1.4 Stała dbałość o bezpieczeństwo i porządek publiczny, w tym o czystość, oraz egzekucja przepisów prawnych w tym zakresie.
- 1.5 Propagowanie porozumień współpracy społecznej między najemcami lokali użytkowych, właścicielami kamienic i lokatorami w celu realizacji funkcji gospodarczych, kulturalnych i rozrywkowych z uwzględnieniem prawa mieszkańców do spokoju i wypoczynku.

Cel 2. „Usługi publiczne” - Pogłębienie spójności społecznej i wzrost atrakcyjności zamieszkania na obszarze rewitalizacji poprzez wysokiej jakości usługi publiczne, skierowane szczególnie do najmłodszej i najstarszej generacji mieszkańców, wraz z modernizacją ich zaplecza infrastrukturalnego.

Kierunki działań:

- 2.1 Podwyższenie jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
- 2.2 Podwyższenie jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej.
- 2.3 Podwyższenie jakości opieki społecznej i senioralnej.
- 2.4 Podniesienie jakości usług administracyjnych.

Cel 3. „Warunki mieszkaniowe” - Poprawa warunków mieszkaniowych i środowiskowych poprzez świadome kształtowanie rynku nieruchomości oraz rehabilitację budynków mieszkalnych i zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Kierunki działań:

- 3.1 Stymulowanie zróżnicowanego rynku mieszkaniowego i kształtowanie mody na mieszkanie w Śródmieściu.
- 3.2 Dostosowanie zasobu lokali komunalnych do realnych potrzeb mieszkańców, w tym rodzin wielodzietnych i seniorów.
- 3.3 Rehabilitacja istniejących zasobów mieszkaniowych poprzez działania bezpośrednie miasta i zachęty dla podmiotów prywatnych.
- 3.4 Przeciwdziałanie zjawisku niskiej emisji.

Cel 4. „Przestrzenie publiczne i dziedzictwo kulturowe” - Rewaloryzacja przestrzeni publicznych i obiektów zabytkowych w celu kreowania miejsc spotkań, wzmacniania lokalnej tożsamości i zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego oraz pobudzania przedsiębiorczości i zatrudnienia w sektorze turystyki, gastronomii, kultury i rozrywki.

Kierunki działań:

- 4.1 Uatrakcyjnienie miejsc wymagających ożywienia lub zmiany zagospodarowania poprzez urządzenie przestrzeni pieszej lub pieszo-rowerowej sprzyjającej inicjatywom społecznym, kulturalnym i gospodarczym, ze szczególnym uwzględnieniem rynków i placów.
- 4.2 Zapewnienie systemowej poprawy jakości, ładu i estetyki przestrzeni publicznej (uchwała krajobrazowa, park kulturowy, katalog mebli miejskich i nawierzchni ulic, oświetlenie ulic, placów i parków, programy badawcze w zakresie dziedzictwa kulturowego).
- 4.3 Zwiększenie kontroli stanu technicznego zabudowy zabytkowej (sprzed 1939 r.) i zapobieganie jej degradacji i wyburzaniu.
- 4.4 Promowanie ciekawych i zapomnianych miejsc oraz zaakcentowanie ważnych dla wizerunku miasta mikrownętrz urbanistycznych w przestrzeniach publicznych.
- 4.5 Stałe zaznaczanie Poznania jako kolebki polskiej państwowości i chrześcijaństwa oraz miasta królów i cesarzy (Trakt Królewsko-Cesarski).
- 4.6 Rozwój zintegrowanego systemu informacji o dziedzictwie kulturowym i współczesnych atrakcjach miasta dla mieszkańców i turystów, w tym tworzenie nowych traktów kulturowych, uatrakcyjnienie linii turystycznych i doskonalenie oznakowania.

- 4.7 Instalacja w rewitalizowanych obszarach infrastruktury inteligentnych, technicznych systemów bezpieczeństwa w tym monitoringu wizyjnego i zapewnienie nad nim nadzoru przez uprawnione służby i jednostki miejskie.

Cel 5. „Tereny przemysłowe, powojenne i pokolejowe” - Wykorzystanie terenów przemysłowych, powojennych i pokolejowych dla odwrócenia procesów depopulacji, wzbogacenia struktury społecznej mieszkańców oraz pozyskania nowych lokalizacji dla aktywności gospodarczej i infrastruktury społecznej.

Kierunki działań:

- 5.1 Wypracowanie społecznie uzgodnionej koncepcji zagospodarowania terenów.
5.2 Uzgadnianie modelu realizacji inwestycji w układzie miasto – inwestorzy - społeczność lokalna.
5.3 Wyposażanie terenów w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną.

Cel 6. „Zieleń i rekreacja” - Poprawa poziomu zdrowotności, pielęgnowanie więzi społecznych oraz wzrost atrakcyjności zamieszkania na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i rewaloryzację terenów zieleni publicznej.

Kierunki działań:

- 6.1 Rewaloryzacja wielofunkcyjnych kompleksów parkowo – sportowo – rekreacyjnych.
6.2 Zwiększenie dostępności i podwyższenie jakości miejsc sportu i rekreacji oraz zieleni publicznej w zwartej tkance miejskiej.
6.3 Lepsze wykorzystanie rekreacyjne i turystyczne rzek: Warty, Cybiny i Główniej.

Cel 7. „Eko-mobilność” - Zwiększenie mobilności mieszkańców i dostępności przestrzennej obszaru rewitalizacji oraz poprawa warunków środowiskowych poprzez promocję ekologicznych środków transportu i odciążanie szlaków komunikacyjnych w zwartej tkance miejskiej.

Kierunki działań:

- 7.1 Tworzenie wygodnych i atrakcyjnych ciągów pieszych wraz z likwidacją barier architektonicznych dla osób ze specjalnymi wymaganiami.
7.2 Poprawa jakości ruchu rowerowego.
7.3 Rozbudowa sieci tramwajowej i integracja transportu kolejowego z komunikacją miejską.
7.4 Uspokojenie ruchu samochodowego w obszarach mieszkaniowych i odciążenie wielofunkcyjnych ulic miejskich poprzez trasy alternatywne.
7.5 Realizacja zrównoważonej polityki parkingowej.
7.6 Wspieranie ekologicznego transportu indywidualnego, w tym scooter-sharing i car-sharing.

Rozdział 5. Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Poznania ustala:

- listę planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (rozdz. 5.1) oraz
- rodzaj potencjalnych projektów rewitalizacyjnych (rozdz. 5.2).

5.1. Lista planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych

Lista planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, których realizacja może być wsparta instrumentami przewidzianymi ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1023 z późn. zm.) lub niezwrótnymi i zwrótnymi instrumentami funduszy UE przedstawiona została w formie zestawienia planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. W poniższym opisie przez przedsięwzięcie rozumie się grupę projektów rewitalizacyjnych o podobnym charakterze, rozwiązujących problemy w danej sferze procesu rewitalizacji (przedsięwzięcie 1.-14.).

Zamieszczona lista zawiera następujące, podstawowe informacje o projektach tj.: nr projektu; typ projektu (**P** - podstawowy, **U** – uzupełniający); nazwa projektu i zakres jego realizacji; lokalizacja projektu; szacunkowa wartość realizacji projektu [zł] (określona na dzień uchwalenia dokumentu, mogąca w przyszłości ulec zmianie); źródła finansowania projektu; planowany czas realizacji projektu (klasyfikacja czasowa wg podziału:

K- krótkookresowe tj. od 2018 do 2020 r; **S** - średniookresowe tj. od 2021 do 2025 r.,

D – długookresowe tj. od 2026 do 2030 r. i **C** – ciągłe); podmioty realizujące projekt i ich partnerzy; prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny; powiązanie projektu z wyznaczonymi kierunkami działań rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcie 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza obszaru rewitalizacji

Projekt nr	1.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Aktywizacja i integracja społeczna
Zakres realizacji	Projekt ten składa się z następujących działań: - aktualizacja i rozszerzanie MAPY POTRZEB LOKALNYCH (w cyklu dwuletnim) - jako listy pomysłów, udogodnień

	i mniejszych priorytetowych inwestycji stworzonej poprzez debaty z mieszkańcami wszystkich dzielnic Poznania, które mogą być realizowane ze środków rad osiedli lub Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego; - wdrożenie projektu CONNECTING NATURE polegającego na rozwijaniu usług w obszarze tzw. zielonej infrastruktury (m.in. sieć ogrodów społecznych, punktowe obszary zieleni w gęstej zabudowie śródmieścia, rewitalizacja terenów nadrzecznych) z udziałem mieszkańców, w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju miasta i poprawy jakości życia mieszkańców; - realizacja projektu REFILL - URBACT III polegającego na wdrażaniu i promocji tymczasowego zagospodarowania i użytkowania pustych przestrzeni (m.in. przestrzenie pofabryczne, nieużytki, puste budynki o funkcjach użytkowych) w partnerstwie z belgijską Gandawą, holenderskim Amersfoort, niemiecką Bremą, Rygą i Atenami; - realizacja corocznego projektu PRZYJAZNE PODWÓRKO - jednego z narzędzi rewitalizacyjnych śródmieścia poprzez renowację podwórek i jednocześnie pobudzanie wspólnot mieszkaniowych przy wsparciu finansowym Miasta Poznania (umieszczenie zieleni, ławek, placów zabaw, stojaków na rowery itp.); - realizacja corocznego projektu ODMIENĆ SWOJE PODWÓRKO – organizowanego przez Urząd Miasta Poznania przy współpracy ekspertów i organizacji pozarządowych w celu bezpośredniego zaangażowanie mieszkańców w aktywne działania na rzecz poprawy stanu zagospodarowania ich najbliższego otoczenia - poprzez zazielenienie i urządzenie podwórek kamienic. Pierwsza część projektu obejmuje wykłady i warsztaty projektowe dla mieszkańców oraz wspólną pracę w terenie, pod okiem ekspertów i zaproszonych gości - architektów, architektów krajobrazu, mających doświadczenie w realizacji projektów rewitalizacyjnych. Druga część obejmuje działania w przestrzeni poszczególnych podwórek przy doradztwie eksperckim.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość	4 200 000

realizacji projektu [zł]	
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta, fundusze UE, środki wspólnot mieszkaniowych
Planowany czas realizacji projektu	K, S i C
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	Miasto Poznań, Wspólnoty mieszkaniowe, organizacje pozarządowe, poznańskie uczelnie, Centrum Badań Metropolitalnych
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba aktualizacji aplikacji opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego i e-usług publicznych [szt./rok]: 2. Liczba zrealizowanych warsztatów [szt./rok]: 2. Liczba zrealizowanych wizyt studyjnych [szt./rok]: 3. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m²]: 100.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.1, 1.4, 4.1

Projekt nr	1.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Zachęty dla podmiotów kulturotwórczych
Zakres realizacji	Projekt ten polega na udzielaniu podmiotom kulturotwórczym małych grantów, organizowaniu konkursów ofert oraz konkursów na najem lokali komunalnych i tym podobnych projektów. Działania obejmują szczególnie: 1) Konkurs Centrum Warte Poznania kierowany do podmiotów kulturotwórczych, a także do osób fizycznych i prawnych, w tym przedsiębiorców; celem konkursu jest pozyskanie – w formie prac konkursowych – koncepcji, programów, projektów, kulturalnych, artystycznych, edukacyjnych, integrujących i aktywizujących społeczność miejską, wzbogacających życie w mieście i uatrakcyjnających centrum miasta oraz ich realizacja 2) Otwarty Konkurs Ofert na działania kulturalne kierowany do podmiotów kulturotwórczych, którego celem jest pozyskanie

	– w formie prac konkursowych – koncepcji, programów, projektów, kulturalnych i artystycznych wzbogacających ofertę kulturalną miasta oraz ich realizacja, 3) Śródmiejskie Inicjatywy Osiedlowe - zainicjowane przez radnych osiedlowych oraz realizowane we współpracy z Miastem Poznań w ramach istniejącej Koalicji Śródmiejskiej. Inicjatywy Osiedlowe polegają m.in. na organizowaniu festynów rodzinnych, przeprowadzaniu konkursów piosenki szkolnej, cykli warsztatów integracyjnych dla kobiet, letnich warsztatów integracyjnych dla dzieci i młodzieży, cykli spacerów z przewodnikiem, zajęć dla seniorów, warsztatów rękodzielniczych i kostiumograficznych itp.; 4) Konkursy grantowe dla animatorów i edukatorów realizowane przez Centrum Praktyk Edukacyjnych (CKZ) polegających na m.in. realizacji projektów animacyjnych, edukacyjnych, artystycznych, społecznych, prowadzeniu działań w lokalnych instytucjach i domach kultury, klubach, świetlicach a także organizowaniu spotkań z lokalną społecznością, debat publicznych itp.; 5) Dni Twierdzy Poznań – święto miłośników architektury militarnej i historii, podczas którego można zwiedzać fortyfikacje dawnej Twierdzy Poznań: Cytadelę, Słuzę Katedralną oraz Rezerwat Archeologiczny "Genius Loci", Makietę Dawnego Poznania czy schrony przeciwlotnicze itp.; 6) tworzenie oraz wspieranie nieformalnych centrów i instytucji kulturowych; 7) Centrum Inicjatyw Lokalnych - jest to program, dzięki któremu organizacje pozarządowe mogą prowadzić akcje wspierające działalność na rzecz mieszkańców Poznania w celu rozwoju społeczności lokalnej oraz promowania aktywności społecznej. Głównymi założeniami programu jest wspieranie inicjatyw mieszkańców Poznania oraz umożliwianie realizacji inicjatyw w różnych obszarach - kulturalnym, integracyjnym, sportowym czy społecznym; 8) Małe granty – udzielane w ramach Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działalności pożytku publicznego i wolontariuszami w obszarze „Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych”;
--	--

	9) Profilowane konkursy na najem lokali komunalnych oraz udostępnianie pustych komunalnych lokali użytkowych młodym artystom i organizacjom kulturalnym; 10) Okresowe promocje na najem wytypowanych komunalnych lokali użytkowych na obszarze rewitalizacji; 11) Kulturalny Stary Rynek – polegający na organizowaniu cyklu imprez kulturalnych, muzycznych, spektakli plenerowych, wystaw, koncertów, warsztatów, spacerów z przewodnikiem na obszarze Starego Rynku.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji oraz obiekty układu XIX w. fortyfikacji popraskich znajdujące się poza obszarem rewitalizacji. Wszystkie obiekty fortyfikacji popraskich pierścienia zewnętrznego tzw. twierdzy fortowej (18 fortów z szeregiem obiektów pomocniczych zlokalizowanych na okręgu o średnicy ok. 9 km) są integralnie związane z relikdami pierścienia wewnętrznego tzw. twierdzy poligonalnej (w tym głównym fortem Winiary) położonego w obszarze centralnym Poznania (w obszarze rewitalizacji). W działaniach rewitalizacyjnych konieczne jest zachowanie spójności zabytkowego systemu fortyfikacji popraskich. Z tego względu zostały one włączone w program rewitalizacji.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	41 400 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i C
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> , organizacje pozarządowe
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych [szt./rok]: 30. Liczba uczestników imprez kulturalnych [os./rok]: 600. Liczba przeprowadzonych konkursów [szt./rok]: 5. Liczba osób biorących udział w zorganizowanych konkursach [os./rok]: 50.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.5

Projekt nr	1.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Animacja i wsparcie działań promujących i aktywizujących życie społeczno-kulturalne oraz działalność gospodarczą pod hasłem „Przyjedź do Śródmieścia”
Zakres realizacji	Na projekt ten składają się w szczególności takie działania jak: - zwolnienie z podatku od nieruchomości budynków lub ich części zbudowane przed 1 stycznia 1965 r. w których zrealizowano remont co najmniej jednej ze stron elewacji budynku, z wyłączeniem przypadku remontu tylko samego dachu, znajdujących się na obszarze Osiedla Stare Miasto, Osiedla Jeżyce, Osiedla Sołacz, Osiedla Św. Łazarz, Osiedla Wilda oraz Osiedla Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria, lub wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, w których co najmniej na 60% ich powierzchni użytkowej realizowana jest funkcja mieszkalna. Zwolnienie przysługuje w wysokości 50% poniesionych przez podatnika kosztów remontu elewacji, nie dłużej jednak niż przez okres dziesięciu lat. Zwolnienie z podatku od nieruchomości następuje po złożeniu w Wydziale Finansowym Urzędu Miasta Poznania deklaracji wraz z wymaganymi załącznikami (Uchwała Nr XXXIX/588/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 16 października 2012r.); - wspieranie wydarzeń pielęgnujących pamięć historyczną przy tablicach i innych instalacjach upamiętniających ważne dla Miasta osoby i wydarzenia ; - organizacja tradycyjnych i innych stałych wydarzeń kulturalnych na terenie Śródmieścia, takich jak „Betlejem Poznańskie” czy „Festiwal Rzeźby Lodowej”, przechadzki „Kino, kawiarnia i spacer”, „#nawolnym” itp.; - święto ulicy Żydowskiej; - Śródecki Targ Średniowieczny; - Kolektyw Kąpielisko, Ogród Łazarz, ul. Małckiego; - wspieranie debat publicznych i aktywności obywatelskiej w zakresie posiadanych kompetencji oraz możliwości organizacyjnych i finansowych (m.in. inicjatyw oddolnych,

	takich jak np. zagospodarowania ulicy Taczaka, debaty publiczne o mieście); - działania na ulicy Święty Marcin – Noc Muzeów, Imieniny Ulicy, Dzień Sąsiada, Rytm Marcin, Gwiazdka na Świętym Marcinie i inne.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	2 100 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> Restauratorzy, sponsorzy zewnętrzni, rady osiedli, zarządzający terenami, firmy zrzeszone w ramach Konsorcjum Marki Poznań, instytucje publiczne, Młodzieżowa Rada Konsultacyjna, Gmina Żydowska i inni
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych [szt./rok]: 30. Liczba uczestników imprez kulturalnych [os./rok]: 600. Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych [szt./rok]: 3. Liczba przedsięwzięć biorących udział w zorganizowanych akcjach promocyjnych [szt./rok]: 30. Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt./rok]: 20.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.5

Projekt nr	1.4
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Program działań organizacyjnych i edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza
Zakres realizacji	Projekt ten zakłada w szczególności: – przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych

	dotyczących problemów emisji zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w warunkach tzw. „niskiej emisji” oraz możliwości jej zapobiegania; – propagowanie ekologicznej jazdy, zmniejszającej zużycie paliwa i emisji CO₂; – promocja oszczędzania energii cieplnej w gospodarstwach domowych poprzez program bezpłatnych badań termowizyjnych budynków pn. „Trzymaj ciepło” organizowany przez Miasto Poznań; – prowadzenie akcji informacyjnej na rzecz oszczędzania energii cieplnej w gospodarstwach domowych; – redagowanie stron oraz tworzenie nowych (w ramach MIM) dot. problemów zanieczyszczenia powietrza oraz prowadzonymi przez Miasto Poznań programami „KAWKA”, „Ekoprognostyka”, „Trzymaj ciepło”, „Nie pal śmieci”, „Atmosfera dla Poznania” itp.; – realizacja programu KAWKA BIS: Faza II (2018-2020), Faza III (2021-2023) – program finansowania z budżetu miasta Poznania likwidacji pieców i kotłów opalanych paliwami stałymi i zastąpienie ich ciepłem systemowym, gazem, energią elektryczną lub odnawialną. Wnioskodawcami mogą być: podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w szczególności: osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, osoby prawne, przedsiębiorcy oraz jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi; – promocja oszczędzania energii cieplnej w gospodarstwach domowych poprzez program bezpłatnych badań termowizyjnych budynków pn. „Trzymaj ciepło” organizowany przez Miasto Poznań i Veolia”
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	5 950 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Planowany czas realizacji projektu	K i C

Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	Miasto Poznań, Veolia
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	KAWKA BIS: - Liczba lokali [szt.] 2000 (400 szt./rok); - Liczba likwidowanych pieców [szt.] 3000 (600 szt./rok); - Wyeliminowanie ładunku zanieczyszczeń pyłów: PM10 - 25 ton [5 ton/rok], B(a)P – 15 kg [3 kg/rok] Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną [szt./rok]: 3. Liczba osób biorących udział w przeprowadzonych kampaniach informacyjno-edukacyjnych /związanych z edukacją ekologiczną [os./rok]: 60.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3.4

Projekt nr	1.5
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Program zasiedlania pustostanów ZKZL
Zakres realizacji	Program remontów i zasiedlania ok. 750 pustostanów, w szczególności znajdujących się w rejestrze zabytków oraz w strefie ochrony konserwatorskiej, będących w zasobie komunalnym miasta. Pustostany następnie przekazane będą wierzycielom, czyli np. właścicielom kamienic, oraz najemcom. Działania te służą poprawie jakości zamieszkania mieszkańców Poznania oraz poprawie stanu technicznego oraz przestrzennego budynków
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	2 900 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i C

<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]: 1. Liczba wdrożonych programów [szt./rok]: 1. Liczba zasiedlonych pustostanów [szt./rok]: 100.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 1.5, 3.2

Projekt nr	1.6
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Inicjatywy obywatelskie w zakresie aktywizacji i integracji społecznej oraz wsparcia infrastruktury przedsiębiorczości społecznej
Zakres realizacji	Projekt ten przewiduje w szczególności: - tworzenie infrastruktury rozwoju dla podmiotów ekonomii społecznych, komplementarnie do celów rewitalizacji. Prowadzenie szerokiej działalności społecznej oraz gospodarczej (dot. przedsiębiorstw społecznych); - proponowanie rozwiązań obywatelskich ze wsparciem działań Miasta Poznania.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	3 000 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, pożyczki zwrotne dla sfery ekonomii społecznej
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, podmioty ekonomii społecznej</u> w tym m.in. Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz	Utworzenie 4 przedsiębiorstw społecznych – odpowiadających na zapotrzebowanie wynikające z diagnozy.

sposób ich oceny	Utworzenie nowych miejsc pracy dla 20 osób. 4 zrealizowane innowacje społeczne.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 5.1, 5.2, 5.3

Przedsięwzięcie 2. Budowa i modernizacja obiektów kultury na obszarze rewitalizacji

Projekt nr	2.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Adaptacja obiektów zajezdni na Muzeum Komunikacji Miejskiej i budowa Centrum Społeczno-Kulturalnego dzielnicy Wilda
Zakres realizacji	Projekt ten składa się z dwóch głównych etapów: Etap 1 – opracowanie dokumentacji projektowej (program funkcjonalno-użytkowy, studium wykonalności, projekt budowlany i wykonawczy, projekt koncepcyjny i realizacyjny ekspozycji); Etap 2 – realizacja projektu (przebudowa, remont i adaptacja budynku zajezdni na Muzeum Komunikacji Miejskiej, wyposażenie ekspozycji muzeum, budowa i wyposażenie Centrum Społeczno-Kulturalnego, zagospodarowanie terenu zajezdni).
Lokalizacja projektu	Ul. Madalińskiego
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	Etap 1 - 3 200 000 Etap 2 - 61 800 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	Etap 1 – K Etap 2 – S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>

Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok]: 5000
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3, 5.1, 5.2, 5.3

Projekt nr	2.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Adaptacja budynku Collegium Historicum na Centrum Szyfrów „Enigma”
Zakres realizacji	Projekt zakłada następujące zadania: - opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego Centrum Szyfrów „Enigma”, - opracowanie studium wykonalności, dokumentacji budowlanej, ew. wykonawczej, - realizację robót budowlanych i wyposażenia Centrum Szyfrów „Enigma”.
Lokalizacja projektu	Ul. Św. Marcin
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	15 000 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia budynków publicznych lub komercyjnych wybudowanych lub wyremontowanych na obszarach miejskich [m²]: 798. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok]: 3000.

Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.3
--	-----

Projekt nr	2.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Adaptacja obiektów dawnej Gazowni miejskiej na Centrum Kultury i Biznesu Kreatywnego (w tym m.in. jako jedna z propozycji lokalizacji Muzeum Powstania Wielkopolskiego)
Zakres realizacji	W projekcie założono w ramach Centrum otwartą przestrzeń dla kultury oraz możliwość lokalizacji Muzeum Powstania Wielkopolskiego. Projekt przewiduje następujące zadania: - opracowanie dokumentacji projektowej tj. programu funkcjonalno-użytkowego, studium wykonalności, projektu budowlanego i wykonawczego oraz projektu koncepcyjnego i realizacyjnego ekspozycji; - realizację projektu w tym regulację sytuacji własnościowej, zagospodarowanie terenu wraz z przebudową układu ulicznego, rewaloryzację zabytkowych obiektów, urządzenie ekspozycji.
Lokalizacja projektu	Stara Gazownia – ul. Grobla
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	65 000 000
Źródła finansowania Projektu	Fundusze UE, budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A., organizacje pozarządowe
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]: 2. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]: 2. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok]: 500.
Powiązanie projektu	1.3, 5.1, 5.2, 5.3

z kierunkami działań	
----------------------	--

Projekt nr	2.4
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Kontynuacja modernizacji CK Zamek
Zakres realizacji	Projekt ten dotyczy w szczególności konserwacji wnętrz zachodniej części zamku i ich adaptacji w celu efektywnego wykorzystania zasobów dziedzictwa historycznego i kulturowego do działań kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych.
Lokalizacja projektu	ul. Św. Marcin
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	20 000 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok] 1000
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2

Projekt nr	2.5
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Modernizacja Biblioteki Raczyńskich
Zakres realizacji	Projekt ten przewiduje w szczególności modernizację budynku oraz konserwację i digitalizację cennych zbiorów bibliotecznych w celu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego.

Lokalizacja projektu	Plac Wolności 19
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	20 600 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba zabytków objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok]: 1000/rok
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.3

Projekt nr	2.6
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa Teatru Muzycznego
Zakres realizacji	Projekt ten polega na budowie budynku samodzielnej siedziby Teatru Muzycznego, składającej się ze sceny głównej przeznaczonej dla 700 osób oraz mniejszej sceny kameralnej przeznaczonej dla 200-250. Projekt przewiduje realizację obiektu w dwóch etapach: Etap 1 - opracowanie dokumentacji projektowej tj. programu funkcjonalno-użytkowego, studium wykonalności, projektu budowlanego i wykonawczego, projektu koncepcyjnego i realizacyjnego wyposażenia; Etap 2 - realizację projektu tj. budowę i wyposażenie teatru, zagospodarowanie terenu.
Lokalizacja projektu	Ul. Skośna
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	218 000 000

Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia budynków publicznych lub komercyjnych wybudowanych lub wyremontowanych na obszarach miejskich [m²]: 1 9 500 (pow. netto funkcji TM) + 7 000 (pow. netto parkingu), [szt.] 1. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok]: 15000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.3

Projekt nr	2.7
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Modernizacja Kina Muza
Zakres realizacji	Działania naprawcze polegać będą na modernizacji i poprawie jakości stanu technicznego i wyposażenia budynku w celu poprawy jakości usług dla mieszkańców Poznania, regionu i turystów.
Lokalizacja projektu	Ul. Św. Marcin 30
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	2 200 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące</u>	<u>Miasto Poznań</u>

<u>projekt</u> i ich partnerzy	
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba budynków publicznych lub komercyjnych wybudowanych lub wyremontowanych na obszarach miejskich [szt.]: 1. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich [os./rok]: 5000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.3

Projekt nr	2.8
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Podjęcie działań zmierzających do funkcjonowania i utworzenia lokalnych ośrodków kultury
Zakres realizacji	Działania te przewidują w szczególności: 1) Wsparcie domu kultury w północno-zachodniej części osiedla Jeżyce tj. „Domu Tramwajarza” jako platformy działań kulturalnych i społecznych na rzecz mieszkańców Jeżyc i miasta Poznania oraz jako miejsca inicjowania przedsięwzięć społecznych. 2) Stworzenie możliwości utworzenia domów kultury w następujących lokalizacjach: - Osiedle Św. Łazarz: dom kultury lub muzeum w budynku dawnej komendy Policji na ul. Wyspiańskiego 7; - Osiedle Wilda: budynek rektoratu Politechniki Poznańskiej lub budynek Urzędu Skarbowego na rynku Wileckim (brak lokali miejskich); - Osiedle Główna: dom kultury, seniora lub biblioteka w budynku Gimnazjum nr 20 przy ul. Harcerskiej; - Osiedle Stare Miasto: budynek „Arkadii”; - Osiedle Starołęka – Minikowo - Marlewo: budynek Zespołu Szkół Chemicznych i Fort 1A.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	500 000

Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zrealizowanych projektów kulturowych [szt.]: 1. Liczba utworzonych domów kultury [szt./rok]: 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3,

Projekt nr	2.9
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rozwój kultury akrobatycznej poprzez uruchomienie sceny „Parowozownia” Stowarzyszenia „Teatr z głową w chmurach”
Zakres realizacji	Projekt zakłada modernizację, adaptację i wyposażenie budynku dawnej lokomotywni PKP dla celów kulturalnych i edukacyjnych Teatru Akrobatyki Stowarzyszenia „Teatr z głową w chmurach” w Poznaniu. W następnych etapach przewidywane jest szerzenie kultury akrobatycznej poprzez działalność edukacyjną i rozwój międzynarodowego ośrodka Teatru Akrobatycznego i Stowarzyszenia „Teatr z głową w chmurach” w Poznaniu.
Lokalizacja projektu	Ul. Kolejowa (tereny kolejowe – długoletni wynajem obiektu)
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	20 000 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące</u>	<u>Stowarzyszenie „Teatr z głową w chmurach”</u>

<u>projekt</u> i ich partnerzy	Rada Osiedla Łazarz; Otwarta Strefa Kultury – Łazarz, DK „Krąg”, Miasto Poznań i partnerzy z całego świata
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok]: 5000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3

Projekt nr	2.10
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rewaloryzacja budynku „Starej papierni” i „dworku” przy ul. Szyperskiej oraz przekształcenie ich na cele społeczno-edukacyjne
Zakres realizacji	Realizacja projektu przewiduje w szczególności w pierwszym etapie – wykonanie podstawowych robót budowlanych, w tym izolacji przeciwwilgociowej piwnic, remontu konstrukcji i pokrycia dachu. W kolejnych etapach dalszą modernizację budynku „Starej papierni” i rewaloryzację „dworku”.
Lokalizacja projektu	Obszar w rejonie ulic: Estkowskiego, Szyperskiej, Garbary
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	10 000 000
Źródła finansowania projektu	Formuła Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, partycypacja Miasta mogłaby zostać wyrażona w wartości nieruchomości lub umożliwienia parterowi pobierania pożytków z nieruchomości.
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> Partnerzy prywatni (najemcy)
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [szt./rok]: 1 Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich [os./rok]:

Powiązanie projektu z kierunkami działań	30.
	1.3

Projekt nr	2.11
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektu modernizacji budynku Centrum Teatralnego – Scena Robocza
Zakres realizacji	Projekt przewiduje modernizację budynku CT - Scena Robocza wraz z jego wyciszeniem. Scena Robocza jest użytkowana przez organizacje pozarządowe, współfinansowana ze środków Miasta Poznania, funkcjonuje w budynku dawnego kina „Olimpia” na zasadzie laboratorium praktyk artystycznych, którego nadrzędną zasadą jest swoboda twórcza - bez narzucania tematów, rozwiązań formalnych oraz modeli pracy. To miejsce styku i tarcia różnych postaw społecznych i artystycznych oraz pracy z licealistami, animatorami, artystami sztuk wizualnych oraz społecznością lokalną.
Lokalizacja projektu	Osiedle Św. Łazarz: ul. Grunwaldzka 22
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	100 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, projektów [szt.]: 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3

Projekt nr	2.12
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Adaptacja i wyposażenie pomieszczeń zabytkowego domu studenckiego Hanka przy al. Niepodległości 26 w Poznaniu na potrzeby ośrodka teatralnego i foyer wielofunkcyjnego
Zakres realizacji	Projekt polega na stworzeniu infrastruktury dla Ośrodka Teatralnego "Maski". Planowane przedsięwzięcie zakłada m. in. montaż okładzin akustycznych na ściany i sufity, zakup i montaż mobilnej kurtyny akustycznej, trybuny teleskopowej, podestów scenicznych, wyposażenia scenicznego z podestami nożycowymi, urządzenia klimatyzacyjne, oraz elementy elektryczne technologii scenicznej. Podejmowane działania wpisują się we wcześniejsze inicjatywy UAM podejmowane na rzecz zabytkowego obiektu, jakim jest DS. Hanka.
Lokalizacja projektu	Al. Niepodległości 26, Działka 51/10/6/2
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	4 000 000
Źródła finansowania projektu	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os./rok]: 2800 Liczba budynków wyposażonych w sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności społeczno-kulturalnej [szt.]: 1 Powierzchnia obszaru [m²]: 7011
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3, 4.4.

Projekt nr	2.13
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przebudowa wejścia głównego, patio i parkingu zespołu budynków Collegium Novum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Zakres realizacji	Projekt polega na przebudowie wejścia głównego, łączącego bloki A i B zespołu Collegium Novum, przebudowie patio (mała architektura, zieleń) oraz parkingu. Obecny układ komunikacyjny na parterze zostanie zachowany, ale powiększony o schody, windę osobową i pochylnie usprawniające komunikację oraz obsługujące poziom zespołu wejściowego (z pełnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami). Nowoczesny projekt przebudowy eliminuje także wady istniejącego portalu wejściowego: zmniejsza straty ciepła, uwzględnia szybką ewakuację, poprawia odporność ogniową budynku, a przede wszystkim gwarantuje prawidłowe warunki pracy. Modernizacja łącznika między blokami A i B, przebudowa dziedzińca (mała architektura, zieleń) oraz parkingu zwiększy bezpieczeństwo i porządek publiczny w tym rejonie, a także zwiększy zaangażowanie lokalnych społeczności dzięki różnym inicjatywom studenckim odbywającym się w zrewitalizowanych strukturach, takich jak wydarzenia kulturalne i edukacyjne realizowane na dziedzińcu, jak np. „dni różnorodności kulturowej” - festiwal smaków i zapachów, przyciągające i integrujące nie tylko studentów, ale również okolicznych mieszkańców. Lokalna społeczność (a w szczególności osoby znajdujące się w gorszej sytuacji materialnej) będzie miała możliwość poznania innych kultur bez konieczności odbywania kosztownych podróży).
Lokalizacja projektu	al. Niepodległości 4, Działka 51/45/11/2, 51/45/12/2
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	5 700 000
Źródła finansowania projektu	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II
Planowany czas realizacji projektu	K i S

<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zrewitalizowanych budynków [szt.]: 1, Powierzchnia obszaru rewitalizowanego [m ²]: 8761, Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os./rok]: 4209.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2., 1.3., 2.2, 3.4

Projekt nr	2.14
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Kompleksowa ochrona unikalnego zasobu dziedzictwa narodowego poprzez rozbudowę magazynu Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu i modernizację budynków istniejących
Zakres realizacji	Projekt polega na ochronie zasobu dziedzictwa narodowego i zaplecza naukowego znajdującego się w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej UAM poprzez rozbudowę magazynów Biblioteki i modernizację budynków już istniejących. W projekcie wyszczególnione są następujące zadania: – rozbudowa Biblioteki Uniwersyteckiej o nowy magazyn (budynek „D”); – modernizacja starego magazynu książek Biblioteki Uniwersyteckiej (budynek „A”); – przebudowa poddasza gmachu głównego Biblioteki Uniwersyteckiej (budynek „B”); – termomodernizacja elewacji i dachu budynku „B” Biblioteki Uniwersyteckiej; – wymiana instalacji centralnego ogrzewania w budynku „A” i „B” Biblioteki Uniwersyteckiej; – wykonanie izolacji przeciwwilgociowej budynku „C” wraz z uporządkowaniem cieków wodnych.
Lokalizacja projektu	ul. Ratajczaka 38/40, Działka 51/26/9, 51/26/3, 51/26/4, 51/26/8/3
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	40 000 000
Źródła finansowania	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II

projektu	
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognostowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os./rok]: 2000. Powierzchnia obszaru [m ²]: 5207.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2., 1.3., 2.2, 3.4

Przedsięwzięcie 3. Rewaloryzacja przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji

Projekt nr	3.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Program „Centrum I”
Zakres realizacji	Projekt ten polega w szczególności na rewaloryzacji przestrzeni publicznej, odnowie infrastruktury tramwajowej i uspokojeniu ruchu samochodowego w rejonie ulic Św. Marcin i 27 Grudnia. Realizacja robót budowlanych i wyposażenie ulicy będzie polegać na odnowieniu jej zagospodarowania w zakresie odnowienia posadzek, małej architektury, zieleni, oświetlenia i uzbrojenia technicznego.
Lokalizacja projektu	Ulice: Św. Marcin, A. Fredry, Mielżyńskiego, 27 Grudnia, Plac Wolności, Towarowa
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	100 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K, S

<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u> i gestorzy sieci
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m ²]: 6 000. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 100 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.1, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5

Projekt nr	3.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Program „Centrum II”
Zakres realizacji	Projekt ten polega w szczególności na budowie trasy tramwajowej, rewaloryzacji przestrzeni publicznej, uspokojeniu ruchu samochodowego na ulicy Ratajczaka. Realizacja robót budowlanych i wyposażenie ulicy w zakresie nowej jakości posadzek, małej architektury, zieleni, oświetlenia i uzbrojenia technicznego.
Lokalizacja projektu	Ul. Ratajczaka
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	130 000 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u> i gestorzy sieci
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej [km]: 0,7. Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./rok]: 30 000.

Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.1, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5
--	------------------------------

Projekt nr	3.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja przestrzeni płyty Starego Rynku wraz z przekształceniem fragmentu bloku śródrynkowego (ul. Jana Baptisty Quadro) w pasaż kultury
Zakres realizacji	Projekt zakłada stworzenie nowej jakości użytkowania zasobu dziedzictwa Starego Rynku w celach kulturalnych poprzez przebudowę i modernizację nawierzchni Rynku z zachowaniem kamiennego materiału i historycznego charakteru oraz adaptacji fragmentu bloku śródrynkowego (ul. Jana Baptisty Quadro) do potrzeb realizacji w przestrzeni różnorodnych funkcji kulturalnych. Realizacja projektu przyczynić się ma do aktywizacji społeczno-kulturalnej i gospodarczej oraz uatrakcyjnienia miejsca. Projekt składa się z dwóch głównych etapów: Etap 1 – koncepcja zagospodarowania i program funkcjonalno-użytkowy oraz studium wykonalności i opracowanie dokumentacji budowlanej; Etap 2 – realizacja robót budowlanych (posadzka płyty rynku i ulic przyległych, mała architektura, zieleń, udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, oświetlenie, zadaszenie pasażu kultury, odwodnienie płyty i uzbrojenie techniczne).
Lokalizacja projektu	Stary Rynek
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	Etap 1 – 2 100 000 Etap 2 – 50 000 000
Źródła finansowania projektu	Etap 1 – Budżet Miasta Etap 2 – Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	Etap 1 – K (2018) Etap 2 – K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> i gestorzy sieci
Prognozowane rezultaty	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach

realizacji projektu oraz sposób ich oceny	miejskich [m ²]: 17 000. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 100 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 4.1,

Projekt nr	3.4
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja Placu Kolegiackiego
Zakres realizacji	Projekt zakłada w szczególności: badania archeologiczne, projekt budowlany i wykonawczy oraz realizacja robót budowlanych w zakresie kompletnego urządzenia przestrzeni placu (posadzka, mała architektura, ekspozycja wykopalisk, zieleń, oświetlenie, uzbrojenie techniczne) w celu stworzenia przestrzeni dla ruchu pieszego i rowerowego oraz reorganizacji parkowania samochodów i tym samym podniesienia jakości przestrzeni placu.
Lokalizacja projektu	Plac Kolegiacki
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	10 000 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> i gestorzy sieci
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m ²]: 2 200. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 60 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1, 4.4

Projekt nr	3.5
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Odnowa przestrzeni publicznej Dolnego Łazarza - rewaloryzacja Rynku Łazarskiego
Zakres realizacji	Projekt przewiduje w szczególności organizację konkursu na koncepcję zagospodarowania, opracowanie dokumentacji budowlanej, ew. wykonawczej i realizację robót budowlanych (posadzka, mała architektura, zieleń, przekrycie dachem przestrzeni targowiska, oświetlenie, uzbrojenie techniczne) w celu podniesienia jakości przestrzeni rynku.
Lokalizacja projektu	Rynek Łazarski
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	10 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u> i gestorzy sieci
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m ²]: 14 000. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 80 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1,

Projekt nr	3.6
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Odnowa przestrzeni publicznej Dolnego Łazarza – rewaloryzacja ul. Kolejowej

Zakres realizacji	Projekt rewitalizacyjny planowany jest w celu uspokojenia ruchu samochodowego, podniesienia standardu ruchu pieszego i poprawienia wizerunku ulicy. Przewidziane jest opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizacja robót budowlanych i wyposażenie przestrzeni w małą architekturę i urządzenia uliczne oraz rewaloryzacja zieleni ulicznej.
Lokalizacja projektu	Osiedle Św. Łazarz
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	8 880 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m²]: 10 000. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 50 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1, 7.4

Projekt nr	3.7
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przyjęcie dla deptaków i reprezentacyjnych ulic Poznania programu ich rozwoju – w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym
Zakres realizacji	Projekt ma na celu poprawę jakości przestrzeni, wprowadzenie nowych funkcji centrotwórczych, promowanie lokalnej przedsiębiorczości i w konsekwencji ożywienie gospodarcze, poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej poprzez określenie podstawowych

	wytycznych w zakresie remontów, modernizacji nawierzchni, wprowadzenia zieleni, małej architektury i obsługi w zakresie uzbrojenia technicznego.
Lokalizacja projektu	Wybrany obszar pilotażowy, kolejne lokalizacje w zależności od wyników pilotażu np. ul. Garbary, ul. Taczaka, ul. Wroniecka wraz ze szlakiem w kierunku wzgórza Św. Wojciecha), ul. Wrocławska, Obszar średniowiecznego Poznania; ul. Dąbrowskiego, ul. Kościelna, ul. Kraszewskiego, ul. Głogowska, ul. Wierzbicice, ul. Górna Wilda.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	100 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok]: 1. Liczba opracowanych programów rozwoju [szt./rok]: 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.2

Projekt nr	3.8
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie studium wykonalności wdrożenia projektów rewaloryzacji i zaakcentowania ważnych dla wizerunku miasta wnętrz i mikrownętrz urbanistycznych w przestrzeniach publicznych
Zakres realizacji	Studium wykonalności dotyczy w szczególności: – rewaloryzacji Placu Bernardyńskiego (wymiana i rozmieszczenie straganów oraz pawilonów na placu w sposób wydobywający walory kompozycyjne jego otoczenia

	[w stosunku do bryły kościoła], wymiana nawierzchni, budowa toalet); – rewaloryzacji Rynku Wildeckiego (rozmieszczenie straganów na rynku w sposób wydobywający walory kompozycyjne jego otoczenia [oś wejścia do kościoła], wymiana nawierzchni); – utworzenia zespołu multifunkcjonalnego w północnej pierzei ul. 27 Grudnia, pomiędzy pl. Gwarym a ul. 3 Maja (jedna z propozycji lokalizacji Muzeum Powstania Wielkopolskiego); – przejścia i przejazdu rowerowego przez dziedziniec Urzędu Miasta od ul. Podgórnej, przez park Chopina, do placu Kolegiackiego; – przejścia ulicą Kozią od ul. Murnej do ul. Podgórnej (z ewentualną ekspozycją dla mieszkańców i turystów „schodów hiszpańskich”); – przejścia przez dziedziniec szpitala przy ul. Szkolnej do odsłoniętych fragmentów dawnych murów miejskich; – przejścia pieszego z placu Wolności na ul. Św. Marcin przez kino Muza; – przejścia pasażem Apollo - ul. Wysoką; – przejścia z ul. Dąbrowskiego na ul. Słowackiego oraz z ul. Kochanowskiego na ul. Prusa; – przejścia z ul. Bydgoskiej do budynku barokowego kościoła św. Kazimierza (wraz z świetleniem fasady kościoła); – przejścia: ul. Potworowskiego - Stablewskiego, Karwowskiego – Kolejową; – schodów z Górnej Wildy na ul. Chwiałkowskiego; – fontanny na ul. Przemysłowej.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	250 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>

Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok]: 2.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.1, 4.4, 4.6, 5.2

Przedsięwzięcie 4. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji

Projekt nr	4.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Program remontów kamienic komunalnych oraz budynków wspólnot mieszkaniowych z udziałem Miasta Poznania
Zakres realizacji	Projekt zakłada opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizację robót budowlanych, rewaloryzację zagospodarowania otoczenia wraz z infrastrukturą proj. „Bezpieczna posesja”.
Lokalizacja projektu	Budynki komunalne i wspólnot z udziałem MP w obrębie osiedli: Stare Miasto; Jeżyce; Ostrów Tumski...; Św. Łazarz; Wilda; Główna (obszar rewitalizacji); Starołęka... (os. Enklawa).
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	196 000 000 (50 000 000 - budynki komunalne) (36 500 000 /rok - budynki Wspólnot Mieszkaniowych)
Źródła finansowania projektu	Zaliczki i środki zaoszczędzone przez WM na funduszach remontowych, źródła zewnętrzne: kredyty, przychody z tytułu najmu, sprzedaży pożytków.
Planowany czas realizacji projektu	S (2021) i C
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u> , wspólnoty mieszkaniowe
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz	Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (jednostki mieszkalne): w tym obiekty zabytkowe; poprawa

sposób ich oceny	jakości zamieszkania (karta punktowa lokalu); poprawa efektywności energetycznej budynków (zużycie energii cieplnej) [szt./rok]: 5. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków mieszkalnych na obszarach miejskich [os./rok] : 500.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3.1, 3.2, 3.3, 3.4

Projekt nr	4.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa mieszkań komunalnych
Zakres realizacji	Projekt przewiduje opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizację robót budowlanych i zagospodarowanie terenu wraz z infrastrukturą proj. „Bezpieczna posesja”.
Lokalizacja projektu	Ul. Hlonda/Zawady Ul. Hlonda/Bernata
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	30 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, kredyt komercyjny, kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjne
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [szt./rok]: 1 Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich [os./rok]: 100.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3.1

Projekt nr	4.3
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rewaloryzacja i modernizacja zespołu budynków mieszkalnych Spółdzielni Mieszkaniowej „Grunwald”
Zakres realizacji	Projekt przewiduje planowane opracowanie dokumentacji budowlanej, realizację robót remontowych i termo-modernizacyjnych.
Lokalizacja projektu	ul. Śniadeckich 3 –15 - 14 - 20
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	5 000 000
Źródła finansowania projektu	Środki Spółdzielni Mieszkaniowej „Grunwald”, kredyt komercyjny
Planowany czas realizacji projektu	K, S (2023)
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>SM „Grunwald”</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich [szt.]: 1. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków mieszkalnych na obszarach miejskich [os.]: 200.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3.1

Projekt nr	4.4
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	System doradztwa w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na modernizację kamienic
Zakres realizacji	Projekt polega na prowadzeniu punktu informacyjnego nt. pozyskiwania funduszy dla mieszkańców, przedsiębiorców, osób planujących remonty budynków mieszkalnych i mieszkalno-usługowych oraz prowadzeniu portalu internetowego

Lokalizacja projektu	wspierającego zamianę mieszkań.
	Teren całego miasta Poznania, w tym szczególnie obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	27 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	C
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba udzielonych porad [szt./rok]: 150. Liczba osób korzystających z doradztwa [os./rok]: 150.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.5, 3.1, 3.3

Przedsięwzięcie 5. Wsparcie komunikacji publicznej, ruchu pieszego i rowerowego

Projekt nr	5.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa dróg rowerowych
Zakres realizacji	Projekt zakłada budowę dróg rowerowych zgodnie z Programem Rowerowym Miasta Poznania 2017-2022 z perspektywą do roku 2025) - Ringi (1 i 2) oraz trasy radialne (R1-R6) opisane w Programie Rowerowym, przebiegające przez obszar rewitalizacji Projekt dotyczy planowanych projektów budowlanych, realizację robót budowlanych, wyposażenie w małą architekturę, zieleni i urządzenia uliczne.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji

Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	16 510 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K, S (2022)
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Długość wybudowanych dróg dla rowerów [km]: 7,5. Liczba osób korzystających z wybudowanych dróg rowerowych [os./rok] : 50 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.1, 7.2

Projekt nr	5.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Przebudowa torowisk w ulicach: Wierzbicice i 28 Czerwca 1956 r.
Zakres realizacji	Przebudowa torowisk ma na celu podniesienie standardu obsługi pasażerów komunikacji publicznej poprzez przebudowę trasy tramwajowej wraz z dostosowaniem przystanków do obsługi osób niepełnosprawnych i przyspieszenie przejazdu pojazdów publicznego transportu zbiorowego. Planowane jest opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizacja robót budowlanych i wyposażenie przestrzeni w małą architekturę, zieleni i urządzenia uliczne.
Lokalizacja projektu	Ul. Wierzbicice Ul. 28 czerwca 1956
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	65 300 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE

Planowany czas realizacji projektu	S (2022)
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej [km] 1,2. Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./rok] : 30 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1, 7.4, 7.5

Projekt nr	5-3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa trasy tramwajowej na Naramowice – etap II
Zakres realizacji	Projekt ten ma na celu polepszenie obsługi komunikacyjnej centrum miasta z osiedlem na Naramowicach w Poznaniu i połączenie tramwajem północnych osiedli mieszkaniowych ze śródmieściem. Planowane jest opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizacja robót budowlanych, modernizacja wyposażenia układu w małą architekturę, zieleni, uzbrojenie techniczne i urządzenia uliczne.
Lokalizacja projektu	ul. Garbary na odc. od ul. Estkowskiego do ul. Armii Poznań oraz ul. Szelągowska do pętli Wilczak.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	230 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	S i D
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji

realizacji projektu oraz sposób ich oceny	miejskiej [km]: 2,1. Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./rok]: 30 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.3

Projekt nr	5.4
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa nowych mostów (kładek) przez Wartę oraz pomiędzy dzielnicami
Zakres realizacji	Projekt ma na celu poprawę obsługi ruchu pieszego i rowerowego oraz zmniejszenia ruchu samochodowego w śródmieściu. Planuje się budowę: - kładki Berdychowskiej (element R6 opisany w Programie Rowerowym), - kładki łączącej Osiedle Rataje z Osiedlem Wilda.
Lokalizacja projektu	Osiedle Stare Miasto, osiedle Ostrów Tumski
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	55 100 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wybudowanych kładek [szt.]: 2. Liczba osób korzystających z wybudowanych kładek [os./rok]: 200 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.1, 7.2

Projekt nr	5-5
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie studium wykonalności budowy nowych mostów (kładek) przez Wartę oraz pomiędzy dzielnicami
Zakres realizacji	Projekt ma na celu poprawę obsługi ruchu pieszego i rowerowego oraz zmniejszenia ruchu samochodowego w śródmieściu. Studium wykonalności obejmuje: – kładkę wzdłuż Mostu Chrobrego łączącą Chwaliszewo z Ostrowem Tumskim (element R₄ opisany w Programie Rowerowym); – połączenie os. Św. Łazarz z Wildą; – kładkę pieszo-rowerową dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych przez ul. Niestachowską w celu bezpośredniego połączenia dzielnicy Sołacz i Jeżyce z terenami Gołęcina.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	180 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba projektów w zakresie poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego [szt.]: 3.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.1, 7.2

Projekt nr	5.6
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektowych budowy nowych ciągów pieszo-rowerowych i dróg rowerowych
Zakres realizacji	Zadanie te planowane jest w celu poprawy obsługi ruchu pieszego i rowerowego oraz zmniejszenia ruchu samochodowego w śródmieściu. Przewiduje się opracowanie założeń dla: – ciągu pieszo-rowerowego na przedłużeniu ul. Siemiradzkiego przez park Wilsona do ul. Śniadeckich; – ciągu pieszo-rowerowego pomiędzy rynkiem Wildeckim a ul. Półwiejską – deptak na ul Górna Wilda; – budowy chodników i drogi rowerowej w ul. Krauthofera na odcinku od ul. Dmowskiego do ul. Góreckiej, strona prawa; – zwężenia dróg rowerowych po obu stronach ul. Dmowskiego od ul. Krauthofera do ul. Drużynowej i powiększyć chodnik dla pieszych z uwagi na natężenie ruchu pieszych w kierunku CH „Panorama”.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	140 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok] : 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.1, 7.2

Projekt nr	5-7
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektowych połączenia tramwajowego centrum miasta z ul. Główną i budowy punktu przesiadkowego stacji Poznań Wschód
Zakres realizacji	Przygotowanie założeń projektowych ma na celu podniesienie jakości obsługi komunikacyjnej w centrum miasta i zmniejszenia ruchu samochodowego w śródmieściu. W dalszej kolejności po przygotowaniu założeń projektowych oraz analizy urbanistyczno-technicznej o charakterze studium funkcjonalności planuje się dalsze prace projektowe, umożliwiające złożenie wniosku o dofinansowanie inwestycji ze środków unijnych i rozpoczęcie budowy trasy tramwajowej w rejonie stacji kolejowej Poznań Wschód.
Lokalizacja projektu	Pętla tramwajowa Zawady – stacja Poznań Wschód (poza obszarem rewitalizacji, lecz na jego rzecz)
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	150 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	S i D
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.] : 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7-3

Projekt nr	5.8
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Odnowa infrastruktury torowo-sieciowej
Zakres realizacji	Projekt zakłada w szczególności projektowanie, przebudowę i budowę infrastruktury tramwajowej, w tym torowisk, sieci trakcyjnej i przystanków tramwajowych. Planowana jest realizacja robót budowlanych oraz wyposażenie w małą architekturę, zielen i urządzenia uliczne.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	62 500 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	S (2021) i C
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba projektów w zakresie poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego [szt.]: 20. Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej [km/rok]: 2. Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./rok]: 100 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.3

Projekt nr	5.9
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Modernizacja infrastruktury przystankowej i dworcowej
Zakres realizacji	Projekt polega na budowie i modernizacji platform przystanków autobusowych wraz z montażem wiat, modernizacji pętli

	autobusowych wraz z punktami socjalnymi i obsługi klientów, modernizacji dworców autobusowych, zakupu i montażu elektronicznych tablic informacji pasażerskiej. Planowana jest realizacja robót remontowo-modernizacyjnych oraz wyposażenie w małą architekturę, zieleni oraz urządzenia informacyjne i techniczne.
Lokalizacja projektu	Obszar całego miasta w tym obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	5 600 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba przystanków objętych wsparciem -[szt.]:200. Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych przystanków/dworców [os./rok]: 50 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.3

Projekt nr	5.10
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektowych budowy parkingów Parkuj i Idź (P&G) i realizacja pilotażowych obiektów (w tym parkingów kubaturowych)
Zakres realizacji	Przygotowanie założeń projektowych dotyczy w szczególności następujących rejonów: – Placu Bernardyńskiego (ul. Marii Magdaleny, ul. Zielona), – ul. Pułaskiego, – innych potrzebnych lokalizacji wynikających z rozszerzania strefy ruchu uspokojonego.
Lokalizacja projektu	Osiedle Stare Miasto, Jeżyce, Łazarz i Wilda zwłaszcza

Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	w sąsiedztwie tzw. I i II ramy komunikacyjnej
	40 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, Partnerstwo Publiczno-Prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K, S, D
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]: 3. Liczba wybudowanych obiektów [szt.]: 3. Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach [szt./rok]: 200 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.5

Projekt nr	5.11
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektowych budowy parkingów „Parkuj i Jedź” (P&R).
Zakres realizacji	Przygotowanie założeń projektowych dotyczy parkingów zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji, lecz bezpośrednio oddziałujących na ten obszar poprzez ograniczenie intensywności ruchu samochodowego na rzecz komunikacji zbiorowej i uspokojenia ruchu samochodowego w śródmieściu, oraz realizacja pilotażowych obiektów: – pętla Górczyn, – pętla i dworzec kolejowy na Starołęce, – Miłostowo, – Św. Michała, – rondo Starołęka, – dworzec Strzeszyn,

	– dworzec Wschodni lub ul. Gnieźnieńska, – ul. Główna/Zawady wraz z punktem przesiadkowym dla autobusów, – przy tzw. Bramie Zachodniej (ul. Polska) wraz z przedłużeniem linii tramwajowej z Ogrodów, – południowa część obszaru Osiedla Wilda, – obszar rewitalizacji osiedla Rataje: przy moście Królowej Jadwigi, – pętla os. Jana III Sobieskiego, – Naramowice, – Wola, – Podolany, – inne lokalizacje w miarę rozwoju układu transportowego.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	120 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K, S, D
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok] : 2. Liczba wybudowanych obiektów [szt./rok]: 1 Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach [szt./rok] : 600 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7-3

Projekt nr	5.12
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rozszerzenie Strefy Płatnego Parkowania na Łazarz i Wilkę

Zakres realizacji	Projekt polega na przeprowadzeniu analiz potrzeb parkingowych, opracowaniu projektowego przystosowania infrastruktury pasa drogowego i jego oznakowania z elementami wdrożenia na obszarach Wildy i Łazarza wewnątrz i w sąsiedztwie tzw. II ramy komunikacyjnej.
Lokalizacja projektu	Osiedle Św. Łazarz; Osiedle Wilda;
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	19 500 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]: 2.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4

Przedsięwzięcie 6. Modernizacja układu komunikacyjnego obszaru rewitalizacji

Projekt nr	6.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rozszerzenie i wdrażanie etapu II „Strefy 30”
Zakres realizacji	Rozszerzenie i wdrażanie strefy 30 prowadzi się w celu zwiększenia bezpieczeństwa pieszych w obszarze uspokojonego ruchu, ułatwień dla rowerzystów dzięki wprowadzeniu kontrapasów, zmniejszenia poziomu hałasu, poprawy funkcjonalności infrastruktury miejskiej (wyniesione skrzyżowania, przejścia dla pieszych, nowe elementy małej

	architektury i zieleni miejskiej, w tym ławki i miejsca odpoczynkowe), zwiększenia bezpieczeństwa ruchu dzięki ograniczeniu dopuszczalnej prędkości oraz wprowadzenia elementów zagospodarowania ulic wymuszających respektowanie zasad obowiązujących w strefie (m.in. buspasy dla transportu publicznego).
Lokalizacja projektu	1) Osiedle Stare Miasto – tereny między ulicami: - Św. Marcin, Podgórna, Garbary, Królowej Jadwigi, Towarowa, Dworcowa (obszar III, IV, V); - Al. Niepodległości, Św. Marcin, linia kolejowa, Solna (obszar VI); - Przepadek, Kutrzeby, Północna, Garbary, Małe Garbary, Solna, Nowowiejskiego, Pułaskiego (obszar VII, VIII); - Garbary, linia kolejowa, rz. Warta, Królowej Jadwigi (obszar IX). 2) Osiedle Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria – tereny między: - linią kolejową, rz. Cybiną, rz. Wartą (obszar X); - linią kolejową, ul. Podwale, ul. Wyszyńskiego, rz. Cybiną (obszar XI).
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	860 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]: 1. Powierzchnia obszaru objętego „Strefą 30” [ha]: 32.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.4

Projekt nr	6.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Przebudowa ul. Dąbrowskiego, w tym Rynku Jeżyckiego
Zakres realizacji	Projekt zmierza do podniesienia standardu obsługi pasażerów komunikacji publicznej poprzez przebudowę trasy tramwajowej wraz z dostosowaniem przystanków do obsługi osób niepełnosprawnych i przyspieszenie przejazdu pojazdów publicznego transportu zbiorowego. Planowane jest opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizacja robót budowlanych i wyposażenie przestrzeni w małą architekturę, zieleń i urządzenia uliczne.
Lokalizacja projektu	ul. Dąbrowskiego
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	68 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	S (2022)
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej [km]: 1,2. Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./rok]: 30 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1

Projekt nr	6.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Przedłużenie ul. św. Wawrzyńca
Zakres realizacji	Projekt dotyczy odcinka pomiędzy ulicami Żeromskiego

	i Kościelną, w celu usprawnienia ruchu i poprawy wizerunku miejskiej ulicy handlowej H. Dąbrowskiego (odciążenie od ruchu samochodowego i usprawnienia ruchu pojazdów transportu zbiorowego). Opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizacja robót budowlanych i wyposażenie przestrzeni w małą architekturę, zieleni i urządzenia uliczne.
Lokalizacja projektu	ul. Św. Wawrzyńca
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	30 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, partycypacja zewnętrzna
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Długość wybudowanych dróg gminnych [km]: 0,9.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.4

Projekt nr	6.4
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Opracowanie założeń projektowych budowy ulicy Dolnej Głogowskiej
Zakres realizacji	Opracowanie założeń projektowych budowy ul. Dolnej Głogowskiej planuje się w celu usprawnienia ruchu i poprawy wizerunku miejskiej ulicy handlowej Głogowskiej (odciążenie od ruchu samochodowego i usprawnienie ruchu pojazdów transportu zbiorowego).
Lokalizacja projektu	Osiedle Św. Łazarz
Szacunkowa wartość	300 000

realizacji projektu [zł]	
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	D
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]: 1. Liczba opracowanych dokumentów [szt.]: 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.4, 7.5

Projekt nr	6.5
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektowych i realizacja pilotażowych obiektów w zakresie: organizacji kubaturowych parkingów wielopoziomowych i zieleni w tzw. „Dzielnicy Sądowej” oraz rozszerzenia i wdrożenia kolejnych etapów „Strefy 30”
Zakres realizacji	Opracowanie założeń projektowych i realizacja pilotażowych obiektów w zakresie: - organizacji kubaturowych parkingów wielopoziomowych i zieleni w tzw. „Dzielnicy Sądowej” planuje się w celu rozwiązania problemu parkowania użytkowników obiektów użyteczności publicznej; - rozszerzenia i wdrożenia kolejnych etapów „Strefy 30” planuje się w celu usprawnienia ruchu pieszego i poprawy wizerunku ulic śródmiejskich (planowane opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej, realizacja robót budowlanych i wyposażenie przestrzeni w małą architekturę, zieleni i urządzenia uliczne): - Osiedle Jeżyce: ul. Mickiewicza, uspokojenie ruchu na ul. Poznańskiej, ul. Jeżyckiej, ul. Sienkiewicza i ul. Słowackiego, woonerf na ul. Słowackiego

	(od Kraszewskiego do Wawrzyniaka), shared space na ul. Dąbrowskiego; - Osiedle Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria; - Osiedle Św. Łazarz: shared space: ul. Małeckiego, ul. Jarochońskiego, ul. Siemiradzkiego; - Osiedle Wilda: shared space na ul. Różanej.
Lokalizacja projektu	Osiedle Stare Miasto
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	15 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	5
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok] :2. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 1 000. Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach [szt.]: 200.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	7.5

Przedsięwzięcie 7. Modernizacja infrastruktury społecznej i oświatowej na obszarze rewitalizacji

Projekt nr	7.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Modernizacja infrastruktury oświatowej (budynek i otoczenia)

Zakres realizacji	Planowany projekt realizowany ma być w celu poprawy warunków przestrzenno-technicznych infrastruktury oświatowej a w konsekwencji podniesienia bazy materialnej procesu kształcenia: (*) - zmiana nr i nazewnictwa szkół po reformie edukacji 2017 - remont i modernizacja pomieszczeń i budynków: Osiedle Stare Miasto: - Przedszkola: nr 29 ul. Księcia Józefa; nr 31 ul. Mielżyńskiego; nr 66 ul. Noskowskiego; nr 69 ul. Chopina; nr 74 ul. Kazimierza Wielkiego; nr 75 ul. Sporna; nr 98 ul. Pułaskiego; nr 164 ul. Libelta; - Szkoła Podstawowa nr 82 ul. Krakowska; Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego nr 2 al. Niepodległości; Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4 ul. Garbary; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi nr 3 ul. Powstańców Wlkp (*Szkoła Podstawowa nr 75 ul. Powstańców Wielkopolskich); Zespół Szkół Zawodowych nr 6 ul. Działyńskich; Zespół Szkół Odzieżowych ul. Kazimierza Wielkiego; Zespół Szkół Budownictwa nr 1 ul. Rybaki; Poznańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II stopnia ul. Solna; Poznańska Szkoła Chóralna ul. Cegielskiego; VI Liceum Ogólnokształcące ul. Krakowska (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 7 ul. Krakowska); XII Liceum Ogólnokształcące ul. Kutrzeby; Liceum Ogólnokształcące Św. Marii Magdaleny ul. Garbary; Osiedle Jeżyce: - Przedszkola: nr 71 ul. Galla Anonima; nr 86 ul. Słowackiego; nr 96 ul. Janickiego; - Szkoła Podstawowa nr 23 ul. Norwida; Szkoła Podstawowa nr 36 ul. Słowackiego; Szkoła Podstawowa nr 71 ul. Przybyszewskiego; Gimnazjum nr 60 ul. Bukowska (*Technikum Komunikacji w Zespole Szkół Komunikacji ul. Bukowska); Gimnazjum nr 61 ul. Słowackiego (*Szkoła Podstawowa z oddziałami przysposabiającymi do pracy nr 92 ul. Słowackiego); Zespół Szkół Specjalnych nr 106 ul. Janickiego; Zespół Szkół Specjalnych nr 107 ul. Dąbrowskiego (*Szkoła Podstawowa Specjalna nr 107 ul. Dąbrowskiego); Zespół Szkół Zawodowych nr 1 ul. Floriana; VII Liceum Ogólnokształcące ul. Żeromskiego;
-------------------	---

Osiedle Św. Łazarz:

- Przedszkola: nr 32 ul. Chociszewskiego; nr 39 ul. Limanowskiego; nr 44 ul. Dmowskiego; nr 48 ul. Łukaszewicza; nr 51 ul. Głogowska; nr 89 ul. Kasprzaka;
- Szkoła Podstawowa nr 9 ul. Łukaszewicza; Szkoła Podstawowa nr 77 ul. Dmowskiego; Gimnazjum nr 51 ul. Potockiej (w tym budowa windy) (*XXXVII Liceum Ogólnokształcące z oddz. Terapeutycznymi ul. Potockiej); Zespół Szkół i Placówek Oświatowych ul. Berwińskiego (*Szkoła Podstawowa nr 26 ul. Berwińskiego); Zespół Szkół nr 8 ul. Jarochońskiego; Zespół Szkół Gimnazjalno-Licealnych ul. Wyspiańskiego; I Liceum Ogólnokształcące ul. Bukowska (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 ul. Bukowska); II Liceum Ogólnokształcące ul. Matejki (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 12 ul. Matejki); Zespół Szkół Handlowych ul. Śniadeckich; Młodzieżowy Dom Kultury nr 3 ul. Jarochońskiego;

Osiedle Wilda:

- Przedszkola: nr 42 ul. Prądyńskiego; nr 54 ul. Dolina; nr 87 ul. Św. Czesława; nr 103 ul. Wierzbicice; nr 176 ul. Saperska;
- Szkoła Podstawowa nr 5 ul. Traugutta; Zespół Szkół nr 5 ul. Różana; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi nr 2 ul. Prądyńskiego (*Szkoła Podstawowa nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi ul. Prądyńskiego); Zespół Szkół Gimnazjalno-Zawodowych nr 42 ul. Św. Jerzego (*Branżowa Szkoła I stopnia nr 42 ul. Św. Jerzego); V Liceum Ogólnokształcące ul. Zmartwychwstańców; Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 ul. Droga Dębińska;

Osiedle Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria:

- Przedszkole nr 82 ul. Zawady;
- Szkoła Podstawowa nr 85 ul. Tomickiego; Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niepełnosprawnych ul. Bydgoska; Poznańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I stopnia nr 2 ul. Bydgoska;

Osiedle Główna:

- Przedszkole nr 78 ul. Nadolnik,
- Szkoła Podstawowa nr 45 ul. Harcerska; Gimnazjum nr 20 ul. Główna (*Szkoła Podstawowa nr 45 ul. Główna);

	- odnowienie elewacji - poprawa estetyki budynku, termomodernizacja: Osiedle Stare Miasto: - Przedszkola: nr 66 ul. Noskowskiego; nr 69 ul. Chopina; nr 74 ul. Kazimierza Wielkiego; nr 75 ul. Sporna; nr 98 ul. Pułaskiego; nr 164 ul. Libelta; - Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego nr 2 al. Niepodległości; Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4 ul. Garbary; III Liceum Ogólnokształcące ul. Strzelecka; VI Liceum Ogólnokształcące ul. Krakowska (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 7 ul. Krakowska); XII Liceum Ogólnokształcące ul. Kutrzeby; Liceum Ogólnokształcące Św. Marii Magdaleny ul. Garbary; Zespół Szkół Zawodowych nr 6 ul. Działyńskich; Zespół Szkół Budownictwa nr 1 ul. Rybaki; Osiedle Jeżyce: - Przedszkola: nr 71 ul. Galla Anonima; nr 86 ul. Słowackiego; nr 96 ul. Janickiego; - Szkoła Podstawowa nr 36 ul. Słowackiego; Szkoła Podstawowa nr 71 ul. Przybyszewskiego; Gimnazjum nr 60 ul. Bukowska (*Technikum Komunikacji w Zespole Szkół Komunikacji ul. Bukowska); Gimnazjum nr 61 ul. Słowackiego (*Szkoła Podstawowa z oddziałami przysposabiającymi do pracy nr 92 ul. Słowackiego); VII Liceum Ogólnokształcące ul. Żeromskiego; Zespół Szkół Specjalnych nr 106 ul. Janickiego; Zespół Szkół Specjalnych nr 107 ul. Dąbrowskiego (*Szkoła Podstawowa Specjalna nr 107 ul. Dąbrowskiego); Zespół Szkół Zawodowych nr 1 ul. Floriana; Osiedle Św. Łazarz: - Przedszkola: nr 32 ul. Chociszewskiego; nr 39 ul. Limanowskiego; nr 44 ul. Dmowskiego; nr 48 ul. Łukaszewicza; nr 51 ul. Głogowska; nr 89 ul. Kasprzaka; - Zespół Szkół i Placówek Oświatowych ul. Berwińskiego; Szkoła Podstawowa nr 77 ul. Dmowskiego; Gimnazjum nr 51 ul. Potockiej (w tym budowa windy) (*XXXVII Liceum Ogólnokształcące z oddz. Terapeutycznymi ul. Potockiej); Zespół Szkół Gimnazjalno-Licealnych ul. Wyspiańskiego;
--	--

I Liceum Ogólnokształcące ul. Bukowska (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 ul. Bukowska); II Liceum Ogólnokształcące ul. Matejki (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 12 ul. Matejki); Zespół Szkół Handlowych ul. Śniadeckich; Młodzieżowy Dom Kultury nr 3 ul. Jarochowskiego;

Osiedle Wilda:

- Przedszkola: nr 42 ul. Prądyńskiego, nr 103 ul. Wierzbicice, nr 176 ul. Saperska,
- Zespół Szkół nr 5 ul. Różana; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi nr 2 ul. Prądyńskiego (*Szkoła Podstawowa nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi ul. Prądyńskiego); Zespół Szkół Gimnazjalno-Zawodowych nr 42 ul. Św. Jerzego (*Branżowa Szkoła I stopnia nr 42 ul. Św. Jerzego); Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 ul. Droga Dębińska;

Osiedle Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria:

- Przedszkole nr 82 ul. Zawady;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Nieśłyszących ul. Bydgoska; Poznańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I stopnia nr 2 ul. Bydgoska;

Osiedle Główna:

- Przedszkole nr 78 ul. Nadolnik;

- unowocześnienie bazy sportowej wraz z infrastrukturą:

Osiedle Stare Miasto:

- Szkoła Podstawowa nr 82 ul. Krakowska; Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego nr 2 al. Niepodległości; Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4 ul. Garbary; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi nr 3 ul. Powstańców Wlkp (*Szkoła Podstawowa nr 75 ul. Powstańców Wielkopolskich); Zespół Szkół Zawodowych nr 6 ul. Działyńskich; Zespół Szkół Odzieżowych ul. Kazimierza Wielkiego; Zespół Szkół Budownictwa nr 1 ul. Rybaki; Poznańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II stopnia ul. Solna; Poznańska Szkoła Chóralna ul. Cegielskiego; XII Liceum Ogólnokształcące ul. Kutrzeby;

Osiedle Jeżyce:

- Szkoła Podstawowa nr 23 ul. Norwida; Szkoła Podstawowa

	nr 36 ul. Słowackiego; Szkoła Podstawowa nr 71 ul. Przybyszewskiego; Gimnazjum nr 60 ul. Bukowska (*Technikum Komunikacji w Zespole Szkół Komunikacji ul. Bukowska); Gimnazjum nr 61 ul. Słowackiego (*Szkoła Podstawowa z oddziałami przysposabiającymi do pracy nr 92 ul. Słowackiego); VII Liceum Ogólnokształcące ul. Żeromskiego; Zespół Szkół Specjalnych nr 106 ul. Janickiego (*Szkoła Podstawowa Specjalna nr 106 ul. Janickiego); Zespół Szkół Zawodowych nr 1 ul. Floriana; Osiedle Św. Łazarz: - Szkoła Podstawowa nr 9 ul. Łukaszewicza; Zespół Szkół i Placówek Oświatowych ul. Berwińskiego; Zespół Szkół nr 8 ul. Jarochońskiego; Szkoła Podstawowa nr 77 ul. Dmowskiego; Gimnazjum nr 51 ul. Potockiej (*XXXVII Liceum Ogólnokształcące z oddz. Terapeutycznymi ul. Potockiej); Zespół Szkół Gimnazjalno-Licealnych ul. Wyspiańskiego; I Liceum Ogólnokształcące ul. Bukowska (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 ul. Bukowska); II Liceum Ogólnokształcące ul. Matejki (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 12 ul. Matejki); Zespół Szkół Handlowych ul. Śniadeckich; Osiedle Wilda: - Przedszkole nr 42 ul. Prądyńskiego; - Zespół Szkół nr 5 ul. Różana; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi nr 2 ul. Prądyńskiego (*Szkoła Podstawowa nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi ul. Prądyńskiego); V Liceum Ogólnokształcące ul. Zmartwychwstańców; Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 ul. Droga Dębiska; Osiedle Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria: - Szkoła Podstawowa nr 85 ul. Tomickiego; Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Nieśłyszących ul. Bydgoska; Osiedle Główna: - Szkoła Podstawowa nr 45 ul. Harcerska; - renowacja terenów zieleni wraz z wykonaniem małej architektury; utworzenie stref rekreacji dziecięcej (place zabaw):
--	--

	Osiedle Stare Miasto: - Przedszkola: nr 29 ul. Księcia Józefa; nr 66 ul. Noskowskiego; nr 74 ul. Kazimierza Wielkiego; nr 98 ul. Pułaskiego; nr 164 ul. Libelta; - Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego nr 2 al. Niepodległości; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi nr 3 ul. Powstańców Wlkp (*Szkoła Podstawowa nr 75 ul. Powstańców Wielkopolskich); Szkoła Podstawowa nr 82 ul. Krakowska; XII Liceum Ogólnokształcące ul. Kutrzeby; Liceum Ogólnokształcące Św. Marii Magdaleny ul. Garbary; Zespół Szkół Odzieżowych ul. Kazimierza Wielkiego; Zespół Szkół Budownictwa nr 1 ul. Rybaki; Poznańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II stopnia ul. Solna; Osiedle Jeżyce: - Szkoła Podstawowa nr 23 ul. Norwida; Szkoła Podstawowa nr 71 ul. Przybyszewskiego; Osiedle Św. Łazarz: - Przedszkole nr 32 ul. Chociszewskiego; - Zespół Szkół nr 8 ul. Jarochońskiego; Osiedle Wilda: - Szkoła Podstawowa nr 5 ul. Traugutta; Zespół Szkół nr 5 ul. Różana; Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi nr 2 ul. Prądyńskiego (*Szkoła Podstawowa nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi ul. Prądyńskiego); Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 ul. Droga Dębińska; Osiedle Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria: - Szkoła Podstawowa nr 85 ul. Tomickiego; Osiedle Główna: - Szkoła Podstawowa nr 45 ul. Harcerska.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	100 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Planowany czas realizacji projektu	K i C

<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej [szt.]: 24. Liczba wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej [szt.]: 42. Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej [os./rok]: 600. Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej [os./rok] : 3 500.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	2.2

Projekt nr	7.2
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rozbudowa Kompleksu Campusu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego
Zakres realizacji	Projekt składa się z dwóch głównych części: Cz.1) Budowa dwóch nowych obiektów dydaktyczno – naukowych w Campusie Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego: Collegium Pharmaceuticum oraz Centrum Symulacji Medycznej na terenie pomiędzy ulicami: Bukowska, Przybyszewskiego, Marcelesińska, Polna; Cz.2) Rozbudowa obiektu szpitalnego przy ul. Szamarzewskiego 82/84 o oddział okulistyki wraz z blokiem operacyjnymi poradniami okulistycznymi (poza obszarem rewitalizacji, lecz w ścisłej relacji obszarowej i funkcjonalnej z całością Campusu Uniwersytetu Medycznego). Nowo utworzony oddział będzie składać się z czterech kondygnacji w ramach istniejącego już parterowego budynku. Przewidziane wyposażenie tworzonego bloku operacyjnego, poradni, zaplecza dydaktycznego o niezbędną aparaturę medyczną.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	127 614 000 [Cz.1: 100 000 000 + Cz.2: 27 614 000]

Źródła finansowania projektu	Środki Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, fundusze UE, kredyt komercyjny
Planowany czas realizacji projektu	K i S
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych obiektów infrastruktury szkół wyższych [szt.]: 3. Powierzchnia użytkowa przewidziana na realizację projektu [m ²]: 2098,96 Podwojenie liczby przyjętych pacjentów.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	2.1, 2.2, 2.3, 2.4

Projekt nr	7.3
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowania założeń projektowych dla remontów i modernizacji obiektów zdrowia i opieki społecznej.
Zakres realizacji	Przygotowanie założeń projektowych planuje się w celu poprawy standardu świadczenia usług i jakości życia mieszkańców miasta: - placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3: - Osiedle Jeżyce: ul. Szamarzewskiego, - Osiedle Główna: prywatny żłobek na ul. Gnieźnieńskiej, - infrastruktury pomocy społecznej i zdrowia: - termomodernizacja Dziennego Ośrodka Adaptacyjnego przy ul. Saperskiej 15, - budowa placówki opiekuńczo-wychowawczej przy ul. Pamiątkowej, - przystosowanie budynku zespołu Diennej Pomocy przy ul. Konopnickiej dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez budowę windy zewnętrznej.
Lokalizacja projektu	Osiedle Główna, Osiedle Jeżyce
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	300 000

Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań, podmioty prywatne, stowarzyszenia, fundacje</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok]: 2.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	2.1, 2.3

Projekt nr	7.4
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rozbudowa Centrum Medycznego HCP poprzez budowę budynku szpitalnego z lądowiskiem dla helikopterów Lotniczego Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu przy ul. 28 Czerwca 1956 r.
Zakres realizacji	Projekt zakłada: - rozbudowę Centrum Medycznego HCP polegającą na budowie budynku szpitalnego z lądowiskiem na dachu, dla helikopterów Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Planowane dostosowanie Centrum Medycznego HCP do warunków i norm określonych przez Ministra Zdrowia. Utworzenie bloków operacyjnych i dodatkowych oddziałów pod płytą lądowiska dla helikopterów.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	60 000 000
Źródła finansowania Projektu	JESSICA II, środki prywatne, kredyt inwestycyjny
Planowany czas realizacji projektu	K (2018)

<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Centrum Medyczne HCP sp. Z o.o.</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Wzrost liczby pacjentów korzystających rocznie z opieki medycznej CM HCP: o 2,5 tys. osób (obecnie 35 tys. osób). Liczba zatrudnionych przez CM HCP osób personelu medycznego [os.]: 100. Powierzchnia objęta rewitalizacją [m²]: 9 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	Cele 2 i 5

Projekt nr	7.5
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Remont obiektu klubu sportowego <i>Energetyk Poznań</i> przy ul. Grunwaldzkiej 1
Zakres realizacji	Projekt zakłada w szczególności remont obiektu klubu sportowego Energetyk Poznań, poprawę stanu technicznego wnętrza oraz elewacji zabytkowego budynku, który znajduje się w strefie konserwatorskiej.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	1 700 000
Źródła finansowania Projektu	Fundusze UE, Środki własne, w tym z Ministerstwa Sportu i Turystyki
Planowany czas realizacji projektu	K (2018)
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Klub Sportowy Energetyk Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Wyremontowana powierzchnia klubu [m²]: 991,87. Udostępnienie 4 nieczynnych obecnie sanitariatów. Udostępnienie 10 biur i magazynów obecnie nie użytkowanych ze względu na ich stan . Zmniejszenie kosztów utrzymania obiektu.

Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 4.7, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 7.1
--	--

Projekt nr	7.6
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przebudowa budynku Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu przy ul. Mostowej 6, na nowoczesne centrum kształcenia
Zakres realizacji	Planowana przebudowa budynku Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego położonego w strefie konserwatorskiej na nowoczesne centrum kształcenia w celu inwestowania w edukację, umiejętności i szkolenie zawodowe. Projekt obejmie prócz prac budowlanych w budynku, zagospodarowanie terenu i prace konserwatorskie na jego elewacjach. Realizacja projektu wpłynie na poprawienie warunków kształcenia zawodowego oraz poprawę jakości i funkcjonalności bazy dydaktycznej.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	17 967 334,35
Źródła finansowania projektu	Budżet samorządu województwa wielkopolskiego
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu. Jednostka edukacyjna samorządu województwa wielkopolskiego</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os.]: 200. Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego [szt.]: 1.
Powiązanie projektu	1.1, 1.2, 2.2, 2.4, 4.3, 4.4

z kierunkami działań	
Projekt nr	7.7
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rewitalizacja obszaru <i>Wyższej Szkoły Bankowej</i> w Poznaniu przy ul. Kościuszki i Ratajczaka, w tym remont zabytkowych kamienic przy ul. Ratajczaka
Zakres realizacji	Planowane przeprowadzenie rewitalizacji terenu u zbiegu ul. Ratajczaka i Kościuszki, w strefie ochrony konserwatorskiej, poprzez stworzenie nowego kompleksu budynków Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu (WSB) wraz z parkingiem podziemnym oraz przestrzenią otwartą (5331 m ² , w tym 3211 m ² udostępnione dla mieszkańców) o łącznej powierzchni około 10 tys m ² , na których będą realizowane funkcje edukacyjno - kulturalno-usługowe oraz funkcja Wielkopolskiego Fyrtla Przedsiębiorczości – centrum interpretacji dziedzictwa pracy organicznej. Projekt przewiduje likwidację zabudowy substandardowej oraz przebudowę i adaptację dwóch kamienic przy ul. Ratajczaka (6418 m ²) oraz stworzenie terenów zielonych (646 m ²).
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	43 000 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, JESSICA II, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	S (2022)
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia całkowita obszaru poddana rewitalizacji [m ²]: 13130. Liczba budynków poddanych rewitalizacji [szt.]: 5. Powierzchnia budynków poddanych rewitalizacji [m ²]: 6413,50 Liczba budynków przebudowanych / wyremontowanych na cele edukacyjne [szt.]: 5.

Powiązanie projektu z kierunkami działań	Liczba budynków przebudowanych / wyremontowanych na cele kulturalne [szt.]: 1 . Powierzchnia budynków zmodernizowanych na cele edukacyjne [m²]: 6016,40 .
	1.2, 1.3, 2.2, 4.1, 4.3, 4.4, 4.6, 6.2, 7.1,

Projekt nr	7.8
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Kompleksowa modernizacja budynku wielokondygnacyjnego do funkcji mieszkalnych, gospodarczych i użyteczności społecznej w Poznaniu przy ul. Fortecznej 17b
Zakres realizacji	Planowany remont budynku handlowo – usługowego - produkcyjnego o pow. całkowitej 5823,10 m² w celu przystosowania obiektu do prowadzenia przystępnego cenowo hotelu na ok. 120 pokoi oraz powierzchni biurowych w średnim standardzie z salą konferencyjną oraz z parkingiem dla samochodów osobowych (20 msc), stacji rowerowej Nextbike (15 rowerów), placu ćwiczeń siłowych i gimnastyki (100 m²), z monitoringiem wizyjnym.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	12 300 000
Źródła finansowania Projektu	JESSICA II, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K (2018)
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>H&H Corp Hawryluk spółka komandytowa</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba osób korzystających z urządzeń siłowych i gimnastycznych średniomiesięcznie [os.]: 50. Liczba spotkań lokalnej społeczności miesięcznie [szt.]: co najmniej 2.

	Liczba udostępnionych tablic ogłoszeniowych w budynku [szt.]: 2. Liczba udostępnionych miejsc parkingowych [szt.]: 20 . Budowa stacji parkowania dla 15 rowerów w systemie „Nextbike”. Montaż 3 kamer monitorujących ul. Forteczną.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.4, 3.4, 4.1, 4.2, 4.7, 5.3, 6.2, 7.5, 7.6,

Projekt nr	7.9
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rozbudowa budynku biurowego w Poznaniu przy ul. Św. Michała 43
Zakres realizacji	Planowana rewaloryzacja istniejącego budynku magazynowego w celu utworzenia trzech segmentów pięciokondygnacyjnych o funkcji biurowej o łącznej powierzchni ponad 9 tys. m ² , wraz z parkingami w poziomie terenu (243 msc). Całość zlokalizowana na obszarze poprzemysłowym byłych ZZE CENTRA.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	25 000 000
Źródła finansowania Projektu	JESSICA II, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K (2020)
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>MERCATOR NIERUCHOMOŚCI Sp. z o.o.</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Przyrost nowej powierzchni u biurowej o 6 883,14 m² powierzchni użytkowej. Wzrost liczby miejsc parkingowych w obrębie obiektu o 243 miejsca parkingowe.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	5.1, 5.2, 5.3, 7.5,

Projekt nr	7.10
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Budowa dwóch budynków biurowych w Poznaniu przy ul. Św. Michała 43
Zakres realizacji	Planowana budowa dwóch budynków biurowych o powierzchni zabudowy około 2360 m ² i powierzchni użytkowej do 16 tys. m ² wraz z parkingiem (300 msc.). Całość zlokalizowana na obszarze przemysłowym byłych ZZE CENTRA.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	72 000 000
Źródła finansowania projektu	JESSICA II, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	S (2023)
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>MERCATOR NIERUCHOMOŚCI Sp. z o.o.</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Przyrost nowej powierzchni biurowej użytkowej o 16 000 m ² (2 x 8000 m ²). Wzrost liczby miejsc parkingowych w obrębie obiektów o 300 miejsc parkingowych.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	5.1, 5.2, 5.3, 7.5,

Projekt nr	7.11
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Budowa „Andersia Silver” – końcowy etap zagospodarowania placu Andersa w Poznaniu
Zakres realizacji	Planowane zakończenie procesu zagospodarowania placu Andersa w Poznaniu, wraz z budową Andersia Silver, budynku biurowo konferencyjno hotelowego wraz z parkingiem wielopoziomowym (450 msc) o łącznej powierzchni 42,2 tys m ² ,

	jako nowoczesnego centrum biznesu, rozwoju firm, korporacji i start-upów – wizytówki rozwoju gospodarczego i społecznego Miasta Poznania.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	440 000 000
Źródła finansowania Projektu	JESSICA II, inne środki publiczne, kredyt inwestycyjny
Planowany czas realizacji projektu	K (2020)
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Andersia Retail spółka z ograniczoną odpowiedzialnością</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba rewitalizowanych obszarów [szt.]: 1. Powierzchnia rewitalizowanych obszarów [ha]: 0,6670. Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]: 10. Ilość osób pracujących w obiektach zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [os.]: 6 000. Liczba placów / przestrzeni wspólnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]: 2. Liczba udogodnień dla rowerzystów zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [kpl]: 1. Liczba udogodnień wspierające rozwój elektromobilności zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]: 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3, 2.1, 4.1, 4.2, 4.6, 4.7, 7.1, 7.2, 7.5, 7.6,

Projekt nr	7.12
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Budowa budynku hotelu z garażem podziemnym w Poznaniu przy ul. Konopnickiej 17 i 17a
Zakres realizacji	Planowana budowa budynku hotelowego wraz z restauracją, częścią konferencyjną, odnowy biologicznej i garażem

Lokalizacja projektu	podziemnym oraz z uwzględnieniem remontu chodnika przy ul. Konopnickiej. Planowany budynek pasywny, na terenie objętym ochroną konserwatorską, uzupełnia pierzeję ul. Konopnickiej.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	Jw. 15 990 000
Źródła finansowania projektu	JESSICA II, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K (2019)
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Bernil Nieruchomości sp. Z o.o.</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Zrealizowany budynek hotelowy [szt.]: 1. Powierzchnia użytkowa obiektu [m ²]: 2036,44. Planowa liczba pracowników [os.]: 16. Maksymalna liczba gości hotelowych [os.]: 42. Maksymalna liczba użytkowników sal konferencyjnych [os.]: 50 i restauracji [os.]: 50.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.4, 4.1, 4.2

Projekt nr	7.13
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rewitalizacja obszaru powojkowego przy Al. Niepodległości 53 w Poznaniu poprzez przebudowę „Koszarowca” na obiekt naukowo-badawczy Wydziału Prawa i Administracji UAM oraz rozbudowę budynku dydaktycznego o Wielkopolską Bibliotekę Prawniczą, etap II
Zakres realizacji	Projekt jest kontynuacją wcześniejszych działań Uniwersytetu (etap I zrealizowano w ramach Działania 4.2 WRPO) mających na celu kompleksową rewitalizację obszaru powojkowego, przy Al. Niepodległości 53 w Poznaniu, na którym mieści się Wydział

	Prawa i Administracji UAM, poprzez przebudowę znajdującego się w strefie ochrony konserwatorskiej tzw. budynku „Koszarowca” na obiekt naukowo-badawczy WPIA oraz rozbudowę istniejącego obiektu dydaktycznego o Wielkopolską Bibliotekę Prawniczą, a także zagospodarowanie terenu. W przebudowanym budynku „Koszarowca” należy dokonać m.in. takich prac, jak: przekształcenie ścian i pomieszczeń na cele funkcjonalno-użytkowe, docieplenie dachu, wymiana okien, drzwi, renowacja elewacji, wymiana instalacji CO, elektrycznych, p. poż. oraz dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez budowę windy. Istniejący obiekt dydaktyczny zostanie rozbudowany 5 kondygnacyjną bibliotekę (łączna pow. uż. obu to 8 897 m²). Elementem uzupełniającym kompleksową rewitalizację terenu powojkowego przy Al. Niepodległości 53 w Poznaniu będzie zagospodarowanie otoczenia (mała architektura, zieleń, wyburzenie otaczającego muru) wraz z przebudową parkingu. Wyburzenie muru otaczającego w tej chwili Wydział Prawa i Administracji poprawi estetykę zabytkowego ciągu urbanistycznego ulicy Niepodległości oraz otworzy przestrzeń dla okolicznych mieszkańców. Na zrewitalizowanym obszarze będzie działać Studencka Uniwersytecka Poradnia Prawna prowadzącą sprawy osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na pokrycie kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Projekt będzie oddziaływać na stymulowanie działalności społeczno- kulturalnej, podniesienie poziomu wykształcenia i kompetencji w regionie, tworzenie wysokiej jakości – bezpiecznych, czystych i atrakcyjnych przestrzeni, ochronę, ekspozycję i promocję dziedzictwa kulturowego, redukcję poziomu wykluczenia społecznego, pogłębienie spójności społecznej i wzrost atrakcyjności zamieszkania na obszarze rewitalizacji.
Lokalizacja projektu	Aleje Niepodległości 53, Działka 51/09/105/4, 51/09/105/7
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	74 000 000
Źródła finansowania projektu	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II
Planowany czas realizacji	K i S

projektu	
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych obiektów infrastruktury szkół wyższych [szt.]: 2, Powierzchnia działki [m ²]: 32076, Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os./rok]: 4663
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.4, 4.4, 4.7, 5.3, 7.5, 7.6

Projekt nr	7.14
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Kompleksowa modernizacja budynku Collegium Historicum przy ul. Św. Marcin 78 w Poznaniu
Zakres realizacji	Projekt ten jest bezpośrednio związany z powstaniem Centrum Szyfrów „Enigma” w tym budynku oraz realizowaną przez miasto Poznań rewitalizacją ulicy św. Marcin. Projekt bezpośrednio wpłynie na zwiększenie atrakcyjności turystyczno-kulturalnej regionu i budowę nowego wizerunku regionu. Projekt obejmuje obiekt, który jest częścią trasy turystycznej o nazwie „Trakt cesarsko-królewski” i tworzy ściśle, historyczne centrum Poznania, w pobliżu odnowionego Zamku Cesarskiego oraz Teatru Wielkiego, a także Międzynarodowych Targów Poznańskich. W ramach planowanego przedsięwzięcia zakłada się opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego, studium wykonalności, dokumentacji budowlanej oraz realizację robót polegającą na wymianie okien i drzwi, instalacji elektrycznych na energooszczędne, przebudowie systemów grzewczych, uzupełnieniu niezbędnego wyposażenia, a także pełną wymianą dachu wraz z montażem instalacji odwadniającej, odnową elewacji oraz dostosowaniem obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Lokalizacja projektu	ul. św. Marcin 78, Działka 51/25/14
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	6 000 000
Źródła finansowania	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II

Projektu	
Planowany czas realizacji projektu	K i S
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba odwiedzających obiekt [os./rok]: 1000 Liczba wspartych obiektów infrastruktury szkół wyższych [szt.]: 1 Powierzchnia obszaru [m ²]: 3394.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 1.5, 2.4, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7

Projekt nr	7.15
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Kontynuacja modernizacji obiektu po Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przy ul. Grunwaldzkiej 6 w Poznaniu
Zakres realizacji	Planowane przedsięwzięcie polega na kontynuacji prac modernizacyjnych polegających na dostosowaniu obiektu do potrzeb Wydziału Anglistyki i innych licznych jednostek UAM. Ponadto w budynku po Wydziale Chemii swoje docelowe siedziby uzyskałyby m. in.: takie jednostki jak: Biuro ds. studentów z niepełnosprawnościami, Multimedialna Pracownia Nauki Języków Obcych, Pracownia Pytań Granicznych, Szkoła Językowa oraz wiele laboratoriów językowych. Lokalizacja w tym budynku Wydziału Anglistyki oraz innych jednostek Uczelni pociąga za sobą konieczność wykonania w bardzo szerokim zakresie przebudowy obiektu w tym dostosowania do obowiązujących przepisów prawa: Państwowej Inspekcji Pracy, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Straży Pożarnej oraz zapewnienie niezbędnych warunków dostępu do obiektu osobom niepełnosprawnym.
Lokalizacja projektu	ul. Grunwaldzka 6, Działka 39/8/34/9
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	47 000 000
Źródła finansowania	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II

projektu	
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych obiektów infrastruktury szkół wyższych [szt.]: 1 Powierzchnia obszaru [m ²]: 18256. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os.]: 1638
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.4, 4.4, 4.7, 5.3, 7.5, 7.6

Projekt nr	7.16
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Kompleksowa modernizacja budynku domu studenckiego Jowita przy ul. Zwierzynieckiej 7 w Poznaniu
Zakres realizacji	W realizacji projektu zakłada się prace polegające na wykonaniu izolacji termicznej, wymianie okien i drzwi oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowie systemów grzewczych wraz z modernizacją węzła cieplnego oraz wykonanie instalacji fotowoltaicznej. Dzięki powyższym działaniom zużycie energii końcowej w budynku zmniejszy się, co przyczyni się do spadku emisji CO ₂ do atmosfery i poprawy jakości powietrza w regionie. Realizacja projektu jest wyrazem dbałości uczelni o środowisko naturalne.
Lokalizacja projektu	ul. Zwierzyniecka 7, Działka 21/13/114
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	50 000 000
Źródła finansowania Projektu	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II
Planowany czas realizacji projektu	D
<u>Podmioty realizujące</u>	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

<u>projekt</u> i ich partnerzy	
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych obiektów infrastruktury szkół wyższych [szt.]: 1 Powierzchnia obszaru [m²]: 1412.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.3, 2.4, 3.1, 4.4, 4.7, 5.3, 7.5, 7.6

Projekt nr	7.17
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Kompleksowa modernizacja obiektów Wydziału Teologicznego przy ul. Wieżowej 2/4 w Poznaniu
Zakres realizacji	Realizacja projektu diametralnie poprawi warunki pracy nauczycieli akademickich, a przede wszystkim studentów. Obecnie warunki studiowania na Wydziale Teologicznym znaczenie odbiegają od standardów obowiązujących we współczesnych budynkach dydaktycznych. Dotychczas Wydział Teologiczny nigdy nie korzystał ze wsparcia funduszy publicznych w prowadzonych pracach remontowych i inwestycyjnych. Wnioskowane zadanie inwestycyjne obejmuje przebudowę budynku Numer 1 oraz Numer 2 z zagospodarowaniem terenu. Budynki są własnością Archidiecezji Poznańskiej, a użytkowanych przez Uniwersytet na podstawie umów z dnia 23.09.2003 r oraz 16.12.2009 r. na potrzeby Wydziału Teologicznego.
Lokalizacja projektu	ul. Wieżowa 2/4, Działka 04/15/4/2
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	42 100 000
Źródła finansowania projektu	Środki krajowe, fundusze UE, JESSICA II
Planowany czas realizacji projektu	D
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prognozowane rezultaty	Liczba wspartych obiektów infrastruktury szkół wyższych [szt.]: 2

realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej [os.]: 539. Powierzchnia obszaru [m²]: 18367.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.2 ,1.3 ,1.4, 1.5, 2.4 ,4.4, 4.7, 5.3, 7.5, 7.6

Projekt nr	7.18
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Budowa Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Dziecka (Szpitala Pediatrycznego) wraz z jego wyposażeniem
Zakres realizacji	W ramach realizacji przedsięwzięcia powstanie Szpital z 354 łózkami na 9 Oddziałach, na poziomach od 0 do +5. Powierzchnia użytkowa netto przyszłego Centrum to 35 609,43 m², powierzchnia zabudowy 6 000 m², ilość kondygnacji 7. Warto podkreślić, że w ramach Gorącej Platformy funkcjonować będzie: Szpitalny Oddział Ratunkowy, Zakład Diagnostyki Obrazowej, Blok Operacyjny, Oddział Intensywnej Terapii. Dodatkowo w szpitalu na poziomach -1 do +2 przewidziano: Zakład Endoskopii, Zespół Poradni, Zakład Elektrodiagnostyki, Izbę Przyjęć Planowych, Zakład Patomorfologii, Aptekę Szpitalną, Laboratoria. Budowa nowego szpitala dziecięcego to rozwiązanie gwarantujące prowadzenie nowoczesnej i na wysokim poziomie działalności leczniczo-rehabilitacyjnej przy pomocy wysokiej jakości aparatury i sprzętu. Koncepcja działania nowego szpitala zakłada, że będzie on prowadził działalność uwzględniająca zmiany zachodzące w procesach diagnostyczno-terapeutycznych.
Lokalizacja projektu	ul. A. Wrzoska, działka o nr 2/29, ark. 27, Obręb Golęcin, poza obszarem rewitalizacji. Mimo położenia poza obszarem rewitalizacji Wielkopolskie Centrum Zdrowia Dziecka będzie miało pozytywny wpływ na rozwój nie tylko całego regionu i miasta, ale także obszaru rewitalizacji (będzie obsługiwać pacjentów z wszystkich tych obszarów). Uporządkuje również pod względem funkcjonalno-przestrzennym sytuację obecnej lokalizacji szpitala w centrum Poznania, poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej i możliwości rozwojowych placówki.

Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	375 100 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, środki krajowe, budżet samorządu województwa wielkopolskiego
Planowany czas realizacji projektu	K
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	W imieniu i na rzecz Samorządu Województwa Wielkopolskiego – „Szpital Wielkopolski” sp. z o.o. powołana przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego (uchwała nr IV /52/11 z dnia 21 lutego 2011 r.).
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych podmiotów leczniczych [szt.]: 1 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]: 1 Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi [os.]: 724 723 (wartość docelowa)
Powiązanie projektu z kierunkami działań	2.1

Przedsięwzięcie 8. Rewaloryzacja terenów zieleni i rekreacji

Projekt nr	8.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja zieleni parkowej w Śródmieściu
Zakres realizacji	Poprawa zieleni parkowej w Śródmieściu zakłada działania rewaloryzacyjne w parkach i skwerach. Zakres i kolejność prowadzonych prac jest ustalana corocznie w konsultacji z radami osiedli.
Lokalizacja projektu	Śródmieście
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	4 000 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta

Planowany czas realizacji projektu	K, S (2021)
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha/rok] 30. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 100 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.2

Projekt nr	8.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja zieleni i odtwarzanie zadrzewień ulic
Zakres realizacji	Realizację projektu planuje się w celu poprawy jakości przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej ulic: – Osiedle Stare Miasto: ul. Estkowskiego, ul. Libelta, Al. Marcinkowskiego, Al. Niepodległości; – Osiedle Jeżyce: ul. Mickiewicza (między ul. Dąbrowskiego a ul. Poznańską), ul. Kraszewskiego (w przypadku przebudowy), ul. Zwierzyniecka, ul. Janickiego (w przypadku przebudowy), skwery przy ul. Dąbrowskiego; ul. Przybyszewskiego (od ul. Bukowskiej do ul. Dąbrowskiego), przebudowa ul. Kościelnej – etap I zieleni; – Osiedle Św. Łazarz: ul. Grunwaldzka (od ul. Zeylanda do ul. Szylinga), ul. Roosevelta (w przypadku przebudowy), ul. Dmowskiego (od rynku Łazarskiego do ul. Hetmańskiej), ul. Małeckiego, ul. Kolejowa, ul. Karwowskiego, ul. Mottego, ul. Graniczna, ul. Kanałowa, ul. Nehringa, ul. Wojskowa (od ul. Marcelińskiej do ul. Grunwaldzkiej), ul. Marcelińska (od ul. Przybyszewskiego do ul. Grunwaldzkiej), ul. Palacza, ul. Stablewskiego; – Osiedle Wilda: ul. Wierzbicice, ul. Niedziałkowskiego, ul. Żupańskiego, ul. Świętego Czesława, ul. Chwiałkowskiego, ul. Chłapowskiego, ul. Fabryczna;

	– Osiedle Górczyn: ul. Drużynowa (od ul. Dmowskiego do ul. Góreckiej), ul. Dmowskiego (zielen niska).
Lokalizacja projektu	Osiedla: Stare Miasto, Wilda, Łazarz, Jeżyce, Sołacz, Górczyn, Główna
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	1 600 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, Wielkopolski Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki Rad Osiedli
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba ulic poddanych rewaloryzacji / rekultywowacji [szt./rok]: 10.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.2

Projekt nr	8.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja Skweru Sprawiedliwych Wśród Narodów Świata
Zakres realizacji	Rewaloryzację skweru planuje się w celu poprawy jakości życia mieszkańców i estetyki przestrzeni publicznej. Planowane uporządkowanie zieleni, utwardzenie pieszych alejek, wyposażenie w małą architekturę i urządzenia rekreacyjne.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	2 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji	K

projektu	
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]: 1,9. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 2 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.2

Projekt nr	8.4
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń realizacji miejsc dla rekreacji i wypoczynku
Zakres realizacji	Przygotowanie założeń realizacji miejsc dla rekreacji i wypoczynku, w tym: skwerów, placów zabaw dla dzieci, siłowni na wolnym powietrzu, boisk, skate-parków, miejsc do gry w szachy, w szczególności: – inwentaryzacja i zabezpieczenie terenów na cele rekreacji, – modernizacja skweru na skrzyżowaniu ulic Garbary i Stawnej, – wydzielenie miejsc wybiegów dla psów – np. teren koryta Warty, teren parku Marcinkowskiego, – utrzymanie i rozbudowa ogrodu Jordanowskiego przy ul. Działowej, – stworzenie „wodnego” placu zabaw dla dzieci w okolicach rzeki Warty lub Starego Koryta, – poszerzenie skateparku w parku Marcinkowskiego, – rewaloryzacja parku Wieniawskiego, – rewaloryzacja skwerów zieleni w miejscach byłych stacji paliwowych: na ul. 23 lutego, Kościuszki, Taylora, Grobla, – zagospodarowanie otoczenia zamku Przemysła, – utrzymanie istniejącego placu zabaw dla dzieci w MOS i przy ul. Tomickiego (teren SP85), – poszerzenie siłowni zewnętrznej przy ul. Tomickiego (teren SP85),

	– utrzymanie obiektów sportowych i rozbudowa urządzeń rekreacyjnych dla dzieci na terenie MOS, – stworzenie nowej lokalizacji placu zabaw na Zagórzu, – Osiedle Jeżyce: ul. Kościelna, działki między ul. Kościelną a ul. Młyną (nr 154/48, 116/1, 116/1, 117/4, 116/2, 117/6, ark. 10, Obr. Jeżyce), plac Asnyka (poprawa funkcjonalności i zagospodarowania placu), – Osiedle Św. Łazarz: park Kasprowicza, ul. Małeckiego; ul. Biała/ ul. Niecała (plac im. K. Nowakowskiego), – Osiedle Wilda: park Drwęskich, park Jana Pawła II, – Osiedle Główna: Rynek Wschodni, ul. Główna 68 (dz. 132), – Osiedle Starołęka – Minikowo - Marlewo : Os. Enklawa przy ulicach Unii Lubelskiej i Falistej, (oraz w przypadku rozwoju funkcji mieszkaniowej przy ul. Śliskiej), – Zagospodarowanie nowych terenów pod obiekty sportowo-rekreacyjne (w przypadku rozwoju funkcji mieszkaniowej Osiedle Jeżyce: park nad Seganką (płn.-zach. część osiedla), ul. Kadłubka (wykupienie terenu i budowa obiektu); Osiedle Starołęka – Minikowo - Marlewo : ul. Śliska, os. Portowo).
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	200 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, Wielkopolski Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok] 5.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.1, 6.2

Przedsięwzięcie 9. Rewitalizacja terenów nadrzecznych

Projekt nr	9.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Organizacja, zarządzanie, zagospodarowanie i urządzenie plaż miejskich
Zakres realizacji	Projekt polega na organizacji, zarządzaniu, zagospodarowaniu i urządzeniu plaż miejskich w: – boiska wielofunkcyjne (piłka siatkowa, ręczna plażowa); – strefy grillowe; – gastronomia, toalety, urządzenia wodne (jacuzzi, natryski) i sprzęt plażowy i sportowy; – ogródki społeczne (ew.) i oświetlenie tymczasowe odcinków, ścieżek do Warty; – uporządkowanie terenów dojścia do plaż – Wilda; – utrzymanie plaż.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	2 100 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> operatorzy prywatni, fundacje i stowarzyszenia
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba utworzonych miejsc na obszarach miejskich [m²] : 20. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os.]: 15 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.3

Projekt nr	9.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa kolejnych odcinków Wartostrady wraz z infrastrukturą oświetlenia efektywnego energetycznie, systemem monitoringu wizyjnego oraz małą architekturą
Zakres realizacji	Planowana Wartostrada składa się z następujących odcinków: – Odcinek 1 - wzdłuż ul. Piastowskiej od Mostu Przemysła I do Mostu Królowej Jadwigi (monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 2 – od Mostu Królowej Jadwigi do Mostu św. Rocha (modernizacja nawierzchni, monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 3 – od Mostu św. Rocha do ul. Czartoria (monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura, punkt zliczania rowerów), – Odcinek 3A – od Mostu Królowej Jadwigi do Parku w Starym Korycie (budowa ścieżki pieszo-rowerowej, monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 4 – od ul. Czartoria do ul. Chwaliszewo oraz do Mostu Chrobrego (budowa ścieżki pieszo-rowerowej, monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 5 – równolegle od ul. Szelągowskiej, w Parku Szelągowskim do ul. Serbskiej (monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 6 – od rzeki Głównej do rzeki Cybiny (monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 7 – alternatywny przebieg Wartostrady przy Bramie Poznania ICHOT nad rzeką Cybiną (budowa ścieżki pieszo-rowerowej, monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 8 – łącznik Wartostrady z Jeziorem Maltańskim (budowa ścieżki pieszo-rowerowej, monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura), – Odcinek 9 – od rzeki Cybiny do Mostu Królowej Jadwigi (monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie), – Odcinek 10 – od Mostu Królowej Jadwigi do Mostu Przemysła I – w Parku nad Wartą (modernizacja nawierzchni ścieżki,

Lokalizacja projektu	monitoring, oświetlenie efektywne energetycznie, mała architektura, punkt zliczania rowerów).
	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	20 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Długość wybudowanych dróg dla rowerów [km]: 8,548. Długość przebudowanych dróg dla rowerów [km]: 4,597.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1, 6.3

Projekt nr	9.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja Parku Nad Wartą
Zakres realizacji	Projekt zakłada przygotowanie założeń, projektu rewaloryzacji oraz rozpoczęcie robót realizacyjnych. Zakres całości projektu obejmuje: - modernizację „muszli widowiskowej, - segregację ruchu pieszego, samochodowego i rowerowego wzdłuż rzeki Warty, - budowę parkingu przy moście Królowej Jadwigi, - remonty ciągów pieszo-rowerowych (nawierzchnia, oświetlenie, mała architektura), - modernizację istniejących obiektów sportowych, - budowę przystani rzecznej wraz z infrastrukturą przybrzeżną, umożliwiającą rozwój sportu i turystyki wodnej, - budowę ulicy Wioślarskiej (3KDW z mpzp),

	- budowę nowych urządzeń towarzyszących (np. toalety publiczne).
Lokalizacja projektu	Park Nad Wartą
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	400 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, Poznański Budżet Obywatelski, środki Rad Osiedli
Planowany czas realizacji projektu	K i S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [ha]: 35 Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 10 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 4.1, 6.1, 6.3

Projekt nr	9.4
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewitalizacja i ochrona dziedzictwa kulturowego kompleksu <i>Dzieciniec pod Słońcem</i> w Poznaniu
Zakres realizacji	Zakres projektu obejmuje prace konserwatorskie, zieleniarskie, drogowe, budowlane, rozbiórkowe i instalacyjne w obrębie budynków i zagospodarowania ogrodu jordanowskiego. Planowane przedsięwzięcie zakłada przystosowanie obecnego rozkładu funkcji zabytkowego kompleksu dla potrzeb Młodzieżowego Domu Kultury i ogrodu jordanowskiego. Kolejnym elementem projektu jest zagospodarowanie zabytkowej przestrzeni ogrodu jordanowskiego, tak aby stał się bardziej atrakcyjny jako miejsce spacerów, wypoczynku, a przede wszystkim miejsce prowadzenia plenerowej działalności

Lokalizacja projektu	kulturalnej.
	Ul. Droga Dębińska 21
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	10 474 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]: 1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os./rok] : 200.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	9.3

Projekt nr	9.5
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Budowa przystani rzecznych
Zakres realizacji	Budowę przystani rzecznych planuje się w celu podniesienia atrakcyjności terenów nadwarciańskich oraz rzeki Warty dla mieszkańców oraz turystów. Planowane przygotowanie założeń oraz realizacja robót budowlanych na następujących terenach: – na „cyplu” rzeki Warty; – przy moście Królowej Jadwigi; – na wysokości ul. Czartoria, przy Starym Korycie Warty.
Lokalizacja projektu	okolice mostu Królowej Jadwigi
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	10 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta

Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> , partnerzy prywatni
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]: 3. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 1 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.3

Projekt nr	9.6
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Zagospodarowanie starego zakola (koryta) rzeki Warty
Zakres realizacji	Projekt polega na stworzeniu dynamicznego systemu ciągu parków miejskich oraz sieci pieszych połączeń na linii Stare Miasto – Chwaliszewo - Ostrów Tumski – Śródka oraz prowadzeniu działań zmierzających do zainicjowania zagospodarowania północnej, a później środkowej części terenów oraz w przyszłości na całej długości starego zakola – przywrócenie koryta rzecznego.
Lokalizacja projektu	Stare Koryto Warty, Stare Miasto, Chwaliszewo, Ostrów Tumski, Śródka
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	200 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]: 5. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź

sposób ich oceny	utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 2 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.2, 6.3

Projekt nr	9.7
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rewaloryzacja Miejskich Łazienek Rzecznych
Zakres realizacji	Projekt polega na odtworzeniu założenia urbanistycznego oraz oryginalnego wykończenia elewacji oraz wnętrz w sposób dostosowany do nowych funkcji: rekreacyjnej, hotelarskiej, restauracyjnej i szkoleniowej. Otoczenie poddane zostanie oczyszczeniu oraz pracom polegającym na wykonaniu nowej skarpy zielonej, schodów terenowych, podjazdu oraz utwardzeń.
Lokalizacja projektu	Ul. Piastowska 71
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	5 200 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań,</u> partnerzy prywatni, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m ²]: 1026. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich [os./rok]: 5 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.2, 6.3

Projekt nr	9.8
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń projektowych dot. budowy przystani rzecznej przy moście Lecha oraz zagospodarowania terenów nadrzecznych na obszarze rewitalizacji Osiedla Główna
Zakres realizacji	Na projekt składa się w szczególności: – plaża miejska przy moście Lecha, – modernizacja rzeki Główna (od ul. Bałtyckiej, przez ul. Gnieźnieńską, ul. Gdyńską do ul. Hlonda), – zagospodarowanie terenów nadrzecznych rzeki Główna na terenie całego Osiedla, – rewaloryzacja budynku Starego Młynu, – modernizacja ul. Bartniczej, – modernizacja ul. Smolnej, – modernizacja ul. Urwistej, – modernizacja ul. Suchej.
Lokalizacja projektu	Okolice mostu Lecha oraz tereny nadrzeczne w rejonach: Most Lecha, ul. Bałtycka, ul. Gnieźnieńska, ul. Gdyńska, ul. Nadolnik, ul. Bartnicza, ul. Smolna, ul. Urwista, ul. Sucha.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	200 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	S
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u> , partnerzy prywatni, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt./rok] 2.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.2, 6.3

Przedsięwzięcie 10. Rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych

Projekt nr	10.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Wielobranżowa modernizacja Hali Widowiskowo-Sportowej Arena wraz z rewaloryzacją Parku Kasprowicza
Zakres realizacji	W projekcie przewiduje się: - zabezpieczenie powierzchni kopuły (Decyzja nr 98/2014 Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego) o powierzchni 6 500 m² poprzez naniesienie systemowej trzywarstwowej powłoki termoceramicznej TOP-SHIELD wraz z oczyszczeniem i naprawę powierzchni kopuły; - modernizacja elewacji (Decyzja nr 98/2014 Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego) poprzez ocieplenie ze styropianu, wykonanie tynków, malowanie i wymianę obróbek blacharskich; - renowacja posadzek w hali (Decyzja nr 98/2014 Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego) o powierzchni 2 550 m² poprzez szlifowanie posadzek wraz z impregnacją hydrofobową oraz uzupełnieniem ubytków przy użyciu żywic epoksydowych; - modernizacja kopuły od wewnątrz (Decyzja nr 98/2014 Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego) poprzez ocieplenie wraz z wymianą podbicia oraz paneli hanterdouglass; - modernizacja 40-letniej sieci wod.- kan. wraz z wymianą nawierzchni pasa komunikacyjnego wokół hali i opaską izolacyjną wokół hali (Decyzja nr 98/2014 Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego); - modernizacja instalacji elektrycznej, w zakresie wymiany 40-letnich rozdzielni, głównych obwodów zasilających, opraw, rozdzielni zewnętrznych, a w szczególności oświetlenia i nagłośnienia płyty głównej; - modernizacja basenów letnich, budynków zaplecza technicznego basenów, zagospodarowanie terenu, ogrodzenie; - budowa obiektów pływalni krytej oraz infrastruktury toru

	wrotkarskiego.
Lokalizacja projektu	Osiedle Św. Łazarz: Park Kasprowicza
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	45 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m²]: 43 235, Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich [os./rok]: 100 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.1

Projekt nr	10.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Rozbudowa, budowa i modernizacja obiektów sportowych
Zakres realizacji	Na projekt składają się następujące działania: – rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych (oświetlenie, widownia, bieżnia, murawa: Osiedle Starołęka – Minikowo - Marlewo: teren Zespołu Szkół Chemicznych, hala sportów walki przy ul. Starołęckiej; Osiedle Wilda: hala AWF przy ul. Chwiałkowskiego, rozbudowa lodowiska przy ul. Chwiałkowskiego, – budowa nowych boisk sportowych. Osiedle Główna: ul. Nadolnik, Osiedle Ostrów Tumski: budowa bocznego boiska z naturalną nawierzchnią na terenie MOS.
Lokalizacja projektu	Jw.

Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	9 570 000
Źródła finansowania Projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [m ²]: 39 729,20 Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 50 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.1, 6.2

Przedsięwzięcie 11. Rewaloryzacja terenu sportowo-rekreacyjnego Gołęczin

Projekt nr	11.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
Zakres realizacji	Na projekt składają się następujące działania: - odbudowa boisk sportowych (stadion żużlowy, stadion lekkoatletyczny, uniwersalne boisko ogólnodostępne), - budowa hali lekkoatletycznej z siłownią zewnętrzną, - budowa nowych placówek towarzyszących (np. toalety publiczne, gastronomia, wypożyczalnia sprzętu sportowego i rekreacyjnego, odnowa biologiczna), - utworzenie ciągów pieszo-rowerowych (pomiędzy jez. Rusałka a Parkiem Sołackim), - uporządkowanie przestrzeni publicznej wokół terenów sportowych (parkingi rowerowe, mała architektura: ławki, kosze na śmieci),

	- remont i budowa ścieżek pieszo-rowerowych, - uporządkowanie i odtworzenie zieleni na terenie rekreacyjno-sportowym, - remont budynków usługowych, - budowa monitoringu wizyjnego w celu zachowania bezpieczeństwa dla osób korzystających z obiektów, - utworzenie zbiorników retencyjnych na cieku Bogdanka, - budowa parkingu zbiorczego przy ul. Niestachowskiej, - instalacja systemu wyciszającego dla obszaru Gołęcina.
Lokalizacja projektu	obszar rewitalizacji Osiedla Sołacz (płd.-zach. część Gołęcina)
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	48 000 000
Źródła finansowania projektu	Fundusze UE, fundusze celowe, budżet Miasta, Poznański Budżet Obywatelski, środki Rady Osiedla
Planowany czas realizacji projektu	K, S
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [ha]: 23. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 100 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.1, 6.2

Projekt nr	11.2
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Park Tenisowy Olimpia
Zakres realizacji	Na projekt składają się następujące działania: - budowa hali tenisowej, - remont budynku socjalnego (dawnego hotelu tenisowego przy ul. Warmińskiej 1) lub rozbudowa obiektu noclegowego

Lokalizacja projektu	z zapleczem medyczno-rehabilitacyjnym, - renowacja elementów zagospodarowania, - modernizacja trybun kortu centralnego, - miejsc parkingowych, ścieżek komunikacyjnych, urządzeń małej architektury (ławki, stojaki rowerowe, kosze na śmieci, oznakowanie, zieleni, oświetlenia, ogrodzenia kortów.
	obszar rewitalizacji Osiedla Sołacz (płd.-zach. część Golęcina)
	20 000 000
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	
Źródła finansowania Projektu	Fundusze UE, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Inwestor prywatny,</u> miasto Poznań
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [ha]: 2. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [os./rok]: 10 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	6.1, 6.2

Przedsięwzięcie 12. Konserwacja zabytków na obszarze rewitalizacji

Projekt nr	12.1
Typ projektu	Podstawowe
Nazwa projektu	Wieloletni program konserwacji zabytków stanowiących własność miasta Poznania
Zakres realizacji	Projekt zakłada wykonanie prac konserwatorskich, głównie remontów (dachów, elewacji, klatek schodowych, izolacji

	przeciwwilgociowych itd.) w kamienicach komunalnych, zabytkowych i wartościowych pod względem konserwatorskim a także znajdujących się w strefie konserwatorskiej, w celu przeciwdziałania ich degradacji.
Lokalizacja projektu	Śródmieście Poznania
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	12 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S (2021)
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba wspartych obiektów [szt./rok]: 2.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3-3, 4-3

Projekt nr	12.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Utworzenie Parku Kulturowego na Starym Mieście
Zakres realizacji	Utworzenie Parku Kulturowego na Starym Mieście planuje się w celu określenia zasad: polityki reklamowej, lokalizacji ogródków gastronomicznych, estetyki i funkcjonalności mebli miejskich, nawierzchni chodników, elementów infrastruktury i ich skutecznego stosowania - na obszarze o pow. 37,3 ha, w granicach ulic: Garbary, Podgórznej, Al. Marcinkowskiego, Solnej, Małe Garbary (jako aktu prawa miejscowego) oraz ew. podjęcie starań o wpisanie centrum Poznania na listę UNESCO.
Lokalizacja projektu	Stare Miasto
Szacunkowa wartość	100 000

realizacji projektu [zł]	
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy</u>	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.] 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.2

Projekt nr	12.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Utworzenie ekspozycji dotyczących palatium Mieszka I w ramach projektu „Tu się wszystko zaczęło”
Zakres realizacji	Ekspozycję świadectw początków państwowości polskiej na Ostrowie Tumskim w Poznaniu” przewiduje się poprzez: - kompleksową konserwację i renowację wnętrza oraz zabytków ruchomych pochodzących z wnętrza kościoła Panny Marii In Summo; - zabezpieczenie kościoła Panny Marii in Summo przed kradzieżą i zniszczeniem; - ekspozycję reliktyw palatium w miejscu ich zalegania, tj. wokół kościoła Panny Marii in Summo wraz z zagospodarowaniem przestrzeni w bezpośrednim sąsiedztwie; - oznaczenie historycznego przebiegu wałów grodowych; - implementację urządzeń multimedialnych w przestrzeni Ostrowa Tumskiego i rzeźby przedstawiającej przekrój wału grodowego; - wzbogacenie ekspozycji w Rezerwacie Archeologicznym „Genius loci”.
Lokalizacja projektu	Ostrów Tumski

Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	9 850 000 (w tym 4 900 000 Miasto Poznań wraz z Muzeum Archeologicznym)
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Archidiecezja Poznańska</u> , miasto Poznań wraz z Muzeum Archeologicznym
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba zabytków objętych wsparciem [szt.]: .1. Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne [odwiedziny/rok]: 1 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.1

Projekt nr	12.4
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Udzielanie dotacji podmiotom prywatnym na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru
Zakres realizacji	Dotacje są udzielane w celu ułatwienia sprawowania opieki nad obiektami zabytkowymi, osobom fizycznym lub prawnym, które posiadają tytuł prawny do zabytków (wpisanych do rejestru zabytków na obszarze miasta Poznania), w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku lub nawet do wysokości 100% jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych. Ubiegający się o dotację składają wnioski do Prezydenta Miasta Poznania za pośrednictwem Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Realizacja tych wniosków uzależniona jest od

Lokalizacja projektu	wysokości przyznanych przez Radę Miasta Poznania środków finansowych w budżecie miasta Poznania (Uchwała Nr LXXII/758/IV/2005 Rady Miasta Poznania z dnia 21 czerwca 2005 r.).
	Obiekty zabytkowe na obszarze rewitalizacji
	6 000 000
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, środki prywatne
Planowany czas realizacji projektu	K i C
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Wartość udzielonych dotacji [zł/rok]: 2 000 000. Obszar objęty wsparciem [szt.]: 1 (obszar rewitalizacji).
Powiązanie projektu z kierunkami działań	3.3

Projekt nr	12.5
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Opracowania programowe i promocyjne w zakresie dziedzictwa kulturowego
Zakres realizacji	Na projekt składa się przeprowadzenie analizy obszaru śródmiejskiego w zakresie rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego tego obszaru (secesja, modernizm, socrealizm), w tym: - określenie ich stanu zachowania oraz wytycznych dla prac konserwatorskich m.in. poprzez aktualizację oceny stanu zachowania obiektów zabytkowych zawartej w „Raporcie o stanie zabytków i założeń programu ochrony zabytków na terenie miasta Poznania”, przyjętym uchwałą Nr XV/119/V/2007 Rady Miasta Poznania z dnia 22 maja 2007 r.;

Lokalizacja projektu	- dotyczące włączenia Śródki do obszaru Pomnika Historii.
	Osiedle Stare Miasto; Osiedle Jeżyce; Osiedle Ostrów Tumski...; Osiedle Św. Łazarz; Osiedle Wilda; obszar rewitalizacji Osiedla Główna: Stary Młyn; obszar rewitalizacji osiedla Starołęka...; Obiekty fortyfikacji popruskich.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	3 200 000 (ok. 250 000 /rok)
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	D i C
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u> , Politechnika Poznańska i SARP w zakresie obiektów modernistycznych
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów, dokumentacji konserwatorskich, dok. ewidencyjnych [szt./rok]: 1. Liczba kart ewidencyjnych [szt./rok]: 3.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.2, 4.5, 4.6

Przedsięwzięcie 13. Rewitalizacja obiektów XIX-wiecznych fortyfikacji twierdzy Poznań

Projekt nr	13.1
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Adaptacja i modernizacja zabytkowej Kaponierzy Kolejowej o walorach historycznych i przyrodniczych na cele turystyczno-kulturalne
Zakres realizacji	Planowane jest przeprowadzenie prac konserwatorskich i rewaloryzacyjnych kaponierzy (obecnie poziom 2 Ronda Kaponiera) z przełomu XIX i XX wieku w celu wyeksponowania i popularyzacji wiedzy na temat poznańskich fortyfikacji,

	a w szczególności: wykonanie renowacji murów ceglanych, odsłonięcie oryginalnych łuków historycznych od strony wschodniej (przystanku PST) i wybudowanie ściany szklanej, dzięki czemu wyeksponowane zostaną wnętrza dawnej Kaponiery Kolejowej z przełomu XIX i XX wieku, znajdującej się obecnie na poziomie – 2 ronda Kaponiera. Istotnym elementem prac renowacyjnych będzie uwzględnienie zmiany parametrów siedliska nietoperzy, budowy dodatkowych elementów wspierających ich bytowanie, jak również wykonanie dla nich oświetlenia zapewniającego odpowiedni komfort w okresie lęgowym.
Lokalizacja projektu	Rondo Kaponiera
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	4 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Zatrzymanie degradacji obiektu, wzrost atrakcyjności obiektu, miejsce odpoczynku i rekreacji oraz edukacji historyczno-przyrodniczej. Powierzchnia obiektu objętego rewitalizacją [m ²]: 100. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obiektu bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni [os./rok]: 2 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.3, 4.4, 4.6

Projekt nr	13.2
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Przygotowanie założeń dotyczących użytkowania i utrzymania systemu XIX wiecznych fortyfikacji popruskich oraz poszczególnych jego elementów

Zakres realizacji	Przygotowanie założeń planuje się w zakresie: - opracowania koncepcji gospodarowania i zarządzania systemem reliktyw i śladów Twierdzy Poznań z uwzględnieniem integracji elementów twierdzy poligonalnej (obszar rewitalizacji) i twierdzy fortecznej (poza obszarem rewitalizacji), w tym poprzez m.in. ew. utworzenie rowerowego szlaku fortecznego, - uporządkowania i przystosowania do celów rekreacyjnych i edukacyjnych zagospodarowania fortów Ia i II, - organizowania kolejnych elementów systemu w miarę jego rozwoju.
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji oraz obiekty układu XIX w. fortyfikacji popruskich znajdujące się poza obszarem rewitalizacji.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	300 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, Poznański Budżet Obywatelski i in.
Planowany czas realizacji projektu	K
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów, dokumentacji konserwatorskich, dok. ewidencyjnych [szt./rok]: 1.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.2

Projekt nr	13.3
Typ projektu	Podstawowy
Nazwa projektu	Adaptacja i modernizacja zabytkowego Fortu III o walorach historycznych i przyrodniczych na cele edukacji historyczno-przyrodniczo-rekreacyjnej
Zakres realizacji	W ramach projektu planowane są:

	- opracowanie projektu koncepcyjnego i budowlanego modernizacji fortu, - renowacja fosy suchej (doczyszczanie fosy, studzienek oraz pomieszczeń znajdujących się wzdłuż fosy), - rekonstrukcja mostu oraz zabytkowej bramy wjazdowej do fortu, - uporządkowanie zieleni parkowej oraz usunięcia drzew i krzewów celem odsłonięcia obiektu, - remont ścieżek historycznej trasy turystycznej oraz przygotowanie nowej ścieżki przyrodniczej, - instalacja oświetlenia, - realizacja obiektów higieniczno-sanitarnych, - remont sali kominkowej na cele rekreacyjne i edukacyjno-dydaktyczne i Sali wykładowej, - przygotowanie dróg pieszych i ścieżek, - modernizacja elewacji i koszar, - objęcie terenu monitoringiem, - przygotowanie ekspozycji zwierząt jaskiniowych, - przygotowanie ścieżki multimedialnej „Zwierzęta jaskiń” i „Biologia nietoperzy”.
Lokalizacja projektu	Fort III na terenie Nowego ZOO przy ul. Krańcowej 81, poza obszarem rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	8 000 000
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Zatrzymanie degradacji obiektu, wzrost atrakcyjności obiektu, miejsce odpoczynku i rekreacji oraz edukacji historyczno-przyrodniczej. Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją [ha]: 4. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni [os./rok]: 2 000.

Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.2
--	----------

Projekt nr	13.4
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Rewitalizacja i remont budynku Fortu VIIA wraz z przyległymi terenami (integralna część założenia fortecznego popruskiego) - nadania im nowych funkcji społecznych, usługowych, edukacyjnych i rekreacyjnych dla lokalnych mieszkańców
Zakres realizacji	Projekt składa się z dwóch głównych etapów: Etap 1 - przygotowanie projektu architektoniczno-budowlanego, studium wykonalności, pozyskanie niezbędnych pozwoleń oraz finansowania; Etap 2 - wykonanie prac rewitalizacyjnych budynku Fortu VIIA i przyległego terenu.
Lokalizacja projektu	Fort VIIA przy ul. Strzegomskiej w Poznaniu, obszar ograniczony ulicami: Strzegomska, Marcelińska, Zgorzelecka, Łubieńska, Staffa (dz. Nr 4/12, ark. og, obr. Ławica), poza obszarem rewitalizacji
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	80 000 000
Źródła finansowania projektu	Środki prywatne, kredyt komercyjny, fundusze UE
Planowany czas realizacji projektu	K, S
<u>Podmioty realizujące projekt</u> i ich partnerzy	<u>Inwestor prywatny,</u> Miasto Poznań
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]: 9,4. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni [os./rok]: 2 000.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	1.4, 6.2

Lokalizacje projektów 13.2, 13.3, 13.4 dotyczą także terenów położonych poza obszarem rewitalizacji, w związku z występowaniem na nich obiektów układu XIX w. fortyfikacji popruskich. Wszystkie obiekty fortyfikacji popruskich pierścienia zewnętrznego tzw. twierdzy fortowej (18 fortów z szeregiem obiektów pomocniczych zlokalizowanych na okręgu o średnicy ok. 9 km) są integralnie związane z relikdami pierścienia wewnętrznego tzw. twierdzy poligonalnej (w tym głównym fortem Winiary) położonego w obszarze centralnym Poznania (w obszarze rewitalizacji). W działaniach rewitalizacyjnych konieczne jest zachowanie spójności zabytkowego systemu fortyfikacji popruskich. Z tego względu zostały one włączone w program rewitalizacji.

Przedsięwzięcie 14. Specjalne narzędzia wdrażania polityki rewitalizacyjnej

Projekt nr	14.1
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przewidziane opracowanie i uchwalenie miejscowych planów rewitalizacji bądź miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
Zakres realizacji	Planowane opracowania będą dotyczyły miejskich terenów zdegradowanych i przemysłowych. Ich szczegółowy zakres będzie określony w trakcie realizacji programu w zależności od przyjętego instrumentarium Specjalnej Strefy Rewitalizacji.
Lokalizacja projektu	– Wolne Tory, – Park Nad Wartą, (aktualizacja), – Stara Gazownia, – Jeżyce, – Plac Wiosny Ludów, – Szyperska, – Ostrów Tumski, – rejon ul: Forteczna, Obodrzycka, Hetmańska, – rejon ulic: Drużynowa, Dmowskiego, Hetmańska i szlaku kolejowego, – Chwaliszewo, – rejon ul: Bóżniczej, Północnej, – Grochowe Łąki.

Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	Środki przeznaczone na zadania własne
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	K, S, D
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz sposób ich oceny	W zależności od zakresu realizacji.
Powiązanie projektu z kierunkami działań	4.2

Projekt nr	14.2
Typ projektu	Uzupełniający
Nazwa projektu	Przewidziane ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji na okres 10 lat
Zakres realizacji	Planowane ustanowienie SSR ustali osobna uchwała zgodnie z ustawą o rewitalizacji.
Lokalizacja projektu	Jw.
Szacunkowa wartość realizacji projektu [zł]	Środki przeznaczone na zadania własne
Źródła finansowania projektu	Budżet Miasta
Planowany czas realizacji projektu	S, D
Podmioty realizujące projekt i ich partnerzy	<u>Miasto Poznań</u>
Prognozowane rezultaty realizacji projektu oraz	W zależności od zakresu realizacji.

sposób ich oceny	
Powiązanie projektu z kierunkami działań	-

5.2. Rodzaje potencjalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych uzupełniających

Na etapie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania nie można było zebrać i nazwać wszystkich projektów rewitalizacyjnych koniecznych dla osiągnięcia celów rewitalizacji, z uwagi na szeroką skalę problemów obserwowanych na obszarze rewitalizacji, a także jego dużą powierzchnię. W związku z tym za pożądane uznaje się wszystkie inne potencjały projekty rewitalizacyjne, które realizują cele strategiczne, cele szczegółowe i kierunki działań określone w rozdz. 4. Ich realizacja może być wsparta instrumentami przewidzianymi ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji oraz zwrotnymi instrumentami funduszy UE.

Podstawowym warunkiem wsparcia realizacji potencjalnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (jako uzupełniających) jest ich zaplanowanie w zakresie przyjętym w fiskach projektowych w podrozdz. 5.1. z uwzględnieniem:

- nazwy projektu i zakresu jego realizacji,
 - lokalizacji projektu,
 - szacunkowej wartości realizacji projektu [zł],
 - źródła finansowania projektu,
 - planowanego czasu realizacji projektu,
 - podmiotów realizujących projekt i ich partnerów,
 - prognozowania rezultatów realizacji projektu oraz sposobu ich oceny,
 - powiązania projektu z kierunkami działań,
- w nawiązaniu do przedsięwzięć (1-14).

Realizacja przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych wskazanych w rozdz. 5.1 i 5.2, w szczególności dotyczących zabudowy i zagospodarowania terenów, wymaga uwzględnienia szeregu wymogów organizacyjnych, prawnych i technicznych odnoszących się do wielu dziedzin funkcjonowania miasta. Najważniejsze z nich zostały przekazane przez instytucje opiniujące (art. 17 ust. 2 p. 4 ustawy o rewitalizacji) w formie następujących uwag do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR):

- realizacja przyjętych kierunków działań w ramach GPR musi uwzględniać fakt występowania na terenie Miasta Poznania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz wynikających z tego ograniczeń (Ustawa Prawo Wodne); dotyczy to obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo jej

wystąpienia jest: niskie (raz na 500 lat), średnie (raz na 100 lat) i wysokie (raz na 10 lat) oraz obszarów narażonych na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych. Są to w szczególności tereny nadrzeczne (na obszarze rewitalizacji);

- GPR musi być realizowany w taki sposób, aby nie zostały przekroczone dopuszczalne normy w środowisku; w celu dotrzymania odpowiednich standardów jakości środowiska i zapobiegania występowania negatywnych skutków na zdrowie ludzi należy zastosować wszelkie dostępne rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne;
- realizacja GPR musi uwzględniać wymagania techniczne przewidziane dla funkcjonowania wszystkich rodzajów sieci uzbrojenia technicznego;
- realizacja GPR musi odpowiadać wymaganiom technicznym przewidzianym dla sieci wodociągowych, przeciwpożarowych oraz dróg pożarowych, w tym dotyczących ilości wody do celów przeciwpożarowych, przewidzianym w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24.07.2009 w sprawie zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych;
- realizacja GPR nie może naruszać granic wojskowych terenów zamkniętych oraz powinna uwzględniać ustalenia wynikające z przepisów art. 23 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 lutego 2004 r. w sprawie warunków i sposobu przygotowania i wykorzystania transportu na potrzeby obronne państwa, a także jego ochrony w czasie wojny oraz właściwości organów w tych sprawach i wydanego na jego podstawie Zarządzenia nr 2 Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie wdrażania wymagań techniczno-obronnych w zakresie projektowania dróg i obiektów inżynierskich (dotyczy fragmentu drogi krajowej nr 92 w obszarze rewitalizacji);
- wdrażanie GPR w aspekcie przestrzeni publicznej, szczególnie dotyczące infrastruktury i komunikacji powinno być skoordynowane w zakresie sieci uzbrojenia technicznego i umożliwiać przeprowadzenie przebudowy i rozbudowy sieci elektroenergetycznej, w tym wymiany sieci SN-6 kV na SN-15 kV. W opracowywanych dla obszaru rewitalizacji mpzp konieczne jest zagwarantowanie przestrzeni do prowadzenia modernizacji i rozbudowy sieci elektroenergetycznej niskiego, średniego i wysokiego napięcia (w szczególności na terenie Wolnych Torów i Starołęki);
- w zakresie przebiegu infrastruktury TK Telekom (tj. kabli światłowodowych, rurociągów kablowych, kanalizacji kablowej, urządzeń telekomunikacyjnych) występującej na obszarze kolejowym zamkniętym lub w pobliżu niego oraz w innych lokalizacjach, należy:
 - zagwarantować całodobowy dostęp do infrastruktury celem realizacji usług i ewentualnych napraw, wraz z nieograniczonym wstępem na teren danej nieruchomości przez pracowników TK Telekom spółka z o.o.;

- zgłosić i uzgodnić z TK Telekom spółka z o.o. wszelkie naruszenia, likwidacje, zmiany stanu dotychczasowego infrastruktury TK Telekom oraz prace ziemne realizowane w pobliżu przebiegu tejże infrastruktury. Przed rozpoczęciem prac należy wytyczyć i zlokalizować: położenie infrastruktury (wywiad branżowy);
- w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obszarów:
 - *Natura 2000* zabronione jest (ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) podejmowanie działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru *Natura 2000*;
 - mających znaczenie dla Wspólnoty Fortyfikacje w Poznaniu PLH300005 oraz terenów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie tych obszarów, prace związane z realizacją GPR winny być prowadzone pod nadzorem przyrodnika (chiropterologa) i mogą wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar *Natura 2000*; Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu jest w trakcie opracowywania planu zadań ochronnych dla obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty Fortyfikacje w Poznaniu PLH300005, którego ustalenia po jego wejściu w życie będą musiały być stosowane w realizacji GPR;
 - użytków ekologicznych i pomników przyrody, realizacja ustaleń GPR nie może naruszać zakazów określonych prawem;
 - wód powierzchniowych i terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie wód, prace związane z realizacją ustaleń GPR nie mogą naruszać zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków chronionych i muszą być poprzedzone wykonaniem inwentaryzacji przyrodniczej pod kątem występowania gatunków chronionych (ochrona gatunkowa zwierząt, roślin i grzybów).

Rozdział 6. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania. Wynika to także z art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy o rewitalizacji.

6.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna projektów rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania oznacza, że przy ich formułowaniu wzięto pod uwagę miejsce planowanej realizacji w różnych częściach obszarów rewitalizacji. Efektem takiego podejścia będzie oddziaływanie zrealizowanych przedsięwzięć na cały obszar rewitalizacji (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach). Na mapie (załącznik do uchwały ws. przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji) przedstawiono rozkład przestrzenny projektów rewitalizacyjnych, w podziale na projekty podstawowe i uzupełniające.

6.2. Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania polegać będzie na ich wzajemnym dopełnieniu się tematycznym. W rezultacie zrealizowane projekty będą oddziaływać na obszary rewitalizacji zarówno w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej technicznej i środowiskowej.

Tabela 6.1. Wiodące sfery oddziaływania planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych

Poz.	Typ	Nazwa przedsięwzięcia / projektu	Wiodące sfery oddziaływania projektów				
			Społeczna	Gospodarcza	Przestrzenno - funkcjonalna	techniczna	Środowiskowa
1		Przedsięwzięcie: Aktywizacja społeczno-gospodarcza obszaru rewitalizacji					
1.1	P	Aktywizacja i integracja społeczna	+	+			
1.2	P	Zachęty dla podmiotów kulturowych	+	+			
1.3	P	Animacja i wsparcie działań promujących i aktywizujących życie	+				

		społeczno-kulturalne oraz działalność gospodarczą pod hasłem „Przyjedź do Śródmieścia”					
1.4	U	Program działań organizacyjnych i edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza				+	+
1.5	U	Program zasiedlania pustostanów ZKZL	+	+		+	
1.6	U	Inicjatywy obywatelskie w zakresie aktywizacji i integracji społecznej oraz wsparcia infrastruktury przedsiębiorczości społecznej	+	+			
2	Przedsięwzięcie: Budowa i modernizacja obiektów kultury na obszarze rewitalizacji						
2.1	P	Adaptacja obiektów zajezdni na Muzeum Komunikacji Miejskiej i budowa Centrum Społeczno-Kulturalnego dzielnicy Wilda	+	+	+	+	
2.2	P	Adaptacja budynku Collegium Historicum na Centrum Szyfrów „Enigma”	+		+	+	
2.3	P	Adaptacja obiektów dawn. Gazowni miejskiej na Centrum Kultury (otwarta przestrzeń dla kultury) i Biznesu Kreatywnego (w tym m.in. jako jedna z propozycji lokalizacji Muzeum Powstania Wielkopolskiego).	+	+	+	+	
2.4	P	Kontynuacja modernizacji CK Zamek	+			+	

2.5	P	Modernizacja Biblioteki Raczyńskich	+			+	
2.6	P	Budowa Teatru Muzycznego	+		+	+	
2.7	P	Modernizacja Kina Muza	+		+	+	
2.8	U	Podjęcie działań zmierzających do funkcjonowania i utworzenia lokalnych ośrodków kultury	+		+		
2.9	U	Rozwój kultury akrobatycznej poprzez uruchomienie sceny „Parowozownia” Stowarzyszenia „Teatr z głową w chmurach”	+		+	+	
2.10	U	Rewaloryzacja budynku „Starej piarni” i „dworku” przy ul. Szyperskiej oraz przekształcenie ich na cele społeczno-edukacyjne.	+			+	
2.11	U	Przygotowanie założeń projektu modernizacji budynku Centrum Teatralnego – Scena Robocza.	+			+	
2.12	U	Adaptacja i wyposażenie pomieszczeń zabytkowego domu studenckiego Hanka przy al. Niepodległości 26 w Poznaniu na potrzeby ośrodka teatralnego i foyer wielofunkcyjnego	+		+	+	
2.13	U	Przebudowa wejścia głównego, patio i parkingu zespołu budynków Collegium Novum Uniwersytetu im.	+		+	+	

		Adama Mickiewicza w Poznaniu					
2.14	U	Kompleksowa ochrona unikalnego zasobu dziedzictwa narodowego poprzez rozbudowę magazynu Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu i modernizację budynków istniejących	+			+	
3	Przedsięwzięcie: Rewaloryzacja przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji						
3.1	P	Program „Centrum I”	+		+		+
3.2	P	Program „Centrum II”	+		+	+	+
3.3	P	Rewaloryzacja przestrzeni płyty Starego Rynku wraz z przekształceniem fragmentu bloku śródmiejskiego (ul. Jana Baptisty Quadro) w pasaż kultury	+		+		
3.4	P	Rewaloryzacja Placu Kolegiackiego			+	+	
3.5	P	Odnowa przestrzeni publicznej Dolnego Łazarza - rewaloryzacja Rynku Łazarskiego	+		+	+	
3.6	P	Odnowa przestrzeni publicznej Dolnego Łazarza – rewaloryzacja ul. Kolejowej	+		+	+	
3.7	U	Przyjęcie dla deptaków i reprezentacyjnych ulic Poznania programu ich rozwoju – w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym	+	+	+		
3.8	U	Przygotowanie studium wykonalności wdrożenia projektów rewaloryzacji	+	+	+	+	

		i zaakcentowania ważnych dla wizerunku miasta wnętrz i mikro- wnętrz urbanistycznych w przestrzeniach publicznych.					
4	Przedsięwzięcie: Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji						
4.1	P	Program remontów kamienic komunalnych oraz budynków wspólnot mieszkaniowych z udziałem Miasta Poznania	+			+	
4.2	P	Budowa mieszkań komunalnych	+			+	
4.3	U	Rewaloryzacja i modernizacja zespołu budynków mieszkalnych Spółdzielni Mieszkaniowej „Grunwald”	+			+	
4.4	U	System doradztwa w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na modernizację kamienic	+			+	
5	Przedsięwzięcie: Wsparcie komunikacji publicznej, ruchu pieszego i rowerowego						
5.1	P	Budowa dróg rowerowych	+		+	+	+
5.2	P	Przebudowa torowisk w ulicach: Wierzbicice i 28 Czerwca 1956 r.	+		+	+	+
5.3	P	Budowa trasy tramwajowej na Naramowice – etap II	+		+	+	
5.4	P	Budowa nowych mostów (kładek) przez Wartę oraz pomiędzy dzielnicami	+		+	+	
5.5	U	Przygotowanie studium wykonalności budowy nowych mostów (kładek) przez Wartę oraz	+		+	+	

		pomiędzy dzielnicami					
5.6	U	Przygotowanie założeń projektowych budowy nowych ciągów pieszo-rowerowych i dróg rowerowych	+		+	+	+
5.7	U	Przygotowanie założeń projektowych połączenia tramwajowego centrum miasta z ul. Główną i budowy punktu przesiadkowego stacji Poznań Wschód	+		+	+	+
5.8	U	Odnowa infrastruktury torowo-sieciowej			+	+	
5.9	U	Modernizacja infrastruktury przystankowej i dworcowej	+			+	
5.10	U	Przygotowanie założeń projektowych budowy parkingów Parkuj i Idź (P&G) i realizacja pilotażowych obiektów (w tym parkingów kubaturowych)	+		+	+	+
5.11	U	Przygotowanie założeń projektowych budowy parkingów „Parkuj i Jedź” (P&R)	+		+	+	+
5.12	U	Rozszerzenie Strefy Płatnego Parkowania na Łazarz i Wildę	+		+	+	+
6	Przedsięwzięcie: Modernizacja układu komunikacyjnego obszaru rewitalizacji						
6.1	P	Rozszerzenie i wdrażanie etapu II „Strefy 30”	+		+		+
6.2	P	Przebudowa ul. Dąbrowskiego, w tym Rynku Jeżyckiego			+	+	+
6.3	P	Przedłużenie ul. św. Wawrzyńca			+	+	+

6.4	U	Opracowanie założeń projektowych budowy ulicy Dolnej Głogowskiej			+	+	+
6.5	U	Przygotowanie założeń projektowych i realizacja pilotażowych obiektów w zakresie: organizacji kubaturowych parkingów wielopoziomowych i zieleni w tzw. „Dzielnicy Sądowej oraz rozszerzenia i wdrożenia kolejnych etapów „Strefy 30”	+		+	+	+
7	Przedsięwzięcie: Modernizacja infrastruktury społecznej i oświatowej na obszarze rewitalizacji						
7.1	P	Modernizacja infrastruktury oświatowej (budynek i otoczenia)	+		+	+	
7.2	U	Rozbudowa Kompleksu Campusu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego	+		+	+	
7.3	U	Przygotowania założeń projektowych dla remontów i modernizacji obiektów zdrowia i opieki społecznej	+		+	+	
7.4	U	Rozbudowa Centrum Medycznego HCP poprzez budowę budynku szpitalnego z lądowiskiem dla helikopterów Lotniczego Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu przy ul. 28 Czerwca 1956 r.	+		+	+	
7.5	U	Remont obiektu klubu sportowego <i>Energetyk</i>			+	+	

		Poznań przy ul. Grunwaldzkiej 1					
7.6	U	Przebudowa budynku <i>Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2</i> w Poznaniu przy ul. Mostowej 6, na nowoczesne centrum kształcenia	+		+	+	
7.7	U	Rewitalizacja obszaru <i>Wyższej Szkoły Bankowej</i> w Poznaniu przy ul. Kościuszki i Rataj- czaka, w tym remont zabytkowych kamienic przy ul. Ratajczaka	+	+	+	+	
7.8	U	Kompleksowa modernizacja budynku wielokondygnacyjnego do funkcji mieszkalnych, gospodarczych i użyteczności społecznej w Poznaniu przy ul. Fortecznej 17b	+	+	+	+	
7.9	U	Rozbudowa budynku biurowego w Poznaniu przy ul. Św. Michała 43			+	+	
7.10	U	Budowa dwóch budynków biurowych w Poznaniu przy ul. Św. Michała 43			+	+	
7.11	U	Budowa „Andersia Silver” – końcowy etap zagospodarowania placu Andersa w Poznaniu			+	+	
7.12	U	Budowa budynku hotelu z garażem podziemnym w Poznaniu przy ul. Konopnickiej 17 i 17a			+	+	

7.13	U	Rewitalizacja obszaru powojkowego przy Al. Niepodległości 53 w Poznaniu poprzez przebudowę „Koszarowca” na obiekt naukowo-badawczy Wydziału Prawa i Administracji UAM oraz rozbudowę budynku dydaktycznego o Wielkopolską Bibliotekę Prawniczą, etap II	+		+	+	
7.14	U	Kompleksowa modernizacja budynku Collegium Historicum przy ul. Św. Marcin 78 w Poznaniu	+		+	+	
7.15	U	Kontynuacja modernizacji obiektu po Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przy ul. Grunwaldzkiej 6 w Poznaniu	+		+	+	
7.16	U	Kompleksowa modernizacja budynku domu studenckiego Jowita przy ul. Zwierzynieckiej 7 w Poznaniu	+		+	+	
7.17	U	Kompleksowa modernizacja obiektów Wydziału Teologicznego przy ul. Wieżowej 2/4 w Poznaniu	+		+	+	
7.18	U	Budowa Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Dziecka (Szpitala Pediatrycznego) wraz z jego wyposażeniem.	+		+	+	

8	Przedsięwzięcie: Rewaloryzacja terenów zieleni i rekreacji					
8.1	P	Rewaloryzacja zieleni parkowej w Śródmieściu	+		+	+
8.2	P	Rewaloryzacja zieleni i odtwarzanie zadrzewień ulic	+		+	+
8.3	P	Rewaloryzacja Skweru Sprawiedliwych Wśród Narodów Świata	+		+	+
8.4	U	Przygotowanie założeń realizacji miejsc dla rekreacji i wypoczynku	+		+	+
9	Przedsięwzięcie: Rewitalizacja terenów nadrzecznych					
9.1	P	Organizacja, zarządzanie, zagospodarowanie i urządzenie plaż miejskich	+		+	
9.2	P	Budowa kolejnych odcinków Wartostrady wraz z infrastrukturą oświetlenia efektywnego energetycznie, systemem monitoringu wizyjnego oraz małą architekturą			+	+
9.3	P	Rewaloryzacja Parku Nad Wartą	+		+	+
9.4	P	Rewitalizacja i ochrona dziedzictwa kulturowego kompleksu <i>Dzieciniec pod Słońcem</i> w Poznaniu	+		+	
9.5	P	Budowa przystani rzecznych			+	+
9.6	P	Zagospodarowanie starego zakola (koryta) rzeki Warty	+		+	+
9.7	P	Rewaloryzacja Miejskich Łazienek Rzecznych	+		+	+
9.8	U	Przygotowanie założeń			+	+

		projektowych dot. budowy przystani rzecznej przy moście Lecha oraz zagospodarowania terenów nadrzecznych na obszarze rewitalizacji Osiedla Główna					
10	Przedsięwzięcie: Rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych						
10.1	P	Wielobranżowa modernizacja Hali Widowiskowo-Sportowej Arena wraz z rewaloryzacją Parku Kasprowicza			+	+	+
10.2	P	Rozbudowa, budowa i modernizacja obiektów sportowych	+		+	+	
11	Przedsięwzięcie: Rewaloryzacja terenu sportowo-rekreacyjnego Gołęczin						
11.1	P	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	+		+	+	
11.2	U	Park Tenisowy Olimpia	+		+	+	
12	Przedsięwzięcie: Konserwacja zabytków na obszarze rewitalizacji						
12.1	P	Wieloletni program konserwacji zabytków stanowiących własność miasta Poznania			+	+	
12.2	P	Utworzenie Parku Kulturowego na Starym Mieście			+	+	
12.3	P	Utworzenie ekspozycji dotyczących palatium Mieszka I w ramach projektu „Tu się wszystko zaczęło”	+		+	+	
12.4	P	Udzielanie dotacji podmiotom prywatnym na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy		+	+	+	

		zabytku wpisanym do rejestru					
12.5	U	Opracowania programowe i promocyjne w zakresie dziedzictwa kulturowego			+		
13	Przedsięwzięcie: Rewitalizacja obiektów XIX-wiecznych fortyfikacji twierdzy Poznań						
13.1	P	Adaptacja i modernizacja zabytkowej Kaponiery Kolejowej o walorach historycznych i przyrodniczych na cele turystyczno-kulturalne.	+		+	+	+
13.2	P	Przygotowanie założeń dotyczących użytkowania i utrzymania systemu XIX wiecznych fortyfikacji popruskich oraz poszczególnych jego elementów	+		+	+	+
13.3	U	Adaptacja i modernizacja zabytkowego Fortu III o walorach historycznych i przyrodniczych na cele edukacji historyczno-przyrodniczo-rekreacyjnej	+		+	+	+
13.4	U	Rewitalizacja i remont budynku Fortu VIIA wraz z przyległymi terenami (integralna część założenia fortecznego popruskiego) - nadania im nowych funkcji społecznych, usługowych, edukacyjnych i rekreacyjnych dla	+		+	+	+

		lokalnych mieszkańców.					
14	Przedsięwzięcie: Specjalne narzędzia wdrażania polityki rewitalizacyjnej						
14.1	U	Przewidziane opracowanie i uchwalenie miejscowych planów rewitalizacji bądź miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.			+		
14.2	U	Przewidziane ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji ustanowiona na okres 10 lat	+	+	+	+	+

6.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania zostanie osiągnięta dzięki połączeniu jego systemu zarządzania z procedurami określonymi w „Strategia Rozwoju Miasta Poznania 2020+”. Pozwoli to na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W rezultacie Gminny Program Rewitalizacji stanie się elementem zintegrowanego planowania rozwoju Poznania.

W ramach Strategii Rozwoju utworzono Grupy robocze ds. wdrażania priorytetów Strategii 2020+. Są one jednostkami pomocnicze Komitetu Sterującego ds. wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+. W związku z faktem, że *Wspieranie rewitalizacji i tworzenia nowych otwartych przestrzeni publicznych* jest jednym z kierunków interwencji w ramach Priorytetu Przyjazne osiedla, szczególnie istotne jest włączenie w działania rewitalizacyjne powołanej w związku z wdrażaniem tego priorytetu grupy roboczej. Szerzej jej rola została opisana w rozdziale nr 9 *Opis struktury zarządzania*.

6.4. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania polegać będzie na kontynuacji działań rewitalizacyjnych zapoczątkowanych w okresie programowania środków 2004 – 2006 i 2007-2013.

Tabela 6.2. Komplementarność międzyokresowa Gminnego Programu Rewitalizacji

2005 - 1 rok wdrażania Miejskiego Programu Rewitalizacji (MPR)		
06-07.2005	Konsultacje społeczne: - ogólnomiejskie nt. rewitalizacji	- konsultacje przeprowadzono w siedmiu punktach konsultacyjnych (Rynek Jeżycki, Rynek Łazarski, Rynek Wildecki, Rondo Rataje, Plaza, Stary Marych - Kupiec Poznański i Most Teatralny) zebrano 849 ankiet. Poznaniacy mogli się w nich wypowiedzieć na temat tego, jakie obszary w mieście uznają za szczególnie zaniedbane społecznie, kulturowo, ekonomicznie i architektonicznie, na czym owe zaniedbania według nich polegają, oraz jakie proponują ogólne kierunki ich rewitalizacji,
11-12.2005	- zbieranie wniosków o włączenie projektów do Miejskiego Programu Rewitalizacji	- zbieranie wniosków o włączenie projektów do Miejskiego Programu Rewitalizacji - wpłynęło 131 wniosków.
11.2005 – 03.2006	Programowanie i planowanie: - opracowanie i przyjęcie przez Komisję Rewitalizacji Założeń Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Poznania	- założenia opracowano w oparciu o analizy stanów kryzysowych oraz złożone wnioski o objęcie poszczególnych terenów Programem Rewitalizacji. Zaakceptowane obszary podlegające działaniom rewitalizacyjnym w pierwszej kolejności tj. Chwaliszewo, Stara Rzeźnia, Jeżyce (Dąbrowskiego, Pętla Jeżycka), Centrum (Garbary, rejon Północnej i baszta przy Masztalarskiej), Grobla (Stara Gazownia), Ostrów Tumski (Cybina), Dworzec Główny PKP (tzw. Wolne Tory), Szyperska, Wilda (Czesława, Chłapowskiego, Dolna Wilda, Górna Wilda, Ogród Jordanowski, Fabryczna, Robocza), Łazarz (Rynek Łazarski, Chełmońskiego, Dolny Łazarz, Głogowska), Śródką, Szeląg, Cytadela i pierścień fortyfikacji po-pruskich.

2006 - 2 rok wdrażania MPR		
01-06. 2006	Konsultacje społeczne: - I tura na obszarze śródmieścia (identyfikacja problemów)	- konsultacje dotyczyły śródmiejskich obszarów Jeźyc, Centrum miasta, Wilda, Łazarz, Ostrów Tumski, Śródka. Tematem spotkań były przyszłość i lokalne problemy.
09-12.2006	- II tura na obszarze śródmieścia (dyskusja nt. rozwiązań)	
06-11.2006	- dot. opracowania dokumentów Miejskiego Programu Rewitalizacji	
03.2006	Programowanie i planowanie: - uchwalenie dwóch edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania: - <i>etap pilotażowy, ŚRÓDKA</i>	- Miejski Program Rewitalizacji jest programem wieloletnim, kroczącym, okresowo uzupełnianym i aktualizowanym. - pierwsza edycja objęła etap pilotażowy działań skoncentrowanych na obszarze Śródki (o powierzchni 26, 2 ha), w kontekście możliwości wykorzystania środków funduszy strukturalnych w kończącym się okresie finansowania,
10.2006	- <i>druga edycja</i>	- druga edycja programu, oprócz obszaru pilotażowego Śródka, objęła także Ostrów Tumski, Chwaliszewo oraz część Jeźyc i Łazarza.
06.2006	Pierwsze wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczność lokalne i promujące obszary objęte MPR: - Święto Sąsiadów na Śródcie	- program obchodów Dnia Sąsiadów na Śródcie był tworzony wspólnie przez instytucje, które działają na tym terenie (m.in. Radę Osiedla, szkoły, fundacje, Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, Kino Malta oraz osoby prywatne itp.). Mieszkańcy Śródki sami poprowadzili

07.2006	- cykl wakacyjnych warsztatów plastycznych dla dzieci "Pomaluj z nami miasto"	zabawę, - udział w warsztatach „Pomaluj ...”, dla dzieci w wieku od 5 do 15 lat był bezpłatny, a dwugodzinne zajęcia poprowadzili artyści, członkowie Stowarzyszenia "Środek Świata", - celem "Dni..." było pogłębienie świadomości historycznej i popularyzowanie wiedzy na temat początków państwowości polskiej oraz narodzin Kościoła na ziemiach polskich, a także edukacja patriotyczna skierowana do dzieci i młodzieży,
10.2006	- <i>Tu się Polska zaczęła...Dni Ostrowa Tumskiego i Śródki</i>	historycznej i popularyzowanie wiedzy na temat początków państwowości polskiej oraz narodzin Kościoła na ziemiach polskich, a także edukacja patriotyczna skierowana do dzieci i młodzieży,
10.2006	- międzynarodowa wystawa sztuki pt. "RE: GENERACJA"	- Re: Generacja to projekt promowania zapomnianych, zniszczonych dzielnic Poznania poprzez szereg działań plastycznych, multimedialnych, performatywnych, które jednocześnie promują historyczne dzielnice, jak i regionalne tradycje. W ramach prac artystycznych przeprowadzane są m.in: adaptacje na czas wystaw klatek schodowych kamienic, prelekcje na ścianach budynków, wystawy plenerowe, przedstawienia performerów, współpraca z miejscowymi przedsiębiorcami.
08.2006	Przystąpienie Miasta Poznań do ogólnokrajowego Stowarzyszenia <i>Forum Rewitalizacji</i>	Głównym celem Stowarzyszenia jest kształtowanie opinii i współudział w zakresie realizacji programu rewitalizacji wybranych obszarów miast, jak również upowszechnianie wiedzy o procesach i procedurach rewitalizacji.
03-09.2006	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji m.in.: - konferencje w Krakowie, Kaliszu, Poznaniu, Warszawie, Wałczu i Szczecinie	- konferencja Rady Miasta Krakowa pt. "Rewitalizacja w Krakowie", - Międzynarodowa konferencja pt. "Działania rewitalizacyjne w miastach średniej wielkości na przykładzie miast polskich i miast partnerskich Kalisza", - Symposium w Poznaniu pt. "Wybrane problemy rewitalizacji miasta Poznania".

		Organizatorami symposium byli: Centrum Usług Techniczno-Organizacyjnych Budownictwa Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa w Poznaniu oraz Urząd Miasta Poznania, - I spotkanie warsztatowo –dyskusyjne w Warszawie pt. <i>"Instrumenty wdrażania i finansowego wspierania programów rewitalizacji w latach 2007 - 2013"</i> zorganizowane przez Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji i Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, - Konferencji Technicznej pt. <i>"Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych"</i> zorganizowanej przez Komitet Remontów Zarządu Głównego PZITB-Oddział Poznań, Zachodniopomorską Okręgową Izbę Inżynierów Budownictwa w Szczecinie oraz Wielkopolską Okręgową Izbę Inżynierów Budownictwa w Poznaniu, - Międzynarodowe Seminarium "Rewitalizacja, - praktyczna wymiana doświadczeń" w Szczecinie.
06.2006	Inwestycje lub remonty: - modernizacja boiska na Śródcie	- Śródka – modernizacja boiska i bieżni Młodzieżowego Ośrodka Sportowego POSiR – koszt ok. 4,55 mln zł (z budżetu M. Poznania)
2007 - 3 rok wdrażania MPR		
06.2007	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczności lokalne i promujące obszary objęte MPR: - Święta Sąsiadów na Śródcie i osiedlu Targowym	- mieszkańcy Osiedla Targowego, po raz pierwszy obchodzili Europejski Dzień Sąsiadów na placu przy kościele pw. Św. Michała Archaniola przy Stolarskiej,
07-08.2007	- wakacyjna akcja pt. <i>Kolorowe miasto</i>	- <i>Kolorowe miasto</i> . - akcja w ośmiu miejscach miasta, na terenach zielonych w godzinach

07-09.2007	- I edycja przechadzek pt. <i>KINO, KAWIARNIA I SPACER po Śródce</i>	popołudniowych - warsztaty teatralne, plastyczne i sportowe dla dzieci i ich opiekunów, którzy spędzali wakacje w domu, - głównym celem przechadzek jest edukacja, popularyzacja wiedzy o historii dzielnicy i o Miejskim Programie Rewitalizacji na obszarze pilotażowym Śródka,
09.2007	- <i>DNI GRODU PRZEMYSŁA</i>	- <i>Dni Grodu Przemysła</i> , objęte patronatem honorowym Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w rocznicę 750. śmierci Przemysła I, księcia wielkopolskiego i 750. urodzin Przemysła II księcia wielkopolskiego i króla Polski,
10.2007	- międzynarodowa wystawa sztuki pt. <i>RE:GENERACJA II na Śródce</i>	- podobnie, jak w edycji 2006, artyści zaanektowali nietypowe dla wystawiania sztuki miejsca: zaułki, kamienice, zabytkową klatkę schodową kamienicy z początku XX w. Odbyły się projekcje na kamienicach otaczających rynek,
	- I edycja - Śródeckie koncerty muzyki dawnej	- cykl Śródeckich Koncertów w kościele pw. Św. Małgorzaty na Śródce. Muzyka dawna od średniowiecza do baroku. Koncerty organizowane są przez Radę Osiedla Ostrów Tumski – Śródka – Zawady,
12.2007	- procesja światła	- 1. z cyklu Procesja Światła przez most bpa Jordana (Parafia Archikatedralna),
04. 2007	Konsultacje społeczne dotyczące: - społecznej koncepcji zagospodarowania Śródki	- po udostępnieniu koncepcji zagospodarowania Śródki, przeprowadzono dyskusję publiczną w świetlicy Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Nieśłyszących im. J. Sikorskiego przy ul. Bydgoskiej.
01-10.2007	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji m.in. w: Poznaniu, Nantes, Gdańsku	- seminarium pt. REWITALIZACJA MIASTA, zorganizowane przez Wyższą Szkołę Nauk

		Humanistycznych i Dziennikarstwa we współpracy z Urzędem Miasta Poznania oraz Stowarzyszeniem Artystycznym InterCity, - Forum Rozwoju Gospodarczego sieci EUROCITIES w Nantes pt. <i>Rola miast w rozwijaniu kreatywnej i kulturalnej gospodarki</i>, - ogólnopolska konferencja szkoleniowa pt. <i>Rewitalizacja miast</i> w Gdańsku (Abrys), - konferencja pt. <i>Ustawa o rewitalizacji jako praktyczny instrument wsparcia odnowy polskich miast</i>, zorganizowana przez Urząd Miasta Poznania oraz Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji.
09.2007	Pierwsze wydarzenie z zakresu planowania nieformalnego: - warsztaty <i>CHARRETTE</i>	- Międzynarodowe Warsztaty Urbanistyczne Charrette pt: <i>Rewitalizacja obszarów miejskich Poznania- jak wypracować optymalny model podejścia do zagadnień rewitalizacji?</i> zorganizowane przez Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Poznania i Zakład Urbanistyki i Planowania Przestrzennego Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej,
09.2007	- opracowanie Społecznej koncepcji zagospodarowania Śródk	- SKZŚ opracowana przez Radę Osiedla Ostrow Tumski – Śródk – Zawady jako zbiór wytycznych dla przyszłej pracy projektantów i planistów podczas pracy nad mpzp.
09-12.2007	Inwestycje lub remonty: - przygotowanie i transport przęsła mostowego, - budowa i otwarcie mostu cybińskiego (im. biskupa Jordana) między Śródką a Ostrowem Tumskim.	- projekt inicjujący wdrażanie MPR, budowy mostu Cybińskiego między Śródką a Ostrowem Tumskim, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Budżetu Państwa, realizowany był w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji - etap pilotażowy Śródk oraz Programu Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu. Z okazji otwarcia mostu

2007	- renowacja zabytkowego zespołu obiektów Ośrodka Szkolno–Wychowawczego dla Dzieci Nieśłyszących	przygotowano wiele atrakcji, m.in.: koncert perkusyjny, koncert orkiestry dętej, działania teatralne i happeningowe z udziałem publiczności oraz pokaz ogni sztucznych, - Śródką – renowacja zabytkowego zespołu obiektów Ośrodka Szkolno – Wychowawczego dla Dzieci Nieśłyszących – I etap - koszt budowy ok. 0,92 mln zł (w tym EFR: 0,68; Poznań: 0,15; budżet państwa: 0,08).
2008 - 4 rok wdrażania MPR		
03-04.2008	Inwestycje lub remonty: - I etap budowy monitoringu wizyjnego na obszarze Traktu Królewsko-Cesarskiego	- w 2000 r. Miasto Poznań wspólnie z Policją podjęło inicjatywę zmierzającą do poprawy bezpieczeństwa publicznego polegającą na budowie w mieście systemu monitoringu wizyjnego. Zakres prac I etapu obejmował instalację 7 kamer obrotowych zlokalizowanych wzdłuż Traktu Królewsko-Cesarskiego na odcinku od Ronda Śródka do ulicy Wielkiej wraz z budową kanalizacji teletechnicznej.
01-09.2008	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji - konferencja poświęcona inicjatywie Jessica <i>Czy warto zajmować się Wartą? Rzeczywistość i oczekiwania</i> - konferencja pt. "Wyzwania dla polskiej polityki przestrzennej"	- konferencja organizowana przez Komisję Europejską oraz Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, - konferencja w Muzeum Archeologicznym, której gospodarzami byli Prezydent Miasta Poznania Pan Ryszard Grobelny oraz Senator RP Pani Jadwiga Rotnicka, - prezentacja pana Ryszarda Grobelnego Prezydenta Miasta Poznania z Konferencji pt. "Wyzwania dla polskiej polityki przestrzennej" zorganizowanej 24 czerwca 2008 r. w Warszawie przez Sejmową Komisję Infrastruktury, Ministerstwo Infrastruktury i Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu.

	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczność lokalne i promujące obszary objęte MPR:	
04.2008	- wycieczki do Muzeum Intrologatorstwa	- Muzeum mieściło się przy Antykwariacie "Rosa" przy ul. Matejki. Zawierało wyjątkowej w skali kraju wystawy rzemiosła intrologatorskiego, książek w unikatowych oprawach artystycznych, kolekcji maszyn i urządzeń intrologatorskich,
04.2008	- II edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- cykl Śródeckich Koncertów w kościele pw. Św. Małgorzaty na Śródcie. Muzyka dawna od średniowiecza do baroku. Koncerty organizowane są przez Radę Osiedla Ostrów Tumski – Śródka – Zawady,
05.2008	- I edycja koncertów plenerowych pod hasłem <i>Park Wilsona kwitnący muzyką</i>	- ideą przyświecającą koncertom jest rewitalizacja dzielnicy Łazarz wraz z Parkiem Wilsona. Plenerowy charakter imprezy, nawiązujący do tradycji koncertów uzdrowiskowych, miał dać mieszkańcom możliwość zaznajomienia się z twórczością poznańskich szkół i towarzystw muzycznych,
05-06.2008	- ŚWIĘTO SĄSIADÓW na Śródcie i Targowym	- Święto Sąsiadów dla mieszkańców Śródki oraz gości przygotowała Rada Osiedla Ostrów Tumski – Śródka - Zawady, Urząd Miasta Poznania wraz z instytucjami, organizacjami, szkołami ze Śródki,
06.2008	- festyn Architektoniczny <i>MIĘDZYMOŚCIE</i> na Chwaliszewie	- cykl warsztatów edukacyjnych, które wprowadziły dzieci i młodzież w proces kreatywnego kształtowania przestrzeni publicznej miasta,
06.2008	- I edycja festiwalu <i>ETHNO PORT POZNAŃ</i>	- na terenie Starego Koryta Warty miała miejsce pierwsza edycja festiwalu <i>Ethno Port Poznań</i> . Festiwal prezentował dynamicznie rozwijający się nurt określany mianem world music,
06.2008	- 3 edycja akcji <i>KOLOROWE MIASTO</i>	- wakacyjne warsztaty teatralne, plastyczne i sportowe dla dzieci,
05-08.2008	- II edycja przechadzki <i>KINO</i> ,	- głównym celem przechadzek jest edukacja,

10.2008	<i>KAWIARNIA I SPACER po Śródcie</i> - I edycja Salon Muzyczny pt. <i>SZYMANOWSKI NA ŚRÓDCE</i>	popularyzacja wiedzy o historii dzielnicy i o Miejskim Programie Rewitalizacji na obszarze pilotażowym Śródka, - projekt ma zwrócić uwagę na zapomniane przestrzenie Poznania, ożywić przywrócony trakt łączący wyspę z lądem, połączyć niecodzienne z codziennością i to co odwieczne ze współczesnym śródeckim życiem,
12.2008	- 1 urodziny mostu biskupa Jordana <i>POPOŁUDNIOWE SPOTKANIE NA MOŚCIE</i>	- wśród atrakcji urodzinowych mostu były m.in.: występy artystyczne, wspólne zdjęcie na moście wszystkich zebranych mieszkańców, ogłoszenie wyników konkursu na wierszyki i grafiki dotyczące mostu z wręczeniem nagród, poczęstunek tortem urodzinowym, wycieczka po Śródcie i Ostrowie Tumskim, biesiada urodzinowa z udziałem Orszaku Królewskiego, Teatr Ognia oraz pokaz filmów w kinie "Malta",
05.2008	- Dzień Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną	- festyn na moście bpa Jordana (Polskie Stow. Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
09.2008	- spektakl muzyczny na Śródcie	- Śródka – Anna Zalewska-Powalisz i Krzysztof Powalisz wraz z przyjaciółmi zaprezentowali spektakl muzyczny oparty na poemacie Krzysztofa Kamila Baczyńskiego,
10.2008	- Kapslowy Wyścig Pokoju	- Śródka – Kapslowy Wyścig Pokoju z Widokiem o Puchar Mera Śródki - pożegnanie Antykwariatu, który działał na Śródcie przez 2,5 roku,
12.2008	- procesja światła	- 2. z cyklu Procesja Światła przez most Biskupa Jordana (Parafia Archikatedralna),
10-12.2008	- gry miejskie	- idea cyklu gier miejskich polega na trwałym wkomponowaniu gry w przestrzeń miasta tak, by stanowiła stałą atrakcję nie tylko dla przyjeżdżających turystów, ale też dla mieszkańców Poznania, chcących inaczej spojrzeć na swoje miasto.
	Poprawa jakości przestrzeni	

05.2008	publicznej: - seminarium naukowe nt. przestrzeni publicznej	- seminarium było pierwszym etapem, przygotowującym materiał roboczy dla powstania <i>Karty Przestrzeni Publicznej</i> - inicjatywą związaną z planowanym w Poznaniu w 2009 roku III Kongresem Urbanistyki Polskiej.
10-12.2008 /01.2009	Planowanie nieformalne: - konkurs na projekt zagospodarowania przestrzennego południowej części Śródki	- rozstrzygnięcie konkursu. Konkurs zorganizowany przez Wydział Urbanistyki i Architektury oraz Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Poznania.
2009 - 5 rok wdrażania MPR		
03-07.2009 03.2009 07.2009	Planowanie nieformalne: - Konkurs na <i>INTERAKTYWNE CENTRUM HISTORII OSTROWA TUMSKIEGO</i> - gra strategiczna RE-WITA OSTRÓWEK - praktyki studenckie dot. Miejskiego Programu Rewitalizacji	- ogłoszenie i rozstrzygnięcie konkursu na opracowanie projektu urbanistyczno-architektonicznego i założeń ekspozycji, - przedmiotem gry było zagospodarowanie i ożywienie ul. Ostrówek w Poznaniu, która leży na osi Traktu Królewsko-Cesarskiego w sąsiedztwie katedry i nowego mostu biskupa Jordana, - studenci mieli za zadanie ocenić stan istniejący, czyli zdecydować, co jest atutem terenu, a co wymaga modernizacji, oraz zaproponować metody aktywizacji społecznej na terenach rewitalizacji.
05.2009 05-09.2009	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - konferencja naukowa nt. przestrzeni publicznej - poznańska karta przestrzeni publicznej	- na konferencji był dyskutowany wstępny projekt <i>Karty Przestrzeni Publicznej</i> - dokumentu ideowego i programowego dla kreacji polskiej przestrzeni publicznej, - przygotowanie projektu poznańskiej karty przestrzeni publicznej na III kongres Urbanistyki Polskiej w Poznaniu.

	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczność lokalne i promujące obszary objęte MPR:	
11.2009	- III edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- cykl Śródeckich Koncertów w kościele pw. Św. Małgorzaty na Śródce. Muzyka dawna od średniowiecza do baroku. Koncerty organizowane są przez Radę Osiedla Ostrów Tumski – Śródka – Zawady,
10.2009	- II edycja koncertów plenerowych pod hasłem MUZYCZNE BARWY JESIENI,	- druga edycja plenerowego koncertu w Parku Wilsona. Ideą przyświecającą koncertom jest rewitalizacja dzielnicy Łazarz wraz z Parkiem Wilsona,
05-06.2009	- Święto Sąsiadów na Śródce i Targowym	- Święto Sąsiadów dla mieszkańców Śródki i Targowego,
06.2009	- II edycja festiwalu ETHNO PORT POZNAŃ	- druga edycja festiwalu Ethno Port Poznań organizowanego przez Centrum Kultury Zamek w Starym Korycie Warty na Chwaliszewie. Organizacja wydarzenia była kolejnym krokiem do ożywienia przestrzeni sąsiadującej ze starym korytem Warty oraz zabudowaniami Starej Gazowni,
06-08.2009	- III edycja przechadzki KINO, KAWIARNIA I SPACER po Śródce	- głównym celem przechadzek jest edukacja, popularyzacja wiedzy o historii dzielnicy i o Miejskim Programie Rewitalizacji na obszarze pilotażowym Śródka,
05.2009	- II edycja Salon Muzyczny pt. HANDEL NA ŚRÓDCE	- projekt ma zwrócić uwagę na zapomniane przestrzenie Poznania, ożywić przywrócony trakt łączący wyspę z lądem, połączyć niecodzienne z codziennością i to co odwieczne ze współczesnym śródeckim życiem.
12.2009	- 2 urodziny mostu biskupa Jordana	- wśród atrakcji urodzin mostu były m.in.: występy artystyczne, wspólne zdjęcie na moście wszystkich zebranych mieszkańców, ogłoszenie wyników konkursu na wierszyki i grafiki dotyczące mostu z wręczeniem nagród, poczęstunek tortem urodzinowym, wycieczka po Śródce i Ostrowie Tumskim,

04.2009	- mural na Śródce	biesiada urodzinowa z udziałem Orszaku Królewskiego, Teatr Ognia oraz pokaz filmów w kinie "Malta", - warsztaty plastyczne z dziećmi ze Szkoły Podstawowej nr 85 i Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci niesłyszących – mural na Śródce (Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu),
06.2009	- spektakl teatralny festiwalu Malta	- Śródka spektakl teatralny festiwalu Malta - Maria de Buenos Aires,
07.2009	- koncert O sole Mio	- Śródka – koncert O sole Mio, Kręgu Przyjaciół Pozn. Chóru Katedralnego,
11.2009	- HIP HOP Fusion Workshops	- Śródka – cykl warsztatów 4. Styli tańca pt. HIP HOP Fusion Workshops – Fundacja Talent,
10.2009	- KontenerArt	- Chwaliszewo – KontenerArt - mobilne centrum sztuki - Fundacja VoxArtis,
12.2009	- Procesja światła	- 3. z cyklu Procesja Światła przez most Biskupa Jordana (Parafia Archikatedralna, RO Ostrów Tumski Śródka).
11.2009	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji m.in.: - Laur Rewitalizacji	- Miasto Poznań otrzymało <i>Laur Rewitalizacji 2009</i> w kategorii <i>Dobra praktyka w rewitalizacji</i> , za <i>Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania - II edycja</i> , przyznany przez Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji.
2010 - 6 rok wdrażania MPR		
09-12.2010	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczności lokalne i promujące obszary objęte MPR: - PUNKT! DLA REWITALIZACJI	- Śródecki Uniwersytet Alternatywny - cykl 12 wykładów połączonych z warsztatami na temat różnych ciekawych dziedzin i spraw:

		Biurko specjalisty: To cykl 6 spotkań konsultacyjnych ze specjalistami poświęconych tematyce architektury i przestrzeni zurbanizowanej, w tym: wspólnot mieszkaniowych, ich sprawnego zarządzania i współdziałania, porad termomodernizacyjnych oraz aranżacji wnętrz, renowacji mebli, drzwi, przedmiotów użytkowych. "Tu mieszkam, tu mieszkał mój dziadek i pradziadek" - Celem akcji jest wzmacnianie poczucia więzi z miejscem zamieszkania. Cafe-Czytelnia
04-12.2010	- IV edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- w ramach cyklu koncertów odbywały się koncerty edukacyjne połączone z wykładami oraz zwiedzaniem kościoła św. Małgorzaty na Śródcie,
05-10.2010	- projekt PODRÓŻE W CZASIE	- projekt zapoczątkowany akcją promującą rozpoczęcie nowego projektu dedykowanego mieszkańcom Śródki. W czasie trwania akcji promocyjnej mieszkańcy mieli okazję „przenieść się w czasie” przy pomocy profesjonalnej stylizacji na dawanych mieszkańców Śródki. Warsztat robienia biżuterii, przedmiotów metodą „decoupage”, warsztat florystyczny, warsztat wizażu i stylizacji, a także wędkarstwa i modelarstwa,
06.2010	- Święta Sąsiadów, w tym pierwsze na Chwaliszewie	- na Chwaliszewie na uczestników święta czekały liczne konkursy i atrakcje: teatrzyk dzieci szkolnej, konkurs plastyczny, zabawy ruchowe. Konkurs wiedzy o Chwaliszewie dla dorosłych i dla dzieci, konkurs organowy w kościele Wszystkich Świętych,
04.2010	- III edycja Salon Muzyczny: Chopin na Śródcie	- w ramach projektu „Salon Muzyczny”, na moście Biskupa Jordana odbywało się plenerowe przedstawienie - Chopin na Śródcie, – spektakl łączący muzykę Fryderyka Chopina z tańcem, poezją i projekcjami filmowymi,
04-11.2010	- I edycja ODMIEŃ SWOJE PODWÓRKO	- akcja dotycząca nie tylko zazieleniania podwórek kamienic w dzielnicy Jeżyce ale

06.2010	- I Średniowieczny Trag Śródecki	także integracji i aktywizacji mieszkańców. Realizowane w ramach projektu murale przy ul. Staszica 7,11/13 oraz 24,
10-11.2010	- Teatr z klasą – I edycja	- pierwsza edycja targu organizowanego przez lokalną społeczność przy wsparciu Miasta podkreślający historię Śródki,
12.2010	- I Wigilia na Śródce	- cykliczne warsztaty dla uczniów szkół podstawowych z terenów objętych Programem Rewitalizacji prowadzone przez aktorów Teatru Nowego,
12.2010	- spotkanie przy choince na Chwaliszewie	- spotkanie lokalnej społeczności budujące tożsamość miejsca,
		- Chwaliszewo – świąteczne spotkanie mieszkańców przy choince (Stow. Chwaliszewo, UMP).
03.2010	Konsultacje społeczne dotyczące: - dokumentu Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojzkowych	- projekt Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojzkowych Miasta Poznania został udostępniony do publicznego wglądu od 22 lutego do 5 marca 2010 r. Dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie rozwiązaniami odbyła się dnia 2 marca 2010 r.
03.2010	Programowanie i planowanie: - uchwalenie Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojzkowych	- 16 marca 2010 r. Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę nr LXIX/952/V/2010 ws. przyjęcia Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojzkowych miasta Poznania.
07.2010	Planowanie nieformalne: - "EKO-REWITALIZACJE"	- ideą warsztatów jest budowanie przez uczestników małych form architektonicznych, a także szukanie nowych rozwiązań dla zdegradowanych i wymagających rewitalizacji terenów Starego Koryta Warty oraz Szelągu,
05.2010	- Warsztaty RE-WITA STARE	- warsztaty oparte na metodologii gry „Miasto

02.2010	KORYTO WARTY 1 - Warsztaty Światła	przyszłości”, będącej częścią projektu „Creative Cities”. Celem gry było odnalezienie pomysłów na zagospodarowanie i ożywienie Starego Koryta Warty, aby stało się atrakcyjnym miejscem przy Trakcie Królewsko-Cesarskim,
02.2010	- wystawa prac studenckich	- tematem warsztatów było zaprojektowanie iluminacji świątecznych na ul. Chwaliszewo oraz ul. Staszica na Jeżycach,
06.2010	- praktyki studenckie nt. reklamy na Jeżycach	- wystawa prac studentów, którzy zajmowali się tematami dwóch projektów: projekt urbanistyczny Chwaliszewa oraz aranżacja zieleni w starym korycie Warty, - grupa studentów Wydziału Architektury przez okres dwu tygodniowych praktyk zajmowała się tematem reklamy w mieście na obszarze dzielnicy Jeżyce.
2011 - 7 rok wdrażania MPR		
01-12.2011	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczności lokalne i promujące obszary objęte MPR: - program „Rewitalizacja w budowie – tworzymy zręby rewitalizacji w Polsce”	- programem objęto zdegradowane, najstarsze tereny śródmiejskie: Śródkę i Chwaliszewo oraz Jeżyce. Przez prawie półtora roku, 730 mieszkańców uczestniczyło w dziewięciu różnego rodzaju inicjatywach. Projekt podsumowała konferencja połączona z warsztatami dotycząca programu rewitalizacji,
05.2011	- Śródeckie genius loci	- wydarzenie mające na celu obchody 780 rocznicy lokacji Śródki na prawie magdeburskim, poprzez przypomnienie klimatu średniowiecznego jarmarku, warsztaty dla dzieci w tematyce średniowiecznej, wycieczki po Śródcie oraz spektakle edukacyjne
08.2011	- IV edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	- przechadzki po Śródcie i Chwaliszewie – edycja letnia Głównym celem przechadzek jest edukacja, popularyzacja wiedzy o historii

10-12.2011	- V edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	dzielnicy i o Miejskim Programie Rewitalizacji - przechadzki po Śródcie, edycja jesienna,
09-10.2011	- spotkania w ramach Śródeckiego Uniwersytetu Alternatywnego	- cykl spotkań o różnej tematyce, mające wspólny cel aktywizacji społeczności lokalnej, „O kamieniu, brązie, marmurze i granicie w Poznańskie pomniki zaklętych”, „ O życiu, pasji i fotografowaniu ze Śródką w tle”, „ O podróżowaniu nie tylko dla samego siebie”, „O Formach ejdetycznych i innych zdarzeniach nieidentycznych w sztuce”, „O zimowych spacerach po tajdze syberyjskiej czyli „Łyżnyj Pachod” i co z tego wynikało...” <i>„O SZTUCE PIĘKNEGO PISANIA W CZASIE I PRZESTRZENI”</i> ,
10.2011	- konkurs „Magia mojej dzielnicy”	- konkurs organizowany przez Fundację SIC! W ramach projektu „(Nie) zapomniane miejsca Poznania. Realizowany był w obrębie dzielnic: Śródką, Chwaliszewo, Jeżyce. Celem było przedstawienie za pomocą zdjęć ciekawych i tajemniczych miejsc swojej dzielnicy,
10.2011	- spotkania w ramach cyklu Kawa z Niespodzianką!	- Rusz głową, przesun pionek! - Spotkanie dające możliwość poznania różnych prostych i ciekawych gier, szczególnie tych rozwijających logiczne myślenie, w które grać można niezależnie od wieku, - podwieczorek po baskijsku – czyli coś dla podniebienia, coś dla oka, coś dla ucha i coś do tańca,
05-10.2011	- II edycja ODMIENŃ SWOJE PODWÓRKO	- akcja Realizowana dla mieszkańców Chwaliszewa i Śródki. Pod okiem specjalistów można było stworzyć profesjonalny projekt swojego podwórka. W ramach spotkań różne programy aktywizujące społeczność lokalną, konkursy i warsztaty dotyczące zieleni i poprawy wizerunku otoczenia,
09.2011	- IV edycja Salon Muzyczny - Paderewski na Śródcie	- wydarzenie łączące muzykę Ignacego Paderewskiego z tańcem i projekcjami

06.2011	- II Średniowieczny targ Śródecki	filmowymi. Organizowane przez CK Zamek w ramach Salonów Muzycznych na Zamku oraz Miejskiego Programu Rewitalizacji,
08.2011	Teatr z klasą – II edycja	- cykliczny targ organizowany przez lokalną społeczność przy wsparciu Miasta podkreślający historię Śródki,
12.2011	- II Wigilia na Śródce	- cykliczne warsztaty dla uczniów szkół podstawowych z terenów objętych Programem Rewitalizacji prowadzone przez aktorów Teatru Nowego,
04.2011	- V edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- cykliczne spotkanie lokalnej społeczności budujące tożsamość miejsca,
		- koncert zatytułowany Wielkopostne zamyślenia. W programie utwory związane z okresem Wielkiego Postu oraz teksty pasyjne.
06.2011	Konsultacje społeczne dotyczące: - aktualizacji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojaskowych	- projekt zaktualizowanego MPR dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojaskowych został udostępniony do publicznego wglądu w dniach od 13 do 27 czerwca 2011 r. Dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie rozwiązaniami odbyła się dnia 21 czerwca 2011.
07.2011	Programowanie i planowanie: - uchwalenie aktualizacji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojaskowych	- 12 lipca 2011 r. Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę nr XV/152/VI/2011 zmieniającą uchwałę Nr LXIX/952/V/2010 Rady Miasta Poznania z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Poprzemysłowych i Powojaskowych miasta Poznania.
02.2011	Planowanie nieformalne: - dawny Most Chwaliszewski	- wernisaż prac studentów, opracowujących w ramach zajęć semestralnych formę przestrzenną nawiązującą do historycznego Mostu Chwaliszewskiego.

11.2010/ 2011	Inwestycje lub remonty: - budowa pawilonu NOWA GAZOWNIA	- podstawowym zadaniem pawilonu jest organizacja życia artystycznego na terenie Chwaliszewa oraz łączenie wartości historycznych tego miejsca, wraz z zastanym dziedzictwem przemysłowym, z nowoczesnym działaniem o charakterze społecznym i kulturotwórczym. Istotną jego funkcją jest także działalność informacyjna i promocyjna związana z projektem „Nowa Gazownia” oraz innymi działaniami z zakresu rewitalizacji miasta.
11.2011	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji m.in.: - wyróżnienie "Lebendige Stadt"	- 9 listopada 2011 r. w Dortmundzie Miasto Poznań otrzymało wyróżnienie Fundacji "Lebendige Stadt" (Żyjące Miasto) za działania realizowane w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania.
12.2011	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - iluminacje świąteczne	- po raz pierwszy na Chwaliszewie na okres świąteczny udało się rozwiesić na latarniach dekoracyjne elementy świetlne oraz 4m choinkę na pl. Miedzymości.
2012 - 8 rok wdrażania MPR		
06.2012 2012	Konsultacje społeczne dotyczące: - Śródmieścia (debata śródmiejska) - dokumentu Miejskiego Programu Rewitalizacji -	- w ramach konsultacji, uruchomiona została specjalna ankieta, skierowana do wszystkich zainteresowanych wyrażeniem swojej opinii, dotyczącej zagospodarowania przestrzennego tej części miasta a także odbyły się warsztaty, na których spotkały się zespoły konkursowe z lokalnymi społecznościami.

	trzecia edycja	
04.2012	Programowanie i planowanie: - Miejski Program Rewitalizacji - trzecia edycja	- 17 kwietnia 2012 r. Rada Miasta Poznania przyjęła, Uchwałą Nr XXX/423/VI/2012, Miejski Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania - trzecia edycja.
12.2011 – 02.2012	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - iluminacje świąteczne	- w okresie świąt Bożego Narodzenia, po raz drugi na ul. Chwaliszewo pojawiły się iluminacje świąteczne,
06-08.2012	- ożywienie terenów nadrzecznych	- plaża Miejska - 6 czerwca 2012 r. nastąpiło oficjalne otwarcie Plaży Miejskiej w Starym Korycie Warty - pierwsza plaża miejska – kontynuacja w kolejnych latach.
10.2011 – 12.2012	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczności lokalne i promujące obszary objęte MPR: - „Rewitalizacja w budowie – tworzymy zręby rewitalizacji”	- program Rewitalizacji Społecznej Miasto Poznań w partnerstwie z Fundacją SIC przystąpiło 1 października 2011 r. do realizacji programu "Rewitalizacja w budowie - tworzymy zręby rewitalizacji w Polsce" , współfinansowanego ze środków UE, z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Program realizowano w okresie od 1.10.2011 r. do 31.12.2012 r. Skierowany był do mieszkańców Jeżyc, Śródki, Chwaliszewa i innych terenów objętych MPR, nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Łączna wartość projektu wynosiła 973 625,00 zł. Objęto nimi 730 beneficjentów przy udziale wielu stowarzyszeń, fundacji, rad osiedli, szkół, parafii i osób prywatnych. Zrealizowane działania w ramach Programu:

04-06.2012	- Teatr z klasą – III edycja	• ORGANIZACJA BIUR MIESZKAŃCÓW • ORGANIZACJA LOKALNYCH KOALICJI • UNIWERSYTET ALTERNATYWNY • "ODMIEN SVOJE PODWÓRKO!" • "TEATR Z KLASĄ" • "DZIELNICJADA - TURNIEJ DZIELNIC", - cykliczne warsztaty dla uczniów szkół podstawowych z terenów objętych Programem Rewitalizacji prowadzone przez aktorów Teatru Nowego (w 2012r w ramach „Rewitalizacja w budowie – tworzymy zręby rewitalizacji”),
05-10.2012	- VI edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	- cykliczne przechadzki z przewodnikiem po terenach objętych Programem rewitalizacji (Chwaliszewo, Śródka, Jeżyce),
06.2012	- III Średniowieczny targ Śródecki	- cykliczny targ organizowany przez lokalną społeczność przy wsparciu Miasta podkreślający historię Śródki,
06.2012	- Jarmark Świętojański	- cykliczny festyn organizowany na Starym Rynku wyjątkowo został zlokalizowany w starym korycie Warty, na terenie objętym Miejskim Programem Rewitalizacji,
09-10.2012	- III edycja ODMIEN SVOJE PODWÓRKO	- projekt ma formę dwudniowych warsztatów, podczas których mieszkańcy kamienic zgłoszonych podwórek pod okiem ekspertów tworzą projekty. Kolejnym etapem są nasadzenia realizowane na każdym podwórku przy wsparciu Miasta (zakup roślin, ziemi itp.),
10.2012	- Śródecki Uniwersytet Alternatywny	- działanie wspomagające integrację i szerszą aktywizację społeczności lokalnych Śródki, Chwaliszewa i Jeżyc. Idea opierała się na organizacji cyklicznych wykładów, spotkań tematycznych, połączonych z praktycznymi warsztatami popularnonaukowymi,
12.2012	- 5 urodziny Mostu Biskupa Jordana	- cykliczna uroczystość z okazji rocznicy odbudowy mostu cybińskiego w Poznaniu
12.2012	- V edycja Salon Muzyczny - Gershwin na Śródce	- w ramach projektu „Salon Muzyczny”, na moście Biskupa Jordana odbywało się

12.2012	- III Wigilia na Śródcie	plenerowe przedstawienie - spektakl łączący muzykę Gershwin z tańcem, poezją i projekcjami filmowymi,
02-06.2012	- "Moje miejsce" filmy dot. terenów objętych MPR	- cykliczne spotkanie lokalnej społeczności budujące tożsamość miejsca,
02.2012	- VI edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- studenci Uniwersytetu Artystycznego w Katedrze Animacji przez okres semestru letniego przygotowywali filmy związane z terenami objętymi Miejskim Programem Rewitalizacji,
09-10.2012	- Zielony Targ	- koncerty w kościele św. Małgorzaty na Śródcie z udziałem uczniów i zespołów z poznańskich szkół muzycznych oraz zaproszonych artystów,
		- kiermasz roślin "ogród na balkonie", porady ogrodnika, warsztaty "Przepisy na balkon", konkursy dla dzieci, fotoreportaż "Kwitające ulice", warsztaty taneczne.
04.2012	Programowanie i planowanie: - Miejski Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania - trzecia edycja	- 17 kwietnia 2012 r. Rada Miasta Poznania przyjęła, Uchwałą Nr XXX/423/VI/2012, Miejski Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania - trzecia edycja.
09.2012	Promocja Miejskiego Programu Rewitalizacji m.in.: - II Kongres Rewitalizacji Miast 2012	- referat o Miejskim Programie Rewitalizacji (MPR) dla Poznania wygłosił pełnomocnik Prezydenta Miasta Poznania ds. rewitalizacji,
04.2012	- Innovative Poland pt. Zielona Rewitalizacja	- Innovative Poland to cykl konferencji organizowanych przez The Warsaw Voice, poświęcony wprowadzanym na polski rynek innowacyjnym rozwiązaniom i szeroko rozumianej ekologii oraz rewitalizacji.
2013 - 9 rok wdrażania MPR		
07-08.2013	Konsultacje społeczne dotyczące: - Aktualizacji Miejskiego	

10.2013	Programu Rewitalizacji - trzecia edycja 2013 r. - Programu dla Śródmieścia	- projekt dokumentu udostępniony do publicznego wglądu 18 do 25 listopada 2013 r. oraz II etap do 4 grudnia 2013 r. w Urzędzie Miasta Poznania oraz na stronie internetowej.
10-12.2013	Programowanie i planowanie: - uchwalenie aktualizacji Miejskiego Programu Rewitalizacji - trzecia edycja 2013 r	- 15 października 2013 r. Rada Miasta Poznania przyjęła, Uchwałą Nr LVII/892/VI/2013, <i>Miejski Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania - trzecia edycja 2013,</i>
12.2013	- uchwalenie Programu dla Śródmieścia	- 10 grudnia 2013 r. Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę Nr LX/930/VI/2013 w sprawie przyjęcia Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 zwanego w skrócie Programem dla Śródmieścia,
01-12.2013	- punkt informacyjny dla właścicieli budynków mieszkalnych	- udzielanie informacji dotyczących form wsparcia i dofinansowania remontów kamienic na terenie Miasta Poznania.
12.2012 - 02.2013	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - iluminacje świąteczne	- w okresie świąt Bożego Narodzenia, już po raz trzeci na ul. Chwaliszewo pojawiły się iluminacje świąteczne,
05-08.2013	- Ożywienie terenów nadrzecznych - plaże miejskie	- otwarcie Plaży Miejskiej w Starym Korycie Warty – kontynuacja z ubiegłego roku.
04.2013	Planowanie nieformalne: - "RE-WITA STARE KORYTO WARTY 2"	- warsztaty dotyczące zagospodarowania Starego Koryta Warty,
07.2013	- praktyki studenckie	- praktyki studentów poznańskich uczelni wyższych w kontekście Programu Rewitalizacji,
11.2013	- wystawa "Myśl - Potencjał - Rozwój"	- grafika, fotografia i koncepcje w Miejskim Programie Rewitalizacji wystawa prezentującą efekt współpracy Miasta z uczelniami wyższymi: Politechniką Poznańską,

		Uniwersytetem Artystycznym oraz Uniwersytetem Przyrodniczym.
	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczność lokalne i promujące obszary objęte MPR:	
04-06.2013	- IV edycja ODMIENŃ SWOJE PODWÓRKO	- projekt ma formę dwudniowych warsztatów, podczas których mieszkańcy kamienic zgłoszonych podwórek pod okiem ekspertów tworzą projekty. Kolejnym etapem są nasadzenia realizowane na każdym podwórku przy wsparciu Miasta (zakup roślin, ziemi itp.),
04-10.2013	-Teatr z klasą – IV edycja	- cykliczne warsztaty dla uczniów szkół podstawowych z terenów objętych Programem Rewitalizacji prowadzone przez aktorów Teatru Nowego,
05.2013	LET'S PLAY POZNAŃ	- Międzynarodowy Festiwal Gier: Zawody Latawcowe na Chwaliszewie i Tour de Śródka - kapslowy wyścig uliczny o Puchar Mera Śródki,
06-10.2013	VII edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	- cykliczne przechadzki z przewodnikiem po terenach objętych Programem rewitalizacji (Chwaliszewo, Śródka, Jeżyce),
06.10.2013	PostKARNAWAŁ, czyli droga do Prawdy"	- spektakl plenerowy na Śródce w ramach "Centrum Warte Poznania",
10.2013	- VI edycja Salon Muzyczny - "Lutosławski na Śródce"	- cykl koncertów na moście Biskupa Jordana, podczas których występują uczniowie szkół muzycznych ze Śródki,
10.2013	- VI edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- koncerty w kościele św. Małgorzaty na Śródce z udziałem uczniów i zespołów z poznańskich szkół muzycznych oraz zaproszonych artystów,
10 - 11.2013	- "Śródeckie Centrum Aktywności"	- celem projektu była edukacja i aktywizacja mieszkańców terenów objętych Miejskim Programem Rewitalizacji - Śródki i Chwaliszewa,
12.2013	- "Śródeckie Anioły"	- cykliczna akcja kulturalna podczas której na terenie Śródki pojawią się stworzone przez lokalną społeczność stowarzyszenia i inne organizacje działające na Śródce artystyczne anioły,

12.2013	- IV Wigilia na Śródcie	- cykliczne spotkanie lokalnej społeczności budujące tożsamość miejsca.
2014 - 10 rok wdrażania MPR		
12.2013 - 02.2014	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - iluminacje świąteczne	- w okresie świąt Bożego Narodzenia, już po raz czwarty na ul. Chwaliszewo pojawiły się iluminacje świąteczne,
05.2014 – 05.2015	- "Wspólna, nie znaczy niczyja"	- projekt edukacyjno-kulturalny na rzecz przestrzeni publicznej, organizowany i wdrażany przez Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji w partnerstwie z Miastem Poznań oraz Wydziałem Architektury Politechniki Poznańskiej,
11.2014	- warsztaty dla lokalnych społeczności w ramach projektu „Wspólna nie znaczy niczyja”	- celem warsztatów było umożliwienie jego uczestnikom: poznania się, wymiany doświadczeń oraz stworzenia podstaw zawiązywania koalicji społecznych na rzecz rewitalizacji,
2014	- drobne usprawnienia: renowacja schodów przy ul Czartoria	- przywrócenie wartości użytkowej i estetycznej dwóm ciągom schodów na Chwaliszewie,
- 01- 02.2014	Planowanie nieformalne: - konkurs na projekt koncepcyjny dot. zagospodarowania przestrzeni ujętej w Miejskim Programie Rewitalizacji	- konkursu na projekt koncepcyjny dotyczący zagospodarowania przestrzeni ujętej w Miejskim Programie Rewitalizacji organizowanego w ramach Programu dla Śródmieścia "Miejskiego Programu Rewitalizacji" oraz programu "Akademicki i naukowy Poznań",
09.2014	- mikrownętra urbanistyczne -małe miejsca, DUŻY potencjał	- dwutygodniowe interdyscyplinarne warsztaty zakończone wystawą w Śluzie Katedralnej odbywające się w ramach realizacji "Programu dla Śródmieścia", "Miejskiego Programu Rewitalizacji" oraz programu "Akademicki i naukowy Poznań".
	Programowanie i plano-	

01-12.2014	wanie: - punkt informacyjny dla właścicieli budynków mieszkalnych	- udzielanie informacji dotyczących form wsparcia i dofinansowania remontów kamienic na terenie Miasta Poznania.
05.2014	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczności lokalne i promujące obszary objęte MPR: - VII edycja ŚRÓDECKICH KONCERTÓW MUZYKI DAWNEJ	- koncerty realizowane są przez Fundację Artystyczno-Edukacyjną PUENTA wraz ze śródeckimi partnerami i poznańskimi szkołami muzycznymi, w ramach interdyscyplinarnego projektu artystyczno-edukacyjnego "Pośrodku Śródki" dofinansowanego z budżetu Miasta Poznania,
05.2014	- V Średniowieczny Targ Śródecki	- cykliczny targ organizowany przez lokalną społeczność przy wsparciu Miasta podkreślający historię Śródki,
05-06.2014	- V edycja ODMIENŃ SWOJE PODWÓRKO	- projekt ma formę dwudniowych warsztatów podczas których mieszkańcy kamienic zgłoszonych podwórek pod okiem ekspertów tworzą projekty. Kolejnym etapem są nasadzenia realizowane na każdym podwórku przy wsparciu Miasta (zakup roślin, ziemi itp.)
06-09.2014	- „Pośrodku Śródki”	- cykl imprez artystycznych w tym Wigilia na Śródcie i Anioły Śródeckie,
06-09.2014	- VIII edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	- cykliczne przechadzki z przewodnikiem po terenach objętych Programem rewitalizacji Śródka, Chwaliszewo, Jeżyce,
07-12.2014	- Wymienialnia na Śródcie	- otwarta przestrzeń umożliwiająca wymianę w każdym znaczeniu tego słowa,
10-11.2014	- "Przyjedź do śródmieścia. Poznaj lokalnych przedsiębiorców"	- akcja promująca lokalnych przedsiębiorców działających w obszarze ul. Wrocławskiej, ul. Gołębiej oraz Chwaliszewa i Śródki,
09-10.2014	- IX edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	- cykliczne przechadzki z przewodnikiem po terenach objętych Programem rewitalizacji Pilotażowo ul. Św. Marcin,
12.2014	- "Śródeckie Anioły"	- cykliczna akcja kulturalna, podczas której na terenie Śródki pojawią się stworzone przez

12.2014	- V Wigilia na Śródcie	lokalną społeczność stowarzyszenia i inne organizacje działające na Śródcie artystyczne anioły, - cykliczne spotkanie lokalnej społeczności budujące tożsamość miejsca.
05.2014	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji m.in.: - "Polska Pięknieje - 7 Cudów Funduszy Europejskich" wyróżnienie specjalne	- za nietypowe podejście do rewitalizacji, nagrodzono realizowany w Poznaniu projekt pn. Rewitalizacja w budowie - tworzymy zręby rewitalizacji w Polsce.
2015 - 11 rok wdrażania MPR		
12.2014 – 02.2015	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - iluminacje świąteczne	- oświetlenie świąteczne pojawiło się na Śródcie, Ostrowie Tumskim, Moście Chrobrego i jak co roku na ul. Chwaliszewo aż do Starego Rynku dzięki temu udało się połączyć najstarsze miejskie obszary Poznania,
12.2014 – 02.2015	- choinki dla przedsiębiorców – I edycja	- w ramach ożywiania i podnoszenia jakości przestrzeni publicznej, a także w celu integracji i rozwoju współpracy z lokalnymi społecznościami, BKPiRM wsparło i rozszerzyło akcję świąteczną "Gołębia Inspiruje" Choinki ubrane w białe światełka wystawili przed swoje lokale poznańscy przedsiębiorcy i partnerzy z terenów rewitalizacji,
10.2015	- konferencja "Wspólna nie znaczy niczyja"	- konferencja jest kontynuacją działań na rzecz przestrzeni publicznej przeprowadzonych przez Miasto Poznań w latach 2008 - 2014 r. Konferencja miała być kolejnym krokiem w podtrzymywaniu i rozszerzaniu partnerstw związanych z rewitalizacją,
04.2015	- drobne usprawnienia: Ożywienie terenów nadzecznych	- montaż śmietników oraz ławek i stojaków rowerowych na Ostrowie Tumskim Śródcie i przy przy Wartostradzie,

05-08.2015	- ożywienie terenów nadrze- cznych – plaże miejskie	- otwarcie w sezonie letnim trzech plaż miejskich na Szeląg, Starym korycie Warty i na Ratajach.
08-09.2015 08-12.2015	Planowanie nieformalne: - wystawa "NOWY STARY RYNEK - konkurs "Poznań- Centrum Od Nowa"	- konkurs prac semestralnych studentów na konceptję zagospodarowania Starego Rynku, - konkurs na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznej obszaru ścisłego centrum Poznania, ze szczególnym uwzględnieniem ul. Św. Marcin zakończony wystawą na ul. Św. Marcin.
01-12.2015 04.2015	Programowanie i plano- wanie: - punkt informacyjny dla właścicieli budynków mieszkalnych - raport z badań ulicy Święty Marcin	- udzielanie informacji dotyczących form wsparcia i dofinansowania remontów kamienic na terenie Miasta Poznania, - raport przedstawia najważniejsze dane ilościowe i jakościowe dotyczące funkcjonowania ulicy i terenów ją otaczających.
03.2015 05.2015 05.2015 12.2015 12.2015	Konsultacje społeczne: - konsultacje społeczne – św. Marcin - konsultacje społeczne – św. Marcin - warsztaty "Wspólna nie znaczy niczyja - rewaloryzacja Placu Kolegiackiego" - konsultacje społeczne – Rynek Łazarski - konsultacje społeczne – Stary Rynek	- spotkanie koalicji społecznej w sprawie konceptji przebudowy ulicy Święty Marcin. - spotkanie w sprawie konceptji przebudowy ulicy Święty Marcin, na spotkaniu zostały podsumowane opinie i uwagi zebrane do wyżej wymienionej konceptji, - pomysły uczestników warsztatów posłużyły do opracowania wytycznych dla konkursu architektonicznego na konceptję rewaloryzacji Placu Kolegiackiego, - konsultacje w sprawie modernizacji Rynku Łazarskiego. Na spotkaniu zostały przedstawione wytyczne programowe do planowanego konkursu urbanistyczno- architektonicznego, - dyskusja i konsultacje społecznych na temat przyszłego sposobu zagospodarowania

10.09.2015	- konsultacje społeczne – Śródka	Starego Rynku,
06.2015	- konsultacje społeczne – spójne centrum	- konsultacyjne dotyczące koncepcji organizacji ruchu i parkowania na Ostrowie Tumskim i Śródce, - warsztaty, na których spotkały się zespoły konkursowe z lokalnymi społecznościami. Podczas zajęć, uczestnicy doprecyzowali wytyczne dotyczące zagospodarowania Centrum.
04-05.2015	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczności lokalne i promujące obszary objęte MPR: - VI edycja ODMIEN SVOJE PODWÓRKO	- projekt ma formę dwudniowych warsztatów podczas których mieszkańcy kamienic zgłoszonych podwórek pod okiem ekspertów tworzą projekty. Kolejnym etapem są nasadzenia realizowane na każdym podwórku przy wsparciu Miasta (zakup roślin, ziemi itp.),
05.2015	- wystawa "Zielone Jezyce"	- zaprezentowane koncepcje to spojrzenie przyszłych architektów, które mają pobudzić wyobraźnię mieszkańców, lokalnych liderów i zainspiruje do działania,
05.2015	- Poznań Design Days – „Z perspektywy czasu”	- „Z perspektywy czasu - instalacja świetlna” na Placu Kolegiackim dotycząca Kolegiaty św. Marii Magdaleny,
07-09.2015	- X edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...”	- cykliczne przechadzki z przewodnikiem po terenach objętych Programem rewitalizacji Śródka, Chwaliszewo, ul. Św. Marcin,
09.2015	- Dzień Sąsiada na Śródce	- Integracja lokalnej społeczności,
12.2015	- Śródeckie Anioły – II edycja	- cykliczna akcja kulturalna, podczas której na terenie Śródki pojawią się stworzone przez lokalną społeczność stowarzyszenia i inne organizacje działające na Śródce artystyczne anioły,
12.2015	- VI Wigilia na Śródce	- cykliczne spotkanie lokalnej społeczności budujące tożsamość miejsca.
	Promocja Miejskiego Prog-	

09.2015	ramu rewitalizacji m.in.: - Wyróżnienie "Lebendige Stadt"	- 16 września 2015 r. podczas uroczystej gali w Berlinie, Poznań otrzymał specjalne wyróżnienie za cały proces planowania, projektowania i realizacji Interaktywnego Centrum Historii Ostrowa Tumskiego - "Porta Posnania" w prestiżowym międzynarodowym konkursie na "najlepszy publiczny projekt budowlany", zorganizowanym przez niemiecką Fundację "Lebendige Stadt",
09.2015	- "Polska Pięknieje - 7 Cudów Funduszy Europejskich"	- brama Poznania otrzymała nagrodę w kategorii Obiekt Turystyczny.
2016 - 12 rok wdrażania MPR		
12.2016	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - drobne usprawnienia - Uporządkowaniem terenu przy Rondzie Śródka	- tymczasowe zagospodarowanie działki przeznaczonej w przyszłości pod zabudowę jest realizowane w ramach Programu Rewitalizacji,
23-09.2016	- drobne usprawnienia – ławki Wartostrada	- elementy małej architektury (27 ławek i 15 koszy) umieszczone wzdłuż odcinka Wartostrady od rzeki Główniej do Cybiny,
09.2016	- skwer przy ul. Ostrówek 5	- tymczasowe zagospodarowanie terenu działki przeznaczonej w przyszłości pod zabudowę – powstanie nowego skweru na Śródce, przy ul. Ostrówek 5. Realizowane w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji i Programu dla Śródmieścia,
06.2016	- drobne usprawnienia: Ul. Wrocławska	- na ul. Wrocławskiej umieszczono 14 donic z lipami drobnolistnymi oraz siedziska ze stali oraz drewna akacjowego,
12.2016 – 02.2017	- "Choinki dla przedsiębiorców" – II edycja	- w ramach ożywiania i podnoszenia jakości przestrzeni publicznej, a także w celu integracji i rozwoju współpracy z lokalnymi społecznościami, BKPiRM wsparło i rozszerzyło akcję świąteczną "Gołębia Inspiruje" Choinki ubrane w białe światełka wystawili przed swoje

12.2016-02.2017	- iluminacje świąteczne	lokale poznańscy przedsiębiorcy i partnerzy z terenów rewitalizacji, - w okresie świąt Bożego Narodzenia, już po raz szósty na ul. Chwaliszewo oraz po raz pierwszy na ul. Główniej pojawiły się iluminacje świąteczne,
05-08.2016	- ożywienie terenów nadrzecznych – plaże miejskie	- otwarcie w sezonie letnim czterech plaż miejskich na Szelongu w Starym korycie Warty na Ratajach i Wildzie.
01-12.2016	Programowanie i planowanie: - punkt informacyjny dla właścicieli budynków mieszkalnych	- udzielanie informacji dotyczących form wsparcia i dofinansowania remontów kamienic na terenie Miasta Poznania.
10-11.2016	Konsultacje społeczne dotyczące: - wyznaczenia obszaru rewitalizacji	- konsultacje prowadzone w okresie od 19 października 2016 roku do 10 listopada 2016 roku w następujących formach: a) zbierania uwag w formie papierowej i elektronicznej; b) zbierania uwag ustnych; c) spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji.
07.2016	- rewaloryzacja Placu Kolegiackiego,	- rozstrzygnięcie konkursu na koncepcję rewaloryzacji placu Kolegiackiego w Poznaniu,
01-03.2016	- rewaloryzacja Starego Rynku,	- dyskusje na temat charakteru tej ważnej przestrzeni miejskiej tj. jakie funkcje na Starym Rynku są pożądane / dopuszczalne?, jakie działania i zjawiska powinno się wyeliminować? Komu i na jakich zasadach przestrzeń Rynku może być udostępniana itp.,
12.2016	- rewaloryzacja Rynku Łazarskiego, - uruchomienie Geoankiety - Śródmieście	- ogłoszenie wyników pierwszego etapu konkursu na koncepcję rewaloryzacji Rynku Łazarskiego, - identyfikacja potrzeb i problemów społeczności lokalnych był to główny cel powstałej Mapy Potrzeb Lokalnych, która była jednym z elementów Programu dla Śródmieścia,

11-12.2016	- plac Bernardyński i Wielkopolski	- konsultacje społeczne w formie ankiety dotyczące placów Bernardyńskiego i Wielkopolskiego.
11.2016	Programowanie i planowanie: - wyznaczenie obszaru rewitalizacji	- 22 listopada 2016 roku Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę Nr XXXVIII/648/VII/2016 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania.
05.2016	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczność lokalne i promujące obszary objęte MPR: - VII edycja ODMIEN SWOJE PODWÓRKO	- projekt ma formę dwudniowych warsztatów podczas których mieszkańcy kamienic zgłoszonych podwórek pod okiem ekspertów tworzą projekty. Kolejnym etapem są nasadzenia realizowane na każdym podwórku przy wsparciu Miasta (zakup roślin, ziemi itp.),
06.2016	- Św. Piotr i Paweł – Rowerzyści	- wydarzenie organizowane w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji mające na celu zwrócenie uwagi mieszkańców na nadchodzące zmiany i przebudowę ul. Święty Marcin,
06.2016	- Niech żyje Poznań nasz gród – św. Marcin RE-ANIMACJA!	- koncert organizowany w ramach podsumowania akcji „Odmień swoje podwórko”,
06.2016	- Pamiętajmy o ogrodach- św. Marcin RE-ANIMACJA!	- konkurs zachęcający do dbałości o najbliższe otoczenie mieszkańców w ramach projektu Św. Marcin Re-Animacja!,
06-08.2016	- Lato na Madalinie	- rewitalizacja dawnej zajezdni tramwajowej i uczynienie z niej tętniącego życiem miejsca spotkań oraz wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i sportowych,
07.2016	- Letnia warsztaty na Marcinie – tajemnice mojej ulicy - św. Marcin RE-	- w ramach projektu Św. Marcin Re-Animacja! zostały poprowadzone warsztaty z fotografii oraz rysunku,

07-08.2016	ANIMACJA!	- cykl przechadzek po Chwaliszewie, Śródcie i Jeżycach z cyklu Kino, kawiarnia i spacer...
09.2016	- XI edycja przechadzek „Kino, kawiarnia i spacer...” - Dzień sąsiada na ulicy Św. Marcin - św. Marcin RE-ANIMACJA!	-Integracja lokalnej społeczności w ramach projektu Św.Marcin Re-Animacja!,
08.2016	- A w niedziele po sumie na moście...	- integracja lokalnej społeczności, koncerty, warsztaty tworzenia książki i inne,
12.2016	- ŚWIĘTY MARCIN z GWIAZDOREM	- wspólne śpiewanie kolęd oraz spotkanie z Gwiazdorem na rogu ulicy Gwarnej i Święty Marcin,
12.2016	- HISTORIA PLACU Z KOLGIATĄ W TLE!	- spotkanie warsztatowe: Czy na Placu Kolegiackim jest jeszcze miejsce dla dawnej Kolegiaty? Czy powinniśmy ją udostępnić publiczności i turystom, czy też nie?
01-12.2016	Inwestycje lub remonty: - Badania archeologiczne	- celem badań archeologicznych jest identyfikacja położenia pierwszej miejskiej kolegiaty pw. św. Marii Magdaleny, której powstanie datowane jest na czas lokacji miasta.
2017 - 13 rok procesu (GPR)		
01-12.2017	Programowanie i planowanie: - punkt informacyjny dla właścicieli budynków mieszkalnych	- udzielanie informacji dotyczących form wsparcia i dofinansowania remontów kamienic na terenie Miasta Poznania,
01.2017	- przystąpienie do opracowania GPR	- 24 stycznia 2017 roku Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę Nr XLI/707/VII/2017 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania.
11.2017	- planowane uchwalenie GPR	
02-07.2017	Konsultacje społeczne dotyczące: - Gminny Program Rewitalizacji	- od 27 lutego do 16 marca 2017 roku trwały spotkania z Radami i Zarządami Osiedli, które weszły w skład obszaru rewitalizacji.

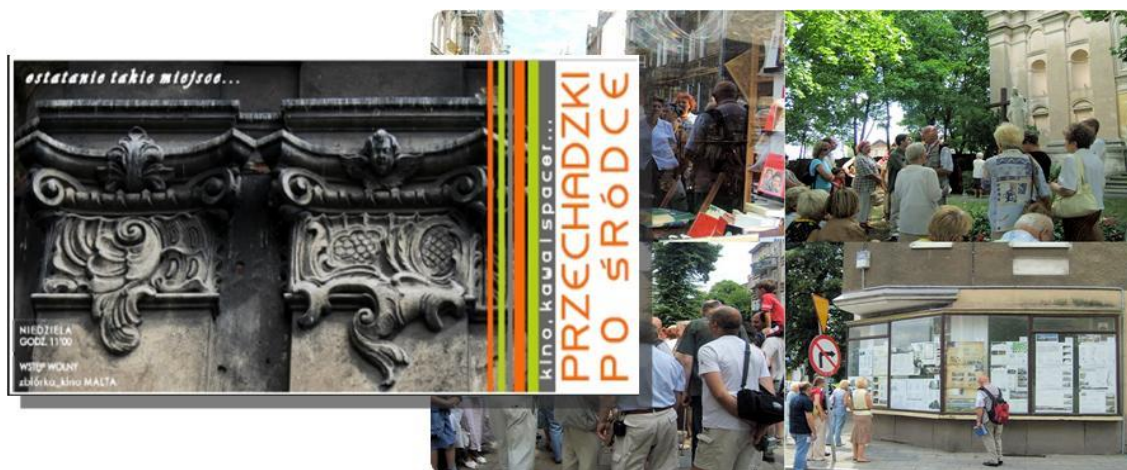
03-07.2017	- Łazarskie inicjatywy osiedlowe	Nabór wniosków o objęcie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Gminnym Programie Rewitalizacji trwał od 8 do 30 czerwca 2017 r. Ponadto odbyło się otwarte spotkanie informacyjne, - projekt, którego założeniem jest wsparcie i zachęcenie mieszkańców do aktywnego tworzenia i uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach o charakterze społecznym, kształtujące tożsamość danego osiedla.
01-06.2017	Poprawa jakości przestrzeni publicznej: - drobne usprawnienia - Uporządkowaniem terenu przy Rondzie Śródka	- tymczasowe zagospodarowanie działki przeznaczonej w przyszłości pod zabudowę jest realizowane w ramach Programu Rewitalizacji,
05-08.2017	- ożywienie terenów nadrzecznych – plaże miejskie	- otwarcie w sezonie letnim trzech plaż miejskich na Szelongu, Starym korycie Warty, na Ratajach i Wildzie,
10-11.2017	- podświetlenie elewacji Kościoła św. Kazimierza na Śródce - północna część Starego Koryta Warty	- montaż oświetlenia oraz uporządkowanie drzew przed barokowym kościołem św. Kazimierza na Śródce, - uporządkowanie terenu przy boisku szkolnym oraz wprowadzenie nowych nasadzeń.
03-06.2017	Planowanie nieformalne: - konkurs KOŁO	- konkurs na projekt koncepcyjny budynku z funkcją toalety miejskiej. Lokalizacja konkursowa dotyczyła północnej części Starego Koryta Warty,
03.2017	- Warsztaty RE-WITA STARE KORYTO WARTY 3	- celem warsztatów było wypracowanie wspólnej wizji rozwoju północnego fragmentu Starego Koryta jako ważnej przestrzeni publicznej zlokalizowanej w samym sercu Poznania,
03.2017	- wystawa dotycząca tymczasowego zagospodarowania placu Kolegiackiego	- wystawa prac studentów Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, którzy opracowali koncepcję tymczasowego zagospodarowania placu Kolegiackiego, tak aby pokazać

06.2017	- Warsztaty – ul. Św. Marcin ZNANA? ROZPOZNANA?	możliwości wykorzystania przestrzeni w trakcie prowadzonych badań archeologicznych, a przed rozpoczęciem prac budowlanych, - warsztaty których celem jest pokazanie potencjału ulicy św. Marcin, wymiana wiedzy i szukanie potencjału, promowanie śródmiejskiego stylu życia, zarówno w dni robocze, jak i w dni wolne od pracy a także budowanie i umacnianie sąsiedztwa,
02-06.2017	- uspokojenie ruchu na Śródcie	- studenci Politechniki Poznańskiej oraz uniwersytetu Artystycznego przez okres semestru letniego projektowali małą architekturę na Śródcie która ma służyć uporządkowaniu i uspokojeniu ruchu samochodowego na Śródcie. Projekty zostały zaprezentowane na wystawie plenerowej Śródcie,
01-04.2017	- społeczna koncepcja uspokojenia ruchu na Śródcie	- koncepcja powstała przy wsparciu Miejskiego Inżyniera Ruchu, Biura Plastyka Miejskiego, Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków, Zarządu Dróg Miejskich oraz Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta,
03.2017	- konkurs na rewaloryzację Rynku Łazarskiego	- rozstrzygnięcie konkursu na rewaloryzację Rynku Łazarskiego,
02-06.2017	- diagnoza terenowa - ul. Św. Marcin	- inwentaryzacji zasobów ul. Św. Marcin i otoczenia dla potrzeb rewitalizacji przeprowadzona przy współpracy z WSB.
03.2017	Wydarzenia integrujące i aktywizujące społeczność lokalne i promujące obszary objęte MPR: - "Wiosenne przebudzenie na Marcinie"	- spotkanie Koalicji Św. Marcin mające na celu kontynuację projektu Święty Marcin re-ANIMACJA, który wspierał współpracę podmiotów działających na ul. Św. Marcin, a także pomógł znaleźć nowych partnerów,
06.2017	- II Dzień Sąsiada na ul. św. Marcin	- w ramach Projektu Święty Marcin re-Animacja na BIS! Spotkanie integrujące lokalną

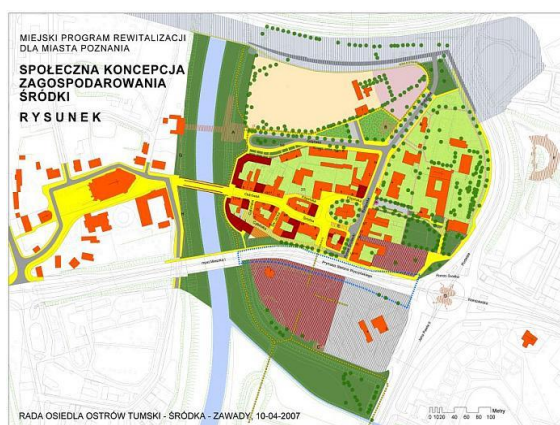
02-06.2017	-VIII edycja ODMIENŃ SWOJE PODWÓRKO	społeczność, - celem akcji w 2017 r. było stworzenie szyldów oraz witryn w celu poprawienia wizerunku lokali usługowych znajdujących się przy ul. Św. Marcin,
06.2017	- otwarcie skweru przy Rondzie Śródka połączone z wystawą prac studenckich dot. Śródki - wrazeniowa mapa ulicy św. Marcin	- integracja lokalnej społeczności i budowanie tożsamości miejsca.
01- 12.2017	Inwestycje lub remonty: - badania archeologiczne pl. Kolegiacki	- celem badań archeologicznych jest identyfikacja położenia pierwszej miejskiej kolegiaty pw. św. Marii Magdaleny, której powstanie datowane jest na czas lokacji,
01-12.2017	- rewaloryzacja Placu Kolegiackiego	- prace przygotowawcze przed docelową rewaloryzacją,
09-12.2017	- Projekt Centrum	- rozpoczęcie prac, związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej obszaru ścisłego centrum Poznania, ze szczególnym uwzględnieniem ul. Święty Marcin,
01-06.2017	- Wartostrada	- budowa Wartostrady – ścieżki pieszo-rowerowej na odcinku od mostu królowej Jadwigi do Mostu Chrobrego.
04.2017	Promocja Miejskiego Programu rewitalizacji m.in.: - Projekt edukacyjny „Poznaj Poznań tej!”	- projekt edukacyjny skierowany do młodych poznanianów – prezentacja dot. historii Rewitalizacji w Poznaniu .



Rycina 6.1. Strona tytułowa pierwszej edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Poznania, Święto Sąsiada na Śródce, 2006 r.



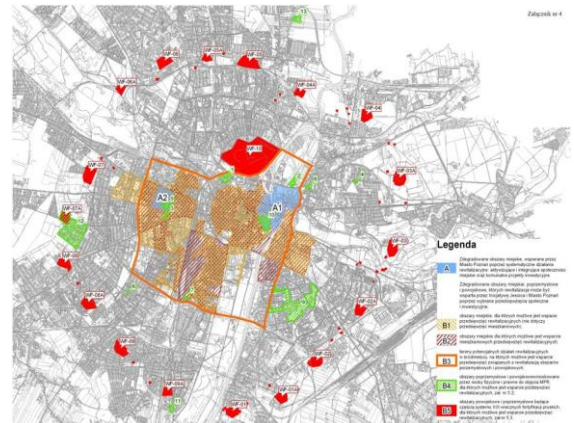
Rycina 6.2. Przechadzki po obszarach rewitalizacji pt. „Kino, kwiartnik i spacer” – 2007 -2017 r. – tutaj na Śródce (poza tym na Chwaliszewie, Placu Kolegiackim, Jeźyczach).



Rycina 6.3. Społeczna koncepcja zagospodarowania Śródki (planowanie nieformalne) – 2007 r. – rysunek i konsultacje społeczne.



Rycina 6.4. Odbudowa przeprawy przez rz. Cybinkę – po lewej stronie stan między 1969 a 2007 r., po prawej stronie nowy most Biskupa Jordana.



Rycina 6.5. Strona tytułowa trzeciej edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Poznania, 2012-2016 r. – po lewej wyznaczone obszary do rewitalizacji.



Rycina 6.6. Akcja „Odmień swoje podwórko” – 2010 – 2017 r.



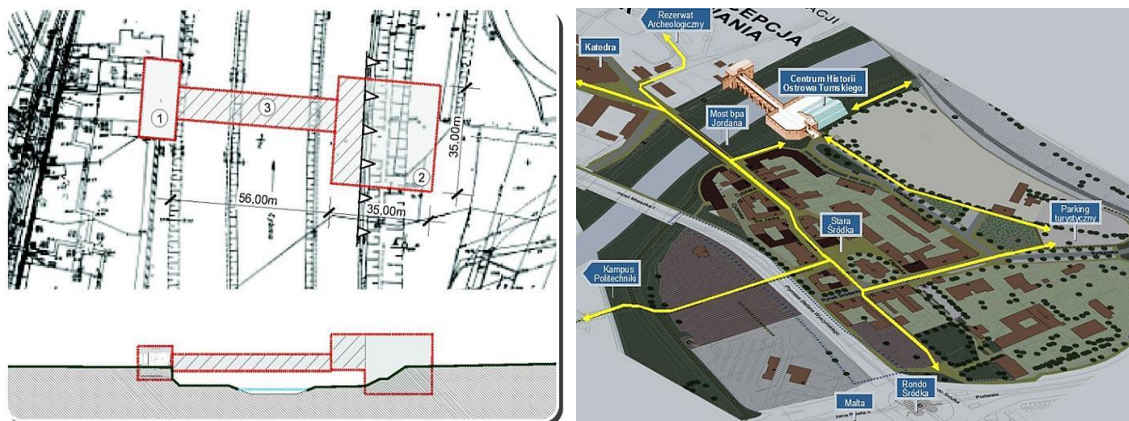
Rycina 6.7. Rewaloryzacja obszaru dawnego zakola rz. Warty – 2009 – 2017 r. – zintegrowane działania przestrzenno-funkcjonalne oraz społeczne.



Rycina 6.8. Plaże Miejskie, 2012 – 2017 r.



Rycina 6.9. Program dla Śródmieścia, 2012-2013 r. – strona tytułowa i struktura dokumentu



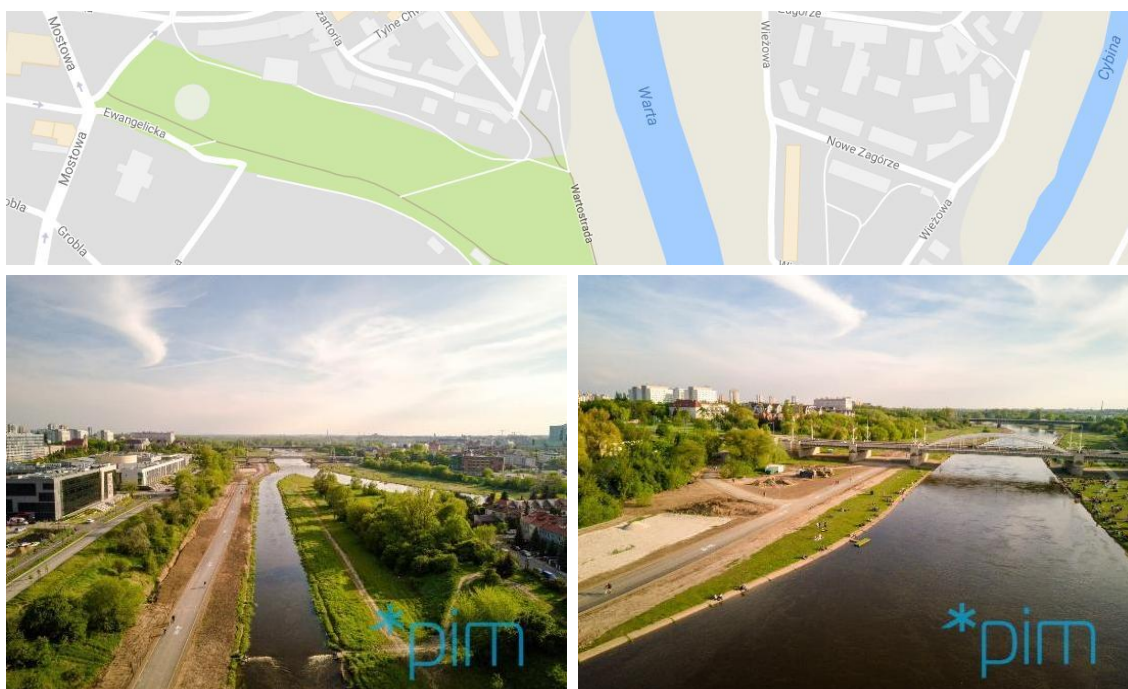
Rycina 6.10. Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego w Poznaniu PN. „Bramy Poznania” – 2008 – 2014 r. – rysunki pierwszych pomysłów, gotowy obiekt.



Rycina 6.11. Działania edukacyjne na rzecz przestrzeni publicznej – „Wspólna nie znaczy niczyja” – 2008 -2015 r.



Rycina 6.12.. Rewaloryzacja obszaru centralnego Św. Marcin (Centrum I), 2014 – 2017 r. – zintegrowane działania przestrzenne i społeczne



Rycina 6.13. Wartostrada, 2014 – 2017 r.



Rycina 6.14. Rewaloryzacja Placu Kolegiackiego, 2015 – 2017 r. – zintegrowane działania przestrzenne i społeczne



Rycina 6.15. Rewaloryzacja przestrzeni Starego Rynku, 2015 – 2017 r. - zintegrowane działania przestrzenne i społeczne



Rycina 6.16. Madalina- obiekt dawnej zajezdni tramwajowej na Wildzie, 2015 – 2017 r. – działania społeczno – kulturalne oraz utworzenie centrum kulturalnego.



Rycina 6.17. Rewaloryzacja poznańskich rynków, 2016 -2017 r. – tutaj koncepcja Rynku Łazarskiego (poza tym dot. rynków: Jeżyckiego, Pl. Bernardyńskiego, Wildeckiego).

6.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym programie rewitalizacji polegać będzie na umiejętnym łączeniu wsparcia z różnych źródeł finansowania, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Podstawą finansowania projektów będzie Budżet Miasta. Drugim kluczowym źródłem finansowania będą Fundusze UE (EFRR, EFS). Ponadto planuje się wykorzystanie środków wspólnot mieszkaniowych, środków rad osiedli, WFOŚiGW i środków prywatnych. Część inwestycji możliwa będzie do realizacji w oparciu o kredyty komercyjne i kredyty z EBI. W przypadku wybranych projektów możliwe jest wykorzystanie formuły PPP.

Tabela 6.3. Źródła finansowania w odniesieniu do przedsięwzięć

I.p.	Potencjalne źródło finansowania	Numer przedsięwzięcia
1.	Budżet Miasta	wszystkie przedsięwzięcia
2.	Fundusze UE (EFS, EFRR)	1-3, 5-7, 9, 11-13
3.	Środki wspólnot mieszkaniowych	1, 4
4.	Środki rad osiedli	8, 9, 11,
5.	Środki prywatne	2, 11, 12
6.	WFOŚiGW	1, 7, 8
7.	Kredyty komercyjne i kredyty z EBI	4, 7, 13
8.	Partnerstwo publiczno-prywatne	2, 5
9.	Środki krajowe	2, 7
10.	Inne (przychody z tytułu najmu, budżet obywatelski, sprzedaży pożytków, fundusze celowe)	2, 9, 11, 13

Rozdział 7. Szacunkowe ramy finansowe

Poniżej zostały przedstawione ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania. W tabeli zawarto zagregowane informacje dotyczące przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczegółowe informacje zostały przedstawione w rozdziale V. Dokonano tam również klasyfikacji czasowej projektów zgodnie z następującym podziałem: K- krótkookresowe (2018-2020), S - średniookresowe (2021-2025), D – długookresowe (2026-2030), C – ciągłe.

Tabela 7.1. Szacunkowe ramy finansowe

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza obszaru rewitalizacji (6)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, podmioty ekonomii społecznej, Wspólnoty mieszkaniowe, poznańskie uczelnie, Centrum Badań Metropolitalnych, restauratorzy, sponsorzy zewnętrzni, rady osiedli, zarządzający terenami, firmy zrzeszone w ramach Konsorcjum Marki Poznań, instytucje publiczne, Młodzieżowa Rada Konsultacyjna, Gmina Żydowska i inni		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, fundusze UE, środki wspólnot mieszkaniowych, WFOŚiGW, pożyczki zwrotna dla sfery ekonomii społecznej		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	59 550 000	58 680 000	870 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	2. Budowa i modernizacja obiektów kultury na obszarze rewitalizacji (14)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Stowarzyszenie „Teatr z głową w chmurach”, Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A., Organizacje pozarządowe, RO Łazarz, Otwarta Strefa Kultury – Łazarz, DK „Krąg”, partnerzy z całego świata, Partnerzy prywatni (najemcy), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu		
Potencjalne źródła	Budżet Miasta, fundusze UE, środki prywatne, Formuła PPP,		

finansowania przedsięwzięcia	partycypacja Miasta mogłaby zostać wyrażona w wartości nieruchomości lub umożliwienia parterowi pobierania pożytków z nieruchomości, środki krajowe, JESSICA II		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	486 100 000	473 100 000	13 000 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	3. Rewaloryzacja przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (8)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań i gestorzy sieci		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, fundusze UE		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	311 330 000	311 330 000	0

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	4. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji (4)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Wspólnoty mieszkaniowe, SM „Grunwald”		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, zaliczki i środki zaoszczędzone przez WM na funduszach remontowych, źródła zewnętrzne: kredyty, przychody z tytułu najmu, sprzedaży pożytków, kredyt z EBI, Środki SM „Grunwald”, kredyt komercyjny		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	231 027 000	128 027 000	103 000 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	5. Wsparcie komunikacji publicznej, ruchu pieszego i rowerowego (12)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, fundusze UE, formuła PPP		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	614 980 000	594 980 000	20 000 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	6. Modernizacja układu komunikacyjnego obszaru rewitalizacji (5)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, fundusze UE, partycypacja zewnętrzna		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	114 160 000	114 160 000	0

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	7. Modernizacja infrastruktury społecznej i oświatowej na obszarze rewitalizacji (18)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, podmioty prywatne, stowarzyszenia, fundacje, Centrum Medyczne HCP Sp. z o.o., Klub Sportowy Energetyk Poznań, Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu, Jednostka edukacyjna samorządu województwa wielkopolskiego, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, H&H Corp Hawryluk spółka		

	komandytowa, MERCATOR NIERUCHOMOŚCI Sp. z o.o., Andersia Retail Sp. z o.o, Bernil Nieruchomości Sp. z o.o., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, „Szpitale Wielkopolski” sp. z o.o.		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, fundusze UE, WFOŚiGW, Środki UM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, fundusze UE, kredyt komercyjny, JESSICA II, środki prywatne, kredyt inwestycyjny, Środki Ministerstwa Sportu i Turystyki, środki krajowe, budżet samorządu województwa wielkopolskiego, inne środki publiczne		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	1 510 071 334	871 781 334	638 290 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	8. Rewaloryzacja terenów zieleni i rekreacji (4)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, WFOŚiGW, budżet Rady Osiedla		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	7 800 000	7 800 000	0

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	9. Rewitalizacja terenów nadzecznych (8)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań operatorzy prywatni, fundacje i stowarzyszenia, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta fundusze UE, budżet Rady Osiedla		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]

	48 574 000	48 574 000	0
--	------------	------------	---

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	10. Rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych (2)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	54 570 000	54 570 000	0

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	11. Rewaloryzacja terenu sportowo-rekreacyjnego Golęcin (2)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Inwestor prywatny		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Fundusze UE, fundusze celowe, budżet Miasta, budżet obywatelski, budżet Rady Osiedla, środki prywatne		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	68 000 000	65 000 000	3 000 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	12. Konserwacja zabytków na obszarze rewitalizacji (5)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Archidiecezja Poznańska, Muzeum Archeologicznym, Politechnika Poznańska i SARP w zakresie obiektów modernistycznych,		
Potencjalne źródła finansowania	Budżet Miasta, fundusze UE, środki prywatne		

przedsięwzięcia			
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	31 150 000	28 150 000	3 000 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	13. Rewitalizacja obiektów XIX-wiecznych fortyfikacji twierdzy Poznań (4)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań, Inwestor prywatny		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta, fundusze UE, Budżet Obywatelski i in., środki prywatne, kredyt komercyjny		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	92 300 000	80 300 000	12 000 000

Numer i nazwa przedsięwzięcia (liczba projektów)	14. Specjalne narzędzia wdrażania polityki rewitalizacyjnej (2)		
Podmioty realizujące i partnerzy	Miasto Poznań		
Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia	Budżet Miasta		
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]	ogółem [zł]	w tym środki publiczne [zł]	w tym środki prywatne [zł]
	Środki przeznaczone na zadania własne	n.d.	n.d.

Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem [suma zł]: **3 629 612 334**

Szacunkowa wartość przedsięwzięcia, w tym środki publiczne [suma zł]: **2 836 452 334**

Szacunkowa wartość przedsięwzięcia, w tym środki prywatne [suma zł]: **793 160 000**

Rozdział 8. Uspołecznienie programu rewitalizacji

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Miasta Poznania oparte były na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością osiedli objętych rewitalizacją, innymi użytkownikami tych obszarów, a także z przedsiębiorcami, właścicielami i zarządcami nieruchomości oraz organizacjami pozarządowymi. Zapewniono szeroki udział interesariuszy procesu rewitalizacji na etapie diagnozowania i programowania. Prowadzono otwartą politykę informacyjną mającą na celu dotarcie do jak najszerszego grona interesariuszy. Również na etapie wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania zapewniony zostanie szeroki udział interesariuszy rewitalizacji. Wysokie uspołecznienie działań rewitalizacyjnych w Poznaniu opiera się na doświadczeniach zdobywanych od 2005 roku, tj. od opracowania pierwszego programu rewitalizacji.

8.1. Partycypacja w dotychczasowych działaniach rewitalizacyjnych w Poznaniu

Udział społeczeństwa w dotychczasowych działaniach rewitalizacyjnych w Poznaniu odbywa się stale, od momentu przyjęcia założeń programu rewitalizacji w 2005 roku.

Udział poznaniaków w procesie rewitalizacji miasta można podzielić na 5 etapów:

W pierwszym etapie, w 2005 roku w siedmiu zróżnicowanych przestrzennie, społecznie i kulturowo punktach miasta przeprowadzono terenowe konsultacje ogólnomiejskie poświęcone wyborowi priorytetów rewitalizacji w Poznaniu. Efektem tych badań było wskazanie obszarów koncentracji różnego rodzaju problemów oraz kierunków pożądanych działań. Pokazano je w rozkładzie przestrzennym na mapie Poznania. Było to jedno z pierwszych tego typu, modelowych działań w Polsce.



Rycina 8.1. Ogólnomiejskie konsultacje społeczne dotyczące rewitalizacji Poznania, 2005 r. – dwa punkty ankietowe (z siedmiu działających) przy Rynku Jeżyckim i ul. Półwiejskiej

W drugim etapie konsultacji, prowadzonym również w 2005 i 2006 roku zinwentaryzowano problemy występujące na obszarach koncentracji stanów kryzysowych tj. w Śródmieściu. Przeprowadzono łącznie 18 spotkań z mieszkańcami obszaru śródmieścia, które podzielono organizacyjnie na 5 rejonów: „Wyspy” tj. Śródka, Ostrów Tumski, Chwaliszewo, Grobla, Cytadela, tereny nadwarciańskie; Centrum; Jeżyce; Łazarz i Wildę. W efekcie tych spotkań zidentyfikowano specyfikę funkcjonowania potencjalnych obszarów rewitalizacji, co dało podstawę działań podejmowanych w kolejnych latach.



Rycina 8.2. Konsultacje społeczne na obszarze śródmieścia Poznania, 2006 r. – trzy spotkania w Centrum, na Wildzie i Jeżycach (spośród zorganizowanych 18 spotkań)

Trzeci etap realizowany był w trybie ciągłym od 2006 roku poprzez dyskusje i uzgodnienia z przedstawicielami lokalnych społeczności oraz poprzez zbieranie wniosków osób fizycznych i prawnych, o objęcie terenów Programem Rewitalizacji lub w sprawie realizacji projektów rewitalizacyjnych. Interesariusze zostali zaangażowani kolejno w opracowanie i realizację:

- Miejskiego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania - etap pilotażowy – Śródka (2006),
- Miejskiego Programu Rewitalizacji dla miasta Poznania - druga edycja (2006),
- Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Obszarów Przemysłowych i Powojkowych miasta Poznania (2010) oraz jego aktualizacji (2011),
- Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania - trzecia edycja 2012 i 2013,

- *Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030 z 2013 r.*



Rycina 8.3. Konsultacje społeczne dotyczące Społecznej Koncepcji Zagospodarowania Śródk, 2007 r. – wyłożenie koncepcji i dyskusja.



Rycina 8.4. Konsultacje społeczne dotyczące Programu dla Śródmieścia Poznania, 2013 r. – dyskusje nad programem i tworzenie mapy potrzeb.

Czwarty etap polegał na tworzeniu wspólnie z mieszkańcami Mapy Potrzeb Lokalnych (MPL). Pierwsza edycja MPL odbyła się w 2013 roku podczas opracowania Programu dla Śródmieścia. Jej celem było zidentyfikowanie potrzeb i problemów lokalnych społeczności. W efekcie powstała lista pomysłów, udogodnień i mniejszych priorytetowych inwestycji, które mogą być realizowane ze środków rad osiedli lub Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego. Kolejna Mapa Potrzeb Lokalnych dotycząca wyłącznie Śródmieścia została wykonana w 2016 roku z wykorzystaniem Geoankiety w ramach, której przeprowadzono diagnozę warunków życia w Śródmieściu w oparciu o opinie respondentów w podziale na przedstawicieli poszczególnych Osiedli. Geoankieta obejmowała następujące zagadnienia: dane dot. charakterystyki respondentów (wiek, wykształcenie, status zawodowy), ich

najczęstszych celów codziennych podróży, preferencji, a także oceny warunków zamieszkania w Śródmieściu w kontekście czystości przestrzeni publicznych, porządku publicznego i bezpieczeństwa, komfortu poruszania się pieszo, ilości zieleni oraz warunków parkowania. Ocenie podlegały także kwestie związane z oceną warunków dotarcia pieszo do takich miejsc jak: przystanki komunikacji publicznej, tereny zieleni oraz miejsca spotkań, aktywności kulturalnej i spędzania czasu przez dzieci. Respondenci w trakcie geoankiety byli proszeni także o wskazywanie najczęściej odwiedzanych miejsc w ramach określonych kategorii, a także miejsc o największym natężeniu cech negatywnych w kontekście jakości przestrzeni i warunków poruszania się. W ten sposób powstała niezwykle szczegółowa, społeczna ocena obrazu obszaru centralnego Poznania. Tworzenie Mapy Potrzeb Lokalnych zostało wpisane do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania jako *Projekt nr 1.1 Aktywizacja i integracja społeczna*, sporządzany w cyklu dwuletnim.

Piąty etap jest związany ze sporządzeniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania w oparciu o ustawę o rewitalizacji z 2015 r. Etap 5. został przedstawiony w dalszej części tego rozdziału.

8.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji przed złożeniem wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Prezydent Miasta Poznania przeprowadził konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

W terminie od dnia 19.10.2016 r. do dnia 10.11.2016 r., zgodnie z Zarządzeniem nr 726/2016/P Prezydenta Miasta Poznania z dnia 14 października 2016 r., odbyły się **konsultacje społeczne** dotyczące projektu uchwały Rady Miasta Poznania w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania. Celem konsultacji było zebranie uwag, opinii i propozycji interesariuszy rewitalizacji w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, dotyczących projektu uchwały Rady Miasta Poznania w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania. O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich będą prowadzone, powiadomiono interesariuszy dnia 11.10.2016 r. w następujących formach, poprzez: obwieszczenie, ogłoszenie w „Gazecie Wyborczej” z dnia 11.10.2016, ogłoszenie na stronie Miasta Poznania w Biuletynie Informacji Publicznej, artykuł promujący powstanie dokumentu i informujący o konsultacjach na stronie Miasta Poznania z dnia 19.10.2016 r.

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

a) zbierania uwag w formie papierowej i elektronicznej

Projekt uchwały wraz z diagnozą został wyłożony do publicznego wglądu:

- w wersji papierowej - w Biurze Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, 61-841 Poznań, Oddział Rewitalizacji, pokój 412 (IV piętro); od poniedziałku do piątku w godz. od 7:30 do 15:30;

- w wersji elektronicznej - w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce Komunikaty i ogłoszenia na stronie www.bip.poznan.pl oraz na www.poznan.pl/rewitalizacja.

Uwagi do projektu uchwały można było składać:

- w wersji papierowej - drogą korespondencyjną na adres: Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta, Urząd Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, 61-841 Poznań lub bezpośrednio w Biurze Podawczym Urzędu Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, w holu głównym na parterze, w poniedziałki w godz. od 7:30 do 17:00 oraz od wtorku do piątku w godz. od 7:30 do 15:30;

- w wersji elektronicznej - na adres mailowy: rewitalizacja@um.poznan.pl;

b) zbierania uwag ustnych

Projekt uchwały wraz z diagnozą został wyłożony do publicznego wglądu:

- w wersji papierowej - w Biurze Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, 61-841 Poznań, Oddział Rewitalizacji, pokój 412 (IV piętro); od poniedziałku do piątku w godz. od 7:30 do 15:30;

- w wersji elektronicznej - w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce Komunikaty i ogłoszenia na stronie www.bip.poznan.pl oraz na www.poznan.pl/rewitalizacja.

Uwagi do projektu uchwały można było składać ustnie: codziennie od poniedziałku do piątku od godz. 7:30 do godz. 15:30 w Oddziale Rewitalizacji Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta, Urząd Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, pokój 412 (IV piętro).

Dodatkowo, w obu formach a i b), uwagi można było składać za pomocą formularza konsultacyjnego dostępnego: w Biurze Podawczym Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, w holu głównym na parterze, w godzinach pracy Urzędu Miasta Poznania; w wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce Komunikaty i ogłoszenia na stronie www.bip.poznan.pl oraz na www.poznan.pl/rewitalizacja.

c) spotkania otwarte z interesariuszami rewitalizacji:

Spotkanie miało charakter informacyjny oraz dyskusyjny i odbyło się 26 października 2016 roku o godz. 17:00 w Urzędzie Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, w sali 207 (II piętro) i trwało do godz. 19.00. Spotkanie miało również służyć poznaniu opinii mieszkańców miasta Poznania, a w szczególności mieszkańców wyznaczonego w diagnozie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na temat ww. projektu uchwały. Uprawnionymi do uczestnictwa byli wszyscy interesariusze rewitalizacji (zgodnie z ustawą o rewitalizacji). Spotkanie otwarte było prowadzone w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści z bezpośrednim odniesieniem się do nich, z wykorzystaniem wizualizacji tj. rzutnika multimedialnego, na którym wyświetlono projekt uchwały wraz z diagnozą (por. Art. 6.6.).

Podczas konsultacji społecznych złożono sześć wniosków dotyczących rozszerzenia obszaru rewitalizacji. W dwóch przypadkach wnioskowane tereny były już objęte wyznaczonym obszarem rewitalizacji w konsultowanym projekcie uchwały, w kolejnych dwóch przypadkach wnioskowane tereny włączono do obszaru rewitalizacji, natomiast w pozostałych przypadkach wnioskowanych terenów nie włączono do obszaru rewitalizacji.

Szczegółowe informacje na temat konsultacji społecznych zostały przedstawione w opublikowanym na stronie Biuletynu Informacji Publicznej *Raporcie z przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały Rady Miasta Poznania w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Poznania*.

8.3. Opracowanie Gminnego programu rewitalizacji

W trakcie sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania przed przewidzianymi w ustawie o rewitalizacji konsultacjami społecznymi zorganizowano spotkania z Radami Osiedli wchodzących w skład obszar rewitalizacji, a także przeprowadzono otwarty nabór projektów rewitalizacyjnych.

a) Spotkania Radami Osiedlowymi

W terminie od dnia 27 lutego do 16 marca 2017 roku w Urzędzie Miasta Poznania trwały spotkania z Radami i Zarządami Osiedli, które weszły w skład obszaru rewitalizacji tj. Radą Osiedle Główna (27.02), Radą Osiedla Górczyn (28.02), Radą Osiedla Starołęka-Minikowo-Marlewo (02.03), Radą Osiedla Rataje i Radą Osiedla Sołacz (06.03), Radą Osiedla Jeżyce (07.03), Radą Osiedla Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria (09.03), Radą Osiedla Stare Miasto (13.03), Radą Osiedla Św. Łazarz (14.03) oraz Radą Osiedla Wilda (16.03). Na spotkaniach podejmowane były kwestie dotyczące przyszłych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Radni Osiedlowi mieli możliwość wypowiedzenia w zakresie potrzeb rewitalizacyjnych, opiniowali zaprezentowane działania rewitalizacyjne, a także wnosili własne propozycje projektów koniecznych do podjęcia na terenach Osiedli.

b) Nabór wniosków dotyczących planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W terminie od 8 do 30 czerwca 2017 r. przeprowadzono otwarty nabór planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Możliwe było zgłaszanie projektów w oparciu o przygotowany przez Urząd Miasta Poznania formularz. Warunkiem uwzględnienia propozycji było m.in. wykazanie powiązania planowanego przedsięwzięcia z założonymi celami strategicznymi, celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych. Ponadto w dniu 12 czerwca 2017 r. o godz. 17.00 w Pawilonie Nowa Gazownia przy ul. Ewangelickiej 1 w Poznaniu odbyło się otwarte spotkanie informacyjne, dotyczące możliwości włączenia projektów do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania. W efekcie ww. naboru zgłoszonych zostało 13 nowych projektów rewitalizacyjnych, z których do GPR zostało przyjętych 11.

c) Konsultacje społeczne dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy o rewitalizacji Prezydent Miasta Poznania przeprowadził konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania.

W terminie od dnia 14.08.2017 r. do dnia 12.09.2017 r., odbyły się **konsultacje społeczne** dotyczące projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania. Celem konsultacji

było zebranie uwag, opinii i propozycji interesariuszy rewitalizacji w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji. O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich będą prowadzone, powiadomiono interesariuszy w dniu 04.08.2017 r. w następujących formach, poprzez: obwieszczenie Prezydenta Miasta Poznania na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Poznania, ogłoszenie w „Gazecie Wyborczej” z dnia 04.08.2017 r., ogłoszenie na stronie Miasta Poznania w Biuletynie Informacji Publicznej, ogłoszenie na stronie internetowej Miasta Poznania.

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

- **zbierania uwag w formie papierowej i elektronicznej**

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania został wyłożony do publicznego wglądu:

- w wersji papierowej - w Biurze Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, 61-841 Poznań, Oddział Rewitalizacji, pokój 412 (IV piętro);
- w wersji elektronicznej - w Biuletynie Informacji Publicznej w *Dziale Informacji - Ogłoszenia, decyzje, rejestry - Komunikaty do ogłoszeń - komunikaty dotyczące rewitalizacji* oraz na stronie www.poznan.pl/odnowa, w zakładce *Rewitalizacja - dokumenty - Gminny program rewitalizacji*.

Uwagi do projektu można było składać:

- w wersji papierowej - drogą korespondencyjną na adres: Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta, Urząd Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, 61-841 Poznań lub bezpośrednio w Biurze Podawczym Urzędu Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, w holu głównym na parterze, w poniedziałki w godz. od 7:30 do 17:00 oraz od wtorku do piątku w godz. od 7:30 do 15:30;
- w wersji elektronicznej: - na adres mailowy: rewitalizacja@um.poznan.pl;

- **zbierania uwag ustnych**

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania został wyłożony do publicznego wglądu:

- w wersji papierowej - w Biurze Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, 61-841 Poznań, Oddział Rewitalizacji, pokój 412 (IV piętro);
- w wersji elektronicznej - w Biuletynie Informacji Publicznej w *Dziale Informacji - Ogłoszenia, decyzje, rejestry - Komunikaty do ogłoszeń - komunikaty dotyczące rewitalizacji* oraz na stronie www.poznan.pl/odnowa, w zakładce *Rewitalizacja - dokumenty - Gminny program rewitalizacji*.

Uwagi do projektu uchwały można było składać ustnie: codziennie od poniedziałku do piątku od godz. 7:30 do godz. 15:30 w Oddziale Rewitalizacji Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta, Urząd Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, pokój 412 (IV piętro).

Dodatkowo, w obu formach uwagi można było składać za pomocą formularza konsultacyjnego dostępnego: w Biurze Podawczym Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, w godzinach pracy Urzędu Miasta Poznania a także w wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej w *Dziale Informacji - Ogłoszenia, decyzje, rejestry - Komunikaty do*

ogłoszeń - komunikaty dotyczące rewitalizacji oraz na stronie www.poznan.pl/odnowa, w zakładce Rewitalizacja - dokumenty - Gminny program rewitalizacji.

- **spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji**

Spotkanie miało charakter informacyjny oraz dyskusyjny i odbyło się 17.08.2017 r. o godz. 17.00 w Urzędzie Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, w sali sesyjnej i trwało do godz. 19.00. Spotkanie miało również służyć poznaniu opinii mieszkańców miasta Poznania, a w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat ww. projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Uprawnionymi do uczestnictwa byli wszyscy interesariusze rewitalizacji (zgodnie z ustawą o rewitalizacji). Spotkanie otwarte było prowadzone w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści z bezpośrednim odniesieniem się do nich, z wykorzystaniem wizualizacji tj. rzutnika multimedialnego, na którym wyświetlono projekt Gminnego Programu Rewitalizacji.

Podczas konsultacji społecznych złożono dziewięć wniosków dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania. Zawierały one treści opinii, uwag oraz propozycji zmian w przedstawionym projekcie dokumentu.

Szczegółowe informacje na temat konsultacji społecznych zostały przedstawione w opublikowanym na stronie Biuletynu Informacji Publicznej *Raporcie z przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko projektu GPR.*

We wrześniu i październiku 2017 roku, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 lit a. ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji wystąpiono do właściwych organów i instytucji o zaopiniowanie projektu Gminnego programu rewitalizacji dla miasta Poznania w zakresie ich właściwości rzeczowej lub miejscowej. Nieprzedstawienie opinii było równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji.

Zgodnie z art. 17 ust.2 pkt 5, wprowadzono zmiany do projektu dokumentu wynikające z przeprowadzonych konsultacji i otrzymanych opinii, porządkując jednocześnie dokument.

8.4. Udział interesariuszy na etapie wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji

Planowane włączenie mieszkańców i innych grup interesariuszy na **etapie wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania:**

- etap wdrażania: **współdecydowanie z mieszkańcami** o kolejności realizacji projektów rewitalizacyjnych i ich realizacja zakładająca aktywne włączenie różnych grup interesariuszy, w zależności od typu projektu (mieszkańcy, przedsiębiorcy, zarządcy nieruchomości, organizacje pozarządowe); w tym celu wykorzystywana będzie m.in. Mapa Potrzeb Lokalnych;

- etap monitorowania: **kontrola obywatelska** prowadzonych działań w ramach której powołany zostanie Komitet Rewitalizacji, w skład którego wejdą mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych. Będą oni dokonywać cyklicznej ewaluacji prowadzonych działań rewitalizacyjnych (od etapu diagnozowania do wdrażania) pod kątem ich skuteczności w zakresie rozwiązywania zdiagnozowanych problemów, z naciskiem na rozwiązywanie problemów społecznych.

Wybór narzędzi partycypacji został podyktowany ich wysoką skutecznością, określoną w oparciu o dotychczasowe doświadczenia Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania w realizacji projektów.

Rozdział 9. Opis struktury zarządzania

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rewitalizacji przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie stanowi zadanie własne gminy. Zadania te powinny być realizowane w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie, a także w sposób zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie warunków korzystania z gminnego zasobu mieszkaniowego.

Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Miasta Poznania zapewni szeroki udział interesariuszy wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Ich rola została opisana poniżej.

9.1. Zadania interesariuszy wewnętrznych

Prezydent Miasta

Prezydent Miasta pełni rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji. Kieruje on pracą Urzędu Miasta przy pomocy swoich czterech Zastępców Prezydenta oraz Sekretarza i Skarbnika. Zgodnie z zarządzeniem nr 43/2016/K Prezydenta Miasta Poznania z dnia 6 października 2016 r. działania związane z rewitalizacją leżą w kompetencjach I Zastępcy Prezydenta ds. gospodarowania nieruchomościami, oświaty, bezpieczeństwa publicznego oraz rewitalizacji Miasta. Nadzoruje on prace Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta. W przyszłości Prezydent Miasta powoła także Komitet Rewitalizacji i zapewni jego obsługę organizacyjną.

Komisja Rewitalizacji Rady Miasta Poznania

Uchwałą Rady Miasta Poznania z 10 maja 2005 r. wraz z przystąpieniem do opracowania Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania została powołana Doraźna Komisja RMP ds. Rewitalizacji. Od tego czasu Komisja Rady Miasta Poznania zajmująca się problematyką rewitalizacji funkcjonuje nieprzerwanie. Obecnie, zgodnie z uchwałą nr II/5/VII/2014 z dnia 9 grudnia 2014r. została ustanowiona stała Komisja Rewitalizacji Rady Miasta Poznania. Jej zadania to w szczególności:

- opiniowanie oraz wnioskowanie zmian w Programie Rewitalizacji;
- proponowanie (przy współpracy z jednostkami miejskimi oraz zewnętrznymi instytucjami i podmiotami społecznymi) projektów rewitalizacji śródmieścia oraz działań towarzyszących według właściwości i ram prawnych.

Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta

Zadania Urzędu Miasta Poznania z zakresu rewitalizacji realizowane są głównie przez Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta. Zgodnie z Zarządzeniem nr 43/2016/K Prezydenta Miasta Poznania z dnia 6 października 2016r. Biuro inicjuje i koordynuje działania w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych na realizację zadań Miasta we współpracy z wydziałami Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi. Koordynuje kontakty z administracją rządową i samorządową oraz z instytucjami Unii Europejskiej w zakresie funduszy europejskich, opracowuje standardy działania w obszarze zarządzania projektami, prowadzi doradztwo w tym zakresie oraz monitoruje realizację projektów i wspiera zarządzanie nimi. Biuro zapewnia kompleksowe programowanie i zarządzanie projektami rewitalizacji na terenie miasta. Wykonuje zadania z zakresu nadzoru nad Centrum Turystyki Kulturowej „Trakt” (z wyłączeniem zadań z zakresu nadzoru wykonywanych przez Biuro Nadzoru Właścicielskiego). Biuro nadzoruje również realizację projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych dla placówek oświatowych, realizuje projekty we współpracy ze społecznościami lokalnymi, jednostkami pomocniczymi, instytucjami poprzez tworzenie centrów lokalnej aktywności. Biuro współrealizuje projekty związane z odnową i rozwojem Śródmieścia oraz aktywizacją terenów nadwarciańskich i poznańskich fortyfikacji.

Sprawy rewitalizacji nadzoruje w Biurze dyrektor za pośrednictwem zastępcy dyrektora ds. rewitalizacji. W strukturze Biura Koordynacji Projektów funkcjonują m.in.: Oddział rewitalizacji, Oddział ds. projektów śródmiejskich oraz Oddział ds. monitorowania, zarządzania i realizacji projektów.

Do zadań Oddziału rewitalizacji należy przede wszystkim:

- dokonywanie wieloaspektowych analiz Miasta pod kątem identyfikacji zjawisk kryzysowych i ich przyczyn (m.in. w sferze przestrzennej, infrastrukturalnej, ekonomicznej, socjalnej, kulturowej);
- opracowywanie projektu polityki rewitalizacji Miasta;
- wyznaczanie potencjalnych obszarów rewitalizacji i ich kwalifikacja (według uprzednio zdefiniowanych kryteriów);
- inicjowanie, prowadzenie i koordynacja opracowań studialnych związanych z tematyką rewitalizacji Miasta;
- sporządzanie programów rewitalizacji oraz ich okresowe aktualizowanie i modyfikowanie;
- inicjowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów objętych programem rewitalizacji oraz koordynowanie ich opracowania przez jednostkę zewnętrzną;
- koordynowanie, organizowanie i obsługa prac międzywydziałowego zespołu ds. rewitalizacji oraz innych gremiów społecznych zaangażowanych w procesie rewitalizacji;
- inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć informacyjnych, promocyjnych i negocjacji dotyczących planowanych zamierzeń rewitalizacyjnych oraz uczestniczenie w procesach

konsultacji społecznych, w tym organizowanie i obsługa spotkań, konsultacji i konferencji dotyczących działań rewitalizacyjnych w Mieście;

- inicjowanie i koordynowanie programowania oraz kosztorysowania działań realizacyjnych, dotyczących zarówno pojedynczych obiektów, jak i przestrzeni Miasta na obszarach rewitalizowanych;
- stała współpraca z wydziałami Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi – w programowaniu, planowaniu i realizacji projektów rewitalizacji;
- monitorowanie i ewaluacja efektów realizacji programu rewitalizacji;
- prowadzenie punktu informacyjnego w zakresie doradztwa dla właścicieli budynków.

Na czele Oddziału rewitalizacji stoi Kierownik, który pełni jednocześnie funkcję Pełnomocnika Prezydenta ds. rewitalizacji. Jego kompetencje zostały opisane w dalszej części rozdziału.

Do zadań Oddziału ds. projektów śródmiejskich należy przede wszystkim:

- realizacja projektów związanych z rewitalizacją, odnową i rozwojem śródmieścia oraz fortyfikacjami poznańskimi;
- współpraca z wydziałami Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi uczestniczącymi w realizacji „Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030” (Programu dla Śródmieścia);
- inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć informacyjnych, promocyjnych i negocjacji dotyczących planowanych zamierzeń Programu dla Śródmieścia;
- uczestniczenie w procesach konsultacji społecznych, w tym organizowanie i obsługa spotkań, konsultacji i konferencji dotyczących działań w ramach Programu dla Śródmieścia;
- monitorowanie i ewaluacja efektów realizacji Programu dla Śródmieścia oraz projektów na terenie fortyfikacji poznańskich;
- koordynowanie i współrealizacja działań dotyczących śródmiejskich rynków i placów targowych;
- współdziałanie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w realizacji przedsięwzięć związanych ze śródmieściem i fortyfikacjami poznańskimi.

Do zadań Oddziału ds. monitorowania, zarządzania i realizacji projektów w związku z rewitalizacją należą m.in.:

- prowadzenie systemu monitoringu realizacji projektów za pomocą Dokumentów Inicjujących Projekt;
- wykonywanie czynności z zakresu nadzoru i kontroli nad miejską instytucją kultury – Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT;
- organizacja oraz koordynacja projektów i programów realizowanych w ramach działań Biura, w tym: realizacja projektu plaż miejskich oraz udostępnianie pomostów dla funkcjonowania przystani rzecznych;

- bieżąca współpraca z podmiotami zainteresowanymi działaniami aktywizującymi w rejonach nadwarciańskich;
- ożywianie terenów nadwarciańskich poprzez organizowanie i inicjowanie szeregu działań aktywizujących z wykorzystaniem dostępnych elementów i sprzętów rekreacyjnych;
- promowanie działań ekologicznych i edukacyjnych związanych z aktywnościami nadwarciańskimi;
- realizacja projektów i programów wynikających ze współpracy ze społecznościami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i podmiotami zewnętrznymi.

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Poznania ds. Rewitalizacji

Szczegółowy zakres zadań Pełnomocnika Prezydenta Miasta Poznania ds. Rewitalizacji określa zarządzenie Prezydenta Miasta Poznania Nr 52/2011/K z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie koordynacji przedsięwzięć realizowanych na obszarach Miejskiego Programu Rewitalizacji oraz powołania pełnomocnika Prezydenta Miasta Poznania ds. rewitalizacji i Zespołu zadaniowego ds. rewitalizacji, zmienione zarządzeniem Prezydenta Miasta Poznania Nr 21/2013/K z dnia 16 sierpnia 2013 r.

Zadaniem Pełnomocnik Prezydenta Miasta Poznania ds. Rewitalizacji jest aktualizowanie i wdrażanie Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania poprzez koordynację przedsięwzięć realizowanych na obszarach objętych ww. programem, na których rewitalizacja jest wspierana przez Miasto Poznań poprzez działania aktywizujące i integrujące społeczności miejskie oraz komunalne projekty inwestycyjne.

Poprzez koordynację w przedmiotowym zakresie rozumie się w szczególności:

- kompleksowe programowanie polityki rewitalizacji prowadzonej przez Miasto Poznań;
- podejmowanie działań mających na celu regulowanie współpracy między wydziałami Urzędu Miasta Poznania i miejskimi jednostkami organizacyjnymi;
- inicjowanie działań rewitalizacyjnych, w tym również realizowanych przez organizacje pożytku publicznego oraz wdrażanych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- prowadzenie obsługi zlecania zadań wraz z udzieleniem dotacji w obszarze "Wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych" w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- wspieranie zarządzania projektami realizowanymi przez podmioty publiczne i prywatne;
- inicjowanie i opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- organizowanie i obsługę prac międzywydziałowego zespołu ds. rewitalizacji oraz innych gremiów społecznych zaangażowanych w procesie rewitalizacji;
- inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć informacyjnych, promocyjnych i negocjacji;
- prowadzenie działań doradczych i informacyjnych w zakresie pozyskiwania środków funduszy europejskich na działania rewitalizacyjne;
- monitorowanie efektów działań realizowanych na obszarach objętych Programem Rewitalizacji.

Międzywydziałowy zespół zadaniowy ds. rewitalizacji

Zarządzeniem Nr 52/2011/K z dnia 12 grudnia 2011 r. Prezydent Miasta Poznania powołał międzywydziałowy Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji (zarządzenie zmienione w 2013 r.). Celem pracy Zespołu zadaniowego jest wspomaganie sporządzania i wdrażania Programu Rewitalizacji oraz Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030. Członkami zespołu zadaniowego są przedstawiciele wydziałów i biur urzędu miasta, których działalność związana jest ściśle z tworzeniem oraz realizacją programu rewitalizacji w mieście.

Zakres zadań Zespołu obejmuje w szczególności:

- gromadzenie, dostarczanie i analizowanie danych (w tym przy wykorzystaniu Systemu Informacji Przestrzennej);
- identyfikowanie problemów i wskazywanie możliwości eliminowania przeszkód w realizacji zadań;
- inspirowanie i zgłaszanie projektów w zakresie poszczególnych specjalności;
- opiniowanie i rekomendowanie propozycji zmian Programów;
- współpracę przy wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych w ramach danej specjalności
- oraz koordynację działań leżących w zakresie kompetencji reprezentowanej jednostki;
- upowszechnienie informacji o Programach za pośrednictwem mediów lokalnych, jak również na stronach internetowych Urzędu Miasta Poznania;
- monitorowanie projektów realizowanych w ramach Programów na poziomie danego wydziału czy jednostki organizacyjnej.

Grupa robocza ds. wdrażania priorytetu Przyjazne osiedle

W związku z tym, że Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania jest dokumentem stanowiącym uszczegółowienie Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+, w działania związane z rewitalizacją należy również włączyć Grupę roboczą ds. wdrażania czwartego Priorytetu Strategii pn. Przyjazne Osiedle. W ramach tego priorytetu zaplanowano kierunek interwencji *Wspieranie rewitalizacji i tworzenia nowych otwartych przestrzeni publicznych*.

Główne zadania powyższej Grupy roboczej to:

- monitorowanie wyników badań i ekspertyz dotyczących zagadnień mających związek z realizacją priorytetu Przyjazne Osiedle;
- organizowanie zasobów i kompetencji potrzebnych do realizacji projektów i procesów strategicznych, w szczególności dbanie o interdyscyplinarność zespołu i współpracę między wydziałami, jednostkami Urzędu Miasta Poznania oraz partnerami zewnętrznymi;
- przydzielanie odpowiedzialności i nadawanie pełnomocnictw w zakresie realizacji kierunków interwencji i działań strategicznych;
- raportowanie Komitetowi Sterującemu na temat szans, zagrożeń i ryzyk w zakresie realizacji projektów i procesów strategicznych w ramach priorytetu Przyjazne Osiedle;

- współtworzenie i testowanie prototypowych, innowacyjnych rozwiązań i inicjatyw służących poprawie efektywności wdrażania strategii w ramach priorytetu Przyjazne Osiedle;
- współpraca z praktykami i specjalistami w zakresie odpowiednich działań strategicznych.

9.2. Zadania interesariuszy zewnętrznych

Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji zostanie powołany w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Programu Rewitalizacji. Będzie wykonywał m.in. następujące zadania:

- a) wspieranie działań Prezydenta Miasta na obszarze rewitalizacji, pełnienie roli forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami miasta, w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz funkcji opiniodawczo-doradczej Prezydenta Miasta;
- b) reprezentowanie interesariuszy rewitalizacji, w tym: mieszkańców, właścicieli i zarządców nieruchomości, przedsiębiorców i przedstawicieli organizacji pozarządowych;
- c) wyrażanie opinii oraz podejmowanie inicjatywy w sprawie rozwiązań, odnoszących się do obszaru rewitalizacji;
- d) uczestnictwo w opiniowaniu oraz przygotowaniu projektów uchwał Rady Miasta i zarządzeń Prezydenta związanych z obszarem rewitalizacji.

Inni interesariusze zewnętrzni, w tym mieszkańcy, przedsiębiorcy, zarządcy nieruchomości i przedstawiciele organizacji pozarządowych

Inni interesariusze rewitalizacji włączają się w działania rewitalizacyjne, w zależności od ich potrzeb i możliwości poprzez:

- a) informowanie Prezydenta i Komitetu Rewitalizacji o lokalnych problemach wymagających rozwiązania,
- b) konsultowanie proponowanych rozwiązań rewitalizacyjnych odnoszących się do lokalnych spraw i problemów,
- c) doradztwo w zakresie swoich możliwości, jako lokalnych ekspertów,
- d) dzielenie się z władzami lokalnymi odpowiedzialnością za podejmowanie decyzji w sprawach bezpośrednio ich dotyczących,
- e) współrealizowanie projektów rewitalizacyjnych.

9.3. Koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Koszty zarządzania Programem Rewitalizacji będą mieścić się w ramach wydatków bieżących funkcjonowania Urzędu Miasta Poznania.

Rozdział 10. System monitorowania i oceny, wskaźniki realizacji działań

Odpowiednio zaprojektowany monitoring ma na celu systematyczną, okresową ocenę Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania w zakresie uzyskiwanych rezultatów, aktualności przyjętych założeń programu oraz formułowania propozycji zmian celów i przedsięwzięć w kolejnych programach rewitalizacji. Monitoring ma charakter kompleksowy, czyli dotyczy zarówno zakresu rzeczowego i finansowego.

Monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania (GPR) składa się z następujących elementów:

- monitorowania podstawowych parametrów,
- bieżącego monitorowania poziomu wdrażania,
- monitorowania stopnia realizacji celów,
- monitorowania skutków realizacji.

10.1. Monitorowanie podstawowych parametrów

Monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania dokonywane jest na etapie przyjęcia programu oraz jego późniejszych aktualizacji. Wyżej wymienionymi podstawowymi parametrami są w szczególności: ludność i powierzchnia obszaru rewitalizacji.

10.2. Bieżące monitorowanie poziomu wdrażania

Bieżące monitorowanie poziomu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania polega na aktualizowaniu listy przyjętych przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających ze statusami: „zakładane do realizacji”, „w trakcie realizacji” lub „zrealizowane”, w zależności od aktualnego postępu rzeczowego, wraz z podaniem poniesionych kosztów, stworzonego montażu finansowego, a także ewentualnych rezultatów ich wdrożenia, czyli efektów rzeczowych. Monitoring dotyczący **monitorowania podstawowych parametrów i bieżącego monitorowania poziomu wdrażania** powinien odbywać się z półroczną częstotliwością. Informacje związane z nimi zostaną zawarte w „Formularzu efektów monitorowania programów rewitalizacji”, którego wzór zawarto w załączniku do Zasad programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+. Formularz ma być wypełniany przez Urząd Miasta Poznania raz na pół roku i dostarczany do Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, zgodnie z wytycznymi określonymi w powyższych zasadach.

10.3. Monitorowanie stopnia realizacji celów

Monitorowanie **stopnia realizacji celów** określonych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania. Monitoring powinien odbywać się co najmniej raz na dwa lata;

10.4. Monitorowanie skutków realizacji

Monitorowania skutków realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania, poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji – wskaźniki stanu kryzysowego, dokonywanego cyklicznie co najmniej raz na dwa lata od momentu przyjęcia dokumentu do końca okresu obowiązywania, w odniesieniu do wartości analogicznych wskaźników (bazowych) obliczonych na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji. Za „wartość bazową” uznano najgorszą wartość danego wskaźnika dla obszarów zdegradowanych w 2015 roku, które zostały wskazane jako obszar rewitalizacji. „Zakładany trend” oznacza spodziewany wzrost (↑) lub spadek (↓) wartości wskaźnika w najbliższych latach. Za „wartość docelową”, planowaną do osiągnięcia do 2023 roku najczęściej uznano średnią, pomiędzy wartością wskaźnika dla obszaru rewitalizacji, a średnią dla całego miasta z 2015 roku. Analiza wartości wskaźników statystycznych ma na celu ocenę efektywności podejmowanych działań rewitalizacyjnych. Wskaźniki zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Monitoring stopnia realizacji celów oraz monitoring skutków realizacji powinny być przekazywane w formie Sprawozdania, uwzględniającego m.in. informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego, postępu rzeczowego i finansowego przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz stopień realizacji celów określonych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Poznania, przekazywanego w formie elektronicznej do Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego co dwa lata, począwszy od początku 2018 r.

Tabela 10.1. Wskaźniki mierzące realizację poszczególnych celów strategicznych

Cel I. Zatrzymanie procesu depopulacji					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Wartość bazowa (2015)	Zakładany trend	Wartość docelowa (2023)
1	Kapitał społeczny	Dynamika zmian liczby ludności (2010=100)	84,6	↑	90
2		Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym/1000 mieszkańców	294,4	↓	244

Cel II. Wzmocnienie aktywności handlowo-usługowych, kulturalnych i społecznych					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Wartość bazowa (2015)	Zakładany trend	Wartość docelowa (2023)
3	Poziom bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych/1000 mieszkańców	36,6	↓	27
4	Poziom przedsiębiorczości	Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą/1000 mieszkańców	27,9	↑	47
5	Poziom wykluczenia społecznego (ubóstwo)	Liczba beneficjentów MOPR/1000 mieszkańców	128,2	↓	84
6	Poziom uczestnictwa w życiu publicznym	Frekwencja w wyborach powszechnych (w %)	46,6	↑	54
7	Poziom przestępczości	Liczba przestępstw ogółem/1000 mieszkańców	90	↓	64
Cel III. Przywrócenie ciągłości struktur urbanistycznych					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Wartość bazowa (2015)	Zakładany trend	Wartość docelowa (2023)
8	Zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego	Obszary objęte strefą ochrony konserwatorskiej o przewadze zabudowy śródmiejskiej i skomplikowanej strukturze własnościowej (1=100% powierzchni obszaru)	1,0	↓ *(trend dot. skomplikowanej struktury własnościowej)	0,9
9	Zagrożenie dla funkcjonalności obszarów	Tereny szczególnie wymagające wyposażenia w infrastrukturę techniczną, społeczną, usługi podstawowe oraz poprawy funkcjonalności obszarów budowlanych (1=100% powierzchni obszaru)	0,35	↓	0,3

Cel IV. Poprawa klimatu akustycznego i jakości powietrza atmosferycznego					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Wartość bazowa (2015)	Zakładany trend	Wartość docelowa (2023)
10	Klimat akustyczny	Przekroczenia dopuszczalnego poziomu natężenia hałasu	15 dB	↓	Brak przekroczeń
11	Jakość powietrza atmosferycznego	Stężenie całkowitego pyłu zawieszonego PM 10 (µg/m ³)	58	↓	42
12		Stężenie całkowitego pyłu zawieszonego PM 2.5 (µg/m ³)	33	↓	26

Rozdział 11. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy

Obligatoryjnym elementem każdego gminnego programu rewitalizacji (według art. 15 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji) jest określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Dla Poznania są to:

- Uchwała Nr LXIII/985/VI/2014 Rady Miasta Poznania w sprawie programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Poznania na lata 2014-2018⁹⁹,
- Uchwała Nr XXX/443/VII/2016 Rady Miasta Poznania z dnia 07-06-2016 w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Poznania.

Przez wzgląd przyjętych przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy podkreślić konieczność zmiany lub aktualizacji Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Poznania na lata 2014-2018. Zmiany w tym dokumencie powinny nawiązywać do planowanych przedsięwzięć mogących istotnie wpływać na jego charakter, tj.:

- Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji (przedsięwzięcie 4),
- Program remontów kamienic komunalnych oraz budynków wspólnot mieszkaniowych z udziałem Miasta Poznania (projekt 4.1),
- Budowa mieszkań (projekt 4.2),
- Program zasiedlania pustostanów ZKZL (projekt 1.5),
- System doradztwa w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na modernizację (projekt 4.4).

W związku z powyższym przy opracowywaniu aktualizacji bądź zmiany Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Poznania odpowiedniej zmianie powinny podlegać następujące zagadnienia:

- Zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu,

⁹⁹ Uchwała ta uzyskała teks jednolity zgodnie z Uchwałą XXXVII/631/VII/2016 Rady Miasta Poznania z dnia 08-11-2016 w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały Nr LXIII/985/VI/2014 Rady Miasta Poznania w sprawie programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Poznania na lata 2014-2018.

- Źródła finansowanie gospodarki mieszkaniowej w kolejnych latach,
- Prognoza wydatków na remonty zasobu mieszkaniowego.

W zakresie Uchwały Rady Miejskiej w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Poznania dokładne zmiany powinno się określić i opisać po przyjęciu uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji (art. 25-26 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji), która będzie zawierała kluczowe elementy, konieczne do sformułowania rekomendacji zmian. Po przyjęciu uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji odpowiednie zmiany zostaną wprowadzone w uchwale Rady Miasta Poznania w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Poznania”.

Rozdział 12. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji, w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przewiduje się ustanowienie na okres 10 lat Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Ustanowienie Strefy oraz dokładny zakres jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miasta Poznania.

Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji zostało przewidziane również w rozdziale V. *Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne*, w ramach przedsięwzięcia nr 14. *Specjalne narzędzia wdrażania polityki rewitalizacyjnej* – projekt 14.2.

Rozdział 13. Wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

13.1. Zakres niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania są zgodne z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania uchwalone uchwałą nr LXXII/1137/VI/2014 Rady Miasta Poznania z dnia 23 września 2014 r. Nie zakłada się konieczności dokonania zmian w Studium w wyniku uchwalenia niniejszego dokumentu.

13.2. Wskazania dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym miejscowych planów rewitalizacji jako ich formy szczególnej, oraz wytyczne w tym zakresie

Dla skutecznej realizacji szczegółowego celu 5. Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania, tj. wykorzystania terenów poprzemysłowych, powojaskowych i pokolejowych dla odwrócenia procesów depopulacji, wzbogacenia struktury społecznej mieszkańców oraz pozyskania nowych lokalizacji dla aktywności gospodarczej i infrastruktury społecznej, konieczne jest zastosowanie instrumentów planowania przestrzennego w postaci miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym także, jako ich szczególnej formy, miejscowych planów rewitalizacji.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego bądź miejscowe plany rewitalizacji, powinny być stosowane dla osiągnięcia spójności projektowanego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenów z pozostałymi celami Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez zapewnienie niezbędnej infrastruktury w zakresie:

- działalności społeczno-kulturalnych (cel 1),
- usług publicznych (cel 2),
- wyposażenia przestrzeni publicznych (cel 4),
- terenów zielonych i rekreacyjnych (cel 6),
- ekologicznego transportu (cel 7).

oraz równoważenia sytuacji na rynku nieruchomości i wprowadzenia odpowiednich wymogów środowiskowych w odniesieniu do budynków mieszkaniowych (cel 3).

Oprócz obszarów przekształceń funkcjonalno-przestrzennych, o których mowa powyżej, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego o charakterze regulacyjnym lub ochronnym mogą zostać objęte tereny zabudowane i otwarte (*zielone*,

rekreacyjne), szczególnie w sytuacji, gdy zaistnieje zagrożenie, iż w przypadku braku planu mogą zostać zrealizowane obiekty o charakterze odbiegającym od dotychczasowego sposobu zagospodarowania i funkcji terenu przewidzianej w Studium.

Dla obszarów wskazanych w rozdziale V p. 14.1, dla których ew. istnieją bądź powstaną potrzeby ustalenia w planie miejscowym wymogów w zakresie:

- zasad kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i harmonizowania jej z zabudową istniejącą oraz charakterystycznych cech elewacji budynków – ze względu na wartość dziedzictwa historycznego i kulturowego,
- zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych – ze względu na ich rangę w strukturze przestrzennej obszaru,
- zakazy i ograniczenia dotyczące działalności handlowej lub usługowej, w tym maksymalnej powierzchni sprzedaży obiektów handlowych – ze względu na funkcję i charakter danego obszaru,
- niezbędnej do wybudowania infrastruktury technicznej, społecznej lub lokali – z uwagi na konieczność zapewnienia partycypacji inwestorów prywatnych,

wskazuje się możliwość zastosowania szczególnej formy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w postaci miejscowego planu rewitalizacji.

Odstąpienie od szczególnej formy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest uzasadnione, jeżeli cele i wymogi, o których mowa wyżej, zostaną zrealizowane w sposób alternatywny, w tym między innymi poprzez:

- ustanowienie parku kulturowego,
- szczegółowe wytyczne konserwatorskie, możliwe do uwzględnienia w ramach standardowej formy planu miejscowego,
- zorganizowanie konkursu na urządzenie przestrzeni publicznej w odniesieniu do terenów będących własnością miasta Poznania,
- zobowiązania wynikające z art. 16 ustawy o drogach publicznych,
- przewidziane przepisami prawa formy partnerstwa publicznego-prywatnego,
- nowe instrumenty planistyczne, możliwe do zastosowania po wejściu w życie przepisów odrębnych.

Na obszarze rewitalizacji nie przewiduje się konieczności uchwalenia miejscowych planów rewitalizacji procedowanych łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości.

Rozdział 14. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

14.1. Informacje podstawowe

Na podstawie przepisu art. 53 w związku z przepisem art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2017 poz. 1405, z późn. zm.) *zwanej dalej ustawą ooś*, Prezydent Miasta Poznania pismem nr KPRM-IV.062.8.6.2017 z dnia 07.03.2017 roku zwrócił się z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu w sprawie określenia zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pt.: Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania.

W piśmie nr WOO-III.410.84.2017.MM.1 z dnia 10.04.2017 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu stwierdził konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu GPR oraz uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy ooś wskazując także dodatkowe wytyczne, które prognoza winna w szczególności określać, analizować i oceniać.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy ooś, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem zakresu prognozy określonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu. W Prognozie dokonano oceny planowanych do realizacji projektów/przedsięwzięć, zidentyfikowanych jako mogące oddziaływać na środowisko. Oceniając kierunki działań zastosowano następującą skalę oceny: + może wystąpić pozytywne oddziaływanie, – może wystąpić negatywne oddziaływanie, +/- realizacja planowanego projektu/przedsięwzięcia może spowodować pozytywne jak i negatywne oddziaływanie, o - oddziaływania nie zidentyfikowano – prawdopodobnie nie wystąpi oddziaływanie. Przeanalizowano charakter oddziaływań: bezpośredni, pośredni, wtórny, skumulowany, krótkoterminowy, średnioterminowy, długoterminowy, stały, chwilowy. W ocenie tej nie wartościowano wielkości poszczególnych oddziaływań tylko analizowano możliwość ich wystąpienia.

Pismem nr KPRM-IV.062.8.17.2017 z dnia 21.08.2017 r. Prezydent Miasta Poznania zwrócił się z prośbą do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

Informacja o przystąpieniu do konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko ukazała się ogłoszeniem i obwieszczeniem Prezydenta Miasta Poznania dnia 04.08.2017 r. Zostały one umieszczone w zwyczajowy sposób w następujących miejscach: w Urzędzie Miasta Poznania, w prasie lokalnej tj. Gazecie Wyborczej, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Miasta Poznania: www.poznan.pl/odnowa.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko zostały udostępnione do wglądu przez cały czas trwania konsultacji w:

- **w wersji papierowej** - w Biurze Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, 61-841 Poznań, Oddział Rewitalizacji, pokój 412 (IV piętro);
- **w wersji elektronicznej** - w Biuletynie Informacji Publicznej w *Dziale Informacji - Ogłoszenia, decyzje, rejestry - Komunikaty do ogłoszeń - komunikaty dotyczące rewitalizacji* oraz na stronie www.poznan.pl/odnowa, w zakładce *Rewitalizacja - dokumenty - Gminny program rewitalizacji*.

Organ opracowujący dokument wyznaczył termin na składanie uwag i wniosków, tj. od 14.08.2017 r. do 12.09.2017 r., wskazując jednocześnie miejsce i formę ich wnoszenia:

a) zbieranie uwag w formie papierowej i elektronicznej:

- **w wersji papierowej** - drogą korespondencyjną na adres: Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta, Urząd Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, 61-841 Poznań lub bezpośrednio w Biurze Podawczym Urzędu Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, w holu głównym na parterze, w poniedziałki w godz. od 7:30 do 17:00 oraz od wtorku do piątku w godz. od 7:30 do 15:30;
- **w wersji elektronicznej** - na adres mailowy: rewitalizacja@um.poznan.pl

b) zbieranie uwag w formie ustnej:

Uwagi do projektu dokumentu można było składać **ustnie**: - codziennie od poniedziałku do piątku od godz. 7:30 do godz. 15:30 w Oddziale Rewitalizacji Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta, Urząd Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, pokój 412 (IV piętro).

Dodatkowo, w obu formach, uwagi można było składać za pomocą **formularza konsultacyjnego** dostępnego: w Biurze Podawczym Urzędu Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, w godzinach pracy Urzędu Miasta Poznania a także w wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej w *Dziale Informacji - Ogłoszenia, decyzje, rejestry - Komunikaty do ogłoszeń - komunikaty dotyczące rewitalizacji* oraz na stronie www.poznan.pl/odnowa, w zakładce *Rewitalizacja - dokumenty - Gminny program rewitalizacji*

c) Spotkanie otwarte z interesariuszami rewitalizacji

Spotkanie miało charakter informacyjny oraz dyskusyjny i odbyło się 17.08.2017 r. o godz. 17.00 w Urzędzie Miasta Poznania, pl. Kolegiacki 17, w sali sesyjnej i trwało do godz. 19.00. Spotkanie miało również służyć poznaniu opinii mieszkańców miasta Poznania, a w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat ww. projektu Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Uprawnionymi do uczestnictwa byli wszyscy interesariusze rewitalizacji (zgodnie z ustawą o rewitalizacji). Spotkanie otwarte było prowadzone w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści z bezpośrednim odniesieniem się do nich, z wykorzystaniem wizualizacji tj. rzutnika multimedialnego, na którym wyświetlono projekt Gminnego Programu Rewitalizacji.

Podczas konsultacji społecznych nie złożono żadnego wniosku dotyczącego Prognozy oddziaływania na środowisko projektu GPR dla Miasta Poznania, podczas gdy do projektu dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania złożono 9 wniosków.

Szczegółowe informacje na temat konsultacji społecznych zostały przedstawione w opublikowanym na stronie Biuletynu Informacji Publicznej *Raporcie z przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko projektu GPR.* .

W piśmie nr WOO-III.410.712.2017.PW.1 z dnia 20.09.2017 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz w piśmie nr DN-NS.9012.1371.2017 z dnia 12.09.2017 roku Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu wyrazili opinie dotyczące Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

14.2. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Podsumowanie z przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o której mowa w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2017 poz. 1405, z późn. zm.) zostanie zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Poznania (<http://bip.poznan.pl>) po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Poznania, a następnie przekazane do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Rozdział 15. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji przedstawiono na mapie opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, zgodnie z art. 15. 1. p. 14 ustawy o rewitalizacji, w załączniku graficznym do dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Załącznik graficzny zawiera:

- mapę zbiorczą, informacyjną;
- 17 sekcji mapy w skali 1:5000.

Rozdział 16. Wykazy

16.1. Wykaz bibliografii

1. *Action Programme 21, Globalna Agenda 21*, 1992.
2. *Agenda Miejska UE*, 2016. (Dostęp 11.10.2017 r.: <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>).
3. *Analiza i ocena uwarunkowań działań rewitalizacyjnych zmierzająca do wyznaczenia problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji w Poznaniu Raport sporządzony w ramach projektu: „Uwarunkowania i kierunki działań rewitalizacyjnych w Poznaniu”*, IGSEiGP, UAM Poznań, 2017.
4. Babbie E., 2013. *Podstawy badań społecznych*. PWN, Warszawa.
5. Bąkowska E., Czepkiewicz M., 2016. *Raport z I etapu opracowania Mapy Potrzeb Lokalnych*, Centrum Badań Metropolitalnych.
6. Bednarowska Z., 2015. *Desk research wykorzystanie potencjału danych zastanych w prowadzeniu badań marketingowych i społecznych*. Marketing i Rynek, 7/2015: 18-26.
7. Bell P.A., Greene Th.C., Fisher J.D., Baum A., 2004. *Psychologia środowiskowa*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. Gdańsk.
8. Behr. I, Billert A., Kröning W., Muzioł-Węclawowicz A., 2003. *Podręcznik rewitalizacji. Zasady, procedury i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji*. GTZ i UMIRM, Warszawa.
9. Bierwiazek K., 2008. *Percepcja i waloryzacja przestrzeni miasta : studium porównawcze z socjologii przestrzeni Będzina, Cieszyńska, Mikołowa i Żywca. Górnośląska. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hlonda w Mysłowicach*. Mysłowice.
10. Billert A., 2007. *Rewitalizacja i rozwój miast w Polsce – uwarunkowania i scenariusze w świetle doświadczeń europejskich*. [W:] P. Lorens (red.), *Rewitalizacja miast w Polsce. Pierwsze doświadczenia*, Biblioteka Urbanisty, Warszawa, 10: 92-105.
11. Buttolph Johnson J., Reynolds H.T., Mycoff J. D., 2010. *Metody badawcze w naukach politycznych*. PWN, Warszawa.
12. Carter A., 2000. *Strategy and Partnership in Urban Regeneration*. [W:] P. Roberts, H. Sykes (red.), *Urban regeneration. A Handbook*. Sage, London: 37-58.
13. Chmielewski J.M., 2001. *Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej. Warszawa
14. Ciesiołka P., 2013. *Proces rewitalizacji miast i gmin aglomeracji poznańskiej. Planowanie i zarządzanie*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
15. Ciesiołka P., 2014. *Wpływ funduszy Unii Europejskiej na proces rewitalizacji w Poznaniu na tle największych miast w Polsce*. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, 27: 101-121.
16. Ciesiołka P., Kudlak R. (red.), 2015. *Rewitalizacja miast województwa wielkopolskiego*. Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Poznań.

17. Czarnecki W., 1949, *Przyszłość Poznania leży na prawym brzegu Warty*. KMP, nr 2/3/1949.
18. *Deklaracja z Toledo*, Toledo, 2010. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://2007-2013.mojregion.eu/forum-rewitalizacji/aktualnosci/czytaj/items/deklaracja-z-toledo.html>).
19. Diagnoza strategiczna Miasta Poznania 2016, Poznań, 2016. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/main/strategia-rozwoju-miasta-poznania-2020,p,14886.html>).
20. *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 - trzecia fala nowoczesności*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, 2013. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121>).
21. Domański B., 2000. *Restrukturyzacja terenów przemysłowych w miastach*. [W:] Z. Ziobrowski, D. Ptaszycka-Jackowska, A. Rębowska, A. Geissler (red.), *Rewitalizacja, rehabilitacja i restrukturyzacja – odnowa miast*. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie: 107-142.
22. Domański B., 2001. *Przekształcenia terenów przemysłowych w województwach śląskim i małopolskim – prawidłowości i uwarunkowania*. Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG, 3: 51-59.
23. Dutkowski M., 2003, „*Analiza SWOT w badaniach lokalnych i regionalnych – problemy stosowania i główne błędy interpretacji*”, w: H. Rogacki (red.), *Problemy interpretacji wyników metod badawczych stosowanych w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej*, Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, s. 43-49.
24. Dutkowski M., 2004. *Problemy diagnozowania obszarów rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce*. Rozprawy i Studia Uniwersytetu Szczecińskiego, t. 551.
25. *Ewaluacja wpływu projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów objętych rewitalizacją*, 2013. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń.
26. Farelnek E., 2013. *Relacje ekonomiczne między rewitalizacją obszarów miejskich a rozwojem lokalnym*. Samorząd Terytorialny, 7-8: 71-87.
27. Ferry M., Olejniczak K., 2008. *Wykorzystanie ewaluacji w zarządzaniu programami unijnymi w Polsce*. Ernst & Young, Warszawa.
28. Frankfort-Nachmias C., Nachmias D., 2001. *Metody badawcze w naukach społecznych*. Wydawnictwo Zys i S-ka, Warszawa.
29. Fraser Ch., 2003. *The Institutional and Financial Conditions of Urban Regeneration in Europe*. [W:] Ch. Couch, Ch. Fraser, S. Percy (red.), *Urban Regeneration in Europe*, Blackwell, Oxford: 180-199.
30. Heczko-Hyłowa E., 2009. *Rewitalizacja polskich miast w świetle wymagań Funduszy Strukturalnych UE 2004-2006 jako wdrażanie europejskiego podejścia systemowego*. [W:] M. Bryx (red.), *Finansowanie i gospodarka nieruchomościami w procesach rewitalizacji*. Seria Rewitalizacja Miast Polskich, 7. Instytut Rozwoju Miast, Kraków: 157-186.

31. Gadziński J., 2010. *Ocena dostępności komunikacyjnej przestrzeni miejskiej na przykładzie Poznania*. Bogucki Wydawnictwo naukowe. Poznań (Biuletyn IGSEiGP - Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna nr 13)
32. Gadziński J., 2013. *Funkcjonowanie lokalnego systemu transportowego na tle współczesnych procesów urbanizacyjnych*. Przykład Aglomeracji poznańskiej. Bogucki Wydawnictwo naukowe. Poznań
33. Heller C.A. (b.d), *Rewitalizacja obszarów miejskich. Praktyczny przewodnik: Jak opracować lokalny plan rozwoju?* (Dostęp 11.10.2017: <http://wsb.edu.pl/container/Biblioteka%20WSb/rewitalizacja-obszarow-miejskich-przewodnik.pdf>).
34. Jarczewski W (red.), 2017. *Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa. Warszawa.
35. Jarczewski W., Dej M., 2015. *Rewitalizacja 2.0 Działania rewitalizacyjne w regionalnych programach operacyjnych 2007-2013 – ocena w kontekście nowego okresu programowania*. Studia Regionalne i Lokalne, 1 (59): 104-122.
36. Jarczewski W., Jeżak J., 2010. *System monitorowania rewitalizacji*. Seria Rewitalizacja Miast Polskich, t. 11, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.
37. Jarczewski W., Dej. M., Huculak M., Janas K., Węglowski M., Ziobrowski Z., 2013. *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych*. Część I, ekspertyza przygotowana na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.
38. Jelonek A., Soja M., 2013. *Podstawy geografii ludności*. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków.
39. Johnson R.B., Onwuegbuzie A.J. 2004. *Mixed methods research: A research paradigm whose time has come*. Educational researcher 33 (7), 14-26.
40. Juja J., Piotrowski S., 2009. *Wyzwania i przeszkody rewitalizacji miast*. Samorząd Terytorialny, 11: 27-42.
41. Kaczmarek S., 2015. *Skuteczność procesu rewitalizacji. Uwarunkowania, mierniki, perspektywy*. Studia Miejskie, 17: 27-36.
42. Kaczmarek T., 2001. *Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich*. [W:] A. Billert (red.), Nowoczesne zarządzanie rozwojem miast, Projekt Tempus-Phare, Słubice: 106-114.
43. Kaczmarek T., 1998. *Procesy i struktury demograficzne* [w:] Ludność świata, Wielka Encyklopedia Geografii Świata, t. XII, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań.
44. Kaczmarek T. (red.), 2012. *Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego Aglomeracji Poznańskiej*. Centrum Badań Metropolitalnych UAM, Poznań.
45. Kaczmarek T. (red.), 2014. *Delimitacja poznańskiego obszaru metropolitalnego*. Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej nr 26. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 35-48.

46. Kaczmarek T., Bul R., 2014. *Społeczne uwarunkowania rozwoju kolei metropolitarnej w aglomeracji poznańskiej*. Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej nr 25. Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań
47. Kaniecki A., 1991. *Poznań – dzieje miasta wodą pisane*, cz. 1, Poznań (maszynopis).
48. *Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich*, Lipsk, 2007. (Dostęp 11.10.2017: http://projektymiejskie.pl/wp-content/uploads/2016/04/karta_lipska_pl.pdf).
49. Klasyfikacja wskaźników jakości wód płynących w województwie wielkopolskim za rok 2015, Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Poznaniu, 2016.
50. Klasyfikacja wskaźników jakości wód płynących w województwie wielkopolskim za rok 2015, Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Poznaniu, 2016.
51. Kotus J., 2001. *Badania socjologiczne w poznaniu struktur i procesów społęcznych dla potrzeb gospodarki przestrzennej*. [W:] H. Rogacki (red.), *Koncepcje teoretyczne i metody badań geografii społęczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: 99–108.
52. *Krajowa Polityka Miejska*, Warszawa, 2015. (Dostęp 11.10.2017 r.: <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/polityka-miejska>).
53. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, Warszawa, 2010. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://mr.bip.gov.pl/strategie-rozwoj-regionalny/17847_strategie.html).
54. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa, 2011. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://mr.bip.gov.pl/strategie-rozwoj-regionalny/17847_strategie.html).
55. *Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań*, 2017, (Dostęp 11.10.2017 r.: https://drive.google.com/file/d/oB8ZDvmog4d_VeUtzQThDeFQ1cVk/view).
56. Makowska M. 2012. *Analiza danych zastanych*. Przewodnik dla studentów, Scholar, Warszawa.
57. *Miasta przyszłości Wyzwania, wizje, perspektywy*, 2011. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/citiesoftomorrow/citiesoftomorrow_final_pl.pdf).
58. *Miejski Program Rewitalizacji dla Miasta Poznania 2013 – trzecia edycja*
59. *Miejska Strategia Polityki Społecznej – „Priorytetowe cele polityki społęcznej Miasta Poznania”*, Poznań, 2003. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://bip.poznan.pl/bip/miejska-strategia-polityki-spoolecznej,doc,41/miejska-strategia-polityki-spoolecznej-wprowadzenie,61.html>).
60. *La Nouvelle Chare d’Athens 2003 The New Charter of Athens 2003, Nowa Karta Ateńska 2003*, Europejska Rada Urbanistów, Lizbona, 2003. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://www.zabytki-tonz.pl/pliki/karta%20atenska%202003_pl.pdf).
61. Lichfield D., 1992. *Urban Regeneration for the 1990s*. LPAC, London.
62. Lichfield D., 1996. *Community impact evaluation*, UCI Press, London.
63. Lichfield D., 2000. *Organisation and Management*, [W:] Roberts P., Sykes H. (red.) *Urban regeneration. A Handbook*, Sage, London: 228-254.
64. Lorens P., 2010. *Rewitalizacja miast. Planowanie i realizacja*. Politechnika Gdańska, Wydział Architektury.

65. Łodziana B., 2016. *Zróżnicowanie przestrzenne przestępczości w mieście (na przykładzie Bielska Białej)*, Acta Geographica Silesiana, nr 23, WNoZ UŚ, Sosnowiec.
66. Parkinson M., 1996. *Strategic approaches for area regeneration: a review and a research agenda*. Paper prepared for the Area Regeneration Programme for the Joseph Rowntree Foundation.
67. Parysek J. J., 2005. *Miasta polskie na przełomie XX i XXI wieku. Rozwój i przekształcenia strukturalne*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
68. Parysek J. J., 2008. *Suburbanizacja i reurbanizacja, dwa bieguny polskiej urbanizacji*. [W:] J. Parysek, T. Strykiewicz (red.), *Region społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
69. Parysek J. J., 1997. *Podstawy gospodarki lokalnej*. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
70. Parysek J. J., 2011. *Współczesna polska suburbanizacja i polityka miejska (aktualność hipotez C. Colby'ego po 80 latach)*. [W:] K. Marciniak, K. Sikora, D. Sokołowski (red.), *Koncepcje i problemy badawcze geografii*. Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy.
71. Parysek J. J., 2015. *Rewitalizacja miast w Polsce: wczoraj, dziś i być może jutro*. *Studia Miejskie*, 17, s. 9-25.
72. Płoszaj A., 2011. *Rewitalizacja miast w polityce spójności 2004–2006*. *Studia Regionalne i Lokalne*, Wydanie Specjalne: 84-97.
73. *Plan Zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego dla Miasta Poznania na lata 2014-2025*
74. *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Poznania*, Poznań, 2017. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://bip.poznan.pl/bip/uchwaly/uchwala-nr-lII-924-vII-2017-z-dnia-2017-07-11,69323/>).
75. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego*, Poznań, 2010. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2015/09/Plan-Zagospodarowania-Przestrzennego-Wojew%C3%B3dztwa-Wielkopolskiego.pdf>).
76. *Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Miasta Poznania na lata 2014 – 2025*, Poznań, 2014. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://bip.poznan.pl/bip/zintegrowana-polityka-transportowa-miasta-poznania,doc,2016/plan-zrownowazonego-rozwoju-publicznego-transportu-zbiorowego-dla-miasta-poznania-na-lata-2014-2025,65172.html>).
77. Poerbo H.W., 2001. *Urban Design Guidelines As Design Control Instrument with a case study of the Silver Triangle Superblock*, Jakarta. Universität Kaiserslautern, (praca doktorska).
78. Pogorzelski Z., 1975. *Terytorialny rozwój Poznania w latach 1900-1975*. [W:] KMP, *Rocznik XLIII*, zeszyt 1.
79. *Polityka mieszkaniowa Miasta Poznania na lata 2017-2027 (projekt)*, Poznań, 2017. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://bip.poznan.pl/bip/biuro-spraw-lokalowych,2559/news/konsultacje-spoeczne-dotyczace-polityki-mieszkaniowej-miasta-poznania-na-lata-2017-2027,c,461/konsultacje-spoeczne-dotyczace-polityki-mieszkaniowej-miasta-poznania-na-lata-2017-2027,109067.html>).
80. *Poznański Program Opieki nad dziećmi do lat 3 na lata 2015-2020*,
81. *Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Miasta Poznania na lata 2007–2013*.

- (Dostęp 18.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/wos/program-ochrony-srodowiska-przed-halasem,p,11105,25906,26472.html>)
82. *Program Ochrony Środowiska dla Miasta Poznania 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.*, Poznań, 2013. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/wos/program-ochrony-srodowiska-dla-miasta-poznania,doc,519/program-ochrony-srodowiska-dla-miasta-poznania-na-lata-2013-2016-z-perspektywa-do-2020-roku,62928.html>).
 83. *Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego 2016-2020*, Poznań, 2016. (Dostęp 11.10.2017 r.: https://www.umww.pl/departamenty_departament-srodowiska_dokumenty-srodowisko).
 84. Radwańska M., 2007. *Percepcja przestrzeni miejskiej – przykład miasta Torunia* [W:] Madurowicz M. (red.), 2007. *Percepcja współczesnej przestrzeni miejskiej*. Wydawnictwo Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa. S. 371-381.
 85. Raport o stanie miasta Poznania 2014, Poznań, 2014. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.xn--pozna-07a.pl/mim/s8a/raporty-i-analizy,doc,111/poznan-2014-raport-o-stanie-miasta,76117.html>).
 86. Raporty o stanie środowiska WHO z 2016 i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, 2014.
 87. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 2013-2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, 2016.
 88. *Rewitalizacja obszarów miejskich oraz zagospodarowanie terenów zdegradowanych w województwie opolskim*, 2015. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole.
 89. Roberts P., 2000. *The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration*. [W:] P. Roberts, H. Sykes (red.), *Urban regeneration. A Handbook*, Sage, Londyn: 9-36.
 90. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2012 r., poz. 1109)
 91. Siemiński W., 2009. *Efekty rewitalizacji miast podjętej w wyniku wsparcia Unii Europejskiej w okresie finansowania 2004–2006*. Samorząd Terytorialny, 5: 17-42.
 92. Siemiński W., Topczewska T., 2009. *Rewitalizacja miast w Polsce przy wsparciu funduszami UE w latach 2004-2008*. Wydawnictwo Delfin, Warszawa.
 93. Shutt J., 2000. *Lessons from America in the 1990s*. [W:] P. Roberts, H. Sykes (red.) *Urban regeneration. A Handbook*, Sage, Londyn: 257-280.
 94. Skalski K., 2007. *Programy rewitalizacji w Polsce – bilans, perspektywy, zarządzanie*. [W:] P. Lorens (red.), *Rewitalizacja miast w Polsce. Pierwsze doświadczenia*. Biblioteka Urbanisty, Warszawa, 10: 66-91.
 95. Skalski K. (red.), 2009. *Rewitalizacja miast polskich jako sposób zachowania dziedzictwa materialnego i duchowego oraz czynnik zrównoważonego rozwoju*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

96. Staszewska S., 2010. *Zmiany w krajobrazie miasta Poznania w wyniku jego przestrzennego rozwoju*. [W:] Piotrowska I., Cichoń M., (red.) Człowiek w krajobrazie miasta Poznania, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 47-63.
97. Staszewska S., Piotrowska E., 2009. *Przestrenny rozwój miasta Poznania w latach 1900-2007*. [W:] Maik W. (red.) Aglomeracje miejskie w Polsce na przełomie XX i XXI wieku. Problemy rozwoju, przekształceń strukturalnych i funkcjonowania, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy. Bydgoszcz, str. 229-314.
98. *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania* uchwalone przez Radę Miasta Poznania uchwałą Nr XXII/276/III/99 z dnia 23 listopada 1999 roku zmienione uchwałą Nr XXV/171/IV/2003 Rady Miasta Poznania z dnia 10 lipca 2003 roku
99. *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania* uchwalone przez Radę Miasta Poznania uchwałą Nr XXXI/299/V/2008 z dnia 18 stycznia 2008.
100. *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Poznania* uchwalone przez Radę Miasta Poznania uchwałą Nr LXXII/1137/VI/2014 z dnia 23 września 2014.
101. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2017, (Dostęp 11.10.2017 r.: <https://www.mr.gov.pl/strony/strategia-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>).
102. *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu – Europa 2020*, Komisja Europejska, Bruksela, 2010. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf).
103. *Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.*, Poznań, 2010. (Dostęp 11.10.2017 r.: <https://www.umww.pl/attachments/article/37359/Strategia%20Polityki%20Spo%20C5%82ecznej%20dla%20Wojew%20C3%B3dztwa%20Wielkopolskiego%20do%202020.pdf>).
104. *Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej. Metropolia Poznań 2020*, Poznań, 2011. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://metropoliapoznan.pl/tresc-dokumentu>).
105. *Strategia Rozwoju Miasta Poznania 2020+*, Poznań, 2017. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/main/strategia-rozwoju-miasta-poznania-2020,p,14886.html>).
106. *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania*, Poznań, 2015. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://www.zit.metropoliapoznan.pl/media/A-STRATEGIA-ZIT-Aktualna/STRATEGIA_ZIT_W_MOF_POZNANIA.pdf).
107. Strykiewicz T., Ciesiołka P., Jaroszevska E. 2012. *Urban Shrinkage and the Post-Socialist Transformation: The Case of Poland*. Built Environment, 38/2: 197–213.
108. Strykiewicz T. (red.), 2014. *Kurczenie się miast w Europie Środkowo-Wschodniej*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
109. Sytuacja społeczno-gospodarcza Miasta Poznania 2015 (Dostęp 18.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/s8a/raporty-i-analizy,doc,111/poznan-2015-sytuacja-spoeczno-gospodarcza,77841.html>)

110. Świerczewska-Pietras K., 2009. *Rewitalizacja zamknięta jako przykład zagospodarowania przemysłowego obszaru Łodzi*. Prace Komisji Geografii Przemysłu, 12: 173-181.
111. Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1023 z późn. zm.) (Dostęp 18.10.2017 r.: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20150001777>)
112. Wachowiak W., 2016. *Integracja podsystemów transportowych komunikacji publicznej Poznania w oparciu o dworce miejskie, ze szczególnym uwzględnieniem dworca kolejowego Poznań Górczyn*. ACTA Scientiarum Polonorum Administratio Locorum 15 (3) 2016
113. Walaszek M., 2016. *Dostępność przestrzenna szkół oraz warunki i wyniki nauczania w aglomeracji poznańskiej*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
114. *Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020*, Poznań, 2015. (Dostęp 11.10.2017 r.: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/4554/uszczegolowienie_wrpo_2014_2020.pdf).
115. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Dostęp 18.10.2017 r.: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzoneo2082016clear.pdf)
116. Wytyczne Urzędu Marszałkowskiego: *Zasady programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+ (2016)*. (Dostęp 18.10.2017 r.: <http://wrpo.wielkopolskie.pl/wiadomosci/zasady-programowania-i-wsparcia-rewitalizacji-w-ramach-wrpo-2014>).
117. *Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku – Wielkopolska 2020*, Poznań, 2012. (Dostęp 11.10.2017 r.: http://www.wrpo2007-2013.wielkopolskie.pl/zalaczniki1/2013/Zaktualizowana_Strategia_RWW_do_2020.pdf).
118. Zaleski Z., 1929. *Obszar miasta i budynki w Poznaniu*. [W:] KMP, kwartalnik poświęcony sprawom kulturalnym stołecznego Miasta Poznania, Rocznik VII z. 1, nakładem majestatu stołecznego miasta Poznania, str. 60-66.
119. *Założenia Miejskiego Programu Rewitalizacji 2005* (Dostęp 18.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/main/miejski-program-rewitalizacji,p,38278,38353.html>)
120. *Założenia do Narodowego Planu Rewitalizacji 2022*, Warszawa, 2014. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.mr.gov.pl/strony/aktualnosci/rewitalizacja-obszarow-zdegradowanych-zalozenia-narodowego-planu-rewitalizacji>).
121. *Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim - Dokument wdrożeniowy Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku*, Poznań, 2013. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.wbpp.poznan.pl/opracowania/Kryteria/Zasady%20i%20kryteria.pdf>).
122. *Zintegrowany Program Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030*, Poznań, 2013. (Dostęp 11.10.2017 r.: <http://www.poznan.pl/mim/rewitalizacja/program-dla-srodmiescia,p,38278,38351.html>).
123. *Znaczenie projektów realizowanych w ramach RPO WP dla rozwoju miast województwa podkarpackiego*, 2012. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów.

16.2. Wykaz rycin

Rycina 2.1.	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 1000 mieszkańców w 2015 r.	65
Rycina 2.2.	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 1000 mieszkańców w 2009 r. oraz 2005 r.	66
Rycina 2.3.	Liczba beneficjentów pomocy MOPR, w tym z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców w 2015 r.	67
Rycina 2.4.	Liczba osób korzystających z pomocy MOPR z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców w 2004 r. oraz 2008 r.	68
Rycina 2.5.	Frekwencja w wyborach powszechnych w 2015 r.	70
Rycina 2.6.	Dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 - 2015.	71
Rycina 2.7.	Dynamika zmian liczby ludności w latach 2000-2005, 2006, 2007, 2008.	72
Rycina 2.8.	Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2015 r.	73
Rycina 2.9.	Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w 2004 r. oraz 2008 r.	74
Rycina 2.10.	Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2013 r.	75
Rycina 2.11.	Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2003 r. oraz 2008 r.	76
Rycina 2.12.	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w 2015 r.	77
Rycina 2.13.	Odsetek obszarów objętych strefą ochrony konserwatorskiej o przewadze zabudowy śródmiejskiej i skomplikowanej strukturze własnościowej.	78
Rycina 2.14.	Odsetek obszarów objętych Miejskim Programem Rewitalizacji oraz Programem dla Śródmieścia w latach 2006-2016.	79
Rycina 2.15.	Występowanie zjawiska braku wyposażenia w infrastrukturę techniczną, społeczną, usługi podstawowe oraz nieodpowiedniej funkcjonalności obiektów budowlanych w 2016 r.	81
Rycina 2.16.	Poziom zanieczyszczenia Powietrza w 2013 r.	82
Rycina 2.17.	Wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji miasta Poznania.	89
Rycina 2.18.	Obszary zdegradowane miasta Poznania w latach 2008 – 2009 oraz 2003-2005.	90
Rycina 2.19.	Obszar rewitalizacji podzielony na jednostki badawcze	92
Rycina 2.20.	Dynamika zmian ludności na obszarze rewitalizacji w latach 2011-2015	94
Rycina 2.21.	Wskaźnik obciążania demograficznego na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.	95
Rycina 2.22.	Stopa bezrobocia na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.	96

Rycina 2.23.	Udział beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.	97
Rycina 2.24.	Wyniki ze sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach obwodowych na obszarze rewitalizacji w 2016 roku - część pierwsza (język polski i matematyka).	98
Rycina 2.25.	Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w gimnazjach obwodowych na obszarze rewitalizacji w 2016 roku - część humanistyczna (język polski).	99
Rycina 2.26.	Liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji w 2015 roku wg rejonów policyjnych.	100
Rycina 2.27.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r. na obszarze rewitalizacji według obwodów wyborczych.	102
Rycina 2.28.	Lokalizacja przestrzeni handlowych na obszarze rewitalizacji.	104
Rycina 2.29.	Lokalizacja wolnych lokali użytkowych będących w zasobach Zarządu Komunalnych Zasobów Lokalowych (stan – kwiecień 2017 r.).	106
Rycina 2.30.	Liczba podatników PIT w 2014 prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców.	108
Rycina 2.31.	Zmiana liczby podatników PIT prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców między 2014 i 2011 rokiem.	109
Rycina 2.32.	Tereny zieleni, formy ochrony przyrody i wody powierzchniowe na obszarze rewitalizacji.	112
Rycina 2.33.	Przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu	113
Rycina 2.34.	Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru rewitalizacji	118
Rycina 2.35.	Dominujące formy zabudowy na obszarze rewitalizacji.	119
Rycina 2.36.	Lokalizacja obiektów infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji.	122
Rycina 2.37.	Główne przestrzenie publiczne położone w granicach obszaru rewitalizacji.	125
Rycina 2.38.	Teoretyczne izochrony dojść pieszych do głównych przestrzeni publicznych położonych w granicach obszaru rewitalizacji.	126
Rycina 2.39.	Ocena cech jakościowych przestrzeni publicznych za pomocą dyferencjału semantycznego – udział cech ocenionych negatywnie.	128
Rycina 2.40.	Aktualny układ infrastruktury drogowej w Poznaniu.	130
Rycina 2.41.	Natężenie ruchu pojazdów w dobie dla wybranych ulic i punktów w obszarze rewitalizacji w 2013 roku.	131
Rycina 2.42.	Ekwidystanty (bufory) dojścia pieszego do przystanków komunikacji zbiorowej w obszarze rewitalizacji.	133
Rycina 2.43.	Rozmieszczenie przystanków w obszarze rewitalizacji według rejonów badawczych.	133
Rycina 2.44.	Infrastruktura rowerowa w Poznaniu.	136

Rycina 2.45.	Lokalizacja stacji Poznańskiego Roweru Miejskiego w 2017 roku.	137
Rycina 2.46.	Stan techniczny budynków.....	140
Rycina 2.47.	Zagęszczenie obiektów zabytkowych w obszarze rewitalizacji.	142
Rycina 2.48.	Zagęszczenie przyłączy do miejskiej sieci ciepłowniczej na obszarze rewitalizacji.	143
Rycina 6.1.	Strona tytułowa pierwszej edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Poznania, Święto Sąsiada na Śródcie, 2006 r.	310
Rycina 6.2.	Przechadzki po obszarach rewitalizacji pt. „Kino, kwiartki i spacer” – 2007 - 2017 r. – tutaj na Śródcie (poza tym na Chwaliszewie, Placu Kolegiackim, Jeźyczach).....	310
Rycina 6.3.	Spółeczna koncepcja zagospodarowania Śródky (planowanie nieformalne) – 2007 r. – rysunek i konsultacje społeczne.....	310
Rycina 6.4.	Odbudowa przeprawy przez rz. Cybinkę – po lewej stronie stan między 1969 a 2007 r., po prawej stronie nowy most Biskupa Jordana.	311
Rycina 6.5.	Strona tytułowa trzeciej edycji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Poznania, 2012-2016 r. – po lewej wyznaczone obszary do rewitalizacji.	311
Rycina 6.6.	Akcja „Odmień swoje podwórko” – 2010 – 2017 r.	312
Rycina 6.7.	Rewaloryzacja obszaru dawnego zakola rz. Warty – 2009 – 2017 r. – zintegrowane działania przestrzenno-funkcjonalne oraz społeczne.	312
Rycina 6.8.	Plaże Miejskie, 2012 – 2017 r.....	312
Rycina 6.9.	Program dla Śródmieścia, 2012-2013 r. – strona tytułowa i struktura dokumentu	313
Rycina 6.10.	Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego w Poznaniu PN. „Bramy Poznania” – 2008 – 2014 r. – rysunki pierwszych pomysłów , gotowy obiekt.	313
Rycina 6.11.	Działania edukacyjne na rzecz przestrzeni publicznej – „Wspólna nie znaczy niczyja” – 2008 -2015 r.....	314
Rycina 6.12..	Rewaloryzacja obszaru centralnego Św. Marcin (Centrum I), 2014 – 2017 r. – zintegrowane działania przestrzenne i społeczne	314
Rycina 6.13.	Wartostrada, 2014 – 2017 r.	314
Rycina 6.14.	Rewaloryzacja Placu Kolegiackiego, 2015 – 2017 r. – zintegrowane działania przestrzenne i społeczne	315
Rycina 6.15.	Rewaloryzacja przestrzeni Starego Rynku, 2015 – 2017 r. - zintegrowane działania przestrzenne i społeczne	315
Rycina 6.16.	Madalina- obiekt dawnej zajezdni tramwajowej na Wildzie, 2015 – 2017 r. – działania społeczno – kulturalne oraz utworzenie centrum kulturalnego.	315

Rycina 6.17.	Rewaloryzacja poznańskich rynków, 2016 -2017 r. – tutaj koncepcja Rynku Łazarskiego (poza tym dot. rynków: Jeżyckiego, Pl. Bernardyńskiego, Wildeckiego).....	316
Rycina 8.1.	Ogólnomiejskie konsultacje społeczne dotyczące rewitalizacji Poznania, 2005 r. – dwa punkty ankietowe (z siedmiu działających) przy Rynku Jeżyckim i ul. Półwiejskiej	324
Rycina 8.2.	Konsultacje społeczne na obszarze śródmieścia Poznania, 2006 r. – trzy spotkania w Centrum, na Wildzie i Jeżycach (spośród zorganizowanych 18 spotkań)	325
Rycina 8.3.	Konsultacje społeczne dotyczące Społecznej Koncepcji Zagospodarowania Śródk, 2007 r. – wyłożenie koncepcji i dyskusja.....	326
Rycina 8.4.	Konsultacje społeczne dotyczące Programu dla Śródmieścia Poznania, 2013 r. – dyskusje nad programem i tworzenie mapy potrzeb.	326

16.3. Wykaz tabel

Tabela 2.1.	Struktura bezrobocia miasta Poznania w latach 2014-2015.	39
Tabela 2.2.	Synteza wyników badań dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	84
Tabela 2.3.	Podstawowa charakterystyka obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	85
Tabela 2.4.	Szczegółowa charakterystyka obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przedstawiająca podstawowe cechy rozwojowe ww. obszarów.....	86
Tabela 2.5.	Jednostki badawcze (obszary) w podziale na osiedla.	92
Tabela 2.6.	Podstawowe dane o podatnikach PIT na obszarze rewitalizacji na tle miasta Poznania.....	107
Tabela 6.1.	Wiodące sfery oddziaływania planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.....	262
Tabela 6.2.	Komplementarność międzyokresowa Gminnego Programu Rewitalizacji	275
Tabela 6.3.	Źródła finansowania w odniesieniu do przedsięwzięć	317
Tabela 7.1.	Szacunkowe ramy finansowe.....	318
Tabela 10.1.	Wskaźniki mierzące realizację poszczególnych celów strategicznych.....	340